Sf. Ioan Gură de Aur

PUȚUL

ȘI

ÎMPĂRȚIREA DE GRÂU

57 de predici de
Sf. Ioan Gură de Aur

EDITURA BUNA VESTIRE
Str. IAŞILOR Nr. 32
BACĂU - 5500
Telefon 034/13 09 98

Corector: Mândica MARDARE

Această carte s-a tradus din scrierea veche chirilică,
păstrând cu grijă limbajul vechi,
traducerea fiind tipărită pentru prima dată.

I.S.B.N. 973 - 968 - 14 - 6 - 8

SF. IOAN GURĂ DE AUR

PUŢUL ŞI ÎMPĂRŢIREA DE GRÂU

57 DE PREDICI DE SF. IOAN GURĂ DE AUR

Această carte se tipăreşte cu aprobarea
preasfinţitului episcop Eftimie al Romanului şi Huşilor

Editura Buna Vestire; Tel. 034/13.09.98
BACĂU 1995

PREDOSLOVIE

La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul (In. I. 1) pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos l-a oferit neamului omenesc, exprimat atât de luminat în Evanghelia mântuirii, cuvânt dumnezeesc sfinţit prin Jertfa Crucii şi prin învierea Sa.

De la începutul veacurilor creştine cuvântul cel mântuitor a fost transmis prin Sfinţii Apostoli şi urmaşii lor potrivit poruncii pe care au primit-o de la învăţătorul lor prin cuvintele: "Mergând învăţaţi toate neamurile".

Între cei mai luminaţi învăţători ai cuvântului evanghelic se găseşte în scris în paginile de istorie universală a Bisericii, "Sfântul Ioan Gură de Aur", patriarh al Constantinopolei.

Din tezaurul omiletic al acestui Părinte Sfânt, prin purtarea de grijă a Prea Sfinţitului Părinte Gherasim Cocoşel episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei, sunt redate în circuitul Bisericii Ortodoxe Române două volume de predici şi anume: "*Puţul*" şi "*Împărţirea de Grâu*" adunate într-un singur volum, tradus şi tipărit cu caractere ale alfabetului latin pentru prima dată în ţara noastră.

În cuprinsul acestui volum sunt evidenţiate tematici care privesc atât viaţa în Hristos a preoţilor cât şi pe cea a credincioşilor. Predicile au un echilibru desăvârşit şi temele sunt tratate în antiteză fiind rânduite astfel:

"Despre a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos şi despre Judecata ce va să fie"; "Despre pocăinţă şi rugăciune"; "Despre păcat şi virtute"; "Despre bogăţie şi sărăcie"; "Despre iubirea de argint şi milostenie"; Despre vindecarea patimilor din familia creştină şi despre creşterea copiilor"; "Despre viaţă şi moarte"; "Despre Sfintele Taine şi în special despre preoţie" etc.

Acestea sunt doar câteva din ideile pe care Sfântul Ioan Gură de Aur le-a tratat în aceste volume de predici; care sunt un adevărat tezaur spiritual curăţitor de conştiinţe şi mântuitor de suflete.

Cuvântul de învăţătură al acestui strălucit sfânt Părinte este valabil pentru toate veacurile creştine dar în mod special el este necesar la acest sfârşit de mileniu, în care omenirea este bântuită de păcate ucigătoare de suflet şi este tulburată de tot felul de idei sectare pornind de la: "New-Age" din care nu lipsesc nici *cultele neoprotestante şi nici cultul Satanic*, până la

"*Meditaţia Transcedentală*", "*Biserica Scientologică*" şi "*Templul popoarelor*", care au ucis în Guyana peste 900 de suflete nevinovate etc.

În aceste predici, Sfântul Ioan Gură de Aur îl cheamă pe preot la slujirea adevărului evanghelic cu conştiinţă şi trăire preoţească, ca să poată şi el mărturisi împreună cu Sfântul Apostol Pavel: "Acum nu mai trăiesc cu ei Hristos trăieşte în mine". (Gal. II 20).

Din cele consemnate mai sus se evidenţiază actualitatea acestei cărţi de predici, motiv pentru care felicităm pe iniţiatorul tipăririi ei în persoana Prea Sfinţitului Episcop-Vicar, Gherasim Cocoşel.

Binecuvântăm tipărirea acestui volum de predici: "*Puţul şi Împărţirea de Grâu*" în editura Episcopiei Romanului şi Huşilor şi mărturisim că este o cinstire pentru noi, de a prefaţa acest râu al cuvântului izvorât din conştiinţa preoţească a celui mai mare orator al tuturor timpurilor, în persoana Sfântului Ioan Gură de Aur.

+EFTIMIE

EPISCOP AL EPARHIEI ROMANULUI ŞI HUŞILOR

Cuvântul I
Pentru Judecata ce va să fie

Mulţi din cei mai trândavi spre mărimea păcatelor[1] şi spre mulţimea defăimării întrebuinţând iubirea de oameni a lui Dumnezeu, grăiesc aceste cuvinte: Nu este gheena! Nu este muncă! Toate păcatele ni le iartă nouă Dumnezeu! - cărora astupându-le gura oarecare Bărbat înţelept zice: "Să nu zici: Mila Lui este mare, va curăţi mulţimea păcatelor mele. Că mila şi mânia de la El este, şi peste cei păcătoşi va odihni mânia Lui". Şi iarăşi: "Precum este multă mila Lui, aşa este multă şi certarea Lui".

Unde este iubirea de oameni - întreabă cineva - dacă cele vrednice după păcatele noastre vom lua?

Cum că cele vrednice vom lua, ascultă şi pe Proorocul şi pe Pavel zicând: "că Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui" - zice primul, iar celălalt: "Carele va răsplăti fiecăruia după fapta lui".

Iar cum că şi aşa multă este iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi aceasta de aici este arătat: Pentru că în două vieţi despărţind Dumnezeu cele ale noastre - în cea de acum, şi în cea ce va să fie - şi pe una făcând-o să fie a nevoinţelor, iară alta a cununilor, şi de aici multă a arătat-o pe iubirea de oameni.

Cum şi în ce chip? Pentru că noi multe şi grele păcate făcând, din tinereţe până la bătrâneţele cele mai de pe urmă nepărăsindu- ne de a ne întina sufletul nostru cu nenumărate rele, nici pentru unul din păcatele acestea nu ne-a pedepsit pe noi, ci le-a dat lor iertare prin baia Naşterii celei de-a doua; şi dreptate şi sfinţenie a dăruit.

Ce dar - zice - dacă cineva din vârsta cea dintâi învrednicindu- se tainelor după aceea în nenumărate păcate va cădea? Unul ca acesta de aici înainte de mai mare muncă este vrednic. Fiindcă pentru aceleaşi păcate nu luăm aceleaşi munci, ci mult mai cumplite, când după învăţătura tainelor vom păcătui. Aşa arată Pavel, zicând: Lepădând cineva Legea lui Moise, fără de milă prin două sau trei mărturii moare; cât de mai mare muncă (socotiţi) că va lua cel ce a călcat pe Fiul lui Dumnezeu, şi a socotit Sângele

1 Începutul Cuvântului al 28-lea la Sf. Ioan Evanghelistul

Legii a fi deobşte, şi a ocărât Duhul Darului". Deci de mai mare muncă va fi vrednic unul ca acesta!

Însă şi acestuia i-a deschis uşile pocăinţei şi i-a dat să-şi spele păcatele cu multe chipuri, de va voi.

Deci pune în minte şi socoteşte cât de mari semne ale iubirii de oameni sunt acestea: a ierta adică în dar şi după dar pe cel ce greşeşte şi este vrednic de muncă a nu-l munci, ci a-i da lui vreme şi soroc de îndreptare. Pentru acestea toate zicea Hristos către Nicodim: "Nu a trimis Dumnezeu pe Fiul Său ca să judece Lumea, ci ca să mântuiască lumea".

Că două sunt Venirile lui Hristos: ceea ce acum s-a făcut; şi ceea ce va să fie. Dar nu pentru aceleaşi pricini amândouă. Ci cea mai întâi s-a făcut nu ca să cerceteze cele lucrate de noi, ci ca să ierte; iar cea de-a doua, nu ca să ierte, ci ca să cerceteze! De-aceea pentru cea dintâi zice: "Nu am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea!", iar pentru cea de-a doua: "Iar când va veni Fiul întru slava Tatălui va pune Oile de-a dreapta, iară iezii de-a stânga, şi vor merge unii în viaţă, iară alţii în muncă veşnică". Măcar că şi cea dintâi Venire a Judecăţii era după cuvântul dreptăţii. Pentru ce? Pentru că mai nainte de venirea Lui era lege firească, Prooroci, apoi Lege scrisă, şi învăţătură; şi nenumărate făgăduinţe; şi arătări de semne; şi munci şi pedepse; şi multe altele care puteau să îndrepteze - şi cu urmare era ca pentru toate acestea să ceară seama. Dar fiindcă este Iubitor de oameni nu face cercetare, ci iertare. Fiindcă de-ar fi făcut aceasta toţi deodată s-ar fi răpit, pentru că "toţi au greşit - zice - şi se lipsesc de Slava lui Dumnezeu.

Pentru aceasta de a doua Venire grăieşte şi fericitul Pavel[1]: "Pentru că noi toţi - zice - trebuie să ne arătăm înaintea Divanului lui Hristos, ca să ia fiecare, după cum a făcut cele ce a lucrat prin trup, ori bine, ori rău". Şi iarăşi: "Carele va arăta cele ascunse ale întunericului".

Ai făcut vreun rău, sau l-ai gândit, şi te tăinuieşti de oameni? Dar de Dumnezeu nu te tăinuieşti. Dar nimic nu-ţi pasă ţie de acestea! Iar frica ta - ochii oamenilor! Socoteşte dar că în ziua aceea nici de oameni nu vei putea să te tăinuieşti, pentru că toate ca într-o icoană vor sta atuncea înaintea Ochilor noştri, încât fiecare să se facă de sine osândit. Şi de la bogatul este aceasta arătată. Că pe săracul cel trecut cu vederea - pe Lazăr zic - înaintea Ochilor stând l-a văzut bogatul, şi se ruga atuncea ca degetul de care de multe ori se îngreţoşase să i se facă lui mângâiere.

Rogu-vă, aşadar, măcar nimeni de nu va şti cele ale noastre, fiecare din noi să intre în ştiinţa sa şi să-şi pună luişi judecător pe gândul său, şi în mijloc să aducă cele greşite. Şi de nu va voi să se vădească ele în ziua cea înfricoşată, să pună deasupra leacurile pocăinţei şi să vindece rănile. Că este cu putinţă negreşit, este cu putinţă de nenumărate răni de va fi plin cineva

1 Cuvântul 34 la Sfântul Ioan Evanghelistul

să se facă sănătos. "Că de veţi ierta - zice - se vor ierta păcatele voastre. Iar de nu veţi ierta, nu se vor ierta". Că precum la Botez afundându-se păcatele nu se mai văd, aşa şi acestea se vor stinge, de vom voi să ne pocăim.

Iar pocăinţa este a nu mai face cineva aceleaşi. Pentru că cela ce se întoarce la aceleaşi este asemenea cu câinele ce se întoarce la borâtura sa, şi ca acela ce după cuvântul cel de obşte, zgândără în foc şi scoate apă cu ciutură spartă. Deoarece trebuie să se depărteze şi cu lucrarea şi cu mintea de cele ce a făcut, şi depărtându-se să pună doftorii peste răni cele împotriva păcatelor. Adică cum am zice: Ai răpit şi ai asuprit? Depărtează-te de la răpire şi pune milostenie peste rană!

Ai grăit de rău pe fratele şi l-ai vătămat? Încetează de a prihăni şi pune iubire de dragoste!

Ai curvit? Depărtează-te de la curvie, şi pune curăţenie peste rană![1]. Pentru aceasta şi Pavel scriind către Evrei aşa zice şi sfătuieşte: "Pacea să urmaţi cu toţii şi sfinţenia, fără de carea nimenea nu va vedea pe Domnul." - trebuie ca fiecare să se îndestuleze cu femeia sa şi să nu cadă cu alta. Că cela ce nu se îndestulează, este cu neputinţă a se mântui; ci nevoie este negreşit să se prăpădească măcar nenumărate isprăvi de va avea, deoarece cu curvie este cu neputinţă a intra întru Împărăţia Cerurilor. Însă mai vârtos lucrul acesta nu este curvie, ci preacurvie. Căci precum cea legată cu bărbat, de se va împreuna cu altul de-aici a preacurvit, tot astfel şi cel legat cu nevastă, de va avea alta, a preacurvit. Iar unul ca acesta nu va moşteni Împărăţia ci va cădea în gheena.

Ascultă cele ce pentru aceştia zice Hristos: "Viermele lor nu moare şi focul nu se stinge". Fiindcă nici o iertare n-are cel ce după soţie şi după atâta mângâiere face ocară cu alta. Că acest lucru este înverşunare!

Iar dacă cei mulţi când este vremea de post, când este de rugăciune se depărtează şi de soţia lor, - cel ce nu se îndestulează cu aceasta, ci se împreună şi cu alta, oare cât foc îşi grămădeşte acesta asupra sa?

Dacă cel ce îşi lasă soţia sa şi o leapădă, nu poate să se împreună cu alta - fiindcă preacurvie este lucrul acesta, cel ce având soţie înlăuntru cu sine aduce alta, oare cât rău lucrează? Nimeni dar boala aceasta să n-o lase să petreacă în sufletul său, ci din rădăcină s-o smulgă. N-o nedreptăţeşte aşa pe nevastă, precum pe sine. Că atât de cumplit şi de neiertat este păcatul acesta, încât dacă vreo femeie se va despărţi de închinătorul de idoli nevrând acela/ să se despartă/ o munceşte pe ea Dumnezeu. Iar de se va despărţi de curvar, nu o munceşte!

Vezi cât este răul acesta? Că dacă vreo credincioasă are bărbat necredincios - zice - şi acela va voi să vieţuiască cu dânsa, să nu-l lase pe el. Iar pentru curvă nu zice aşa. Dar ce zice? "De îşi va lăsa cineva soţia sa

1 Cuvântul 63 la Sf. Ioan Evanghelistul

afară de cuvânt de curvie, o face pe ea să preacurvească". Că dacă împreunarea face un trup, nevoie este ca cel ce se împreună cu curva să se facă un trup. Cum dar îl va primi pe acesta cea cinstită mădular al lui Hristos fiind ea? Sau cum îl va uni cu sine pe mădularul curvei?

Şi vezi acest lucru de mirare: Ceea ce vieţuieşte împreună cu cel necredincios, nu este necurată, "pentru că s-a sfinţit - zice - bărbatul necredincios prin femeie". Iar la curvă nu este aşa. De ce? "Deci dar pe mădularele lui Hristos, le voi face mădulări ale curvei?" Fiindcă acolo sfinţenia rămâne măcar deşi locuieşte cel necredincios împreună cu dânsa, şi nu se depărtează. Iar aici se depărtează! Pentru că cumplit lucru este curvia, cumplită şi fără de moarte muncă pricinuind.

Încă şi în viaţa aceasta nenumărate rele trage asupră-i. Pentru că unul ca acesta este silit să vieţuiască viaţă ticăloasă şi rea, şi cu nimic nu se află mai bine decât cei ce se muncesc, în casa cea străină intrând cu multă frică şi cutremur, pe toţi bănuind, şi pe slugi şi pe slobozi.

Pentru aceasta, rogu-vă, siliţi-vă să vă izbăviţi de boala aceasta!

Iar de nu vă plecaţi, pe pragurile cele Sfinte să nu călcaţi, fiindcă Oile cele pline de râie şi de boală, nu trebuie să petreacă împreună cu cele sănătoase, ci să se izgonească din turmă până când vor lepăda boala. Că mădulări ale lui Hristos ne- am făcut, deci să nu ne facem mădulări ale curvei! Nu este locul acesta casă de curvie, ci Biserică! Iar de ai mădulările curvei, nu sta în Biserică, ca să nu ocărăşti locul.

Că şi de n-ar fi fost gheenă, de n-ar fi fost muncă, după întocmelile acelea şi făcliile de nuntă, după patul cel drept, după facerea de copii, după împărtăşire, cum suferi a te lipi de alta?

Cum nu te ruşinezi nici nu ţi se roşeşte faţa?

Nu ştii că cei ce după moartea soţiei lor iau alta, de mulţi se prihănesc - măcar deşi nu are lucrul acesta muncă? - iar tu şi trăind aceea aduci alta?

Şi câtă înverşunare nu este aceasta? Cunoaşte ce s-a zis pentru unii ca aceştia: "Viermele lor nu moare - zice - şi focul nu se stinge"!

Cutremură-te de îngrozire, teme-te de muncă că a sosit de-aci înainte, a sosit vremea dării de seamă. Pentru că aceasta zicea şi Pavel: "Domnul aproape este, nimic să nu vă grijiţi!"

Dar nouă poate împotrivă ne este a zice: Domnul este aproape, grijiţi-vă! Că aceia bine auzeau atuncea: "Nimic să nu vă grijiţi" cei ce erau în necaz şi în ostenele şi în lupte: iar cei ce vieţuiesc în răpiri, în desfătare, cei ce vor să dea cumplită luare de seamă, nu acesta, ci aceea cu cuviinţă vor auzi: Domnul este aproape, grijiţi-vă! - că nu multă lipseşte din vremea până la sfârşit, ci către sfârşit se sileşte de acum lumea. Aceasta însemnează războaiele, aceasta necazurile, aceasta cutremurele, aceasta dragostea cea răcită. Că precum trupul cel ce se află la răsuflarea cea mai de pe urmă şi este aproape de sfârşit, trage nenumărate pătimiri; şi ale unei case ce va să se dărapene obişnuiesc multe mai nainte a cădea şi de pe acoperământ şi de

pe pereţi - tot astfel şi sfârşitul lumii este aproape şi lângă uşi, şi pentru aceasta relele cele nenumărate pretutindenea s-au împrăştiat. Că dacă atuncea Domnul era aproape, cu cât mai vârtos acum este aproape!

Dacă mai nainte cu patru sute de ani când se grăiau acestea, "plinire a vremilor" o numea Pavel pe vremea aceea, cu cât mai vârtos vremea această de acum trebuie aşa să se numească?

Dar poate vreunii pentru însăşi aceasta nu cred, ci pentru însăşi aceasta mai vârtos trebuie să creadă. Că de unde ştii, o, omule, că nu este aproape sfârşitul şi după puţină vreme vor să întâmpine cele ce s-au grăit? Că precum sfâşit al anului nu zice că este ziua cea mai de pe urmă, ci şi luna cea de pe urmă, măcar că are treizeci de zile, tot astfel şi sfârşitul atâtor ani măcar patru sute de ani de voi zice, nu voi greşi. Şi aşa de atuncea se grăia mai nainte sfârşitul.

Deci să ne strângem pe noi înşine, să ne desfătăm în frica lui Dumnezeu; că întru slobozenie petrecând noi negrijindu-ne foarte nici aşteptând, fără de veste va sosi Venirea. Şi aceasta arătând-o Hristos zicea: Că precum în zilele lui Noe şi în zilele lui Lot, aşa va fi şi la sfârşitul acestui veac".

Că şi cei ce erau mai nainte de potop nu credeau şi râdeau de Noe[1]. Dar a venit potopul şi i-a tras pe toţi aceştia care nu credeau, şi numai pe acela l-a mântuit care a crezut.

Şi cei ce erau în vremea lui Lot nu aşteptau acea rană trimisă de Dumnezeu, până când pogorându-se fulgerele şi săgeţile acelea de foc i-a prăpădit pe toţi. Şi nici la aceştia atunci, nici la cei din vremea lui Noe nu s-a făcut vreun semn arătător de cele ce erau să se întâmple. Ci desfătându-se, petrecând în beţie şi în lucruri de ocară zăbovindu-se toţi, astfel s-au făcut cele nesuferite acelea.

Aşa va fi şi învierea, nu cu oarecare semne vestitoare mai nainte, ci în mijlocul îndestulărilor afându-ne noi. Pentru aceasta şi Pavel grăieşte: "Iar când vor zice pace şi linişte, atuncea fără de veste va veni peste dânşii pieirea, ca şi durerea celeia ce are în pântece. Şi nu vor scăpa".

Ce este durerea celeia ce are în pântece? De multe ori femeile însărcinate glumind sau şezând la masă, sau petrecând în baie sau în târg, nimic din cele ce vor să fie mai nainte văzând, deodată s-au cuprins de durere. Astfel sunt şi cele ale noastre. Şi aceasta aşa a iconomisit Dumnezeu, ca totdeauna să fim îngrijaţi[2] şi să nu îndrăznim nici în însăşi liniştea.

Ce zici? Nu aşteptaţi că va fi înviere şi Judecată? Dracii mărturisesc acestea, şi tu nu mărturiseşti? Că "ai venit - zic ei - aici mai nainte de vreme

1 Din Cuvântul 45 la Sf. Ioan
2 Până azi, în limba românească "grijanie" înseamnă Sf. Cuminecătură, Sf. Împărtăşanie

să ne munceşti pe noi?" Iar cei ce zic că va fi muncă, ştiu şi Judecată şi dare de seamă şi pedepse.

Deci să nu zădărâm pe Dumnezeu lângă aceea că facem cele rele necrezând şi cuvântul învierii. Că precum întru celelalte ne-a fost Hristos nouă început şi Cel întâi, tot astfel şi întru aceasta: pentru că "Întâi născut din morţi" pentru aceasta se zice. Iar de nu era înviere, cum avea să fie "Întâi născut" nimeni din cei morţi urmându-i Lui?

De nu era înviere, unde s-ar fi păzit dreptatea lui Dumnezeu, atâţia ani petrecând întru îndestulare, şi atâţia buni necăjindu- se şi în necaz sfârşindu-şi viaţa? Căci unde va lua cele după vrednicie fiecare dintru aceştia, dacă înviere nu este?

Nimeni din cei ce vieţuiesc drept este necredincios de înviere, ci în toate zilele se roagă ei cuvântul acela sfânt, zicând: "Vie Împărăţia Ta".

Deci care sunt cei ce nu cred învierea? Cei ce au căi spurcate şi viaţă necurată, precum zice Proorocul: "Spurcă-se căile lui în toată vremea. Leapădă-se judecăţile Tale de către faţa lui". Pentru că nu este cu putinţă cu adevărat, nu este cu putinţă să aibă cineva viaţă curată şi să nu creadă învierea. Fiindcă cei ce nu ştiu întru nimic rău, şi voiesc şi cred şi zic că vor lua răsplătirea.

Deci să nu zădărâm pe Dumnezeu, ci să-L auzim pe Dânsul zicând: "Temeţi-vă de Cela ce poate să piardă şi sufletul şi trupul în gheena". Ca, prin frica aceasta să ne facem mai buni, şi izbăvindu-ne de pierzarea aceasta, să ne învrednicim Împărăţiei Cerurilor. Pe care să fie ca să o dobândim noi toţi, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi împreună cu Care Tatălui - slava şi Duhului celui închinat şi Prea Sfânt şi făcător de viaţă, acum şi pururea şi în vecii vecilor cei fără de sfârşit. Amin.

Cuvântul al II-lea
Pentru Judecata ce va să fie

Apostolul Pavel în Epistola a doua către Corinteni[1] grăind pentru Divanul ce va să fie, zice: "Pentru că noi toţi trebuie să ne arătăm înaintea Divanului lui Hristos". Şi fiindcă nu-i era lui cuvântul pentru necaz, şi nu voia iarăşi să-i necăjească pe ei, n-a zăbovit în cuvântul acesta, ci în scurt grăind ceea ce aducea amărăciune: "ca să ia fiecare după cum a făcut, cele ce s- au lucrat prin trup" degrab a trecut.

Iară noi să scriem în minte Divanul acela, şi să socotim că este el de faţă acum, şi ni se cere seama. Fiindcă eu mai pe larg îl voi spune.

Deci să socotim că este el acum de faţă, şi fiecare să cerceteze (con)ştiinţa gândului său, şi să socotească că este de faţă Hristos Judecătorul şi toate se descopere şi se aduc în mijloc. Că nu trebuie numai prost a sta noi înainte, ci şi a ne arăta!

Oare nu v-aţi ruşinat?

Oare nu v-aţi spăimântat?

Iar dacă acum încă nefiind lucru de faţă ci numai socotindu-se aşa, gândindu-se numai, ne prăpădim de ştiinţa gândului - ce vom face când va veni, când toată lumea va fi de faţă, când Îngerii şi Arhanghelii, când cete unele după altele, şi alergarea tuturor, şi răpiri de nori, şi rânduială plină de cutremur? Când trâmbiţele unele după altele vor trâmbiţa glasurile acele dese? Că măcar de nu ar fi fost gheena, dar întru atâta strălucire a te izgoni şi a te duce necinstit, câtă muncă este? Fiindcă dacă acum, când intră Împăratul în Cetate cu ai săi, văzându-şi fiecare sărăcia sa, nu luăm atâta dulceaţă din privirea aceea, pe câtă mâhnire suferim dintru a nu fi părtaşi la ceva din cele împrejurul Împăratului, nici a fi aproape de Stăpânitorul, oare ce va fi atuncea?

Sau mică muncă socoteşti că este a nu fi orânduit în ceata aceea, a nu te învrednici de Slava cea negrăită, a te arunca undeva departe de la adunarea aceea şi de la bunătăţile cele nespuse?

Iară când este şi întunecare; şi scrâşnire a dinţilor; şi legături nedezlegate; şi vierme fără de moarte; şi foc nestins; şi necaz; şi strâmtorare;

1 Din cuvântul 11 la Epistola a II-a către Corinteni

şi limbi arzându-se, precum a bogatului; şi să ne tânguim şi nimeni să nu audă; şi să suspinăm scrâşnind în dureri şi nimeni să nu ia aminte; şi pretutindeni să căutăm şi nicăieri nimenea să nu fie care să ne mângâie, - unde vom pune pe cei ce sunt întru acestea?

Ce lucru poate fi mai ticălos decât sufletele acelea?

Ce poate fi mai jalnic? Dacă intrând noi în temniţă şi văzându-i pe unii soioşi, pe alţii legaţi şi flămânzi, pe alţii închişi în întuneric - ne înfrângem cu sufletele şi ne cutremurăm, toate facem ca să nu cădem cândva acolo, oare când vom fi duşi şi târâţi la muncile gheenei, ce fel vom fi? Pentru că nu sunt de fier legăturile acelea, ci de foc care niciodată nu se stinge. Nici cei ce stau asupra noastră nu sunt asemenea şi deopotrivă cu noi - pe carii şi a-i îmblânzi de multe ori se poate - ci Îngeri la care nici a căuta nu este cu putinţă, fiindcă se mânie tare pentru ocările cu care am ocărât pe Stăpânul.

Nu este a vedea precum aici aducând unii argint, alţii hrane, iar alţii cuvinte mângâietoare - şi a dobândi mângâiere, ci toate sunt acolo fără de iertăciune. Măcar Noe de va fi, măcar Iov, măcar Daniil şi îi vor vedea pe ai lor muncindu-se, nu îndrăzneşte să se apropie şi să le ajute. Că milostivirea cea din fire atuncea urmează a se ridica. Că de vreme ce se întâmplă să fie copii Drepţi de părinţi răi, şi părinţi Drepţi de copii răi, pentru ca să aibă ei curată dulceaţa şi să nu se înfrângă de nevoia milostivirii cei ce se îndulcesc de bunătăţile acelea - şi această milostivire zic eu că se stinge, şi se mânie ei împreună cu Stăpânul asupra măruntaielor lor. Căci dacă oamenii cei de rând când îi văd răi pe copiii lor îi leapădă din moştenire şi îi taie din rudenie - cu mult mai vârtos atuncea Drepţii.

Deci nimeni să nu nădăjduiască bune, de nu va face bune, măcar nenumăraţi strămoşi Drepţi de va avea. Că fiecare va lua după cum a făcut cele ce s-au lucrat prin trup.

Aici mi se pare că însemnează pe cei ce curvesc, şi pune într- înşii frica muncilor ce vor să fie. Şi nu numai întru aceia, ci şi întru toţi cei ce greşesc ori ce altă greşeală.

Deci să auzim şi noi, şi de eşti aprins de focul poftei celei rele, pune împotrivă focul acela, şi acesta îndată stingându-se va pieri.

Şi de vei voi să greşeşti ceva cu necuviinţă, socoteşte scrâşnirea dinţilor, şi frâu va fi ţie frica.

De vei voi să răpeşti, ascultă-L pe Judecătorul poruncind şi zicând: "Legaţi-i lui mâinile şi picioarele şi aruncaţi-l întru întunericul cel mai dinafară" şi astfel vei lepăda şi această poftă.

De te îmbeţi, ascultă pe bogatul zicând: "Trimite pe Lazăr, ca cu vârful degetului să-mi răcorească limba carea se arde", şi nedobândind cererea - şi te vei depărta de patimă!

Iar de pofteşti desfătare, socoteşte necazul şi strâmtorarea cea de acolo, şi nici n-o vei pune în minte pe aceasta.

Iar de eşti asupru şi crud, adu-ţi aminte de fecioarele acelea, care, fiindcă, li s-au stins lor făcliile pentru că nu aveau untdelemn, au rămas afară din cămară - şi degrab vei fi iubitor de oameni.

Dar eşti trândav şi slăbănogit? Socoteşte pe cela ce a ascuns talantul - şi vei fi mai iute decât focul!

Te mânâncă pe tine pofta avuţiei vecinului? Socoteşte pe viermele cel fără de moarte, şi cu lesnire vei lepăda şi boala aceasta.

Şi pe celelalte toate cu acest chip le vei îndrepta!

Că nimic însărcinător nici greu n-a poruncit.

De unde dar se par însărcinătoare poruncile? Din lenevirea noastră. Căci precum de ne vom sârgui, şi cele ce se par grele vor fi uşoare şi lesnicioase, tot astfel de ne vom lenevi, şi cele lesne de purtat se vor arăta grele nouă.

Deci acestea toate socotindu-le, nu pe cei ce se desfătează să-i socotim şi să-i punem în minte, ci ce este sfârşitul lor: Aici este baligă şi carne multă, iar acolo vierme şi foc!

Nu pe cei ce răpesc, ci ce este sfârşitul lor: Aici griji, frici şi nevoinţe, iar acolo legături nedezlegate.

Nu pe cei ce poftesc slavă, ci ce este ceea ce se naşte dintru acestea: Robii aici şi luări în râs, iar acolo vătămare nesuferită şi a se arde totdeauna.

Că dacă aşa vom vorbi cu noi înşine, şi acestea şi acelea asemenea acestora neîncetat le vom grăi asupra poftelor noastre celor rele, degrab şi pofta pentru cele de aici o vom lepăda, şi pofta petru cele viitoare o vom aprinde.

Să o aprindem dar şi să o învăpăiem! Că dacă cugetarea lor, măcar că umbroasă oarecare este, dă atâta dulceaţă, pune în minte câtă veselie ne va aduce nouă cercarea cea cu lucrul arătată. Fericiţi dar şi de trei ori şi de multe ori fericiţi cei ce se desfătează cu bunătăţile acelea. Precum ticăloşi şi de trei ori ticăloşi cei ce sufere cele împotriva acestora.

Dar cine a venit şi a vestit cele de acolo[1] întreabă cineva. Din oameni nici unul, iar Dumnezeu cel mai vrednic de credinţă decât toţi a hotărât acestea.

Dar nu vezi cele de acolo. Că nici Dumnezeu nu îl vezi. Deci dar nu vei socoti că este Dumnezeu, fiindcă nu îl vezi?

Foarte socotesc că este, zice.

Deci de te va întreba cineva din cei necredincioşi: "Cine a venit din Cer şi a vestit acestea?" ce vei zice? De unde ştii că este Dumnezeu?

Din cele ce se văd - zice - din buna orânduială care este întru toată zidirea, dintru aceea că este arătată tuturor. Deci dar aşa primeşte şi cuvântul cel pentru Judecată!

---

1 Din cuvântul 19 la Epistola a doua către Corinteni

Cum? zice.

Eu te voi întreba şi tu îmi vei răspunde. Oare drept este Dumnezeu şi ce este după vrednicie dă fiecăruia, sau dimpotrivă? Cei nedrepţi voieşte să petreacă şi să se desfăteze, iar cel bun să fie întru cele împotrivă?

Nicidecum! zice Că nici omul nu va face aceasta.

Unde dar cei ce au făcut aici bine vor dobândi cele bune? Şi unde cei răi cele împotrivă, de nu va fi vreo viaţă pe urmă şi răsplătire?

Voieşti încă şi din altă parte să te învăţ că este Divan înfricoşat? Deschideţi uşile (con)ştiinţei gândului tău, şi vezi pe Judecătorul cel ce şade în mintea ta. Iar dacă tu pe tine te osândeşti - măcar că eşti iubitor de sine, şi nu vei suferi să nu aduci dreaptă judecată - au nu mai mult Dumnezeu va face multă putare de grijă pentru dreptate, şi va aduce hotărârea cea nemitarnică pentru toţi? Ci va lăsa toate să se poarte prost şi în zadar? Cine va zice acestea? Nu este nimeni! Ci şi elinii, şi barbarii, şi poeţii şi filosofii, şi tot neamul omenesc se unesc cu noi întru acestea, deşi nu asemenea, şi zic că sunt oarecare divanuri (tribunale) în iad. Atâta de arătat şi mărturisit este lucrul acesta.

Şi pentru care pricină nu munceşte aici? întreabă cineva. Ca să se arate îndelunga Sa răbdare, şi să ne dea nouă mântuirea cea prin pocăinţă, şi să nu se stingă cu totul neamul nostru, şi pe cei ce din schimbare prea bună pot să se mântuiască să nu-i răpească mai înainte de mântuirea aceea. Că dacă îndată i-ar fi muncit pentru păcate şi i-ar fi omorât, cum s-ar fi mântuit Pavel? Cum Petru? - Dascălii cei mai mari ai lumii. Cum ar fi dobândit David mântuirea cea prin pocăinţă? Cum Galatenii? Cum alţii mulţi? Pentru aceasta nu-i pedepseşte pe toţi aici, ci din toţi pe unii; nici acolo pe toţi, ci pe unul aici, iar pe altul acolo, ca şi pe cei ce sunt foarte nesimţitori să-i ridice şi să-i facă osârduitori prin cei ce îi munceşte, şi pe cele ce vor să fie, prin cei ce nu îi munceşte, să ne facă să le aşteptăm.

Oare nu vezi că mulţi se muncesc aici - precum cei pe care i-a acoperit turnul, precum cei pe al căror sânge l-a amestecat Pilat cu jertfele, precum cei ce au murit la Corinteni cu moarte fără de vreme pentru că s-au împărtăşit cu Tainele cu nevrednicie, precum Faraon, precum Iudeii cei ce s-au junghiat de barbari, precum mulţi alţii - şi atunci şi acum şi totdeauna? Iar alţii multe păcătuind, s-au dus nepedepsindu-se aici, precum bogatul cel din vremea lui Lazăr, precum mulţi alţii.

Iar acestea le face, ca şi pe cei ce nu cred cele ce vor să fie să-i deştepte, şi pe cei ce cred şi se trândăvesc mai osârduitori să-i facă. Că Dumnezeu este Judecător drept şi tare şi îndelung răbdător şi neaducând mânie în toate zilele. Iar dacă îndelungata răbdare o vom întrebuinţa rău, va fi vreme, când nici puţin nu va mai îndelung răbda, ci îndată va aduce asupră munca. Aşadar, să nu ne desfătăm nici un minut, căci ca aceasta este această viaţă - ca să nu ne atragem asupra noastră muncă de nenumărate veacuri, ci să ne ostenim un minut, ca să ne încununăm totdeauna.

Oare nu vedeţi că şi întru cele ale acestei vieţi cei mai mulţi din oameni aşa fac, şi aleg osteneala cea puţină pentru odihna cea îndelungată, deşi împotrivă li se întâmplă lor? Că aici este deopotrivă partea şi a ostenelilor şi a dobânzii. Iar de multe ori împotrivă, adică osteneala este nenumărată, iar roada puţină. Sau de multe ori nici puţină.

Iar la Împărăţia Cerurilor, dimpotrivă, osteneala este puţină, iar dulceaţa multă şi nemărginită.

Şi socoteşte: Plugarul tot anul se osteneşte, şi la sfârşit de multe ori se scapă de nădejdea rodului ostenelilor celor multe. Cârmaciul iarăşi; şi ostaşul până în vârsta cea mai de pe urmă petrec în războaie şi în ostenele; şi de multe ori amândoi s-au dus de aici, unul scăpându-se de bogăţia sarcinilor, iar altul împreună cu biruinţă şi de însăşi viaţa.

Deci care cuvânt de îndreptare vom avea - spune-mi - când în lucrurile acestei vieţi alegem mai mult cele ostenicioase? Ca puţin să ne odihnim sau nici puţin. Că nearătată şi cu îndoială este nădejdea aceasta. Iar întru cele duhovniceşti împotrivă facem aceasta şi nespusă muncă tragem asupră-ne pentru puţină trândăvire?

Pentru aceasta rogu-vă pe voi pe toţi ca măcar acum târziu oarecând să ne ridicăm din nebunia aceasta. Că nimeni nu ne va izbăvi pe noi în vremea aceea, nici frate, nici tată, nici fecior, nici prieten, nici vecin, nimeni altul. Ci de ne vom vinde de lucrurile noastre, toate se vor prăpădi, şi vom pieri negreşit. Cât a plâns bogatul acela şi s-a rugat Patriarhului cerând să se trimită Lazăr? Ci ascultă ce zicea către el Avraam: "Prăpastie s-a întărit între noi şi între voi, ca cei ce vor vrea să treacă acolo, să nu poată!" Cât s-au rugat acele fecioare de cele de o vârstă cu dânsele pentru puţin untdelemn? Dar ascultă şi acelea ce zic? "Nu cumva nu ne va ajunge nouă şi vouă". Şi nimeni n-a putut să le bage pe ele în cămară.

Deci acestea socotindu-le şi noi, să purtăm grijă de viaţa noastră. Căci oricâte osteneli vei zice, şi oricâte munci vei aduce, nimic nu vor fi toate acestea asemănându-se către bunătăţile cele ce vor să fie. Căci pune - de voieşti - foc, fier şi fiară şi orice este mai cumplit decât acestea, însă nici umbră nu sunt acestea asemănându-se către muncile acelea. Că acestea când se vor pune mai tare asupră, atuncea mai vârtos se fac mai uşoare, grabnică făcând izbăvirea, fiindcă nu poate trupul să ţină şi la mărimea şi la îndelungarea muncii. Dar acolo nu este aşa, ci amândouă se unesc, şi îndelungarea şi mărimea; şi întru cele bune şi întru cele de mâhnire.

Deci până când este vreme să întâmpinăm faţa Domnului întru mărturisire, ca blând şi lin să-L vedem pe El atuncea, ca să scăpăm de acele îngrozitoare Puteri.

Nu-i vezi pe ostaşii de aici care slujesc dregătorilor, cum trag, cum leagă, cum taie? Dar toate acestea sunt jucării şi râs asemănându-se către muncile acelea. Pentru că pedepsele acestea sunt vremelnice, iar acolo nici viermele nu moare, nici focul nu se stinge. Şi trupul va fi nestricăcios. Ci să nu fie ca acestea să le învăţăm noi cu cercarea şi cu lucrul, ci până la grai

să ne stea nouă cele înfricoşate. Nici să ne dăm acelor muncitori, ci aici să ne înţelepţim.

Câte vom grăi atuncea, prihănindu-ne pe noi înşine?

Cât ne vom tângui?

Cât ne vom văeta? Dar nici un folos nu va mai fi. Pentru că nici corăbierii după ce se risipeşte şi se afundă corabia nu mai pot să folosească ceva. Nici doctorii după ce moare bolnavul. Ci de multe ori zic: aceea şi aceea trebuia să facem - dar toate în zadar şi în deşert. Căci până când din îndreptare sunt nădejdi de mântuire, trebuie toate şi să zicem şi să facem. Iar după ce nu mai suntem stăpâni peste ceva, toată treaba stricându-se, în zadar toate şi se zic şi se fac. Fiindcă Iudeii vor zice atuncea: "Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului!" însă nimic nu vor putea să se folosească din glasul acesta, spre a scăpa de muncă, căci, când trebuia să zică, n-au zis!

Deci pentru ca nu şi noi pentru petrecerea noastră să pătimim aceasta, de aici acum să ne schimbăm şi să nu ne amăgim pe noi înşine, ca cei ce suntem iubitori de păcate, şi pentru aceasta nu cred munca, că de ar fi voit ei să se apuce de fapta bună, îndată şi pentru gheena se vor încredinţa şi nu se vor îndoi.

Unde şi în care loc va fi gheena aceasta[1] !?

Ce grijă ai tu de aceasta? Că ceea ce se caută este a arăta existenţa ei, nu unde se păstrează şi în care loc. Fiindcă unii băsnind zic că în valea lui Iosafat, care s-a zis pentru un război care a trecut, şi acum trag aceasta la gheena. Dar Scriptura nu zice aceasta.

Dar în care loc - zice - va fi?

Afară undeva, precum eu socotesc, de toată lumea aceasta. Că precum temniţele şi ocnele împăraţilor departe sunt puse, aşa şi gheena va fi afară din lumea aceasta.

Deci să nu căutăm unde este, ci cum să scăpăm de dânsa. Nici pentru că nu munceşte Dumnezeu pe toţi aici, pentru aceasta să fii necredincios la cele ce vor să fie. Că Iubitor de oameni este, şi îndelung rabdă. Pentru aceasta îngrozeşte, şi nu îndată aruncă în gheena. "Că nu voiesc moartea păcătosului" - zice. Iar de nu este moarte a păcătosului, de prisosit s-a zis aceasta.

Ştiu că nimic nu vă este vouă mai cu greaţă decât cuvintele acestea. Mie însă nimic nu-mi este mai dulce decât acestea. Şi, o, de ar fi fost ca şi când prânzim, şi când cinăm, şi când ne îmbăiem, şi pretutindenea să vorbim pentru gheena. Că nici pentru cele rele de aici nu ne-am fi mâhnit, nici pentru cele bune nu ne-am fi bucurat.

1 **Din Cuvântul 31 la Epistola către Romani**

Că ce-ai putea să-mi zici că este rău? Sărăcia? Boala? Robia? Betejiciunea trupului? Ci acestea toate sunt râs către munca cea de acolo, măcar pe cei ce se muncesc în toată viaţa cu foamea de- i vei zice, măcar pe cei ce din vârsta ceea dintâi sunt betegi şi cer hrană; dar acestea asemănându-se către relele acelea nu sunt nimic! Deci adeseori să învârtim cuvintele cele pentru acestea. Fiindcă pomenirea gheenei nu ne lasă să cădem în gheena! Nu auzi pe Pavel zicând: "Care vor lua muncă veşnică de la faţa Domnului?"

Nu auzi ce fel a fost Neron, pe care şi "taină a lui Antihrist" îl numeşte Pavel? "Că iată - zice - taina fărădelegii se lucrează". Dar ce? Nimic nu va pătimi Neron? Nimic nu va pătimi Antihrist? Nimic diavolul? Deci dar pururea va fi Antihrist şi diavolul? Că nici nu se vor depărta ei de la răutate dacă nu se vor munci.

Aşa este - zice. Fiecăruia este arătat că este muncă şi gheena, dar numai cei necredincioşi vor cădea într-însa.

Pentru ce, spune-mi?

Pentru că cei necredincioşi au cunoscut pe Stăpânul lor.

Şi ce este aceasta? Căci când viaţa lor va fi necurată, şi mai mare muncă decât cei necredincioşi vor lua pentru aceasta. "Căci câţi fără de lege au greşit, fără de lege vor şi pieri. Şi câţi în lege au greşit prin lege se vor judeca". Şi: "Sluga ceea ce a ştiut voia Domnului său, şi n-a făcut, se va bate mult." Iar dacă nu este a da cuvânt pentru viaţă, ci în zadar s-au zis acestea, nici diavolul nu se va pedepsi. Că şi pe Dumnezeul îl ştie, mai mult decât mulţi oameni. Încă şi dracii toţi şi îl ştiu pe El şi se cutremură şi Judecător îl mărturisesc. Deci dacă nu este a da cuvânt pentru viaţa, nici pentru fapte rele, vor scăpa şi aceştia. Dar nu sunt acestea, nu sunt! Nu vă amăgiţi pe sine-vă, o, iubiţilor!

De nu este gheena, cum vor judeca Apostolii pe cele douăsprezece seminţii ale lui Israel?

Cum zice Pavel: "Au nu ştiţi că pe Îngeri îi vom judeca, cu cât mai vârtos cele lumeşti?"

Cum zicea Hristos: "Bărbaţii Niniviteni se vor scula la Judecată, şi vor osândi pe neamul acesta". Şi: "Pământului Sodomului mai uşor îi va fi în ziua Judecăţii".

Ce te joci dară întru cele ce nu sunt de jucat?

Ce te amăgeşti pe tine şi înşeli sufletul tău, o, omule?

Ce te lupţi cu iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Că pentru aceasta şi a gătit-o gheena şi a îngrozit-o ca să nu cădem într- însa, făcându-ne cu frica mai buni. Pentru aceasta cel ce leapădă cuvântul cel pentru acestea, nimic altceva nu face neştiind fără numai că prin amăgirea aceasta se împinge şi se aruncă pe sine în gheena.

Deci nu slăbănogi mâinile celor ce se ostenesc pentru fapta bună, nici nu creşte trândăvirea celor ce dorm. Că de se vor pleca cei mulţi că nu este gheena, când se vor depărta de la răutate? Unde se va arăta încă şi

dreptatea? Nu zic la păcătoşi şi la drepţi, ci la păcătoşi şi păcătoşi: pentru ce unul s-a muncit aici iar altul nu s-a muncit aceleaşi păcătuind, sau mult mai cumplite? Că de nu este gheena, nimic nu vei putea să răspunzi pentru acestea către cei ce prihănesc.

Pentru aceea mă rog, ca încetând de la râsul acesta, să astupaţi gurile celor ce vă grăiesc vouă împotrivă pentru acestea. Că şi pentru cele prea mici şi întru păcate şi întru isprăvi cu de amănuntul va fi cercetarea. Că şi pentru ochi desfrânaţi vom lua muncă, şi pentru cuvânt deşert şi râs, şi ocară, şi mânie, şi beţie vom da seama. Precum iarăşi şi întru cele bune şi pentru un pahar de apă rece vom lua plată, şi pentru cuvânt bun, şi suspin numai. Că pune semn - zice - peste frunţile oamenilor celor ce suspină, şi celor ce se necăjesc.

Cum dar îndrăzneşte a zice că Cel Ce cercetează cu atâta luare aminte şi cu amănuntul cele ale noastre, simplu şi în zadar a îngrozit gheena? Nu - rogu-te - nu te prăpădi pe tine cu aceste deşarte nădejdi; şi pe cei ce se pleacă ţie.

Pentru că dacă nu crezi cuvintele noastre, cearcă pe Iudei, pe Elini, pe toţi ereticii şi toţi ca şi cu o gură vor răspunde că va fi Judecată şi răsplătire.

Iar de nu sunt de ajuns oamenii, întreabă şi pe dracii înşişi, şi îi vei auzi strigând: "Ce ai venit aici mai nainte de vreme să ne munceşti pe noi?"

Şi acestea toate adunându-le, pleacă-ţi sufletul să nu bârfească în zadar, ca nu cu cercarea şi cu lucru să cunoască gheena, ci de aici înţelepţindu-te, şi de muncile acelea să poţi să scapi şi bunătăţile cele ce vor să fie să le dobândeşti cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al III-lea
Pentru Judecata ce va să fie

Când diavolul nu va putea prin bogăţie să ne scoată din laturea cea de acolo, vine pe altă parte, adică prin sărăcie. Cum a făcut şi la Iov. Căci fiindcă a văzut că pe el nimic nu l-a vătămat bogăţia, prin sărăcie împleteşte mrejele, cu aceasta socotind să- l biruiască pe el. Decât care ce poate fi mai fără de socoteală? Că cela ce a putut să sufere bogăţia cu înfrânare, cu mult mai vârtos va suferi sărăcia cu vitejie! Şi cel ce nu pofteşte banii de vor fi de faţă, nici de vor lipsi nu-i va căuta; precum nici fericitul acela atunci, ci de la sărăcie mai strălucit se făcea iarăşi. Fiindcă banii a putut vicleanul acela drac să-i ia, iar dragostea cea către Dumnezeu, nu numai că n-a putut s-o ia, ci şi mai tare o a făcut; şi de toate golindu-l pe el, cu mai multe bunătăţi l-a făcut a fi încărcat.

Pentru aceasta şi întru nedumerire era. Că pe cât mai multe rane a adus asupră, pe atâta atuncea pe el îl vedea mai tare făcându-se. Pentru aceasta toate cercându-le şi ispitindu-le, de vreme ce nimic mai mult nu a săvârşit, la arma cea veche a alergat, adică la muiere şi o ia mască de purtare de grijă şi jeleşte de nevoile lui foarte cu milostivire, şi se preface că pentru izbăvirea de relele lui aduce acea pierzătoare sfătuire.

Dar nici aşa nu a biruit. Că a priceput vicleşugul lui minunatul acela bărbat, şi cu multă pricepere a astupat gura femeii celei ce vorbea cu sfatul aceluia.

Care lucru şi noi trebuie să facem. Şi măcar în persoana fratelui, măcar întru a prietenului celui adevărat, măcar întru a muierii, măcar ori întru a căruia din rudeniile noastre îmbrăcându-se, va grăi ceva din cele ce nu se cuvin, nu pentru faţa ceea ce grăieşte acestea să primim sfătuirea, ci pentru sfătuirea cea pierzătoare să ne întoarcem de către cel ce grăieşte acestea. Că şi acum multe de acest fel face, şi pune înainte mască de milostivire. Şi se pare că este prieten iubit, dar sloboade cuvintele cele pierzătoare şi mai cumplite decât otrava. Că a măguli spre vătămare este lucrul al aceluia; iar a certa spre folos, este a lui Dumnezeu.

Deci să nu ne amăgim, nici în tot chipul să căutăm viaţa cea răsfăţată. "Că pe care îl iubeşte Domnul îl ceartă", zice. Pentru aceea când trăind întru răutate avem îndestulare, atuncea mai vârtos să ne mâhnim. Căci păcătuind noi trebuie să ne temem pururea; iar mai vârtos când nu pătimim nici un rău. Deoarece când din parte pentru fiece pedepseşte Dumnezeu,

uşoară ne face nouă izbândirea cea pentru acestea, iar când pentru fiecare greşeală îndelung rabdă, spre mare muncă ne păstrează pe noi cei ce petrecem întru unele ca împărtăşit de taine negrăite, nici acelora nu urmezi. Ci şi decât aceştia te-ai făcut mai nemulţumitor.

Şi cine a venit din iad - zice - şi acestea a vestit?

Dar şi din Cer cine a venit şi a spus că este Dumnezeu Care a zidit toate? Şi cum că avem suflet de unde este arătat? Că dacă vrei să crezi numai cele ce se văd, iară pentru Dumnezeu şi pentru Îngeri şi pentru minte şi pentru suflet te îndoieşti, aşa toate dogmele adevărului se vor prăpădi de la tine. Măcar că de voieşti să crezi cele arătate, pe cele nevăzute mai vârtos decât pe cele văzute trebuie să crezi. Deşi de mirare se pare ceea ce s-a zis, însă este adevărată şi de cei ce au minte foarte mărturisită. Că ochii de multe ori greşesc, nu numai în cele nevăzute. Că pe acelea nici nu le ştiu. Ci şi întru acelea care se par că se văd: sau depărtarea, sau aerul împotrivindu-se, sau mintea aiurea fiind abătută, sau mânia şi grija, şi nenumărate altele împiedicând luarea aminte cea amănunţită a lor. Iar gândul sufletului de va primi lumina Dumnezeieştilor Scripturi, mai cu de-amăruntul şi cu neamăgită judecată va aduce pentru lucrurile cele ce sunt.

Deci să nu ne amăgim pe noi înşine în zadar, nici lângă lenevirea vieţii care se naşte prin nişte dogme ca acestea, şi pentru însăşi dogmele mai cumplit foc să grămădim asupra noastră. Că dacă nu este Judecată, nici seama nu vom da pentru cele ce am făcut, nici cinste şi daruri nu vom lua pentru cele ce ne-am ostenit. Socoteşte unde se întinde hula voastră, când ziceţi pe Dumnezeul cel drept şi iubitor de oameni şi blând că trece cu vederea atâtea osteneli şi sudori. Şi cum au acestea cuvânt?

Dacă de nicăieri din altă parte, măcar din cele ce se fac în casa ta socoteşte acestea şi atunci vei vedea necuviinţa. Că măcar foarte crud de vei fi tu, nemilostiv şi decât fiarele mai sălbatic, nu vei voi ca pe sluga ceea ce ţi-a fost ţie iubită când mori să o laşi fără răsplătire, ci şi cu slobozenie îi răsplăteşti, şi cu daruri de bani. Şi fiindcă tu de-aici ducându- te nici un bine nu poţi să-i faci lui, pe cei ce urmează să clironomisească avuţia ta îi pofteşti pentru dânsul, rugându-te, cucernicindu-te, toate făcând, ca să nu rămâie el nedăruit. Apoi tu cel rău, aşa bun şi iubitor de oameni te faci către sluga ta - iar Dumnezeu bunătatea cea nemărginită, iubirea de oameni cea negrăită, blândeţea cea atâta de mare, pe slugile sale: pe Petru, pe Pavel, pe Iacov şi pe Ioan, pe cei ce în toate zilele pentru Dânsul s-au topit de foame, s-au legat, s-au bătut, s-au înecat, s-au dat fiarelor, au murit, atâtea au pătimit care nici a le număra nu este cu putinţă, oare îi va trece cu vederea neîncununaţi?

Şi punătorul de nevoinţe pe cel viteaz şi biruitor la luptele Olimpice îl propovăduieşte şi îl încununează; şi stăpânul slugii; şi împăratul ostaşului şi, în scurt, fiecare celuia ce i-a slujit lui, cu bunătăţile cele ce poate îi răsplăteşte. Iar numai Dumnezeu după atâtea sudori şi osteneli, nu mic, nu mare bun le dă lor şi le răsplăteşte? Ci Dreptii şi binecredincioşii aceia şi

carii au isprăvit toată fapta bună întru aceleaşi vor fi cu preacurvarii, şi cu omorâtorii de părinţi, şi cu ucigătorii de oameni, şi cu spărgătorii de ziduri?

Cum au acestea cuvânt? Că dacă nu este nimic după ducerea din viaţa aceasta, ci până la cele ce sunt de faţă şi se hotărăsc cu viaţa, sunt ale noastre întru aceeaşi stare dară vor fi aceia cu aceştia. Iar mai vârtos nici întru aceeaşi stare. Că deşi pe urmă după ducerea de aici întru aceeaşi stare vor fi după cuvântul tău, ci aici aceştia au fost întru odihnă, iar aceia întru toată vremea în muncă au petrecut. Care tiran, care om crud şi aspru astfel a sfătuit cândva pentru slugile şi supuşii săi?

Văzut-ai mărime a necuviinţei, şi unde se sfârşeşte cuvântul acesta?

Deci deşi de nicăirea din altă parte nu voieşti, măcar din socotelile acestea învăţându-te, izbăveşte-te de acest rău presupus, şi fugi de răutate şi te ţine de ostenelile pentru fapta bună. Şi atunci vei cunoaşte luminat că nu până la viaţa aceasa stau cele ale noastre.

Şi de te va întreba cineva: Cine venind de acolo a vestit cele de acolo? zi către el: Din oameni niciunul - că de-ar fi fost vreun om de multe ori şi n-ar fi fost crezut ca cela ce grămădeşte şi măreşte lucrul - însă Stăpânul Îngerilor toate acestea le-a vestit cu de-amănuntul. Ce trebuinţă dar avem noi de om, când Cel Ce ne va lua seama în toate zilele strigă că şi gheena a gătit şi Împărăţie a aşezat?

Şi dovediri luminate ne dă nouă pentru acestea. Că de nu era să judece, nici aici nu ar fi pedepsit. Că şi însăşi aceasta cum are cuvânt, ca din cei răi unii să se muncească, iar alţii să nu se muncească? Că dacă nu ia faţă Dumnezeu - precum nici ia - pentru ce pe unul l-a pedepsit, iar pe altul l-a lăsat şi s-a dus nepedepsit? Că aceasta este mai nedumerită decât cea dintâi.

Ci de voiţi să ascultaţi cu mulţămită cele ce se grăiesc, şi pe această nedumerire o vom dezlega! Deci care este dezlegarea? Nici pe toţi nu-i pedepseşte aici - ca să nu te deznădăjduieşti de înviere şi de Judecată, fiindcă toţi se pedepsesc aici - nici pe toţi nu-i lasă să se ducă fără de pedeapsă, ca nu iarăşi să socoteşti că toate sunt fără de purtare de grije. Ci şi munceşte, şi nu munceşte! Prin aceea că munceşte arată că şi acolo va pedepsi pe cei ce s-au muncit aici; iar prin aceea că nu munceşte, te face pe tine să crezi că după ducerea de aici este oarecare Divan înfricoşat. Iar dacă cu totul de cele dintâi nu ar fi purtat grijă, nici n-ar fi muncit pe vreunii aici, nici faceri de bine n-ar fi făcut. Iar acum îl vezi pe El că pentru tine şi Cer a întins, şi Soarele aprinde şi pământul întăreşte şi marea revarsă şi văzduhul lăţeşte, şi drumuri ale lunii rânduieşte, şi vremilor anului neclătite legi pune, şi toate celelalte cu încuviinţarea Lui îşi săvârşesc călătoria lor cu dinadinsul. Că şi firea noastră şi a dobitoacelor, a celor ce se târăsc, a celor ce umblă, a celor ce zboară, a celor ce înoată, a celor din bălţi, a celor din izvoare, a celor din râuri, a celor de prin munţi, a celor de prin văi, a celor de prin case, a celor din văzduh, a celor de prin câmpuri, sadurile, seminţele, pomii - cei pădureţi

şi cei domestici, cei roditori şi cei neroditori - şi în scurt toate de mâna aceea cea nepregetătoare mişcându-se, iconomisesc viaţa noastră, nu numai spre trebuinţă, ci şi spre îndestulare dându-ne nouă slujba lor.

Deci atâta bună rânduială văzând - deşi nici cea mai mică parte n-am zis - îndrăzneşti a zice, că Cel Ce a făcut pentru tine atâtea şi astfel, întru cele de nevoie şi mai după urmă te va trece cu vederea, şi împreună cu măgarii şi cu porcii te va lăsa să zaci mort, şi cu atâta Dar al bunei credinţe cinstindu-te, cu carele şi cu Îngerii întocmai te-ai făcut, te va trece cu vederea după nenumăratele osteneli şi sudori?

Şi cum au acestea cuvânt? Că acestea - de vom tăcea noi - pietrele vor striga. Atâta sunt de lămurite şi arătate şi decât însăşi raza mai luminate.

Deci acestea socotindu-le toate şi încredinţând sufletul nostru că după ducerea de aici şi înaintea înfricoşatului Divan vom sta, şi cuvânt vom da pentru toate cele ce am făcut, şi muncă vom lua şi osândă vom suferi, de vom petrece păcătuind; şi cununi şi bunătăţi negrăite vom dobândi, de vom voi puţin să luăm aminte de noi înşine. Să astupăm gurile celor ce grăiesc împotriva acestora, şi să alegem calea faptei bune.

Iar acestea le zic[1] pentru că ştiu pe mulţi care şi acum zic ca Faraon: "Nu ştiu pe Dumnezeu" şi pe supuşi îi împilează la tină şi la cărămidărie. Câţi oameni poruncind Dumnezeu să moaie îngrozirea. ei nici osteneală nu suferă să o slăbească? Dar nu mai este acum a trece Marea Roşie, ci noian de foc, noian nu ca acela nici atâta, ci mult mai mare şi mai sălbatic, având valurile de foc, de foc oarecare străin şi înfricoşat. Acolo este adânc mare de văpaie prea cumplită; pretutindeni este a vedea foc, asemenea cu o fiară sălbatică. Că dacă aici focul acest simţit şi materialnic sărind ca o fiară din cuptor, a năvălit asupra celor ce şedeau afară când cei trei Tineri erau înlăuntru - ce nu va face celor ce vor cădea într-însul? Ascultă-i pe Prooroci care grăiesc pentru ziua aceea: "Ziua Domnului nevindecată, plină de mânie şi de iuţime", pentru că nimeni nu va fi carele să apere, nimeni carele să izbăvească. Nicăieri faţa lui Hristos cea blândă şi lină. Ci precum cei ce lucrează metalurile se dau la oameni cumpliţi şi pe nimeni dintru ai lor nu văd, ci numai pe cei ce le stau asupră - tot astfel şi acolo; iar mai vârtos nu aşa, ci mult mai cumplit. Că aici este cu putinţă şi a se apropia cineva şi a se ruga Împăratului şi a slobozi pe cel osândit; iar acolo - nicidecum. Căci nu este slobod, ci petrec ei arzându-se şi atâta durere pătimind, câtă nici este cu putinţă a o spune. Că dacă usturimile iuţi ale celor ce se ard aici nici un cuvânt nu poate să le arate, cu mult mai vârtos ale celor ce pătimesc acestea acolo. Pentru că aici într-o mică clipeală de vreme toate se fac; iar acolo se arde cu adevărat, dar nu se mistuieşte ceea ce se arde.

Aşadar, ce vom face acolo? - căci către mine zic acestea!

1 Din Cuvântul 42 la Matei

Şi dacă tu învăţătorul - zice - pentru sineţi zici acestea, nici o grijă de-aici nainte nu am eu. Că ce lucru de mirare este dacă mă voi munci şi eu?

Nu - rogu-vă - nimeni să nu caute această mângâiere. Căci spune-mi mie: Au nu a fost diavolul Putere fără de trup? N-a fost mai bun decât oamenii? Însă a căzut! Oare este carele va lua mângâiere dintru a se munci cu el? Nicidecum!

Dar pe toţi cei din Egipt? Oare nu vedeau şi pe cei ce erau în dregătorii că se munceau, şi pe toată casa că avea plâns? Oare dintru aceasta s-au mângâiat şi s-au răsuflat? Nu, cu adevărat! Arătat este din cele ce au făcut după aceea, fiindcă pedepsindu- se ca de o văpaie au venit împreună la împăratul şi l-au silit să scoată afară pe norodul Evreilor.

Foarte rece şi urât este acest cuvânt: a socoti că este mângâiere faptul că se munceşte împreună cu alţii. A zice: "Precum toţi şi eu!"

Ce trebuie a zice pentru gheena? Socoteşte pe cei cuprinşi de durerea de picioare, care când pătimesc de usturime iute, măcar nenumăraţi de le vei arăta că pătimesc mai cumplite, nici în minte nu pun, pentru că durerea cea mare nu dă loc gândului să aibă vreo îndeletnicire, să-i socotească pe alţii şi să afle mângâiere.

Deci să nu ne răpim cu aceste reci nădejdi! Că a primi mângâiere din relele celui de aproape, se face întru cele măsurate pătimiri; iar când va covârşi munca şi vor fi toate cele dinlăuntru pline de turbare, nici pe sine de-aceea nu poate sufletul să se cunoască, de unde va dobândi mângâiere? Pentru aceasta toate aceste cuvinte sunt râs şi basme ale unor copii nebuni. Căci aceasta care-o zici se întâmplă în necaz, şi în necaz măsurat, când auzim că cutare a pătimit aceleaşi. Iar uneori nici în necaz. Iar dacă acolo nici o putere n-are, cu mult mai vârtos în usturime şi durere negrăită pe care o arată scrâşnirea dinţilor!

Ştiu că sunt însărcinător şi vă mâhnesc pe voi cu aceste cuvinte. Dar ce să fac? Nu voiam să grăiesc acestea, ci şi pe mine şi pe voi pe toţi să vă ştiu că vă nevoiţi la fapta bună. Dar fiindcă cei mai mulţi întru păcate suntem, cine îmi va da ca să pot cu adevărat să mă mâhnesc pe voi şi să ating mintea ascultătorilor? Atuncea aşa aş fi încetat de a grăi. Iar acum mă tem nu cumva vreunii să defaime cele ce se grăiesc, şi va fi munca mai mare pentru defăimarea ascultării. Că dacă vreunul din slugi auzind pe stăpânul îngrozind, va defăima îngrozirea, nu-l va trece pe el fără de pedeapsă cel ce s-a necăjit, ci şi această pricină de mai mare muncă se va face lui. De aceea, rogu-vă, auzind cuvintele cele pentru gheena să ne umilim. Că nimic nu este mai dulce decât vorba aceasta, de vreme ce decât lucrurile nimic nu este mai amar.

Cum este dulce a auzi pentru gheena? zice. De vreme ce este urât a cădea în gheena, răul acesta îl împing cuvintele acestea ce se par că sunt însărcinătoare, şi mai nainte de aceasta pune altă dulceaţă. Pentru că întoarce sufletele noastre şi le face mai cucernice şi înalţă mintea şi întraripează

gândul şi scoate afară înconjurarea cea rea a poftelor, şi se face lucrul vindecare. Pentru aceasta dar împreună cu munca daţi-mi să zic şi ruşinea. Că precum pe Iudei îi vor osândi atuncea Ninivitenii, aşa şi pe noi mulţi ne vor osândi din cei ce se par acum mai de jos.

Deci să socotim cât va fi râsul, câtă va fi osânda. Să socotim şi să punem oarecare început măcar acum şi uşă de pocăinţă.

Către mine grăiesc acestea, pe mine întâi mă sfătuiesc acestea şi nimeni să nu se mânie ca şi cum s-ar osândi.

Să ne apucăm de calea cea strâmtă. Până când desfătare? Până când odihnă?

Nu ne-am umplut trândăvindu-ne, râzând, urnind? Oare iarăşi aceleaşi vor fi: masă şi spaţiu, multă cheltuială, bani, moşii, şi zidiri? Şi care este sfârşitul? Moartea! Care sfârşitul? Cenuşă, pulbere, mormânturi şi viermi!

Deci să arătăm oarecare viaţă nouă, şi pe aceasta totdeauna. Că precum trupul nostru nu numai o dată hrănindu-se are starea în toată viaţa, ci are trebuinţă şi de hrana cea din toate zilele[1], tot astfel şi aici la buna credinţă, în fiecare zi avem trebuinţă de ajutorul cel de la lucruri. Că de multă milă ne este nouă trebuinţă. Căci pentru păcatele noastre şi Iubitorul de oameni Dumnezeu face acelea toate, neavând de ele vreo trebuinţă, ci toate pentru noi făcându-le. Că pentru acestea toate şi ni le-a spus şi ni le-a povestit, şi nu numai le-a povestit, ci şi prin lucruri le încredinţează. Că vrednic de credinţă era şi numai din cuvinte, dar ca să nu socotească cineva că cuvintele acelea sunt covârşire şi mărime a lucrurilor, şi numai îngrozire, adaugă şi încredinţarea cea de la lucruri.

Cum? Şi deosebi, şi de obşte aducând asupră muncile, şi ca să cunoşti prin însăşi lucrurile, acum a pedepsit pe Faraon, şi acum a adus potopul apelor şi acea desăvârşită pierzare, iar altă dată pe potopul focului. Încă şi acum vedem că mulţi din cei răi se muncesc şi se pedepsesc, care sunt pilde ale gheenei.

Căci ca să nu dormim, nici să ne lenevim, nici să uităm cuvintele, prin lucruri ne aduce aminte nouă şi ne ridică arătând aici divanuri, judecătorii, pedepse. Apoi la oameni atâta purtare de grijă este pentru dreptate, iar la Dumnezeu Care a şi legiuit acestea nici un cuvânt nu va fi pentru acestea?

Şi cum pot să se creadă acestea? Că şi în casă, şi în târg, şi pretutindeni este a vedea judecătorii. În casă stăpânul în toate zilele judecă pe slugi şi pentru păcate pe ei îi pedepseşte - pe unele le munceşte, iar pe altele le iartă. În ţarini iarăşi plugarul şi nevasta se judecă în toate zilele. În

1 Din Cuvântul al 3-lea la Epistola a doua către Timotei

Voința ne judecă nu darea

corăbii cârmaciul judecă. În oştiri Voivodul pe ostaşi. Şi multe judecătorii va putea afla cineva. În meşteşuguri învăţătorul pe ucenic.

Deci şi deosebit şi de obşte toţi judecă unii pe alţii, şi nicăieri nu va putea vedea cineva pe cuvântul dreptăţii trecându- se cu vederea şi defăimându-se, ci toţi dând seama pretutindenea. Apoi aici aşa s-a răspândit cercetarea dreptăţii şi prin cetăţi şi prin case şi pe la fiecare, iar acolo unde dreapta lui Dumnezeu este plină de dreptate, şi dreapta Lui ca munţii lui Dumnezeu, acolo nu va fi nici un cuvânt pentru dreptate?

Şi cum Dumnezeu cel ce este Judecător şi Drept şi Tare şi Îndelungrăbdător sufere şi nu pedepseşte? Aici ai pricină: pe tine la pocăinţă. Iar de vei rămânea după împietrirea ta şi nepocăita inimă îţi aduni ţie mânie.

Deci de este Drept, răsplăteşte după vrednicie şi cuviinţă, şi nu trece cu vederea fără de izbândire pe cei ce pătimesc rău. Că aceasta este datoria celui drept.

De este Tare, răsplăteşte şi după moarte şi la Înviere. Că aceasta este a celui tare.

Iar dacă Îndelungrăbdător fiind sufere, să nu ne turburăm nici să zicem: Pentru ce aici nu pedepseşte? - pentru că de-ar fi făcut aceasta, de mult s-ar fi ridicat neamul omenesc, dacă în fiecare zi ne-ar fi pedepsit pe noi pentru greşeli. Fiindcă nu este zi, curată de păcate. Ci sau mare sau mic ceva greşim. Pentru aceasta nici n-am fi ajuns să venim nici la douăzeci de ani fiecare, de n-ar fi fost multă îndelunga Lui răbdare şi bunătate, care mult ne dă nouă sorocul pocăinţei, ca să ne dezbrăcăm de greşeli.

Deci fiecare cu dreaptă ştiinţă intrând în cele lucrate de el, şi toată viaţa sa în mijloc având-o adusă, să socotească, de nu este vrednic de nenumărate munci şi pedepse.

Şi când se necăjeşte pentru ce cutarele nenumărate rele făcând, nu se pedepseşte? Să pună în minte ale sale, şi va înceta de a se necăji. Că acelea se văd mari, pentru că în mari şi arătate lucruri se fac.

Iar de va cerceta cineva pe ale sale poate le va afla mai multe. Că a răpi şi a asupri asemenea este, ori la aur, ori la argint de se va face. Fiindcă dintru aceeaşi minte amândouă se nasc, şi cel ce răpeşte lucrul cel mic nu se va lepăda de a răpi şi mare. Iară de nu este pricină şi îndemânare nu de la acela s-a făcut aceasta, ci din întâmplarea lucrului. Că săracul cel ce nedreptăţeşte pe cel mai sărac nu ar fi trecut cu vederea, de ar fi putut, şi pe cel bogat, ci lucru se face de-aceea pentru neputinţa, nu pentru voinţa aceluia.

Cutarele este Dregător - zice - şi răpeşte cele ale supuşilor. Dar tu nu răpeşti - spune-mi? Că să nu-mi zici că acela talanţi de aur, iar tu - zece bani. Pentru că şi la milostenie unii au pus aur, iar aceea doi bănişori, şi nimic mai puţin n-a adus decât aceia. Pentru ce? Pentru că voinţa se judecă şi nu darea!

Apoi la milostenie voieşti aşa să judece Dumnezeu, şi nimic mai puţin să iei pentru sărăcie de vei pune doi bănişori, decât cei ce au pus nenumăraţi talanţi de aur, iar la răpire şi asuprire nu aşa? Şi acum acestea au cuvânt? Precum aceia doi bănişori punând, pentru voinţă nimic mai puţin n-a adus, aşa şi tu doi bănişori răpind, nimic mai bine decât aceia nu te afli, ci de trebuie să zic ceva şi de mirare, mai mult îi întreci pe ei. Că precum măcar cu muierea împăratului de va preacurvi cineva, măcar cu a săracului, măcar cu a slugii, deopotrivă este preacurvar. Pentru că păcatul se judecă nu după deosebirea feţelor, ci după răutatea voinţei celui ce a îndrăznit a face preacurvia. Aşa şi aici. Şi mai mult, preacurvar îl voi zice eu pe cel ce a preacurvit cu faţa cea proastă decât pe cel ce cu însăşi împărăteasa. Pentru că acolo şi bogăţia şi frumuseţea şi multe altele erau care îl trăgeau, iar aici nimic; de aceea mai mult va fi acesta preacurvar!

Iarăşi: Beţiv pe acela îl voi zice mai mult care bea vinul cel rău.

Aşa şi răpitor pe cel ce nu defaimă nici cele mici. Că cel ce răpeşte cele multe, poate va defăima pe cele mici; iar cel ce răpeşte pe cele mici, pe cele mari nicidecum nu le va defăima, de aceea mai mult acesta este fur! Fiindcă cel ce nu defaimă argintul, cum va defăima aurul?

De aceea când îi prihănim pe Boieri şi Stăpânitori, să socotim pe cele ale noastre, şi ne vom afla pe noi înşine că şi furăm şi răpim mai mult decât aceia, dacă nu din lucru ci din voinţă vom judeca acestea, precum şi este cu dreptate a judeca!

Căci spune-mi, de se va aduce cineva că a luat pe cele ale săracului, iară altul pe cele ale bogatului, oare nu se vor pedepsi deopotrivă amândoi?

Ce dar? Ucigaşul nu este deopotrivă ucigaş, ori beteag şi sărac, ori bogat şi frumos de va omorî?

Deci când vom zice că cutare a răpit moşia cutăruia, să punem în minte pe ale noastre şi aşa nici pe ceilalţi nu-i vom osândi, şi de Dumnezeu ne vom minuna pentru îndelunga răbdare şi nu ne vom necăji că nu vine peste dânşii judecata şi noi mai pregetători vom fi spre lucrarea celor rele. Deoarece când vom vedea că şi noi înşine cu aceleaşi suntem vinovaţi nu ne va cădea cu greu asemenea, ci ne vom depărta de la păcate şi vom dobândi bunătăţile cele ce vor să fie.

Acestea de multe ori le zicem[1], dar nu plecăm pe unii. Şi nimic nu este de mirare, dacă noi oameni simpli fiind, acestea pătimim vorbind pentru unele ca acestea, de vreme ce şi Proorocii au pătimit acestea, nu numai pentru unele lucruri ca acestea vorbind, ci şi pentru războaie şi robie. Şi Sedechie de Ieremia se mustra şi nu se ruşina. Pentru aceasta ziceau Proorocii: "Vai cei ce zic: Să se apropie degrab cele ce va face Dumnezeu ca să vedem. Şi să vie sfatul Sfântului lui Israil, ca să cunoaştem". Să nu ne

1 Din Cuvântul 21 către Coloseni.

minunăm de aceasta, că nici cei din vremea corăbiei lui Noe nu credeau, dar au crezut când nici un folos nu era de credinţă. Nici cei din Sodoma n-au aşteptat, dar au crezut şi ei, când nimic mai mult nu le-a fost lor.

Şi ce zic pentru cele ce vor să fie? Cine a aşteptat acestea ce se fac acum în multe locuri: cutremurele, surpările oraşelor? - măcar că acestea sunt mai de credinţă decât corabia. De unde este arătat? Pentru că aceia nu aveau să caute la altă pildă, nici n- au auzit Scripturile. Iar aici nenumărate sunt: şi cele ce s-au făcut în anii noştri, şi cele ce s-au făcut în cei mai dinainte.

Dar de unde vine necredinţa unora ca aceştia? Din suflet molatic şi trândav. Beau şi mâncau şi pentru aceasta nu credeau. Că cele ce voieşte cineva, acestea şi socoteşte, acestea şi aşteaptă. Iar cei ce grăiesc împotrivă sunt bârfitori.

Ci să nu pătimim şi noi aceleaşi. Că nu va mai fi potop, nici până la moarte va fi munca, ci început al muncilor este moartea celor ce nu cred că este Judecată.

Dar cine a venit de acolo - întreabă - şi a spus acestea?

Dacă glumind grăieşti acestea, nici aşa nu este bine! Fiindcă nu trebuie a glumi întru unele ca acestea. Că nu în cele de glumă glumim, ci în lucruri primejdioase. Iar dacă cu adevărat aşa te afli, şi nu socoteşti că este ceva după acestea, cum zici că eşti creştin? - căci pentru cei de afară nici un cuvânt nu-mi este mie!

Pentru ce iei Botez? Pentru ce intri în Biserică? Că au doară Boieriei ne făgăduim? Toată nădejdea noastră este întru cele ce vor să fie. Pentru ce dar te apropii dacă nu crezi Scripturilor, dacă nu crezi lui Hristos? Nu voi zice pe unul ca acesta că este Creştin - să nu fie - ci şi decât elinii mai rău.

Cu ce? Cu aceasta: că pe Hristos socotindu-L că este Dumnezeu nu- I crezi Lui ca lui Dumnezeu! Că păgânătatea aceea se ţine de urmare. Că cela ce nu socoteşte pe Hristos că este Dumnezeu, nevoie este nici să creadă, iar păgânătatea aceasta nu are nici urmare: a-L mărturisi adică pe Dumnezeu, şi a nu-L socoti că este vrednic de credinţă pentru cele ce a zis.

Ale beţiei sunt cuvintele acestea, ale desfătării, ale desfrânării: "Să mâncăm şi să bem, că mâine vom muri!" Nu mâine, ci când grăieşti acestea, atuncea aţi murit!

Deci nimic nu ne deosebim de porci, nici de măgari, spune-mi? Căci dacă nici Judecată nu este, nici răsplătire, nici Divan, pentru ce ne-am cinstit cu astfel de dar, adică cu cuvântarea (raţiunea) şi toate le avem supuse? Pentru ce noi stăpânim, iar acelea se supun?

Vezi cum despre toate părţile se sileşte diavolul să ne plece pe noi să nu cunoaştem Darul lui Dumnezeu. Pe robi îi amestecă cu stăpânii, precum un fugar şi slugă nemulţumitoare, se sileşte să pogoare pe cel slobod întru aceeaşi prostime în care este pogorât cel greşit. Şi se pare că surpă Judecata, dar surpă că este Dumnezeu. Căci astfel este totdeauna diavolul

cu meşteşugire şi nu de-a dreptul le pune înainte pe toate, ca să ne păzim: Dacă nu este Judecată nu este Drept Dumnezeu - după om zic - dacă Drept nu este Dumnezeu, nici Dumnezeu nu este; dacă Dumnezeu nu este, prost şi în zadar se poartă toate. Nimic nu este fapta bună, nimic nu este răutatea - dar nimic dintru acestea nu zice arătat!

Văzut-ai mintea socotelii sataniceşti? Cum din oameni voieşte să ne facă dobitoace necuvântătoare, iar mai vârtos fiare, iar mai vârtos draci?

Deci să nu ne plecăm pentru că este Judecată, ticălosule şi mişelule!

Ştiu de unde vii la aceste cuvinte. Multe păcate s-au făcut de tine, ai greşit, numai îndrăzneală. Socoteşti că cuvintelor tale urmează şi firea lucrurilor. "Acum de odată să nu-mi chinuiesc sufletul - zice - cu aşteptarea gheenii. Măcar de va fi gheena, să-l plec pe el cum că nu este. Acum deodată aici să mă desfătez!" Pentru ce adaugi păcate peste păcate? Dacă păcătuind vei crede că este gheena, te vei duce luând pedeapsă numai pentru păcate; iar dacă şi această păgânătate vei adăuga, vei lua cea mai de pe urmă muncă şi pentru păgânătate şi pentru gândul acesta. Şi mângâierea cea rece şi greţoasă ce ţi s-a făcut ţie întru puţină vreme va fi ţie pricină de muncă veşnică.

Fie, ai greşit. Pentru ce-i îndemni şi pe ceilalţi a păcătui, zicând că nu este gheena? Pentru ce-i amăgeşti pe cei mai proşti? Pentru ce slăbănogeşti mâinile norodului? Cât despre partea ta, toate s-au întors: nici cei mai îmbunătăţiţi nu vor fi mai îmbunătăţiţi, ci trândavi; nici cei răi nu se vor depărta de la răutate. Că au doară, de vom strica pe alţii, vom avea iertare a păcatelor? Nu vezi pe diavolul cum s-a ispitit să-l surpe pe Adam? Oare acestuia i s-a făcut iertare? Ci cu adevărat pricină de mare muncă. Căci toate meşteşugeşte pentru că nu numai pentru păcatele noastre ci şi pentru cele străine să ne muncim!

Deci să nu socotim că de vom pogorî pe alţii întru aceeaşi pierzare cu noi, vom face Divanul acela mai blând nouă. Ci aceasta îl face pe el mai cumplit.

Ce ne dăm brânci nouă înşine şi ne prăpădim? Satanicească este toată aceasta!

Omule, ai păcătuit? Ai Stăpân Iubitor de oameni! Roagă-L, cucerniceşte-te, plângi, suspină, şi pe ceilalţi îi înfricoşează şi îi pofteşte să nu cadă întru aceleaşi.

Dacă cineva în casă slugă fiind din cei ce au greşit stăpânului va zice către fiul său: Fiule, eu am greşit stăpânului, însă tu te sileşte să-i placi lui, ca să nu pătimeşti aceleaşi - oare nu va avea vreo iertare, spune-mi? Oare nu va înfrânge şi va pleca spre milostivire pe Stăpânul? Iar dacă cuvintele acestea lăsându- le va zice către fiul său aceste cuvinte: Stăpânul nu răsplăteşte fiecăruia după cum se cuvine; toate - şi cele bune şi cele rele, fără de nici o deosebire sunt amestecate; în casa aceasta nu este mulţumire - ce gândeşti că va socoti stăpânul pentru el? Oare nu va lua mai mare muncă

pentru greşelile sale? Cu cuviinţă! Deoarece acolo patima sufletului şi turburarea îl va dezvinovăţi, deşi slab; iar aici nimic!

Dacă nimănui altuia, măcar bogatului celui din gheena urmează-i, carele zicea: "Părinte Avraame, trimite la Lazăr la rudeniile mele, ca să nu vină şi ei la locul acesta - fiindcă el nu putea să meargă - ca să nu cadă aceia întru aceleaşi".

Să ne depărtăm de aceste cuvinte sataniceşti!

Ce dar, când elinii ne vor întreba pe noi - zice - nu voieşti să- i vindecăm pe ei?

Ci întru nedumerire punând pe creştinul cu prefacere de a vindeca pe elinul, voieşti să întăreşti dogma cea satanicească. Că de vreme ce tu numai cu sufletul tău convorbind pentru acestea nu-l pleci, voieşti să aduci alţi martori. Iar de trebuie să vorbeşti cu elinul, nu de aici se face începutul vorbei, ci de este Hristos Dumnezeu şi Fiu al lui Dumnezeu? De sunt draci cei de la dânşii sunt dumnezei? De se vor întări acestea, toate celelalte urmează. Mai nainte de a pune începutul, în zadar este a vorbi pentru sfârşit. Mai nainte de a învăţa literele cele dintâi, de prisosit şi nefolositor este a veni la sfârşit. Nu crede elinul că va fi Judecată, şi el aceleaşi pătimeşte ca şi tine. Pentru că are şi el pe mulţi care au filosofat pentru acestea, deşi despărţind ei trupul de suflet au zis aceasta. Însă Divan au aşezat. Şi atâta este lucrul de arătat şi vestit, cât mai nu este nimeni carele să nu ştie aceasta. Ci şi poeţii, şi toţi se unesc între dânşii şi pentru Divan şi pentru Judecată. Pentru aceasta elinul nu este necredincios de cele ale lor; nici Iudeul nu se îndoieşte pentru acestea, nici un om, în scurt a zice.

Pentru ce dar ne amăgim pe noi înşine? Iată acestea de zici către mine - ce vei zice către Dumnezeu Care a zidit deosebi inimile noastre? Care ştie toate cele ce sunt în mintea noastră? Care este viu şi lucrător, şi mai ascuţit decât toată sabia ascuţită de amândouă părţile?

Căci spune-mi cu adevărat: Tu nu te osândeşti pe tine când păcătuieşti? Şi este vreunul din oameni, care nu se prihăneşte pe sine când se leneveşte şi petrece cu nebăgare de seamă? Şi cum din întâmplare s-a făcut atâta înţelepciune, încât el carele păcătuieşte să se osândească pe sine? Pentru că aceasta este o mare înţelepciune! Tu te osândeşti pe tine - iar Cel Ce ţi-a dat ţie această minte şi pricepere oare va lăsa să se poarte toate în zadar şi cum s-ar întâmpla?

Deci canon sobornicesc şi hotar va fi aceasta: Nimeni din cei ce vieţuiesc întru fapta bună nu este necredincios, ci crede cuvântul Judecăţii, măcar elin de va fi, măcar eretic.

Nimeni din cei ce petrec întru multă răutate - afară de puţini - nu primeşte cuvântul Învierii. Şi aceasta este ceea ce zice Cântătorul de Psalmi: "Leapădă-se judecăţile Tale de către faţa lui" Pentru ce?"... Pentru că se spurcă căile lui în toată vremea"! Să mâncăm şi să bem - zice - că mâine vom muri.

Văzi că a celor de nimic şi lepădaţi este a zice acestea? Dintru a mânca şi a bea răsar aceste cuvinte răsturnăoare de Înviere, fiindcă nu suferă sufletul, nu suferă pe tribunalul (con)ştiinţei. Şi aceeaşi se face, precum ucigaşul de oameni mai întâi punând în mintea sa că nu se va prinde, apoi ucide. Căci (con)ştiinţa judecându-l pe el, nu ar fi venit degrab la acea îndrăzneală a uciderii. Ştie aşadar, dar se preface că nu ştie ca să nu se muncească de (con)ştiinţă şi de frică. Că în alt fel, mai slab ar fi fost către ucidere. Tot astfel, cu adevărat, şi cei ce păcătuiesc ştiu că a păcătui este rău. Şi în toate zilele tăvălindu-se întru aceleaşi răutăţi, nu voiesc a şti, măcar că (con)ştiinţa îi mustră pe ei.

Ci să nu luăm aminte la aceia! Pentru că cu adevărat va fi judecată şi Înviere, şi nu va lăsa Dumnezeu atâtea lucruri în zadar. Pentru aceasta - rogu-vă - depărtându-ne de răutate., să ne ţinem de fapta bună, ca să primim cuvântul cel adevărat întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 4-lea
Pentru a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos; şi pentru gheena

Două sunt venirile Domnului nostru Iisus Hristos: Cea dintâi a fost a Darului; cea de-a doua va fi a Răsplătirii şi a dreptăţii. Pentru aceea zice[1] dumnezeiescul Apostol: "De unde şi pe Mântuitorul aşteptăm pe Domnul nostru Iisus Hristos".

Şi aceasta este a Iubirii de oameni a Lui: El iarăşi vine la noi - nu pe noi ne trage acolo - şi aşa după ce ne va lua pe noi, Se duce. şi cu aceasta multă cinste ne face nouă. Că dacă a venit la noi când eram vrăjmaşi, cu mult mai vârtos acum după ce ne-am făcut prieteni. Nu porunceşte aceasta Îngerilor, nici slugilor, ci El vine la noi ca să ne cheme pe noi la Împărăţia sa. Poate încă şi cei ai Lui, cinstindu-se de El, se vor ridica prin nori. "Că şi noi - zice - ne vom ridica în nori, cei ce îl cinstim pe El, şi aşa totdeauna împreună cu Domnul vom fi".

Cine dar se va afla sluga cea credincioasă şi înţeleaptă?

Carii dar sunt cei ce se vor învrednici de atâtea bunătăţi?

Cât de vrednici de jale sunt cei ce vor cădea? Că în toată vremea de am fi plâns cei ce ne vom scăpa de Împărăţie, ce lucru vrednic am fi făcut? Că nenumărate gheeni de ai fi zis, nimic întocmai cu chinuirea aceea nu vei zice, pe care o suferă atuncea sufletul, când toată lumea se clăteşte, trâmbiţele răsună, Îngerii aleargă înainte, Ceata celor întâi, apoi a doua, apoi a treia, apoi nenumărate tagme se revarsă pe pământ, apoi Heruvimii - şi aceştia sunt mulţi şi nenumăraţi - apoi Serafimii, după aceea vine El pe slava aceea care nu se poate spune, şi toţi întâmpină carii au venit să aducă în mijloc pe cei aleşi, apoi Pavel şi cei împreună cu el, şi toţi carii au sporit ca dânsul, se încununează, se propovăduiesc, se cinstesc de la Împăratul înaintea a toată oastea cea Cerească.

Că măcar de n-ar fi fost gheena, dar aceştia a se cinsti, iar aceia a se necinsti, care cât este? Nesuferită este gheena - mărturisesc - şi foarte nesuferită, dar încă mai nesuferită decât dânsa este căderea de la Împărăţie. Căci spune-mi: Dacă vreun Împărat, sau fecior de Împărat, ducându-se şi isprăvind nenumărate războaie şi făcându-se minunat, şi având oaste

1 Din Cuvântul 13 la Filipeni

întreagă va intra în vreo cetate cu caleaşcă, cu semne de biruinţă, cu nenumărate tagme toate îmbrăcate în fir, cu purtători de suliţe împrejurul lui care toţi să aibe paveze de aur şi toată cetatea să fie încununată, şi toţi Boierii lumii împreună cu el, şi după el va urma şi toată vârsta de neamuri streine robite şi legate, cu eparhi, cu satrapi, cu Voievozi, cu tirani, cu Boieri. Apoi înaintea a toată pomba aceea strălucită pe cetăţenii cei ce îl întâmpină îi va primi şi îi va săruta şi le va da mâna şi îi va împărtăşi de toată îndrăzneala; sau şi toţi stând va vorbi cu dânşii ca cu nişte prieteni, şi va zice că toată calea aceea pentru dânşii s-a făcut, şi pe unii îi va duce la palatele sale Împărăteşti, iar pe alţii îi va lăsa, de câtă muncă nu este vrednic lucrul acesta, deşi nu se vor munci ei?

Iar dacă la om este atâta de amar a cădea dintru această slavă, cu mult mai vârtos la Dumnezeu, când toate Puterile cele de Sus vor fi de faţă cu Împăratul, când dracii vor fi legaţi şi căutând în jos şi singur diavolul se va aduce legat şi toată Puterea cea împotrivnică, când Puterile Cerurilor şi El va veni pe nori?

Credeţi-mă, de durerea ceea ce a cuprins sufletul meu din povestirea aceasta, nici a sfârşi cuvântul nu pot.

Să punem în minte de câtă slavă ne lipsim, fiind cu putinţă a nu ne lipsi. Că lucrul cel cumplit acesta este: că fiind în puterea noastră a nu pătimi acestea, pătimim. Căci când pe unii îi primeşte şi îi duce în Ceruri la Tatăl, iară pe alţii îi lasă, şi luându-i oarecarii îngeri îi trag fără de voia lor în focul gheenei, plini de lacrimi şi jos căutând după ce s-au făcut privealâ la toată lumea, câtă socoteşti că este durerea?

Să ne sârguim dar până când este vreme, şi multă grijă să facem pentru mântuirea noastră.

Câte ca acelea putem a zice, precum bogatul? (Luca 16): De ne-ar fi lăsat acum cineva pe noi, ne-am fi sfătuit ceva din cele folositoare. Dar nimeni nu ne lasă!

Şi cum că vom zice unele ca acestea, nu numai de la acela este arătat, ci şi de la mulţi alţii. Şi ca să cunoşti, câţi au fost prinşi de friguri, şi au zis: De ne vom scula şi ne vom însănătoşi, nu vom mai cădea întru aceleaşi? Multe ca acestea vom zice atuncea, dar vom auzi cele ce a auzit bogatul: "...că este prăpastie...; ... că am luat cele bune aici!"

Deci să suspinăm - rogu-vă - amar. Iar mai vârtos nu numai să suspinăm, ci şi faptele cele bune să lucrăm.

Să plângem acum spre mântuire, ca să nu plângem atuncea în zadar. Să ne tânguim acum, şi să nu ne tânguim atuncea pentru răutate.

Plângerea aceasta este a faptei bune, iar aceea a căinţei celei nefolositoare. Să ne chinuim pe noi înşine acum, ca să nu ne chinuim atuncea. Nu este deopotrivă a ne chinui aici şi acolo. Căci aici la puţină vreme te chinuieşti, iar mai vârtos nici simţire a chinuirii nu iei, ştiind că spre bine te chinuieşti. Iar acolo mai cumplită este chinuirea, că nu cu vreo nădejde, nici cu vreun sfârşit! Ci fără de sfârşit şi totdeauna.

Şi, o, să fie ca noi toţi izbăvindu-ne să dobândim răsuflare şi odihnă. Dar de vreme ce spre a nu ne scăpa de aceasta trebuinţă este de neslăbită osârdie şi de neîncetate rugăciuni, să ne sârguim - rogu-vă -! Că de ne vom sârgui, şi ne vom ruga, vom isprăvi! Dacă rugăm cu deadinsul, dă Dumnezeu! Iar dacă nici nu cerem de la Dânsul, nici facem ceva ca de acest fel, nici lucrăm, cum este cu putinţă a isprăvi cândva dormind? Nicidecum! Că iubit lucru este ca alergând şi întinzându-ne şi închipuindu-ne cu moartea Lui - precum a zis Pavel - să putem să dobândim, cu cât mai vârtos dormind. "Ca doară cumva aş ajunge - zice". Iar dacă Pavel zicea "ca doară cumva aş ajunge" ce vom zice noi? Căci dormind nici lucruri ale acestei vieţi nu putem cândva isprăvi, cu cât mai vârtos duhovniceşti?

Dormind nici de la prieteni nu putem lua cândva ceva, cu cât mai vârtos de la Dumnezeu.

Dormind noi nici părinţii nu ne cinstesc, cu cât mai vârtos Dumnezeu! Puţin să ne ostenim ca totdeauna să ne odihnim. Negreşit trebuie să ne chinuim! Şi de nu ne vom chinui aici, acolo ne aşteaptă aceasta! Pentru ce să nu alegem aici să ne chinuim, ca să ne odihnim acolo?

Să punem în minte bunătăţile cele ce sunt întru Împărăţia Cerului [1] şi răutăţile cele ce sunt în gheena, şi măcar aşa să ne îndreptăm şi să ne învăţăm; aşa să ne îndemnăm la cele ce se cuvine să facem.

Când vei vedea ceva bun şi mare în viaţa aceasta, pune în minte Împărăţia şi vei socoti că nimic nu este acela!

Când - înfricoşat, socoteşte gheena, şi vei râde!

Când te cuprinzi de poftă trupească, socoteşte focul, socoteşte şi dulceaţa păcatului că de nimic nu este vrednică, fiindcă nici n-are dulceaţă. Dacă frica legilor puse aici are atâta putere încât şi să ne depărteze pe noi de la faptele cele rele, cu cât mai vârtos pomenirea celor ce vor să fie, munca cea fără de moarte, pedeapsa cea veşnică. Dacă frica împăratului pământesc ne depărtează pe noi de la atâtea răutăţi, cu cât mai vârtos a Împăratului celui veşnic?

De unde dar putem să avem totdeauna frica? Dacă vom asculta neîncetat Scripturile! Că mortul dacă numai văzându-se atâta ne potoleşte mintea noastră, cu cât mai vârtos gheena şi focul cel nestins? Cu cât mai vârtos viermele cel fără de moarte?

Dacă vom gândi totdeauna de gheena, nu vom cădea degrab într-însa! Pentru aceasta Dumnezeu a îngrozit munca. Că de nu ar fi avut mare folos gândirea ei, nu ne-ar fi îngrozit cu ea acum Dumnezeu, dar fiindcă pomenirea ei poate mari lucruri a isprăvi, de aceea a pus în sufletele noastre îngrozirea ca pe o doctorie mântuitoare.

---

1 Din Cuvântul 2 la Epistola a doua către Tesalonicieni

Deci să nu trecem cu vederea vreun folos atâta de mare care se naşte de aici, ci pe aceasta neîncetat să o învârtim, la prânzuri, la cine. Pentru că vorba de lucrurile dezmierdătoare nimic nu foloseşte sufletul, ci mai slăbănog îl face, dar cea pentru cele de întristare şi mâhnicioase taie de la dânsul tot ce este slăbănogit şi moleşit de desfătare, şi îl întoarce şi îl strânge slăbănog fiind.

Cel ce vorbeşte pentru teatre şi măscărici, nimic nu l-a folosit pe el, ci mai mult l-a aprins şi mai obraznic l-a făcut. Cel ce grijeşte şi iscodeşte cele străine, de multe ori şi în primejdii pe el dintru această iscodire l-a aruncat - iar cel ce vorbeşte pentru gheena, nici o primejdie nu va avea şi pe suflet mai înţelept îl face.

Dar te temi de însărcinarea şi greutatea cuvintelor? Nu cumva, de vei tăcea, ai stins gheena? Nu cumva, de vei grăi, oare o ai aprins? Ori de vei grăi, ori de nu vei grăi, va fierbe focul! Să se grăiască adeseori pentru dânsa, ca niciodată să nu cazi într- însa. Nu este cu putinţă ca sufletul cel ce grijeşte pentru gheena să greşească degrabă! Că ascultă sfătuirea prea bună: "Adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale şi nu vei greşi în veac!"

Nu este cu putinţă ca sufletul care se teme de darea de seamă să nu fie pregetător către greşeli. Pentru că frica întinerind în minte, nu lasă să fie într-însa nimic lumesc. Dacă cuvântul ce se porneşte pentru gheena atâta smereşte şi înfrânează sufletul, oare gândul cel ce locuieşte în suflete totdeauna au nu curăţeşte sufletul mai mult decât tot focul? Să nu ne aducem aminte aşa de Împărăţie, precum de gheena. Că mai mult poate frica decât făgăduinţa. Şi ştiu că mulţi ar fi defăimat nenumărate bunătăţi, dacă ar fi fost izbăviţi de muncă. De vreme ce şi acum îmi e de- ajuns nu mă munci, a nu mă pedepsi.

Nimeni din cei ce au gheena înaintea ochilor nu va cădea în gheena. Nimeni din cei ce defaimă gheena nu va scăpa de gheena! Că precum la noi cei ce se tem de judecătorii, nu se vor prinde de judecătorii; iar cei ce defaimă, aceia mai vârtos sunt carii cad într-însele. Tot astfel şi acolo: De nu s-ar fi temut Ninivitenii de prăpădire, s-ar fi prăpădit; iar de vreme ce s-au temut, nu s-au prăpădit. De s-ar fi temut în vremea lui Noe de potop, nu s-ar fi înecat. Şi Sodomitenii de s-ar fi temut, nu s- ar fi ars.

Mare rău este a defăima îngrozirea. Cel ce defaimă îngrozirea, degrab va simţi ispitirea cea prin lucruri. Nimic nu este aşa folositor, precum a vorbi pentru gheena. Ne face sufletele noastre mai curate decât tot argintul. Că ascultă pe Proorocul zicând: "Judecăţile Tale înaintea mea sunt totdeauna!". Încă şi Hristos adeseori vorbeşte pentru dânsa; că deşi mâhneşte pe ascultător, dar foarte mult îl foloseşte pe el!

Fiindcă astfel sunt toate cele ce folosesc, şi să nu te minunezi. Că şi doftoriile şi bucatele întâi mâhnesc pe cel bolnav, şi atunci aduc folosul. Iar dacă greutatea cuvintelor nu suferim, arătat este că necazul şi chinuirea cea prin lucruri nu o vom suferi. Dacă pe cuvintele cele pentru gheena

nimeni nu le sufere, arătat este că de s-ar fi întâmplat vreo prigoană, nimeni niciodată nu va sta împotriva focului, împotriva sabiei!

Să ne desprindem auzul nostru să nu se moleşească, că de la aceasta vom veni şi la lucruri. De ne vom obişnui a auzi înfricoşate, ne vom obişnui şi a suferi înfricoşate. Iar dacă aşa de slăbănogiţi vom fi încât nici cuvinte să nu suferim, când vom sta împotriva lucrurilor? Vezi cum defaimă pe toate cele de aici şi pe primejdiile cele dese fericitul Pavel? Pentru ce? Pentru că s-a deprins a defăima şi gheena pentru cele ce plac lui Dumnezeu. Acela nici pe ispitirea cu lucrul a gheenii n-o socotea că este ceva pentru dragostea lui Hristos, noi pentru cele ce ne folosesc nici cuvintele cele pentru gheena nu suferim.

Deci acum puţine auzind vă duceţi. Dar vă rog pe voi, de este întru voi vreo dragoste, totdeauna să învârtiţi cuvintele cele pentru acestea. Nimic nu vor putea să vă vatăme, măcar deşi nu vă vor folosi. Însă negreşit vă vor şi folosi! Că după cum sunt vorbele, primeşte şi sufletul prefacere şi felurime. "Strică năravurile cele bune - zice - vorbele cele rele". Aşadar, folosesc vorbele cele bune! Deci înţelepţesc vorbele cele înfricoşate. Căci ca ceara este sufletul; dacă vei aduce asupră-i vorbe reci l-ai împietrit pe el şi l-ai întărit; iar dacă - înfocate, l-ai muiat; şi muindu-l, la ceea ce voieşti îl închipuieşti şi chipul cel împărătesc scrii!

Deci să ne astupăm urechile noastre către vorbele cele deşarte. Nu este mic răul, dintru acesta se fac toate relele. De s-ar fi deprins mintea noastră să ia aminte la Dumnezeieştile cuvinte nu ar fi luat aminte la altele. Iar neluând aminte la altele, nici lucrurile cele rele nu ar fi făcut. Deoarece cale la lucruri este cuvântul; întâi socotim, apoi grăim, apoi lucrăm!

Mulţi de multe ori şi înfrânaţi fiind, de la vorbe de ocară au venit la fapte de ocară. Că nu este sufletul nostru, nici bun fireşte, nici rău, ci din libera voinţă se face şi bun şi rău. Precum pânza corabiei, încotro o va sufla vântul, acolo duce corabia; iar mai vârtos precum cârma întoarce corabia, de va fi vântul bun şi îndemânatic tot astfel şi gândul: De se vor aduce cuvinte bune ca vânt bun, va înota fără de primejdie, iar de vor fi împotrivă, de multe ori şi vor afunda gândul. Fiindcă ceea ce este la corăbii vânturile, aceasta este la suflete cuvintele. Oriunde vei voi, îl întorci pe el şi îl porţi. Pentru aceasta sfătuind oarecine zice: "Toată vorba ta să fie în legea Celui Prea Înalt!"

Pentru aceasta, rogu-vă, luând copiii de la doică, să nu-i obişnuiţi pe ei cu basme băbeşti, ci din vârsta cea dintâi să se înveţe cum că este Judecată. Să se înfigă în mintea lor cum că este muncă. Această frică de se va înrădăcina, mari bunătăţi va face. Că sufletul care se va învăţa din vârsta cea dintâi să alerge cu aşteptarea aceasta, nu va lepăda degrab frica aceasta. Ci ca un cal care bine se ocârmuieşte de frâu, având şezând deasupra sa gândul gheenii, umblând cu bună rânduială, şi va vorbi şi va grăi folositoare. Şi nici tinereţea, nici bogăţia, nici sărăcia, nici altceva nimic nu va putea să-l vatăme pe el, aşa întărit având gândul, şi puternic a se împotrivi la toate.

Cu cuvintele acestea şi pe noi înşine să ne îndreptăm, şi pe femei, şi pe slugi, şi pe copii, şi pe prieteni; de este cu putinţă, şi pe vrăjmaşi! Că putem cu cuvintele acestea cele mai multe păcate să le tăiem, şi mai bine este a ne zăbovi întru cele de mâhnire, decât întru cele bune. Şi arătat este de acolo. Că spune-mi mie: De vei intra în vreo casă unde se face nuntă, la puţină vreme te-ai veselit cu privirea, iar pe urmă ducându-te de acolo, te topeşti pe tine de scârbă, căci nu ai acestea. Iar de vei intra în casa celor ce plâng, măcar foarte bogaţi de vor fi, ducându-te acolo te vei odihni mai vârtos. Că nu ai primit cu adevărat zavistia de acolo, ci mângâiere pentru sărăcia ta.

Văzut-ai prin însăşi lucrurile, că nici un lucru bun nu este bogăţia, nici un lucru rău nu este sărăcia; ci sunt lucruri de mijloc. Tot aşa şi acum de vei vorbi pentru desfătare, mai mult mâhneşti sufletul neavând poate să se desfăteze. Iar când vorbeşti împotriva desfătării, şi vei băga în mijloc cuvintele cele pentru gheena, te veseleşte pe tine lucrul şi multă dulceaţă va naşte. Căci când vei pune în minte că desfătarea nimic nu va putea să ne ajute nouă la focul acela, nu o vei căuta pe ea. Iar de vei socoti că şi mai mult ar aprinde obişnuieşte, nu numai n-o vei căuta, ci şi o vei urî şi o vei lepăda.

Deci să nu fugim de cuvintele cele pentru gheena, ca să ne scăpăm de ea. Să nu fugim de aducerea aminte a muncii, ca să nu ne muncim. De punea în minte bogatul focul acela, nu ar fi greşit. Dar de vreme ce niciodată nu şi-a adus aminte de el, pentru aceasta a căzut într-însul.

Spune-mi , o, omule, vrând să stai înaintea Divanului lui Hristos, toate mai mult grăieşti, decât pentru aceasta? Şi pricină având către judecător, de multe ori până la graiuri, nu noaptea, nu ziua, nu într-un minut al vremii, nu într-un ceas altceva grăieşti, ci în toată vremea pentru pricina aceea. Iar pentru toată viaţa ta vrând să dai cuvânt şi seama, nici când alţii îţi aduc aminte de judecata aceea nu suferi? Deci dar pentru aceasta toate s-au pierdut şi s-au prăpădit, pentru că înainte la tribunal omenesc având să stăm pentru lucruri ale acestei vieţi, toate pornim, pe toţi îi rugăm, de-a pururea pentru aceasta ne grijim, toate acestea facem. Iar la Divanul lui Hristos având să mergem după puţin, nimic nici noi singuri, nici prin alţii nu facem, nu rugăm pe Judecătorul. Măcar că mult soroc ne dă Acela nouă şi nu ne răpeşte pe noi la mijlocul păcatelor, ci ne lasă ca să ne dezbrăcăm de ele şi nimic din cele ce se cuvin Lui nu lasă bunătatea aceea şi iubirea de oameni. Dar nimic nu vă face mai mult! Pentru aceasta mai mare este munca. Ci să nu fie să se facă aşa!

Pentru aceasta, rogu-vă, măcar acum să ne trezim. Să avem gheena înaintea ochilor. Să punem în minte acea netrecută dare de seamă. Să auzim pentru gheena. Că acestea auzind şi socotind, mult folos să dobândim din îngrozirea şi frica aceasta.

Dacă vrând să bage în gheena pe cei ce greşesc, n-ar[1] fi spus mai nainte îngrozirea ei, mulţi ar fi căzut într-însa. Că dacă acum când frica ne

1 Din Cuvântul 15 la Epistola I către Timotei

clăteşte sufletele noastre, sunt unii care aşa de lesne păcătuiesc, ca şi cum nici n-ar fi fost aceea, dacă nimic dintr-acestea nu s-ar fi grăit nici s-ar fi îngrozit, ce rău nu am fi făcut? Pentru aceasta cele ce pururea zic, nu mai puţin decât Împărăţia arată gheena pe purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Fiindcă gheena ajută Împărăţiei, pe oameni cu frica împingându-i într-însa. Nu socotim că este acesta lucru al nemilostivirii şi al cruzimii, ci al milei, şi al iubirii de oameni celei multe, şi al purtării de grijă, şi al dragostei celei către noi.

De nu s-ar fi îngrozit prăpădire în vremea lui Iona, nu s-ar fi oprit prăpădirea.

De n-ar fi zis că se va prăpădi Ninive, n-ar fi stat Ninive.

De nu s-ar fi îngrozit gheena, toţi am fi căzut în gheena.

De nu s-ar fi îngrozit focul, nimeni nu ar fi scăpat de foc. Împotriva celor ce voieşte a face zice, ca să facă cele ce voieşte. Nu voieşte moartea păcătosului, şi zice moartea păcătosului ca să nu-l arunce în moarte. N-a zis numai cu cuvântul, ci arată şi lucrul, ca să fugim.

Iar ca să nu socotească cineva că numai îngrozire este lucrul, ci că şi cu adevărat este, din cele ce s-au făcut aici, arătată aceasta a făcut-o. Oare nu ţi se pare ţie, precum şi mai sus s-a zis, că este semn al gheenei potopul? Oare pierzarea cea desăvârşit prin apă nu adevereşte pedeapsa cea prin foc ce va să fie? "Că precum în zilele lui Noe - zice - se însurau şi se măritau, aşa şi acum". A spus atuncea cu multă vreme mai nainte, şi acum spune mai nainte cu patru sute de ani, sau şi mai mulţi, dar nimeni nu ia aminte. Toţi socotesc că este basm lucrul acesta, toţi că este râs, pe nimeni nu curpinde frica, nimeni nu lăcrimează, nimeni nu se bate în piept. Râul de foc arde fierbând, văpaia arde, şi noi râdem şi ne desfătăm şi păcătuim fără de grijă. Nimeni nu ia în minte cândva ziua aceea, nimeni nu socoteşte cum că trec acestea ce sunt de faţă, cum că sunt vremelnice acestea, măcar că lucrurile în toate zilele strigă şi slobod glas: Morţile cele fără de vreme, prefacerile lucrurilor care se fac fiind noi vii, nu ne învaţă pe noi,precum nici bolile, nici celelalte neputinţe. Şi nu numai în trupurile noastre va putea cineva vedea schimbările, ci şi în însăşi stihiile. Încă şi în fiecare vârstă în toate zilele cugetăm şi vedem moartea şi în toate pretutindenea cu lucrul se închipuieşte şi se însemnează nestatornicia.

Niciodată n-a rămas iarna, niciodată vara, nici primăvara, nici toamna. Ci toate aleargă, zboară şi curg!

Dar ce voieşti să zic: Florile? Boieriile? Împăraţii cei ce acum sunt şi mâine nu sunt? Bogaţii? Zidirile strălucite? Noaptea şi ziua? Soarele? Luna? Dar nu scade şi ea? Încă şi soarele oare nu lipseşte de multe ori? Oare nu se întunecă? Nu-l acoperă pe el nor? Sau ceva din cele ce se văd rămâne totdeauna? Nimic! Ci numai sufletul din cele ale noastre, şi de acesta nu purtăm grija. De cele ce se schimbă, ca şi cum ar fi stătătoare multă purtare de grijă facem, iar de cela ce pururea este stătător ca şi cum ar fi trecător

nici o grijă nu avem. Cutare poate mult? Dar până mâine, iar după aceea piere. Şi arătat este din cei ce au putut mai mult şi acum nicăieri nu se văd.

Privelişte este viaţa aceasta şi vis. Că precum la privelişte ridicându-se cortul felurimile celelalte se risipesc; şi visele toate după ce se arată raza pier, tot astfel şi acum sfârşitul făcându-se - şi cel de obşte şi al fiecăruia - toate se risipesc şi se sting. Şi pomul care l-ai sădit, rămâne; rămâne şi casa care ai zidit-o, iar meşterul şi lucrătorul de pământ se duc şi se prăpădesc. Şi acestea făcându-se nici aşa nu ne ruşinăm, ci ca şi cum am fi fără de moarte, toate acestea le facem, întru desfătări şi dezmierdări petrecând.

Ascultă ce zice Solomon, cel ce cu lucru a luat ispitire a lucrurilor celor din lume ce sunt de faţă: "Ziditu-mi-am case - zice - săditu-mi-am grădini, şi livezi, vii şi lacuri de apă, argint şi aur au fost mie, făcutu-mi-am cântăreţi şi cântăreţe, turme şi cirezi. Nimeni n-a fost aşa de desfătător, nimeni n-a fost aşa de slăvit, nimeni aşa înţelept, nimeni aşa stăpânitor, nimeni nu a văzut să-i sporească lui toate aşa după poftă". Ce dar? Nimic dintru acestea nu s-a folosit. Dar ce zice după toate acestea? "Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune!" Nu simplu "deşertăciune", ci cu covârşire!

Să ne plecăm lui - rogu-vă - celui ce cu lucru a cercat. Să ne plecăm lui şi să ne apucăm de lucruri întru care nu este deşertăciune, unde este adevăr, unde toate sunt întărite şi adevărate, unde toate sunt zidite pe piatră, unde bătrâneţe nu este, nici trecere, unde toate înfloresc, unde toate întineresc, unde nimic nu este învechit, nici bătrân, nici aproape de pierzare.

Să iubim curat pe Dumnezeu - rogu-vă - nu pentru frica gheenei, ci pentru pofta Împărăţiei. Căci ce este întocmai cu a vedea pe Hristos - spune-mi? Nimic nu este! Şi ce este întocmai cu desfătarea acelor bunătăţi? Nimic nu este! Şi cu cuviinţă. Că nici ochiul n-a văzut, nici urechea n-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit cele ce a gătit Dumnezeu - zice - celor ce-L iubesc pe El. Pe acelea să ne sârguim a le dobândi, pe acestea să le defăimăm.

Au nu de nenumărate ori prihănindu-le pe acestea zicem că nimic nu este viaţa omenească?

Ce te scârbeşti pentru nimicul acesta? Ce suferi osteneli pentru nimicul acesta? Sau vezi zidiri strălucite şi te amăgeşte privirea acestora? Ci îndată caută la Cer, priveşte la pietrele şi stâlpii acesteia, la frumuseţea aceea şi vei vedea pe acestea că sunt lucruri de furnici şi de ţânţari! Filosofează în privirea aceea! Sue-te către cele din Cer. De acolo cunoaşte şi înţelege zidirile cele strălucite. Şi vei vedea că nimic nu sunt, ci jucării de copii mici.

Văzut-ai cum mai subţire, cum mai uşor, cum mai curat şi mai limpede este văzduhul? Pe cât te sui întru înălţime, acolo cei ce fac milostenie au casele şi corturile. Acestea de aici la Înviere se risipesc, iar mai vârtos mai nainte de Înviere venind o vreme le-a stricat şi le-a prăpădit

şi le-a risipit. Încă şi mai nainte de vreme de multe ori întru însăşi floarea şi frumuseţea lor sau cutremurul le-a surpat, sau şi focul le-a prăpădit cu totul. Că nu numai în vârstele oamenilor, ci şi în zidiri sunt morţi fără de vreme. Şi de multe ori cele ce au putrezit de vreme, cutremurându-se pământul, au rămas neclintite; iar cele strălucitoare şi întărite şi de curând zidite, numai de tunet s- au clătit şi s-au prăpădit. Şi aceasta, precum socotesc, Dumnezeu iconomiseşte, ca să nu cugetăm înalt pentru zidiri.

Voieşti şi în alt chip să nu te mâhneşti? Vino la zidirile publice, de care întocmai te împărtăşeşti şi tu. Că nu este nici una, nu este nici o casă, măcar foarte strălucită de va fi, mai strălucită decât zidirile publice ale poporului. Petreci acolo câtă vreme voieşti. Ale tale sunt acelea, ale tale sunt împreună şi a celorlalţi, de obşte sunt şi nu deosebit ale unuia. Dar nu veselesc acestea - zice - nu veselesc, întâi pentru obicei, şi a doua pentru lăcomie. Deci ceea ce veseleşte este lăcomia, nu frumuseţea. Deci dar veselirea este lăcomia şi a voi a face ale sale pe toate.

Până când ne pironim la acestea? Până când ne înfigem în pământ, şi ca viermii ne tăvălim în noroi? Pe trup ni l-a dat nouă Dumnezeu din pământ, ca şi pe el să-l suim la Cer, nu ca prin el şi pe suflet să-l tragem la pământ. De pământ este, dar, de voiesc, se face Ceresc! Vezi cu câtă cinste ne-a cinstit pe noi, lăsând în voia noastră acest fel de lucru.

Am făcut Eu pământ şi Cer - zice - îţi dau şi ţie zidire: Fă pământul Cer! Fiindcă poţi.

"Cel Ce face toate şi le preface pe ele" s-a zis pentru Dumnezeu. Dar această putere a dat-o şi oamenilor. Ca un Părinte Iubitor de fii şi zugrav nu voieşte să fie numai El zugrav, ci voieşte să aducă şi pe fiul său la acelaşi meşteşug.

Am făcut Eu trup frumos - zice - îţi dau ţie zidirea lucrului celui mai bun: Fă tu suflet frumos!

Am zis Eu: "Să răsară pământul iarbă verde şi tot lemnul roditor", zi şi tu: Să răsară pământul acesta rodul său şi va răsări orice vei voi să lucrezi.

Fac vară, şi negură, întuneric, tunet şi zidesc duh. Am zidit balaur a-l batjocori pe el - adică pe diavolul. Nici de această stăpânire nu am pizmuit ţie: batjocoreşte-l şi tu, de voieşti, căci poţi să-l legi pe el ca pe o pasăre.

Răsar Soarele peste cei răi şi peste cei buni. Urmează şi tu: Dă din cele ale tale şi celor buni şi celor răi.

Ocărându-mă sufăr şi fac bine celor ce Mă ocărăsc. Urmează şi tu, căci poţi!

Fac bine nu pentru răsplătire. Urmează şi tu, şi nu fă bine pentru răsplătire, nici pentru întoarcerea înapoi.

Am aprins Luminători pe Cer. Aprinde şi tu mai strălucitori decât aceştia, fiindcă poţi: Pe cei ce sunt întru rătăcire luminează-i. Că mai mare este acea facere de bine, decât a vedea Soarele a Mă cunoaşte pe Mine.

Om nu poţi să faci, dar drept poţi să faci şi bine plăcut lui Dumnezeu.

Eu am făcut fiinţa, tu împodobeşte voinţa!

Vezi cum te iubesc şi întru cele mai mari ţi-am dat ţie putere!

Vedeţi, iubiţilor, cum ne-am cinstit, şi unii din cei fără de socoteală şi nemulţumitori zic, pentru ce suntem stăpâni peste voia noastră cea slobodă? Toate acestea care le-am zis, întru care putem să urmăm lui Dumnezeu, de nu ar fi fost voia cea slobodă, nu ne-ar fi fost nouă cu putinţă să urmăm.

Stăpânesc Eu pe Îngeri - zice - şi tu prin pârgă.

Pe Scaun Împărătesc şed, şi tu împreună şezi prin pârgă. Împreună ne-a sculat - zice - şi ne-a pus împreună a şedea de-a dreapta Tatălui. Se închină ţie Heruvimii, Serafimii şi toată puterea cea îngerească, Începătoriile, Stăpâniile, Scaunele, Domniile prin pârgă. Nu prihăni trupul care dobândeşte atâta cinste, de carele se cutremură Puterile cele fără de trup.

Dar ce voi zice? Nu numai cu acestea arăt dragostea, ci şi cu cele ce am pătimit. Pentru tine M-am scuipat, am luat palme, am deşertat slava, am lăsat pe Tatăl, şi am venit la tine cel ce Mă urai şi te întorceai de către Mine şi nici a auzi numele Meu nu voiai. Am urmat şi am alergat ca să te prind. Te-am unit şi te-am împreunat cu Mine. Mânâncă-Mă - am zis - bea-Mă! Şi sus te am şi jos Mă împletesc cu tine. Nu-ţi este ţie de-ajuns că am sus pârga ta? Nu mângâie aceasta dorinţa? Şi jos iarăşi M-am pogorât. Nu simplu mă unesc cu tine, ci Mă împletesc, Mă mânânc, Mă zdrumic câte puţin ca să se facă multă amestecare şi unirea. Că cele ce se unesc stau în hotarele lor, iar Eu Mă împletesc şi împreună cu tine Mă ţes. Nu voiesc de-aceea să fie ceva în mijloc; una voiesc să fie amândouă.

Deci acestea ştiindu-le şi purtarea de grijă cea multă a Lui către noi, toate să facem care pot să ne arate pe noi nu nevrednici de darurile Lui cele mari, pe care fie ca să le dobândim noi toţi, cu Darul şi Iubirea Lui de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 5-lea
Pentru Judecata ce va să fie; şi pentru gheena

Cei ce pier[1] auzind că abia cea mai mică parte a lumii se mântuieşte, se bucură, ca cum nu numai ei singuri vor pătimi acestea, ci împreună cu cei mai mulţi.

Dar de care bucurie sunt acestea cauză? Că şi pentru bucuria aceasta se vor pedepsi!

Să nu socoteşti că precum aici când ai părtaşi ai nevoilor, se mângâie, tot astfel şi acolo.

De unde este aceasta arătat? Voi arăta luminat. Căci spune-mi: De ce va da poruncă pentru cineva să se ardă, apoi va vedea el şi pe fiul său împreună cu dânsul arzându-se şi afară din cărnuri înălţându-se, oare nu va muri? Fără de nici o îndoială! Cum, iarăşi voi spune: Dacă cei ce nu pătimesc, văzându-le acestea făcându-se, amorţesc şi slăbesc, cu mult mai vârtos cei ce de rău se supără vor pătimi aceasta.

Şi să nu te minunezi, că ascultă pe oarecare înţelept zicând: "Şi tu te-ai robit cu noi şi te-ai socotit între noi. Căci fireşte oarecum firea omenească are milostivire, şi la nevoile celorlalţi ne frângem. Deci spune-mi: Oare tatăl văzând pe fiul său că este întru aceeaşi muncă, va lua mângâiere sau adăugire de durere? Sau dacă bărbatul - pe femeie? Sau dacă om - pe om? Au nu atuncea mai vârtos ne înfrângem?

Aşa este - zice - dar nu sunt acolo aceleaşi patimi.

Ştiu şi eu. Ci altele mult mai cumplite. Căci plâns nemângâiat va fi atuncea, toţi văzându-se unii pe alţii, toţi tânguindu-se.

Cei ce sunt în foamete - spune-mi - oare iau vreo mângâiere în relele şi pătimirile lor din tovărăşia altora? Sau dacă şi fiu, şi tată, şi soţie şi nepoţi întru aceeaşi pedeapsă sunt? Sau prieten dacă vedem, oare avem mângâiere? Nu este, nu este, ci mai vârtos ne cresc nouă durerile.

Şi fără de acestea sunt rele şi nevoi, care, deşi sunt comune n- au mângâiere fiind cumplite. Precum spre pildă: Să fie unul aflându-se în foc, alături de altul. Cum se vor mângâia unul pe altul? Spune-mi, rogu-vă, de am fost vreodată aprinşi de friguri mari, care nu ne-a lipsit nouă toată

1 Din Cuvântul 10 la Epistola I către Timotei

Câţi tâlhari unii s-au prins, iar alţii s-au dus neluând muncă? Unde dar este Iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi judecata cea dreaptă? - că al meu lucru este deaciia să te întreb pe tine. Că dacă nimenea nicidecum nu s-ar fi pedepsit, puteai să alergi la aceasta, iar când unii se pedepsesc, iar alţii nu se pedepsesc, şi mai vârtos mai rău păcătuind, cum se poate ca pentru aceleaşi greşeli să nu fie aceleaşi pedepse? Şi cum nu se vor părea că se nedreptăţesc cei ce s-au muncit?

Pentru care pricină aşadar nu toţi aici se muncesc? Ascultă-l pe Însuşi Hristos răspunzându-ţi ţie pentru aceste lucruri. Că de vreme ce peste unii căzând turnul au murit, zicea către cei ce întrebau pentru acestea: "Vi se pare că aceştia mai greşiţi au fost decât toţi? Nu, zic vouă! Ci, de nu vă veţi pocăi, şi voi toţi aşa veţi pieri" - sfătuindu-ne pe noi să nu ne nădăjduim şi să fim fără de grijă dacă când alţii se pedepsesc, noi cei ce am greşit multe nu ne pedepsim. Că dacă nu ne vom schimba, negreşit ne vom munci.

Şi cum fără de moarte ne muncim - zice - pentru că aici puţină vreme am greşit?

Cum aici un om făcând o ucidere într-un minut de vreme, se osândeşte ca totdeauna să petreacă în munca ocnelor metalurilor?

Dar Dumnezeu nu face acestea - zice -. Cum dar treizeci şi opt de ani a ţinut pe cel slăbănog întru atâta muncă? Căci cum că pentru păcate îl muncea pe el, ascultă ce zice: "Iată, te-ai făcut sănătos, de-acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie mai rău!"

Dar a luat dezlegare - zice - ci cele de acolo nu sunt întru acest fel. Căci acelea nu vor lua dezlegarea niciodată, pentru care ascultă-L pe El zicând: "Viermele lor nu va muri şi focul nu se va stinge" şi: "Vor merge aceştia în viaţă veşnică, iar aceia în muncă veşnică". Deci dacă viaţa este veşnică şi munca este veşnică!

Au nu vezi câte a îngrozit asupra Iudeilor? Deci, s-au împlinit cele îngrozite, sau vorbă au fost cele ce s-au zis? Nu va rămânea piatră peste piatră! Deci oare a rămas?

Dar când a zis: "Va fi necaz mare, oare nu a fost", oare nu s-a făcut? Citeşte Istoria lui Iosif şi nici nu vei putea să răsufli, numai auzind cele ce au pătimit aceia cu lucrurile.

Acestea le zic nu ca să mâhnesc, ci ca să întăresc, şi nu mângâindu-vă pe voi de prisosit, să vă fac să pătimiţi mai cumplite.

Că pentru ce - spune-mi - nu judeci cu cuviinţă a te munci pentru că păcătuieşti?

Nu ţi-a spus ţie mai nainte toate?

Oare nu a îngrozit?

Oare nu a înfricoşat?

Oare nu a lucrat nenumărate pentru mântuirea ta?

Oare nu a dăruit baie de a doua naştere, şi cele de mai nainte toate le-a iertat?

Oare nu după iertarea aceasta şi baia ţi-a dat iarăşi şi ajutorul cel din pocăinţă de vei greşi?

Oare nu şi pe urmă după acestea ţi-a făcut ţie lesnicioasă calea iertării păcatelor?

Deci ascultă ce fel de poruncă a poruncit: "De vei ierta celui de aproape, îţi voi ierta şi Eu ţie!" - zice. Ce greutate are aceasta? "Judecaţi sărmanului şi faceţi dreptate văduvei - zice - şi veniţi să ne întrebăm. Şi de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi"

Ce osteneală are aceasta:?

"Spune tu păcatele tale, ca să te îndreptezi". Ce osteneală are aceasta?

"Păcatele tale cu milosteniile izbăveşte-le", ce sudoare este aceasta?

A zis vameşul: "Milostiv fii mie, păcătosului" şi s-a pogorât îndreptat. Care osteneală este a urma vameşului?

Dar nu voieşti să te pleci nici după atâtea, că este muncă şi pedeapsă?

Deci vei zice că nici diavolul nu se munceşte? "Că duceţi-i - zice - în focul cel gătit diavolului şi îngerilor lui". Fiindcă de nu este gheena, nici acela nu se munceşte. Iar de se munceşte acela, arătat că şi noi cei ce am făcut lucrurile lui ne vom munci. Pentru că şi noi ne-am făcut neascultători, măcar deşi nu întru aceleaşi lucruri.

Cum nu te temi când vorbeşti şi cuvinte îndrăzneţe? Deoarece când zici: "Iubitor de oameni este Dumnezeu şi nu munceşte", de va munci, Se va afla - după tine - că nu mai este Iubitor de oameni? Vezi la ce fel de cuvinte vă aduce pe voi diavolul?

Ce dar? Monahii cei ce locuiesc prin munţi şi au arătat nenumărată nevoinţă, neîncununaţi se vor duce de aici? Că dacă cei răi nu se muncesc nici este vreo răsplătire pentru ceva, va zice poate altul, că nici cei buni nu se încununează.

Ba nu aşa - zice - că acest lucru este cuviincios lui Dumnezeu: a fi numai Împărăţie, şi nu gheena!

Aşadar curvarul şi preacurvarul şi cel ce a lucrat nenumărate rele, se va îndulci de aceleaşi bunătăţi, ca şi cel ce a arătat înfrânare şi sfinţenie? Pavel va sta împreună cu Neron, mai mult chiar: şi diavolul împreună cu Pavel? Că dacă nu este gheena, dar Înviere negreşit este; şi cei răi vor dobândi aceleaşi bunătăţi împreună cu Drepţii?

Cine va zice aceasta şi din oamenii cei foarte ieşiţi din minte? Iar mai vârtos, cine va zice aceasta din draci, că şi aceia mărturisesc că este gheena; pentru aceea şi strigau zicând: "Ai venit aici mai nainte de vreme să ne munceşti pe noi?"

Cum dar nu te temi şi nu te cutremuri când şi dracii mărturisesc, tu să tăgăduieşti?

Cum nu înţelegi pe învăţătorul acestor rele dogme? Că cel ce a înşelat pe omul cel dintâi, şi cu punerea înainte de mai mari nădejdi l-a lipsit de bunătăţile cele ce erau în mâinile lui, acesta este care şi acum sfătuieşte acestea şi a grăi şi a gândi. Şi pentru aceasta îi pleacă pe unii să presupună că nu este gheena, ca să-i arunce în gheena! Precum Dumnezeu dimpotrivă îngrozeşte cu gheena şi a gătit gheena, pentru ca înştiinţându-te tu aşa să vieţuieşti ca să nu cazi în gheena. Dacă şi fiind gheena diavolul te pleacă la acestea, cum, de n-ar fi fost, ar fi mărturisit-o dracii că este, cărora iubit lucru le este ca nimic de acest fel să nu presupunem noi, ca cu slobozenia făcându-ne mai trândavişi defăimători, împreună cu dânşii să cădem în focul acela?

Cum dar - zice - atuncea au mărturisit?

Nesuferind nevoia care zăcea asupra lor!

Pe toate acestea punându-le în minte cei ce grăiesc acestea, să înceteze de a se amăgi pe ei şi şi pe alţii. Că şi pentru cuvintele acestea vor lua muncă, fiindcă batjocoresc pe acelea înfricoşate, şi pe mulţi din cei ce voiesc cu adevărat să se sârguiască îi slăbănogesc; şi nici Ninivitenilor celor barbari nu le urmează. Fiindcă aceia deşi erau decât toţi mai nepedepsiţi, dar auzind că cetatea se va prăpădi au crezut şi au suspinat şi cu sac s-au îmbrăcat, şi s-au turburat şi nu mai nainte s-au depărtat de a face acestea până când au îmblânzit mânia lui Dumnezeu - iar tu cel ce ai luat atâta cercare a lucrurilor, defaimi cu cuvintele pe cele ce s-au zis? Dar îţi vor fi ţie cele împotrivă! Că precum aceia temându-se de cuvintele acelea nu au suferit munca cu lucrurile, tot astfel şi tu defăimând îngrozirea cu cuvintele, vei suferi pedeapsa cu lucrurile!

Şi dacă acum basm ţi se par ţie că sunt cuvintele, însă nu atunci când lucrurile te vor încredinţa pe tine. Nu vezi şi aici ce a făcut? Cum doi tâlhari luând, nu i-a învrednicit pe aceleaşi, ci pe unul l-a băgat întru Împărăţie, iar pe altul l-a trimis în gheena?

Şi ce zic tâlhar şi ucigător de oameni? Că nici de Apostolul nu i-a fost milă, fiindcă s-a făcut vânzător, ci şi la laţ văzându-l pe el că se porneşte şi se sugrumă şi crapă în două - că a plesnit peste mijloc şi toate măruntaiele lui s-au vărsat pe el de a pătimit toate acestea, din cele de aici încredinţându-te pe tine şi pentru toate cele de acolo.

Deci, nu vă amăgiţi pe voi înşivă plecându-vă diavolului. Că al aceluia sunt înţelegerile acestea. Căci dacă şi judecătorii, şi stăpânii, şi învăţătorii, şi barbarii pe cei buni îi cinstesc, iar pe cei răi îi muncesc - cum va avea cuvânt la Dumnezeu cele împotrivă să se facă, şi de aceleaşi să se învrednicească şi cel bun şi cel ce nu va fi aşa?

Însă când va fi şi izbăvire de răutate? Pentru că cei ce acum aşteaptă muncă şi între două frici petrec - cele de la judecători, cele de la legi - şi nu se depărtează de la răutate, dacă mergând acolo vor lepăda şi frica aceasta şi nu numai nu vor cădea în gheena, ci şi împărăţia vor dobândi, când vor înceta de la răutate?

Deci al iubirii de oameni lucru este - spune-mi - a creşte răutatea, a pune răutăţii dar, a învrednici de aceleaşi bunătăţi pe cel înfrânat şi pe cel desfrânat, pe cel credincios şi pe cel păgân, pe Pavel şi pe diavolul? Ci până când şi noi bârfim?

Pentru aceea rogu-vă, izbăvindu-vă de nebunia aceasta şi venindu-vă întru sine-vă, plecaţi-vă sufletul să se teamă şi să se cutremure, ca şi de gheena ceea ce va să fie să se izbăvească, şi cu înfrânare pe viaţa de aici vieţuind-o, să dobândească şi bunătăţile cele ce vor să fie, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cuvântul al 6-lea
Pentru Antihrist

Şezând Domnul pe Muntele Măslinilor, s-au apropiat către Dânsul Ucenicii Lui deosebi, zicând: "Spune-ne nouă când vor fi acestea? Şi ce este semnul venirii Tale, şi al sfârşitului veacului?"

Iar Domnul toate pentru sfârşit le-a spus lor cu de-amăruntul. Pentru ce? Ca să nu aibă încăpere cei ce aduc pe Antihrişti şi pe hristoşii cei mincinoşi.

Şi multe semne le pune:

Unul şi mare zicând: "Când se va propovădui Evanghelia la toate neamurile".

Şi altul: Ca să nu se înşele pentru venirea Lui. "Ca fulgerul - zice - va veni! Nu într-un unghi ascunzându-se ea ci pretutindenea strălucind, nu are trebuinţă de vestitor, atâta este de luminată, precum nici fulgerul n-are trebuinţă de vestitor.

A zis încă şi pentru Antihrist, când zicea: "Eu am venit întru numele Tatălui Meu şi nu Mă primiţi pe Mine. De va veni altul întru numele său, pe acela îl veţi primi". (Ioan 5,43).

Şi nevoile cele dese unele după altele şi care nu se pot spune zicea că sunt semn al lui.

Şi cum că Ilie trebuie să vină.

După aceea iarăşi nedumerindu-se Tesalonicienii pentru acestea, le scrie Apostolul, Pavel şi zice[1]: "Şi vă rugăm pe voi, fraţilor, pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos şi adunarea noastră la Dânsul" (II Tesal. 2,1), "ca nu degrab să vă clătiţi voi din minte" (vers. 2). Când va fi Învierea nu a zis; iar cum că atunci nu era să fie, a zis. Fiindcă erau oarecari amăgitori care ziceau că va sosi vremea sfârşitului şi a venirii Domnului.

"Şi pentru a noastră adunare la Dânsul". Nu este mică şi aceasta spre mângâiere, a zice adică că negreşit împreună cu noi se va arăta Domnul, şi toţi Sfinţii. Pentru venirea lui Hristos vorbeşte aici, şi pentru adunarea noastră. Că împreună vor fi acestea. Ridică mintea lor: "Ca să nu vă clătiţi

1 Din Cuvântul 3 la Epistola a doua către Tesalonicieni

- zice - voi degrab, nici să vă spăimântaţi, nici prin duh, nici prin cuvânt, nici prin epistolie ca şi cum ar fi trimisă de la noi, cum că a sosit Ziua Domnului".

Aici mi se pare că umbros însemnează cum că unii plăzmuind o epistolie ca cum trimisă de la Pavel, înconjura, şi pe aceasta arătându-o ziceau că a sosit Ziua Domnului, ca cu aceasta să înşele pe mulţi.

Deci ca să nu se amăgească îi întăreşte pe ei Pavel prin cele ce scrie şi zice: "Să nu vă spăimântaţi nici prin duh, nici prin cuvânt". Iar ceea ce zice este aceasta: Măcar deşi având cineva duhul proorociei va zice aceasta, să nu credeţi. Căci când eram la voi acestea am zis vouă. Deci nu trebuie să vă schimbaţi şi să vă mutaţi de la cele ce v-aţi învăţat.

"Nici prin duhul" - aşa-i numeşte pe proorocii cei mincinoşi carii cu duh necurat grăiau, cele ce grăiau. Căci voind aceştia mai mult să fie crezuţi nu numai prin cuvinte amăgitoare se ispiteau să-i înşele - că aceasta arată zicând: "nici prin cuvânt" - ci şi epistolie plăzmuită arătau ca cum trimisă de la Pavel, care iarăşi aceea arăta. De aceea şi aceasta arătând Pavel a adaus acel grai: "nici prin epistolie, ca cum ar fi trimisă de la noi".

Deci după ce i-a întărit pe ei despre toate părţile, aşa îşi arată socoteala sa şi zice: "Să nu vă amăgească cineva pe voi nici într-un chip; că nu se va face venirea Domnului, de nu va veni mai întâi depărtarea, şi se va arăta omul păcatului, fiul pieirii, potrivnicul, şi carele se va înălţa mai presus de tot cel ce se zice Dumnezeu sau închinăciune, aşa încât să şadă el în Biserica lui Dumnezeu ca un Dumnezeu, arătându-se pe sine cum că ar fi el Dumnezeu" (II Tesal. 2,3-4).

Pentru Antihrist aici vorbeşte şi mari taine descoperă.

Ce este "depărtarea"? Pe însuşi Antihrist îl numeşte "depărtare" fiindcă va să piardă pe mulţi, şi să-i depărteze, încât să se amintească - zice - de va fi cu putinţă şi cei aleşi.

Şi "om al păcatului" îl numeşte pe el, pentru că nenumărate rele va face, şi va găti şi pe alţii să facă.

Iar "fiu al pieirii" îl zice pe el, pentru că şi el se prăpădeşte.

Cine este acesta? Oare satana? Nicidecum! Ci om oarecarele îmbrăcat cu toată lucrarea lui. Şi se va arăta omul - zice - carele se va înălţa mai presus de tot cel ce se zice Dumnezeu sau închinăciune. Nu va aduce acela închinăciune de idoli, ci va fi oarecarele potrivnic lui Dumnezeu şi va surpa pe toţi dumnezeii,şi va porunci să se închine lui în locul lui Dumnezeu. Şi va şedea în Biserica lui Dumnezeu, nu numai în cea din Ierusalim, ci şi în Bisericile cele de pretutindenea.

"Arătându-se pe sine cum că ar fi el Dumnezeu". Nu a zis: "zicându-se", ci ispitindu-se să se arate. Că lucruri mari va face, şi semne minunate va arăta spre amăgirea tuturor.

"Şi acum ştiţi ce îl opreşte[1], ca să se arate el la vremea sa. Că iată taina fărădelegii se lucrează, numai cel ce opreşte acum, până se va lua din mijloc. Şi atuncea se va arăta acel fără de lege, pe carele Domnul îl va omorî cu Duhul Gurii Sale, şi îl va pierde cu arătarea venirii Sale. A căruia venire este după lucrarea satanei" (II Tesal. 2,6-9).

Cu cuviinţă va întreba cineva, întâi: Ce este ceea ce îl opreşte? După aceea ca să cunoască: Pentru ce cu atâta neluminare o pune pe aceasta Pavel.

Deci ce este ceea ce îl opreşte ca să se arate el? Unii zic cum că este Darul Duhului, iar alţii cum că este Împărăţia Romanilor - cu carii eu mai vârtos mă unesc. Pentru ce? Pentru că de ar fi voit să zică pe Duhul, nu l-ar fi zis neluminat, ci arătat, cum că şi acum îl ţine pe el Darul Duhului, adică darurile. Apoi alta, trebuia acum să vină, dacă era să vină după ce vor lipsi darurile. Pentru că ele de mult au lipsit. Dar fiindcă aceasta o zice pentru Împărăţia Romanilor, cu cuviinţă în ghicitură şi umbros o zice. Pentru că nu voia să primească asupră-i vrajbe de prisosit şi primejdii fără de folos. Că de-ar fi zis: peste puţin timp se va strica şi va cădea Împărăţia Romanilor, îndată atuncea pe el ca pe un stricător şi vătămător l-ar fi îngropat, şi împreună cu el pe toţi credincioşii, ca pe cei ce se bucură de stricăciunea şi căderea unei astfel de împărăţii, carii pentru aceasta trăiesc şi se oştesc. Pentru aceasta nu a zis aşa, nici cum că degrab va fi, măcar că totdeauna o zice aceasta. Dar ce zice? "Ca să se arate el la vremea sa". Şi iarăşi vremea nearătată a lăsat-o.

"Că iată taina fărădelegii se lucrează". Pe Neron îl zice aici, ca pe cel ce este chip al lui Antihrist. Că şi acesta era necurat şi voia să se socotească dumnezeu. Şi bine a zis "taina" pentru că nu se pornea Neron asupra tuturor dumnezeilor arătat, ca acela, nici fără de ruşine. Că dacă mai nainte de a sosi vremea lui Antihrist, s-a aflat altul care nu este cu mult mai prejos decât Antihrist cu răutatea - ce lucru de mirare este dacă va fi acum? Aşa acoperit a zis pentru Neron şi n-a voit să-l facă pe el arătat, nu pentru temere, ci învăţându-ne pe noi a nu primi asupră-ne vrajbe de prisosit, când nu este nimic care să ne silească. Aşa zicea şi aici: "Numai cel ce opreşte acum, până se va lua din mijloc", adică când se va lua din mijloc Împărăţia Romanilor, atunci va veni acela! Şi cu cuviinţă: Că până când va fi frica acestei împărăţii, nimeni degrab nu se va supune. Iar când se va strica şi va cădea aceasta, va năpădi asupra nestăpânirii şi se va ispiti să răpească

1 **Din cuvântul 4 la Epistola a doua către Tesalonicieni.**

împărăţia şi a oamenilor şi a lui Dumnezeu. Că precum împărăţiile cele mai nainte de aceasta s-au stricat şi s-au surpat, adică precum a Mideanilor de Babiloneni, a Babilonenilor de Perşi, a Perşilor de Macedonieni, a Macedonenilor de Romani - tot astfel şi aceasta de Antihrist, şi acela de Hristos!

Acestea cu multă luminare ni le arată nouă Daniil.

Şi atuncea se va arăta acel fără-de-lege.

Şi ce va fi după acestea? Aproape este mângâierea. Că adaugă: Pe carele Domnul Iisus - zice - îl va omorî cu Duhul Gurii Sale, şi îl va pierde cu arătarea venirii Sale.

"A căruia ivire este după lucrarea satanei". Că precum focul numai venind pe gângăniile cele mici mai nainte de venire departe fiind ele le face de amorţesc şi le prăpădeşte, tot astfel şi Hristos numai cu porunca şi cu venirea va omorî pe Antihrist. De ajuns este să vină şi El şi toate acestea a prăpădit! Va face să stea înşelăciunea şi numai arătându-se!

Apoi arătând cine este acesta, a căruia ivire este după lucrarea satanei, zice: "Întru toată puterea, şi semne şi minuni ale minciunii". Adică, toată puterea va arăta, dar nimic adevărat, ci toate spre înşelare.

Acestea le-a spus Pavel mai nainte ca să nu se amăgească cei de atuncea.

"Şi minuni ale minciunii" zice. Adică mincinoase, sau care să aducă la minciună pe cei ce vor lua aminte la dânsele. Şi întru toată amăgirea nedreptăţii întru cei pieritori.

Pentru ce dar a slobozit Dumnezeu - zice - ca să se facă aceasta? Şi ce iconomie este aceasta? Şi care este folosul venirii lui care vine spre vătămarea noastră?

Nu te teme, o, iubitule, ci ascultă-l pe el zicând: "Întru cei pieritori are putere". Carii, şi de n-ar fi venit acela erau să rămână nesupuşi. Care dar este folosul? Că înşişi acelora, celor pieritori li se va astupa gura. Cum? Că deşi n-ar fi venit acela, nu ar fi crezut întru Hristos. Deci vine ca să-i mustre pe ei. Căci ca să nu zică atuncea, că pentru că se zicea Hristos pe sine Dumnezeu - măcar că nicăieri arătat nu a zis - dar pentru că cei după urmă L-au propovăduit, pentru aceasta nu am crezut. Pentru că am auzit că Unul este Dumnezeu dintru Carele sunt toate, pentru aceasta nu am crezut. Deci această pricinuire a lor o va surpa Antihrist! Pentru că când va veni acela, şi nimic adevărat poruncind, ci toate fără de lege, numai din semne mincinoase va fi crezut, le va astupa gura lor. Dacă lui Hristos nu-i crezi, cu mult mai vârtos nu trebuia să-i crezi lui Antihrist! Pentru că Hristos zicea că este trimis de la Tatăl, iar acesta împotrivă. Pentru aceasta zicea Hristos: "Eu am venit întru numele Tatălui Meu şi nu Mă primiţi pe Mine. De va veni altul întru numele său, pe acela îl veţi primi".

Dar am văzut semne, vor zice.

Dar şi la Hristos s-au făcut multe şi mari. Trebuia dar cu mult mai vârtos să-i credeţi Lui. Măcar că pentru Antihrist multe s-au grăit mai nainte:

că e cel fără-de-lege, că e fiul pieirii, că venirea lui este după lucrarea satanei. Iar pentru Hristos, cele împotrivă; că e Mântuitorul, că nenumărate bunătăţi aduce.

"Pentru că n-au primit ei dragostea adevărului ca să se mântuiască. Pentru aceea va trimite lor Dumnezeu lucrarea înşelăciunii, ca să creadă ei minciuni. Ca să se judece toţi carii nu au crezut adevărului, ci au binevoit întru nedreptate".

"Ca să se judece". Nu a zis "ca să se muncească", că şi fără de aceasta erau ei să se muncească, ci ca să se judece, adică să se osândească la Divanul cel înfricoşat, ca să fie ei fără de răspuns.

Şi carii sunt aceştia? El tâlcuieşte adăugând: "carii nu au crezut adevărului, ci au binevoit întru nedreptate".

Iar "dragoste a adevărului" numeşte pe Hristos. "Pentru că n-au primit ei dragostea adevărului" (Vers. 10). Că amândouă era Hristos, şi pentru amândouă a venit: şi iubind pe oameni, şi pentru lucruri adevărate.

"Ci au binevoit ei întru nedreptate", adică le-a plăcut şi s-au adaus cu dragoste la nedreptate, adică la pierzătorul. Deoarece pentru pierzarea oamenilor a venit el, şi ca să-i nedreptăţească pe ei. Că ce nu va lucra atuncea? Toate va porni, toate va turbura, şi pentru porunci, şi pentru frică. Înfricoşat va fi despre toate părţile; de la stăpânire, de la cruzime, de la poruncile cele fără de lege.

Dar să nu te temi! Întru cei pieritori - zice - va avea puterea. Că şi Ilie va veni atunci ca să întărească pe cei credincioşi. Şi aceasta zice Hristos: "Ilie va veni şi va aşeza toate" (Matei 17,11). Pentru aceea s-auzise pentru Ioan aceea: "Cu puterea şi cu duhul lui Ilie", fiindcă nici semne n-a făcut - precum Ilie - nici minuni. "Că Ioan nici un semna n-a făcut - ziceau ei - dar toate câte a zis Ioan pentru Acesta erau adevărate" (Ioan 10,41). Cum dar cu puterea şi cu duhul lui Ilie? Adică: aceeaşi slujbă va lua! Precum Ioan a fost Mergător-înainte al venirii celei dintâi, aşa şi Ilie va fi Mergător-înainte al venirii Lui celei de-a doua şi slăvite, şi la aceasta se păzeşte.

Deci Pavel zicea atuncea către Evrei[1]: "Încă puţin oarece, Cel ce este să vină, va veni, şi nu va zăbovi". Iar noi către cei trândavi şi defăimători aceasta zicem: Negreşit va fi muncă, negreşit va veni, lângă uşi de-aceea este Învierea!

De unde este arătat? întreabă.

Nu zic de la Prooroci, că nici numai către creştini îmi este mie cuvântul. Ci măcar elin de va fi, îndrăznesc foarte şi dovedirile le dau şi pe el îl voi învăţa. Cum? Ascultă! Multe a proorocit Hristos. Dar nu s-au împlinit acelea, nici acestea să nu le crezi. Iar dacă toate s-au împlinit, ce te îndoieşti pentru celelalte? Măcar că mai de crezut era, dacă nimic nu s-ar fi

1 Din Cuvântul 21 la Epis. către Pavel.

împlinit, să crezi pentru acelea; de cât când toate s-au împlinit să fii necredincios către acestea.

Iar mai vârtos cu pildă voi face lucrul arătat:

A zis Hristos că se va robi Ierusalimul, şi se va robi robia ca aceea care n-a fost niciodată, şi că nu se va mai ridica. Şi s-a împlinit cu lucrul proorocia.

A zis că va fi necaz mare. Şi s-a împlinit.

A zis că semănându-se ca grăunţul de muştar propovăduirea aşa se va întinde. Şi aceasta vedem în toate zilele că aleargă în toată lumea.

A zis că cei ce au lăsat tată, sau mamă, sau fraţi, sau surori, vor avea şi taţi şi mume. Şi aceasta prin lucruri o vedem îndemânatică.

A zis că în lume necaz veţi avea, dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea. Adică nimeni nu vă va birui pe voi. Şi aceasta o vedem cu lucrul că a luat sfârşit!

A zis că porţile Iadului nu vor birui Biserica, măcar că pătimeşte gonire, şi cum că nimeni nu va stinge propovăduirea. Şi pe propovăduirea aceasta o mărturiseşte ispitirea lucrurilor. Deşi era foarte necrezut atuncea când grăia acestea. Pentru ce? Pentru că toate erau cuvinte şi încă nu dăduse El dovedire a celor ce grăise. De aceea mult mai de credinţă sunt ele acum.

A zis cum că când se va propovădui Evanghelie la toate neamurile, atuncea va veni sfârşitul. Şi iată la sfârşit am ajuns. Că în cea mai mare parte a lumii s-a vestit. De aici înainte dar sfârşitul a sosit! Să ne cutremurăm, iubiţilor!

Ci, spune-mi: Pentru sfârşitul lumii te îngrijeşti? - că e aproape - dar viaţa şi sfârşitul fiecăruia este mult mai aproape. "Că zilele anilor noştri - zice - întru dânşii şaptezeci de ani. Iar de vor fi în puteri, optzeci de ani". Aproape este ziua Judecăţii. Măcar aşa să ne temem. Fratele nu izbăveşte, au izbăvi-va omul? Mult ne vom căi acolo. Dar în moarte nimenea nu se va mărturisi Lui. Pentru aceasta zice: "Să întâmpinăm faţa lui întru mărturisire", adică venirea Lui. Pentru că aici ori ce vom face, are putere; iar acolo nu mai are.

Spune-mi: Dacă cineva ne va pune pe noi în puţină vreme să stăm într-un cuptor aprins, oare nu vom suferi toate pentru izbăvire, măcar bani de ar trebui să dăm, măcar robie să suferim? Câţi au căzut în boale cumplite şi toate cu bucurie ar fi voit să le dea, ca să se izbăvească, de ar fi fost pusă înainte alegere? Deci dacă aici o boală întru puţină vreme petrecătoare atâta ne mâhneşte pe noi, ce vom face acolo, când nici un folos nu va fi din căinţă?

De câte răutăţi suntem acum plini şi nu simţim?

Unul pe altul ne muşcăm, unul pe altul ne mâncăm, nedreptăţind, grăind de rău, clevetind, cu greu suferind slava celor de aproape.

Şi vezi răul: Când va voi cineva să sape şi să strice opiniunea şi cinstea celui de aproape zice, aceasta a zis cutarele pentru dânsul: Dumnezeule, iartă-mă, nu mă cerceta, pentru auz sunt vinovat!"

Pentru ce dar şi spui, dacă nu crezi? Pentru ce spui? Pentru ce îl faci cu multa vestire ca să se creadă? Pentru ce porţi cuvântul dacă nu este adevărat? Tu nu crezi, şi pe Dumnezeul îl rogi ca să nu te cerceteze? Nu spune dar, ci taci, şi de toată frica te-ai izbăvit.

Dar nu ştiu de unde boala aceasta a căzut între oameni. Bârfitori ne-am făcut, nimic nu rămâne în sufletul nostru! Ascultă pe oarecare înţelept ce sfătuieşte şi zice: "Auzit-ai cuvânt? Să moară la tine!" Cutează, că nu te va sparge. Şi iarăşi: "Auzit-ai cuvânt cel nebun şi s-a chinuit, ca de către faţa pruncului ceea ce naşte".

Spre grăire de rău suntem plecaţi, spre osândire gătiţi. Chiar dacă nici un alt rău nu s-ar fi făcut de noi, acesta este de- ajuns ca să ne prăpădească pe noi şi să ne ducă în gheena, acesta să ne arunce în nenumărate rele.

Şi ca să cunoşti cu de-adinsul, ascultă pe Proorocul zicând: "Şezând, împotriva fratelui tău ai clevetit!"

Dar nu eu - zice - ci acela.

Tu, cu adevărat. Că de n-ai fi spus tu, altul nu ar fi auzit. Iar de era să audă, dar tu n-ai fi fost pricinuitor al păcatului, de vreme ce trebuie să acoperim şi să tăinuim neajunsuri ale celor de aproape. Iar tu le vădeşti cu pricinuire de iubire de bunătate; şi nu te faci grăitor de rău, ci bârfitor, ci fleoncăitor, ci nebun! O, istiţime, pe tine te ruşinezi împreună cu acela şi nu simţeşti? Dar vezi câte rele se nasc de aici: Mânii pe Dumnezeu, mâhneşti pe aproapele, vinovat pe tine muncii te faci. Nu auzi pe Pavel zicând pentru femeile văduve: "Şi nu numai fără de lucru se învaţă a fi - zice - ci şi limbute şi iscoditoare, umblând din casă în casă şi grăind cele ce nu se cade?"

De-aceea şi când vei crede cele ce se grăiesc asupra fratelui tău, nici aşa nu trebuie să spui. Cu mult mai vârtos, când nu le crezi! Ci pretutindeni ceea ce este a ta socoteşte, temându-te de a te cerceta de Dumnezeu. Teme-te dar ca nu şi pentru bârfeală să te cercetezi! Fiindcă aici nu poţi zice: "Să nu mă cercetezi, Doamne, pentru bârfeală", că lucrul este bârfeală!

Pentru ce l-ai vădit? Pentru ce ai crescut răul? Acesta are să ne piardă pe noi. Pentru aceasta zicea Hristos: "Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi!" Dar nici o grijă nu avem pentru aceasta, nici cele ce s-au întâmplat Fariseului nu ne înţelepţesc pe noi! Acela a zis lucrul adevărat: "Nu sunt ca vameşul acesta!"; şi a zis nimeni auzind, şi s-a osândit! Iar dacă adevărul grăind s-a osândit - măcar că nimeni n-a auzit când a zis - ce rău nu vor pătimi şi ce nu vor suferi cei ce cele mincinoase le poartă pretutindenea şi acela pentru care nu sunt încredinţaţi, ca muierile cele limbute?

Deci să punem gurii uşă şi zăvor. Căci nenumărate rele s-au făcut din bârfeală: case s-au răsturnat; prieteşuguri s-au dezbinat, alte nenumărate rele s-au făcut. Nu iscodi cele ale aproapelui, o, omule!

Sau eşti vorbitor şi ai neajungerea aceasta? Vorbeşte ale tale către Dumnezeu! Aşa nu va mai fi neajungere, ci faptă folositoare. Vorbeşte ale

tale către prieteni - către cei foarte apropiaţi şi drepţi - şi la carii ai îndrăzneală ca să se roage pentru păcatele tale.

De vei spune pe cele ale altora, nimic nu te-ai folosit, nimic n- ai dobândit, ci şi te-ai prăpădit; iar dacă pe cele ale tale le vei mărturisi Stăpânului, multă plată ai. Că "Am zis, zice David, Mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului; Şi Tu ai lăsat păgânitatea inimii mele" (Ps. 31, 6).

Voieşti să judeci? Judecă-le pe ale tale! Nimeni nu te învinovăţeşte, dacă te vei osândi pe tine. Dar te învinovăţeşte, dacă nu te vei osândi pe tine!

Te învinovăţeşte, dacă nu te vei mustra pe tine.

Te învinovăţeşte, dacă nu te vei mâhni.

Ai văzut pe cutare că s-a mâniat, că s-a întărâtat, sau altă necuviinţă a făcut? Pune în minte îndată şi tu pe ale tale, şi aşa nici pe acela nu-l vei osândi tare, şi pe tine te vei îzbândi de sarcina păcatelor. Dacă aşa vom întocmi viaţa noastră, dacă aşa vom neguţători petrecerea noastră - dacă ne vom osândi pe noi înşine - poate nu multe păcate vom face; dar multe bune şi slăvite lucruri vom lucra, dacă vom fi blânzi şi smeriţi şi vom dobândi toate bunătăţile cele ce sunt făgăduite celor ce iubesc pe Dumnezeu. Pe care fie ca şi noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 7-lea
Pentru venirea lui Hristos la Judecată

Multă purtare de grijă are Domnul[1] pentru iubirea de oameni şi pentru milostenie, pentru aceasta şi în multe locuri în multe feluri a vorbit pentru dânsa. De-aceea mai luminat şi mai cu tărie, dar şi mai înfricoşat face cuvântul, şi descoperit pe Sine Se arată, zicând: "Iar când va veni Fiul Omului întru Slava Sa". Pentru că acum întru necinste a venit; şi ocări; şi defăimări; dar atunci va şedea pe Scaunul Slavei Sale!

Adeseori pomeneşte de Slavă. De vreme ce Crucea era aproape - care se părea că este lucru de ocară - pentru aceasta îl ridică pe ascultător, îi pune lui Divanul înaintea ochilor şi aduce toată lumea de faţă. Dar nu numai cu aceasta face cuvântul înfricoşat, că şi cu a arăta pe Ceruri că se deşertează. Că toţi Îngerii vor veni împreună cu Dânsul - zice - mărturisind şi ei câte au slujit trimiţându-se de Stăpânul spre mântuirea oamenilor.

Despre toate părţile înfricoşată va fi atuncea ziua aceea!

Apoi se vor aduna toate limbile - adică toată fierea omenească - şi îi va despărţi pe dânşii unul de altul, precum păstorul oile. Fiindcă acum nu sunt despărţiţi, ci amestecaţi toţi, însă despărţirea atuncea va fi cu toată luarea aminte şi cu tot de- amăruntul!

Şi mai apoi de toate de la stare îi despărţeşte pe ei şi îi face arătaţi. Apoi şi de la numiri pe năravul fiecăruia îl arată, pe unii "iezi" numindu-i, iar pe alţii "oi" pentru ca să arate nerodirea unora. Că de la iezi nici un rod nu poate fi, iar al oilor: venitul cel mult. Fiindcă mult este venitul oilor: şi de la Lână, şi de la lapte, şi de la miei - de care toate lipsit este iedul.

Dar dobitoacele cele necuvântătoare de la fire au nerodirea şi rodirea; iar aceia - din voinţă. De-aceea şi se muncesc aceia, şi se încununează aceştia. Dar nu mai nainte îi munceşte, ci după ce se judecă cu dânşii. Pentru aceasta şi punându-i pe ei la locul lor, le zice vinele; iar ei cu blândeţe grăiesc, dar nici un folos nu le mai este lor de-aici. Şi foarte cu cuviinţă, că lucrul prea poftit Lui l-au trecut.

Deoarece şi Proorocii totdeauna şi pretutindeni ziceau: "Milă voiesc, iar nu jertfă!"

1 Din cuvântul 75 la Matei

Şi punătorul de Lege prin toate la aceasta îndemna, şi prin cuvinte şi prin lucruri.

Şi însăşi firea aceasta învăţa!

Şi îi socoteşte pe ei că nu numai de una şi de două, ci de toate erau lipsiţi. Că nu numai flămând fiind nu L-au hrănit, nici gol fiind nu L-au îmbrăcat, ci nici ceea ce era mai uşor: nici bolnav fiind nu L-au cercetat!

Socoteşte şi cum de uşoare porunceşte. Nu a zis: în temniţă am fost şi M-aţi izbăvit, bolnav am fost şi M-aţi ridicat, ci: "M- aţi cercetat" şi "aţi venit la Mine". Şi nici la flămânzire nu este grea ceea ce se porunceşte. Că nici cerea masă cu multă cheltuială, ci numai trebuinţa şi hrana cea de nevoie; şi cerea cu chip vrednic de milă.

De aceea despre toate părţile toate sunt de ajuns a-i pedepsi pe ei:

Uşurinţa cererii - că pâine era!

Starea vrednică de milă a celui ce cerea: că era sărac!

Milostivirea firii: - că era om!

Poftirea făgăduinţei: - că Împărăţie a făgăduit!

Înfricoşarea muncii: - că gheena îngrozea!

Vrednicia celui ce lua: - că Dumnezeu era cel ce lua prin săraci!

Mărimea cinstei: - că atâta a primit a Se pogorî!

Dreptul dării: - că dintru ale Sale lua! Dar către toate acestea iubirea de argint cu totul i-a orbit pe cei ce s-au prins într- însa, deşi atâta îngrozire zicea asupră. Că şi mai nainte a zis că cei ce nu primesc pe unii ca aceştia, mai cumplite decât Sodoma vor pătimi. Şi aici zice: "Întrucât nu aţi făcut unuia dintru aceşti fraţi ai Mei prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut!"

Ce zici? Fraţi ai Tăi sunt? Cum "prea mici" îi numeşti?

Pentru aceasta sunt fraţi, pentru că sunt smeriţi, pentru că sunt săraci, pentru că sunt lepădaţi! Pe unii ca aceştia mai vârtos îi cheamă la frăţie: pe cei necunoscuţi, pe cei defăimaţi - nu numai pe monahii aceştia zicând şi carii petrec prin munţi - ci şi pe fiecarele credincios, măcar mirean de va fi, dar pătimeşte de foame şi este flămând, şi gol, şi străin, toată purtarea aceasta de grijă voieşte să o dobândească el, că frate face Botezul şi împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine.

Apoi ca şi despre altă parte să vezi dreptul hotărârii, mai întâi pe aceia îi laudă care au isprăvit bine lucrul şi zice: "Veniţi blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat... " şi celelalte toate pe rând.

Căci ca să nu zică ei că: "nu am avut!", de la cei împreună cu ei slugi îi osândeşte pe dânşii: precum pe fecioare de la fecioare; şi pe sluga cea beţivă şi lacomă cu pântecele de la sluga cea credincioasă; şi pe cel ce a îngropat talantul de la cel ce l-a adus! Şi pe fiecarele din cei ce au păcătuit, de la cei ce au isprăvit faptele bune.

Şi această alăturare şi însemnare uneori se face de la cel deopotrivă - precum aici şi la pilda fecioarelor - iar alte ori de la cel mai mare, precum

când zice: "Bărbaţii Niniviteni se vor scula şi vor osândi pe neamul acesta, că au crezut în propovăduiala lui Iona; şi iată mai mult decât Iona aici. Şi împărăteasa de la miazăzi va osândi pe neamul acesta, că a venit să audă înţelepciunea lui Solomon; şi iată mai mult decât Solomon aici" (Matei 12, 41-42).

Şi iarăşi de la cel deopotrivă: că ei vor fi vouă judecători!

Şi iarăşi de la cel mai mare: "Au nu ştiţi că pe îngeri îi vom judeca, cu cât mai vârtos cele lumeşti?"; şi aici însă de la deopotrivă: pentru că pe bogaţi cu bogaţii, şi pe săraci cu săracii îi alătură şi îi aseamănă! Şi nu numai cu aceasta arată că hotărârea cu dreptate se dă - că cei împreună cu dânşii slugi întru aceleaşi fiind au isprăvit faptele bune - ci şi că nici întru acestea n-au ascultat, întru care sărăcia nici o împiedicare nu era. Precum adică a adăpa pe cel însetat, a vedea pe cel legat, a cerceta pe cel bolnav.

Şi după ce i-a lăudat pe cei ce au isprăvit faptele bune, arată câtă era dragostea Lui către ei dintru început, fiindcă zice: "Veniţi, blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii". De câte bunătăţi se pare a fi vrednic numele acesta: a fi blagosloviţi; şi de la Tatăl blagosloviţi? Şi de unde s-au învrednicit ei de atâta cinste? Care este pricina? "Că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat. Am însetat şi Mi-aţi dat de am băut"... şi celelalte, pe rând. De câtă cinste şi fericire sunt cuvintele acestea?

Şi nu a zis: "Luaţi", ci "Moşteniţi", ca pe cele Părinteşti, ca pe cele ale voastre, ca pe cele ce dintru început se cuveneau vouă. Că mai nainte de a fi voi - zice - acestea erau gătite vouă, pentru că ştiam că astfel vreţi să fiţi.

Şi pentru care le iau pe acestea? Pentru acoperământ, pentru haine, pentru pâine, pentru apă rece, pentru cercetare, pentru intrarea în temniţă. Că pretutindenea caută a purta grija de cele de nevoie. Iar uneori nici de cele de nevoie. Că nu cu adevărat, precum am zis cel bolnav şi cel legat numai aceasta caută: a se cerceta, dar unul a se slobozi, iar altul a se izbăvi de boală. Dar El blând fiind cere cele după puterea noastră, iar mai vârtos şi decât cele după puterea noastră mai jos, lăsând la noi ca să ne silim la cele mai mari.

Iar acelora zice: "Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor - nu de Tatăl, că nu El i-a blestemat pe dânşii, ci lucrurile lor - în focul cel veşnic care este gătit - nu vouă - ci diavolului şi îngerilor lor". Că pentru Împărăţie când zicea: "Veniţi, blagosloviţilor, moşteniţi Împărăţia" a adaus: "carea este gătită vouă mai nainte de întemeierea lumii", iar pentru foc nu zice aşa, ci: "carele este gătit diavolului şi îngerilor lui". Căci Eu Împărăţie v-am gătit vouă, iar focul nu vouă, ci diavolului şi îngerilor lui, dar de vreme ce voi v-aţi aruncat pe sine-vă într- însul, vouă înşivă vi-l socotiţi pe el.

Şi nu numai prin acestea, ci şi prin cele de pe urmă, ca şi cum dezvinovăţindu-Se către dânşii, pune şi pricinile asupra lor; Că am flămânzit - zice - şi nu Mi-aţi dat să mânânc. Chiar vrăjmaş de ar fi fost cel ce se

apropia, oare nu erau de ajuns pătimirile şi nevoile să înfrângă şi să plece spre milostivire şi pe cel nemilostiv: foametea şi gerul, legăturile, golătatea, boala şi a înconjura pretutindenea fără de acoperământ? Acestea puteau să dezlege şi vrajba, iar voi nu le-aţi făcut pe acestea nici către prietenul, carele era şi prieten şi făcător de bine şi Stăpân!

Şi câine de vom vedea flămânzind, de multe ori ne înfrângem; şi fiară de vom vedea, ne înduplecăm - iar pe Stăpânul văzându-L nu te înduplecî?

Unde sunt acestea vrednice de dezvinovăţire? Că numai aceasta de ar fi fost, oare nu era de ajuns spre răsplătire? - nu zic ca să auzi astfel de glas înaintea a toată lumea de la Cel Ce şade pe Scaunul cel Părintesc şi să dobândeşti Împărăţia - ci numai aceasta că "ai lucrat" oare nu era de ajuns spre răsplătire? Iar acum fiind de faţă şi toată lumea, arătându-se de faţă şi Slava cea negrăită, te propovăduieşte şi te încununează şi te mărturiseşte hrănitor şi primitor de străini. Şi nu se ruşinează grăind unele ca acestea; pentru ca ţie mai strălucită să-ţi facă cununa! Pentru aceasta dar şi aceştia după dreptate se muncesc, şi aceia se încununează în Dar. Căci măcar nenumărate lucruri bune de am fi făcut, a Darului este darea aceasta bogată: a le da lor în loc de atâtea de mici şi simple lucruri, atâta Cer şi atâta Împărăţie şi cinste.

Şi ştiu[1] că mulţi numai de gheena se cutremură. Dar eu pe căderea din Slava aceea mult mai amară decât gheena zic că este. Şi de nu este cu putinţă a arăta cu cuvântul, nu este nici un lucru de mirare, fiindcă nu ştim fericirea acelor bunătăţi, ca să cunoaştem curat şi ticăloşia cea din lipsirea lor. De vreme ce Pavel cel ce ştia acestea curat, ştie că căderea din Slava lui Hristos este mai cumplit lucru decât toate. Şi aceasta şi noi o vom cunoaşte atuncea când vom cădea în însăşi ispitirea cu lucrul. Ci să nu pătimim aceasta, o, Unule Născut Fiul lui Dumnezeu, nici să luăm cândva vreo ispitire cu lucrul a muncii acesteia nesuferite. Pentru că nu e cu putinţă a spune curat cât rău este a cădea din bunătăţile acelea.

Însă, pe cât voi putea, mă voi sili şi mă voi sârgui prin pildă măcar câte puţin a face vouă aceasta arătat. Să ne imaginăm că este un Copil minunat şi împreună cu fapta bună are şi împărăţia a toată lumea; şi este atâta de împodobit cu faptele bune cât poate să tragă la sine dragostea tuturor, ca toţi să-l iubească pe el cu dragoste părintească. Deci ce socotiţi că n-ar fi pătimit cu drag Tatăl lui, ca să nu cadă din cuvântul acestuia? Şi ce rău sau mic sau mare nu ar fi primit ca să-l vadă şi să se îndulcească de el? Deci aceasta să socotim şi la Slava aceea. Că nu aşa copilul, oricât de îmbunătăţit de va fi este dorit şi iubit tatălui precum laturea bunătăţilor acelea, şi a se slobozi şi împreună cu Hristos a fi.

---

1 Din Cuvântul 23 la Matei.

Nesuferită este şi gheena, şi munca aceea. Însă măcar nenumărate gheene de va pune cineva, nimic aşa nu va zice, precum a cădea din fericita Slava aceea, a se urî de Hristos, a auzi că "Nu vă ştiu pe voi!", a se învinovăţi că flămând văzându-L pe El nu L-am hrănit! Căci mai este să suferim nenumărate trăznete decât să vedem faţa cea blândă aceea întorcându-se de către noi, şi Ochiul cel lin nesuferind a căuta la noi. Că dacă El vrăjmaş fiind eu şi urându-L pe El şi întorcându-mă de către El, astfel m-a primit încât nici pe Sine nu S-a cruţat, ci S-a dat pe Sine la moarte - când după toate acestea nici de pâine nu-L voi învrednici pe El pătimind de foame, cu carii ochi de-aici nainte îl voi vedea pe El?

Dar socoteşte şi aici blândeţea Lui! că nu spune facerile de bine, nici cum că L-a trecut cu vederea pe Cel ce a făcut atâtea folosuri. Nu zice nici că M-ai trecut cu vederea pe Mine, Carele te-am adus dintru nefiinţă întru fiinţă, Carele ţi-am însuflat suflet şi te-am pus mai mare peste cele de pe pământ, Carele am făcut pentru tine Pământul, Cerul şi Marea şi Aerul şi toate cele ce sunt. Carele M-am necinstit de tine şi M-am părut a fi mai necinstit decât diavolul. Dar nici aşa nu M-am depărtat, ci nenumărate după aceea pentru tine am aflat, Carele am voit a Mă face rob, Carele am luat palme şi scuipări, Carele am îndurat junghiere şi am murit cu moartea cea de ocară, Carele şi Sus pentru tine Mă rog, Carele îţi dăruiesc ţie Duhul, Carele te învrednicesc pe tine de Împărăţie, Carele unele ca acestea îţi făgăduiesc, Carele am voit să fiu Cap al tău şi Mire, şi Haină,, şi Casă, şi Rădăcină, şi Hrană, şi Băutură, şi Păstor, şi Împărat, şi te-am ales şi frate şi moştenitor şi împreună moştenitor, Carele te-am adus de la întuneric la Împărtăşirea Luminii. Acestea şi mai multe decât acestea putând să zică, nimic dintru acestea nu zice.

Dar ce zice? Numai singură greşeala. Şi aici arată dragostea şi dorinţa care-o are către tine, că n-a zis: "Duceţi-vă în focul care este gătit vouă", ci: "care este gătit diavolului". Şi mai întâi spune nedreptăţile care au făcut ei, dar nici aşa nu suferă să le spună pe toate, ci puţine.

Însă mai nainte de aceştia îi cheamă pe cei ce au isprăvit bunătăţile ca să arate şi de aici cum că cu dreptate îi prihăneşte.

Deci decât care muncă nu sunt mai cumplite cuvintele acestea? Că dacă cineva văzând pe vreun om făcător de bine al său pătimind de foame, nu îl va trece cu vederea, iar dacă şi îl va trece cu vederea, înfruntându-se va alege mai bine să se afunde în pământ, decât să audă acestea înaintea a doi sau trei prieteni - ce vom pătimi noi auzindu-le acestea înaintea a toată lumea, care nici nu le-ar fi zis vreodată, de nu s-ar fi silit să apere cele ce privesc pe Dânsul?

Căci cum nu înfruntându-i grija acelea, ci dezvinovăţindu-se, şi ca să arate că nu în zadar nici în deşert zicea către ei: "Duceţi-vă de la Mine..." arătat este din facerile de bine cele negrăite. Că de voia să-i înfrunte, toate acelea le-ar fi adus în mijloc; iar acum numai acelea le zice care le-a pătimit.

Să ne temem dar, o, iubiţilor, de a auzi aceste cuvinte. Nu este jucărie viaţa aceasta. Sau altfel spus: Viaţa aceasta este jucărie, iar cele ce vor să fie nu sunt jucării! Poate nici numai jucărie nu este viaţa aceasta, ci şi decât jucăria mai rea! Că nu se sfârşeşte în râs, ci şi multă vătămare celor ce nu voisc cu luarea aminte să iconomisească cele ale lor.

Cu ce ne despărţim - spune-mi, de copiii cei ce se joacă şi zidesc case noi cei ce zidim casele cele strălucite? Şi ce deosebire este între aceia prânzind şi între noi desfătându-ne? Nici una, fără numai că noi facem acestea cu muncă! Iar dacă încă nu înţelegem prostimea celor ce se fac, nu este nici un lucru de mirare. Că încă nu ne-am făcut bărbaţi. Iar când ne vom face, vom cunoaşte că toate acestea sunt copilăreşti. Pentru că şi de acelea după ce ne facem bărbaţi râdem. Iar copii fiind le socotim că sunt foarte iubite, şi găoci şi hârburi şi tină adunând nu cugetăm mai jos decât cei ce ridică mari îngrădiri... Însă îndată se prăpădesc şi cad, şi nici când stau nu ne sunt folositoare, precum nici casele acestea strălucite. Fiindcă pe cetăţeanul Cerului nu vor putea să-l primească; nici va suferi să petreacă într-însele cel ce are Patria cea de Sus. Şi precum noi pe acestea copilăreşti cu picioarele le surpăm, tot astfel acelea pe aceste zidiri cu mintea le risipeşte. Şi precum noi râdem de copii când plâng pentru risipirea acestora, tot astfel şi aceştia când plângem noi pentru acestea nu numai râd, ci şi plâng. Pentru că şi milostivă este inima lor, şi pentru că multă vătămare se naşte nouă dintru acestea.

Să ne facem dar bărbaţi! Până când ne târâm pe jos, înalt cugetând pentru pietre şi pentru lemne? Până când ne jucăm? Şi, o, de ne-am fi jucat numai, dar acum şi mântuirea noastră o vindem. Şi precum copiii când se zăbovesc întru acestea lenevindu-se de învăţătura cărţii cele mai de pe urmă bătăi suferă, aşa şi noi toată osârdia noastră la acestea cheltuind-o, ne vom pedepsi cu pedeapsa cea mai de pe urmă, când mathimile cele Duhovniceşti cerându-ni-se atuncea prin lucruri, nu vom avea ce să dăm! Şi nimeni nu va fi carele să izbăvească, măcar tată de va fi, măcar frate, măcar oricare altul. Ci acestea se vor prăpădi cu adevărat toate, iar munca ceea ce se pricinuieşte dintr-însele petrece fără de moarte şi veşnică. Care lucru se face şi la copii. Că tatăl pentru lenevirea lor pe cele copilăreşti jucării cu totul le prăpădeşte, iar pe ei întru a plânge neîncetat îi aduce.

Şi ca să cunoşti că acestea sunt astfel, lucrul ce se pare că este decât toate mai iubit - bogăţia - să o aducem în mijloc şi să punem împotriva ei oricare faptă bună a sufletului vei voi, şi atuncea vei vedea mai vârtos prostimea ei.

Deci să punem în minte că sunt doi oameni. Şi încă nu zic pentru asuprire şi răpire, ci pentru bogăţie dreaptă. Dintru aceşti doi, unul să adune bani, să înoate pe mare, să lucreze pământul şi multe alte chipuri de neguţătorie să afle - măcar că nu ştiu dacă acestea făcând poate să câştige cu dreptate - însă fie şi socotească-se că câştigă el câştiguri drepte; cumpere ţarini, robi, şi câte ca de acest fel, şi nici o nedreptate să nu se afle la acestea!

Iar celălalt atâta având, vândă ţarini, vândă case, vase de aur şi de argint şi să dea celor săraci, ajute celor lipsiţi, vindece pe cei bolnavi, slobozească pe cei ce sunt întru nevoi, scoată pe cei ce sunt în legături, izbăvească pe cei ce sunt osândiţi la ocnele metalurilor, potoare pe cei ce se ridică la laţ, izbăvească pe cei robiţi de muncă.

Deci în a căruia parte voiţi să fiţi? Şi încă n-am zis cele ce vor să fie, ci de-odată cele de aici. Deci în a căruia parte voiţi să fiţi? Oare întru a celuia ce adună aur, sau întru a celuia ce sloboade nevoile? Oare întru a celuia ce cumpără ţarini, sau întru a celuia ce s-a făcut pe sine liman firii omeneşti? Oare întru a celuia ce este înconjurat de mult aur, sau întru a celuia ce este încununat cu nenumărate laude? Au nu acestea se aseamănă cu un Înger ce s-a pogorât din Cer spre îndreptarea celorlalţi oameni? Iar acestea nici cu omul - ci cu un copil carele adună toate în deşert şi în zadar? Iar dacă a aduna bani şi cu dreptate este lucru atâta de râs şi al nebuniei celei mai de pe urmă - când cineva nu va aduna nici cu dreptate, cum nu este decât toţi mai ticălos unul ca acesta? Iar dacă râsul atâta este, când va fi şi gheena şi căderea din Împărăţie, de câte lacrimi va fi vrednic acesta şi viu şi mort?

Ci de voieşti, şi altă parte a faptei bune să cercetăm şi să judecăm.

Deci să aducem iarăşi alt om care să fie în stăpânire, să poruncească tuturor, să fie îmbrăcat cu dregătorie mare, să aibă propovăduitor strălucit, brâu, purtători de toiege şi ceată multă de slugi - au nu se pare lucrul acesta că este mare şi fericit? Vino dar şi împotriva acestuia să punem iarăşi altul: Suferitor de rele, smerit şi îndelung-răbdător. Acesta ocărască-se, bată-se şi rabde cu lesnire şi pe cei ce fac unele ca acestea să-i binecuvânteze! Carele dar este cel mai minunat - spune-mi - cel îngâmfat şi umflat, sau cel strâns şi smerit? Oare nu iarăşi acesta este asemenea cu Puterile cele de Sus care au multă nepătimirea, iar acela cu o băşică umflată, sau cu un om ce are idropică şi multă umflătură? Acesta ca un doctor duhovnicesc, iar acela cu un copil de râs carele îşi umflă fălcile?

Şi-apoi ce cugeţi înalt şi te mândreşti, o, omule? Pentrucă te porţi înalt în trăsură? Pentru că te trag perechi de asini? Şi ce este aceasta? Pentru că aceasta o poate vedea cineva că se face şi la lemne şi la pietre.

Sau fiindcă eşti îmbrăcat cu haine frumoase? Ci vezi pe cel îmbrăcat în loc de haine cu fapta bună şi te vei vedea pe tine că eşti asemenea cu o buruiană putredă, iar pe acela cu un pom ce aduce minunată roadă şi dă celor ce îl văd multă veselie. Căci tu porţi hrana viermilor şi a moliilor. Care, de se vor grămădi asupra ta, degrab te vor face gol de această podoabă. Că şi hainele, şi aurul, şi argintul unele sunt fire ale viermilor, iar altele pământ, şi praf, şi iarăşi pământ, şi mai mult nimic. Iar cel îmbrăcat cu fapta bună are acest fel de podoabă pe care nu numai moliile, ci nici însăşi moartea nu poate să o vatăme. Şi cu cuviinţă foarte, deoarece aceste fapte ale sufletului nu au începutul de la pământ, ci sunt roadă a Duhului; de aceea

nu sunt supuse la gurile viermilor! Pentru că aceste haine în Cer se ţes, unde nu este nici molie, nici vierme, sau altceva ca de acest fel.

Deci ce este mai bine, spune-mi, a fi bogat, sau sărac? A fi întru stăpânire, sau întru necinste? În desfătare, sau în foamete? Arătat este că a fi în cinste, în desfătare, şi în bogăţie. Deci de voieşti lucrurile, şi nu numirile, lasă pământul şi cele de pe dânsul, şi mută-te la Cer; pentru că cele de aici sunt umbră, iar cele de acolo sunt lucruri nemişcate şi întărite şi de nimenea nu se pot răpi. Deci pe acestea cu toată osârdia să le alegem, ca şi de turburarea celor de aici să ne izbăvim, şi către limanul acela lin înotând, cu multe sarcini şi cu bogăţie negrăită a milosteniei să ne arătăm.

Că vezi[1] cum şi pe cei foarte lepădaţi porunceşte a-i primi, iar pe cei ce nu-i primeşte îi pedepseşte. "Că întrucât nu aţi făcut unuia dintru aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut". Că deşi n-ar fi făcut nici o altă ispravă pentru care să-l primeşti, dar om este, locuieşte întru aceeaşi lume cu tine, vede acelaşi Soare, acelaşi suflet are, acelaşi Stăpân, de aceleaşi Taine împreună cu tine se împărtăşeşte, la acelaşi Cer împreună cu tine se cheamă, având o dreptate mare - sărăcia - şi trebuinţa de hrana cea de nevoie. Iar acum cei ce fac ghiduşii şi măscăriciuri iau plată pentru acestea, iar de va veni vreun sărac având trebuinţă de pâine, nenumărate grăiri de rău şi clevetiri şi vinuiri de nelucrare şi prihăniri şi ocări şi batjocoriri. Şi nu socoteşti întru tine că şi tu petreci nelucrător, însă Dumnezeu îţi dă darurile Sale.

Să nu-mi zici aceasta că lucrezi şi tu ceva, ci arată de faci şi lucrezi ceva din cele de nevoie. Iar de îmi zici adunări de bani şi cârciumărituri şi purtarea de grijă a adăugirii avuţiilor îţi voi zice ţie şi eu: Acestea nu sunt lucruri, ci milostenia şi rugăciunile şi folosinţele şi ajutorinţele celor ce se nedreptăţesc, şi câte ca de acest fel întru a cărora nelucrare vieţuim totdeauna. Însă niciodată nu ne-a zis nouă Dumnezeu: De vreme ce petreci nelucrător, nu îţi aprind ţie Soarele; de vreme ce nimic din cele de nevoie nu lucrezi, îţi sting Luna; stârpesc pântecele pământului; opresc bălţile, izvoarele, râurile, prăpădesc aerul, zăticnesc ploile cele de peste an! Ci toate cu îndestulare ni le dă nouă. Iar unora nu numai întru nelucrare petrecând, ci şi rele lucrând le dăruieşte desfătarea acestora.

Deci când vei vedea vreun sărac şi vei zice: mă sugrum că acesta tânăr fiind, sănătos, nimic având, voieşte să se hrănească petrecând nelucrător, fiind vreo slugă sau vreun fugar care şi-a lăsat stăpânul - acestea care le-am zis zi-le către tine. Iar mai vârtos aceluia dă-i voie să le zică către tine cu îndrăzneală. Şi mai cu dreptate va zice, că mă sugrum pentru că sănătos fiind petreci nelucrător şi nimic nu faci din cele ce a poruncit Dumnezeu, ci fugind de la poruncile Stăpânului, înconjuri ca în străinătate

1 Din Cuvântul 35 la Matei.

întru răutate petrecând, îmbătându- te, la băutură dându-te, furând, răpind, casele altora răsturnând. Şi tu pentru nelucrare mă vinuieşti. Dar eu pentru lucrurile rele, când vrăjmăşuieşti, când te judeci, când minţi, când răpeşti, când nenumărate ca de acest fel faci.

Iară acestea le zic, nu legiuind a petrece nelucrător - să nu fie! - ci şi foarte voind ca toţi să lucreze. Fiindcă toată răutatea a învăţat nelucrarea. Dar mă rog să nu fiţi nemilostivi, cruzi că şi Pavel mult prihănind şi zicând: "Dacă nu voieşte cineva să lucreze, nici să nu mânânce" nu s-a oprit la aceasta, ci a adaus: "iar voi nu slăbiţi a face bine".

Dar acestea sunt împotrivă. Că dacă ai poruncit ca ei să nu mânânce, cum pe noi ne sfătuieşti să le dăm? Da - zice - şi am poruncit de la aceia să vă întoarceţi şi să nu vă amestecaţi cu ei. Şi iarăşi am zis: Nu-i socotiţi vrăjmaşi, ci: sfătuiţi-i! Nu împotrivă legiuind, ci foarte unite. Că dacă tu vei fi gata spre milostenie, degrab şi săracul acela de nelucrare se va izvăvi, şi tu de cruzime.

Dar minte - zice - de multe ori şi se preface.

Ci şi de aici vrednic este a se milui, că la atâta nevoie a căzut, încât şi unele ca acestea cu neruşinare a face. Iar noi nu numai nu-l miluim, ci şi acele crude cuvinte adăugăm, zicând: "Nu ai luat o dată şi de două ori?" Ce dar? Nu are trebuinţă iarăşi a se hrăni, dacă odată s-a hrănit? Pentru ce nu pui aceste legi şi pântecelui tău şi nu-i zici: Te-ai umplut ieri şi alaltăieri, şi nu mai căuta acum? Ci pe acela şi peste măsură îl crăpi, iar de la acesta măcar că cele măsurate cere te întorci, trebuind pentru aceasta pe acesta să-l miluieşti, căci este silit în toate zilele să vină la tine. Că deşi de nicăieri din altă parte nu te pleci spre milă, pentru aceasta trebuia pe el să-l miluieşti: că nevoia sărăciei îl sileşte şi face acestea. Şi nu îl miluieşti pe el că unele ca acestea auzind nu se ruşinează, că nevoia este mai tare. Iar tu nu numai nu-l miluieşti, ci-l şi vădeşti; şi Dumnezeu poruncind să dai întru ascuns, stai vădindu- l în public pe cel ce se apropie şi ocărându-l fiind trebuinţă să-l miluieşti.

Că dacă nu voieşti să-i dai, pentru ce şi ocărăşti şi zdrobeşti ticălosul suflet? A venit ca la un liman la mâinile tale cerând, pentru ce ridici valuri, şi faci furtuna mai cumplită? Pentru ce te prihăneşti pe tine ca pe un nedarnic? Că au doară de aştepta unele ca acestea să audă, ar fi venit la tine? Iar dacă şi acestea mai înainte ştiindu-le ar fi venit, pentru aceasta trebuia şi pe acela să-l miluieşti, şi de cruzimea ta să te cutremuri. Că nici aşa văzând nevoia netrecută zăcând asupră-i, nu te faci mai blând. Că nici nu socoteşti că îi este lui de ajuns spre îndreptarea şi dezvinovăţirea neruşinării frica foametei. Ci îl prihăneşti cu neruşinarea. Măcar că tu cu mai mare neruşinare te-ai purtat de multe ori şi întru mai cumplite lucruri. Fiindcă aici neruşinarea aduce şi iertăciune, iar noi de multe ori şi lucruri vrednice de muncă făcând ne arată neruşinaţi şi obraznici. Şi fiind trebuinţă ca socotelile acelea făcându-le să ne facem smeriţi, ne şi sculăm asupra ticăloşilor acestora; şi doctorii cerând ei, noi le adăugăm rane.

Că dacă nu voieşti să le dai, pentru ce îi şi răneşti? Dacă nu voieşti să le dăruieşti, pentru carea pricină îi şi ocărăşti? Dar nu voieşte să se ducă în alt chip? Deci precum a poruncit înţeleptul acela, aşa fă: Răspunde-i lui cu blândeţe cele de pace! Că nu de a lui voie se poartă cu atâta neruşinare. Căci cu adevărat nu este om carele fără de pricină să voiască să se ruşineze. Măcar nenumărate de vor grăi vreunii împotrivă, eu nu voi suferi să mă plec cândva, că om întru îndestulare petrecând va voi să se facă cerşetor. Nimeni dar pe noi să nu ne amăgească, ci măcar deşi Pavel zice: "Dacă nu voieşte cineva să lucreze, nici să nu mânânce" către aceia zice, iar către noi nu zice aceasta, ci dimpotrivă: "A face bine nu slăbiţi!" Aşa şi în casă facem noi.

Când doi se ceartă între dânşii, luându-i deosebit pe fiecare în parte, cele împotrivă îi sfătuim.

Aceasta şi Dumnezeu a făcut şi Moisi. Căci către Dumnezeu zicea: "De ierţi lor păcatul, iartă-l. Iar de nu şi pe mine mă şterge!" Iar lor le-a poruncit să-l ucidă unul pe altul şi toate rudeniile. Şi măcar că acestea sunt împotrivă, însă amândouă caută la un sfârşit.

Iarăşi Dumnezeu către Moisi, auzind Iudeii, zicea: Lasă-Mă şi voi pierde norodul. Că deşi nu erau ei de faţă când zicea Dumnezeu acestea, dar voia să se audă ele mai pe urmă. Iar deosebite, împotriva acestora îl sfătuia pe el. Şi acesta Moisi silit fiind mai pe urmă a grăit, aşa zicând: "Au doară eu i-am zămislit pe aceştia, căci îmi zici mie: I-ai pe ei precum ia doica pe cel sugător în sânul ei".

Acestea şi în case se fac, şi de multe ori tatăl, pe pedagogul carele ocărăşte pe copil deosebi îl mustră zicând: Nu fii aspru, nici crud! Iar către tânărul cele împotrivă zice: Măcar deşi cu nedreptate te ocărăşte, rabdă. Din cele împotrivă una adunând: folosul!

Tot astfel şi Pavel, către cei ce erau sănătoşi şi cereau, zicea: Cel ce nu voieşte să lucreze, nici să nu mânânce, ca să-i silească pe ei la lucru. Iar către cei ce puteau să-i miluiască: "Iar voi făcând bine să nu slăbiţi" ca să-i îndemne pe ei la milostenie.

Tot astfel şi când pe cei din neamuri îi sfătuieşte în Epistolia cea către Romani, ca să nu se înalţe cu mintea asupra Iudeilor, şi a adus în mijloc pe măslinul cel sălbatic; şi altele către aceştia, şi alte către aceia se vede că zice.

Deci să nu cădem întru cruzime, ci să auzim pe Pavel zicând: "Nu slăbiţi făcând bine".

Să auzim pe Stăpânul zicând: "Tot celui ce cere de la tine, dă-i!" şi "Fiţi milostivi precum Tatăl vostru", măcar că multe zicând, nicăieri nu a pus aceasta, ci numai când a grăit pentru milostivire. Că nimic aşa nu ne face pe noi întocmai cu Dumnezeu, precum facerea de bine.

Dar nimic nu este mai fără de ruşinare - zice - decât săracul? Pentru ce - spune-mi - rogu-te? Fiindcă alergând pe urmă, strigă? Voieşti să-ţi arăt că decât aceia noi suntem mai fără de ruşine şi foarte obraznici? Adu-ţi aminte acum în vremea postului, de câte ori masa fiind pusă seara, şi pe

sluga care posluşea chemând-o, pentru că a venit mai încet, toate le-ai răsturnat, lovind cu piciorul, ocărând, înfrântând, numai pentru puţină zăbavă. Măcar că foarte ştiai, că deşi nu îndată dar puţin mai pe urmă te vei îndulci de mâncare? Apoi pe tine carele pentru nimic te sălbăticeşti ca o fiară, nu te numeşti neruşinat, iar pe săracul carele se teme şi tremură pentru cele mai mari - că nici pentru zăbavă, ci pentru foamete îi este toată frica lui - pe acesta şi obraznic şi neruşinat şi cu toate cele de ocară îl numeşti? Şi cum nu este lucrul acesta al neruşinării celei mai de pe urmă? Dar nu le punem în minte acestea. De aceea îi socotim pe aceia că sunt îngreuietori. Că de-am fi cercetat cele ale noastre şi le-am fi asemănat cu cele ale acelora, nu i-am fi socotit pe ei că sunt însărcinători.

Deci să nu te faci amar judecător. Că de toate păcatele de ai fi fost izbăvit, nici aşa nu îţi dădea ţie voie legea lui Dumnezeu să te faci cercetător cu de-amăruntul al celor străine. Că dacă Fariseul pentru aceasta s-a prăpădit, care îndreptare vom dobândi noi?

Dacă celor ce au isprăvit cele bune nu le dă voie să cerceteze amar pe cele ale altora, cu mult mai vârtos celor greşiţi?

Deci să nu fim cruzi, nici nemilostivi, nici aspri, nici sălbatici, nici mai răi decât fiarele. Că ştiu pe mulţi că la atâta sălbăticie au venit, cât pentru puţin preget trec cu vederea pe cei ce pătimesc de foame, şi aceste cuvinte zic: Nu este lângă mine sluga acum, suntem departe de casă, nici un schimbător de bani nu-mi este mie cunoscut. O, cruzime! Ce este mai mare ai săvârşit, şi ce este mai mic nu săvârşeşti? Ca să nu umbli tu puţin, acela se prăpădeşte de foame. O, ocară! O, mândrie! Că de trebuia să umbli zece stadii, oare se cuvenea să pregeţi? Nici nu socoteşti că mai mare ţi se face ţie aşa plata? Căci când dai numai pentru ceea ce se dă iei plată, iar când şi tu vei umbla, şi pentru aceasta ţi se păstează ţie iarăşi răsplătire. De vreme ce şi de Patriarhul pentru aceasta ne minunăm, că el a alergat la vaci şi a luat viţelul, măcar că avea trei sute optsprezece slugi de casă. Iar acum unii de atâta mândrie sunt plini, cât prin slugi fac acestea şi nu le este ruşine!

Să fac acestea eu singur porunceşti? Şi cum nu mă voi părea că vânez slava deşartă? Dar acum pentru altă slavă deşartă faci aceasta, ruşinându-te adică a te arăta că vorbeşti cu săracul.

Ci nici o cercetare cu de-amănuntul nu fac pentru acestea.

Numai dă, sau tu singur - sau prin alţii voieşti să faci acestea - nu înfrunta, nu răni, nu ocărî. Că de doftorii, nu de răni are trebuinţă cel ce vine! De milă nu de sabie!

Că spune-mi, dacă cineva lovindu-se cu piatra în cap s-ar fi rănit, şi lăsând pe ceilalţi toţi ar fi alergat la genunchile tale plin de sânge - oare cu altă piatră lovindu-l i-ai mai fi adaus lui altă rană? Nu, socotesc, ci şi pe aceea te-ai fi ispitit să o îndreptezi! Pentru ce dar la săraci faci cele împotrivă? Nu ştii cât poate cuvântul şi a ridica şi a surpa? Că mai bun este cuvântul - zice - decât darea! Nu socoteşti că asupra ta înfigi sabia? Şi mai cumplită rană primeşti, când acela ocărât se va duce de la tine, suspinând

cu tăcere şi mult lăcrimând? Că de la Dumnezeu se trimite la tine. Deci socoteşte ocărându-l pe el, unde trece ocara, când Acela îl trimite la tine şi îţi porunceşte ţie să-i dai. Iar tu nu numai că nu-i dai, dar îl şi ocărăşti după ce vine?

Iar dacă nu înţelegi mărimea necuviinţei, socoteşte aceasta la oameni, şi atunci vei cunoaşte bine mărimea păcatului. Căci dacă sluga ta poruncit fiindu-i de tine să meargă la altă slugă carele să aibă argintul tău şi să ia, nu numai că s-ar fi întors cu mâinile deşarte, ci şi ocărât, ce n-ai fi făcut celui ce l-a ocărât? Câtă muncă n-ai fi pus asupra lui ca cela ce de-aici tu erai cel ocărât? Aceasta socoteşte şi la Dumnezeu. Pentru că El îi trimite la noi pe săraci, şi pe cele ce sunt ale Lui dăm, dacă dăm! Iar dacă pe lângă aceea că nu dăm, îi vom trimite şi ocărâţi, socoteşte de câte trăznete, de câte tunete vrednic lucru facem?

Deci acestea toate socotindu-le, şi limba să o înfrânăm şi nemilostivirea să o lepădăm şi mâna către milostenie să o întindem, nu numai cu bani, ci şi cu cuvintele să mângâiem pe cei lipsiţi. Ca şi din munca cea din ocară să scăpăm, şi Împărăţia din buna grăire şi milostenie să o moştenim, cu Darul şi Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 8-lea
Pentru rugăciune

Vreţi să cunoaşteţi câtă este puterea Rugăciunii celei ce se face în Biserică? Era oarecând Apostolul Petru legat şi înfăşurat cu multe lanţuri, iar de la Biserică Rugăciune neîncetată se făcea pentru dânsul. Şi îndată l-a izbăvit pe el din temniţă în noaptea după care voia Irod să-l scoată la norod.

Ce dar poate să fie mai puternic decât Rugăciunea aceasta care pe Stâlpul şi Turnul Bisericii l-a folosit? După aceea a venit atunci noaptea la casa Mariei maica lui Ioan, ce se chema Marcu, unde erau mulţi adunaţi şi făceau Rugăciune. Şi bătând Petru în uşa porţii, a mers o slujnică să asculte. Şi cunoscând glasul lui Petru, de bucurie nu a deschis uşa. Socoteşte cum şi slujnicele lor erau deopotrivă cu dânşii! (Faptele Apostolilor, cap.12).

Şi de bucurie - zice - nu a deschis[1]. Fiindcă se silea să ducă bunele vestiri.

Iar ei au zis către dânsa: Ai înnebunit? Ea însă se întărea că este aşa. Ei însă au zis: "Este îngerul lui" (Fapte 12,15). Dintru aceasta este arătat că fiecare din noi are înger. De unde le-a venit lor atuncea să presupună că este Înger? De la vreme au presupus aceasta.

Şi fiindcă nu înceta de-a bate, deschizându-i l-au văzut pe el şi s-au spăimântat.

Oare ce fel de suflet socotiţi că aveau ei atuncea? De câtă dulceaţă şi bucurie erau plini? Unde sunt acum femeile care dorm toată noaptea? Unde sunt bărbaţii carii nici nu se întorc pe pat? Vezi suflet treaz? Împreună cu femeile şi cu copiii şi cu slujnicele lăudau pe Dumnezeu! Nimic nu era mai strălucit decât Biserica aceea. Să urmăm acestora, să ne potrivim lor.

Nu pentru aceasta s-a făcut noaptea ca s-o dormim toată şi să petrecem nelucrători. Şi aceasta mărturisesc meşterii, chirigii, neguţătorii, Biserica lui Dumnezeu care se scoală la miezul nopţii!

Scoală-te şi tu şi vezi ceata stelelor... tăcerea cea adâncă... multa linişte... Spăimântează-te de iconomia Stăpânului tău! Mai curat este atuncea sufletul, mai uşor şi mai subţire, înalţi şi uşor. Însuşi întunericul, tăcerea cea multă sunt de ajuns să te aducă la umilinţă. Iar dacă vei vedea şi Cerul

1 Din Cuvântul 26 la Faptele Apostolilor.

împistrit cu stelele ca şi cu nişte nenumăraţi ochi, toată dulceaţa vei dobândi, pe Ziditorul îndată luându-L în minte.

De vei socoti că cei ce ziua strigă, râd, saltă, sar, nedreptăţesc, asupresc, îngrozesc, nenumărate rele aduc asupră, aceştia acum nimic nu se deosebesc de cei morţi, vei defăima toată obrăznicia omenească.

Somnul a venit şi a vădit firea: Icoană este a o morţii; icoană este a sfârşitului lumii!

De te vei pleca la uliţă, nu vei auzi vreun glas. De vei căuta în casă, pe toţi îi vei vedea ca în mormânt zăcând.

Acestea toate sunt de ajuns să ridice sufletul şi să-l aducă la gândirea sfârşitului lumii.

Cuvântul acesta îmi este şi pentru bărbaţi şi pentru femei. Pleacă genunchile, suspină, roagă pe Stăpânul tău ca să se facă milostiv. Mai mult se pleacă în Rugăciunile cele de noapte, când vremea odihnei tu o faci vreme de plângeri. Adu-ţi aminte de împăratul David ce fel de graiuri zicea: "Ostenit-am întru suspinul meu. Spăla-voi în toate nopţile patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda!" Oricât vei fi de desfătător decât acela! Oricât vei fi de bogat, nu eşti mai bogat decât David. Şi iarăşi acesta zicea: "În miezul nopţii m-am sculat ca să mă mărturisesc Ţie spre judecăţile dreptăţii Tale".

Atunci nu supără slava deşartă. Căci cum ar putea să supere când toţi dorm şi nu văd? Atuncea nici trândăvirea, nici căscarea nu se pune asupră-i. Căci cum se poate când sufletul se ridică de atâtea? După astfel de privegheri şi somnuri dulci sunt, şi descoperiri minunate.

Aceasta fă şi tu bărbate, nu numai femeia! Să fie casa voastră Biserică alcătuită din bărbaţi şi din femei. Că nu pentru că numai tu eşti bărbatul nici pentru că numai aceasta este femeia să socoteşti că acolo este împiedicare. Că "unde sunt doi întru Numele Meu adunaţi - zice Hristos - sunt şi Eu în mijlocul lor". Unde este Hristos în mijloc, multă mulţime este: unde este Hristos nevoie este să fie şi Îngeri, nevoie este să fie şi Arhangheli şi celelalte Puteri. Nu sunteţi dar singuri, când aveţi pe Stăpânul tuturor. Şi iarăşi ascultă pe Proorocul zicând: "Mai bun este unul carele face voia Domnului, decât mii călcători de lege". Nimic nu este mai slab decât mulţi călcători de lege! Nimic nu este mai tare decât unul carele vieţuieşte după Legea lui Dumnezeu.

De ai tu şi copii, scoală-i şi pe copii şi să se facă cu totul casa Biserică în vremea nopţii. Iar de voi fi fragezi şi nu vor suferi privegherea, după o Rugăciune şi două odihneşte-i. Scoală- i numai , numai obişnuieşte-i la aceasta. Nimic nu este mai bun decât cămara care primeşte astfel de Rugăciuni. Ascultă pe Proorocul zicând: "De mi-am adus aminte de Tine întru aşternutul meu, în dimineţi am cugetat spre Tine".

Dar m-am ostenit mult ziua şi nu pot!

Pricinuire sunt acestea şi aflare. Că oricât te vei osteni, nu te vei trudi ca căldărarul care ciocan foarte greu îşi pogoară de la mare înălţime

peste scântei, şi fumul îl primeşte în tot trupul; însă cea mai mare parte a nopţii el la aceasta o cheltuieşte. Ştiţi şi femeile, dacă nevoie ne-a urmat nouă cândva să ne ducem la ţarină, sau să mergem la priveghere şi clacă, cum toată noaptea priveghează aceia. Şi ţie dar să-ţi fie prăvălie de căldărie duhovnicească. Nu ca oale şi cazane, ci sufletul tău să găteşti carele şi decât căldărarul şi decât argintarul este mult mai bun. Pe sufletul cel ce s-a învechit de păcate bagă-l în topitoarea mărturisirii. Pogoară ciocanul de sus, adică osândirea graiurilor! Aprinde focul Duhului! Mult mai mare meşteşug ai. Nu tocmeşti vase de aur, ci sufletul cel mai cinstit decât tot aurul, precum căldărarul vasul. Nu întocmeşti vas trupesc, ci izbăveşti suflet de pomba vieţii acesteia. Să fie lângă tine făclie, nu aceasta ce arde, ci aceea pe care avea Proorocul, zicând: "Făclie picioarelor mele este legea Ta!". Înfochează sufletul prin Rugăciune. De vei vedea că este el de ajuns, scoate-l, închipuieşte-l cum vei voi. Crede-mi mie, nu aşa obişnuieşte focul să curăţască rugina, precum Rugăciunea cea de noaptea rugina păcatelor noastre. Să ne cucernicim, de nu de nimeni altul, măcar de străjerii cei de noaptea. Aceia pentru lege omenească înconjură în ger strigând tare şi prin uliţe umblând, udaţi de multe ori de ploaie, îngheţaţi, pentru tine şi pentru mântuirea ta, şi pentru păzirea banilor tăi. Acela pentru banii tăi face atâta purtare de grijă, iar tu nici pentru sufletul tău. Măcar că eu nu te silesc să umbli pe afară precum acela; nici să strigi tare şi să te spargi, ci întru însăşi cămara ta fiind, întru însăşi casa ta, pleacă genunchile, roagă pe Stăpânul.

Pentru ce însuşi Hristos petrecea noaptea în munte? Nu ca să Se facă nouă pildă? Noaptea răsuflă sadurile. Noaptea şi sufletul mai mult decât acelea primeşte roua. Cele ce ziua Soarele le-a ars, noaptea se răcoresc. Mai mult decât toată roua lacrimile de noaptea, şi asupra poftelor şi asupra a toată aprinderea şi arderea se pogoară, şi nu lasă a pătimi ceva rău. Iar dacă roua aceea nu vor dobândi, ziua se vor arde.

Dar lângă acestea să punem încă în minte şi miezul nopţii[1] acela întru care Pavel împreună cu Sila în temniţă fiind cu picioarele în obezi, rugându-se lăudau pe Dumnezeu, şi numaidecât s-au deschis toate uşile şi legăturile tuturor s-au dezlegat. Să ne silim să facem şi noi aceasta, şi ne vom deschide nouă nu temniţă, ci Cerul. De ne vom ruga, vom putea să deschidem şi Cerul. Ilie a închis şi a deschis Cerul cu Rugăciunea.

Este şi în Cer temniţă. "Oricâte veţi lega - zice - pe pământ, vor fi legate în Ceruri". Să ne rugăm noaptea şi vom dezlega aceste legături. Căci cum că Rugăciunile dezleagă păcatele, să ne încredinţeze pe noi văduva; să ne încredinţeze pe noi prietenul acela, carele întru fără de vreme noaptea stăruia şi bătea; să ne încredinţeze pe noi Cornelie. Că "rugăciunile tale şi milosteniile - zice - s-au suit înaintea lui Dumnezeu". Să ne încredinţeze pe

1 Din Cuvântul 36 la Faptele Apostolilor

noi Pavel zicând: "Iar cea cu adevărat văduvă şi singură nădăjduieşte întru Dumnezeu şi se zăboveşte întru rugăciuni noaptea şi ziua". Iar dacă Pavel zice acestea pentru văduvă femeie slabă, cu mult mai vârtos pentru bărbaţi.

Mai nainte am vorbit către voi; şi acum voi grăi: Să ne sculăm noaptea. Şi chiar dacă nu vei face multe Rugăciuni, una fă cu trezvie şi este de ajuns. Nimic mai mult nu cer! De nu în miezul nopţii, măcar la însăşi zorile. Arată că noaptea nu este numai a trupului, ci şi a sufletului. Nu suferi să treacă ea fără de lucrare în zadar, ci răsplăteşte Stăpânului răsplătirea aceasta:

Spune-mi: De cădem în vreo nevoie cumplită, pe cine nu rugăm? Şi de vom dobândi degrab cererea, răsuflăm negreşit. Cine îţi va da ţie ca Acela pe Care îl rogi să fie gata să-ţi mulţumească pentru că Îl rogi? Cine îţi va da ţie ca să nu înconjuri căutând pe cine vei ruga, ci să-L afli gata? Nici să ai trebuinţă de alţii, ca prin aceia să-L rogi? Ce este mai mare decât aceasta? Că Acesta atunci mai vârtos face, când nu avem trebuinţă de alţii. Precum un prieten adevărat atunci mai vârtos ne înfruntă nouă, că nu nădăjduim întru prieteşugul lui, când avem trebuinţă de alţii carii să-l poftească pe el. Aşa facem şi noi la cei ce ne roagă pe noi, atuncea mai vârtos le facem noi har când singuri vin la noi şi nu prin alţii.

Ce voi face - zice - de voi fi greşit? Încetează de a greşi şi plângi, şi aşa te apropie şi degrab îl vei face pe el milostiv pentru cele de mai înainte. Zi numai: "Am greşit!" zi din suflet şi din minte curată şi toate s-au dezlegat.

Nu pofteşti tu aşa să ţi se ierte păcatele tale, precum pofteşte el să le ierte. Căci cum că nu pofteşti tu, socoteşte că nici a priveghea nu primeşti, nici nu dai bani. Iar El ca să ne ierte nouă păcatele pe Cel Unul Născut nu L-a cruţat, pe Fiul cel adevărat, pe cel de un scaun. Vezi că El mai vârtos pofteşte să- ţi ierte păcatele? Să nu pregetăm dar de-a ne urni! Iubitor de oameni este şi bun. Numai să-I dăm Lui pricină.

Şi aceasta o face ca să nu fim noi nefolositori. Pentru că şi fără de acesta le-ar fi dezlegat. Dar precum noi la slugile noastre nenumărate plăznuim şi alcătuim, aşa face şi El pentru mântuirea noastră. Să întâmpinăm faţa Lui întru mărturisire, că este bun şi blând! Iar dacă nu-L vei chema întru adevăr, nici nu vei voi să zici din inimă "iartă", ci din gură numai, ce va face el?

Ce este a-L chema întru adevăr? Cu voinţă, cu osârdie, cu minte curată. Precum pentru miruri se zice - adevărat este nu are nimic mincinos - aşa şi acolo, cel ce cu adevărat îl cheamă pe El, şi cel ce cu adevărat Îl roagă pe El, stăruieşte totdeauna şi nu se depărtează până când va lua. Iar cel ce aşa prost face o datorie, şi cu aceasta împlineşte pravila, nu Îl cheamă întru adevăr. Tot omul, oricare vei fi, să nu zici numai că sunt păcătos, ci te şi sârguieşte să te izbăveşti pe tine de această părere. Să nu zici numai, ci şi să te scârbeşti şi să pătimeşti durere. Dacă te scârbeşti şi te doare, te sileşti; de nu te sileşti, nu te doare; de nu te doare, batjocoreşti. Cine zicând că boleşte, nu face toate ca să se izbăvească?

Mare armă este Rugăciunea! "Dacă voi ştiţi - zice - să daţi daruri bune fiilor voştri, cu mult mai vârtos Tatăl vostru? Pentru ce nu voieşti să te apropii? Te iubeşte. Poate mai mult decât toţi. Şi voieşte şi poate. Ce este ceea ce opreşte? Nimic. Deci să ne apropiem cu credinţă. Să ne apropiem aducând darurile care voieşte: nepomenirea de rău, bunătatea, blândeţea. Şi de vei fi păcătos, cu îndrăzneală vei cere de la Dânsul iertarea păcatelor, dacă vei putea să arăţi că aceasta s-a făcut de tine. Iar de vei fi drept, dar nu vei avea nepomenirea de rău, nimic nu ai folosit. Nu se poate om să ierte pe aproapele şi să nu dobândească deplină iertare. Pentru că Dumnezeu fără de asemănare este mai Iubitor de oameni decât noi. Ce zici? De vei zice: Pentru porunca Ta m-am nedreptăţit, a stăpânit iuţimea, am pătimit supărare a mâniei, oare nu va ierta şi El? Negreşit va ierta! Pentru aceea să ne curăţim sufletul de pomenirea de rău. De ajuns ne este nouă aceasta spre a fi ascultaţi. Şi să ne rugăm cu trezvire, cu îndelungată stăruire şi cu multă priveghere.

Iar a priveghea[1] nu zic numai a ne scula noaptea, ci şi a fi treji întru Rugăciuni şi ziua. Fiindcă unul ca acesta se numeşte priveghetor. Pentru că este cu putinţă şi noaptea rugându-se să doarmă, şi ziua nerugându-se să privegheze. Când sufletul va fi întins către Dumnezeu, când va socoti cu cine vorbeşte, către cine îi este lui cuvântul. Când va lua în minte că Îngeri stau de faţă cu cutremur şi cu frică, iar el se apropie căscând şi scărpinându-se.

✝ Mare armă este Rugăciunea, dacă se va face cu cuget cuviincios. Şi ca să cunoşti puterea ei, socoteşte de aici: Rugăciunea cea cu deadinsul şi neîncetată a biruit neruşinarea, nedreptatea, cruzimea şi asprimea; că auziţi - zice - ce grăieşte judecătorul nedreptăţii. Şi pe pregetare iarăşi a biruit-o. Şi ceea ce nu a făcut prieteşugul, aceasta a făcut rugăciunea cea neîncetată. "Şi de nu i-ar da lui - zice - fiindcă-i este prieten, dar pentru obrăznicia lui sculându-se va da lui". Şi pe ceea ce era nevrednică a făcut-o vrednică stăruirea cea neîncetată. "Nu este bine a lua pâinea fiilor - zice - şi a o arunca câinilor". Iar ea a zis: "Adevărat, Doamne, că şi câinii mânâncă din masa domnilor lor!"

Deci să luăm aminte la Rugăciune. Mare armă este dacă se va face cu deadinsul şi cu luarea aminte, dacă fără de slavă deşartă, dacă cu suflet curat. Aceasta vrăjmaşi a biruit, aceasta la neam întreg şi nevrednic a făcut bine. "Am auzit suspinul lor - zice - şi M-am pogorât să-i scot pe ei". Aceasta este doftorie mântuitoare şi opritoare a păcatelor, şi vindecare a greşalelor. La aceasta şi văduva cea singură stăruia.

Deci dacă ne vom ruga cu smerenie; dacă - bătând pieptul, ca Vameşul; dacă vom grăi cuvintele pe care acela le grăia: "Milostiv fii mie, păcătosului!" - toate vom dobândi. Pentru că deşi nu suntem vameşi, dar

1 Din Cuvântul 27 către Evrei.

avem alte păcate nu mai mici decât păcatele aceluia. Că să nu-mi zici: în vreun mic oarecare lucru am greşit, fiindcă aceeaşi fire are lucrul. Că precum asemenea ucigător de oameni se zice şi cel ce omoară copil, şi cel ce omoară bărbat; tot astfel răpitor şi cel ce răpeşte multe şi cel ce răpeşte puţine. Încă şi pomenirea de rău nu este mic, ci mare păcat. "Căci căile celor ce ţin minte răul - zice - sunt spre moarte". Şi cel ce se mânie asupra fratelui său în deşert vinovat va fi gheenei; şi cel ce va numi pe fratele său nebun şi fără de minte, şi câte ca de acest fel.

Ne împărtăşim încă cu nevrednicie cu înfricoşatele Taine, zavistuim şi ocărâm. Iar unii dintre noi, de multe ori şi s-au îmbătat. Şi dintru acestea, singură fiecare este de ajuns ca să ne scoată din Împărăţie. Iar când se vor aduna şi împreună, care cuvânt de îndreptare vom avea?

De multă pocăinţă avem trebuinţă, o, iubiţilor, de multă Rugăciune, de multă răbdare, de multă stăruire ca să putem să dobândim bunătăţile cele făgăduite nouă. Să zicem dar şi noi: Milostiv fii mie, păcătosului! Mai mult chiar, nu numai să zicem, ci şi să cugetăm aşa. Iar dacă altcineva ne va vinui şi ne va prihăni pe noi, să nu ne mâniem. A auzit Vameşul: "Nu sunt ca vameşul acesta" şi nu s-a supărat, ci s-a umilit. A primit ocara, şi a lepădat ocara! A spus acela rana, a cerut acesta tămăduirea! Deci să zicem: Milostiv fii mie păcătosului! însă şi dacă altul ne va zice, să nu ne mâniem. Că dacă noi înşine vom zice pentru noi nenumărate rele, iar de la alţii auzind ne vom mânia, nu este aceasta smerită cugetare, nici mărturisire, ci fală şi slavă deşartă.

Fală este - zice - a se numi pe sine păcătos? Aşa cu adevărat. Că slavă a smeritei cugetări luăm, de mirare suntem, ne înălţăm cu laude. Iar dacă împotrivă vom zice pentru noi, ne defăimăm. Drept aceea şi aceasta pentru slavă facem.

Şi ce este smerita cugetare? A suferi când altul ocărăşte, a cunoaşte păcatul, a suferi grăirile de rău. Şi nici aceasta nu este a smeritei cugetări, ci a cunoştinţei celei bune. Iar acum pe noi ne zicem păcătoşi, nevrednici, şi altele nenumărate. Iar dacă altcineva una dintru acestea va grăi asupra noastră, ne scârbim, ne sălbăticim. Vezi că nu este mărturisire, nici bună cunoştinţă? Te-ai zis pe tine că eşti întru acest fel - nu te scârbi când şi de la alţii auzi şi te mustră. Aşa ţi se uşurează ţie păcatele, când alţii te ocărăsc. Pentru că lor îşi pun deasupra greutate, iar pe tine te aduc la filosofie. Ascultă ce zice fericitul David când îl blestema pe el Semei: "Lăsaţi-l pe el - zicea - Domnul i-a poruncit lui, ca să vadă smerenia mea! Şi va întoarce mie Domnul bune pentru blestemul lui cel din ziua aceasta". Iar tu pentru tine zicând mari răutăţi, de nu vei auzi de la alţii laudele şi engomiile dreptţilor celor mari, ca o fiară te mânii. Vezi că te joci în lucruri ce nu sunt de jucat? Fiindcă pe laude le împingem cu pofte de alte laude, ca să dobândim iarăşi mai mari engomii, ca mai mult să fim minunaţi. Pentru aceea neprimind laudele, ca să le creştem pe ele, facem aceasta. Şi toate se fac de noi spre slavă, nu spre adevăr. Pentru aceasta toate sunt deşarte, toate cu îndoială.

Drept aceea vă rog ca măcar acum să vă depărtaţi de maica răutăţilor - care este slava deşartă - şi să trăiţi după plăcerea lui Dumnezeu.

Şi fiindcă ceea ce va să fie este nearătată, şi fur este Ziua Domnului[1] fără de veste venind asupra noastră dormind. Ci de nu vom dormi nu va veni asupra noastră ca un fur, nici nu ne va duce de aici negătiţi. Că de vom priveghea şi vom fi treji nu va veni asupra noastră ca un fur, ci ca un vestitor împărătesc chemându- ne pe noi la bunătăţile cele gătite nouă. Iar de vom dormi, ca un fur soseşte. Pentru aceasta nimeni să nu doarmă, nimeni să nu fie nelucrător de fapta bună. Că acesta este somn. Nu ştiţi, când dormim, cum lucrurile noastre nu sunt întru întărire şi fără de primejdie? Cum sunt lesne bântuite de vrăjmaşi? Iar când priveghem, nu avem trebuinţă de atâta păzire. Când dormim şi cu multă păzire de multe ori ne prăpădim. Sunt uşi, zăvoare, străjeri, păzitori şi cu toate acestea a intrat furul.

Pentru ce le zic acestea? Că de vom priveghea, nu vom avea trebuinţă de ajutorul altora. Iar de vom dormi, nimic pe noi nu ne va folosi ajutorul altora. Ci şi cu acela ne prăpădim.

Bun lucru este să dobândim Rugăciunea sfinţilor. Dar când şi noi vom fi lucrători.

Dar ce trebuinţă am - zice - de Rugăciunea de la alţii, când eu voi fi lucrător şi nu mă voi aduce pe mine în stare de-a avea trebuinţă? Nici eu nu voiesc. Dar totdeauna avem trebuinţă dacă vom socoti drept. Pavel nu a zis "Ce trebuinţă am de Rugăciune?" măcar că cei ce se rugau nu erau vrednici de dânsul, iar mai vârtos nici deopotrivă; - şi tu zici: "Ce trebuinţă am de Rugăciune?" Petru nu a zis: "Ce trebuinţă am de Rugăciune?" - că "rugăciunea se făcea neîncetată de la Biserică către Dumnezeu pentru dânsul" şi tu zici: "Ce trebuinţă am de Rugăciune?" Pentru aceasta ai trebuinţă, pentru că socoteşti că nimic nu ai trebuinţă. Măcar ca Pavel de te vei face, ai trebuinţă de rugăciune. Nu te înălţa pe tine, ca să nu te smereşti. Ci ceea ce am zis: De vom fi lucrători şi noi ne folosesc şi Rugăciunile cele ce se face pentru noi. Ascultă pe Pavel zicând: "Că ştiu că aceasta îmi va fi mie spre mântuire prin rugăciunea voastră şi prin darea Duhului lui Iisus Hristos." Şi iarăşi: "Ajutându-ne şi voi pentru noi cu Rugăciunea, ca despre multe feţe Darul cel către noi prin mulţi să se înmulţească pentru noi" (II Cor. 1,11) - şi tu zici: "Ce am trebuinţă de Rugăciune?"

Iar de vom fi nelucrători, nimeni rugându-se nu va putea să ne folosească pe noi.

Ce i-a folosit Ieremia pe Iudei. Au nu de trei ori s-au apropiat către Dumnezeu şi de trei ori a auzit: "Nu te ruga!" şi "Nu te ruga pentru norodul acesta, că nu te voi asculta!".

1 **Din Cuvântul I la Epistola I către Tesalonicieni.**

Ce a folosit pe Saul Samuil? Au nu până în ziua cea mai de pe urmă plângea pentru dânsul, nu prost numai se ruga pentru el?

Ce a folosit pe Israilteni? Au nu zicea: "Iară departe să fie de la mine păcatul acesta: ca să încetez a mă ruga pentru voi?" Au nu toţi s-au prăpădit?

Nimic dar nu folosesc Rugăciunile? Foarte folosesc cu adevărat, dar când şi noi lucrăm ceva. Că lucrează împreună şi ajută Rugăciunile. Dar lucrează împreună şi ajută cineva celuia ce şi el lucrează. Iar de vei rămânea nelucrător, nici un folos mare nu vei dobândi.

Că de ar fi putut Rugăciunile stând noi deşerţi şi fără de lucru să ne bage întru Împărăţie, pentru ce nu toţi elinii se fac Creştini? Au nu ne rugăm pentru toată lumea? Au nu şi Pavel făcea aceasta? Au nu ne rugăm ca toţi să se întoarcă. Căci spune-mi: Pentru ce cei răi nu se fac buni? Oare nu este arătat, că pentru că nu pot să aducă ceva de la sine? Mult dar folosesc Rugăciunile, când şi noi aducem cele ce sunt ale noastre.

Voieşti să ştii cât au folosit Rugăciunile? Socoteşte pe Cornelie, pe Tavita. Ascultă şi pe Iacov zicând către Lavan: "De nu ar fi fost frica tatălui meu întru mine, acum deşert m-ai fi slobozit". Ascultă şi pe Dumnezeu iarăşi zicând: "Voi apăra cetatea aceasta pentru Mine şi pentru David robul Meu". Dar când? În vremea lui Ezechie, care era drept. Că de ar fi putut Rugăciunile şi în vremea celor foarte răi pentru ce nu, şi când a venit Nabucodonosor, n-a zis aceasta Dumnezeu, ci a dat cetatea? Pentru că mai mult a putut răutatea! Iarăşi Samuil s-a rugat pentru Israilteni şi a dobândit cererea. Dar când? Când şi ei bineplăceau lui Dumnezeu, atuncea au biruit pe vrăjmaşi.

Şi ce trebuinţă este de Rugăciunea aceea - zice - când eu bine plac lui Dumnezeu? Niciodată să nu zici aceasta, o, omule! Trebuinţă este, şi de multă Rugăciune trebuinţă! Că ascultă pe Dumnezeu zicând pentru prietenii lui Iov: "Şi se va ruga pentru voi - zice - şi se va ierta vouă păcatul". Pentru că au păcătuit cu adevărat, dar nu păcat mare. Dar însuşi Dreptul acesta care a mântuit pe prietenii lui atuncea prin Rugăciune, în vremea cea Iudaicească n-a putut să mântuiască pe Iudeii ce se prăpădeau.

Şi ca să cunoşti, ascultă pe Dumnezeu zicând prin Proorocul: "De va sta Noe, şi Iov, şi Daniil, nu vor mântui pe fiii lor şi pe fete". Pentru că a biruit răutatea! Şi iarăşi: "De va sta Moisi, şi Samuil". Şi vezi cum către cei doi Prooroci se zice aceasta, pentru că amândoi s-au rugat pentru dânşii şi nu au dobândit. Că de vreme ce zicea Iezechiil: "Vai, Doamne, au doară vei pierde pe rămăşiţa lui Israil?" Dumnezeu arătând că cu dreptate face aceasta, şi nu defăimându-l pe el, nu primeşte Rugăciunea cea pentru dânşii, îi arată lui păcatele lor şi ca şi cum ar fi zis: De ajuns sunt şi acestea să te încredinţeze pe tine, că nu defăimându-te, ci pentru păcatele lor cele multe nu primesc Rugăciunea. Dar adaugă şi aceasta: "De va sta Noe, şi Iov, şi Daniil".

Şi cu cuviinţă mai mult către acela zice acestea, pentru că el este cel ce a pătimit multe. Mi-ai zis să mânânc - zice - cu baligă de bou, şi am mâncat! Mi-ai zis şi m-am ras! Mi-ai zis, şi am dormit pe o lature! Mi-ai zis prin gaură să ies purtându-mă, şi am ieşit! Mi-ai luat muierea şi mi-ai zis să nu plâng, şi nu am plâns, ci am suferit vitejeşte! Nenumăratele altele am făcut pentru dânşii. Şi eu Te rog pentru dânşii, şi nu Te pleci?

Deci arătând Dumnezeu, că nu defăimându-l pe el face aceasta, zice: "Măcar Noe de va fi, măcar Iov, măcar Daniil şi se vor ruga pentru feciori şi fete, nu Mă plec!". Şi către Ieremia iarăşi carele mai puţine a pătimit de la poruncile lui Dumnezeu, iară mai multe de la răutatea lor, ce zice? "Au nu vezi ce fac aceştia?" Da, cu adevărat fac. Ci pentru mine fă! Pentru aceasta zice către el: "De va sta Moisi şi Samuil!" Moisi - cel întâi punător de Lege, cel ce de multe ori i-a izbăvit pe ei din primejdii, cel ce a zis: "De vrei să ierţi lor păcatul, iartă-l; iară de nu, şterge-mă şi pe mine" - deci de ar fi fost acesta acum şi ar fi zis acestea, nu ar fi dobândit. Iarăşi dacă Samuil, cel ce şi el i-a izbăvit pe ei, cel ce din vârsta cea dintâi a fost minunat. Căci pentru acela am zis: "ca cum ar grăi prieten către prieten, aşa am vorbit, şi nu prin ghicituri", iar pentru acesta am zis: Cum că în vârsta cea dintâi M-am arătat lui, şi pentru acesta îmblânzindu-Mă am deschis Proorocia carea era închisă. "Pentru că era - zice - cuvântul scump, şi nu era vedere aevea". Deci de vor sta aceştia, nimic nu vor folosi.

Încă şi pentru Noe[1] zice: "Drept, desăvârşit în neamul său era Noe". Şi pentru Iov: "Fără de prihană era, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu". Deci aceştia de vor sta, şi Daniil - pe carele haldeii şi Dumnezeu îl socoteau - zice că nu vor putea să izbăvească pe feciori şi pe fetele lor.

Deci acestea ştiindu-le, nici să defăimăm Rugăciunile Sfinţilor, nici toată treaba la dânsele să aruncăm. Aceasta adică, ca să nu ne trândăvim şi să vieţuim în deşert; iar aceea: ca să nu ne scăpăm de mult folos. Ci şi să ne rugăm ca să se roage pentru noi şi mâinile să ne întindă; şi noi să ţinem de fapta bună!

Iar lângă acestea şi de aceea să te păzeşti: Adică când te rogi, să nu zici nimic din cele ce zădărăşte pe Stăpânul tău. Nici să te apropii blestemând pe vrăjmaşii tăi. Că dacă a avea vrăjmaşi este ocară, socoteşte cât de mare rău este a-i blestema pe ei. Căci fiind trebuinţă a da tu răspuns pentru ce ai vrăjmaşi, tu îi şi prihăneşti pe ei. Şi carea iertare vei dobândi, şi pentru că îi prihăneşti, şi pentru că în vreme ca aceasta, când ai trebuinţă de multă milă? Fiindcă te-ai apropiat ca să te rogi pentru păcatele tale.

Nu pomeni dar de cele străine, ca să nu aduci aminte de cele ale tale. Că de vei zice: "Bate pe vrăjmaşul!" ţi-ai astupat gura ta, nu mai dai îndrăzneală limbii.

1 Din Cuvântul 5 la Epistola a doua către Corinteni

Întâi, pentru că ai întârziat pe Judecătorul îndată dintru început.

A doua, că ceri cele împotriva formei Rugăciunii. Că dacă te rogi pentru iertarea păcatelor, cum vorbeşti pentru muncă? Împotrivă trebuia să faci, şi să te rogi adică pentru dânşii, ca aceasta şi pentru noi înşine cu îndrăzneală să o cerem. Iar acum ai apucat mai nainte hotărârea Judecătorului prin a ta, rugându-te ca să muncească pe păcătoşi, lucru care te lipseşte şi de toată iertarea. Iar dacă pentru dânşii te vei ruga, măcar deşi nimic nu vei zice pentru păcatele tale, toată treaba ai săvârşit. Socoteşte câte jertfe sunt în Legea Veche: Jertfa laudei, jertfa mărturisirii, jertfa mântuirii, jertfa curăţiilor şi altele nenumărate, dar nici una nu este asupra vrăjmaşilor. Ci pentru păcatele sale este fiecare, sau şi pentru isprăvi. Că au doară te apropii la alt Dumnezeu? La Acela te apropii Care a zis: "Rugaţi-vă pentru vrăjmaşii voştri!" Cum dar săriţi asupra lor? Cum te rogi lui Dumnezeu să strice Legea Sa? Nu este aceasta formă de rugător. Nimeni nu se roagă ca altul să piară, ci ca el să se mântuiască. Ce dar porţi formă de rugător, iar cuvinte ai de prihănitor.?

Când ne rugăm pentru noi înşine, ne scărpinăm, căscăm, şi în nenumărate gânduri cădem. Iar când asupra vrăjmaşilor, cu trevzire facem aceasta. Căci fiindcă ştie diavolul, cum că asupra noastră împingem sabia, pentru aceasta nu ne trage nici nu ne smulge atuncea, pentru ca mai mult să ne vatăme pe noi.

Dar m-am nedreptăţit - zice - şi mă necăjesc. Aşadar, deci, asupra diavolului roagă-te, care mai mult decât toţi ne nedreptăţeşte pe noi. Aceasta şi ţi s-a poruncit să zici: "Izbăveşte-ne pe noi de cel rău!" Acela este vrăjmaşul cel neîmpăcat. Iar omul oricâte va face, prieten este şi frate! Deci asupra aceluia toţi să ne mâniem, asupra aceluia să ne rugăm lui Dumnezeu, zicând: "Zdrobeşte pe satana sub picioarele noastre!" Fiindcă acesta naşte şi pe vrăjmaşi. Iar dacă asupra vrăjmaşilor te vei ruga, te rogi Rugăciunea care acela voieşte! Precum dacă te vei ruga pentru vrăjmaşi, te rogi asupra lui. Deci pentru ce lăsând pe vrăjmaşul cel adevărat, muşti mădulările tale, făcându- te cu aceasta mai cumplit decât fiarele?

Dar m-a ocărât - zice - şi bani mi-a luat!

Şi pe carele trebuie a plânge, pe cel ce a pătimit rău, sau pe cel ce a făcut rău? pentru că dobândind bani, s-a scos pe sine de la dragostea lui Dumnezeu. Şi mai mari a pierdut decât a luat. Deci dar nu trebuie a-l blestema pe el, ci a te ruga pentru el, ca milostiv lui să se facă Dumnezeu!

Vezi câte au pătimit cei trei Tineri, nici un rău făcând: S-au scăpătat de patrie şi de slobozenie, s-au robit, şi fiind duşi în ţară străină şi barbară erau şi să se taie pentru vis în zadar şi în deşert. Dar intrând împreună cu Daniil, ce s-au rugat? Şi ce au zis? Zdrobeşte pe Nabucodonosor? Răpeşte-i lui coroana? Pogoară-l de pe Scaun? Nimic ca de acest fel. Ci cereau îndurări de la Dumnezeu. Şi când erau în cuptor - asemenea!

Dar voi nu aşa. Ci mult mai puţine decât aceia pătimind, şi de multe ori cu dreptate, nu încetaţi de a blestema şi a cere împotrivă nenumărate rele. Unul zice: "Prăpădeşte pe vrăjmaşul, precum ai înecat căruţa lui Faraon"; iar altul: "... răneşte trupul lui!" Altul iarăşi: "Răsplăteşte-i lui asupra copiilor!" Oare nu cunoaşteţi graiurile acestea? De unde dar vă este vouă râsul acesta? Vezi cum sunt vrednice de râs, când se grăiesc fără de patimă? Încă şi tot păcatul atuncea se arată cât este de urât şi de ocară, când îl goneşti pe el de aşezarea şi plecarea celui ce îndrăzneşte a-l face. De vei aduce aminte celui ce s-a mâniat de cuvintele care le-a grăit în vremea mâniei, se va da afund şi va râde el de sine, şi va voi nenumărate a pătimi decât să fie ale lui cuvintele acelea. Dacă pe cel curvar îl vei aduce după împreunare către femeia aceea cu care a curvit, şi acesta se va întoarce de către aceea ca de către o necurată şi scârboasă. Aşa şi voi cei ce nu sunteţi în patimă râdeţi acum. Pentru că vrednice de râs sunt cuvintele acestea şi de mătuşi bete, şi de împuţinare de suflet muierească.

Dar şi Iosif vânzându-se şi rob făcându-se, şi în temniţă locuind, nici aşa nu a scos cuvânt amar asupra celor ce l-au mâhnit. Dar ce zice? "Cu furtişag sunt furat din pământul evreilor!" Şi nu adaugă de cine, pentru că se ruşinează pentru răutăţile fraţilor, mai mult decât aceia ce le-a făcut pe ele.

Aşa trebuie să ne aflăm şi noi, ca pentru cei ce ne-au făcut nouă strâmbătate să ne mâhnim mai mult decât înşişi aceia. Că vătămarea la aceia trece. Că precum cei ce lovesc cu piciorul împotriva picioarelor, şi se trufesc, sunt vrednici de milă şi de plâns pentru turbarea aceasta; tot astfel cei ce nedreptăţesc pe cei ce nu le-au făcut lor nici un rău, ca cei ce îşi rănesc sufletele lor, sunt vrednici de multe plânsuri şi tânguiri, nu de blestemuri. Deoarece nimic nu este mai spurcat decât sufletul cel ce blestemă, nici mai necurat decât limba ceea ce aduce jertfe ca acestea.

Om eşti, nu borî venin de aspidă!

Om eşti, nu te face fiară! Pentru aceasta ţi s-a dat gură, nu ca să muşti, ci ca să vindeci ranele altora.

Adu-ţi aminte ce te-am sfătuit - zice Dumnezeu - adică să ierţi şi să laşi! - iar tu şi pe Mine Mă rogi să Mă fac tovarăş ţie la răsturnarea poruncilor Mele. Şi mânânci pe fratele şi încrunţi limba, precum cei nebuni dinţii din mădulările lor.

Cum socoteşti că se bucură şi râde diavolul când aude acest fel de Rugăciune? Cum se întărâtă Dumnezeu, Se întoarce şi urăşte când îl rogi unele ca acestea? Decât care ce poate fi mai cumplit? Că dacă la Sfintele Taine nu trebuie să se apropie cel ce are vrăjmaş, - cel ce nu numai îl are, ci şi îl blestemă, cum nu se cuvine a se opri şi de la curtea Bisericii?

Deci acestea socotindu-le, şi pricina jertfei ştiind-o; - cum că pentru vrăjmaşi S-a jertfit Dumnezeu - nici vrăjmaş să n-avem. Şi de vom avea, să ne rugăm pentru dânsul. Ca şi noi să luăm iertarea păcatelor noastre, şi cu îndrăzneală să stăm înaintea Divanului lui Hristos, Căruia - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cuvântul al 9-lea
Pentru Rugăciune

Ca un oarcare Părinte[1] de obşte al întregii lumi este Preotul. Deci de toţi se cuvine să poarte el grijă, precum şi Dumnezeu, al Căruia Preot este. Pentru aceasta zice Pavel: "Deci rogu-te mai nainte de toate să faceţi rugăciuni, cereri". Că două lucruri bune se fac de aici: Şi vrajba care-o avem către cei de afară se potoleşte - pentru că nimeni nu va putea să se afle cu vrăjmăşie către acela pentru carele face rugăciuni -; şi înşişi aceia se fac mai buni, şi pentru că se fac rugăciuni pentru dânşii, şi căci nu se sălbăticesc asupra noastră. Fiindcă nimic nu trage la aşa învăţătură, precum când cineva iubeşte şi se iubeşte.

Şi socoteşte cât erau aceia: adică a auzi cei ce vrăjmăşeau, pedepseau, goneau, omorau, cum că cei ce pătimesc unele ca acestea fac rugăciuni cu deadinsul către Dumnezeu pentru cei ce le fac acestea!

Vezi cum voieşte ca să fie Creştinul mai presus de toate? Că precum la copiii cei mici la prunci, măcar şi purtându-se în braţe copilul va lovi peste obraz pe tatăl, dragostea cea părintească nimic nu se împuţinează. Tot astfel măçar de ne vor bate cei de afară, nimic nu trebuie să împuţinăm din dragostea cea către dânşii.

Şi ce este ceea ce zice: "mai nainte de toate"?

Adică în slujba cea din toate zilele. Şi aceasta ştiu cei învăţaţi Tainelor cum în fiecare zi se face, şi seara şi dimineaţa. Cum pentru toată lumea şi pentru Împăraţi şi pentru toţi carii sunt întru dregătorie facem rugăciune.

Dar poate va zice cineva: Nu a zis pentru toţi, ci pentru cei credincioşi. Ce dar când zice pentru Împăraţi? Că nu erau atuncea Împăraţii credincioşi şi temători de Dumnezeu, ci multă vreme pe urmă au urmat, de s-au pus necredincioşi după necredincioşi. Apoi ca să nu fie lucrul acesta ciocoinicie şi măgulire, apucând mai nainte a zis: "pentru toţi" şi după aceea: "pentru Împăraţi". Că de ar fi zis numai "pentru Împăraţi" poate ar fi socotit cineva aceasta. Apoi fiindcă se putea ca sufletul Creştinului auzind acestea să amorţească şi să nu primească sfătuirea, dacă trebuie în vremea Tainelor

1 Din Cuvântul 6 la Epistola I către Timotei

să aducă rugăciuni pentru elin, vezi ce zice şi cum pune folosul, ca măcar aşa să primească sfătuirea: "Ca să petrecem - zice - viaţă lină şi cu odihnă" (I Tim. 2,2). Adică mântuirea acelora ne aduce nouă negrijă şi neturburare. Precum şi în Epistola cea către Romani îndemnându-i pe ei să se supuie dregătorilor zice: "De nu pentru nevoia, ci pentru ştiinţa". Că Dumnezeu pentru folosul cel de obşte a rânduit dregătoriile. Cum dar nu este cu necuviinţă ei pentru aceasta să se oştească, şi să poarte armele, ca noi să petrecem întru linişte şi fără de grijă. Iar noi nici pentru cei ce se primejduiesc şi se obştesc să nu facem rugăciuni? Pentru aceasta nu este ciocoinicie şi măgulire lucrul acesta, ci după cuvântul dreptăţii se face. Că de nu s-ar fi păzit aceia nici n-ar fi sporit întru războaie, nevoie era ca şi lucrurile noastre să fie în turburări şi în supărări. Căci sau şi noi înşine trebuia să ne oştim, după ce s-ar fi tăiat aceia; sau să fugim pretutindeni şi să ne rătăcim. Căci ei sunt ca nişte stânci, puşi înainte, şi păzesc pe cei dinăuntru în pace.

"Rugăciuni să faci - zice - Cereri, Rugi, Mulţumite". Pentru că trebuie să mulţumim lui Dumnezeu şi pentru bunătăţile cele ce se fac la alţii, adică pentru că răsare Soarele peste cei răi şi peste cei buni, pentru că plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi.

Vezi că nu numai prin rugăciune, ci şi prin mulţumire ne uneşte şi ne lipeşte pe noi? Că cela ce este silit să mulţumească lui Dumnezeu pentru bunătăţile aproapelui, este silit şi să-l iubească pe el şi să se afle cu dragoste către dânsul. Iar dacă pentru cele ale aproapelui trebuie să mulţumim, cu mult mai vârtos pentru cele ce se fac de noi, ori întru arătare ori întru ascuns, şi ori vrând noi ori nevrând şi pentru cele ce se par că sunt de întristare, că Dumnezeu toate le iconomiseşte nouă spre bine. Pentru aceea şi către Coloseni zice: "La rugăciune aşteptaţi priveghind întru dânsa cu mulţumită" (Coloseni 4,2). Că de vreme ce starea la rugăciune şi zăbovirea într-însa îi face de multe ori trândavi, pentru aceasta zice "priveghind", adică treji fiind, nerisipindu-vă cu mintea. Pentru că ştie diavolul, ştie cât de bun lucru este Rugăciunea. Pentru aceasta stă asupră greu. Ştie încă şi Pavel cum că trândăvesc mulţi rugându-se, pentru aceea zice: "La Rugăciune aşteptaţi" ca pentru un lucru ostenicios. "... priveghind întru dânsa, cu mulţumită" - că acesta să fie lucrul vostru: să mulţumiţi întru Rugăciuni, şi pentru cele arătate, şi pentru cele nearătate; şi pentru cele ce vrând voi, şi pentru cele ce nevrând voi ne-au făcut bine, şi pentru Împărăţie, şi pentru gheena, şi pentru necaz, şi pentru odihnă. Că aşa este obicei Sfinţilor a se ruga şi a mulţumi pentru facerile de bine cele de obşte.

Ştiu eu un Bărbat Sfânt[1] că aşa se ruga: Nimic mai nainte de cuvântul acesta nu zicea, ci: "Mulţumim pentru toate facerile de bine ale

1 Din Cuvântul 10 către Coloseni

Tale, care din ziua cea dintâi până în ziua aceasta către noi nevrednicii s-au arătat; pentru cele ce ştim, şi nu ştim; pentru cele arătate şi pentru cele nearătate. Care cu lucrul s-au făcut, şi care cu cuvântul; care de voie s-au făcut şi care fără de voie. Pentru toate cele ce s-au făcut către noi nevrednicii. Pentru necazuri, pentru odihne, pentru gheena, pentru muncă, pentru Împărăţia Cerurilor. Ne rugăm Ţie: păzeşte sufletul nostru Sfânt, având (con)ştiinţă curată, sfârşit vrednic de iubirea Ta de oameni. Cel Ce ne-ai iubit pe noi atâta, (în)cât ai dat pe Fiul Tău cel Unul Născut pentru noi, învredniceşte-ne pe noi să ne facem vrednici de dragostea Ta. Dă întru cuvântul Tău înţelepciune şi întru frica Ta Unule Născut însuflă tăria cea de la Tine. Cel ce pentru noi ai dat pe cel Unul Născut, şi pe Duhul Tău cel Sfânt L-ai trimis spre iertarea păcatelor noastre, orice de voie sau fără de voie am greşit, iartă, şi nu socoti. Adu-ţi aminte de toţi cei ce cheamă Numele Tău întru adevăr. Adu-ţi aminte de toţi cei ce bine şi împotrivă ne voiesc nouă. Că toţi suntem oameni". Apoi adăugând rugăciunea celor credincioşi, aici înceta, ca un vârf şi legătură pentru toţi făcând rugăciunea. Că multe Dumnezeu şi ştiind noi ne face bine, şi multe şi mari şi neştiind noi. Căci când noi ne rugăm cele împotrivă, iar El face cele împotrivă/celor cerute de noi/ arătat că şi neştiind noi ne face bine[1].

Dar pentru rugăciune, Hristos zice: "Când vă rugaţi, nu fiţi ca făţarnicii, că iubesc prin adunări şi prin unghiurile uliţelor stând să se roage, ca să se arate oamenilor. Amin zic vouă, că îşi iau plata lor. Iar tu când te rogi, intră în cămara ta şi încuind uşile roagă-te Tatălui tău Care este întru ascuns, şi El va răsplăti ţie la arătare" (Matei, 6,5-6). Iar Pavel zice: "Voiesc ca să se roage bărbaţii în tot locul, ridicându-şi mâinile curate, fără de mânie şi fără de îndoire" (I Tim. 2,8). Oare nu este aceasta împotriva aceleia? Nicidecum! Ci foarte se uneşte cu acelea. Cum şi în ce chip?

Dar trebuie întâi a spune ce este: "intră în cămara ta" şi pentru ce a poruncit aceasta? De trebuie a ne ruga în tot locul; şi de nu trebuie a ne ruga în Biserică? De nu în altă parte a casei, ci numai în cămară?

Ce este deci ceea ce se zice? Arătând Hristos aici că trebuie să fugim de slava deşartă zice, nu în taină fiecum, şi întru ascuns fă rugăciunile. Că precum zicând: "să nu ştie stânga ce face dreapta ta", nu pentru mâini vorbeşte simplu, ci ne arată că foarte tare trebuie să fugim de slava deşartă, aşa şi aici aceasta însemnează. Deci nu în locul acela a circumscris rugăciunea, ci una numai a poruncit: să fugim de slava deşartă.

Iar Pavel zice acestea spre deosebirea rugăciunii celei Iudaiceşti. Că vezi ce zice: "în tot locul ridicându-şi mâinile curate", care Iudeilor nu era slobod. Că nici nu era cu putinţă în alt loc să se apropie la Dumnezeu şi să jertfească şi să săvârşească slujbele, ci trebuia într-un loc cei de pretutin-

1 Din Cuvântul 8 la Epistola I către Timotei

denea din toată lumea să alerge şi toate cele ale curăţeniei în Biserica aceea să facă. Împotriva acestora aduce sfătuirea. Şi izbăvindu-i de nevoia aceea, zice: nu sunt întru acest fel ale noastre, precum sunt cele Iudaiceşti. Căci precum pentru toţi porunceşte să facem rugăciunile - fiindcă pentru toţi a murit Hristos şi pentru toţi le propovăduiesc acestea - aşa şi pretutindeni bine este a ne ruga. De-aici înainte luarea aminte să nu fie pentru loc, ci pentru chipul rugăciunii. În tot locul te roagă şi în tot locul ridică mâinile curate. Aceasta este ceea ce se caută.

Ce este "curate"? Nu cu apă spălate, ci curate de asuprire, de ucideri, de răpire, de bătăi.

"Fără de mânie şi fără de îndoire". Ce este aceasta? Cine rugându-se se mânie? Adică fără de pomenire de rău. Curată să fie mintea celui ce se roagă, slobodă de toată patima. Nimeni cu vrajbă să nu se apropie la Dumnezeu. Nimeni cu urâciune, şi cu îndoire.

Ce este "fără de îndoire?" Să auzim: Nu trebuie cât de cât să ne îndoim că vom fi ascultaţi. "Pentru că orice veţi cere - zice - crezând veţi lua". Şi iarăşi: "Când staţi rugându-vă, lăsaţi, orice aveţi asupra cuiva". Aceasta este fără de mânie şi fără de îndoire.

Cum voi putea să cred - zice - că voi dobândi cererea?

Dacă nimic nu vei cere împotriva acelora pe care El este gata a le da! Dacă - nimic nevrednic Împăratului! Dacă nimic lumesc! Dacă toate Duhovniceşti! Dacă fără de mânie te vei apropia! Dacă având mâinile curate! Iar curate sunt acelea care fac milostenii.

Dacă aşa te vei apropia, negreşit vei dobândi cererea. "Că dacă voi răi fiind - zice - ştiţi să daţi dări bune fiilor voştri, cu cât mai vârtos Tatăl vostru cel din Ceruri?"

Aşijderea voiesc ca şi femeile - zice - să se apropie la Dumnezeu, fără de mânie şi fără de îndoire, mâinile curate să aibă, să nu urmeze poftelor lor, să nu răpească, să nu asuprească. Că ce dacă ea nu răpeşte, dar prin bărbatul său face aceasta?

Dar de la femei şi mai mult ceva cere Pavel. Ce cere? Ca cu sfială - zice - şi cu întreagă înţelepciune, întru podoabă de cinste să se împodobească pe sine, nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritari, ci precum se cuvine femeilor celor ce se făgăduiesc temere de Dumnezeu, prin fapte bune.

Podoabă ce zice? Adică haina să o strângă despre toate părţile bine, cinstit nu cu multă chibzuire. Că acela este lucru cinstit, iar acesta este necinstit.

Ce zici? Te apropii să te rogi lui Dumnezeu, şi te înfăşori cu scule de aur şi cu împletituri de păr? Au doară ai venit să joci la horă? Au doară să te veseleşti la nuntă? Au doară ai venit la pompă? Acolo au vreme sculele de aur; acolo împletiturile părului; acolo hainele cele scumpe. Iar acum de nici una dintru acestea nu este trebuinţă.

Ai venit să te cucerniceşti, să te rogi pentru păcate, pentru cele ce ai greşit, făcând cerere către Stăpânul ca milostiv să-ţi fie ţie. Ce te împodobeşti? Nu sunt acestea forme ale celui ce se roagă. Cum poţi să suspini? Cum poţi să lăcrimezi? Cum să te rogi cu deadinsul, fiind înfăşurată cu acest fel de formă?

Şi de vei lăcrima, râs vor fi lacrimile la cei ce văd. Pentru că ceea ce plânge nu trebuie să poarte haine cu fir. Că acest lucru priveşte la clup (sic!) şi la prefacerea măscăricilor de acolo. Cum nu este clup, când din aceeaşi minte, dintru care s-a născut atâta scumpă îmbrăcăminte şi iubire de slavă, dintru aceeaşi să curgă lacrimi? Ridică toată prefacerea aceea. "Dumnezeu nu se batjocoreşte!" (Gal. 6,7). Acestea sunt ale măscăricilor şi ale dănţuitorilor, carii petrec toată ziua în clupuri. Iar femeii cinstite nimic dintru acestea nu i se cuvine!

Te-ai îmbrăcat întru Hristos, nu întru aur[1]. Unde este mamona, acolo nu este Hristos. Unde este Hristos, acolo nu este mamona. Nu voieşti să te îmbraci cu Împăratul a toate? De îţi va da ţie cineva Alugrida şi Coroana, oare nu le vei primi în loc de tot aurul? Eu nu-ţi dau podoaba cea împărătească, ci îţi dau să te îmbraci întru însuşi Împăratul!

Cum se va îmbrăca cineva întru Hristos? Ascultă-l pe Pavel zicând: "Câţi întru Hristos v-aţi botezat, întru Hristos v-aţi îmbrăcat!" Ascultă şi sfătuirea cea Apostolică: "Şi purtarea de grijă a trupului să nu faceţi spre poftă" (Romani 13,14). Aşa se îmbracă cineva întru Hristos, nepurtând grijă de trup spre poftă.

De te vei îmbrăca întru Hristos şi dracii se vor teme de tine; iar dacă în aur, şi oamenii te vor râde! De te vei îmbrăca întru Hristos, şi oamenii se vor cucernici de tine!

Voieşti să te arăţi frumoasă şi chipeşă? Îndestulează-te cu formăluirea Ziditorului! De ce adaugi sculele de aur, ca să îndreptezi ceea ce a zidit Dumnezeu?

Voieşti să te arăţi frumoasă? Îmbracă-te întru milostenie, îmbracă-te întru iubirea de oameni, îmbracă-te întru întreagă înţelepciune şi curăţenie, şi să lipsească de la tine trufia. Acestea toate sunt mai cinstite decât aurul. Acestea şi pe frumoasă mai frumoasă o fac. Acestea şi pe ceea ce nu este chipeşă, o fac chipeşă.

Deoarece când cineva vede vreo faţă cu dragoste, din dragoste aduce hotărârile. Iar pe cea rea nu poate cineva, chiar de ar fi frumoasă, să o zică frumoasă. Pentru că mintea fiind rănită nu aduce hotărârea dreaptă. S-a împodobit oarecând Egipteanca; s-a împodobit şi Iosif. Care era mai frumos? Nu zic când era aceea în palatele împărăteşti, iar acesta în temniţă. Gol era acesta, dar era îmbrăcat cu hainele înţelepciunii şi ale curăţeniei.

1 Din Cuvântul 10 către Coloseni.

Îmbrăcată era aceea, dar era mai grozavă decât o goală. Pentru că întreaga înţelepciune şi curăţenia nu avea.

O, muiere, când tare te împodobeşti, atuncea te faci mai urâtă şi mai grozavă decât cea goală. Pentru că te-ai dezbrăcat de buna podoabă. Era şi Eva goală, dar când s-a îmbrăcat, atuncea a fost mai urâtă, căci când era goală, era împodobită cu Slava lui Dumnezeu, iar când s-a îmbrăcat în haina păcatului, atuncea era urâtă. Şi tu când te îmbraci cu haina iubirii de podoabă, atuncea te arăţi mai urâtă.

Acestea s-au zis de mine, ca să arăt că mare răutate este şi singură iubirea de podoabă şi de cele lumeşti - măcar deşi nimic alt nu s-ar fi născut dintr-însa, ci ar fi fost cu putinţă a fi fără de primejdie - pentru că îndeamnă la slava deşartă şi la trufie! Iar acum şi altele multe se nasc din împodobire: presupuneri arătate, cheltuieli fără de vreme şi necuviincioase, hule, pricini de răpiri.

Pentru ce te împodobeşti, spune-mi? Ca să placi bărbatului? Deci acasă fă aceasta! Iar aici împotrivă se face. Că de voieşti să placi bărbatului tău, nu plăcea celorlalţi. Iar de placi celorlalţi, nu vei putea să placi bărbatului tău. Pentru aceasta trebuie să lepezi toată podoaba când eşti în târg, când mergi la Biserică.

Ci să ne întoarcem iarăşi la Rugăciune[1]. Toată Rugăciunea noastră dar să aibă mulţumită. Iar dacă şi a ne ruga pentru cei de aproape nu numai pentru cei credincioşi, ci şi pentru cei necredincioşi ni se porunceşte, socoteşte cât rău este a blestema pe fraţi.

Ce zici? Acela ţi-a poruncit să te rogi pentru vrăjmaşi, iar tu blestemi pe fratele? Nu pe acela îl blestemi, ci pe tine te blestemi. Că pe Dumnezeu îl zădărăşti, când grăieşti acele cuvinte necuvioase: "Aşa arată-i lui!", "Aşa fă-i lui!", "Bate-l pe el!", "Răsplăteşte-i lui!". Departe sunt acestea de Ucenicii lui Hristos cei blânzi şi iubitori de bunătate. Din gura ceea ce s-a învrednicit de acest fel de Taină, nimic amară să nu scoată, nici greţos limba ceea ce s-a atins de Dumnezeiescul Trup. Curată să o păzim, să nu scoatem blestemuri printr-însa. Că dacă ocărâtorii nu vor moşteni Împărăţia, cu mult mai vârtos cei ce blestemă. Că nevoie este şi să ocărască cel ce blestemă. Iar ocara şi Rugăciunea sunt despărţite una de alta. Blestemul şi Rugăciunea au multă osebire între dânsele. Clevetirea şi Rugăciunea mult se deosebesc. Te rogi ca să faci pe Dumnezeu milostiv, şi pe altul blestemi? De nu vei ierta, nu ţi se va ierta ţie, şi tu nu numai nu ierţi, ci şi pe Dumnezeu îl rogi să nu ierte? Văzut-ai mulţime de răutate? Dacă celui ce nu iartă nu i se iartă - celui ce roagă şi pe Stăpânul să nu ierte, cum i se va ierta? Nu pe acela îl vatămi, ci pe tine.

1 Din Cuvântul 6 la Epistola I către Timotei

Pentru ce? Că deşi era să fii ascultat pentru ale tale rugându- te, pentru aceasta niciodată nu vei fi ascultat pentru că cu gură spurcată faci Rugăciunile Că spurcată cu adevărat este o gură ca aceasta şi necurată, plină de toată putoarea, de toată necurăţenia. Fiind trebuinţă să te cutremuri pentru păcatele tale şi toată nevoinţa să o faci pentru acestea, tu te apropii ca să porneşti pe Dumnezeu asupra fratelui tău? Nu te temi şi nu grijeşti pentru ale tale? Nu vezi ce faci? Urmează măcar copiilor celor ce se duc la şcoală, carii când văd înlăuntru pe tovarăşii lor că li se cere seama pentru materii, şi pentru trândăvie toţi se pedepsesc, şi deosebi fiecare se cercetează amar şi ţipă de bătăi, a mai murit de frică. Şi măcar de nenumărate ori de-i va lovi pe ei vreunul din ceilalţi ucenici, nu sufăr să se mânie, pentru că frica a stăpânit sufletul lor; nici să spuie Dascălului, ci la uşă numai caută, ca să intre şi să iasă fără de bătaie, şi la vremea aceea ia aminte; şi de va ieşi, sau luând bătaie sau neluând, nici în minte de-aici nu pune acelea de bucurie. Iar tu stând şi grijindu-te pentru păcatele tale, nu te cutremuri pomenind de ale altora?

Şi cum te rogi lui Dumnezeu? Când tu blestemi pe acela, pe păcatele tale le faci mai amare, fiindcă nu-L laşi pe El să ierte pe ale tale. Căci de voieşti - zice Dumnezeu - să fiu cercetător cu de-amănuntul al greşelilor celor ce s-au făcut împotriva ta, cum te rogi să se ierte cele ce s-au făcut de tine împotriva Mea?

Să ne învăţăm odată să fim Creştini. Dacă nu ştim a ne ruga, care este uşor şi foarte lesnicios, ce altceva vom şti? Să ne învăţăm să ne rugăm ca Creştinii. Ale elinilor sunt rugăciunile acelea, ale ludeilor sunt acele rugi; iar cele ale Creştinului, dimpotrivă, nu sunt ca ale acelora, adică a cere iertare şi nepomenire a greşalelor celor ce s-au făcut împotriva noastră. "Ocărâţi fiind, zice, grăim de bine: izgoniţi fiind, răbdăm; huliţi, mângâiem". Ascultă pe/Sfântul/ Ştefan zicând: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta". Nu numai nu îi blestema, ci şi se ruga pentru dânşii. Iar tu nu numai nu te-ai rugat pentru dânşii, ci şi i-ai blestemat pe ei. Deci precum acela este vrednic de minune, aşa tu eşti prea rău! De care să ne minunăm, spune-mi? De aceia pentru care s-a rugat, sau de acela care s-a rugat pentru dânşii? De acesta cu adevărat. Iar dacă noi, cu mult mai vârtos Dumnezeu.

Voieşti să-l răneşti pe vrăjmaşul? Roagă-te pentru dânsul, dar nu cu mintea aceea, nu ca să-l răneşti. Pentru că aceasta se face, dar tu să nu faci cu scopul acesta. Măcar că fericitul acela cu nedreptate toate pătimea, şi se ruga pentru dânşii; iar noi multe şi cu dreptate pătimim de la vrăjmaşi. Iar dacă cel ce cu nedreptate a pătimit nu a îndrăznit să nu se roage pentru dânşii - cei ce cu dreptate pătimim şi nu numai nu ne rugăm pentru dânşii, ci şi îi blestemăm, de care muncă nu suntem vrednici? Şi ţi se pare că asupra aceluia dai rana, iar după adevăr împotriva ta înfigi sabia, fiindcă nu laşi pe Judecătorul să Se facă blând întru păcatele tale, când îl zădărăşti pe El asupra altora. Că cu ce măsură veţi măsura, se va măsura vouă - zice - şi cu ce

judecată veţi judeca, veţi fi judecaţi. Să ne facem dar iertători, ca astfel să dobândim şi pe Dumnezeu.

Acestea nu voiesc numai să le auziţi, ci şi să le păziţi voi. Iar acum numai până la graiuri este pomenirea, şi poate nici până la graiuri. Ci după ce ne vom risipi noi, de va întreba vreunul din cei ce nu au venit: "Ce aţi vorbit?", unii nici nu vor spune, iar cei ce ştiu vor spune pricina pentru care am grăit: că nu numai nu trebuie să pomenim de cei ce ne-au făcut nouă strâmbătate, ci şi să ne rugăm pentru vrăjmaşi. Apoi vor lăsa a spune toate cele ce s-au grăit, că nu este cu putinţă a le ţinea minte. Iar alţii puţine ţin minte, şi unele. Pentru aceasta vă rog, dacă nimic nu vă folosiţi din cele ce se grăiesc, nici să luaţi aminte la cele ce se grăiesc! Că ce folos este, mai mare se face osânda, mai cumplită munca, că după nenumărate sfătuiri întru aceleaşi petrecem. Pentru aceasta Rugăciune ne-a rânduit nouă Dumnezeu, ca nimic lumesc, nici omenesc să nu cerem. Ştiţi cei credincioşi, ce trebuie să cerem în Rugăciune şi cum că toată Rugăciunea este de obşte.

Dar nu s-a grăit - zice - ca pentru cei necredincioşi acolo să ne rugăm!

Pentru că nu ştiţi puterea Rugăciunii, nici nu cunoaşteţi adâncul şi vistieria ei! Căci dacă cineva o va cerceta cu dinadinsul, va afla că şi aceasta se află într-însa. Căci când zice cel ce se roagă: "Fie voia Ta precum în Cer şi pe pământ" nimic alt nu însemnează fără numai aceasta. Cum? Pentru că în Cer nimeni nu este necredincios, nimeni nu este care greşeşte. Deci dacă aceasta numai pentru cei credincioşi se înţelegea, nu ar fi avut cuvânt ceea ce se grăieşte. Că dacă cei credincioşi era să facă voia Lui, iar cei necredincioşi nu, nu era să fie voia Lui precum în Cer şi pe pământ. Dar ce zice? Precum în Cer nimeni nu este rău, aşa nici pe pământ să nu fie, ci pe toţi oamenii trage-i la frica Ta, pe toţi fă-i Îngeri, măcar vrăjmaşi ai noştri de vor fi, măcar pizmaşi.

Nu vezi în toate zilele cu cât se huleşte Dumnezeu? Cu câte se ocărăşte şi de la cei necredincioşi şi de la cei credincioşi? Şi prin cuvinte, şi prin lucruri. Ce dară? A stins pentru aceasta Soarele? A încetat Luna? A sfărâmat Cerul? A turburat pământul?A uscat marea? A prăpădit izvoarele apelor? A amestecat aerul? Nicidecum! Ci toate dimpotrivă: Răsare Soarele, trimite ploaie, dă roade, dă hrana de peste an hulitorilor, nebunilor, spurcaţilor, izgonitorilor, nu o zi, două sau trei, ci în toată viaţa.

Acestuia urmează şi tu! Acestuia îi râvneşte după puterea omenească.

Nu poţi să răsari soarele? Nu grăi de rău!

Nu poţi să dai ploaie ? Nu cleveti!

Nu poţi să hrăneşti? Nu ocărî! De ajuns sunt darurile acestea de la tine!

De la Dumnezeu prin lucruri se face facerea de bine către vrăjmaşi; tu măcar prin cuvinte fă-o! Roagă-te pentru vrăjmaşul. Aşa vei fi asemenea Tatălui tău Celui din Ceruri!

De nenumărate ori am vorbit pentru acestea, şi de a vorbi nu încetăm! Numai facă-se ceva mai mult!

Noi nu pregetăm, nici ostenim, nici nu slăbim grăind; numai vouă auzind să nu vi se pară că vă supăraţi. Iar de se pare cuiva că se supără, / atunci se supără/, când nu face cele ce se grăiesc. Că cela ce face, adeseori voieşte să audă aceleaşi, ca cela ce nu se supără, ci se laudă. Pentru aceasta de nicăierea din altă parte nu se face supărarea, fără numai dintru a nu face cele ce se grăiesc. De acolo şi cel ce grăieşte este supărător. Dacă cineva, cum am zice spre pildă, face milostenie, apoi altul vorbeşte pentru milostenie, nu numai nu se supără de ascultare, ci şi se bucură, auzind isprăvile lui că se povestesc şi se laudă. Aşa şi noi, fiindcă nimic de obşte nu avem cu nepomenirea de rău, nici nu s-a isprăvit de noi această faptă bună, pentru aceasta ni se pare că ne îngreuiem şi către cuvinte. Iar de ar fi fost lucrurile, nu ne-ar fi mâhnit pe noi cuvântul.

Deci de nu voiţi să fim însărcinători, nici îngreuietori, aşa faceţi, prin fapte arătaţi lucrul. Că niciodată nu vom înceta pentru aceleaşi a vă grăi vouă, până când se va isprăvi întru voi aceasta. Deoarece mai vârtos pentru purtarea de grijă şi dragostea Părintească cea către voi facem aceasta. Iar apoi şi pentru primejdia ceea ce zace asupră-ne. Că cel ce trâmbiţă, chiar de nu va ieşi nimeni la război, trebuie să trâmbiţeze, împlinindu-şi datoria lui. Deci nu voind noi să vă facem vouă munca mai mare, facem aceasta, ci ca să ne izbăvim pe noi. Pe lângă aceasta, şi dragostea voastră ne ţine pe noi. Că ni se rump cele dinăuntru şi ne scârbim, de se întâmplă ceva ca de acest fel. Ci să nu fie! Nu este trebuinţă de cheltuială la ceea ce am zis acum, nu urmează pagubă de bani, nu este trebuinţă de călătorie îndelungată. Ci numai a voi trebuie, de grai este trebuinţă şi de voinţă. Să ne păzim gura noastră, uşă şi zăvor să punem deasupra, ca nimic din cele ce nu plac lui Dumnezeu să nu grăim. Pentru noi înşine se face aceasta, nu pentru aceia pentru carii ne rugăm. Aceasta pururea să socotim, că şi cel ce grăieşte de bine pe vrăjmaşul, pe sine se grăieşte de bine! Şi cel ce blestemă, pe sine se blestemă! Şi cel ce se roagă pentru vrăjmaşul, pentru sine se roagă, nu pentru acela!

De vom face acestea aşa, vom putea să aducem în lucru isprava aceasta, şi să dobândim bunătăţile cele făgăduite, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cuvântul al 10-lea
Pentru Rugăciune

Povestind dumnezeiasca Scriptură cele pentru Lot şi pentru arderea Sodomei[1] zice: Soarele a răsărit pe pământ, şi Lot a intrat în Sigor, şi atuncea urgia cea de Dumnezeu trimisă a cuprins pe cei din Sodoma, şi a făcut stingerea pământului. Deci după ce răsărind Soarele, Dreptul Lot a scăpat în Sigor, iar cei ce locuiau în Sodoma s-au pedepsit, Patriarhul Avraam şi de pierderea acelora fiindu-i milă, care a pătimit-o pentru fărădelegea lor; şi pentru Dreptul Lot foarte purtând grija, mânecând privea cele ce s-au făcut. Că "a mânecat Avraam a doua zi la locul unde a stat înaintea Domnului şi a căutat spre Sodoma şi spre Gomora şi spre pământul de primprejurul locului şi a văzut, şi iată se suia pară de foc din pământ, ca o văpaie de cuptor (Facere 19,23-29). În locul acela venind unde a făcut vorba către Stăpânul şi rugăciunea pentru cei din Sodoma. Vedea urmele acelei înfricoşate pedepse, şi poftea să se înştiinţeze ceva pentrul Dreptul. Pentru că astfel este năravul Sfinţilor: iubitor de dragoste şi milostiv.

Şi ca să ne înveţe pe noi Dumnezeiasca Scriptură, cum că Darul Duhului îndată a pus întru el cunoştinţa lucrului acestuia, şi pe Dreptul de grija ce avea pentru Lot l-a izbăvit, zice: "Şi a fost când a stricat Domnul cetăţile de primprejur, şi-a adus aminte Dumnezeu de Avraam, şi a scos pe Lot afară din mijlocul supărării" (Fac.19,29).

Ce este aceea ce zice: "şi-a adus aminte Dumnezeu de Avraam"?

De Rugăciunea care a făcut-o zicând: "Să nu pierzi pe cel Drept împreună cu cel necredincios" (Fac.18,23).

Ce dar - va zice cineva - pentru rugăciunea Patriarhului s-a mântuit Dreptul, şi nu pentru dreptatea sa? Aşa cu adevărat, şi pentru rugămintea Patriarhului. Deoarece când vom aduce celea despre noi, şi solirea Sfinţilor foarte mult ne foloseşte pe noi. Că dacă noi ne vom trândăvi, şi nădejdile mântuirii noastre le vom pune numai la aceia, nimic nu ne va fi nouă mai mult. Nu pentru că Sfinţii sunt slabi, ci pentru că noi înşine ne vindem prin trândăvirea noastră.

---

1 Din Cuvântul 44 la Facere

Şi ca să cunoşti, cum că când noi ne lenevim, chiar drepţi de vor fi cei ce se roagă pentru noi, chiar Prooroci, nici un folos nu ni se face nouă dintru aceasta - pentru că aceia pe fapta bună a lor şi prin acestea şi-o arată, iar nouă nici un folos nu va fi pentru năravul nostru - ascultă pe Dumnezeul tuturor zicând către Proroocul Ieremia cel Sfinţit din pântece: "Nu te ruga pentru norodul acesta, că nu te voi asculta!"

Vezi iubire de oameni a Stăpânului: Spune mai nainte Proorocului, ca nu după ce se va ruga, neascultându-se, să socotească că pentru pricina lui s-a făcut aceasta. Pentru aceasta îi vesteşte lui mai nainte răutatea norodului şi-i porunceşte să nu se roage ca şi el să poată să ştie mulţimea răutăţii acelora, şi aceia să cunoască că nimic nu le foloseşte lor Proorocul, dacă nu vor voi şi ei să aducă celea ce sunt de partea lor.

Care lucru ştiindu-l, o, iubiţilor, să alergăm la rugăciunile Sfinţilor şi să-i rugăm ca să se roage pentru noi, dar să nu ne nădăjduim numai la rugăciunile acelora, ci şi noi să iconomisim cele ale noastre cum se cuvine, şi să ne sârguim totdeauna să ne schimbăm spre bine, ca să dăm loc rugăciunii celei ce se face pentru noi. Aceasta şi către alt Prooroc zice Stăpânul tuturor: "Au nu vezi ce fac ei? Tămâie grăsime, şi fac turte oştii cerului" ca şi cum ar fi zis către el: Pentru aceştia Mă rogi, carii nu stau de la răutate, carii nu iau nici o simţire de boala întru carea sunt cuprinşi, ci aşa fără nici o durere se află?

Nu vezi defăimarea cea mare a lor? Nu vezi turbarea cea multă a lor? Cum încă până acum n-au luat ei saţiu de păgânătate, ci ca porcul în noroi aşa se tăvălesc întru fărădelegile lor? Au doară de voiau să se întoarcă, aşteptam să Mă roage? Au nu sunt Eu cel ce prin Prooroci strig şi zic: "Şi am zis după ce a curvit ea, după toate acestea întoarce-te la Mine; şi nu s-a întors? Că au doară altceva caut, fără numai a înceta de la păcat, şi a sta de la răutăţi? Au doară cer seama pentru cele trecute, de îi voi vedea pe ei că voiesc să se schimbe? Au nu în toate zilele strig grăind: Nu cu vrere voiesc moartea păcătosului; precum a se întoarce el şi a fi viu? Au nu pentru aceasta fac toate: ca să răpesc din pierzare pe cei stăpâniţi de înşelare? Au doară de îi voi vedea că se schimbă, urnesc? Au nu sunt Eu cel ce zic: "Încă grăind tu - voi zice - iată sunt de faţă!"? Au doară aşa doresc ei de mântuirea lor, precum poftesc Eu ca să se mântuiască toţi oamenii şi la cunoştinţa adevărului să vină? Au doară pentru aceasta dintru neființă întru ființă te-am adus, ca să te prăpădesc? Au doară în zadar am grăit Împărăţia şi bunătăţile nenumărate şi negrăite? Au doară pentru aceasta şi cu gheena am îngrozit, ca şi cu frica aceasta să-i fac pe toţi să alerge la Împărăţia Cerurilor? Nu dar, o, fericite Prooroace, lăsându-i pe aceia îmi aduci Mie rugăciunea, ci la una aceasta te sârguieşte, ca să biruieşti neputinţa acelora, şi întru simţirea bolii să-i aduci, şi la sănătate să-i întorci, şi cele de la Mine negreşit vor urma, pentru că nu zăbovesc, nici urnesc, când voi vedea suflet cu bună cunoştiinţă. Deoarece numai una caut: mărturisirea păcatelor, şi nu mai adaug muncă pentru păcate. Au doară ceva greu şi cu însărcinare este ceea

ce se pune de Mine înainte? De nu aş fi ştiut că se fac mai răi dintru a nu-şi mărturisi păcatele cele mai dinainte, nu aş fi cerut nici aceasta! Dar de vreme ce ştiu că neamul omenesc se pleacă mai mult spre răutate, pentru aceasta voiesc ca să mărturisească păcatele cele mai dinainte, ca mărturisirea să se facă lor împiedicare spre a nu cădea întru aceleaşi.

Deci aceasta, o, iubiţilor, socotindu-le, şi iubirea de oameni a Stăpânului nostru în minte punând-o, să nu ne lenevim, ci mai întâi multă purtare de grijă să facem pentru noi înşine, întinăciunea cea din păcate să o curăţim, şi aşa la rugăciunile Sfinţilor să alergăm. Că de vom voi să ne trezim şi să priveghem, şi noi singuri rugându-ne foarte mult vom folosi. Că de vreme ce iubitor de oameni este Stăpânul nostru, nu aşa prin alţii fiind rugat pentru noi Se pleacă, precum prin noi înşine.

Vezi mulţime de bunătate: De ne va vedea pe noi cei greşiţi, cei necinstiţi, cei ce nu avem nici o îndrăzneală, că puţin ne-am ridicat cu mintea şi voim să scăpăm la bogăţia iubirii Lui de oameni, îndată se pleacă la rugăciuni şi întinde mâna celor ce zăcem şi ne scoală pe cei căzuţi, şi strigă zicând: "Au doară cel ce cade nu se scoală?

Dar ca să cunoaşteţi şi din însăşi lucrurile, cum că mulţi ei singuri prin sine rugându-se mai mult au putut de au dobândit cele ce pofteau, decât prin alţii, nevoie este ca să aducem în mijloc pe cei ce au dobândit, ca şi noi să le urmăm, şi spre râvnă să ne ridicăm.

Deci să auzim cum femeia Cananeiancă mâhnită fiind cu sufletul şi de alt neam, după ce L-a văzut pe Doftorul sufletelor, pe Soarele dreptăţii Care a răsărit celor ce şedeau întru întuneric, cum cu fierbinte şi călduroasă osârdie a făcut Rugăciunea. Şi nici faptul că era femeie, nici că era de alt neam n-au făcut-o să fie mai pregetătoare, ci toate împiedicările acestea lepădându-le, apropiindu-se zice: "Miluieşte-mă, Doamne, că fiica mea rău se îndrăceşte!" Dar Cel Ce ştia cele ascunse ale minţii tace şi nu răspunde, nu o împărtăşeşte de cuvânt, nici i se face milă de femeie, măcar că o vedea că s-a apropiat cu atâta vaet, ci îndelung rabdă, voind să facă tuturor arătată vistieria ce se tăinuia în femeia aceea, Ştia Mărgăritarul cel ascuns, pe carele nu-l voia să se tăinuiască de noi, şi pentru aceasta urneşte, şi nici de răspuns nu o învredniceşte, ca stăruirea cea multă a femeii să se facă învăţătură tuturor celor după urmă.

Şi vezi Bunătatea cea nespusă a lui Dumnezeu. El nu i-a răspuns ei. Iar Ucenicii socotindu-se că sunt mai milostivi şi mai iubitori de oameni, nu îndrăznesc să-i zică arătat: "Dă-i ei cererea!", "Miluieşte-o pe ea!", "Milostiveşte-te spre dânsa!". De ce? "Slobozeşte-o pe ea, că strigă în urma noastră", ca şi cum ar fi zis: Slobozeşte-ne pe noi de supărarea aceasta. îzbăveşte- ne pe noi de strigarea care face.

Ce face Stăpânul? Socotiţi că în zadar am tăcut - zice - şi nu am învrednicit-o pe ea de răspuns? Ascultaţi: "Nu sunt trimis, fără numai către Oile cele pierdute ale casei lui Israil:. Nu ştiţi că de alt neam este femeia? Nu ştiţi că şi vouă mai nainte v-am poruncit în calea păgânilor să nu mergeţi?

Pentru care pricină dar aşa fără de nici o cercare arătaţi milostivirea? Socoteşte înţelepciunea lui Dumnezeu cea cu multă iscusinţă: Şi când s-a părut că răspunde, mai greu decât tăcerea a atins pe femeie, şi ca şi cum i-ar fi dat rană-primejdioasă, câte puţin vrând să o deştepte pe ea, ca să cunoască Ucenicii cei ce nu ştiau credinţa care era ascunsă întru dânsa.

Dar ea nici aşa nu s-a împuţinat, nici nu s-a făcut mai trândavă şi văzând şi pe Ucenici că nimic mai mult nu au săvârşit, şi n-a zis întru ea: Dacă nici aceştia făcând Rugăciune pentru mine nu au putut să-l plece, pentru ce în zadar şi în deşert stăruiesc? - ci ca de foc arzându-se, şi aprinzându-se cu gândul, şi la cele dinlăuntrul rupându-se, se apropie închinându-se şi zicând: "Doamne, ajută-mi!" Nici aşa nu se pleacă la cererea femeii, ci dă răspuns mai greu decât cel dintâi: "Nu este bine a lua pâinea fiilor - zice - şi a'o arunca câinilor".

Socoteşte, o, iubitule, şi te minunează aici de dorinţa sufletului ei şi de credinţa cea mare. Pentru că auzind ea că se numeşte câine, nu s-a îngreuiat, nu s-a întors, ci cu multă bună cuviinţă zice: "Adevărat Doamne, dar şi câinii mănâncă din sfărimiturile mesei domnilor lor" (Matei 15,27). Mărturisesc - zice - că sunt câine. Deci ca pe un câine mă învredniceşte de sfărimiturile mesei.

Văzut-ai credinţă şi bună cunoştinţă a femeii? A primit ceea ce s-a grăit, şi îndată a primit ceea ce poftea, şi a dobândit cu multe laude. Că ce zice Hristos: ", femeie, mare este credinţa ta; fie ţie precum voieşti" (Mat.15,28).

"O, femeie!" admirativ este graiul, de multă laudă plină este ceea ce s-a zis. Mare ai arătat credinţa. Pentru aceasta atâtea îţi vor fi ţie, câte voieşti!

Vezi mărime de dăruire şi te minunează de Înţelepciunea Stăpânului. Oare nu îl socoteam întru început că este El oarecare nemilostiv, aşa respingându-o? Întâi nici de răspuns învrednicind pe femeie, iar după aceea şi prin răspunsul cel dintâi şi prin cel de-al doilea ca şi cum izgonindu-o, şi pe ceea ce se apropia cu atâta dorinţă depărtându-o? Ci de la sfârşit învaţă-te Bunătatea lui Dumnezeu: Voind să o facă pe ea mai vestită, pentru aceasta a întrebuinţat îndelunga răbdare. Că de s-ar fi plecat îndată, nu am fi cunoscut noi fapta bună a femeii. Dar de vreme ce puţin a urnit, şi Iubirea de oameni cea negrăită am cunoscut şi credinţa cea mare a aceleia.

Iar toată istoria aceasta a o aduce în mijloc am fost siliţi, ca să ne învăţăm că nu aşa săvârşim rugându-ne prin alţii, precum noi singuri, când ne apropiem cu fierbinţeală şi cu minte deşteaptă. Că iată femeia aceasta şi pe Ucenici având-u-i rugători pentru dânsa, nimic mai mult n-au putut săvârşi, până când ea stăruind a tras iubirea de oameni a Stăpânului.

Aceasta[1] înseamnă încă şi pilda aceea a prietenului care s-a dus noaptea fără de vreme, şi a cerut cele trei pâini. Că măcar de nu i-ar da lui fiindcă-i este prieten, dar pentru obrăznicia lui sculându-se îi va da.

Aceasta şi arătat a învăţat zicând: "Bateţi, şi se va deschide vouă" (Matei 7,7). "Cereţi, şi se va da vouă; "Căutaţi, şi veţi afla" (Idem 7,7). Fiindcă nu trebuie numai noi să ne sârguim, ci trebuie să chemăm şi ajutorul cel de Sus. Şi negreşit va veni şi va fi de faţă şi ne va ajuta nouă la multe şi toate le va face lesnicioase. Pentru aceasta şi a cere a poruncit, şi darea a făgăduit. Însă a poruncit nu în treacăt a cere, ci cu multă stăruire şi punere. Deoarece aceasta însemnează "căutaţi". Căci cel ce caută, toate scoţându-le din minte, numai la aceea ce caută ia aminte, şi pe nimeni din cei ce sunt de faţă nu socoteşte. Şi aceasta ce zic o ştiu câţi pierzând sau aur, sau robi îi caută. Deci prin cuvântul "căutaţi" aceasta a însemnat.

Iar prin "bateţi" a arătat să ne apropiem cu tărie şi cu minte fierbinte.

Deci să nu te leneveşti, o, omule, nici să arăţi mai puţină osârdie către fapta bună decât pofta cea către bani. Că pe aceia de multe ori căutându-i nu i-ai aflat; deşi ştii că poate nu-i vei afla, însă tot chipul de cercetare porneşti, iar aici şi făgăduinţă având că vei lua cu adevărat, nici cea mai mică parte a osârdiei aceleia nu arăţi. Iar dacă nu iei îndată, nici aşa nu te deznădăjdui. Că pentru aceasta a zis: "Bateţi!" ca să arate că deşi nu îndată va deschide uşa, trebuie a aştepta.

Iar dacă nu crezi hotărârii mele, crede măcar pildei: "Că cine din voi este tată - zice - la carele de va cere fiul lui pâine, au doară piatră îi va da lui? "Căci la oameni de vei face aceasta adeseori, şi supărător şi îngreuietor te vei părea că eşti. Iar la Dumnezeu, când nu vei face aceasta, atuncea mai mult îl întărâţi. Iar de vei îngădui cerând, deşi nu vei lua îndată, vei lua negreşit. Că pentru aceasta s-a încuiat uşa, ca pe tine să te îndemne a bate. Pentru aceasta nu îndată se pleacă, ca să ceri. Stăruieşte dar făcând aceasta, şi vei lua negreşit. Căci ca să nu zici: Dar dacă voi cere şi nu voi lua? prin pildă te-a întărit pe tine întru nădejde, socoteli iarăşi întrebuinţând şi din pilde omeneşti îndemnându-te a nădăjdui pentru aceasta, arătând prin acestea, că nu numai a cere trebuie, ci şi care trebuie a cere. Că cine întru voi este tată, la carele de va cere fiul lui pâine, au doară piatră îi va da lui? Pentru aceea de nu vei lua, pentru aceasta nu iei, pentru că ceri piatră. Deşi eşti fiu nu este de ajuns aceasta spre a lua. Ci şi însăşi aceasta opreşte a lua, că fiind fiu, ceri cele ce nu folosesc. Tu dar să nu ceri nimic lumesc, ci toate Duhovniceşti, şi vei lua negreşit. Că şi Solomon , de vreme ce a cerut cele ce trebuiau să ceară, vezi cum a luat degrab.

---

1 **Din Cuvântul 24 la Matei**

Deci două trebuie să fie la cel ce se roagă: Şi să ceară tare; şi să ceară cele ce trebuie să ceară. De vreme ce şi voi măcar că sunteţi taţi, aşteptaţi să ceară fiii. Şi de vor cere folositor, vă plecaţi şi le daţi.

Deci şi tu acestea socotindu-le nu te duce până ce vei lua, până ce vei afla nu te depărta, nu slăbi osârdia până ce se va deschide uşa. Că de te vei apropia cu această minte şi vei zice: De nu voi lua nu mă duc, vei lua negreşit, dacă unele ca acestea vei cere, care şi aceluia de la care ceri se cuvine să dea, şi ţie celui ce ceri sunt de folos.

Şi care sunt acestea? Dacă vei cere toate cele Duhovniceşti! Dacă după ce vei ierta celor greşiţi, aşa te vei apropia cerând iertarea! Dacă fără de mânie şi îndoire vei ridica mâini curate. Dacă aşa vom cere, vom lua! Pentru că acum râs este cererea noastră şi a unor oameni beţi mai vârtos, decât a celor treji.

Ce dar - zice - când şi Duhovniceşti voi cere, şi nu voi lua?

Nu ai bătut cu osârdie negreşit; sau pe tine te-ai făcut nevrednic de a lua, sau degrab te-ai depărtat.

Şi pentru care pricină - zice - nu a spus cele ce trebuie să cerem?

Toate le-a spus când ne-a învăţat cum să ne rugăm, şi a arătat pentru care trebuie să ne apropiem. Deci să nu zici, cum că m-am rugat şi n-am luat. Că nicidecum nu este a nu lua de la Dumnezeu, Carele atâta iubeşte, cât şi pe părinţi îi întrece atâta pe cât bunătatea pe însăşi răutatea "Că dacă voi răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai vârtos Tatăl vostru cel din Ceruri?" Iar acestea le zicea nu prihănind firea omenească - departe de aceasta - nici grăind că este rău neamul nostru, ci "răutate" numind pe dragostea cea părintească spre deosebirea Bunătăţii Lui, de se va asemăna adică cu Bunătatea Lui! Atâta este covârşirea Iubirii Lui de oameni.

Deci să luăm aminte cu deadinsul la Rugăciuni[1]. Şi ori de nu vom lua, să stăruim ca să luăm. Ori de vom lua, pentru că am luat să nu ne depărtăm. Că nici El nu voieşte să urnească darea, ci cu zăbava iconomiseşte stăruirea noastră. Pentru aceasta şi mută cererea, şi de multe ori sloboade şi ispită a veni asupra noastră, ca adeseori să alergăm la Dumnezeu, şi alergând aşa să petrecem. Tot astfel fac şi părinţii şi maicele iubitoare de fii: Când îi vor vedea pe copii că lasă petrecerea cea împreună cu dânşii, şi se joacă cu cei de o vârstă cu ei, poruncesc slugilor să prefacă şi să arate multe lucruri îngrozitoare, ca de frică să fie siliţi să alerge la sânul maicilor lor Tot astfel şi Dumnezeu de multe ori întinde îngrozire, nu ca să aducă răul asupră, ci ca să ne tragă la Dânsul. Iar când ne vom întoarce către El, risipeşte frica îndată. Că dacă asemenea am fi fost în vremea ispitelor şi în vremea odihnei, nici n-ar fi fost trebuinţă de ispite.

1 Din Cuvântul 10 la Matei

Deci să ne silim totdeauna[1] să fim blânzi şi să petrecem întru fapta bună, după mila lui Dumnezeu la nimic altceva având nădejdile, fără numai la faptele bune ale noastre, Că aceasta însemnând Proorocul zicea: "Fratele nu izbăveşte! Au izbăvi-va omul?" Măcar Moisi de va fi, măcar Samuil, măcar Ieremia. Fiindcă ascultă ce zice către el Dumnezeu: "Nu te ruga pentru norodul acesta, că nu te voi asculta!" Şi ce te minunezi dacă pe tine nu te ascult? Că şi Moisi însuşi de ar fi fost de faţă şi Samuil n-aş fi primit Rugăciunea lor cea pentru aceştia. Măcar Iezechiil de va fi cel ce se roagă, va auzi? Că de va sta Noe, şi Iov şi Daniil, nu vor mântui pe fiii şi fetele lor. Măcar Patriarhul Avraam de se va ruga pentru cei ce bolesc foarte nevindecat şi nu se schimbă, se va duce Dumnezeu lăsându-l pe el, ca să nu primească glasul cel pentru dânşii. Măcar iarăşi Samuil de va fi cel ce face aceasta, va grăi către dânsul: "Nu plânge pentru Saul!" Măcar pentru sora sa de se va ruga cineva nu după cuviinţă, va auzi iarăşi ceea ce Moisi: "De ar fi scuipat tatăl ei în faţa ei, au nu s-ar fi ruşinat?"

Să nu nădăjduim dar cu gura căscată la alţii. Că au mare putere Rugăciunile Sfinţilor cu adevărat, dar când şi noi ne vom pocăi şi ne vom face mai buni. De vreme ce şi Moisi pe fratele său şi cele şase sute de mii de oameni mântuindu-i de urgia lui Dumnezeu ce zăcea asupră-le, pe sora sa nu a putut să o izbăvească. Măcar că nu era deopotrivă păcatul. Pentru că aceea a ocărât pe Moisi, iar aici era păgânătate lucrul cel ce-au îndrăznit de l-au făcut.

Ci nedumerirea aceasta o las la voi...

Iar ceea ce este încă mai grea decât aceasta mă voi ispiti să o dezleg. Că ce trebuie s-o zic pe sora sa. Pentru că cel ce era mai mare ocârmuitor peste atâta norod, luişi nu a putut să îşi ajute. Ci după atâtea osteneli şi ticăloşii, şi stăruirea în patruzeci de ani, se oprea să calce pe pământul acela pentru care erau atâtea făgăduinţe. Care dar era pricina? Nu era folositor darul acesta, ci şi multă vătămare aducea, şi multora din Iudei era să le pună piedică şi să-i arunce jos. Că dacă numai pentru că s-au izbăvit din Egipt, lăsând pe Dumnezeu căutau pe Moisi şi la el socoteau toată treaba - dacă l-ar fi văzut că şi i-a băgat în pământul făgăduinţei, în care păgânătate nu s-ar fi alunecat? Pentru aceasta nici mormântul lui nu s-a făcut arătat.

Încă şi Samuil, pe Saul n-a putut să-l izbăveaască de urgia cea de Sus, iar pe Israililteni de multe ori i-a mântuit.

Şi Ieremia Iudeilor nu a putut să le ajute; iar pe alt oarecare a acoperit întru proorocia sa.

Şi Daniil pe barbarii ce se omorau i-a izbăvit, iar pe Iudeii ce se robeau nu i-a izbăvit.

1 Din Cuvântul 5 la Matei

Încă şi în Evanghelii vom vedea că acestea amândouă se făceau nu la alţii, ci la aceeaşi. Şi cum că acelaşi acum şi-a ajutat luişi, şi tot acum a vândut ajutorul său! Că cel ce era dator cu zece mii de talanţi şi s-a izbăvit pe sine din primejdie rugându- se; şi iarăşi n-a putut .

Altul iarăşi dimpotrivă, mai nainte pe sine s-a vândut şi mai pe urmă foarte mult a-şi ajuta luişi a putut. Care este acesta? Cel ce a mâncat avuţia cea Părintească! Pentru aceasta de ne vom lenevi, nici prin alţii nu vom putea să ne mântuim. Iar de ne vom trezvi, şi noi singuri vom putea aceasta. Noi singuri mai vârtos decât prin alţii. Pentru că Dumnezeu mai mult nouă voieşte să ne dea Darul, decât altora pentru noi rugându-se. Ca şi îndrăzneala să dobândim şi mai buni să ne facem silindu-ne singuri să potolim urgia! Aşa a miluit pe Hananeiancă. Tot astfel pe curvă a mântuit. Şi pe tâlharul - nimeni făcându-se mijlocitor şi apărător.

Şi acestea zic, nu ca să nu ne rugăm Sfinţilor, ci ca să nu ne lenevim, nici zăcând noi jos şi dormind numai la alţii să lăsăm cele ale noastre. Căci zicând: Faceţi-vă vouă prieteni, nu a stat numai până aici, ci a adaus: "din mamona cel nedrept". Pentru ca iarăşi a ta să fie isprava. Că nimic alt fără numai milostenie a însemnat aici. Şi lucrul cel minunat: că nici socoteală cu de-amănuntul nu cere de la noi, dacă ne vom depărta de la nedreptate!

Ceea ce zice aceasta însemnează: Ai dobândit rău? Cheltuieşte bine! Ai adunat cu nedreptate? Risipeşte cu dreptate! Măcar că ce faptă bună este aceasta: a da adică din unele ca acestea? Însă Dumnezeu iubitor de oameni fiind, şi până la aceasta se pogoară. Şi de vom face aşa, multe bunătăţi se făgăduieşte nouă. Dar noi la atâta nesimţire am ajuns, cât nici din cel nedrept să nu dăm. Ci nenumărate răpind, de vom da puţină parte, socotim că am împlinit toată treaba. Nu ai auzit pe Pavel zicând? "Cel ce seamănă cu scumpătate, cu scumpătate va şi secera". Pentru ce dar te scumpeşti? Că au doară cheltuială este lucrul acesta? Au doară pierdere? Venit este şi neguţătorie. Pentru că unde este sămânţă, acolo urmează şi seceriş! Unde este sămânţă, acolo urmează şi înmulţire! Iar tu de vrei să ari pământ gras şi adânc şi care ar fi putut să primească multe seminţe - şi acelea care ai le-ai fi semănat, şi de la alţii te-ai fi împrumutat, socotind că este pagubă scumpătatea întru acelea; iar Cerul vrând să ari carele nici la o turburare de vânturi nu este supus, ci negreşit va da cu mai multă adăugire cele ce se seamănă, pregeţi şi te tragi, şi nu socoteşti că de te vei scumpi vei pierde, iar de nu te vei scumpi, vei dobândi! Risipeşte dar, ca să nu pierzi! Nu ţinea, ca să ţii, scoate afară ca să păzeşti! Cheltuieşte, ca să dobândeşti! Şi de este trebuinţă ca să le păzeşti, nu le păzi tu, că negreşit le vei pierde, ci le încredinţează lui Dumnezeu. Că nimeni de acolo nu le răpeşte. Nu te neguţători tu, că nici nu ştii să dobândeşti, ci dă împrumut cea mai mare parte a capetelor Celui ce dă dobânda. Dă împrumut unde nu este nici o zavistie, unde nu este nici o prihănire, nici vrăjmăşuire, nici frică! Dă împrumut Celui ce nimic nu-I lipseşte, şi are trebuinţă pentru tine! Celui ce pe toţi hrăneşte, şi flămânzeşte, ca tu să nu pieri de foame! Celui ce

sărăceşte, ca tu să te îmbogăţeşti! Dă împrumut de unde nu este a dobândi moarte, ci viaţă în loc de moarte. Că dobânzile acestea pricinuiesc Împărăţie, iar acelea gheena. Acelea privesc la iubirea de argint, iar acestea privesc la filosofie! Acelea sunt din cruzime, iar acestea sunt din iubirea de oameni!

Deci care cuvânt de îndreptare vom avea, când fiind cu putinţă şi mai multe a lua, şi cu întărire, şi în vremea cea cuviincioasă, şi cu multă slobozenie, şi fără de clevetiri, şi frici, şi primejdii, noi lăsând acestea a dobândi, alergăm după acelea de ocară, proaste, amăgitoare şi stricăcioase, care ne pricinuiesc nouă multă văpaia focului? Că nimic cu adevărat, nimic nu este mai de ocară, nimic nu este mai crud decât dobânzile cele de aici! Fiindcă unul ca acesta neguţătoreşte nevoile străine, şi venit îşi face ticăloşia altuia; şi plata cere pentru iubirea de oameni! Ca şi cum temându-se să nu se arate nemilostiv, cu prefacere de iubire de oameni mai adânc sapă groapa, şi când ajută necăjeşte sărăcia! Când întinde mâna, împinge! Când primeşte ca în liman, îl aruncă în stricare de corabie ca într-o piatră şi stâncă ascunsă în mare şi prăpăstuire nearătată.

Dar ce porunceşti - zice - oare argintul cel adunat şi folositor mie, să-l dau altuia spre întrebuinţare şi nici o plată să nu cer?

Departe de aceasta! Nu zic eu aceasta, ci voiesc ca şi multă plată să iei, dar nu proastă şi mică, ci mult mai mare! Că în loc de aur, voiesc să ai dobândă Cerul! Pentru ce dar te supui sub sărăcie tărându-te pe pământ şi mici în loc de mari cerând. Pentru că aceasta este a celui ce nu ştie să se îmbogăţească. Când Dumnezeu în loc de puţini bani îţi făgăduieşte ţie bunătăţile cele din ceruri, iar tu zici: Nu-mi da Cerul, ci în locul Cerului dă-mi aurul cel pieritor, aceasta este a celui de voieşte să petreacă întru sărăcie. Tot astfel cel ce pofteşte bogăţia cea adevărată, va alege pe cele stătătoare în locul celor pieritoare; pe cele necheltuitoare în locul celor ce se cheltuiesc; pe cele multe în locul celor puţine; pe cele nestricăcioase în locul celor stricăcioase. Că aşa şi acelea vor urma! Pentru că cel ce caută pământul mai mult decât Cerul, şi de pământ negreşit se va scăpa! Iar cel ce alege mai mult Cerul decât pământul, amândouă va dobândi cu multă îndestulare. Care pentru ca să se facă şi la noi, să defăimăm toate cele de aici, şi să alegem bunătăţile cele ce vor să fie.

Dar să ne întoarcem iarăşi la Rugăciune.

Vedem că în Biserică astfel de obicei ţine la mulţi[1] carii cum să intre cu haine curate se sârguiesc, şi cum să îşi spele mâinile. Iar cum să îşi pună înaintea lui Dumnezeu sufletul curat, nici o purtare de grijă nu fac. Şi acestea le zic, nu oprind de a spăla mâinile sau gura, ci voind aşa să le spele, precum se cuvine, nu numai cu apă, ci în loc de apă cu faptele bune. Că

1 Din Cuvântul 51 la Matei

întinăciune a gurii este grăirea de rău, hula, ocara, cuvintele pline de mânie, cuvintele de ruşine, râsul, gluma. Deci de ştii întru tine că nimic dintru acestea nu grăieşti, nici nu te întini cu întinăciunea aceasta, apropie-te cu îndrăzneală! Iar de ai primit de nenumărate ori aceste mânjituri, ce te osteneşti în zadar clătindu-ţi limba cu apă, iar întinăciunea cea pieritoare şi vătămătoare purtând-o pe ea.

Căci spune-mi: De ai fi avut în mâini baligă şi noroi, oare ai fi îndrăznit să te rogi? Nicidecum! Măcar că aceasta nu este o vătămăre, iar aceea este pierzare.

Cum dar întru cele ce sunt de mijloc - nici bune, nici rele - eşti cucernic, iar în cele ce sunt oprite eşti trândav?

Ce dar, nu trebuie să ne rugăm?

Trebuie cu adevărat, dar nu întinat fiind, nici astfel de noroi având.

Dar dacă voi apuca şi mă voi întina? întreabă cineva.

Curăţă-te pe tine!

Dar cum şi în ce chip?

Plângi, suspină, dă milostenie, îndreptează-te către cel ocărât, împacă-te cu el prin acestea, şterge-ţi limba, ca să nu întărâţi pe Dumnezeu mai mult. Că dacă cineva umplându-şi mâinile lui de baligă, astfel s-ar fi apropiat apucându-te de picioarele tale şi rugându-se, nu numai nu l-ai fi ascultat, ci şi cu piciorul într- însul ai fi azvârlit - cum dar tu îndrăzneşti aşa să te apropii la Dumnezeu? Pentru că mână este limba celor ce se roagă, şi printr-însa ne apucăm de Genunchiul lui Dumnezeu! Deci să nu o spurci pe ea, ca să nu zică şi către tine: De veţi înmulţi rugăciunea, nu vă voi asculta!". Fiindcă în mâna limbii este viaţa şi moartea," şi din cuvintele tale te vei îndrepta, şi din cuvintele tale te vei osândi!" (Mat.12,37). Deci mai mult decât lumina Ochiului păzeşte limba! Cal împărătesc este limba. Deci de vei pune ei frâu şi o vei învăţa să umble cu bună rânduială, se va odihni peste dânsa şi va şedea Împăratul. Iar de o vei lăsa să se poarte fără de frâu, şi să sară, se face căruţă a diavolului şi a dracilor! Nu ruşina dar limba. Căci cum se va ruga pentru tine, când va pierde îndrăzneala sa? Ci împodobeşte-o pe ea cu blândeţe, cu smerenie! Fă-o vrednică de Dumnezeu către Carele se roagă! Umple-o de buna cuvântare, de multă milostenie! Că se poate şi prin cuvinte a face milostenie: "că mai bun este cuvântul decât darea!" Şi: "răspunde săracului cu blândeţe cele de pace".

Încă şi toată vremea cealaltă cu povestirea Dumnezeieştilor legi împodobeşte-o, ca toată povestirea ta să fie în Legea Celui Prea Înalt. Astfel împodobindu-ne pe noi, să ne apropiem la Împăratul şi să cădem în genunchi, nu numai cu trupul, ci şi cu mintea.

Să socotim la cine ne apropiem şi pentru ce, şi ce voind a săvârşi. La Dumnezeu ne apropiem, pe Carele văzându-L Serafimii şi-au întors feţele nesuferind strălucirea, pe Carele văzându-L pământul se cutremură.

La Dumnezeu ne apropiem Carele locuieşte în lumină neapropiată. Şi ne apropiem pentru izbăvirea de gheena, pentru iertarea păcatelor, pentru

ca să ni se dezlege nouă acele munci nesuferite, pentru ca să dobândim Cerul şi bunătăţile cele de acolo.

Deci să cădem şi cu trupul şi cu mintea, pentru ca noi zăcând, El să ne ridice. Cu liniştire şi cu toată blândeţea să vorbim.

Dar cine este atâta de ticălos şi mişel - zice - încât la rugăciune să nu se facă blând?

Cel ce se roagă cu blestem şi se umple pe sine de mânie, şi strigă asupra vrăjmaşilor.

De voieşti să prihăneşti, pe tine te prihăneşte!

De voieşti să ascuţi limba, asupra păcatelor tale ascute-o! Şi să nu zici ce rău ţi-a făcut ţie altul, ci ce rău ţi-ai făcut tu ţie. Că acesta este mai vârtos rău.

Pentru că nici nu poate altcineva să te nedreptăţească pe tine, dacă nu tu pe tine te vei nedreptăţi. Pentru aceasta de voieşti să te ridici asupra celor ce te nedreptăţesc, asupra ta mai întâi te apropie. Nimeni nu este carele să te oprească. Că de te vei apropia asupra altuia, mai mult nedreptăţindu-te te vei duce.

Şi care nedreptate vei putea şi a spune? Că cutare te-a ocărât şi te-a asuprit, şi în primejdii te-a aruncat? Dar aceasta nu este a te nedreptăţi! Ci de ne vom trezvi; aceasta mult pot şi a ne folosi. Căci cel nedreptăţit este cel ce a făcut unele ca acestea, nu cel ce a pătimit.

Mai ales aceasta este pricina tuturor relelor; că nici nu ştim cine este cel ce se nedreptăţeşte, şi cine este cel ce nedreptăţeşte! Că de am fi ştiut aceasta bine, niciodată nu ne-am fi nedreptăţit pe noi înşine, n-am fi blestemat pe altul, ştiind că este cu neputinţă a pătimi rău de la altul. Pentru că nici a pătimi răpire este rău, ci a face răpire De-aceea de ai răpit prihăneşte-te pe tine; iar de ai pătimit răpire de la altul, roagă-te pentru cel ce te-a răpit, pentru că foarte mult te-a folosit. Că deşi nu astfel este socoteala celui ce a făcut răpirea, dar tu foarte mult te-ai folosit, de vei suferi cu vitejie. Fiindcă pe acela şi oamenii şi Dumnezeieştile legi îl ticăloşesc, iar pe tine cel nedreptăţit şi te încununează şi te laudă. Că nici dacă cineva cuprins fiind de friguri ar fi răpit de la vreunul un vas cu apă, şi s-ar fi săturat de pofta cea vătămătoare, n-am fi zis că acela s-a nedreptăţit de la carele s-a răpit vasul, ci acela carele a răpit. Că pe friguri le-a crescut, şi boala mai cumplită a făcut-o.

Deci aceasta şi la iubitorul de bani şi iubitorul de argint socoteşte. Că şi acesta cuprins fiind de friguri mult mai cumplit decât acela, prin răpirea aceasta a aprins văpaia sa.

Sau dacă cineva nebun fiind ar fi răpit sabie de la vreunul şi s- ar fi omorât pe sine, care era cel nedreptăţit? Evident că acela care a răpit! Deci şi la răpirea banilor aceasta să hotărâm. Că ceea ce la cel nebun este sabia, aceasta la iubitorul de argint este bogăţia. Iar mai vârtos şi mai cumplit. Că cel nebun luând sabia şi străpungându-se, şi de nebunie s-a izbăvit, iar a doua rană nu mai ia. Dar iubitorul de argint în toate zilele

primeşte nenumărate rane, neizbăvindu-se pe sine de acea nebunie, ci mai mult crescându-o. Şi pe cât mai multe răni va lua, pe atâta mai mult dă pricină altor răni mai cumplite.

Deci aceasta socotindu-le, să fugim de această sabie, să fugim de această nebunie. Şi măcar acum să ne trezvim.

Că şi pe această faptă bună "înfrânare" trebuie să o numim, nu mai puţin decât aceea care se socoteşte la toţi. Deoarece acolo, împotriva unei tiranii a poftei se face lupta; iar aici multe şi de multe feluri pofte trebuie a birui. Că nimic cu adevărat nimic nu este mai fără de socoteală decât cel ce este rob banilor. I se pare că stăpâneşte, stăpânit fiind! I se pare că este domn, rob fiind! Şi cu legături înfăşurându-se, se bucură! Mai cumplită făcând fiara, se veseleşte! Şi robit făcându-se îi pare bine şi sare! Şi văzând câine turbându-se şi sărind asupra sufletului său, fiind trebuinţă să-l lege şi să-l topească cu foamea, el şi hrană mai multă îi dă, ca mai tare să sară şi să fie înfricoşat.

Deci acestea toate punându-le în minte, să stricăm legăturile, să omorâm fiara, să gonim boala, să lepădăm nebunia aceasta, ca să dobândim alinare şi sănătate curată, şi cu multă dulceaţă înotând la limanul cel cu bună linişte, să dobândim bunătăţile cele veşnice. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cuvântul al 11-lea

Din Cuvântul 19 la Matei pentru Rugăciunea Domnească, care este "Tatăl nostru"

"Şi când vă rugaţi, să nu fiţi ca făţarnicii, că iubesc prin adunări şi prin unghiurile uliţelor stând să se roage, ca să se arate oamenilor; amin zic vouă: că îşi iau răsplata lor. Iar tu când te rogi, intră în cămara ta, şi încuind uşa ta roagă-te Tatălui tău Care este întru ascuns"

"Făţarnici" îi numeşte pe aceştia, şi foarte cu cuviinţă: Pentru că prefăcându-se ei că se roagă lui Dumnezeu, caută primprejur la oameni; nefiind îmbrăcaţi cu formă de rugători, ci de oameni vrednici de râs. Că cel ce vrea să se roage, pe toţi lăsându-i, numai la acela caută care poate să-i dea cererea. Iar dacă pe acesta lăsându-l înconjuri rătăcindu-te şi pretutindenea purtând ochii, te vei duce cu mâini deşarte. Fiindcă aceasta ai voit tu. Pentru aceasta nu a zis: Nu vor lua ei plată! ci cum că vor lua, dar de la aceia de la cari ei poftesc! Nu voieşte Dumnezeu aceasta, ci El voia să le dea răsplătirea cea de la Dânsul. Dar aceia căutând-o pe cea de la oameni, nu mai au dreptate să ia de la Acela pentru Carele n-au făcut nimic.

Iar tu socoteşte-mi Iubirea de oameni a lui Dumnezeu, când şi pentru bunătăţile care se cer de la noi, se făgăduieşte să dea plată.

Deci prihănindu-i acum pe aceia, carii nu întrebuinţează lucrul precum se cuvine, şi de la aşezarea lor, şi arătându-i că sunt foarte de râs, aduce chipul cel prea bun al Rugăciunii, şi iarăşi dă plata, zicând: Intră în cămara ta!

Ce dar - zice - în Biserică nu trebuie a se ruga? Foarte trebuie a se ruga, dar cu acest fel de socoteală. Că pretutindeni Dumnezeu caută scopul celor ce se fac. Măcar în cămară de vei intra şi închizând uşa, vei face aceasta spre arătare şi fală, nici un folos nu-ţi este ţie de la uşi. Deci vezi şi aici cum cu luare aminte a pus deosebirea, zicând: "ca să se arate mai nainte de închiderea uşilor voieşte să isprăveşti tu, adică să închizi şi uşile minţii. Deoarece bine este pretutindenea a fi izbăvit de slava deşartă, dar mai ales la Rugăciune! Dacă şi fără de această răutate ne rătăcim cu mintea şi înconjurăm în deşert, dacă având şi această boală vom intra, când vom auzi cele ce se grăiesc în Biserică? Iar dacă noi cei ce ne rugăm şi cerem, nu auzim, cum ne rugăm lui Dumnezeu să ne audă?

Sunt însă unii carii după atâtea şi astfel de porunci cu acest fel de rânduială se port la Rugăciune, încât măcar deşi trupul este ascuns, dar prin

glas tuturor se fac pe ei arătaţi, strigând mojiceşte, şi cu chipul şi cu glasul făcându-se pe dânşii vrednici de râs. Nu vezi că şi în târg, de va veni cineva făcând unele ca acestea, şi cu strigare rugându-se, va goni pe acela căruia se roagă; iar dacă liniştit şi cu chipul carele se cuvin, atuncea trage mai mult pe cel ce poate să-i dea Darul?

Deci nu cu chipul şi cu forma trupului, nici cu strigarea glasului, ci cu osârdie să facem rugăciunile. Nu cu zgomot şi cu sunet şi spre arătare şi fală cât a goni şi pe cei de aproape, ci cu toată blândeţea şi zdrobirea minţii şi lacrimile cele dinlăuntru.

Dar te doare sufletul şi pătimeşti şi nu poţi ca să nu strigi? Ci al celui ce foarte pătimeşte şi îl doare este a se ruga aşa, precum am zis. De vreme ce şi Moisi pătimea şi îl durea şi aşa se ruga şi se auzea. Pentru aceasta şi zicea către el Dumnezeu: "Ce strigi către Mine?

Ana iarăşi, neauzindu-se glasul ei, toate a săvârţit câte a voit, pentru că striga inima ei.

Iar Abel nu numai tăcând, ci şi murind se ruga, şi sângele lui slobozea glas mai tare decât trâmbiţa!

Suspină dar şi tu precum Sfântul acela. Nu opresc! Rupe-ţi precum Proorocul a proorocit - inima ta şi nu hainele. Din adâncuri cheamă pe Dumnezeu. Că aşa zice acela: "Dintru adâncuri am strigat către Tine Doamne!" Dinlăuntrul inimii tale trage glasul, fă ca să fie taină Rugăciunea ta! Nu vezi că şi în palatele împărăteşti toată turburarea se scoate afară, şi multă este tăcerea din toate părţile? Deci şi tu ca în nişte palate împărăteşti intrând, nu în cele de pe pământ, ci în cele ce sunt mult mai înfricoşate decât acestea care sunt cele din Ceruri, multă arată buna cuviinţă. Că şi cu Îngerii eşti împreună dănţuitor, şi Arhanghelilor părtaş şi împreună cu Serafimii cânţi. Şi toate cetele acestea arată multă bună rânduială, cu multă frică versul acela de taină şi laudele cele sfinte cântând lui Dumnezeu Împăratul tuturor.

Deci cu aceştia amestecă-te pe tine când te rogi, şi podoabei lor celei de taină urmează. Că nu oamenilor te rogi, ci lui Dumnezeu celui ce este de faţă pretutindenea, Celui ce aude şi mai înainte de glas, Celui ce ştie cele negrăite ale minţii. Dacă aşa te vei ruga, multă plată vei lua! Că Tatăl tău cel ce vede întru ascuns - zice - va răsplăti ţie la arătare. Nu a zis: Va dărui ţie, ci va răsplăti ţie! Căci datornic de Sine s-a făcut ţie, şi cu mare cinste te-a cinstit pe tine şi de aici! Deoarece fiindcă El este nevăzut, astfel voieşte să fie şi rugăciunea ta!

Apoi spune şi însăşi graiurile rugăciunii. Pentru că rugându-vă - zice - să nu batologhisiţi, precum păgânii fac. Aici râde pe păgâni, pretutindeni cu simplitatea feţelor mai tare ruşinându-l pe ascultător. De vreme ce de mai multe ori aceasta mai vârtos împunge şi răneşte: a se părea adică că se aseamănă cu oamenii cei deznădăzduiţi, de aici pe ei îi opreşte, "vattologhie" (poliloghie) aici numind pe bârfeală, precum când cerem de la Dumnezeu cele ce nu se cuvin: adică stăpânire şi slavă, biruinţă asupra

vrăjmaşilor, mulţime de bani; şi în scurt cele ce pe noi nimic nu ne folosesc. Că ştie - zice - de ce aveţi trebuinţă.

Iar împreună cu acestea mi se pare mie că porunceşte aici să nu facem Rugăciunile lungi! Lungi nu cu vremea, ci cu mulţimea şi lungimea cuvintelor. Că trebuie a stărui aceleaşi cerând Că întru Rugăciune - zice - îngăduind.

Încă şi El prin pilda văduvei care pe dregătorul nemilostiv şi crud l-a plecat cu necurmarea Rugăciunii; şi prin pilda acelui prieten care a venit noaptea fără de vreme şi l-a sculat din pat pe cel ce dormea, nu pentru prieteşug, ci pentru stăruire - nimic altceva n-a legiuit fără numai ca toţi să ne rugăm Lui neâncetat. Dar n-a poruncit simplu ca Rugăciune de nenumărate stihuri alcătuind să ne apropiem la El şi să vestim. Că aceasta a însemnat, zicând: "Că li se pare că întru multă vorba lor, se vor auzi!" Deci nu vă asemănaţi lor, că ştie Tatăl vostru de ce aveţi trebuinţă, mai nainte de a cere voi de la Dânsul" (Matei 6, 8).

Şi dacă ştie de ce avem trebuinţă - zice - pentru ce trebuie să ne rugăm?

Nu ca să-l înveţi pe El şi să-I arăţi, ci ca să-L pleci, ca să te împrieteneşti prin neâncetarea Rugăciunii, ca să te smereşti, ca să-ţi aduci aminte de păcatele tale.

"Deci voi aşa să vă rugaţi: Tatăl nostru Carele eşti în Ceruri, sfinţească-se Numele Tău". Vezi cum îndată l-a sculat pe ascultător şi i-a adus aminte întru început de toată facerea de bine. Pentru că cel ce a zis "Tată" pe Dumnezeu, prin această singură numire a mărturisit: iertare a păcatelor şi ridicare a muncii, Dreptate, Sfinţire, izbăvire, facere de fii, Moştenire şi frăţime către Unul-Născut şi darea Duhului. Că nu este cu putinţă a numi Tată pe Dumnezeu, de nu va dobândi toate bunătăţile acelea.

Deci cu două chipuri ridică cugetul lor: Şi cu dregătorie Celui ce se cheamă; şi cu mărimea facerilor de bine care au dobândit ei.

Iar când zice: "în Ceruri" nu zice aceasta închizându-l acolo pe Dumnezeu, ci de la pământ depărtând pe cel ce se roagă, şi în locurile cele înalte pironindu-l şi în petrecerile cele de Sus.

Ne învaţă încă să facem Rugăciunea şi de obşte pentru fraţi, căci nu zice: Tatăl meu care eşti în Ceruri", ci "Tatăl nostru" pentru trupul cel de obşte înălţând Rugăciunile, şi nicăieri socotind folosul său, ci pretutindenea al aproapelui.

Cu acest cuvânt încă şi vrajba o ridică şi trufia o potoleşte, şi zavistia o scoate afară, şi pe muma tuturor bunătăţilor pe Dragoste o aduce înlăuntru; pe nepotrivirea lucrurilor omeneşti o leapădă, şi multă cinstea cea deopotrivă a Împăratului către cel sărac o arată, de vreme ce întru cele mari şi prea de nevoie ne împărtăşim toţi. Că ce vătămare este din rudenia cea de jos când întru cea de sus suntem toţi uniţi, şi nimeni nu are mai mult decât celălalt nimic, nici bogatul decât săracul, nici stăpânul decât sluga,

nici stăpânitorul decât supusul, nici împăratul decât oşteanul, nici filosoful decât barbarul, nici înţeleptul decât prostul.

Fiindcă tuturor o blagorodie a dăruit: Tată al tuturor deopotrivă a Se numi primind şi cu cuviinţă judecând. Deci după ce a adus aminte de blagorodia aceasta, şi de Darul cel de Sus şi de cinstea cea deopotrivă către fraţi, şi de dragoste şi depărtându- i de la pământ i-a pironit la cele Cereşti, să vedem ce porunceşte de-aceea să cerem. Că şi cuvântul acesta este de-ajuns a pune învăţătură a toată fapta bună. Că acela ce a numit Tată pe Dumnezeu, şi Tată de Obşte, cu dreptate este să arate astfel de petrecere, încât să nu se vadă nevrednic de această blagorodie, şi să pună osârdia întocmai cu Darul. Însă nu se îndestulează cu aceasta, ci adaugă şi alta, astfel zicând: "Sfinţească-se Numele Tău".Vrednică estre Rugăciunea de cel ce cheamă Tată pe Dumnezeu, ca nimic să nu ceară mai nainte de Slava Tatălui, şi toate să le socotească pe urmă după lauda aceea. Deoarece "Sfinţească-se" înseamnă "slăvească-se". Că pe Slava Sa o are deplin şi asemenea pururea rămânând ea. Dar porunceşte să se roage cel ce se roagă, ca şi prin viaţa noastră să se slăvească El. Care şi în altă parte zice: "Să strălucească Lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre cele bune, şi să slăvească pe Tatăl vostru cel din Ceruri. Că Serafimii slăvind pe Dumnezeu aşa ziceau "Sfânt, Sfânt, Sfânt". Pentru aceasta "sfinţească-se" este "slăvească-se. Învredniceşte-ne - zice - aşa curat a vieţui noi, cât toţi prin noi să te slăvească pe Tine. Care lucru este iarăşi al filosofiei celei desăvârşit a arăta adică acest fel de viaţă întru toate neprihănită, cât fiecare din cei ce văd a aduce Stăpânului laudă pentru acestea.

"Vie Împărăţia Ta" - şi acest cuvât este iarăşi al unui copil cunoscător de bine şi mulţumitor, carele nu se pironeşte la cele ce se văd, nici nu socoteşte ceva mare lucrurile cele de aici, ci se sârguieşte către Tatăl şi pofteşte cele ce vor să fie. Care se face din bună ştiinţă a gândului şi din suflet izbăvit de lucrurile cele de pe pământ. Deci aceasta şi Pavel în toate zilele poftea, pentru aceasta şi zicea : "Că şi carii avem pârga Duhului, şi noi singuri întru noi suspinăm, aşteptând punerea de fii, pe izbăvirea trupului nostru". Pentru că cel ce are această poftă, nici de cele bune al vieţii acesteia nu poate să se îngâmfe, nici de cele de mâhnire să se împileze; ci ca şi cum ar fi petrecut întru însăşi Cerurile, de amândouă nepotrivirile este izbăvit.

"Fie voia Ta precum şi în Cer şi pe pământ". Văzut-ai urmare prea bună? Că a poruncit să poftim cele ce vor să fie şi către ducerea aceea să ne silim. Dar până când se va face aceasta, şi aici petrecând să ne sârguim să arătăm aceeaşi petrecere cu cei de sus. Că trebuie să poftim Cerurile - zice - şi cele din Ceruri. Însă a poruncit şi mai nainte de Cer să facem Cer pe pământ şi întru dânsul petrecând ca şi cum am fi petrecut acolo aşa toate să facem şi să grăim, încât şi pentru acestea să ne rugăm Stăpânului. Că nimic nu ne împiedică să ajungem la petrecerea cea cu deadinsul a Puterilor celor

de Sus pentru că locuim pe pământ. Ci se poate şi aici petrecând noi, ca şi cum am fi fost Sus în Cer toate să facem.

Deci ceea ce zice întru acest fel este: Precum acolo toate fără de zăticnire se fac, şi îngerii nu întru unele ascultă, iar în altele nu ascultă, ci întru toate se pleacă şi se supun - "cei puternici la virtute, carii faceţi cuvântul Lui", tot astfel şi pe noi oamenii ne învredniceşte nu pe jumătate să facem Voia Ta, ci toate precum voieşti să le împlinim.

Văzut-ai cum ne-a învăţat şi să ne smerim, arătând că fapta bună nu este numai a osârdiei noastre, ci şi a Darului celui de Sus? Şi iarăşi pe purtarea de grijă cea pentru toată lumea a poruncit ca fiecarele din noi cei ce ne rugăm să o primim asupră-ne? Pentru că nu a zis: "Fie Voia Ta întru mine" sau "întru noi", ci pretutindenea în tot pământul, ca să se risipească înşelarea şi să se sădească adevărul, şi să se scoată afară toată răutatea, şi să se întoarcă fapta bună - şi nimic cu acest chip să nu se deosebească Cerul de pământ. Că de se va face aceasta - zice - întru nimic nu se vor deosebi cele de jos de cele de Sus, deşi cu firea sunt despărţite, alţi Îngeri arătându-ne nouă pământul.

"Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne nouă astăzi". Ce este pâinea cea spre fiinţă? Adică cea de fiecare zi. Că de vreme ce a zis, aşa fie voia Ta precum în Cer şi pe pământ, - şi vorbea cu oamenii îmbrăcaţi la trup, şi supuşi la nevoia firii, şi carii nu puteau să aibă aceeaşi nepătimire cu Îngerii, pentru aceasta porunceşte ca poruncile asemenea să se facă şi pe noi precum le împletesc pe ele şi aceia. Dar se pogoară de-aciia şi la neputinţa firii. Pentru că cer luare aminte a petrecerii atâta de multă, dar nu nepătimire. Fiindcă nu sloboade sila firii, Că are trebuinţă de hrana cea de nevoie.

Iar tu îmi ia aminte cum şi în cele trupeşti multă este cea a Duhovniciei. Că nu pentru bani, nici pentru desfătare, nici pentru scumpetea hainelor, nici pentru altceva nimic dintru acestea. Ci numai pentru pâine a poruncit să facem rugăciunea, şi pentru pâinea cea pentru fiecare zi, ca să nu ne grijim pentru ziua de mâine. Pentru a aceasta a adaus: "pâinea cea spre fiinţă", adică cea pe fiecare zi. Şi nici cu cuvântul acesta nu s-a îndestulat, ci şi altul după aceasta a adaus, zicând: dă-ne-o nouă astăzi", ca să nu ne sfărâmăm pe noi înşine cu grija celei viitoare. Că pentru ziua ceea ce nu ştii de îi vei vedea lungimea, pentru care pricină suferi grija? Aceasta şi mai nainte mergând prin multe cuvinte a poruncit, zicând: "Nu vă grijiţi de ziua de mâine" Pentru că voieşte noi totdeauna să fim încinşi şi spre zburare gătiţi, atâta plecându-ne firii, cât nevoia trebuinţei cere de la noi.

Apoi fiindcă se întâmplă şi după Baia naşterii de a doua să greşim multă Iubirea Sa de oameni arătând şi aici porunceşte pentru iertarea păcatelor acestora să ne apropiem la Iubitorul de oameni Dumnezeu şi să zicem aşa:

"Iartă-ne nouă datoriile noastre, precum şi noi iertăm datornicilor noştri!"

Văzut-ai mulţime de iubire de oameni? După ridicarea atâtor răutăţi şi mărime nespusă de Dar iarăşi greşind noi ne învredniceşte de iertare. Căci cum că Rugăciunea aceasta se cuvine credincioşilor învaţă şi legile Bisericii şi începutul Rugăciunii. Pentru că cel neînvăţat Tainelor nu poate să cheme Tată pe Dumnezeu. Deci dacă celor credincioşi se potriveşte Rugăciunea aceasta, iar aceştia se roagă să li se ierte lor păcatele, arătat este că nici după Baie nu s-a ridicat folosul pocăinţei. Că de nu voia să arate aceasta, nici să ne rugăm aceasta n-ar fi legiuit. Însă El pomenind de păcate şi poruncind să cerem iertare, învăţându-ne cum să dobândim iertarea şi uşoară făcând calea ei, arătat este că ştiind, şi arătând că şi după Baie este cu putinţă a spăla greşelile, a adus această lege a Rugăciunii. Cu aceea că a pomenit de păcate, plecându-ne să ne smerim. Iar cu aceea că a poruncit să iertăm altora, izbăvindu-ne pe noi de toată pomenirea de rău. Iar cu aceea că în locul acestora şi nouă se făgăduieşte să ne ierte, dându-ne bune nădejdi şi învăţându-ne pe noi să filosofim şi pentru Iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu.

Iar aceea la care mai vârtos trebuie a lua aminte aceasta este, ca întru fiecare din cele ce s-au zis pomenind de întreagă fapta bună, întru aceasta a cuprins şi pomenirea de rău. Că a se sfinţi Numele Lui este lucrare cu de-amănuntul a petrecerii celei desăvârşite; şi a fi voia Lui, aceasta însăşi iarăşi însemnează; şi a putea chema Tată pe Dumnezeu este arătare a petrecerii celei fără de prihană. Întru carea toate s-au cuprins şi aceea că trebuie a lăsa iuţimea către cei greşiţi. Însă nu s-a îndestulat cu aceastea, ci vrând să arate câtă osârdie face pentru lucrul acesta şi osebit îl pune pe el, şi după Rugăciune de nici o altă poruncă nu pomeneşte, fără numai de aceasta, aşa zicând: "De veţi ierta oamenilor greşelile lor, va ierta vouă şi Tatăl vostru cel Ceresc" (Mat.6,14). Pentru aceasta de la noi este începutul şi noi suntem stăpâni ai judecăţii celei pentru noi. Căci ca nici din cei nesimţitori nimeni să nu poată prihăni nici cu mică nici cu mare prihană, când se judecă, pe tine cel vinovat te face stăpân al hotărârii. Şi precum tu ai judecat pentru tine însuţi, aşa şi Eu voi judeca pentru tine. Şi de vei ierta celui ce este împreună cu tine rob, şi de la Mine acelaşi Dar vei dobândi! Măcar că nu este întocmai aceasta cu aceea. Pentru că tu ierţi având trebuinţă, iar Dumnezeu de nimic având trebuinţă. Tu celui împreună cu tine rob, iar Dumnezeu robului. Tu vinovat fiind la nenumărate rele, iar Dumnezeu fără de păcat fiind.

Însă şi aşa arată Iubirea Sa de oameni. Pentru că putea şi fără de aceasta să-ţi ierte ţie toate greşalele, dar voieşte ca şi de aici să dobândeşti tu faceri de bine, nenumărate pricini de blândeţe şi de lubire de oameni dându-ţi ţie despre toate părţile şi năravul cel de fiară care este întru tine scoţându-l afară, mânia stingând-o, şi despre toate părţile lipindu-te cu mădularul tău.

Că ce poţi a zice: cum că cu nedreptate ai pătimit vreun rău de la aproapele? Că acestea sunt păcatele, că dacă cu dreptate, nici păcat este

lucrul. Dar şi tu pentru unele ca acestea - şi cu cât mai mari - te apropii ca să iei iertare. Încă şi mai nainte de iertare, nu mic dar ai dobândit, învăţându-te că ai suflet omenesc, şi deprinzându-te toată blândeţea. Şi după acestea şi mare plată ţi se păstrează ţie acolo aceasta, că nu ţi se cere ţie cuvânt pentru nici unul din păcatele tale. Deci de care muncă nu suntem vrednici, când luând noi astfel de putere, ne vindem mântuirea noastră? Şi cum în celelalte lucruri ne vom ruga să fim ascultaţi, când noi întru cele ce sunt în puterea noastră, nu voim să ne miluim pe noi înşine?

Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean. Că a Ta este împărăţia, şi Puterea şi Slava în veci, Amin". Aici ne învaţă pe noi luminat prostimea noastră şi potoleşte îngâmfarea şi trufia, învăţându-ne, nici a ne lepăda de lupte şi de nevoinţe nici a sări la dânsele. Că aşa şi nouă biruinţa ne va fi mai strălucită, şi diavolului biruirea şi căderea mai de râs. Deoarece când ne tragem trebuie să stăm vitejeşte. Iar când nu ne chemăm, trebuie să ne liniştim şi să aşteptăm vremea nevoinţelor ca să arătăm şi cum că suntem neâmpărtăşiţi de slava deşartă şi că suntem viteji!

Iar "viclean" îl numeşte pe diavolul aici, poruncindu-ne nouă ca să avem către el război neâmpăcat, şi arătând că nu din fire este întru acest fel. Că vicleşugul nu este din cele ce se fac din fire, ci din cele ce se fac din voinţă.

Iar acela s-a numit aşa cu covârşire, pentru mulţimea răutăţii; şi pentru că cu nimic nedreptăţindu-se de la noi are către noi neâmpăcat război. Pentru aceasta nici nu a zis: "ne izbăveşte de cei vicleni", ci: " de cel viclean" învăţându-ne pe noi, ca nicidecum către cei de aproape să nu ne aflăm cu greaţă şi cu amărăciune întru cele ce pătimim rău de la dânşii, ci de la aceştia să mutăm vrajba către acela, fiindcă el este pricinuitorul tuturor răutăţilor.

Deci îngrijitori şi nevoitori făcându-ne cu pomenirea vrăjmaşului, şi trândăvirea toată de la noi tăind-o, iarăşi ne face îndrăzneţi şi ridică cugetele, pomenind de Împăratul sub Care suntem rânduiţi, şi arătând că decât toţi El este mai puternic. Pentru că "a Ta este împărăţia, şi Puterea şi Slava". Deci dacă a Lui este Împărăţia, de nimeni nu trebuie să ne temem, fiindcă nimeni nu este Carele să se împotrivească şi să împărţească cu el stăpânirea. Căci când zice: "A Ta este Împărăţia" arată şi pe acela carele ne luptă pe noi că este supus Lui, chiar dacă se pare că se împotriveşte, Dumnezeu slobozind atuncea. Pentru că şi el este din numărul robilor, deşi al celor necinstiţi şi greşiţi, şi nu va îndrăzni să se pună asupra unuia din cei împreună robi, de nu va lua mai întâi de Sus stăpânirea.

Şi ce zic asupra vreunuia din cei împreună robi? Nici asupra porcilor nu a suferit să îndrăznească, până când El i-a dat voie; nici asupra turmelor, nici asupra cirezilor, până când a luat de sus stăpânirea şi puterea.

Deci oricât de neputincios vei fi, dreptate ai să îndrăzneşti având astfel de Împărat Carele cu lesnire şi prin tine poate să isprăvească toate.

"Şi Slava în veci, Amin" - nu numai te izbăveşte de relele cele ce vin asupră, ci şi slăvit poate să te facă, şi strălucit. Că precum puterea Lui

este multă, tot aşa şi Slava nespusă! Toate acestea sunt veşnice, şi nici un sfârşit al lor nu este.

Văzut-ai cum despre toate părţile l-a îndemnat pe nevoitor şi l-a făcut să îndrăznească.

Apoi, precum am zis mai înainte, vrând să arate că mai mult decât toate urăşte şi se scârbeşte de pomenirea de rău şi mai mult decât toate primeşte pe fapta bună cea împotriva acestei răutăţi, şi după rugăciune iarăşi a pomenit de isprava aceasta, şi de la munca ce este pusă înainte şi de la cinstea cea hotărâtă îndemnând pe ascultător la primirea acestei porunci. Căci zice: "De veţi ierta oamenilor, şi Tatăl vostru cel Ceresc va ierta vouă. Iar de nu veţi ierta, nici El nu va ierta vouă" (Matei 6,14-15). Pentru aceasta iarăşi a pomenit de Ceruri şi de Tatăl, ca şi cu aceasta să ruşineze pe ascultător: dacă unui Tată ca acesta fiind fiu va să se sălbăticească, şi la Cer fiind chemat are înţelegere pământească şi a acestui veac pentru că nu numai după Dar, ci şi cu lucrurile trebuie să fim fii ai lui Dumnezeu. Că nimic aşa nu face asemenea lui Dumnezeu, precum a fi iertător celor răi şi celor ce nedreptăţesc. Precum a învăţat şi mai nainte când zicea că răsare Soarele peste cei răi şi peste cei buni. Pentru aceasta şi la fiecare grai ce s-a zis porunceşte de obşte să facem rugăciunile, zicând: "Tatăl nostru" şi "Fie voia Ta precum în Cer şi pe pământ" şi "Dă-ne nouă pâinea" şi "Iartă- ne nouă datoriile noastre" şi "Nu ne duce pe noi în ispită" şi "Ne izbăveşte pe noi", - pretutindeni poruncind să întrebuinţăm graiul acesta înmulţitor, ca nici urmă de mânie să nu avem către aproapele.

Deci de câtă muncă sunt vrednici cei ce după toate acestea nu numai că nu iartă, ci şi pe Dumnezeu îl roagă spre izbăvirea vrăjmaşilor, ca şi cum de-a dreptul împotrivă calcă legea aceasta? Şi mai vârtos când El toate face şi lucrează ca nici să ne împerechiem (grupăm) noi între noi.

Că de vreme ce rădăcina tuturor bunătăţilor este dragostea, pe cele ce o vatămă pe ea le surpă, şi despre toate părţile ne adună lipindu-ne între noi. Nimeni nu este - tată de va fi, sau mamă, sau prieten, sau altcineva - carele atâta ne-a iubit pe noi precum Dumnezeu cel ce ne-a făcut pe noi. Acestea mai ales sunt arătate şi din facerile de bine care ne face nouă în fiecare zi şi din poruncile ce le porunceşte. Iar de îmi vei zice mie scârbele, durerile şi relele acestei vieţi, pune în minte câte greşeşti Lui în toate zilele, şi nu te vei mai minuna chiar şi mai multe rele decât acestea de vor veni asupra ta. Ci vreun bine de vei dobândi, atuncea şi te vei minuna şi te vei spăimânta. Iar acum căutăm la nevoile care ne vin asupră, şi greşelile care în toate zilele greşim nu le socotim. Pentru aceasta ne mâhnim.

Fiindcă dacă cu de-amănuntul am fi socotit păcatele noastre, atuncea am fi cunoscut bine de câte rele suntem vinovaţi. Şi ca lăsând celelalte pe cele ce s-au greşit deosebi de fiecarele care s-au făcut astăzi, să le spun. Deci cine din noi nu s-a trândăvit la rugăciune? Cine nu s-a mândrit? Cine nu a căzut în slava deşartă? Cine nu a grăit de rău pe fratele? Nici nu a primit poftirea? Cine nu a căutat cu ochi desfrânaţi? Cine nu şi-a adus

aminte cu patimă de vrăjmaşul, şi a făcut să se umfle inima sa? Iar dacă în Biserică fiind şi în puţină vreme la atâtea rele vinovaţi ne-am făcut, ce vom fi dacă vom ieşi de aici? Dacă în liman atâtea valuri, când vom ieşi în noianul răutăţilor: în târg zic şi în pricinile politiceşti şi în grijile casei, oare vom putea să ne cunoaştem măcar pe noi înşine? Însă spre izbăvirea de atâtea de multe şi atâtea de mari păcate, Dumnezeu ne-a dat nouă scurtă şi lesnicioasă cale, izbăvită de toată osteneala. Căci care osteneală este a ierta celui ce ne-a mâhnit? Ci osteneală este a nu ierta, ci a ţinea vrajba. Că a fi izbăvit de mânie şi multă odihnă pricinuieşte şi lucru foarte uşor este la cel ce voieşte. Nici noian nu trebuie a trece, nici cale îndelungată a călători, nici a trece peste vârfurile munţilor, nici a cheltui bani, nici trupul a-l topi, ci de ajuns este numai a voi şi toate păcatele s-au dezlegat. Iar dacă nu numai tu nu vei ierta, ci şi te vei ruga lui Dumnezeu asupra lui şi-l vei blestema pe el, care nădejde de mântuire vei avea de-aceea, dacă când este trebuinţă de a-L îmblânzi pe El, tu şi atuncea Îl vei întărâta pe El, fiind îmbrăcat cu formă de rugător, dar slobozind glasuri de fiară şi asupra ta ascuţind săgeţile acelea ale vicleanului?

Pentru aceasta şi Pavel pomenind de Rugăciune, nimic n-a cerut aşa precum pe păzirea acestei porunci. Că "ridicându-şi mâinile curate - zice - fără de mânie şi fără de îndoire" (I Tim.2,8).

Dacă nici când ai trebuinţă de milă nu laşi mânia, ci o şi pomeneşti foarte - deşi ştii că asupra ta împingi sabia - când vei putea să te faci iubitor de oameni şi să verşi veninul rău al acestei răutăţi? Iar dacă n-ai cunoscut încă mărimea acestei necuviinţe, socoteşte-o pe ea când se face la oameni, şi atuncea vei vedea mărimea ocării. Dacă la tine care eşti om ar fi venit cineva rugându-se ca să se miluiască, apoi când zace jos pe pământ ar fi văzut vreun vrăjmaş , şi lăsând de a se ruga ţie ar fi bătut pe acela, care nu ai fi făcut mânia mai mare? Aceasta socoteşte că se întâmplă şi la Dumnezeu. Că şi tu când te rogi lui Dumnezeu, lăsând atuncea rugăciunea baţi pe vrăjmaşul cu cuvintele şi ocărăşti legile lui Dumnezeu, chemând pe Cel ce a legiuit ca să lăsăm toată mânia asupra ce ne-au mâhnit, şi rugându-L să facă cele împotriva poruncilor Sale.

Oare nu-ţi este de ajuns spre cuvânt de muncă că tu calci legea lui Dumnezeu, ci şi pe El îl rogi să facă aceasta?

Ai uitat cele ce a poruncit?

Sau este om Cel ce a zis acestea?

Dumnezeu este Cel ce ştie toate şi voieşte ca cu tot de-amăruntul să i se păzească legile lui. Şi atâta este de departe de a face acestea care tu te rogi, încât şi de către tine cel ce zici acestea - şi numai pentru că le zici - Se întoarce şi te urăşte şi te pedepseşte cu pedeapsa cea mai de pe urmă. Aşadar, cum te rogi să dobândeşti de la El acelea de la care El porunceşte să te depărtezi cu multă osârdie?

Sunt unii care au ajuns la atâta nesocoteală, cât nu numai asupra vrăjmaşilor se roagă, ci şi pe copiii acelora îi blestemă. Şi de- ar fi fost cu

putinţă ar fi voit şi din cărnurile lor să guste iar mai vârtos şi gustă. Să nu-mi zici că nu ai înfipt dinţii în trupul celui ce te-a scârbit, pentru că mult mai cumplit ai făcut, cât despre partea rugându-te ca de Sus să se pogoare mânie asupra lui; să se dea la muncă fără de moarte; şi împreună cu toată casa să se răstoarne. Acestea decât care muşcări nu sunt mai cumplite? Decât care săgeţi nu sunt mai amare?

Nu Hristos te-a învăţat pe tine acestea? Nu ţi-a poruncit aşa să- ţi însângerezi gura! Că decât gurile cele însângerate din cărnuri omeneşti mai cumplite sunt nişte limbi ca acestea.

Aşadar, cum vei săruta pe fratele tău? Cum te vei atinge de Jertfă? Cum vei gusta din Sângele Stăpânesc având atâta otravă în mintea ta? Deoarece când zici: "Sfarmă-l pe el!" şi: "Răstoarnă-i casa!" şi: "Prăpădeşte-i-le toate!" şi pieiri nenumărate rogi asupra lui, nimic nu te deosebeşti de ucigătorul de om, iar mai ales de fiara cea mâncătoare de om.

Deci să încetăm de boala aceasta şi de turbarea,şi să arătăm către cei ce ne-au mâhnit buna voinţă şi dragostea care ne-a poruncit, ca să fim asemenea Tatălui celui din Ceruri.

Vom înceta de ne vom aduce aminte de păcatele noastre, de vom cerceta cu de-amănuntul toate greşelile noastre, cele dinlăuntru, cele de afară, cele din târg, cele din Biserică. Că dacă pentru nici o altă greşeală, dar pentru defăimarea şi nebăgarea de seamă care o facem aici suntem vrednici cu cea mai de pe urmă pedeapsă a ne pedepsi. Căci când Proorocii cântă, Apostolii laudă şi Dumnezeu vorbeşte noi ne rătăcim pe afară şi băgăm înăuntru turbare de lucruri ale acestei vieţi. Şi nici atâta linişte nu dăm legilor lui Dumnezeu câtă tăcere dau privitorii în privelişti scrisorilor împăratului. Pentru că acolo citindu-se scrisorile acestea şi boierii şi voievozii şi sfetnicii şi norodul stau toţi în picioare cu linişte ascultând cele ce se grăiesc. Şi dacă atuncea în acea linişte prea adâncă cineva sărind deodată va striga, ca cela ce a pricinuit ocară la împăratul cu cea mai de pe urmă muncă se pedepseşte. Iar aici când se citesc scrisorile cele din Cer, multă turburare despre toate părţile se face. Măcar că şi cel ce a trimis scrisorile este mult mai mare decât împăratul acesta, şi priveliştea mai cinstită. Că nu este numai de oameni, ci şi de Îngeri. Şi darurile acestea de biruinţă pe care le binevestesc scrisorile sunt mult mai înfricoşate decât cele de pe pământ. Pentru aceasta nu numai oamenilor, ci şi Îngerilor, şi Arhanghelilor, şi noroadelor Cerurilor şi tuturor celor de pe pământ, ni se porunceşte să lăudăm. "Că binecuvântaţi pe Domnul - zice - toate lucrurile Lui". Că nu sunt mici isprăvile, ci covârşesc tot cuvântul şi mintea şi cugetul omenesc. Acestea în fiecare zi le propovăduiesc Proroocii, cu deosebit chip fiecarele vestind acest strălucit semn de biruinţă. Că unul zice: "Suitu-te-ai la înălţime, robit-ai robime, şi ai luat daruri întru oameni" şi: "Domnul cel tare şi puternic în război". Iar altul zice: "Şi va împărţi dobânzile celor tari. Că pentru aceasta a venit, ca să propovăduiască celor robiţi iertare şi celor orbi vedere". Şi împotriva morţii strigând acel glas de biruinţă zicea:

"Unde-ţi este moarte biruinţa! Unde-ţi este iadule boldul?". Altul iarăşi binevestind pacea cea prea adâncă zicea: "Şi-şi vor face săbiile lor fiare de plug, şi suliţele lor seceri". Altul cheamă pe Ierusalim zicând: "Bucură-te foarte fata Sionului, că iată Împăratul tău vine la tine blând şi călare pe cea de sub jug şi pe mânz tânăr". Altul vesteşte şi venirea cea de-a doua a Lui, aşa zicând: "Va veni Domnul pe Carele îl căutaţi, şi cine va suferi ziua intrării Lui? Jucaţi ca viţeii cei slobozi din legături". Altul iarăşi spăimântându-se de unele ca acestea zicea: "Acesta este Dumnezeul nostru, şi nu se va adăuga altul spre Dânsul". Însă când şi acestea şi mult mai multe se grăiesc, fiind trebuinţă să ne cutremurăm, şi nici să nu socotim că suntem pe pământ, noi ne gâlcevim şi ne turburăm ca în mijlocul târgului, vorbind cele ce nimic nu privesc la noi, cheltuim toată vremea slujbei Bisericeşti!

Deci când şi în mici şi în mari, şi întru ascultare şi întru faptă, şi afară şi înlăuntru în Biserică suntem aşa de trândavi;când împreună cu acestea toate ne rugăm şi asupra vrăjmaşilor şi îi blestemăm, de unde vom avea nădejde de mântuire, când lângă atâtea păcate adăugăm altă adăugire cumplită şi întocmai cu celelalte, pe această fărădelege, adică rugăciune?

Deci de este cu dreptate să ne minunăm de se întâmplă nouă ceva din cele nenădăjduite şi de întristare, trebuie când nu se întâmplă să ne minunăm? Că aceea este din urmarea lucrurilor, iar aceasta este mai presus de tot cuvântul şi aşteptarea. Că mai presus de cuvânt este ca vrăjmaşi făcându-ne ai lui Dumnezeu, şi mâniindu-l pe El să ne desfătăm de Soare şi de ploi şi de celelalte toate, oameni carii întrecem cu cruzime pe fiare, şi stăm unii împotriva altora sângerându-ne limba cu muşcările celor de aproape, după masa cea Duhovnicească şi după atâtea faceri de bine, şi după nenumărate porunci.

Deci acestea socotindu-le, să vărsăm otrava, să stricăm vrajbele şi să facem rugăciunile cele cuviincioase nouă, şi în loc de sălbăticia dracilor să luăm blândeţea Îngerilor. Şi ori cu câte vom fi nedreptăţiţi, socotind cele ale noastre şi plata ce ne este rânduită pentru această poruncă, să muiem iuţimea, să potolim valurile, ca şi viaţa aceasta fără de turburare să o petrecem, şi mergând acolo astfel să dobândim pe Stăpânul, în ce fel noi ne-am făcut către cei împreună cu noi robi.

Iar de este greu şi înfricoşat lucrul acesta, să-l facem pe el uşor şi poftit, şi uşile îndrăznelii celei către El să le deschidem luminate şi ceea ce nu am putut să săvârşim prin a ne depărta de păcate, aceasta să o săvârşim prin a ne face blânzi celor ce ne greşesc nouă. Pentru că nu este greu lucrul acesta nici însărcinător. Şi aşa făcând bine vrăjmaşilor noştri multă milă ne vom găti nouă acolo. Că aşa şi în această viaţă ne vor iubi pe noi. Şi mai nainte de toţi ceilalţi Dumnezeu şi ne va iubi, şi ne va încununa şi de toate bunătăţile cele ce vor să fie ne va învrednici. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Ştiu[1] eu pe mulţi carii zic că plâng păcatele, dar nimic mare nu lucrează; ci postesc cu adevărat, poartă haine aspre, dar banii îi poftesc mai mult decât cârciumarii, şi de mânie se biruiesc mai mult decât fiarele, şi de grăirile de rău se bucură mai mult decât de laude alţii.

Nu sunt acestea pocăinţe! Chip al pocăinţei sunt acestea şi umbră numai, nu pocăinţă!

Pentru aceasta bine este a zice şi pentru aceştia, socotiţi să nu fim cuprinşi de satana, fiindcă nu este să nu ştim amăgiturile lui. Că pe unii îi pierde prin păcate, pe alţii prin pocăinţă, pe alţii iarăşi cu alt chip: cu a nu-i lăsa adică să se folosească nimic din pocăinţă. Căci de vreme ce n-a putut să-i piardă de-a dreptul, a venit pe altă cale: crescându-le ostenelile, dar lipsindu-i de roade, şi încredinţându-i cum că au isprăvit toate, să se lenevească de celelalte.

Deci ca să nu ne sfărâmăm în zadar pe noi înşine, puţine să vorbim către muierile cele ce sunt întru acest fel. Deoarece a femeilor mai ales este boala aceasta!

Bun lucru este şi acesta care-l face acum, adică postul, culcarea pe jos şi cenuşa. Dar când nu vor fi şi celelalte, nici un folos nu este dintru acestea!

A arătat Dumnezeu cum lasă păcatele. Pentru ce dar lăsând calea aceea, alta vă brăzdaţi vouă?

Au păcătuit Ninivitenii oarecând şi au făcut acestea pe care şi voi le faceţi acum. Dar să vedem ce i-au folosit pe ei. Că precum la cei bolnavi multe doftorii adaugă doftorii, dar cel priceput nu socoteşte aceasta: că acela şi acela leac a întrebuinţat bolnavul, ci ce l-a folosit pe el - aşa şi aici trebuie a socoti.

Deci ce i-au folosit pe barbarii aceia? Au pus deasupra peste rane post - post mare au pus - şi culcare pe jos; şi îmbrăcare cu sac; şi cenuşă; şi plânsuri. Au pus deasupra şi schimbare a vieţii.

Deci să vedem care din acestea i-a făcut pe ei sănătoşi.

De unde vom cunoaşte? întreabă cineva.

Dacă vom veni la Doctorul, dacă Îl vom întreba pe El. Fiindcă nu va ascunde aceasta de noi, ci şi foarte o va spune. Iar mai ales ca nimeni să nu fie care să nu ştie, nici să aibă trebuinţă să întrebe, a scris doftoria care i-a ridicat pe ei. Deci care este aceasta? "A văzut Dumnezeu - zice - că s-a întors fiecare de la calea sa cea rea şi I-a părut rău pentru răul care a zis să-l facă lor". Nu a zis că a văzut post, şi sac şi cenuşă!

Acestea le zic nu surpând postul - să nu fie! - ci sfătuind să faceţi lucrul cel mai înalt decât postul, care este a vă depărta de toată răutatea!

1 Din cuvântul 4 la Epistola a doua către Corinteni

A păcătuit şi David. Deci să vedem şi el cum s-a pocăit. Trei zile a şezut în cenuşă. Dar acela nu pentru păcat făcea aceasta, ci pentru copil, fiind încă beat de patimă. Iar păcatul cu alt chip îl ştergea: cu smerită cugetare, cu zdrobire a inimii, cu umilinţă a sufletului, cu a nu mai cădea iarăşi întru aceleaşi, cu a-şi aduce aminte de el totdeauna, cu a suferi cu mulţumire toate cele ce vinea asupră-i, cu a-i fi milă de cei ce îl întristau, cu a nu răsplăti celor ce îl vrăjmăşeau, ci şi pe cei ce voiau să facă aceasta a-i opri. Fiindcă când Semei cu nenumărate ocări îl ocăra şi voievodul care era de faţă se mânia, el zicea: "Lasă-l pe el să mă blesteme, că Domnul i-a poruncit lui" pentru că avea inimă zdrobită şi smerită, care lucru mai vârtos ştergea păcatele lui. Fiindcă lucrul acesta este mărturisire, acesta este pocăinţă.

Iar dacă postind vom fi mândri, nu numai nimic nu ne-am folosit, ci şi ne-am vătămat. Smereşte-ţi dar inima şi tu, ca să tragi pe Dumnezeu, "că aproape este Domnul de cei umiliţi la inimă" (Ps.34, 18). Oare nu vezi în casele strălucite cum cei necinstiţi, nici când slugile cele mai de jos îi ocărăsc nu grăiesc împotrivă, ci sufăr pentru ocara cu care i-a înfăşurat pe ei păcatul? Aşa fă şi tu! Şi de te va ocărâ cineva, nu te sălbătăci, ci suspină; nu pentru ocara aceea, ci pentru păcatul care te-a aruncat întru necinste. Suspină când greşeşti, nu pentru că vei să te munceşti - că aceasta nu este nimic - ci pentru că ai greşit Stăpânului Tău Celui atâta de blând, Celui ce atâta te iubeşte şi este atârnat de mântuirea ta, cât a dat pentru tine şi pe Fiul Său. Pentru acestea suspină, şi aceasta fă neâncetat; pentru că lucrul acesta este mărturisire. Nu acum vesel, iar mâine posomorât, apoi vesel - ci totdeauna petreci întru plângere şi întru zdrobirea ta. "Că fericiţi cei ce plâng" - adică, cei ce fac aceasta neâncetat. Petreci făcând aceasta neâncetat şi luând aminte de tine şi zdrobindu-ţi inima ta, precum cineva plânge când îi moare vreun fiu adevărat. "Rupeţi-vă inimile voastre - zice - iar nu hainele voastre" (Ioil 2,13). Iar cel rupt nu se ridică asupra altuia, cel înfrânt nu se scoală. Pentru aceasta unul zice: "Rupeţi" iar altul: "Inimă înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Psalmul 50). Măcar înţelept de eşti, măcar bogat, măcar boier, rupeţi inima, nu o lăsa pe ea să cugete înalte, nici să se îngâmfeze. Pentru că ce este rupt, nu se îngâmfă; ci măcar de va fi ceva care să ridice şi să-l îngâmfeze, nu poate suferi îngâmfarea pentru că este rupt.

Aşa şi tu smereşte-te cu mintea. Pune în minte că vameşul dintr-un cuvânt s-a făcut drept - măcar că nici smerită cugetare nu era aceea, ci mărturisire adevărată. Iar dacă aceasta are atâta putere, cu cât mai vârtos smerita cugetare?

Iartă păcatele celor ce ţi-au greşit ţie. Că şi lucrul acesta iartă păcate.

Şi pentru cea dintâi zice: "Am văzut că a umblat posomorât, şi am vindecat căile lui". Încă şi la Ahab aceasta a încetat urgia lui Dumnezeu.

Iar pentru cea de-a doua: "Iertaţi şi se va ierta vouă". Este încă şi altă cale care ne aduce nouă această doftorie: defăimarea greşelilor. "Că spune tu fărădelegile tale întâi, ca să te îndreptezi".

Încă şi de vei mulţumi când pătimeşti rău, dezleagă păcatele.

Şi milostenia - cea mai mare decât toate.

Deci numără doftoriile care vindecă ranele tale, şi pe toate le pune deasupra neâncetat: smerita cugetare; mărturisirea; nepomenirea de rău; a mulţumi când pătimeşti rău; a milui prin bani, prin lucruri; a te ruga cu stăruire şi necontenit. Astfel văduva a îmblânzit pe judecătorul cel crud şi aspru. Iar dacă aceea pe cel nedrept, cu mult mai vârtos tu pe Cel Blând!

Este şi altă cale împreună cu acestea: a apăra şi a ajuta celor ce pătimesc strâmbătate. Că "judecaţi săracului şi faceţi dreptate văduvei şi veniţi să ne întrebăm. Şi de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi.

Deci de care dezvinovăţire suntem vrednici, dacă având atâtea căi care ne suie în Cer şi acest fel de doftorii care ne vindecă ranele şi după Botez, întru aceleaşi petrecem?

Deci să nu petrecem. Ci cei ce încă nu am căzut, să rămânem în frumuseţea noastră iar mai vârtos să ne silim să o creştem pe ea. Că măcar deşi isprăvile acestea nu vor afla păcate, pe frumuseţea mai multă o fac. Iar noi cei ce mult am greşit, să întrebuinţăm cele zise spre îndreptarea păcatelor. Fiindcă pentru aceasta le-a brăzdat pe ele multe, ca cu mulţimea căilor lesnicioasă să ne facă nouă îndreptarea păcatelor şi petrecerea întru fapta bună.

Că unii[1] din oameni strălucesc întru feciorie, iar alţii petrec cu bună cuviinţă întru căsătorie, alţii se împodobesc cu văduvia. Şi unii s-au dezbrăcat de toate, iar alţii de jumătate. Şi unii călătoresc prin viaţă dreaptă şi curată, alţii prin pocăinţă. Fiindcă pentru aceasta a brăzdat multe căi, ca lesne să călătoreşti.

N-ai putut după Botez să-ţi păzeşti trupul curat? Poţi prin pocăinţă să-l faci pe el curat, poţi prin bani, prin milostenie.

Dar n-ai bani? Poţi să cercetezi însă pe cel bolnav, să mergi la cel legat, să dai un pahar de apă rece, să primeşti pe cel străin în casă şi sub acelaşi acoperământ, să dai doi bănişori - ca văduva, şi să suspini pentru cei ce se muncesc; pentru că şi lucrul acesta este milostenie.

Dar eşti lipsit şi sărac cu totul, şi bolnav cu trupul, şi nici a umbla nu poţi? Sufere acestea toate cu mulţumire şi mare răsplată ai dobândit. Pentru că şi a lui Lazăr aceasta a fost isprava, fiindcă nici acela nu a ajutat cuiva cu bani - căci cum cel ce nu avea nici hrana cea de nevoie? Nu a intrat

1 Din Tâlcuirea la Psalmul 127

în temniţă - căci cum cel ce nu putea nici să se ridice în sus? Nu a cercetat bolnav - căci cum cel ce era pus înainte la limbile câinilor?

Însă şi fără de acestea a răpit Darul faptei bune pentru că a suferit cu bărbăţie toate. Pentru că pe cel crud şi nemilostiv îl vedea întru slavă şi întru desfătare, iară pe sine întru atâtea rele - nici un cuvânt necuviincios nu a grăit. Şi pentru aceasta a dobândit sânurile lui Avraam cel ce nimic mai bine nu se afla decât un mort, ci era atuncea aruncat la poarta bogatului şi împreună cu Patriarhul cel ce a săvârşit atâtea isprăvi se încununa şi biruitor se vestea, şi în sânurile aceluia se desfăta, care nici milostenii nu a făcut, nici mână de ajutor celui ce se nedreptăţea n-a întins, nici strein n-a primit, nici altceva nimic din unele ca acestea n-a putut să arate, ci numai întru toate a mulţumit şi cununa răbdării strălucită o a luat.

Că mare lucru este mulţumirea; şi filosofia şi răbdarea care se face întru atâtea rele - şi decât toate mai mare ispravă este aceasta. De unde şi Iov se încununa, pentru aceea şi diavolul zicea: "Piele pentru piele! Şi toate câte are omul le va da pentru sufletul său. Ci trimite mâna Ta şi Te atinge de carnea lui" (Iov 2,4-5). Pentru că nu este mic lucru a înfrâna suflet carele pătimeşte durere, ca să nu păcătuiască nimic. Acest lucru este întocmai cu mucenicia, acest lucru este vârful bunătăţilor.

Deci şi tu, o, iubitule, când de multe ori eşti cuprins de boală sau de friguri sau de dureri, şi usturimea te sileşte să zici ceva de hulă - de te vei stăpâni pe tine, şi vei mulţumi, şi vei proslăvi pe Dumnezeu, aceeaşi plată vei lua.

Că pentru care pricină huleşti - spune-mi - şi cuvânt amar scoţi din gură? Oare mai uşoară ţi se face ţie durerea? Iar mai ales şi mai uşoară de s-ar fi făcut, nici aşa nu trebuie să îndrăzneşti şi să vinzi mântuirea sufletului, aflând mângâiere trupului. Dar acum nu numai nu ţi se uşurează durerea, ci şi mai cumplită se face. Pentru că diavolul văzând că a putut ceva şi te-a adus pe tine la hulă, creşte cuptorul, aprinde usturimea ca să îi împlineşti lui pofta. Deci, precum am zis, deşi s-ar fi uşurat durerea, nu trebuie să faci aceasta. Iar când nici nu foloseşti ceva, pentru care pricină te omori pe tine?

Dar nu suferi să taci? Mulţumeşte lui Dumnezeu! Proslăveşte dar pe Cel ce te cearcă pe tine în cuptor! În loc de hulă slavoslovie zi către Dumnezeu! Aşa zicea şi fericitul acela grăind: "Domnul a dat, Domnul a luat!" şi iarăşi: "De am luat cele bune de la Domnul, să nu răbdăm cele rele?"

Dar mie - zice - nu mi-a dat bogăţie...

Deci mai puţină este durerea; că nu este întocmai când cineva se desfătează întru cele ale bogăţiei şi se lipseşte de ea, şi când nici un gust nu are de cele ale bogăţiei şi trăieşte întru sărăcie. Că dacă mulţi din săraci văzând pe relele celorlalţi, şi cu cele de mâhnire ale lor potrivindu-le, mai cumplite pe cele ale lor din asemănare le socotesc, - când nu cu ale altora ci cu ale lor fac asemănarea - adică cum au fost şi cum sunt, - socoteşte că atât mai cumplită este scârba, pe cât şi cercarea cea cu lucru face mai multă simţirea lipsirii. Întru acest fel este mai uşor. Şi a nu avea copii dintru început

decât a se lipsi de ei după ce i-a luat. Că nu este întocmai a nu lua, şi după ce a luat a se lipsi.

Deci suferă vitejeşte toate cele ce se întâmplă; pentru că aceasta îţi este ţie mucenie. Că nu numai a nu jertfi cele ce i se porunceşte să jertfească, ci a alege a pătimi mai vârtos decât a face aceasta, face mucenia, - ci şi aceea, adică când usturimea sileşte spre hulă a alege a răbda întru durere şi a nu grăi nici un cuvânt necuviincios, face mucenic. De vreme ce şi Iov nu pentru că poruncindu-i-se să jertfească nu a jertfit, pentru aceasta s-a încununat, ci pentru că a răbdat vitejeşte durerile.

Încă şi Pavel pentru aceasta se slăvea, pentru bătăi, pentru necazuri, pentru celelalte care răbda cu mulţumire.

Dar iarăşi să ne întoarcem la pocăinţă.

Voieşti să vezi pocăinţă adevărată şi cu deadinsul? Ascultă pocăinţa lui Petru după lepădare. Căci povestind[1] nouă Evanghelistul cele pentru dânsul, zice: "Şi ieşind afară, a plâns cu amar". Pentru aceasta şi i s-a iertat lui un păcat ca acesta fiindcă s-a pocăit după chipul care se cuvenea. Măcar că încă nu se făcuse Jertfa, măcar că încă nu se ridicase păcatul; încă stăpânea şi muncea.

Şi ca să cunoşti cum că lepădarea nu era atâta din trândăvire şi neluarea aminte, pe cât din părăsirea lui Dumnezeu care îl certa pe el ca să cunoască măsurile omeneşti şi să nu grăiască împotriva celor ce ziceau de învăţătorul nici să cugete mai înalt decât ceilalţi, ci să cunoască cum că fără Dumnezeu nimic nu se poate face; şi cum că de nu va zidi Domnul casa, în zadar s-au ostenit cei ce o zidesc. Ascultă cum întărindu-l şi plecându-l să se smerească, a zis numai către el Hristos: Simone, Simone, iată satana te-a cerut ca să te cearnă ca grâul, iar Eu m-am rugat pentru tine ca să nu piară credinţa ta". Că de vreme ce se putea el să cugete înalt fiindcă ştia întru sine că mai mult decât toţi iubeşte pe Hristos, pentru aceasta se slobozeşte să cadă şi să se lepede de învăţătorul, pentru aceasta şi plânge cu amar, şi celelalte ce sunt următoare plânsului asemenea face. Că ce n-a făcut? In nenumărate primejdii s-a aruncat pe sine pe urmă, prin toate arătând vitejia lui şi statornicia sufletului.

S-a pocăit şi Iuda, dar rău, fiindcă s-a spânzurat.

S-a pocăit şi Isav. Iar mai vârtos acesta nici nu s-a pocăit, pentru că lacrimile nu erau ale pocăinţei, ci ale supărării şi mâniei mai vârtos. Şi arată cele după urmă.

S-a pocăit fericitul David, aşa zicând: "Spăla-voi în toate nopţile patul meu. Cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda". Şi păcatul cel ce se făcuse de demult, după atâtea neamuri, ca cum s-ar fi întâmplat de curând îl plângea. Pentru că cel ce se pocăieşte nu trebuie să se mânie nici să se

1 Din Cuvântul 31 la Evrei

sălbăticească, ci să se zdrobească ca cel ce este defăimat, ca cel ce nu are îndrăzneală, ca cel ce este osândit, ca cel ce i se cuvine numai milă să se mântuiască, ca cel ce s-a arătat necunoscător şi nemulţumitor către Făcătorul de bine, ca cel ce este lepădat, ca cel ce este vrednic de nenumărate munci. De va socoti acestea, nu se va mânia, nu se va iuţi, ci va plânge, se va tângui, va suspina şi se va văita noaptea şi ziua.

Cel ce se pocăieşte niciodată nu trebuie să dea uitării păcatul, ci lui Dumnezeu să se roage să nu pomenească păcatul, iar el niciodată să nu uite păcatul. De ne vom aduce noi aminte de el, Dumnezeu îl va uita pe el. Noi singuri să ne pedepsim, noi singuri să ne prihănim. Aşa vom îmblânzi pe Judecătorul. Că păcatul de se va mărturisi, se face mai mic; iar de nu se va mărturisi, se face mai rău. Că de va înjuga păcatul lângă sine pe neruşinarea şi nemulţumirea, niciodată nu va sta. Căci cum va putea unul ca acesta să se păzească ca să nu cadă iarăşi întru aceleaşi, cel ce mai nainte nu ştie că a greşit? Deci să nu ne lepădăm de păcatele noastre - rogu-vă - nici să nu ne facem neruşinoşi, ca nu şi fără de voie să ne pedepsim.

A auzit Cain de la Dumnezeu "Unde este Abel fratele tău?" şi a zis: "Nu ştiu. Au doară păzitor sunt eu fratele meu?" Văzut-ai cum acesta a făcut mai cumplit păcatul. Dar tatăl lui nu aşa; dar cum? Auzind: "Adame. unde aşti?" zice: "Am auzit glasul Tău şi m- am temut, că gol sunt, şi m-am ascuns". Mare bine este a-şi cunoaşte păcatele şi a-şi aduce aminte de dânsele totdeauna. Nimic aşa nu vindecă greşeala, precum pomenirea necontenită; nimic aşa nu face pe om pregetător către răutate. Ştiu că sare înapoi ştiinţa gândului şi nu sufere să se pedepsească de pomenirea relelor. Ci sugrumă tu sufletul şi pune asupra lui zăbală. Căci ca un cal neânvăţat aşa se supără şi nu voieşte să se plece pe sine, că a greşit. Iar aceasta toată este satanicească. Ci noi să îl încredinţăm pe el că a greşit; şi ca să se pocăiască, şi ca pocăindu-se să se izbăvească de munci.

Cum voieşti să dobândeşti iertare - spune-mi - pentru păcate, dacă pe acestea încă nu le-ai mărturisit? Negreşit este vrednic de milă şi de iubire de oameni cel ce a greşit. Dar tu încă neplecându-te pe tine cum că ai greşit, cum voieşti să dobândeşti milă, întru păcate aşa ruşinos fiind? Să ne plecăm şi să ne încredinţăm pe noi înşine că am greşit. Nu numai cu limba să zicem, ci şi cu mintea. Nu numai păcătoşi să ne numim pe noi înşine, ci şi păcatele să le cugetăm, numărându-l pe fiecare după fel. Nu-ţi zic ţie: "Vădeşte-te pe tine în public", nici: "Prihăneşte-te la ceilalţi", ci te sfătuiesc să te pleci Proorocului ce zice: "Descopere către Domnul calea Ta". La Dumnezeu mărturiseşte pe acestea, la Judecătorul mărturiseşte păcatele tale, rugându-te, deşi nu cu limba, dar cu pomenirea. Şi aşa te roagă să te învrednicească de milă. De vei avea păcatele tale totdeauna întru pomenire, niciodată nu vei ţinea minte răul asupra aproapelui. Şi nu zic aceasta, de vei fi încredinţat că eşti păcătos. Nu aşa poate aceasta să smerească sufletul, precum însăşi păcatele prin sine şi după fel cercetându-se. Nu vei ţinea minte răul, de vei avea pe acestea totdeauna întru pomenire, nu te vei mânia, nu vei ocărâ, nu

vei cugeta înalt, nu vei cădea iarăşi întru aceleaşi, mai iute vei fi spre lucrarea celor bune.

Vezi câte bunătăţi se nasc din aducerea aminte a păcatelor? Să le scriem dar pe ele în cugetele noastre. Ştiu că nu suferă sufletul pe pomenirea cea atâta de amară. Ci să-l silim pe el şi să aducem asupra lui nevoie. Mai bine este să se rănească el acum de aducerea aminte a păcatelor, decât în vremea aceea de munca ce va să fie.

Acum de îţi vei aduce aminte de ele şi neâncetat le vei aduce pe ele lui Dumnezeu, şi te vei ruga pentru dânsele, degrab le vei şterge pe ele. Iar de le vei uita acum, atuncea îţi vei aduce aminte de ele şi nevrând, fiindcă se vor aduce în mijloc ele înaintea a toată lumea şi se vor vădi înaintea tuturor: şi a prietenilor, şi a vrăjmaşilor şi a Îngerilor. Pentru că nu numai către David zicea: "Cele ce tu ai făcut întru ascuns, Eu le voi face tuturor arătate", ci şi către noi toţi. "Te-ai temut de oameni - zice - şi te-ai ruşinat de aceia mai mult decât de Dumnezeu". Şi de Dumnezeu Care vede nu ai purtat grija, ci de oameni te-ai sfiit. "Că ochii oamenilor - zice - este frica lor". Pentru aceasta înaintea acestora vei lua muncă. Că te voi mustra punând păcatele tale înaintea ochilor tuturor.

Căci cum că aceasta este adevărat şi în Ziua aceea se vădesc şi se arată păcatele noastre ale tuturor, de nu le vom stinge pe ele acum cu pomenirea cea neâncetată, ascultă cum se vădeşte cruzimea şi nemilostivirea celor ce aici nu au miluit. "Am flămânzit - zice - şi nu Mi-aţi dat să mănânc". Când se zic acestea? Oare în unghi? Oare în ascuns? Nicidecum! Dar când? Când va veni Fiul Omului întru Slava Sa şi va aduna toate limbile, când îi va despărţi pe aceştia şi pe aceia, atuncea auzind toţi va zice după ce va pune de-a dreapta şi de-a stânga: "Am flămânzit şi nu Mi- aţi dat să mănânc!"

Vezi iarăşi şi pe cele cinci fecioare că înaintea tuturor aud: "Nu vă ştiu pe voi! "Că cele cinci - şi "cinci" nu însemnează numai numărul celor cinci - ci pe toate fecioarele cele rele şi crude şi nemilostive, şi cele ce nu sunt întru acest fel. Aşa şi cel ce a îngropat talantul unic a auzit înaintea tuturor şi a celor ce au adus cei cinci şi a celor ce au adus cei doi: "Slugă vicleană şi leneşă!".

Nu numai prin cuvinte, ci şi prin lucruri îi mustră atuncea pe ei, precum şi Evanghelistul zice: "Vedea-vor întru Carele au împuns", pentru că deodată va fi Învierea tuturor: şi a păcătoşilor şi a dreptţilor. Împreună întru aceeaşi dată va fi de faţă judecând pe toţi. Socoteşte dar, în ce fel vor fi atuncea cei ce sunt în mâhnire, cei ce sunt în durere, cei ce se trag în foc, când alţii se încununează. "Veniţi, blagosloviţii Părintelui Meu - zice - moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii"; şi iarăşi: "Duceţi-vă de la Mine...în focul care este gătit diavolului şi îngerilor lui!"

Să nu auzim numai cuvintele, ci să le scriem pe ele şi să le punem înaintea ochilor şi să socotim că este de faţă acum El şi grăieşte acestea şi ne duce pe noi în focul acela. Ce fel de suflet vom avea? Ce fel de

mângâiere? Şi ce când ne vom tăia în două? Şi ce când ne vom vinui pentru răpire? Ce fel de pricină vom putea să zicem? Care cuvânt bine cuvântat? Niciunul! Ce nevoie este ca legaţi, în jos plecaţi să ne târâm la gurile cuptoarelor, la râul cel de foc, la întuneric, la muncile fără de moarte şi să nu putem să ne rugăm nimănui pentru izbăvire. Că nu este cu putinţă - zice - nu este cu putinţă" să treacă de aici acolo", că "prăpastie mare este între noi şi între voi" şi nici de vor voi să nu poată să treacă şi să dea mână de ajutor. Ci nevoie este să se arate totdeauna, nimeni ajutându-ne nouă, măcar tată de va fi, măcar mumă, măcar oricare, măcar multă îndrăzneală de va avea către Dumnezeu. "Că fratele - zice - nu izbăveşte, au izbăvi-va omul?"

Deci de vreme ce nu este cu putinţă întru altul a avea nădejdile mântuirii fără numai întru sine după Iubirea de oameni a lui Dumnezeu, rogu-vă, toate să facem, ca viaţa noastră să fie curată şi petrecerea bună, şi nici dintru început să nu primim vreo întinăciune. Iar de am primit, măcar după întinăciune să nu dormim, ci totdeauna să stăm spălând spurcăciunea, prin pocăinţă, prin lacrimi, prin rugăciune, prin milostenie.

Dar dacă nu am să fac milostenie? zice -

Un pahar de apă rece ai, oricât vei fi de sărac. Doi bănişori ai; picioare ai ca să cercetezi pe cei bolnavi, ca să intri în temniţă; acoperământ ai ca să primeşti străini. Fiindcă nu este nici o iertare, nu este celui ce nu face milostenie.

Acestea necontenit zicem către voi, ca măcar puţin să săvârşim cu necontenirea.

Acestea grăim, nu purtând grijă pentru cei ce iau facerile de bine, precum pentru voi. Că acelora daţi cele de aici, iar în locul acelora luaţi cele Cereşti. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea şi închinăciunea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 13-lea
Pentru Pocăinţă

Apostolul Pavel zicea către Corinteni: "Pentru aceea celui ce i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă" (I Cor.10,12). Iar noi nici aceasta nu putem să zicem fiindcă toţi, ca să zic aşa, au căzut şi s-au aşternut şi zac jos.

Căci către cine să zic aceasta? Oare către cel ce răpeşte în toate zilele? Dar acela zace căzând cădere mare!

Oare către cel curvar? Ci este aruncat jos!

Oare către cel beţiv? Ci şi acesta zace. Şi nici că zace nu ştie.

Pentru aceea nu este vreme de cuvântul acesta, ci de acela proorocesc care l-a zis către Iudei: "Au doară cel ce cade nu se scoală?" pentru că toţi zac şi nu voiesc să se scoale. Drept aceea îndemnarea noastră nu este ca să nu cadă, ci ca să poată să se scoale cei ce zac.

Deci să ne sculăm măcar târziu, o, iubiţilor, să ne sculăm şi să stăm vitejeşte.

Până când să zăcem?

Până când să fim beţi, ameţiţi fiind de pofta cea multă a lucrurilor vieţii acesteia?

Bună vreme este şi acum a zice: Către cine voi grăi şi voi mărturisi? Aşa toţi şi către însăşi învăţătura faptei bune sunt surzi, şi dintru aceasta plini de multe răutăţi. Şi de ar fi fost cu putinţă să vedem sufletele goale, precum ca Oşti după ce trece lovirea, se poate a vedea pe unii morţi, iar pe alţii răniţi, aşa şi la Biserică am văzut. Pentru aceea vă rog şi vă poftesc să dăm mâna unul altuia, şi să ne ridicăm. Că şi eu din cei răniţi sunt şi carii au trebuinţă de cel ce să pună asupră doftoriile.

Dar să nu vă deznădăjduiţi pentru aceasta. Că măcar deşi cumplite sunt ranele, dar nu sunt nevindecate. Astfel este Doftorul nostru. Numai să simţim ranele! Că şi la fundul răutăţii de vom ajunge, multe căi de mântuire ne brăzdează nouă.

Că şi mânia cea asupra aproapelui de o vei lăsa şi se vor lăsa ţie greşalele. Că "de veţi ierta oamenilor - zice - ierta-va şi vouă Tatăl vostru cel Ceresc".

Şi milostenie de vei da, îţi va ierta ţie păcatele. Că fărădelegile tale -zice - cu milostenie se răscumpără"

Şi de te vei ruga cu osârdie, vei dobândi iertare. Aceasta arată văduva ceea ce cu rugăciunea necontenită l-a plecat pe judecătorul acela crud.

Şi de vei prihăni păcatele, ai mângâiere. "Că spune tu fărădelegile tale întâi, ca să te îndreptezi".

Şi de te vei mâhni pentru acestea, şi aceasta va fi ţie prea mare doftorie. "Că am văzut că s-a întristat - zice - şi a umblat mâhnit, şi am vindecat căile lui".

Şi de vei pătimi vreun rău şi vei pătimi bărbăteşte, de toate te- ai dezbrăcat şi te-ai întărit întru cele bune.

Aceasta zicea şi Avraam către bogatul, că Lazăr a luat cele rele ale lui, şi aici se mângâie.

Şi de vei milui văduvă ţi se spală păcatele tale. Că "judecaţi săracului şi faceţi dreptate văduvei - zice - şi veniţi să ne întrebăm De vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi. Iar de vor fi ca roşala, ca lâna le voi albi". Fiindcă nici nu lasă să se arate vreun semn al ranelor. Ci chiar de vom veni întru acel adânc al relelor întru care a căzut cel ce a mâncat bunătăţile cele părinteşti şi se hrănea cu roşcove, dar ne vom pocăi, ne mântuim negreşit. Măcar cu zeci mii de talanţi de vom fi datori, şi vom cădea, de nu vom ţinea minte răul, toţi se vor ierta nouă. Măcar acolo de ne vom rătăci unde s-a rătăcit Oaia şi de acolo ne va întoarce pe noi. Numai să voim, iubiţilor. Că Iubitor de oameni este Dumnezeu. Pentru aceasta şi la cel ce era dator cu zece mii de talanţi s-a îndestulat cu căderea; şi la cel ce a mâncat bunătăţile cele părinteşti, s-a îndestulat numai cu întoarcerea; şi la Oaie s-a îndestulat ca a voit a se purta.

Deci socotind mărimea Iubirii de oameni a Lui, aici să-l facem pe El milostiv nouă şi să întâmpinăm Faţa Lui întru mărturisire, ca nu ducându-ne acolo fără de răspuns, să suferim munca cea mai de pe urmă. Că dacă în viaţa aceasta vom arăta osârdie măcar cea mai mică, foarte mult ne vom folosi. Iar dacă nimic aici făcându-ne mai buni ne vom duce, măcar mai tare acolo de ne vom pocăi, nimic nouă nu ne va folosi. Că trebuia înlăuntru în lupte petrecând să se nevoiască, nu după ce s-a risipit priveliştea să se vaite şi să plângă fără de folos, precum făcea bogatul acela plângând şi tânguindu-se dar în zadar de-aici înainte şi în deşert, pentru că vremea în care trebuia să facă acestea a trecut-o cu vederea.

Şi nu numai acela, ci şi mulţi alţi bogaţi ca acela sunt acum, carii banii nu voiesc să-i defaime, iar sufletul în locul banilor îl defaimă. De carii îmi vine să mă minunez când îi văz pe ei că lui Dumnezeu neâncetat se roagă pentru milă, iar ei pe sine se fac nevindecaţi, şi ca de un vrăjmaş, aşa nu le este milă de sufletul lor.

Deci să nu ne jucăm, o, iubiţilor, să nu ne jucăm, nici să ne amăgim pe noi înşine, pe Dumnezeu rugându-l să ne miluiască pe noi, iar noi decât mila aceasta să cinstim mai mult banii şi desfătarea şi în scurt toate. Ci să

ne fie milă de noi înşine, şi orice întinăciune se află întru noi să o spălăm cu pocăinţa până suntem în viaţa aceasta!

Pentru că Iubitor de oameni este Dumnezeu şi niciodată[1] nu se întoarce de la pocăinţa ceea ce se face cu adevărat, ci măcar la însuşi sfârşitul răutăţii de va ajunge cineva, şi de acolo va voi iarăşi să se întoarcă la calea faptei bune, şi îl primeşte şi îl îmbrăţişează pe el şi toate face ca să-l aducă la aşezarea cea dintâi.

Ce lucru este de mai mare Iubire de oameni decât acesta? Că măcar deşi nu va arăta cineva toată pocăinţa, nici pe cea mică şi carea se face la puţină vreme o leapădă, ci şi pentru aceasta dă multă plată. Şi aceasta este arătat din cele ce Proorocul Isaia pentru norodul Iudeilor aşa zice: "Pentru păcat puţin l-am întristat pe el şi l-am bătut, şi am întors Faţa Mea de la el şi s-a întristat şi a umblat mâhnit şi l-am tămăduit pe el şi l-am mângâiat pe el.

Ne va mărturisi nouă şi acel prea păgân împărat care s-a făcut dat păcatelor de muiere. Dar numai pentru că a plâns şi s-a îmbrăcat cu sac şi şi-a prihănit greşelile lui, atâta a tras Mila lui Dumnezeu, încât l-a izbăvit pe el de toate relele cele ce erau spânzurate asupra lui. Că a zis Dumnezeu către Ilie: "Văzut- ai cum s-a umilit Ahaab de către Faţa Mea? Nu voi aduce răutatea în zilele lui pentru că a plâns de către Faţa Mea" (III Împ.21,29).

După acesta, iarăşi Manase pe toţi întrecându-i cu turbarea, pe slujba Legii cu tirania răsturnând-o şi Biserica închizând-o, făcând să înflorească înşelarea idolilor, şi decât toţi cei mai dinainte făcându-se mai păgân, pentru că s-a pocăit mai pe urmă, s-a aşezat în numărul prietenilor lui Dumnezeu. Iar dacă la mărimea fărădelegilor sale căutând, de întoarcere şi de schimbare s-ar fi deznădăjduit, de toate s-ar fi scăpat, care mai pe urmă a dobândit. Iar acum în locul mărimii păcatelor sale, căutând la nemărginirea Milostivirii lui Dumnezeu şi rupând legăturile diavolului, s-a sculat şi s-a nevoit şi călătoria cea bună a săvârşit.

Şi nu numai prin cele ce s-au făcut la aceştia, ci şi prin cuvintele Proorocului, taie Dumnezeu gândurile deznădăjduirii aşa zicând: "Astăzi de veţi auzi glasul Lui, să nu vă învârtoşaţi inimile voastre ca întru întărâtare" (Ps.94,7-8; Evrei 3,7-8). Iar acel cuvânt "astăzi" în toată viaţa se poate să se zică, încă de vei voi şi la însăşi bătrâneţele. Că pocăinţa nu se judecă din suma şi mulţimea anilor. ci din aşezarea sufletului. Pentru că Ninivitenii n-au avut trebuinţă de multe zile ca să şteargă păcatul lor, ci puţină vreme a zilei a putut de a stins toată fărădelegea lor. Încă şi tâlharul nu în vreme îndelungată a săvârşit intrarea în Rai, ci câtă vreme ar fi cheltuit cineva grăind un cuvânt, întru atâta clipeală a spălat toate cele ce a greşit în

1 Din epistola I către Theodor cel căzut

viaţa sa, şi mai nainte decât Apostolii a luat Darul sporirii şi lucrării celei bune.

Vedem încă şi pe Mucenici, că nu în mulţi ani, ci în puţine zile, iar de multe ori şi numai într-una, au dobândit cununile cele strălucite.

Pentru aceasta pretutindenea ne este nouă trebuinţă de osârdie şi de multă pornire a sufletului. Şi dacă aşa vom găti ştiinţa gândului, ca cu atâta tărie şi răutatea cea mai dinainte să urâm, şi calea cea împotrivă să alegem, cu câtă Dumnezeu voieşte şi cere, nimic din scurtarea vremii nu vom avea mai puţin. Că mulţi după urmă aşa au întrecut pe cei dintâi. Deoarece nu a cădea este lucru cumplit, ci după ce a căzut a zăcea şi a nu se scula, ci a alege răul, a se face trândav şi nebăgător de seamă şi cu gândurile deznădăjduirii a ascunde neputinţa voinţei.

Către carii şi Proorocul nedumerindu-se zicea: "Au doară cel ce cade nu se scoală? Sau cel ce se abate nu se întoarce?" Iar dacă pe vreunii din cei ce după ce au crezut iarăşi au căzut vei cere de la noi, şi acestea toate cu adevărat pentru aceştia sunt zise: Că cel ce a căzut era din cei ce sta mai nainte, nu din cei ce zăceau. Căci cum va cădea unul ca acesta ce zace?

Dar se vor zice şi altele, unele prin pilde, iar altele prin mai luminate fapte şi cuvinte. Că Oaia aceea care s-a despărţit de cele nouăzeci şi nouă, apoi iarăşi s-a întors, nimic alt nouă nu ne arată, fără numai căderea şi întoarcerea credincioşilor. Că Oaie era şi aceasta nu din altă turmă, ci din numărul celorlalte, şi sub Păstor se păştea mai nainte şi s-a rătăcit rătăcire nu cum s-ar fi întâmplat, ci peste munţi şi peste văi, adică oarecare cale îndepărtată şi mult abătută din cea dreaptă. A lăsat-o pe ea rătăcită? Nicidecum , ci a întors-o, nu mânând-o, nici bătând-o, ci pe umere luând-o. Că precum doctorii cei buni pe cei ce bolesc boală îndelungată cu multă purtare de grijă şi căutare îi întorc la sănătate, nu numai după legea doctoriei căutându-i şi întrebându-i pe ei, ci uneori şi făcându-le har, tot astfel şi Dumnezeu pe cei ce sunt foarte stricaţi nu cu multă iuţime îi aduce la faptă bună, ci încet şi câte puţin şi purtându-i pretutindenea, ca să nu se facă despărţirea mai mare, nici rătăcirea mai îndelungată.

Aceasta o arată nu numai pilda spusă acum, ci şi cea a fiului curvar. Pentru că şi acesta n-a fost străin, ci fiu şi frate al fiului celui ce bine a plăcut Tatălui şi în răutate nu mică a căzut, ci în însuşi fundul - precum ar fi zis cineva - al răutăţilor, cel bogat, slobod şi de bun neam făcându-se mai ticălos decât slugile şi străinii şi argaţii. Însă iarăşi s-a întors la starea cea dintâi şi a luat Slava cea mai dinainte. Iar de s-ar fi deznădăjduit de viaţa sa, şi pentru cele ce i s-au întâmplat obosindu-se şi întunecându-se la minte ar fi rămas în pământ străin, nu ar fi dobândit cele ce a dobândit, ci de foame topindu-se ar fi suferit moartea cea mai ticăloasă decât toate. Dar de vreme ce s-a pocăit şi nu s-a deznădăjduit, după atâta zdruncinare, la aceeaşi strălucire vine iarăşi, şi se îmbracă cu haina cea mai frumoasă, şi se desfătează de mai mari bunătăţi decât fratele cel ce n-a căzut. Că "atâţia ani slujesc ţie şi niciodată porunca ta nu am călcat, şi mie niciodată nu mi-ai dat măcar un ied ca să

mă veselesc cu prietenii mei. Iar când veni fiul tău acesta care a mâncat avuţia ta cu curvele, junghiaşi lui viţelul cel hrănit.

Atâta este puterea pocăinţei!

Deci având atâtea pilde, să nu petrecem în răutăţi, nici să ne deznădăjduim de împăcare, ci să zicem şi noi: "Mă voi duce la tatăl meu!" şi să ne apropiem de Dumnezeu. Că El niciodată nu se întoarce de către noi, ci noi suntem cei ce ne depărtăm de noi înşine. Că "Dumnezeu de aproape sunt Eu - zice - şi nu Dumnezeu departe" (Ier. 23,23). Şi-prin acest Prooroc iarăşi vinuindu-i pe ei zicea: "Au nu păcatele voastre fac deosebire între voi şi între Mine? Deci de vreme ce aceasta este care ne depărtează pe noi de la Dumnezeu, să ridicăm din mijloc această cumplită îngrădire, şi nimic nu va fi care să ne oprească de a ne apropia.

Ascultă că şi cu însăşi lucrurile s-a făcut aceasta:

La Corinteni oarecare bărbat vestit a făcut astfel de păcat, care nici între păgâni nu se numea. Credincios era acesta şi din cei ai lui Hristos. Iar unii zic că era el şi preot. Ce dar? Oare l-a tăiat pe el Pavel din partea celor ce se mântuiesc? Nicidecum, fiindcă el este cel ce prihăneşte pe Corinteni cu multe chipuri, că nu l- au întors pe el la pocăinţă. Şi vrând să ne arate nouă că nu este păcat care nu poate să se vindece, iarăşi zicea pentru acesta care a păcătuit mai cumplite decât păgânii: "Să daţi pe unul ca acesta satanei spre odihnirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus Hristos. Ci aceasta mai nainte de pocăiţă. Iar după ce s-a pocăit, "destul este unuia ca acestuia - zice - certarea aceasta, care este de către mulţi, şi trimitea ca să-l mângâie iarăşi pe el şi să primească pocăinţa lui ca să nu se biruiască de satana.

Încă şi neam întreg al Galatenilor - carii după ce au crezut şi semne au făcut şi multe ispite au suferit pentru credinţa cea întru Hristos, au căzut, iarăşi îi scoală. Căci cum că lucrau minuni, a arătat zicând: "Deci Cel Ce vă dă vouă Duhul şi lucrează puteri întru voi"(Gal. 3,5); iar cum că şi multe au pătimit pentru credinţă şi aceasta a arătat zicând: "Atâtea aţi pătimit în zadar?" (Gal.3,4). Dacă şi în zadar". Însă după atâta sporire au pătimit păcat, care era de ajuns să îi înstrăineze pe ei de la Hristos. Pentru Carele el hotăreşte zicând: "Iată eu Pavel zic vouă, că de vă veţi tăia împrejur, Hristos nimic vouă nu va folosi" (Gal.5,2). Şi iarăşi: "Cei ce vă îndreptaţi prin lege, din Dar aţi căzut!" Dar şi după atâta cădere îi primeşte pe ei zicând: Feţii mei, pe carii iarăşi cu durere vă nasc, până ce se va închipui Hristos întru voi, arătând, că după stricarea cea mai de pe urmă cu putinţă este iarăşi dintru început să se închipuiască Hristos întru voi. Că nu voieşte moartea păcătosului ci să se întoarcă şi să fie viu.

Deci să ne întoarcem, o, iubiţilor, şi să facem voia lui Dumnezeu. Că pentru aceasta ne-a zidit şi ne-a adus întru fiinţă, ca să ne facă să ne împărtăşim de bunătăţile cele veşnice, ca să ne dea Împărăţia Cerurilor, nu ca să ne bage în gheena şi să ne dea focului. Că acesta nu pentru noi ci pentru diavolul s-a făcut, iară Împărăţia nouă s-a gătit de demult. Şi acestea

amândouă arătându-le zicea celor de-a dreapta, adică: "Veniţi blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii!" Iar celor de-a stânga: "Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit - nu vouă cu adevărat - ci diavolului şi îngerilor lui, aşa nu pentru voi s-a făcut gheena, ci pentru acela şi pentru îngerii lui. Iar Împărăţia mai înainte de întemeierea lumii s-a gătit nouă. Deci să nu ne facem pe noi înşine nevrednici de intrarea în cămară. Că până când vom fi aici, măcar nenumărate păcate de vom face, se poate pe toate să le spălăm arătând pocăinţă pentru cele ce am păcătuit. Iar după ce vom fi duşi acolo nici cea mai mare pocăinţă de vom arăta nimic nu ne va mai folosi nouă. Ci măcar cu dinţii de vom scrâşni, măcar de ne vom tângui, măcar cât de mult de ne vom ruga nici cu vârful degetului nu ne va pica cineva nouă arzându-ne. Şi vom auzi acestea pe care le-a auzit şi bogatul acela atuncea: "Prăpastie mare s-a întărit între noi".

Deci să ne deşteptăm aici, rogu-vă, şi să cunoaştem pe Stăpânul nostru precum trebuie a-l cunoaşte. Că numai atuncea trebuie să ne deznădăjduim de nădejdea cea din pocăinţă, când vom merge în iad. Că numai acolo doftoria aceasta este slabă şi nefolositoare, dar aici fiind noi, măcar la însăşi bătrâneţele de se va pune deasupra, multă putere arată. Pentru aceea şi diavolul toate meşteşugirile porneşte ca să înrădăcineze întru noi gândul deznădăjduirii. Fiindcă ştie, că măcar puţin de ne vom pocăi nu fără de plată vom face aceasta. Ci precum cel ce dă un pahar de apă rece gătită are răsplătirea, aşa şi cel ce s-a pocăit pentru relele cele ce a făcut, măcar deşi nu vrednică pentru păcatele sale va arăta pocăinţa, şi pentru însăşi aceasta va lua răsplătirea. Pentru că nimic din cele bune, măcar mic de va fi, nu se va trece cu vederea de Dreptul Judecător. Că dacă păcatele se cercetează cu atâta luare aminte şi cu de-amănuntul, încât şi pentru cuvinte şi pentru gânduri să luăm muncă, cu mult mai vârtos isprăvile, măcar mari de vor fi, măcar mici, se vor socoti nouă în vremea aceea. Pentru aceasta deşi nu vei putea să te întorci iarăşi la aceiaşi luare aminte cu de-amănuntul, ci măcar cât de puţin din boala cea de faţă şi necurăţenia de te vei depărta pe tine, nici aceasta nu va fi fără de folos. Pune numai început lucrului, şi deschide intrarea la nevoinţe. Că până când vei petrece afară, cu cuviinţă ţi se vede acest lucru greu şi cu anevoie. Că mai nainte de cercarea cu lucrul, măcar prea uşoare şi suferite de vor fi lucrurile, însă obişnuiesc a ne da nouă nălucire de mare greutate. Iar după ce vom intra cu lucrul într-însele, şi vom îndrăzni la dânsele, cea mai multă parte a ostenelii se ridică, şi îndrăzneala în loc a ne cutremura şi a ne deznădăjdui intrând împuţinează frica şi creşte lesnirea, şi pe nădejdile cele bune mai tari le face. Pentru aceasta şi pe Iuda l-a dus vicleanul dintru această viaţă ca să nu se apuce de începutul cel cuviincios şi să se întoarcă prin pocăinţă de unde a căzut.

Că eu - deşi de mirare se vede că este ceea ce se zice - nici păcatul acela (al lui Iuda) voi zice că este mai mare decât ajutorul cel ce ni se pricinuieşte nouă din pocăinţă. Pentru aceea vă rog şi vă poftesc, ca tot

cugetul satanicesc izgonindu-l din suflet să vă întoarceţi la mântuirea aceasta. Că de aş fi poruncit ca de-odată să vă suiţi iarăşi la vârful acela, cu cuviinţă v-aţi fi îngreuiat şi v-aţi fi scârbit ca şi cum ar fi multă greutate la aceasta. Iar dacă acum numai atâta cer ca să nu adăugiţi la răutăţile cele de faţă, ci sculându-vă dintru acestea să vă întoarceţi iarăşi la cea împotrivă, pentru care pricină pregetaţi şi vă întoarceţi înapoi?

Au nu aţi văzut pe cei ce au murit întru desfătare şi beţie şi cealaltă batjocură a vieţii acesteia?

Unde sunt acum cei ce se plimbau prin târg cu multă trufie şi cu mulţi urmăritori după dânşii?

Cei îmbrăcaţi cu haine de mătase şi carii suflau cu miruri, şi hrăneau linguşitori, şi erau pironiţi la clup totdeauna, - unde este acum pomba aceea a lor? S-a dus multa cheltuială a meselor, mulţimea muzicanţilor, slujirea ciocoilor, râsul cel mult, răsuflarea sufletului, răspândirea minţii, viaţa cea întru desfătare şi dezmierdare şi de prisosit.

Unde au zburat acum toate acelea? Ce s-a făcut trupul acela care se îndulcea de atâta desfătare şi curăţenie? Du-te la mormânt, vezi ţărâna, cenuşa, viermii, vezi urâciunea locului şi suspină amar?

Şi, o, de ar fi fost vătămarea până la cenuşă!

Iar acum de la mormânt şi de la viermii aceştia mută gândul la acel vierme fără de moarte, la focul cel nestins, la scrâşnirea dinţilor, la întunericul cel mai dinafară, la necazul şi strâmtoarea, la pilda lui Lazăr şi a bogatului care fiind stăpân peste atâţia bani şi cu porfiră îmbrăcându-se, nici peste o picătură de apă nu a avut putere şi cu toate că era întru atâta nevoi.

Cele de aici nimic nu se află mai bine decât visurile. Că precum cei ce muncesc în ocnele metalurilor, sau şi cu altă pedeapsă mai cumplită decât aceasta se pedepsesc, când sub ostenelile lor multe şi acea viaţă prea amară dormitând se vor vedea pe dânşii în vis că sunt întru desfătări şi îndestulări, nici un har nu cunosc visurilor după ce se scoală, tot astfel şi bogatul acela ca într-un vis în viaţa aceasta îmbogăţindu-se, după ducerea de aici, cu munca aceea amară se muncea.

Acestea le socoteşte, şi focul acela punându-l împotriva celui ce te ţine pe tine acum - împotriva aprinderii poftelor - izbăveşte- te de cuptorul acela. Fiindcă cel ce stinge pe acesta aici bine, nici de acela nu va lua ispitire cu lucrul. Iar dacă cineva pe acesta nu-l va birui, mai tare pe acesta după ce se va duce de aici îl va stăpâni atuncea acela.

Câtă vreme voieşti să ţi se întindă ţie desfătarea vieţii acesteia?

Eu socotesc că mai mult de cincizeci de ani nu-ţi lipsesc ţie ca să ajungi la bătrâneţele cele după urmă, iar mai vârtos nici aceasta nu este nouă arătat. Că cei ce nici până seara nu putem îndrăzni pentru viaţa noastră, cum pentru atâţia ani ne vom întări?

Şi nu numai aceasta nu este arătat, ci şi schimbarea lucrurilor. Că de multe ori viaţa întinzându-se întru îndelungată vreme, nu s-a întins

împreună desfătarea, ci întru aceeaşi dată şi a venit şi s-a dus. Însă de voieşti să se pună cu cuvântul, că veţi trăi atâţia ani şi nici o schimbare nu veţi pătimi, ce este aceasta către vremile cele fără de sfârşit şi muncile cele amare aceleaşi nesuferite? Pentru că aici şi cele bune şi cele rele au sfârşit; şi acesta prea degrab - iar acolo amândouă se întind cu veacuri fără de moarte. Încă şi prin felurime atât se deosebesc de cele de aici, cât nici este cu putinţă a spune. Ca nu pentru că ai auzit foc, să socoteşti că astfel este focul, ca focul acesta. Că acesta, orice va lua, a ars şi a izbăvit; iar acela pe cei ce odată s-au cuprins îi arde totdeauna şi niciodată nu încetează, pentru aceasta şi nestins s-a zis. Că şi păcătoşii trebuie să se îmbrace întru nestricăciune, nu spre cinste, ci ca să aibă neâncetată materie a muncii aceea.

Iar aceasta cât este de cumplită, cuvântul nu va putea să arate cândva. Însă din ispitirea cu lucrul a lucrurilor celor mici se poate lua oarecare puţină înţelegere a acelora mari. Că de ai intrat vreodată în baie aprinsă mai tare decât se cuvenea, atuncea pune-mi în minte focul gheenei! Sau iarăşi, de te-ai aprins vreodată de friguri cumplite, mută mintea la văpaia aceea, şi atuncea vei putea să deosebeşti bine. Că dacă baia şi frigurile atâta ne necăjesc pe noi şi ne turbură, când vom cădea în râul de foc care curge înaintea Divanului înfricoşat, cum ne vom afla? Cu adevărat vom scrâşni cu dinţii de acele dureri şi usturimi nesuferite. Iar cel ce să ne ajute nimeni nu va fi, ci vom plânge tare, mai cumplit năpădind asupra noastră văpaia, şi nu vom vedea pe nimeni, afară de cei ce se muncesc împreună cu noi, şi de pustietatea cea multă.

Ce poate zice cineva despre spaimele cele dintru întuneric care se fac în sufletele noastre? Că precum nu este cheltuitor focul acela, aşa nici luminător - fiindcă n-ar fi fost întuneric. Deci turburarea ceea ce dintru aceasta se face întru noi, cutremurul şi slăbănogirea şi muta întindere aceea numai vremea, aceea poate să le arate.Deoarece multe şi de multe feluri sunt acolo locurile cele de chinuire şi mulţime de munci se aduc despre toate părţile asupra sufletului.

Iar de va zice cineva: Şi cum poate sufletul să sufere atâta mulţime de munci şi să petreacă în veacuri fără de sfârşit muncindu-se? - să socotească cele ce se fac aici, cum mulţi de multe ori au suferit boală îndelungată şi cumplită. Iar dacă au şi murit, nu pentru că sufletul s-a cheltuit şi s-a sfârşit, ci pentru că trupul a obosit, că de nu ar fi căzut acela, nu ar fi încetat sufletul de a se munci. Deci când îl va lua pe el nestricăcios şi necheltuicios, nimic nu este care să oprească de a se întinde munca întru nemărginire. Căci aici nu este cu putinţă a se împreuna acestea amândouă: cumpliciunea muncilor şi petrecerea (continuitatea), una se luptă împotriva alteia, pentru că firea trupului este stricăcioasă şi nu suferă împreunarea amândurora. Iar după ce va veni nestricăciunea, de aici înainte se face încetare a acestei vrajbe, şi cu multă stăpânire ne vor ţinea amândouă relele veşnic.Deci să nu ne aflăm acum cu socoteala aşa ca şi cum cumpliciunea muncilor va să cheltuiască sufletul nostru. Că nici trupul nu va putea să

pătimească aceasta în vremea aceea - ci va petrece muncindu-se veşnic împreună cu sufletul, şi alt sfârşit nu va mai fi niciunul!

Deci câtă desfătare şi câtă vreme voieşti să punem împotriva muncii şi a acestei pedepse? Voieşti vreme de o sută de ani şi de două ori atâta? Şi ce este aceasta către veacurile cele fără de sfârşit? Că ceea ce este visul unei zile alăturându-se către toată viaţa, aceasta este desfătarea celor de aici asemănându-se către starea celor ce vor să fie. Deci este vreunul care pentru ca să vadă un vis bun va alege să se muncească totdeauna? Cine este atâta de nebun, încât să vină la această răsplătire? Că încă nu prihănesc desfătarea, nici nu descoper acum amărăciunea ce zace într-însa. Că nu este acum vremea aceasta a cuvintelor acestora, ci când veţi putea să scăpaţi de dânsa. Fiindcă acum cuprinşi fiind de patimă, ne veţi presupune pe noi că bârfim de vom numi pe dezmierdare amară. Dar când vă veţi izbăvi cu Darul lui Dumnezeu de boală, atuncea veţi cunoaşte bine şi răutatea ei. Pentru aceea în altă vreme păstrând cuvintele acestea, zicem acum: Să presupunem că este desfătare desfătarea, şi dulceaţă dulceaţa, şi nimic nu era de întristare nici de ocară, ce vom zice pentru munca ceea ce ne aşteaptă? Şi ce vom face atunci cei ce ne-am veselit acum ca într-o umbră şi închipuire, iar cu lucru vom suferi acolo muncă veşnică, şi mai ales fiind cu putinţă întru puţină vreme şi de chinurile cele ce s-au zis să scăpăm, şi de bunătăţile cele ce vor să fie să ne desfătăm?

Pentru că şi acesta este lucru al Iubirii de oameni a lui Dumnezeu, a nu ni se întinde nouă nevoinţele întru îndelungare, ci în vreme puţină şi de un minut şi într-o clipeală de ochi, (că astfel este viaţa aceasta asemănându-se către aceea) nevoindu-ne noi, să ne încununăm în vecii fără de sfârşit.

Nu puţin încă şi aceasta atuncea va mâhni sufletele celor ce se muncesc, când vor socoti, că fiind cu putinţă în puţine zilele acestea să isprăvească toate, ci lenevindu-se s-au dat pe dânşii la relele fără de moarte.

Pentru aceasta se fac grabnice schimbări[1] şi scăpătăciuni, dar noi nici aşa nu ne învăţăm. Pentru aceasta - morţi dese şi fără de vreme, iar noi cugetăm ca şi cum am fi fără de moarte, ca şi cum niciodată nu vom muri! Aşa răpim, aşa asuprim ca şi cum niciodată nu vom da seama! Aşa zidim, ca şi cum avem să petrecem pururea. Şi nici Cuvântul lui Dumnezeu care răsună în urechile noastre în toate zilele, nici însăşi lucrurile nu ne învaţă. Nu este a zice zi, nici ceas, în care nu este a vedea dese duceri la groapă. Ci toate în zadar, şi nimic nu se atinge de asprimea noastră. Nici în nevoile altora nu putem să ne facem mai buni. Iar mai vârtos nici nu voim. Nimeni nu cugetă cele de Sus, nimeni nu defaimă cele de pe pământ, ci precum porcii în jos se uită la pântece fiind plecaţi şi în noroi tăvălindu-se, tot astfel

1 Din Cuvântul 12 la Epistola către Evrei

şi cei mai mulţi din oameni,cu noroi mai cumplit mânjindu-se pe ei, nu simţesc. Că mai bine este cu tină necurată să se mânjească, decât cu păcate. Căci cel ce s-a mânjit cu tină, în puţină vreme s-a spălat şi s-a făcut asemenea cu cel ce nicidecum n-a căzut în glod, iar cel ce a căzut în prăpastia păcatului, a primit întinăciunea care nu se curăţeşte cu apă, ci are trebuinţă de multă vreme şi de pocăinţa cu deadinsul, şi de lacrimi şi de tânguiri, şi de plâns mai mult şi mai fierbinte decât voi arătaţi pentru fiii voştri cei iubiţi. Că intinăciunea aceasta se adaugă la noi dinafară, pentru aceea o şi lepădăm pe ea degrab; iar aceea se naşte dinlăuntru, de aceea şi spălându-ne abia ne curăţim. "Că din inimă ies - zice Domnul - gânduri rele, curvii, preacurvii, furtişaguri. mărturii mincinoase". Pentru aceea şi Proorocul zicea: "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule" (Ps.50). Sau altul: "Spală de răutate inima ta, Ierusalime! "Şi: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5).

Deci să ne facem curaţi după puterea noastră, să ne spălăm păcatele noastre.

Cum este cu putinţă a le spăla?

Învaţă Proorocul zicând: "Spălaţi-vă, curăţiţi-vă. ştergeţi răutăţile voastre din sufletele voastre înaintea ochilor Mei"

Ce înseamnă "înaintea ochilor Mei?"

Fiindcă unii se par că sunt fără de răutate, însă oamenilor, iar la Dumnezeu sunt arătaţi că sunt morminte spoite, pentru aceea zice: Aşa ştergeţi, precum Eu văd!" Învăţaţi-vă a face bine, căutaţi judecata, celui smerit şi celui sărac faceţi dreptate şi veniţi, şi să ne întrebăm - zice Domnul - şi de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi. Iar de vor fi ca roşala, ca lâna le voi albi.

Aşadar, nimeni din cei ce au ajuns la răutatea cea mai de pe urmă, să nu se deznădăjduiască pe sine. Că deşi întru aşezare vei veni - zice - şi puţin de nu în firea răutăţii acesteia, să nu te temi. Că pentru aceasta luând nu vopsele palide şi care se şterg, ci care puţin de nu sunt înfiinţate cu lucrurile întru care sunt, a zis că le va întoarce pe ele în starea cea împotrivă. Fiindcă n- a zis numai că le va spăla, ci ca zăpada şi ca lâna le va albi, ca să ne dea nouă nădejdi bune!

Deci mare este puterea pocăinţei aşadar, dacă ca zăpada ne face pe noi, şi ca lâna ne albeşte, măcar deşi apucând mai înainte păcatul va vopsi sufletele noastre.

Să ne sârguim deci să ne curăţim. Nimic greu nu a poruncit. "Judecaţi săracului, şi faceţi dreptate văduvei" zice. Vezi cum pretutindenea multă grijă şi cuvânt este la Dumnezeu pentru milă şi pentru apărarea celor ce se nedreptăţesc? Aceste isprăvi să facem şi vom putea cu Darul lui Dumnezeu să dobândim şi bunătăţile cele ce vor să fie. De care fie ca noi toţi să ne învrednicim întru Hristos Iisus Domnul nostru, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 14-lea
Pentru dobândă

Dacă în tribunalele de aici când se va judeca cineva pentru ridicare asupra Împărăţiei sau pentru moarte, ori care va fi, - voevod, sau cel mai mare dregător, oricare, se ridică toate semnele dregătoriei şi cel ce se va prinde vinovat se pedepseşte cu pedeapsa cea mai de pe urmă. Cu mult mai vârtos la Judecata ce va să fie va fi aceasta!

Deci să nu se facă aceasta, să lepădăm hainele cele întinate şi să ne îmbrăcăm cu armele luminii, şi Slava lui Dumnezeu ne va acoperi pe noi.

Căci care din porunci[1] este însărcinătoare? Şi care nu este lesnicioasă? Deci ascultă pe Proorocul zicând şi atunci vei cunoaşte lesnirea: "Nici de ţi-ai strâmba ca un cer grumazul tău, şi de-ai aşterne sub tine sac şi cenuşă, nici aşa nu vei chema post primit. Ci dezleagă toată legătura nedreptăţii, dezleagă înfăşurările tocmelilor celor cu sila făcute!"

Vezi înţelepciunea Proorocului! Punând mai înainte cele grele şi însărcinătoare şi surpându-le, de la cele uşoare roagă să urmezi mântuirea, arătând că Dumnezeu nu are trebuinţă de osteneli, ci de ascultare. Apoi arătând că lesnicioasă este fapta bună, iară grea răutatea, din goale numiri întăreşte aceasta. Pentru că răutatea este legătură şi înfăşurătură, - zice - iar fapta bună izbăvire şi dezlegare la toate acestea. Rupe toată scrisoarea cea cu nedreptate - pe zapisele dobânzilor, cele ale împrumuturilor aşa numindu-le - sloboade pe cei zdrobiţi întru iertare, pe cei ticăloşi adică.

Că astfel este datornicul, când vede pe împrumutătorul, se frânge mintea lui, şi mai mult decât de o fiară se teme de el.

Şi pe săracii cei fără de acoperământ bagă-i în casa ta.

De vezi pe cel gol îmbracă-l, şi nu trece cu vederea pe cei ce sunt din sământa neamului tău.

Deci în cuvântarea ce s-a făcut de noi mai înainte, povestind darurile, am arătat bogăţia cea dintru acestea. Iar acum să vedem de este vreuna din porunci grea şi covârşeşte firea noastră. Dar nimic nu vom afla întru acest fel, ci cu totul împotrivă. Pe acestea adică care privesc la fapta

1 Din Cuvântul 56 la Matei

bună, că au multă lesnire, iar pe cele ce privesc la răutate, că au multă sudoare. Căci ce este mai greu decât a da împrumut şi a purta grija de dobânzi şi de tocmele şi a cere chezăşuiri, a se teme şi a tremura pentru zăloage, pentru capete, pentru zapise, pentru dobânzi, pentru cei ce se pun chezaşi? Că astfel sunt cele ale acestei vieţi: că aceasta ce se pare şi se socoteşte întărire, decât toate este mai putredă şi cu îndoială. Iar a milui este lucrul prea lesnicios şi slobod de toată grija. Deci să nu neguţătorim nevoile cele străine, nici să cârcimărim iubirea de oameni.

Ştiu că mulţi cu greaţă vor asculta aceste cuvinte. Dar care este folosul tăcerii? Chiar de voi tăcea şi nimic nu vă voi supăra prin cuvinte, cu neputinţă este prin tăcerea aceasta să vă izbăvesc pe voi de muncă, ci şi cea împotrivă cu totul se face dintru aceasta; creşteţi pedeapsa, nu numai vouă, ci şi mie îmi pricinuieşte munca o tăcere ca aceasta.

Deci care este harul cuvintelor, când la lucruri nu ajută, ci mai vârtos şi vatămă? Care este folosul dintru a pricinui bucurie cu cuvântul, şi a mâhni cu lucrul? A veseli auzul, şi a munci sufletul? Pentru aceasta de nevoie este aici a mâhni, ca să nu ne pedepsim acolo. Pentru că cumplită - o, iubitule - cumplită boală şi care are trebuinţă de multă vindecare a intrat în Biserică. Că aceia cărora li se porunceşte ca nici din drepte osteneli să nu adune comori, ci să deschidsă casele la cei lipsiţi, din sărăcia altora se îmbogăţesc, răpire părută frumoasă şi asuprire cu bună pricinuire aflând.

Să nu-mi zici pe legile cele de afară, de vreme ce şi Vameşul legea cea de afară plineşte, însă se munceşte. Care şi noi vom pătimi, de nu ne vom depărta de a necăji şi a chinui pe săraci şi a face pe trebuinţa şi hrana cea de nevoie pricină spre cârcimărie şi dobândă fără de ruşine. Că pentru aceasta ai bani: ca să dezlegi sărăcia, nu ca să neguţătoreşti sărăcia. Iar tu în prefacere şi formă de mângâiere, mai mare faci nevoia şi vinzi iubirea de oameni pentru bani.

Vinde - nu opresc - dar pentru Împărăţia Cerurilor. Nu lua puţin preţ pentru astfel de ispravă dobândă la o sută - doisprezece, ci viaţa aceea fără de moarte!

Pentru ce eşti sărac şi mişel? Şi pentru ce eşti puţin la suflet vânzând pe cele mari pentru mic preţ, pentru bani pieritori, fiind trebuinţă a le vinde pentru Împărăţia cea pururea petrecătoare?

Pentru ce lăsând pe Dumnezeu, câştigi câştiguri omeneşti?

Pentru ce trecând pe Cel bogat, superi pe cel ce nu are; şi lăsând pe Cel ce dă înapoi, vorbeşti şi te tocmeşti cu cel nemulţumitor?

Acela pofteşte să dea înapoi, iar acesta şi se supără când dă înapoi.

Acesta la o sută abia doisprezece dă, iar Acela - însutit şi viaţa veşnică.

Acesta cu ocări şi cu împutări, Acela cu laude şi cu grăire de bine!

Acesta ridică asupra ta zavistie, iar Acela îţi împleteşte ţie şi cununi.

Acesta - abia aici, iar Acela şi acolo şi aici!

Deci oare nu este aceasta a nebuniei celei mai de pe urmă: a nu şti adică nici a câştiga?

Câţi au pierdut şi capetele pentru dobânzi?

Câţi au căzut în primejdii pentru dobânzi?

Câţi şi pe dânşii şi pe alţii au aruncat în sărăcia cea mai de pe urmă pentru nespusă lăcomie?

Să nu-mi zici că se bucură când ia, şi mulţumeşte pentru împrumutare. Că aceasta se face pentru cruzimea ta. De vreme ce şi Avraam când îşi dădea pe muierea sa barbarilor, el întocmea ca să fie meşteşugirea aceea bine primită, dar nu de voie, ci pentru frica lui Faraon. Tot astfel şi săracul, de vreme ce nici de acesta nu-l socoteşti că este vrednic este silit a-ţi mulţumi şi pentru cruzime.

Iar mie mi se pare că tu, şi din primejdii de vei izbăvi pe cineva, vei cere plată de la el pentru izbăvirea aceasta.

Departe de aceasta - zice - să nu fie!

Ce grăieşti? Când îl izbăveşti de răul cel mai mare, nu voieşti să ceri bani, iar pentru lucrul cel mai mic atâta nemilostivire arăţi? Nu vezi câtă muncă zace pentru lucrul acesta? Nu vezi că şi în Legea Veche era oprit lucrul acesta?

Dar care este cuvântul celor mulţi?

"Luând dobânda - zic ei - dau săracului!"

Grăieşte vorbe bune, o, omule! Nu voieşte Dumnezeu astfel de jertfe! Nu te juca cu legea amăgindu-te! Mai bine este a nu da săracului, decât a da de aici. Că pe argintul cel adunat din drepte osteneli, de multe ori îl faci să fie nedrept şi nelegiuit pentru naşterile cele rele şi nedrepte, precum de ar fi silit cineva un pântece bun să nască scorpii.

Şi ce zic pe Legea lui Dumnezeu? Oare nu şi voi întinăciune numiţi lucrul acesta? Iar dacă voi cei ce dobândiţi aşa hotărâţi, socoteşte ce hotărâre va aduce Dumnezeu pentru voi.

Dar de voieşti să întrebi şi pe legiutorii cei de afară, vei auzi că şi acelora se pare lucrul acesta că este semn al neruşinării celei mai de pe urmă. Deci cei ce sunt în boierii şi se află în Sfatul cel mare pe care îl numesc Senat, nu este slobod a se ocărî cu astfel de dobânzi, ci lege este la dânşii care opreşte astfel de dobânzi. Cum dar nu este lucru vrednic de cutremurat, dacă nici atâta cinste nu dai la petrecerea cea Cerească, câtă dau legislatorii la Sfatul Romanilor, ci mai puţin va aduce Cerul decât pământul.

Dar nici de nesocoteala lucrului nu te ruşinezi? Că ce poate fi mai fără de socoteală decât aceasta, fără numai când cineva fără de pământ, ploaie şi plug se sileşte să samene? Pentru aceasta zizanii seceră care se dau focului, cei ce au aflat acest fel de rea lucrare pe pământ.

Că oare nu sunt multe drepte neguţătorii? Cele ale ţarinilor, cele ale turmelor, cele ale cirezilor, cele ale dobitoacelor, cele ale mâinilor, cele ale purtării de grijă pentru cele ale casei? Ce te turbezi şi te înnebuneşti în zadar secerând mărăcini?

Dar sunt supuse roadele pământului la întâmplări potrivnice: la grindină, la tăciune, la inundaţii? Nu la atâtea însă la câte dobânzile. Căci oricâte se vor întâmpla ca de acest fel, la venit este paguba, iară capetele stau, care sunt ţarina. Iar aici mulţi de multe ori au pătimit primejdia la capete. Încă mai nainte de pagubă de-a pururea sunt în scârbe. Fiindcă niciodată nu se îndulceşte de avuţii împrumutătorul, nici se veseleşte pentru acestea. Ci când se va aduce dobânda, nu se bucură că s-a făcut venit, ci se mâhneşte că încă nu s-a făcut întocmai dobânda cu capetele. Şi mai nainte de a se naşte deplin această rea naştere, şi pe ea a naşte o sileşte, făcând pe dobânzi capete şi silind pe stârpiciunile cele fără de vreme să nască pui de năpârci. Că astfel sunt dobânzile, decât fiarele acelea mai mult rod şi sparg sufletele ticăloşilor.

Aceasta este legătură a nedreptăţii.

Aceasta este înfăşurătură a tocmelilor celor cu sila făcute. Că dau nu ca să iei, ci ca mai multe să dai. Dumnezeu nici ceea ce s-a dat nu porunceşte să iei - "că daţi de la carii nu nădăjduiţi să luaţi", iar tu şi decât ceea ce s-a dat ceri mai mult. Şi ceea ce nu ai dat, aceasta ca o datorie sileşti să plătească acela care nu a luat. Tu socoteşti că avuţia ta se înmulţeşte de aici, dar în loc de avuţie aprinzi focul cel nestins.

Că nimic, cu adevărat nimic nu este mai de ocară[1], nimic nu este mai crud decât dobânzile cele de aici. Că unul ca acesta neguţătoreşte nevoile cele streine şi venit face pe ticăloşia altuia, şi plata cere pentru iubirea de oameni. Şi ca şi cum temându-se să nu se arate nemilostiv, cu prefacere de iubire de oameni mai adânc sapă groapa. Când ajută sărăcia o necăjeşte, când întinde mâna, împinge. Şi când primeşte ca în liman, îl aruncă în stricare de corabie ca într-o piatră şi stâncă ascunsă în mare şi prăpăstuire nearătată.

Dar ce porunceşti? întreabă, oare argintul cel adunat şi folositor mie să-l dau altuia spre întrebuinţare şi nici o plată să nu cer?

Departe de aceasta! Nu zic eu aceasta, ci voiesc ca şi multă plată să iei, dar nu proastă şi mică, ci mult mai mare. Pentru că în loc de aur, voiesc să iei dobândă Cerul! Pentru ce dat te supui pe tine sub sărăcie târându-te pe pământ şi cerând mici în loc de mari? Deoarece aceasta este a celui ce nu ştie să neguţătorească, să se îmbogăţească. Căci când Dumnezeu în loc de puţini bani se făgăduieşte ţie Bunătăţile cele din Ceruri, iar tu zici: Nù-mi da Cerul, ci în locul Cerului dă-mi aurul cel pieritor - aceasta este a celui ce voieşte să petreacă întru sărăcie. Astfel cel ce pofteşte bogăţia cea adevărată, va alege pe cele stătătoare în locul celor pieritoare, pe cele necheltuitoare în locul celor ce se cheltuiesc, pe cele multe în locul celor puţine, pe cele nestricăcioase în locul celor stricăcioase. Căci aşa şi acelea

1 Din Cuvântul 5 la Matei

vor urma. Fiindcă cel ce caută pământul mai mult decât Cerul şi de pământ negreşit se va scăpa, iar cel ce alege mai mult Cerul decât pământul, pe amândouă va dovândi cu multă îndestulare. Care, pentru ca să se facă şi la noi, să defăimăm toate cele de aici, şi să alegem Bunătăţile cele ce vor să fie.

Vezi încă şi Iubirea de oameni a Stăpânului[1]: la banii cei simţitori a oprit a lua dobândă. Pentru care pricină? Pentru că amândoi multă vătămare suferă dintru aceasta: unuia sărăcia i se necăjeşte şi i se chinuieşte; iar celălalt împreună cu înmulţirea banilor şi mulţime de păcate grămădeşte asupra sa. Pentru aceasta dintâi şi dintru început Iudeilor celor mai groşi această poruncă a legiuit zicând: "Să nu iei camătă de la fratele tău şi de la aproapele tău!"..

Deci de care răspuns de îndreptare vom fi vrednici cei ce se fac mai cruzi şi decât Iudeii, şi după Dar şi după atâta Iubire de oameni a Stăpânului se află mai de jos decât cei din Legea Veche, iar mai vârtos şi mai răi?

Iar la cei Duhovniceşti El se făgăduieşte să ceară dobânzile, zicând: "Pentru aceasta dar se cuvenea ţie să fi dat argintul Meu schimbătorilor, şi venind Eu aş fi luat al Meu cu dobândă".

Pentru ce se făgăduieşte El să ceară? Pentru că dobânda cea Duhovnicească este împotrivă banilor celor simţitori. Că acolo acela de la care se cere de-odată cade în cea mai de pe urmă sărăcie, iar aici acela de la care se cere când va arăta multă mulţumire şi bună cunoştinţă, pe cât va aduce mai multă dobândă, pe atâta va dobândi mai bogat ajutorul cel de Sus.

Aşadar, acestea auzindu-le să ne păzim de iubirea de argint pentru că cumplită este tirania ei.

Nu aşa cineva îşi iese din minte de beţie[2], precum de iubirea de argint.

Nu aşa - de turbare şi de nebunie, precum de iubirea de argint. Aceasta şi pe Iuda l-a adus la vânzare, şi l-a vândut pe Stăpânul lumii drept treizeci de arginţi.

Şi pentru ce L-ai vândut, spune-mi?

Neînsemnat fiind tu şi necunoscut te-a chemat şi unul din cei doisprezece te-a făcut, de învăţătură te-a împărtăşit, nenumărate bunătăţi ţi-a făgăduit, minuni a lucra te-a făcut, de masă, de căi, de cuvânt, de împreună petrecere, de toate, de care şi ceilalţi, părtaş ai fost. Acestea oare n-au fost de ajuns să te oprească?

Aşadar, pentru care pricină L-ai vândut?

1 Din Cuvântul 41 la Facere
2 Din Cuvântul 6 la Filip

Ce ai ca să vinuieşti, o, spurcatule?

Care facere de bine n-ai dobândit?

Îţi ştia mintea ta, nu a încetat aducând cele despre Dânsul. De multe ori a zis: "Unul dintre voi Mă va vinde". De multe ori a însemnat, şi te-a cruţat, şi măcar că te ştia pe tine întru acest fel, nu te-a scos din ceată. Încă te suferea, încă ca pe un împărat şi unul din cei doisprezece aşa te cinstea, aşa te iubea. Mai apoi de toate, o, pângăriciune, şi fotă luând cu Prea Curatele acele Mâini a spălat pângăritele tale picioare, dar nici aceasta nu te-a oprit pe tine. Furai cele ce erau ale săracilor, şi ca să nu sporeşti la mai mare răutate, ci aceasta o suferea. Dar nimic nu te-a plecat pe tine. Că de ai fi fost fiară, de ai fi fost piatră, oare cu facerile de bine cele către tine, oare cu minunile, oare cu învăţăturile nu trebuia să te schimbi? Însă şi aşa sălbatic ca o fiară fiind tu te chema, şi prin lucrurile cele minunate te trăgea pe tine cel mai nesimţitor decât pietrele. Iar tu de nici una dintru acestea nu te-ai făcut mai bun.

Vă minunaţi poate de atâta nebunie a vânzătorului.

Deci dat temeţi-vă de rana aceluia. Din iubirea de argint s-a făcut întru acest fel, din pofta banilor. Taie patima, pentru că astfel de boale naşte. Păgâni face şi la a nu cunoaşte pe Dumnezeu ne aduce, măcar deşi de nenumărate faceri de bine ne vom învrednici. Taie-o, rogu-vă, nu este mică boala, ştie a naşte nenumărate morţi pierzătoare. Am văzut patima aceluia, să ne temem să nu cădem şi noi întru aceleaşi. Pentru aceasta sunt scrise, ca să nu pătimim şi noi aceleaşi. Pentru aceasta toţi Evangheliştii au povestit aceasta, ca pe noi să ne înţelepţească. De departe fugi. Nu este numai aceasta iubire de argint: a poftei bani mulţi, ci chiar bani a pofti.

Cumplită este iubirea de argint: a cere mai mult decât trebuinţa. Că oare talanţi de aur erau atuncea cei ce au plecat pe Vânzătorul? Treizeci de arginţi erau. Pentru treizeci de arginţi a vândut pe Stăpânul?!?

Oare vă aduceţi aminte când ziceam mai înainte că lăcomia se arată nu întru a lua multe, ci mult mai vârtos întru a lua puţine? Iată cât rău a făcut acesta pentru puţin aur! Iar mai ales nu pentru aur, ci pentru arginţi.

Nu este cu putinţă, nu este cu putinţă bărbatul cel iubitor de argint să vadă cândva Faţa lui Hristos. Una din cele cu neputinţă este aceasta.

Rădăcină este a răutăţilor. Iar dacă cineva având o răutate, cade din Slava aceea, cel ce poartă cu sine rădăcina unde va sta? Nu este cu putinţă cel ce este rob banilor să fie rob adevărat al lui Hristos. Însuşi Hristos a hotărât că lucrul acesta este cu neputinţă: "Nu puteţi lui Dumnezeu a sluji - zice - şi lui mamona"; şi "Nimeni nu poate a sluji la doi domni". Fiindcă împotrivă poruncesc. Hristos zice: Fie-ţi milă de cei săraci! Mamona zice: Dezbracă-i şi de cele ce au! Hristos zice: Deşartă cele ce ai. Mamona zice: Ia şi cele ce nu ai!

Văzut-ai împotrivire? Văzut-ai război?

Voiţi să arătăm cum nu poate cineva să asculte cu lesnire pe amândoi, ci trebuie să defaime pe unul? Sau nu este trebuinţă de cuvânt?

Cum? Oare nu vedem aceasta cu lucrul, că Hristos se defăimează, iar mamona se cinsteşte? Vedeţi cum şi cuvintele sunt însărcinătoare? Cu cât mai vârtos lucrurile? Dar în lucruri nu se văd însărcinătoare deopotrivă, pentru că suntem cuprinşi de patimă. Ci acum măcar puţin de va fi curat sufletul de patimă, până când va sta aici, poate să judece drept; iar acolo mergând şi cuprinzându-se de friguri şi în dulceaţa lucrului petrecând, nu are pe judecătoria curată, nu are divanul nemitarnic. Hristos zice: "De nu se va lepăda cineva de toate avuţiile sale, nu este ucenic al Meu!" Mamona zice: Ia de la cel flămând pâinea! Hristos zice: Îmbracă pe cel gol! Acesta zice: Dezbracă pe cel gol! Hristos zice: Nu trece cu vederea pe cei ce sunt din sămânţa neamului tău! Mamona zice: Nu milui pe cei ce sunt din sămânţa neamului tău, ci măcar mumă de vei vedea, măcar tată, defaimă! Şi ce zic tată şi mumă? Şi pe sufletul tău, şi pe acesta pierde-l!

Însă se ascultă - vai mie! - fiindcă crude, aspre şi sălbatice poruncind se ascultă mai mult decât Acela ce ne porunceşte nouă cele blânde şi mântuitoare. Pentru aceasta gheena, pentru aceasta foc, pentru aceasta râu de foc, pentru aceasta vierme fără de moarte.

Ştiu că mulţi nu ne aud pe noi cu dragoste zicând acestea. Căci nici eu nu le zic pe ele cu dragoste. Că ce trebuinţă era de a zice acestea? Voiam să vă povestesc vouă pururea cele pentru Împărăţia... odihna aceea,... apa odihnei, locul păşunii... "Că la apa odihnei m-a hrănit, şi în locul păşunii m-a sălăşluit". Voiam să grăiesc pentru locul acela de unde a fugit durerea şi întristarea şi suspinarea... Voiam să povestesc dulceaţa petrecerii împreună cu Hristos, măcar că covârşesc tot cuvântul şi toată mintea, însă după putinţă voiam să zic acestea.

Dar ce să fac? Nu este cu putinţă către cel ce este cuprins de friguri şi se află rău a grăi pentru Împărăţie. Că acum de-odată trebuie a vorbi pentru sănătate.

Nu este cu putinţă către cel vinovat judecăţii a vorbi pentru cinste. Că acum de-odată ceea ce se cere este a se izbăvi de judecată şi de muncă şi de pedeapsă. De nu se face aceasta, cum va fi aceea? De aceea adeseori zic acestea, ca să venim degrab la acelea. Că şi Dumnezeu pentru aceasta a îngrozit cu gheena, ca nimeni să nu cadă în gheena, ca toţi să dobândim Împărăţia. Şi noi pentru aceasta adeseori pomenim de gheena ca pe voi să vă împingem la Împărăţie, pentru ca cu frica muind mintea voastră, să vă facem să faceţi cele vrednice de împărăţie. Deci nu vă supăraţi de îngreuierea graiurilor. Că Ziua Domnului cu foc se va descoperi. Şi mai bine este a vă arăta voi de cuvintele noastre la puţină vreme, decât totdeauna în văpaia aceea. Căci cum că aceasta cu adevărat va fi, este arătat, şi de multe ori am spus vouă socoteli cărora nu se poate grăi împotrivă. Că trebuia numai din Scripturi să primiţi deplină încredinţare. Dar de vreme ce unii sunt iubitori de prigonire, (polemică) multe am pornit şi din socoteli. Şi nimic nu opreşte a le spune şi acum pe aceleaşi.

Care erau acelea? Drept este Dumnezeu! Toţi mărturisim aceasta: şi elini, şi Iudei, şi Creştini, şi eretici! Ci de aici mulţi din cei ce au greşit s-au dus fără de a se munci; şi mulţi din cei ce au isprăvit fapta bună s-au dus după ce au pătimit nenumătate nevoi. Deci dacă Dumnezeu este drept, unde va răsplăti acestora cele bune, unde acelora pedepsele, dacă nu este gheena, dacă nu este înviere?

Deci cuvântul acesta totdeauna şi acelora şi vouă cântaţi-l şi nu vă va lăsa pe voi şi fiţi necredincioşi pentru Înviere. Iar cel ce nu este necredincios ci crede Învierea, se va sârgui să vieţuiască cu multă luare aminte, ca să dobândească bunătăţile cele veşnice. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al 15 - lea
Pentru baiere, descântece şi vrăji

Să mulţumim întru toate[1] orice se va întâmpla. Că aceasta este mulţumire. Fiindcă a face aceasta întru îndestulare, nu este mare lucru. Că singură firea lucrurilor împinge la aceasta. Iar de vom mulţumi când suntem întru cele mai de pe urmă, atuncea este lucru minunat. Căci când noi mulţumim pentru acelea pentru care alţii hulesc şi se necăjesc vezi câtă este filosofia:

Întâi, pe Dumnezeu L-ai veselit;

A doua, pe diavolul L-ai ruşinat;

A treia, şi ceea ce s-a făcut ai arătat că nimic nu este. Pentru că îndată ce tu mulţumeşti şi Dumnezeu taie durerea şi diavolul se depărtează. Iar de te vei necăji, şi acela ca cel ce a săvârşit ceea ce a voit, stă de faţă, - şi Dumnezeu, ca Cel ce s- a hulit, te părăseşte şi se creşte răul. Iar de vei mulţumi, şi acela ca cel ce nimic nu foloseşte, se depărtează, şi Dumnezeu ca Cel ce S-a cinstit, dimpotrivă cinsteşte mai mult.

Şi nu este cu putinţă ca omul cel ce mulţumeşte pentru cele rele să simţească cele rele. Că se bucură sufletul ca cel ce a făcut ispravă bună, îndată are ştiinţa gândului veselă, îi pare bine şi saltă de laudele sale. Iar cel ce este vesel nu poate să fie posomorât.

Acolo împreună cu nevoia stă asupră şi ştiinţa gândului ca şi cu varga bătându-l. Iar aici încununează şi laudă. Nimic nu este mai sfânt decât limba aceea care mulţumeşte lui Dumnezeu întru cele rele. Cu adevărat decât limba Mucenicilor nimic nu este mai de jos aceea. Deopotrivă şi aceasta şi aceea se încununează. Pentru că la aceasta stă de faţă gealatul silind să se lepede de Dumnezeu prin hulă, stă de faţă şi diavolul cu gânduri de gealat zgâriind, cu scârbe întunecând. Deci de va suferi cineva durerile şi va mulţumi, a luat cunună de mucenie. Precum adică, copilul este bolnav şi mulţumeşte lui Dumnezeu, aceasta maicii este cunună. De câtă muncă nu este mai grea scârba? Dar aceea nu face silă să scoată afară cuvânt amar.

1 Din Cuvântul 8 către Coloseni

Moare? Iarăşi a mulţumit, s-a făcut fiică a lui Avraam. Că deşi nu l-a junghiat cu mâna sa, dar s-a bucurat pentru jertfă, care este întocmai fiindcă nu s-a scârbit când s-a luat Darul.

S-a bolnăvit, iarăşi? Nu a făcut baiere, mucenie i se socoteşte ei, deoarece cu mintea a jertfit pe fiul. Pentru că deşi acelea nu folosesc nimic, ci sunt din înşelare şi batjocură, dar erau cei ce o plecau cum că folosesc. Şi ea a ales mai mult să vadă pe copil mort, decât să sufere închinare de idoli. Că precum aceasta este mucenică, ori la sine, ori la copil de ar fi făcut aceasta, ori la bărbatul său, ori la altul oarecarele din cei prea iubiţi ei - tot astfel cealaltă este închinătoare de idoli. Că arătat este că ar fi jertfit, de ar fi fost slobod a jertfi.Iar mai vârtos acum a făcut ceea ce era a jertfi. Căci baierele, măcar nenumărate de ar filozofa cineva din cei ce adună bani dintru acestea, zicând că pe Dumnezeu chemăm şi nimic mai mult nu facem, şi câte ca de acest fel, şi Creştină este baba şi credincioasă, închinare de idoli este lucrul!

Credincioasă eşti? Fă semnul Crucii, zi: Această armă am numai, această doftorie şi alta nu ştiu.

Spune-mi: de ar fi venit un doctor şi lăsând doctoriile meşteşugului doctoresc, ar fi descântat, pe acesta doctor l-am fi zis? Nicidecum, pentru că pe doctoriile meşteşugului doctoresc nu le vedem. Aşa nici aici pe cele ale creştinătăţii!

Iar altele iarăşi spânzură numiri de râuri, şi nenumărate ca de acest fel îndrăznesc. Iată zic - şi mai înainte zic vouă tuturor - că de se va prinde cineva, nu voi cruţa iarăşi, ori baiere, ori descântec, ori altceva al acestui meşteşug de va face.

Dar de va muri copilul? întreabă.

De va trăi aşa, atuncea a murit. Iar de va muri fără de acelea, atuncea a trăit. Acum de-l vei vedea pre el petrecând cu curve, te rogi să se cufunde în pământ şi zici: Ce folos este a trăi? Iar întru primejdia mânturirii văzându-l că este, voieşti să-l vezi trăind? N-ai auzit pe Hristos zicând că cel ce şi-a pierdut sufletul său îl va afla pe el; iar cel ce l-a aflat îl va pierde pe el? Crezi celor grăite, sau ţi se pare ţie că sunt basme? Spune-mi?

De va zice cineva: Du-l la capiştea idolilor şi va trăi!, oare vei suferi?

Nu, zice.

Pentru ce?

Pentru că îl sileşte să se închine idolilor. Dar aici nu este închinare de idoli, ci numai descântec - zice.

Aceasta este socoteala satanicească, aceasta este meşteşugirea diavolească: a acoperi înşelarea şi în miere a da otravă. Şi de vreme ce ştie că cu chipul acela nu va pleca, a călătorit pe calea de baiere şi la basme băbeşti.

Şi Crucea s-a necinstit, iar aţele sunt în mai mare cinste!?!

Hristos s-a scos afară, şi se bagă înăuntru babă beată şi bârfitoare ?!?

Taina noastră s-a călcat şi înşelarea diavolului dănţuieşte.

Pentru care pricină nu vădeşte şi nu mustră Dumnezeu - zice - ajutorul cel dintru unele ca acestea?

De multe ori a vădit şi a mustrat şi nu te-a plecat pe tine. De- aceea te lasă întru înşelare. "Că i-a dat Dumnezeu pe ei - zise - întru minte neiscusită", adică nepricepută. Dar acestea nici elinul, care are minte, nu le suferă. Se povesteşte că oarecând la Atena un ocârmuitor de norod le-a spânzurat la el acestea. Apoi un filosof dascăl al lui văzând l-a certat, i-a imputat, l-a atins, l-a ocărât. Iar noi atâta de ticăloşi suntem încât credem şi acestea.

Şi pentru ce nu sunt acum - zice - cei ce înviază morţi şi fac vindecări?

Pentru ce, nu zic. Dar pentru ce nu sunt acum cei ce defaimă viaţa aceasta? Pentru ce slujim lui Dumnezeu cu plată? Când se afla firea omenească mai slabă, când trebuia să se sădească credinţa erau şi de acest fel mulţi. Iar acum nu ne voieşte pe noi să ne spânzurăm de aceste semne, ci să fim gătiţi spre moarte. Pentru ce dar te ţii de viaţa aceasta? Pentru ce nu vezi cele ce vor să fie? Şi pentru aceasta şi a te închina idolilor suferi; iar pentru aceea nici a stăpâni scârba? De aceea nu sunt acum unii ca aceştia, fiindcă necinstită ni s-a arătat nouă viaţa aceea, de vreme ce şi pentru aceea nimic nu facem, iar pentru aceasta de nimic nu ne lepădăm a suferi.

Dar ce şi celălalt râs? Cenuşă, funingine şi sare. Şi iarăşi baba în mijloc. Râs cu adevărat şi ruşine. Şi ochiul - zice - răpea copilul.

Până când acestea sataniceşti? Cum nu vor râde elinii? Cum nu vor batjocori când le zicem lor: "Mare este puterea Crucii"? Cum se vor pleca când ne văd pe noi că avem trebuinţă de acelea, de care ei râd? Pentru aceasta a dat Dumnezeu doftori şi doftorii?

Şi ce dacă nu îl vor vindeca aceia şi se duce copilul. Unde se duce - spune-mi - ticălosule şi mişelule? Şi draci se duce? La vreun tiran se duce? Oare nu la Cer se duce? Oare nu la Stăpânul său? Aşadar, ce te mâhneşti? Ce plângi? Ce te tânguieşti? Pentru ce mai mult decât pe Stăpânul tău iubeşti pe copil? Oare nu prin Acela îl ai şi pe acesta? Pentru ce eşti nemulţumitor, iubind darul mai mult decât pe Cel ce ţi l-a dat?

Dar neputincios sunt - zice - şi nu sufer frica lui Dumnezeu.

Dacă în relele trupeşti cea mai mare ascunde pe cea mai mică, cu mult mai vârtos de ar fi fost frică în suflet, frică pe frică ar fi risipit şi mâhnire pe mâhnire.

Frumos era copilul? Oricum ar fi, nu este mai frumos ca Isaac. Unul născut era şi acela. La bătrâneţe ţi s-a născut ţie? Şi acela? Dar e nostim cu har? Oricum va fi, nu este mai frumos decât Moisi, care şi pe privirea barbară a tras-o spre dragoste, şi mai vârtos în acea vreme a vârstei, când nici nu se arată frumuseţea! Dar pe acest iubit îl aruncau părinţii în râu. Tu

şi îl vezi zăcând şi îl dai gropii şi mergi la mormânt; iar aceia nici ştiau: oare peştilor va fi mâncare, oare câinilor, care altă fiară din cele ce se pasc în mare?

Şi acestea le făcea încă nimic ştiind pentru împărăţie, nici pentru Înviere!

Dar nu este unul născut, ci după mulţi s-a dus şi acestea? Dar nu aşa precum la Iov deodată a fost primejdia şi mai mâhnicioasă; nu acoperământul căzând, nu în vremea când prânzea, nu nevoile şi primejdiile mai nainte vestindu-le.

Dar îl iubeai pe el? Dar nu mai mult decât pe Iosif cel mâncat de fiară, însă a suferit nevoia, şi pe cea după aceea, şi pe cea după aceasta. Tatăl a plâns, dar nu s-a purtat cu păgânătate. S-a tânguit, dar nu s-a necăjit, ci până la aceste cuvinte s-a mărginit, zicând: "Iosif, nu este, Simeon nu este şi pe Veniamin să-l luaţi?" Asupra mea au fost toate acestea?" Vezi cum pe acela tirania foamei l-a plecat să defaime pe copii, iar la tine nu poate frica lui Dumnezeu atâta pe cât foamea?

Plângi, nu opresc, dar nimic de hulă nici să grăieşti, nici să faci. Oricum va fi copilul nu este ca Avel. Dar nimic ca de acest fel n-a zis Adam, măcar că cumplită era nevoia aceea. Căci ce poate fi mai cumplit decât a omorî pe fratele.

Dar şi de alţi ucigători de fraţi în bună vreme mi-am adus aminte. Precum când Avesalom a omorât pe Amon cel întâi născut. Şi David împăratul iubea pe copil; în sac în cenuşă şedea, dar nici vrăjitori, nici descântăroi, măcar că erau atuncea - şi arată Saul - ci pe Dumnezeu îl ruga.

Aceasta fă şi tu. Ceea ce a făcut dreptul, fă şi tu. Acele cuvinte zi când va muri copilul: Eu mă voi duce la el, iar el nu va veni la mine. Aceasta este a filosofiei, aceasta este a dragostei celei părinteşti. Oricât vei iubi pe copil, nu îl iubeşti atâta, pe cât acela atunci. Deşi din curvie era. La fericitul acela întinerea dragostea cea către maică. Şi ştiţi că cei născuţi sunt părtaşi dragostei născătorilor. Şi atâta era dragostea, încât deşi era să se prihănească el pentru dânsul, dar voia să trăiască. Însă a mulţumit lui Dumnezeu.

Ce socoteşti că n-a pătimit Reveca când fratele s-a lăudat asupra lui Iacov, nu a scârbit pe bărbatul său, ci a poruncit să- l trimită. Pune în minte cele mai rele decât acestea când vei pătimi vreun rău şi destulă mângâiere vei avea.

Şi socoteşte ce dacă ar fi murit în război? Ce dacă în foc? Şi decât cele ce pătimim, să socotim cele mai rele şi de ajunsă mângâiere vom avea.

Şi totdeauna să socotim pe cei ce au pătimit cele mai rele, şi dacă şi noi cândva am pătimit mai grele. Astfel îndeamnă şi Pavel, precum când zice: "Au nu aţi stat până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă"; şi iarăşi: "Ispită pe voi nu v-a ajuns fără numai omenească" Deci decât acelea

ce vom pătimi, să socotim cele mai grele, că vom afla şi aşa vom fi mulţumitori. Iar mai înainte de toate să mulţumim totdeauna pentru toate.

Ferindu-ne[1] în tot chipul de baiere şi de descântece şi de celelalte ale meşteşugului acestuia, care sunt pline de multă nebunie. Căci fiind trebuinţă nimic alt să nu punem la copil fără numai păzirea Crucii - acum aceasta s-a defăimat, ceea ce a întors toată lumea şi a dat diavolului cumplită rană şi a zdrobit toată puterea lui - iar păzirea copilului se încredinţează la baiere şi la cele ca de acest fel.

Să zic alta mai de râs decât aceasta? Dar nimeni să nu ne prihănească pe noi ca pe nişte însărcinători, dacă şi până la acestea merge cuvântul. Pentru că cel ce voieşte să curăţească putrejunea, nu se va lepăda de a-şi mânji întâi mâinile sale.

Ce este aceasta ce este de râs? Care se pare că nu este nimic. Şi pentru aceasta suspin - fiindcă este început al nebuniei şi al nesocotelii ce ei mai de pe urmă. Muierile luând în baie tină, doicile şi slujnicile şi cu degetul atingând însemnează pe fruntea copilului.

Şi de va întreba cineva: Ce voieşte tina? Ce altul, zice, întoarce ochiul rău, zavistie şi pizmă.

O, câtă este puterea tinei şi câtă este tăria lutului, încât întoarce tabără întreagă a diavolului ? ! ? Nu vă ruşinaţi, spune-mi? Nu pricepeţi cursele diavoleşti, cum din vârsta cea dintâi câte puţin aduce asupră diavolul meşteşugirile sale? Căci dacă tina face aceasta, pentru ce nu faci şi tu aceasta pe fruntea ta, bărbat fiind şi în vârstă ajuns şi mai mult decât copilul având pe cei ce te zavistuiesc? Pentru ce nu-ţi mânjeşti cu tină şi tot trupul? Că dacă pe frunte are atâta putere, pentru care pricină nu te mânjeşti pe tine cu tină totdeauna peste tot? Râs sunt acestea şi comedie satanicească care nu numai în batjocură, ci şi în gheena aruncă pe cei înşelaţi.

Şi a se face acestea la elini, nu este nici un lucru de mirare. Iar a ţinea această faptă de ocară la cei ce se închină Crucii şi s-au împărtăşit Tainelor celor negrăite şi atâtea filosofează, aceasta este vrednică de multe lacrimi.

Dumnezeu te-a cinstit pe tine cu Mir Duhovnicesc şi tu mânjeşti pe copil cu tină? Dumnezeu te-a cinstit şi tu te necinsteşti! Şi fiind trebuinţă să scrii pe frunte Crucea carea dă întărirea nebiruită, tu lăsându-le acestea, cazi în nebunia satanicească?

Iar dacă vreunora se par acestea că sunt mici, să cunoască că sunt pricinuitoare de mari răutăţi, şi cum că nici Pavel nu a socotit să treacă cu vederea pe cele mici. Că ce este mai mic - spune-mi - decât a-şi acoperi omul capul? Dar vezi câtă sârguinţă face pentru aceasta şi cu câtă tărie opreşte, altele multe zicând şi cum că ruşinează capul său. Iar dacă cel ce

1 Din Cuvântul 12 la Epist. I către Corinteni

se acopere ruşinează capul său, oare cel ce unge cu tină, cum nu face şi scârbicios pe copil? Cum îl aduce pe el la mâinile Preotului, spune-mi? Cum te rogi să se pună de mâna Preotului pe frunte pecetea unde ai uns cu tină?

Nu, o, fraţilor, nu acestea! Ci din vârsta cea dintâi îngrădiţi-i pe ei cu armele cele Duhovniceşti şi învăţaţi-i a face Crucea pe frunte cu mâna. Şi mai înainte de a putea face ei a face aceasta cu mâna, voi însemnaţi peste dânşii Crucea.

Iar de vei cădea tu în vreo boală cumplită[1] şi mulţi venind la tine te vor sili, unii cu descântece, alţii cu baiere, alţii cu altele să mângâi răul - iar tu pentru frica lui Dumnezeu vei suferi vitejeşte şi fără de abatere, şi toate vei alege să pătimeşti mai bine decât să suferi să faci ceva din cele ce privesc spre închinarea idolilor, aceasta îţi aduce ţie Cunună de mucenie! Şi nu te îndoi!

Cum şi în ce chip? Îţi voi spune. Precum acela ce suferă vitejeşte usturimile cele din munci ca să nu se închine idolului, aşa şi tu suferi durerile cele din boală ca să nu ai trebuinţă de nimic din cele ce dă el, nici să faci cele ce porunceşte.

Dar sunt mai iuţi acelea?

Dar acestea sunt mai îndelungate, pentru aceea sfârşitul lor este deopotrivă. Dar de multe ori sunt şi mai iuţi. Spune-mi: Când fierbinţeala supără dinlăuntru şi aprinde, şi ceilalţi sfătuind vei lepăda descântecul, au nu te-ai încununat cu cunună de mucenie?

Iarăşi: Ai pierdut bani? Mulţi sunt cei ce sfătuiesc să meargă la vrăjitori. Tu pentru frica lui Dumnezeu fiindcă este oprit, ai ales mai bine să nu iei banii decât să nu asculţi pe Dumnezeu, întocmai ai plata cu cel ce i-a dat la săraci.

Dacă pierzând vei mulţumi; şi putând a merge la vrăjitori, suferi mai bine să nu-i iei pe ei, decât să-i iei cu acest chip, întocmai ai folosul cu cel ce i-a deşertat pe ei pentru Dumnezeu. Fiindcă precum acela pentru frica lui Dumnezeu i-a vărsat la săraci, tot astfel şi tu pentru frica lui Dumnezeu, după ce i-au răpit aceia, nu i-ai mai luat. Noi suntem stăpâni sau a ne nedreptăţi pe noi înşine, sau nu, iar altul nimeni.

Şi, de voiţi, la furtişag să cercetăm lucrul. Furul a spart zidul, a intrat în cămară, a scos scule de aur de mult preţ şi pietre scumpe - în scurt: comoară întreagă a scos afară - şi nu s-a prins. Ceea ce s-a făcut este grea şi se pare lucrul că este pagubă, dar încă nu este. Ci la tine stă sau pagubă să-l faci pe el, sau folos.

Cum poate fi lucrul acesta folos? se întreabă.

Eu mă voi ispiti să dovedesc cum. De vei voi tu, mare folos şi dobândă va fi. Iar de nu vei voi, mai mare pagubă va fi decât ceea ce s-a

1 Din Cuvântul 3 la Epist. I către Tesalonicieni

ce vom pătimi, să socotim cele mai grele, că vom afla şi aşa vom fi mulţumitori. Iar mai înainte de toate să mulţumim totdeauna pentru toate.

Ferindu-ne[1] în tot chipul de baiere şi de descântece şi de celelalte ale meşteşugului acestuia, care sunt pline de multă nebunie. Căci fiind trebuinţă nimic alt să nu punem la copil fără numai păzirea Crucii - acum aceasta s-a defăimat, ceea ce a întors toată lumea şi a dat diavolului cumplită rană şi a zdrobit toată puterea lui - iar păzirea copilului se încredinţează la baiere şi la cele ca de acest fel.

Să zic alta mai de râs decât aceasta? Dar nimeni să nu ne prihănească pe noi ca pe nişte însărcinători, dacă şi până la acestea merge cuvântul. Pentru că cel ce voieşte să curăţească putrejunea, nu se va lepăda de a-şi mânji întâi mâinile sale.

Ce este aceasta ce este de râs? Care se pare că nu este nimic. Şi pentru aceasta suspin - fiindcă este început al nebuniei şi al nesocotelii ce ei mai de pe urmă. Muierile luând în baie tină, doicile şi slujnicile şi cu degetul atingând însemnează pe fruntea copilului.

Şi de va întreba cineva: Ce voieşte tina? Ce altul, zice, întoarce ochiul rău, zavistie şi pizmă.

O, câtă este puterea tinei şi câtă este tăria lutului, încât întoarce tabără întreagă a diavolului ? ! ? Nu vă ruşinaţi, spune-mi? Nu pricepeţi cursele diavoleşti, cum din vârsta cea dintâi câte puţin aduce asupră diavolul meşteşugirile sale? Căci dacă tina face aceasta, pentru ce nu faci şi tu aceasta pe fruntea ta, bărbat fiind şi în vârstă ajuns şi mai mult decât copilul având pe cei ce te zavistuiesc? Pentru ce nu-ţi mânjeşti cu tină şi tot trupul? Că dacă pe frunte are atâta putere, pentru care pricină nu te mânjeşti pe tine cu tină totdeauna peste tot? Râs sunt acestea şi comedie satanicească care nu numai în batjocură, ci şi în gheena aruncă pe cei înşelaţi.

Şi a se face acestea la elini, nu este nici un lucru de mirare. Iar a ţinea această faptă de ocară la cei ce se închină Crucii şi s-au împărtăşit Tainelor celor negrăite şi atâtea filosofează, aceasta este vrednică de multe lacrimi.

Dumnezeu te-a cinstit pe tine cu Mir Duhovnicesc şi tu mânjeşti pe copil cu tină? Dumnezeu te-a cinstit şi tu te necinsteşti! Şi fiind trebuinţă să scrii pe frunte Crucea carea dă întărirea nebiruită, tu lăsându-le acestea, cazi în nebunia satanicească?

Iar dacă vreunora se par acestea că sunt mici, să cunoască că sunt pricinuitoare de mari răutăţi, şi cum că nici Pavel nu a socotit să treacă cu vederea pe cele mici. Că ce este mai mic - spune-mi - decât a-şi acoperi omul capul? Dar vezi câtă sârguinţă face pentru aceasta şi cu câtă tărie opreşte, altele multe zicând şi cum că ruşinează capul său. Iar dacă cel ce

1 Din Cuvântul 12 la Epist. I către Corinteni

se acopere ruşinează capul său, oare cel ce unge cu tină, cum nu face şi scârbicios pe copil? Cum îl aduce pe el la mâinile Preotului, spune-mi? Cum te rogi să se pună de mâna Preotului pe frunte pecetea unde ai uns cu tină?

Nu, o, fraţilor, nu acestea! Ci din vârsta cea dintâi îngrădiţi-i pe ei cu armele cele Duhovniceşti şi învăţaţi-i a face Crucea pe frunte cu mâna. Şi mai înainte de a putea face ei a face aceasta cu mâna, voi însemnaţi peste dânşii Crucea.

Iar de vei cădea tu în vreo boală cumplită[1] şi mulţi venind la tine te vor sili, unii cu descântece, alţii cu baiere, alţii cu altele să mângâi răul - iar tu pentru frica lui Dumnezeu vei suferi vitejeşte şi fără de abatere, şi toate vei alege să pătimeşti mai bine decât să suferi să faci ceva din cele ce privesc spre închinarea idolilor, aceasta îţi aduce ţie Cunună de mucenie! Şi nu te îndoi!

Cum şi în ce chip? Îţi voi spune. Precum acela ce suferă vitejeşte usturimile cele din munci ca să nu se închine idolului, aşa şi tu suferi durerile cele din boală ca să nu ai trebuinţă de nimic din cele ce dă el, nici să faci cele ce porunceşte.

Dar sunt mai iuţi acelea?

Dar acestea sunt mai îndelungate, pentru aceea sfârşitul lor este deopotrivă. Dar de multe ori sunt şi mai iuţi. Spune-mi: Când fierbinţeala supără dinlăuntru şi aprinde, şi ceilalţi sfătuind vei lepăda descântecul, au nu te-ai încununat cu cunună de mucenie?

Iarăşi: Ai pierdut bani? Mulţi sunt cei ce sfătuiesc să meargă la vrăjitori. Tu pentru frica lui Dumnezeu fiindcă este oprit, ai ales mai bine să nu iei banii decât să nu asculţi pe Dumnezeu, întocmai ai plata cu cel ce i-a dat la săraci.

Dacă pierzând vei mulţumi; şi putând a merge la vrăjitori, suferi mai bine să nu-i iei pe ei, decât să-i iei cu acest chip, întocmai ai folosul cu cel ce i-a deşertat pe ei pentru Dumnezeu. Fiindcă precum acela pentru frica lui Dumnezeu i-a vărsat la săraci, tot astfel şi tu pentru frica lui Dumnezeu, după ce i-au răpit aceia, nu i-ai mai luat. Noi suntem stăpâni sau a ne nedreptăţi pe noi înşine, sau nu, iar altul nimeni.

Şi, de voiţi, la furtişag să cercetăm lucrul. Furul a spart zidul, a intrat în cămară, a scos scule de aur de mult preţ şi pietre scumpe - în scurt: comoară întreagă a scos afară - şi nu s-a prins. Ceea ce s-a făcut este grea şi se pare lucrul că este pagubă, dar încă nu este. Ci la tine stă sau pagubă să-l faci pe el, sau folos.

Cum poate fi lucrul acesta folos? se întreabă.

Eu mă voi ispiti să dovedesc cum. De vei voi tu, mare folos şi dobândă va fi. Iar de nu vei voi, mai mare pagubă va fi decât ceea ce s-a

1 Din Cuvântul 3 la Epist. I către Tesalonicieni

făcut. Precum la meşteri fiind materie pusă înainte, cel iscusit în meşteşug o întrebuinţează pe ea precum se cuvine, iar cel neiscusit o a prăpădit şi şi-a făcut lui şi pagubă - tot astfel şi la lucruri.

Cum dar va fi folos şi dobândă? De vei mulţumi lui Dumnezeu, de nu vei plânge şi nu te vei văita tare, de vei zice cuvintele lui Iov: "Domnul a dat, Domnul a luat! Gol am ieşit din pântecele maicii mele, gol mă voi duce!"

Ce zici: "Domnul a luat"? Furul a luat, cum poţi să zici "Domnul a luat"?

Să nu te minunezi. Fiindcă şi Iov cele ce diavolul a luat, acestea a zis că Domnul a luat. Iar dacă acela astfel a îndrăznit a zice, cum cele ce furul a luat nu vei zice tu că Domnul a luat?

De cine te minunezi, spune-mi - de cel ce a deşertat pe cele ale sale la săraci, sau de Iov pentru aceste cuvinte? Oare nu are mai puţin decât cei ce au dat milostenie acela care nu a dat atuncea mai puţin?

Că să nu-mi zici: Nu mulţumesc, nu a fost al voinţei mele lucrul acela neştiind eu, nici voind, tâlharul a luat. Care plată îmi va da mie? Nici Iov ştiind, nici voind, acestea le-a luat. Căci cum? Însă s-a nevoit.

Şi-ţi este ţie cu putinţă atâta plată a lua, câtă de le-ai fi aruncat pe ele de voia ta.

Şi cu cuviinţă de acesta mai mult ne minunăm care sufere cu mulţumită ispitele, decât de acela care dă pe ale sale de bună voie.

Pentru ce? Pentru că acela se hrăneşte de laude, de ştiinţă şi are bune nădejdi. Şi mai nainte suferind vitejeşte lipsa banilor, apoi i-au aruncat pe ei. Iar acesta încă fiind legat cu ei, cu sila s-a lipsit. Şi nu este întocmai, fiind mai înainte plecat a se depărta de bani, astfel a-i deşerta pe ei - şi încă stăpânindu-i pe ei a se lipsi de ei.

De vei zice aceste cuvinte, vei lua înmulţite şi mai multe decât Iov. Pentru că acela îndoite a luat aici, iar ţie Hristos însutite ţi-a făgăduit.

Nu ai hulit pentru frica lui Dumnezeu? Nu ai mers la vrăjitori? Ai mulţumit rău pătimind? Asemenea eşti cu cel ce a defăimat. Că şi acestea nu se fac, de nu vei defăima mai înainte. Şi nu este întocmai a cugeta în multă vreme a defăima banii, şi de-odată paguba întâmplându-se o a suferi. Aşa se face paguba folos şi dobândă, şi nimic nu te vei vătăma, ci te vei folosi de la diavolul.

Dar cum se face şi pagubă cumplită? Când vei păgubi sufletul! Căci spune-mi: Te-a lipsit de bani? Pentru ce tu te lipseşti pe tine de mântuire? Pentru ce mâhnindu-te pentru cele ce ai pătimit rău de la alţii, tu te arunci pe tine în mai multe rele? Acela poate te-a aruncat pe tine în sărăcie, iar tu mai mult te vătămi rău pe tine întru cele de nevoie. Acela te-a lipsit pe tine de cele ce sunt afară de tine, şi care pe urmă şi nevrând tu fug - iar tu te lipseşti pe tine de bogăţia cea veşnică.

Te-a mâhnit pe tine diavolul luând banii? Mâhneşte-l şi tu pe el mulţumind, şi nu îl veseli. De vei merge la vrăjitori, l-ai veselit. De vei mulţumi lui Dumnezeu, rană primejdioasă i-ai dat lui.

Şi vezi ce se face: Nici pe ei nu-i vei afla de te vei duce la vrăjitori, - că nu poate fi ca să ştie aceia, deşi din întâmplare au spus uneori - şi sufletul îl pierzi, şi de fraţii tăi te vei râde, şi iarăşi pe ei rău îi vei pierde. Că dracul ştiind că nu suferi paguba, ci pentru dânşii şi de Dumnezeu te lepezi, iarăşi îţi dă banii, ca să aibă pricină de a te amăgi iarăşi Iar şi de-ar spune vrăjitorii, nu vă minunaţi. Fără de trup este dracul, pretutindeni înconjură. El într-armează pe tâlhari, că nu fac acestea fără de dracul. Deci dacă îi într-armează pe dânşii, ştie şi unde se pun; îi ştie pe slujitorii săi. Şi nu este lucru de mirare acesta. De te va vedea pe tine că te mâhneşti pentru pagubă, adaugă şi alta. De te va vedea că râzi şi defaimi, se va depărta de la calea aceasta. Că precum noi acelea facem vrăjmaşilor cu care îi mâhnim pe ei, iar de îi vedem că nu se mâhnesc ne depărtăm de-aceia, ca cei ce nu putem să-i scârbim, tot astfel şi diavolul.

Ce zici? Nu-i vezi pe cei ce înoată pe mare, cum nu poartă grija de bani, când se face turburare, ci şi cele ce au le aruncă? Şi nimeni nu zice: "Ce faci, omule" Ajuţi turburării şi spargerii de corabie? Mai înainte de aţi lua valul bogăţia, tu cu mâinile tale faci aceasta? Pentru ce mai nainte de spargerea corăbiei te arunci pe tine în spargere de corabie?" Dar acestea le va zice omul cel ce petrece la ţară şi este neştiutor de ispitele mării. Iar cel ce petrece pe mare şi ştie cu deadinsul ce face alinarea, ce face turburarea, va râde de cel ce zice acestea. Că pentru aceasta arunc - zice - ca să nu se facă furtună. Aşa şi cel iscusit în lucrurile şi ispitele ce se întâmplă în viaţa aceasta, când va vedea că a sosit turburarea, şi pe duhurile răutăţii că voiesc să facă spargere de corabie, aruncă şi banii cei ce au rămas.

Ţi s-a întâmplat ţie furtişag? Fă milostenie, şi uşurează corabia!

Au răpit tâlharii? Tu dă lui Hristos rămăşiţele. Aşa şi pe sărăcia cea pentru cele mai dinainte vei mângâia. Uşurează corabia, nu ţinea cele rămase ca să nu se afunde luntrea. Aceia ca să păzească trupurile fac lepădarea uneltelor şi a sarcinilor şi nu aşteaptă să vină asupră valul să răstoarne luntrea. Tu ca să mântuieşti suflete nu vei a stâmpăra spargerea de corabie?

Ispitiţi, dacă nu credeţi, rogu-vă, ispitiţi şi veţi vedea Slava lui Dumnezeu. Când ţi se va întâmpla ţie ceva de mâhnire, dă milostenie îndată. Mulţumeşte că s-a întâmplat. Şi vei vedea câtă bucurie intră înlăuntru. Că dobânda şi folosul cel Duhovnicesc, măcar puţin de va fi, atâta este, cât întrece toată paguba trupească. Până când ai să dai lui Hristos, eşti bogat!

Spune-mi: Dacă după ce te-ai fi jefuit tu, venind Împăratul ar fi întins mâna poftind să ia ceva de la tine, oare nu ai fi socotit că eşti mai bogat decât toţi, dacă nici după atâta sărăcie nu se ruşinează de tine Împăratul?

Să nu te răpeşti! Stăpâneşte-te numai pe tine şi vei stăpâni vrăjmăşia diavolului. Îţi este cu putinţă ţie să dobândeşti mări. Să defăimăm bogăţia, ca să nu defaimăm sufletul.

Şi cum va defăima cineva? Nu vedeţi trupurile cele strălucite şi pe cei ce sunt biruiţi de pofta lor, până când sunt înaintea ochilor, se aprinde focul, şi se ridică flacără mare. Iar după ce cineva îi va duce departe pe ei, toate s-au stins, toate s-au potolit. Astfel şi la bogăţie: Nimeni să nu facă scule de aur, pietre scumpe, nimeni brăţări. Acelea văzându-se amăgesc ochii.

Iar de voieşti să fii bogat ca cei de demult, fii bogat nu în aur, ci întru cele de nevoie, ca şi din gata şi cu osârdie să dai celorlalţi.

Nu fii iubitor de podoabă! Acest fel de bogăţie şi de tâlhari lesne se vrăjmăşuieşte, şi nouă ne pricinuieşte grijă.

Nu dobândi scule de aur şi de argint, ci fie jitnişe de grâu, de vin, de unt-de-lemn. Fie nu ca iarăşi vânzându-se să facă argint, ci ca să se dea celor lipsiţi. De ne vom depărta de cele prisositoare, vom dobândi bunătăţile cele Cereşti. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim întru Hristos Iisus Domnul nostru, cu Carele împreună Tatălui şi sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 16
Pentru pofta trupească

Nimic aşa nu zideşte[1] precum buna orânduială, precum pacea, precum dragostea, după cum şi cele împotrivă risipeşte.

Şi aceasta nu numai întru cele Duhovniceşti, ci şi întru toate celelalte poate cineva a o vedea. Că ori la horă, ori la corabie, ori la car, ori la Oaste vei turbura rânduiala şi scoţând pe cele mai mari din locul lor, vei băga pe cele mai mici în rânduiala acelora, toate le-ai stricat şi aşa cele de sus s-au făcut jos. Deci noi să nu stricăm rânduiala, nici capul să-l facem mai jos şi picioarele sus. Iar aceasta se face când socoteala cea dreaptă o vom arunca-o jos, iar poftele, mânia, iuţimea şi dulceaţa le vom pune împotriva părţii celei cuvântătoare. Pentru aceea mult este viforul, şi multă este turburarea şi nesuferită furtuna, fiindcă toate se cuprind de întuneric.

De voieşti, să cercetăm întâi lucrarea urâtă şi de ruşine care se face de aici, apoi pe pagubă.

Cum dar va fi aceasta nouă luminată şi foarte cunoscută?

Să aducem în mijloc un om care să se afle astfel, adică care să îndrăgească o curvă şi de pofta necuvioasă să se stăpânească, şi atuncea vom vedea râsul acesta. Că ce poate fi mai de ruşine şi de ocară decât cel ce stăruieşte la uşile caselor curvelor, i se dă palme de muiere curvă, plânge şi se tânguieşte şi îşi ruşinează slava sa?

Iar de voieşti să vezi şi paguba, socoteşte cheltuiala banilor, primejdiile pentru cele mai de pe urmă, războiul împotriva celorlalţi îndrăgitori ai ei, loviturile, rănile cele ce se aduc asupră dintru acest fel de ostăşiri.

Întru acest fel sunt şi cei cuprinşi de pofta banilor. Iar mai vârtos mai mari necuviinţe şi fapte de ruşine fac. Pentru că aceştia se îndeletnicesc la un trup, iar iubitorii de argint deopotrivă iscodesc avuţiile tuturor, şi ale săracilor şi ale bogaţilor, lucrurile ce nu sunt le poftesc - care lucru este mai mult semn al necuviinţei patimii. Că nu zic: Voiam să am numai bogăţia cutăruia şi a cutăruia, ci voiesc ei să fie şi munţii aur, şi casele şi toate cele

1 Din Cuvântul 37 la Epist. I către Corinteni

ce se văd, şi trec la altă lume; aceasta întru nemărginire pătimesc şi nicăieri nu încetează de poftă.

Care cuvânt va arăta viforu gândurilor acelora? Valurile? Negura? Şi unde sunt valuri şi vifor ca acesta, care dulceaţă poate fi? Nu este niciuna, ci turburare, durere şi nori întunecoşi, carii în loc de ploaie aduc multă scârbă, care aceasta obişnuieşte a se întâmpla şi la cei ce poftesc frumuseţe străină.

Pentru aceasta cei ce nicidecum nu poftesc sunt mai în multă dulceaţă decât cei ce poftesc. La aceasta nimeni nu va grăi împotrivă.

Dar eu şi pe cel ce pofteşte, dar stăpâneşte pofta zic că mai mult se desfătează decât cel ce se îndulceşte adeseori de curvă. Că deşi mai grea este dovedirea, însă şi aşa de nevoie este a îndrăzni la cuvânt. Că mai grea se face nu pentru firea lucrului, ci pentru că nu sunt ascultători vrednici de filosofia aceasta.

Pentru că ce este mai dulce celui ce iubeşte - spune-mi - a se desfăima de ibovnică, sau a se cinsti şi a o trece cu vederea? Arătat că aceasta. Deci pe care, spune-mi, va cinsti mai mult curva: pe cel ce îi slujeşte ei şi s-a robit de dânsa, sau pe cel ce s-a făcut mai presus de mrejele ei şi zboară mai înalt de lanţurile ei? Fiecăruia este arătat că pe aceste!

Şi către care va avea mai multă sârguinţă: către cel căzut, sau către cel ce încă nu a căzut? Negreşit, către cel ce încă nu a căzut!

Care va fi mai poftit: cel prins, sau cel ce încă nu s-a prins? Cel ce încă nu s-a prins!

Iar de nu credeţi, din faptele voastre voi aduce dovedirea. Către care muiere va avea cineva mai multă dragoste: către ceea ce se pleacă lui cu lesnire şi se dă pe sine lui, sau către ceea ce se leapădă de el şi îi face supărare? Arătat este că către acesta! Că mai mare se aprinde pofta de aici. Deci şi la muiere însăşi aceasta va fi! Şi pe acesta îl vor cinsti şi îl vor lăuda mai mult care le trece pe ele cu vederea.

Iar dacă aceasta este adevărată, şi aceea este de asemenea adevărată: că în mai mare dulceaţă este cel ce mai mult se cinsteşte şi se iubeşte. Deoarece şi un voievod pe o cetate care s-a luat odată o lasă, iar lângă ceea ce rezistă şi se împotriveşte stăruieşte cu toată osârdia. Şi vânătorul pe dobitocul vânat în întuneric închizându-l îl are - precum curva pe ibovnicul - iar după cel ce fuge aleargă.

Dar acela se îndulceşte de poftă - zice - iar acesta nu se îndulceşte.

Spune-mi: A nu se ruşina nici a robi poruncilor ei tiranice, nici ca un rob a se purta de ea şi a se învârti, dându-i-se palme, scuipându-se, peste cap împingându-se, puţină dulceaţă socoteşti că este? Pentru că dacă acestea cu de-amănuntul le va cerceta cineva şi va putea să adune ocările lor, vinele, iuţimile cele dese, cele ce se fac din suflet, cele ce se fac din râzgâiere, urâciunile, celelalte toate, care numai cei ce le pătimesc le ştiu, pe tot războiul îl va afla că are mai multe zăstimpuri decât viaţa cea ticăloasă a acestora.

Deci care dulceaţă, spune-mi? Cea din împreunare, cea vremelnică şi scurtă? Dar îndată pe aceasta o apucă război, valuri, turburare şi nebunie; aceeaşi iarăşi.

Acestea s-au zis de noi ca şi cum ar fi vorbit cineva cu nişte tineri desfrânaţi carii nu prea suferă să audă cuvintele cele pentru Împărăţia Cerurilor şi pentru gheena. Iar când şi pe acestea le vom aduce în mijloc, nici nu este cu putinţă a spune câtă este dulceaţa celor înfrânaţi când plăzmuieşte întru sine cununile, darurile, convorbirea cu îngerii, lauda înaintea a toată lumea, îndrăzneala, acele nădejdi bune şi fără de moarte!

Dar împreunarea are oarecare dulceaţă. Că aceasta adeseori învârtesc ei. Iar cel înfrânat nu poate, fiindcă totdeauna se luptă cu sila firii. Dar împotrivă va afla cineva. Că sila aceasta şi turburarea mai mult este la cel ce curveşte, pentru că cutremur mult este în trup, şi decât toată marea ce se învăluieşte de valuri mai cumplit se află acesta, niciodată stând împotriva poftei, ci pururea răninduse de dânsa, precum cei ce se stăpânesc de dracul şi neîncetat de duhurile cele viclene se sfarmă. Iar cel înfrânat ca un biruitor viteaz neîncetat rănind-o pe ea dobândeşte dulceaţa cea prea bună, şi decât nenumărate ca acestea mai dulce, cu biruinţa aceasta şi cu ştiinţa gândului cea bună şi cu semnele de biruinţă cele luminate împodobindu-se totdeauna. Iar dacă după împreunare se odihneşte puţin acela, nimic nu e aceasta, fiindcă iarăşi vine asupră viforul, iarăşi valuri. Iar cel ce filosofează nici început nu lasă să ia turburarea aceasta, nici să se ridice marea, nici să strige fiara. Iar dacă oarecare silă suferă ţinând o pornire ca aceasta, dar şi acela neîncetat se răneşte împungându-se şi nesuferind strechea. Şi asemenea se face precum de ar fi oprit cu frâul un cal sălbatic care se turbează şi se împotriveşte şi l-ar fi ţinut cu tot meşteşugul. Iar cel ce se pleacă, ca să fugă de osteneală, s-ar fi purtat pretutindeni trăgându-se de el.

Acestea deşi mai luminat decât se cuvenea s-au grăit, nimeni să nu mă prihănească. Că nu voiesc să mă împodobesc cu cuvinte cinstite, ci să fac cinstiţi pe ascultători.

Pentru aceasta şi Proorocii nici un cuvânt ca de acest fel nu cruţă, vrând să taie desfrânarea Iudeilor, ci şi mai gol şi mai descoperit se ating de ei, decât noi acum întru cele ce am grăit. Că şi doctorul vrând să scoată putrejune, nu socoteşte cum îşi va păzi mâinile curate, ci cum va izbăvi pe acela de putrejune.

Şi cel ce voieşte să facă înalt pe cel smerit, el mai întâi se smereşte.

Şi cel ce se sârguieşte să junghie pe cel ce îl vrăjmăşuieşte, şi pe sine se sângerează împreună cu acela, şi aceasta îl face pe el mai strălucit. De vreme ce şi pe vreun ostaş văzând cineva întorcându-se de la război mânjit cu sânge şi cu creieri, nu îl urăşte, nici nu se întoarce de către dânsul pentru aceasta, ci mai ales şi se minunează. Aşa facem şi noi când vedem pe cineva că după ce a junghiat pofta se întoarce mânjit de sânge, mai mult ne minunăm de el şi ne facem părtaşi cu el de luptă şi de biruinţă şi către

cei ce iubesc zicem: Arătaţi-ne nouă dulceaţa cea din poftă! Că cel înfrânat are dulceaţa de la biruinţă, iar tu de nicăieri nu ai niciuna!

Iar dacă voi ziceţi pe cea din împreunare, dar aceea este mai luminată şi mai petrecătoare. Că tu ai din acea desfătare ceva puţin şi care nici se vede, iar acela de la ştiinţă are veselia şi mai mare, şi totdeauna, şi mai dulce. Fiindcă nici nu poate aşa împreunarea cu femeia precum filosofia să păzească sufletul neturburat şi să-l înalţe.

Că a avea ştiinţă a gândului bună, a se lăuda de toţi şi a aştepta nădejdi bune, decât toate este mai dulce la cel ce socoteşte firea dulceţii. După cum cele împotrivă decât toate sunt mai întristăcioase şi mai cu durere la cel ce ştie firea mâhnirii, ca de exemplu a se ocărî de toţi, a se pârî pe sine însuşi, a tremura şi a se teme de cele ce vor să fie şi de cele de acum.

Ca să se facă mai luminată ceea ce zic, să punem cu cuvântul că unul având muiere, sparge căsătoria aproapelui şi se îndulceşte cu acest rău furtişag desfătându-se de cea îndrăgită. Apoi să punem împotriva acestuia iarăşi pe altul care se mulţumeşte cu muierea sa. Şi ca să se facă biruinţa mai multă şi mai luminată, acesta ce se desfătează numai cu a sa, să poftească şi pe aceea ce curveşte, dar să ţie pofta şi nici un rău să nu facă - măcar că lucrul acesta nu este curată înfrânare - dar ca mai mult să cunoşti câtă este dulceaţa faptei bune, pentru aceasta aşa am plăzmuit fapta aceasta.

Deci[1] punându-i împreună pe ei, să-i întrebăm pe amândoi: a căruia viaţa este mai dulce? Şi-l vei auzi pe acela fălindu-se şi săltând pentru biruinţa cea împotriva poftei. Iar pe acesta - iar mai vârtos nici nu trebuie a aştepta ca să te înştiinţezi ceva de la dânsul. Pentru că îl vei vedea pe el măcar de va tăgădui de nenumărate ori, că se află mai ticălos decât cei legaţi în temniţă. Că de toţi se teme şi îi presupune: de muierea sa, de bărbatul preacurvei, de însăşi preacurva, de casnici, de prieteni, de părinţi şi de umbre şi de sine. Şi ce este mai cumplit decât toate: o are pe ştiinţa gândului strigând asupră-i, lătrând în toate zilele. Iar de va socoti şi Divanul lui Dumnezeu, nici să stea nu va putea. Dulceaţa este scurtă, iar durerea dintru aceasta pururea petrecătoare. Că şi seara şi noaptea şi în pustie şi în cetate - pretutindenea - urmează pârâşul, arătând sabie ascuţită şi muncile cele nesuferite, istovindu-l şi uscându-l cu frică.

Iar cel înfrânat acela de toate acestea este izbăvit şi este în slobozenie, fără de sfială vede pe muierea sa, pe copii, pe prieteni, şi cu ochi slobozi toate le vede.

Iar dacă cel ce pofteşte, dar se stăpâneşte, atâta dulceaţă va dobândi, cel ce nici nu pofteşte ci curat se înfrânează, decât care liman, decât care alinare nu va avea sufletul mai dulce şi mai blând? Pentru aceasta pe

1 Din Cuvântul 22 la Epist. II-a către Corinteni

cei ce preacurvesc puţini îi vei vedea, iar pe înfrânători mai mulţi. Iar dacă aceasta ar fi mai dulce, pe aceasta ar fi ales-o cei mai mulţi.

Şi să nu-mi zici pe frica legilor; pentru că nu aceasta îi ţine pe ei, ci mărimea necuviinţei, şi aceea: că mai multe sunt cele de mâhnire decât cele dulci, şi hotărârea ştiinţei gândului.

Şi cel preacurvar este întru acest fel.

Iar de voiţi, să aducem în mijloc şi pe răpitorul şi asupritorul şi să descoperim altă poftă iarăşi fără-de-lege! Fiindcă şi pe acesta îl vom vedea temându-se de aceleaşi, şi neputând să dobândească dulceaţă curată. Că şi pe cei ce i-a nedreptăţit punându-i în minte, şi pe cei ce le pare rău împreună cu ei, şi hotărârea cea de Obşte a tuturor pentru dânsul, nenumărate valuri are.

Şi nu numai aceasta este lucrul cel cumplit, ci nici de cea îndrăgită nu poate să se îndulcească. Pentru că astfel este năravul iubitorilor de argint: Nu au ca să se îndulcească, ci ca să nu se îndulcească!

Iar de ţi se pare ţie aceasta că este ghicitură, ascultă şi pe cea mai rea decât aceasta şi mai nedumerită. Că nu numai cu aceasta sunt ei lipsiţi de dulceaţa avuţiilor pentru că nu îndrăznesc în definitiv să le întrebuinţeze pe ele, precum voiesc - ci şi cu aceea, că niciodată nu se satură de ele, ci sunt în sete totdeauna, decât carea ce poate fi mai cumplit.

Dar dreptul nu este astfel, ci şi de tremurat şi de urâciune şi de frică şi de această nevindecată sete este izbăvit.

Şi precum pe acela toţi îl blestemă, tot astfel acestuia toţi îi roagă cele bune.

Şi precum acela nici un prieten nu are, aşa acesta nici un vrăjmaş.

Ce dar, acestea astfel fiind mărturisite, sau decât răutatea poate fi mai urât, sau decât fapta bună mai dulce? Iar mai vârtos, măcar nenumărate de vom zice, nimeni nici pe mâhnirea aceea, nici pe dulceaţa acesteia nu va putea să o arate cu cuvântul, până când ne vom îndulci de ea. Că atuncea vom căuta răutatea şi decât fierea mai amară, când vom gusta din mierea faptei bune. Fiindcă este ea şi acum greţoasă şi însărcinătoare şi îngreuietoare, - aceasta nu o tăgăduiesc nici cei ce îi slujesc ei - iar când ne vom depărta de dânsa, atuncea mai cu deadinsul simţim poruncile ei cele amare.

Iar dacă cei mulţi aleargă la dânsa, nu este nici un lucru de mirare. De vreme ce şi copiii de multe ori pe cele mai puţin dulci alegându-le, pe cele ce îi veselesc mai mult le defaimă. Şi cei bolnavi pentru un har mic şi care ţine la puţină vreme au pierdut veselia carea petrece totdeauna şi este mai cu întărire. Iar acest lucru este al nebuniei şi al neputinţei celor ce poftesc, nu al firii lucrurilor. Că cel ce vieţuieşte cu dulceaţă este cel împodobit cu fapte bune, care este cu adevărat bogat şi slobod. Iar dacă cineva pe celelalte va lăsa să le aibă fapta bună şi anume: slobozenia - nesfiala, izbăvirea de griji, a nu se teme de nimeni, a nu presupune pe nimeni, - iar dulceaţa nu va lăsa să o aibă, şi a râde îmi vine aici foarte tare.

Ce alt este dulceaţa, fără numai izbăvire de grijă şi de frică şi de mâhnire, şi a nu fi biruit de nimic? Pentru că cine este în dulceaţă - spune-mi - oare cel ce se turbează şi se necăjeşte şi se împunge de multe pofte, şi nici întru sine nu este; sau cel ce este izbăvit de toate valurile acestea şi ca într-un liman şade în filosofie? Oare nu este arătat că acesta!?

Dar acest lucru s-a arătat că este al faptei bune. Pentru aceasta dar răutatea numai nume are al dulceţii, nu dulceaţă, de dulceaţă este lipsită. Mai înainte de îndulcire este turbare, nu dulceaţă; iar după îndulcire, îndată se stinge şi ea. Deci dacă nici la început, nici pe urmă după aceea nu este a vedea dulceaţa ei, unde se va arăta şi când?

Şi ca mai luminat să înţelegeţi ceea ce zic, cu pildă să cercăm cuvântul. Ia aminte: S-a biruit cineva de pofta unei muieri frumoase şi chipeşe. Acesta până când nu va dobândi pofta este asemenea cu cei ieşiţi din minte şi nebuni. Iar după ce o va dobândi, a stins pofta. Deci dacă nici la început nu are dulceaţă şi nu se veseleşte - pentru că turbare este lucrul - nici la sfârşit: pentru că cu împreunarea încetează strechea. Unde dar o vom afla pe ea?

Că precum[1] într-un ger mare îngheaţă toate mădulările şi sunt moarte, tot astfel în viforul păcatelor tremurând sufletul, nimic dintru ale sale nu lucrează, fiind îngheţat ca de ger de ştiinţa gândului. Că ceea ce este la trup frigul, aceasta este la suflet ştiinţa cea rea a gândului. Pentru aceasta şi frică se face. Deoarece nimic nu este mai fricos decât cel pironit la lucrurile vieţii acesteia. Viaţa lui Cain vieţuieşte unul ca acesta, în toate zilele tremurând. Şi ce zic morţi, pagube, greşeli, ciocoinicii şi măguliri? Că şi fără de acestea, de nenumărate greşeli se teme.

Lada este plină de aur, iar sufletul nu este izbăvit de frica sărăciei. Şi foarte cu cuviinţă: fiindcă ca pre nişte lucruri putrede şi care lesne se schimbă a înfipt ancora. Şi măcar deşi el nu va suferi schimbarea şi stricarea corăbiei, dar la alţii văzând că se face, s-a prăpădit.

Şi multă este frica, multă este nebărbăţia. Că nu numai la primejdii neîndrăzneţ este unul ca acesta, ci şi la toate celelalte. Măcar poftă de bani de va veni, nu ca un bărbat slobod împinge bântuiala, ci ca un rob toate face, robind iubirii de argint ca unei stăpâne cumplite. Măcar vreo copilă frumoasă de va vedea, îndată robindu-se s-a cutremurat, şi ca un câine turbat urmează năravului aceluia, fiind trebuinţă împotrivă a face.

Căci când vei vedea femeie frumoasă, să nu socoteşti cum să dobândeşti pofta, ci cum să te izbăveşti de poftă.

Şi cum este cu putinţă aceasta, zice? - căci a pofti nu este a voinţei mele.

Dar a cui - spune-mi?

1 Din Cuvântul 7 la Epist. a II-a către Corinteni

A ispitirii dracului.

Şi socoteşti că este drac care vrăjmăşuieşte? Deci nevoieşte-te şi te luptă cu boala.

Dar nu pot, zice.

Vino dar aceasta întâi te vom învăţa, că a trândăvirii tale este ceea ce se întâmplă ţie, şi cum că tu dintru început ai dat intrare dracului. Şi acum de vei voi, cu multă lesnire îl vei împinge pe el. Căci spune-mi: cei ce preacurvesc, de poftă stăpâniţi fiind preacurvesc, sau simplu poftind primejdii? Arătat că de poftă stăpâniţi fiind. Deci oare dobândesc iertăciune? Nicidecum! Pentru ce? Pentru că a lor este greşala.

Dar pentru ce îmi împleteşti silogisme? zice.

Mă ştiu pe mine că voiesc să împing şi să gonesc patima, dar nu pot, ci stă asupră-mi şi mă necăjeşte şi mă chinuieşte cumplit.

Voieşti cu adevărat să o împingi şi să lepezi, o, omule, dar nu faci cele ce sunt ale celor ce o împing şi o leapădă. Ci asemenea pătimeşti precum dacă cineva fiind cuprins de friguri şi umplându-se de apă rece, zice: Câte socotesc şi aflu vrând să sting frigurile şi nu pot, ci mai mult îmi aprind fierbinţeala? Deci să vedem nu cumva şi tu faci cele ce aprind şi socoteşti că afli cele ce sting.

Nu, zice.

Spune dar: Ce te-ai ispitit să faci ca să stingi patima? Şi ce este ceea ce creşte patima? Măcar deşi nu toţi suntem vinovaţi şi supuşi sub vinele acestea. Fiindcă mai mulţi vom afla că se stăpânesc de pofta banilor decât de a trupurilor, însă doftoria va fi pusă înainte de obşte la toţi, şi la aceştia şi la aceia. Că şi aceea este poftă necuvioasă şi aceasta. Dar pofta aceasta este mai iute şi mai cumplită. Deci când pe cea mai mare vom birui, arătat este că şi pe cea mai mică cu lesnire o vom stăpâni.

Şi cum - zice - dacă mai iute este aceasta, nu toţi se stăpânesc de răul acesta, ci cei mai mulţi se turbează către bani?

Întâi, pentru că pofta aceasta se pare că este fără de primejdie.

Apoi, deşi mai iute este pofta trupurilor, dar se stinge degrab. Că de ar fi rămas şi ar fi petrecut - precum a banilor - ar fi prăpădit cu totul pe cel stăpânit.

Veniţi dar să vă vorbim vouă pentru pofta aceasta a trupurilor, şi să vedem de unde creşte răul. Că aşa vom cunoaşte, ori a noastră este vina aceasta, ori nu este a noastră. Şi de este a noastră, toate vom face, ca să o biruim. Iar de nu este a noastră, de ce ne sfărâmăm în zadar pe noi înşine? Şi pentru ce nu iertăm, ci vinuim pe cei stăpâniţi de dânsa? Deci de unde se naşte pofta aceasta? Din frumuseţea feţei - zice - anume când va fi frumoasă şi chipeşă ceea ce răneşte. În zadar zici acestea şi în deşert. Pentru că dacă frumuseţea feţei ar fi tras îndrăgitori, pe toţi i-ar fi avut îndrăgitori o copilă ca aceasta. Iar dacă nu-i are pe toţi nu este a firii aceasta, nici din frumuseţea feţei se face, ci din ochii cei desfrânaţi. Căci când căutând cu iscodire te vei minuna şi vei pofti, ai primit săgeata.

Dar cine va putea - zice - când va vedea muiere frumoasă să n-o laude pe ea? Deci dacă nu este a voinţei noastre a ne minuna de unele ca acestea, nu este dar în stăpânirea noastră pofta.

Taci, omule! Pentru ce le amesteci toate împreună, pretutindeni înconjurând dar nevrând a vedea rădăcina răului? Că pe mulţi văd că se minunează şi laudă, dar nu poftesc.

Dar cum este cu putinţă ca cei ce se minunează, să nu poftească?

Nu te turbura, fiindcă aceasta vin să v-o spun, dar aşteaptă. Şi vei auzi pe Moisi minunându-se de fiul lui Iacov şi zicând: "Şi era Iosif frumos la chip şi foarte frumos la faţă". Deci oare poftea cel ce grăia acestea? Nicidecum! Fiindcă nici nu-l vedea pe cel ce îl lăuda. Dar şi către frumuseţi auzite pătimim oarece ca de acest fel, nu numai către cele văzute. Dar ca să nu te prigoneşti cu noi dintru acestea, oare David nu era foarte frumos şi rumen cu frumuseţe a ochilor? - carea frumuseţe a ochilor este cea mai mult silitoare parte a frumuseţii - deci oare s-a biruit cineva spre pofta lui? Nicidecum! Deci nu se naşte împreună cu mirarea şi pofta. Deoarece mulţi au avut şi maici care foarte înfloreau cu frumuseţea trupului. Dar ce? S-au biruit copiii spre pofta lor - să nu fie ! - ci se minunează de ceea ce se vede, dar nu cad în poftă rea.

Dar iarăşi: A firii este isprava.

A cărei firi - spune-mi?

Pentru că sunt maici, zice.

Apoi n-auzi că Perşii nimeni silindu-i se împreună cu maicile lor, şi nu unul nici doi, ci neam întreg. Şi fără de acestea şi de acolo este arătat că boala aceasta nu este a frumuseţii trupului, nici este simplu a podoabei - ci a sufletului celui trândav şi amăgit. Că mulţi de multe ori nenumărate frumoase muieri trecând, s-au dat pe dânşii la cele mai urâte. Deci de unde este arătat că pofta nu este de la frumuseţe. Că de-ar fi fost astfel, cei ce au căzut în poftă, de acelea mai vârtos s-ar fi robit decât de acestea.

Aşadar, care este pricina? Fiindcă dacă pofta nu este de la frumuseţe, de unde are începutul şi rădăcina? Oare de la drac viclean? Are cu adevărat şi de acolo. Dar nu este aceasta ceea ce se caută, ci de nu suntem şi noi pricinuitori. Pentru că vrăjmăşia nu numai a acelora este, ci împreună cu aceia şi de la noi întâi. Că de nicăieri din altă parte nu se naşte această boală rea, precum din obicei, şi din măgulirea vorbelor, şi din petrecerea deşartă, şi din nelucrare şi dintru a nu avea nimic a lucra.

Pentru că mare este cu adevărat, mare este puterea obiceiului şi atâta de mare, cât se mută în sila firii. Iar dacă al obiceiului lucru este a o naşte pe ea, adevărat este că şi a o stinge. Fiindcă mulţi poftind, aşa au încetat de a pofti, de vreme ce feţele pe care pofteau nu se vedeau. Acest lucru la puţină vreme se pare că este amar, şi foarte greţos, dar cu vreme se face dulce, şi nici de vom voi de aici înainte nu este cu putinţă a o mai întoarce patima?

Ce dar, când fără de obicei din vederea cea dintâi mă voi robi?

Şi aci pricina este nelucrarea trupului, sau hrana, sau că nu porţi grija de datoriile cele cuviincioase, nici nu petreci în lucruri de nevoie. Căci ca un rătăcit înconjurând unul ca acesta, în tot răul cade. Şi ca pe un copil rătăcit cel ce voieşte robeşte pe un suflet ca acesta. Că de vreme ce obicei este al lui să lucreze, când vei înceta lucrarea lui cea întru cele bune, fiindcă nu poate să stea fără de lucru, este silit să nască altele. Precum pământul când nu se seamănă nici nu se sădeşte, răsare simplu iarbă, tot astfel şi sufletul, când nu are să lucreze ceva din cele de nevoie, negreşit poftind de a lucra, se dă pe sine la lucruri rele. Şi precum ochiul nu încetează de a vedea, şi pentru aceasta va vedea rele, când lucruri bune nu vor fi înaintea lui. În felul acesta şi gândul se va depărta pe sine de la cele de nevoie, se învârteşte de-aici la cele nefolositoare. Căci cum pe cea dintâi bântuială poate să o împingă îndeletnicirea şi grija, de la multe locuri este arătat.

Deci când vei vedea muiere frumoasă şi vei pătimi ceva către dânsa, nu mai căuta la ea, şi te-ai izbăvit.

Şi cum voi putea să nu mai caut la ea - zice - trăgându-mă de poftă?

La altele dă-te pe tine care trag sufletul: la cărţi, la griji de nevoie, la apărări, la ajutorinţele celor ce se nedreptăţesc, la Rugăciuni, la cugetarea şi grija cea pentru cele ce vor să fie, cu unele ca acestea leagă sufletul. Aşa nu numai proaspătă vei îndrepta, ci şi pe cea întărită şi veche de mulţi ani o vei lepăda cu lesnire. Că dacă ocara - precum e vorba de obşte - pleacă pe cel ce pofteşte să înceteze pofta, cum nu mult mai vârtos aceste Duhovniceşti descântece vor birui răul, numai de vom voi să ne depărtăm? Iar dacă totdeauna vom vorbi şi vom petrece împreună cu cele ce ne săgeată cu acest fel de săgeţi şi vom grăi, şi vom auzi cele de la dânsele hrănim astfel boala. Aşadar, cum voieşti să se stingă focul, în toate zilele aprinzând flacăra?

Şi acestea pentru obicei s-au zis de noi către cei tineri, deoarece către bărbaţi şi către cei care ştiu să filosofeze, mai mare decât toate este frica lui Dumnezeu, aducerea aminte de gheena, pofta Împărăţiei Cerurilor. Pentru că de ajuns sunt acestea a stinge focul.

Iar împreună cu acestea, socoteşte şi că nimic alt nu este ceea ce vezi fără numai flegmă, sânge şi zeamă de hrană putredă.

Dar luminoasă este floarea feţei, zice.

Dar nimic nu este mai luminos decât florile cele din pământ, ci şi acestea putrezesc şi se vestejesc. Nu dar nici aici nu lua aminte la floare, ci mai înăuntru pătrunde cu mintea şi acea piele frumoasă ridicând-o cu mintea, iscodeşte cele ce sunt sub dânsa. De vreme ce şi trupul celor idropicoşi străluceşte lumina, şi nimic urât nu are faţa cea pe deasupra, însă de gândirea zemei celeia ce se află înăuntru împingându-ne, nu putem să sărutăm pe unii ca aceştia.

Dar fraged este ochiul şi întorcător, sprinceana este întinsă bine, perii genelor negri şi lumina ochiului blândă şi ochiul lin. Însă vezi că şi acesta nimic alt nu este fără numai nervi, vine, pieliţă şi artere.

Nu alergaţi aşadar la noroi[1].

Căci cum că noroi este trupul curvei, pe nimeni altul nu întreb, ci pe tine cel ce te tăvăleşti în noroi. Oare nu te ruşinezi de tine? Oare nu te socoteşti după păcat că eşti necurat? Pentru aceasta - rogu-vă, - fugiţi de curvie şi de muma ei, de beţie.

Ce sameni unde nu este cu putinţă a secera, iar mai ales şi de vei secera, multă ruşine îţi aduce ţie rodul? Că de se va naşte copil şi pe tine te-a ruşinat, şi el s-a nedreptăţit făcându-se pentru tine copil din curvie şi de neam rău. Şi măcar nenumăraţi bani de îi vei lăsa lui,necinstit este în casă, necinstit în cetate, necinstit în divan şi cel ce din curvă, şi cel ce din slujnică este născut. Necinstit încă eşti şi tu iarăşi, şi când trăieşti şi după moarte. Pentru că deşi tu te vei duce de aici, rămân pomenirile lucrării urâte şi de ruşine! Pentru ce dar ruşinezi toate?

Pentru ce sameni unde brazda se sârguieşte să strice rodul? Unde sunt multe pricinile sterpiciunii? Unde mai înainte de naştere moarte? Că şi pe curvă nu o laşi să rămână numai curvă, ci o faci şi ucigătoare de oameni.

Văzut-ai din beţie curvie, din curvie preacurvie, din precurvie ucidere?

Iar mai ales şi decât ucidere ceva mai rău. Că nici am cum să numesc lucrul acesta, fiindcă nu îl omoară născut, ci şi de a se naşte opreşte. Pentru ce dar şi Darul lui Dumnezeu îl ocărăşti, şi cu Legile Lui te lupţi; şi după lucrul cel ce este blestem, după acestea ca după Blagoslovenie alergi; şi pe jitniţa naşterii, jitniţă de junghiere o faci, şi pe muierea ceea ce s-a dat spre facerea de copii, spre ucidere o găteşti? Căci ca să fie ea totdeauna lesnicioasă spre întrebuinţarea ibovnicilor şi drăgăstoasă, şi să tragă mai mult argint, nu se leapădă nici acestea a face, mare foc grămădind dintru aceasta pentru capul tău. Fiindcă deşi a ei este această faptă rea, dar a ta se face vina. De aici şi închinări de idoli. Pentru că multe ca să fie iubite meşteşugesc descântece şi vrăji, farmece de dragoste şi altele nenumărate. Însă după atâta lucrare de ocară şi de ruşine, după ucidere, după închinări de idoli, multora se pare lucrul acesta că este fără nici o dare de seamă, multora şi carii au muieri. Unde şi mai mare este grămada răutăţilor. Că otrăvi de- aici se pornesc nu asupra pântecelui întru carele s-a făcut curvia, ci asupra muierii celei ce s-a nedreptăţit şi nenumărate vrăjmăşii şi chemări de draci, şi farmece şi războaie în toate zilele şi neîmpăcate sfezi şi neîncetate gâlcevi. Pentru aceea şi Pavel după ce a zis: "Nu la curvii şi la necurăţenii" a adaus: "nu la sfadă şi la râvnire" ştiind pe războaiele cele de aici, pe răsturnările caselor, pe nedreptăţile copiilor celor de bun neam, pe răutăţile cele nenumărate. Deci ca să scăpăm de acestea toate, să ne îmbrăcăm întru Hristos şi împreună cu El să fim totdeauna, pentru că aceasta

1 Din Cuvântul 24 către Romani

este a ne îmbrăca, a nu rămânea: niciodată de Dânsul, a se arăta El despre toate părţile întru noi prin Sfinţenia noastră, prin blândeţe.

Şi nici pe păcatele[1] cele ce se socotesc mici, fără de luare aminte să le trecem, ci în toate zilele să ne facem noi înşine nouă socoteală şi pentru cuvinte şi pentru căutări; şi să ne pedepsim pe noi înşine, ca să scăpăm de munca cea de acolo. Că pentru aceasta şi Pavel zice: "Că de ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit". Drept aceea dacă pe noi singuri ne vom osândi aici pentru cele ce greşim în fiecarea zi, împuţinăm asprimea Judecăţii celei de acolo. Iar dacă ne vom trândăvi, "judecându-ne de la Domnul - zice - ne certăm". Deci apucând mai înainte să ne osândim pe noi înşine cu multă bună cunoştinţă, şi nimeni ştiind să şedem în tribunalul gândului nostru, şi astfel să cercăm gândurile noastre şi să aducem judecată dreaptă, ca temându-se mintea de frica ceea ce îi zace asupră să nu mai sufere să se târască, ci să înfrângă pornirea şi pe Ochiul cel neadormit văzându-l mai înainte, să închidă diavolului intrarea.

Căci cum din trândăvie toate le suferim, însăşi ispitirea lucrurilor strigă. Că precum de vom voi puţin să ne deşteptăm toate vrăjmăşiile aceluia ca praful le vom scutura, - tot astfel dacă cândva ne vom împiedica, nu din sila aceluia suferim aceasta, ci din trândăvirea noastră. Căci nici nu ne biruieşte el pe noi cu sila şi de nevoie, ci numai cu amăgire. Iar a nu ne amăgi, de vom voi puţin să ne deşteptăm şi să ne trezvim, noi suntem stăpâni. Nu pentru că noi singuri avem atâta putere, ci pentru că atuncea ne învrednicim şi de ajutorul cel de Sus. Căci când vom arăta cele de la noi, urmează negreşit şi cele de la Stăpânul. Să ne trezvim aşadar - rogu-vă - şi ştiind meşteşugirile vicleanului totdeauna să priveghem, şi pe Dumnezeu să-l rugăm ca să ne ajute nouă la lupta împotriva aceluia. Pentru că astfel şi noi nebiruiţi ne vom face, şi de meşteşugurile aceluia vom scăpa şi de ajutorul cel de la Dumnezeu ne vom învrednici şi bunătăţile cele veşnice vom dobândi. Pe care fie ca să le dobândim noi toţi, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

1 Cuvântul 60 la Facere

Cuvântul 17

La cuvântul Apostolului: "Dar nu ştiţi că trupurile voastre sunt mădulările lui Hristos? Deci dar pe mădulările lui Hristos le voi face mădulări ale curvei? Să nu fie!" (I Corinteni 6, 15)

Pentru viaţa curată

Cel ce numai păcatul munceşte şi nu îl arată pe el că este foarte fărădelege, nimic atâta mare nu face prin muncă. Şi cel ce iarăşi ruşinează numai şi nu îngrozeşte prin muncă nu împunge tare pe cei nesimţitori. Pentru aceasta amândouă face Pavel: şi ruşinează zicând: "Au nu ştiţi că Îngeri vom să judecăm?" - şi îngrozeşte zicând: "Au nu ştiţi că nedrepţii Împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteni?"

Iarăşi şi la cel ce a curvit aşa întrebuinţează cuvântul. Că după ce l-a îngrozit prin cele ce a zis mai înainte, şi l-a tăiat pe el şi l-a dat satanei, şi a pomenit de ziua ce va să fie, ruşinează iarăşi zicând: "Dar nu ştiţi că trupurile voastre sunt mădulările lui Hristos?" ca şi către nişte copii blagorodnici de- aici vorbind. Că fiindcă a zis, iară Trupul Domnului, mai luminat arată aceasta acum. Încă şi în altă parte aceasta face zicând: "Iar voi sunteţi Trupul lui Hristos, şi mădulări din parte". Această pildă în multe locuri o pune, nu pentru aceleaşi lucruri, ci uneori ca să arate dragostea, iar alte ori ca să crească frica; iar aici a pus-o pe ea înfricoşând şi îngrozind.

"Deci dar pe mădulările lui Hristos le voi face mădulări ale curvei? Să nu fie!" Nimic nu este mai înfricoşat decât cuvântul acesta.

Nu a zis: "Deci dar pe mădulările lui Hristos le voi uni cu curva?" Dar ce a zis? "Le voi face mădulări ale curvei?" - care era mai împungător.

Apoi întăreşte cum se face aceasta cel ce curveşte, zicând astfel: "Au nu ştiţi că cel ce se lipeşte de curvă, un trup este?" De unde este arătat? "Că vor fi amândoi un trup" zice. Iar cel ce se lipeşte de Domnul, un Duh este". Fiindcă nu-i mai lasă împreunarea pe cei doi să fie doi, ci un trup îi face pe amândoi.

Şi vezi iarăşi cum prin numirile goale merge înainte, prin curvă şi prin Hristos crescând prihănirea. "Fugiţi de curvie!" Nu a zis: "Depărtaţi-vă de curvie" ci: "Fugiţi", adică cu osârdie faceţi izbăvirea de rău. "Tot păcatul care-l va face omul, afară de trup este; iar cel ce curveşte, întru al său trup greşeşte".

Aceasta decât cea dintâi este mai de jos. Însă fiindcă pentru curvari îi era cuvântul, despre toate părţile o creşte pe ea, şi de la cele mai mari, şi

de la cele mai mici mărind vina. Deci cea dintâi aceea s-a zis către cei mai evlavioşi, iar aceasta către cei mai neputincioşi. Deoarece şi aceasta este lucru al înţelepciunii lui Pavel: a nu ruşina numai de la cele mari, ci şi de la cele mai mici, şi de la a fi de ocară şi cu necuviinţă.

Dar ce, ucigaşul de oameni - zice - oare nu-şi spurcă mâna? Dar nedreptăţitorul, răpitorul?

Arătat este tuturor. Dar fiindcă nu era cu putinţă să zică că decât curvarul nimic nu este mai rău, în alt chip creşte aceasta zicând, că la curvie tot trupul întreg se face spurcat. Căci ca şi cum ar fi căzut într-un cazan de necurăţenie şi s-ar fi afundat în spurcăciune, aşa se amestecă. Şi aceasta ne este şi nouă obicei. Că de la nedreptăţire şi răpire nimeni nu se sârguieşte să meargă la baie, ci fără de nici o luare aminte se duce acasă. Iar de la împreunarea curvei, ca şi cum s-ar fi făcut tot necurat vine în baie la spălat. Aşa are ştiinţa de la păcatul acesta oarecare părere mai greţoasă şi mai rea. Amândouă cu adevărat sunt cumplite: nedreptăţirea şi curvia - şi în gheena aruncă, dar fiindcă Pavel toate le face cu iconomie şi cu înţelepciune, că cele ce au avut cu acestea au crescut vina curviei.

"Au nu ştiţi că trupul vostru este lăcaş al Duhului Sfânt ce locuieşte întru voi?" Nu simplu a zis: "Duhului", ci: "ce locuieşte întru voi" - cu care mângâie.

Şi iarăşi tâlcuind a adaus: "pe Care îl aveţi de la Dumnezeu" - şi pe acela carele a dat l-a pus întru aceeaşi dată înalt făcând pe ascultătorul şi îngrozind şi cu mărimea depozitului şi cu osârdia Celui ce l-a depozitat.

"Şi nu sunteţi ai voştri" - cu aceasta nu numai ruşinează, ci şi sileşte la faptă bună. Căci ce? Faci cele ce voieşti? zice, nu eşti stăpân peste tine!

Acestea le zicea nu lepădând stăpânirea de sine, deoarece şi zicând: "Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos" nu a lepădat slobozenia noastră. Şi aici iarăşi scriind că "nu sunteţi ai voştri" nu vatămă voinţa cea liberă, ci depărtează de la răutate şi arată purtarea de grijă a Stăpânului. Pentru aceea şi a adaus: "fiindcă sunteţi cumpăraţi cu preţ".

Iar dacă nu sunt al meu, cum ceri de la mine cele ce sunt cuviincioase a se lucra? Şi cum mergând mai înainte zici iarăşi: "Proslăviţi pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu"? Ce este aceea: "Nu sunteţi ai voştri"? Şi ce voieşte ca să isprăvească prin aceasta?

Ca să aşeze întru întărire ca să nu păcătuim, nici să urmăm poftelor sufletului celor necuviincioase. Că multe necuviincioase voim dar trebuie a le ţinea. Fiindcă putem! Iar de nu putem, de prisosit era sfătuirea. Deci vezi cum a întărit. Că după ce a zis: "Nu sunteţi ai voştri" nu a adaus: "ci sub silă sunteţi", ci: "sunteţi cumpăraţi cu preţ!". Pentru ce zici aceasta? Că despre altă parte ar fi zis poate cineva, trebuia să îndemne, arătând că avem Stăpân. Dar aceasta este la noi comună cu Elinii; iar aceea: "sunteţi cumpăraţi cu preţ" este a noastră deosebit, pentru că aduce aminte de mărimea facerii de bine şi de chipul mântuirii, arătând că după ce ne-am

înstrăinat am fost cumpăraţi. Şi nu simplu, ci cu preţ. Deci proslăviţi pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru.

Iar acestea le zice, ca nu numai cu trupul să fugim de curvie, ci şi cu duhul sufletului nimic rău să nu gândim, şi să gonim Darul" "care sunt ale lui Dumnezeu". Căci fiindcă a zis: "al vostru", pentru aceasta a adaus: "care sunt ale lui Dumnezeu", adeseori aducându- ne nouă aminte, că toate sunt stăpâneşti: şi trupul, şi sufletul şi duhul. Că unii zic că duhul zice pe darul. Că de va fi acela la noi, se proslăveşte Dumnezeu; iar va fi, de vom avea inima curată.

Iar ale lui Dumnezeu a zis că sunt ele, nu numai fiindcă le-a adus dintru nefiinţă întru fiinţă, ci şi fiindcă după ce s-au înstrăinat, de a doua oară iarăşi le-a câştigat, preţ punând pe Sângele Fiului.

Vezi cum la Hristos toată treaba o a dat? Cum pe noi ne-a ridicat la Cer, zicând: Mădulări ale lui Hristos sunteţi, lăcaş al Duhului sunteţi. Deci nu vă faceţi mădulări ale curvei. Că nu se ocărăşte trupul vostru, pentru că nu este al vostru trupul, ci al lui Hristos.

Iar acestea le zicea arătând întru aceeaşi dată şi Iubirea de oameni - că al Lui este trupul nostru - şi pe noi de stăpânirea cea rea lipsindu-ne. Că dacă trupul este străin, nu aveţi stăpânire să ocărâţi străin trup, mai ales când este Stăpânesc, nici a spurca lăcaş al Duhului. Dacă va intra cineva în casă simplă de rând, şi va curvi întru aceea, cu cea mai de pe urmă pedeapsă se va pedepsi, oare cel ce pe lăcaşul Împăratului îl face peşteră de tâlhari, socoteşte câte rele va pătimi?

Deci acestea socotindu-le, cucerniceşte-te de Cel de locuieşte într-însul, fiindcă Mângâietorul este acesta! Cutremură-te de Cel împletit cu tine şi lipit de tine, că Hristos este! Că oare tu te-ai făcut pe tine mădulări ale lui Hristos? Socoteşte aşa şi petreci întru curăţenie: ale cui mădulări erau şi ale cui s-au făcut? Ale curvei erau mai înainte, şi Hristos le-a făcut pe ele mădulări ale trupului Său. Nu mai ai dar stăpânire peste dânsele! Slujeşte Aceluia Carele te-a slobozit! Că nici dacă ai fi avut vreo fiică, şi din multa nebunie o ai fi tocmit şi o ai fi vândut pe ea vreunui mijlocitor de curve, şi o ai fi făcut să curvească. Apoi vreun fecior de Împărat trecând o ar fi slobozit pe ea de acea robie şi o ar fi unit cu sine, mai eşti de-aici înainte stăpân a o aduce pe ea la casa cea de curvie? Că o dată o ai dat şi o ai vândut. Astfel este şi lucrul nostru. Am tocmit şi am vândut trupul nostru diavolului, mijlocitorului de curve celui cumplit. Văzând Hristos, l-a mântuit pe el şi l-a izbăvit de tirania cea rea aceea. Nu mai este dar al nostru, ci al Celui ce l-a izbăvit. De voieşti să-l întrebuinţezi pe el ca pe o mireasă a Împăratului, nimeni nu este carele să oprească. Iar de îl vei aduce la cele de mai înainte, vei pătimi aceleaşi care trebuie să pătimească cei ce fac nişte ocări ca acestea. Pentru aceea mai mult trebuie să-l împodobeşti pe el, nu să-l ruşinezi. Fiindcă nu ai stăpânire peste trup întru poftele cele rele, ci numai întru acelea ce porunceşte Dumnezeu. Socoteşte dar de câtă ocară l-a izbăvit pe el Dumnezeu. Fiindcă decât orice curvă mai ocărâtă se afla firea noastră

mai înainte. Pentru că tâlhăriile şi uciderile de oameni, şi fiecarele gând călcător de lege intrând la dânsa, se culca împreună cu sufletul, pentru plată puţină şi proastă adică pentru dezmierdarea de faţă. Pentru că sufletul amestecându-se cu cugetările şi faptele cele rele numai această plată dobândea.

Ci a se face acestea mai înainte cumplit lucru fiind, nu era aşa cumplit. Iar după Cer, după Împărăţie, după împărtăşirea Tainelor celor înfricoşate iarăşi a se spurca, care iertare va avea?

Nu socoteşti că şi împreună cu nedreptăţitorii şi răpitorii şi împreună cu toţi pe care mai nainte i-am numărat, adică împreună cu curvarii, cu slujitorii idolilor, cu preacurvarii, cu malahienii, cu furii, cu lacomii, cu beţivii, cu ocărâtorii, se culca diavolul?

Dar pe muierile cele ce se împodobesc spre înverşunare şi curvie au nu gândeşti că se împreună cu acela? Şi cine va grăi împotrivă la acest cuvânt? Iar de se prigoneşte cineva, să dezbrace sufletul muierilor celor de fac acest fel de lucru de ocară, şi va vedea negreşit pe acel viclean drac că este foarte împleticit cu dânsele. Că cu anevoie este, o, iubiţilor, cu anevoie este, iar poate şi cu neputinţă ca, când trupul aşa se împodobeşte, să se împodobească împreună şi sufletul. Ci nevoie este ca unul să se defaime, când pentru celălalt se face silinţă şi purtare de grijă. Că nu au fire acestea împreună să se facă. Pentru aceasta zice: "Cel ce se lipeşte de curvă, un trup este; iar cel ce se lipeşte de Domnul, un Duh este". Căci Duh se face de-acia unul ca acesta, deşi este înfăşurat cu trup. Căci când nimic trupesc, nimic gros, nimic pământesc nu va fi împrejurul lui, simplu cu trupul este înfăşurat. Când toată stăpânirea este a sufletului şi a Duhului, aşa se proslăveşte Dumnezeu. Pentru aceasta şi întru rugăciune ni se porunceşte să zicem: "Sfinţească-se Numele Tău". Şi Hristos zice: "Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca să vadă lucrurile voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru cel din Ceruri". Aşa îl slăvesc pe El şi Cerurile, nu slobozind glas, ci prin vedere la minunare pornind, şi slava la Ziditorul aducând. Aşa să-l slăvim pe El şi noi, iar mai vârtos şi mai mult decât Cerurile. Că putem, de vom voi. Fiindcă nu aşa Cerul, şi ziua şi noaptea slăveşte pe Dumnezeu, precum sufletul cel sfânt. Că precum cel ce caută la frumuseţea Cerului zice: "Slavă, Ţie, Dumnezeule (...)[1] şi mai mult aici. Fiindcă de la zidirile acelea nu toţi slăvesc, ci mulţi zic că sunt ele şi de la sine. Iar alţii dau şi la draci zidirea şi purtarea de grijă a lumii, carii şi foarte neiertat greşesc. Iar la fapta bună a omului nimeni nu va putea să vină la atâta neruşinare, ci negreşit va slăvi pe Dumnezeu, văzând pe cel ce îi

1 S-a comis o omisiune, din eroare, aşa încât textul se va citi: "Slavă Ţie, Dumnezeule, cel fel de lucru ai zidit!", tot astfel şi la fapta bună a bărbatului căutând, şi mult mai mult aici. (Nota dactilografă).

slujeşte Lui că vieţuieşte cu faptă bună. Că cine nu se va spăimânta, când cineva om fiind şi de firea cea comună împărtăşit, şi în mijlocul oamenilor petrecând, ca un diamant nu se va pleca la mulţimea patimilor? Când între foc şi între fier şi între fiare fiind va fi mai tare decât diamantul, şi va birui toate pentru cuvântul bunei credinţe? Când se ocărăşte şi bine cuvântează, când se prihăneşte şi laudă? Când îi fac lui ispite, şi el se roagă pentru cei ce îi fac lui nedreptate? Când se vrăjmăşuieşte, şi el face bine celor ce îl luptă pe el şi îl vrăjmăşuiesc? Că acestea, şi cele asemenea acestora, mult mai mult decât Cerurile vor slăvi pe Dumnezeu. Că pe Cer văzându-l elinii, nu se ruşinează; iar bărbat sfânt văzând carele arată filosofia cu de-amănuntul, se afundă şi se osândesc pe ei înşişi. Căci când cel ce se împărtăşeşte cu dânşii de aceeaşi fire este atâta mai înalt decât dânşii, şi mult mai mult decât este Cerul mai sus decât pământul, chiar nevrând ei socotesc că putere Dumnezeiască lucrează acestea. Pentru aceea zice: "Şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri".

Voieşti să te înveţi şi din altă parte, cum de la viaţa robilor Săi se proslăveşte Dumnezeu? Cum şi de la minuni? A băgat oarecând Nabucodonosor pe cei trei tineri în cuptor. Apoi fiindcă a văzut că focul nu îi biruia pe ei, zice: "Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce a trimis pe Îngerul Său, şi a scos pe slugile Sale din cuptor, pentru că nădăjduiau întru El" şi a schimbat cuvântul împăratului.

Ce zici? Te-ai defăimat şi te minunezi de cei ce te-ai scuipit?

Da - zice - şi pentru însăşi aceasta, că m-am defăimat. Şi a minunii această pricină pune. Pentru aceea nu numai pentru semn s-a făcut atuncea slava lui Dumnezeu, ci şi pentru voinţa celor ce s-au aruncat în cuptor.

Iar de va cerca cineva deosebi şi aceasta şi aceea, nu este mai de jos aceasta decât aceea. Că decât a izbăvi din cuptor, nu este mai de jos spre cuvânt de minune a pleca sufletele a îndrăzni să intre în cuptor. Căci cum nu este lucru vrednic de înspăimântare, când împăratul lumii şi carele avea împrejurul lui atâtea arme, oştiri, voivozi, domni şi boieri şi împărăţea peste pământ şi peste mare, să se defaime de copii robi; şi cei legaţi să biruiască pe cel ce i-a legat, şi pe toată oastea aceea? Că n-au putut ceea ce au voit împăratul şi cei dimprejurul lui, măcar că aveau şi ajutorul cel de la cuptor, ci cei goi, robi, străini şi puţini! Că ce este mai puţin decât trei? Legaţi fiind, nenumărată oaste au biruit! Că iată moartea se defăima, fiindcă avea să vină de-aici înainte Hristos. Şi precum vrând să răsară Soarele, şi mai nainte de a se arăta razele, se face strălucită lumina zilei, aşa şi Soarele dreptăţii vrând să vie se dă în laturi de-aceea moartea. Ce poate fi mai strălucit decât priveliştea aceea? Ce poate fi mai slăvit decât biruinţa aceea? Ce poate fi mai vestit decât semnele de biruinţă cele noi acelea?

Aceasta şi în vremea noastră se face. Şi acum este împăratul cuptorului babilonesc, şi acum aprinde flacără mai cumplită decât aceea. Este şi acum cel ce porunceşte a ne minuna de acest fel de icoană. Sunt de faţă la el şi satrapi, şi ostaşi, şi muzică amăgitoare. Şi mulţi se minunează

de icoana aceasta, cea pestriţă, cea mare. Că acest fel este nedreptăţirea şi hrăpirea, în ce fel era icoana aceea, nici fierul defăimând, ci din neasemănate lucruri fiind alcătuită, şi de toate a se minuna poruncind, şi de aramă, şi de fier, şi de cele ce sunt mult mai proaste decât acestea. Însă precum sunt acestea, tot astfel sunt şi râvnitori ai tinerilor acelora şi acum, carii zic: Dumnezeilor tăi nu vom sluji şi chipului tău nu ne vom închina, ci şi cuptorul sărăciei vom suferi, şi cealaltă ticăloşie toată pentru legile lui Dumnezeu.

Şi cei ce au multe, precum şi aceia atuncea, şi aceştia se închină de multe ori şi se ard. Iar cei ce nu au nimic, defaimă şi pe aceasta şi în sărăcie fiind, sunt în rouă mai mult decât cei ce trăiesc întru îndestulare. Precum şi atuncea, cei ce i-au aruncat în cuptor s-au ars, iar cei ce erau în mijlocul cuptorului erau ca într-o apă şi rouă. Încă şi tiranul acela atuncea, fiindcă mânia mai iute îl aprindea pe el, mai mult se ardea de flacără, decât tinerii aceia. Că de ale acelora nu a putut focul să se atingă nici de vârfurile perilor, iar pe mintea acestuia mai cumplit decât focul a ars-o iuţimea. Fiindcă socoteşte cât era lucrul în vederea a atâtor de mulţi să se defaime el de copii robi. Că au arătat de-aici că şi cetatea lor a luat-o el, nu cu a sa putere, ci pentru păcatul celor mulţi. Că dacă pe cei legaţi nu a putut să-i biruiască, măcar că erau şi băgaţi în cuptor, cum i-ar fi biruit pe aceştia după legea războiului, de ar fi fost toţi aşa? De unde este arătat că păcatele celor mulţi a dat cetatea!

Şi vezi cât erau tinerii streini de slava deşartă. Că nu au sărit în cuptor, ci păzeau dintru început porunca lui Hristos, Carele zice: "Rugaţi-vă să nu intraţi în ispită". Nici n-au fugit după ce s-au adus, ci au stat în mijloc vitejeşte, nici nechemându-i nevoindu-se, nici chemându-i slăbănogindu-se, ci la toate erau gata, viteji şi plini de toată îndrăzneala.

Să auzim încă şi ce zic, ca şi aici să cunoaştem cugetarea lor cea iubitoare de Dumnezeu: "Este Dumnezeu în Ceruri puternic să ne scoată pe noi!" Deoarece nu se grijesc pentru dânşii, ci şi a se arde vrând, pentru Slava lui Dumnezeu grijesc. Căci ca nu cumva, arzând noi, să osândeşti pe Dumnezeu ca pe un neputincios, iată îţi vestim ţie cu de-amănuntul toată dogma noastră. Este Dumnezeu în Ceruri nu acest fel precum este icoana aceasta cea de pe pământ, cea neînsufleţită şi mută, ci puternic a ne răpi pe noi şi din mijlocul cuptorului celui ce arde. Deci nu îl osândi pe El ca pe un neputincios fiindcă ne lasă să cădem. Atâta este de puternic, încât şi după ce vom cădea poate iarăşi să ne scoată pe noi din flacără. Şi de nu, să ştii, o, împărate, că dumnezeilor tăi nu vom sluji şi chipului de aur ce l-ai ridicat nu ne vom închina.

Vezi-i pe ei că cu iconomie nu ştiau ceea ce era să fie. Că de ar fi ştiut mai nainte, nu erau minunaţi făcând ceea ce au făcut. Fiindcă ce lucru de mirare ar fi fost, dacă având încredinţări de mântuire ar fi îndrăznit asupra celor cumplite? Dumnezeu s-ar fi proslăvit, fiindcă a putut să-i scoată din cuptor, iar aceia nu urmau să fie minunaţi, fiindcă nu s-au aruncat pe dânşii în primejdii. Pentru aceasta i-a lăsat pe ei Dumnezeu să nu ştie ceea ce era

să fie, ca să-i proslăvească pe ei mai mult. Şi precum ei întăreau pe împăratul să nu osândească pe Dumnezeu ca pe un neputincios, dacă vor arde ei, aşa Dumnezeu amândouă a făcut, şi Puterea Sa a arătat, şi osârdia tinerilor mai luminată a se arăta a făcut.

De unde dar le este îndoiala şi neîncredinţarea că negreşit se vor izbăvi? Pentru că negreşit se socoteau pe dânşii mai proşti şi nevrednici de acest fel de facere de bine. Şi cum că nu socotind eu zic aceasta, după ce au căzut în cuptor, unele ca acestea se tânguiau zicând: "Greşit-am, fărădelege am făcut, nu ne este nouă a deschide gura". Pentru aceasta ziceau ei: "Şi de nu...". Iar dacă nu arătat au zis aceasta, adică că puternic este Dumnezeu să ne scoată pe noi, iar de nu ne va scoate, pentru păcatele noastre nu ne va scoate - să nu te minunezi! Că s-ar fi părut ei la barbari că pe neputinţa lui Dumnezeu o acoper cu pricina păcatelor lor. Pentru aceasta numai pentru Cel Puternic vorbind, pricina n-o pun.

Iar alta, erau ei bine învăţaţi să nu iscodească judecăţile lui Dumnezeu.

Deci acestea zicând au intrat în foc, şi nici n-au ocărât pe împăratul, nici n-au zdrobit chipul. Că cel viteaz astfel trebuie să fie: înţelept, blând - mai ales în primejdii. Ca să nu se pară că pentru mânie şi slava deşartă merge la astfel de nevoinţe, ci pentru bărbăţie şi înţelepciune. Pentru că cel ce ocărăşte suferă presupusul vinelor şi prihănirilor acelora. Iar cel ce sufere, şi se trage, şi cu blândeţe se nevoieşte, nu numai ca un viteaz este minunat, ci şi pentru înţelepciunea şi blândeţea nu mai puţin se slăveşte - lucru care şi aceştia atunci au făcut, vitejia arătând şi toată blândeţea, şi cum că nimic nu fac pentru plată, nici pentru răsplătire. "Şi de nu va voi să ne scoată pe noi - zice - dumnezeilor tăi nu vom sluji!". Că avem acum răsplătirile, fiindcă ne-am învrednicit a ne izbăvi de păgânătate şi pentru aceasta se ard trupurile.

Deci şi noi având acum răsplătirea - pentru că şi avem - fiindcă ne-am învrednicit a-L cunoaşte pe El, fiindcă ne-am învrednicit a ne face mădulări ale lui Hristos, ca să nu le facem pe ele mădulări ale curvei. Că întru aceasta ce este prea înfricoşată trebuie să încetăm cuvântul, ca proaspătă având frica îngrozirii să petrecem făcându-ne cu frica aceasta mai curaţi decât aurul, fiindcă aşa vom putea, izbăvindu-ne de curvie, să vedem pe Hristos.

Deci acestea învăţându-ne[1], să oprim pornirile copiilor noştri şi mult frâu să punem tinereţelor: pe cel de frică, pe cel de la sfătuire. Să purtăm grija de curăţenia lor şi toate să facem şi să lucrăm, ca să poată vârsta tinereţelor scăpa de poftele cele necuvioase. Că pentru aceasta şi Stăpânul

1 Din Cuvântul 59 la Facere

Cel de obşte al nostru văzând neputinţa firii omeneşti a legiuit nunta, ca să ne depărteze pe noi de la împreunarea cea fără de lege.

Deci să nu defăimăm pe tineri, ci văzând focul cuptorului, mai înainte de a se tăvăli în curvie, să ne silim să-i însurăm pe ei după legea lui Dumnezeu, ca şi curăţenia să li se păzească lor, şi nici o vătămare să nu primească din desfrânare, având de ajuns mângâiere, şi putând să potolească zburdările trupului, şi să scape de muncă.

Pentru aceasta rog dragostea voastră ca şi pentru fapta bună să faceţi multă purtare de grijă, şi pentru înfrânarea şi curăţenia tinerilor. Că de aici, ca să zic aşa, se nasc toate răutăţile. Că obiceiul răutăţii păşind înainte cu vreme lucrează atâta vătămare, cât nici o sfătuire de-aici nu poate să biruiască pe cei ce s-au stăpânit odată de răutate şi se poartă ca nişte robi, oriunde porunceşte diavolul. Fiindcă acela este de-aici înainte cel ce rânduieşte şi porunceşte acele porunci pierzătoare, care cu drag le împlinesc tinerii, căutând numai la dulceaţa cea de faţă şi pe durerea şi usturimea cea după urmă nesocotind-o. Pentru aceea, rogu-vă, să dăm mână de ajutor copiilor noştri, ca nu şi pentru cele lucrate de dânşii noi să ne pedepsim. Sau nu ştiţi ce a pătimit bătrânul Ili, fiindcă nu a îndreptat cu chipul cel cuviincios greşelile fiilor? Căci când patima are trebuinţă de tăiere, de va voi doftorul să o vindece pe ea cu alifie sau cu plasture, degrab face patima nevindecată, fiindcă nu a pus deasupra doftoria cea cuviincioasă. Într-acest chip şi bătrânul acela fiind dator să pedepsească pe fii săi după măsura greşelilor, pentru că a întrebuinţat multă blândeţe s-a împărtăşit şi el împreună cu ei de pedeapsă.

Deci să ne temem - rogu-vă de pilda aceasta şi cei ce avem copii să purtăm grija de creşterea lor şi în scurt fiecare să poarte grija de cei ce locuiesc împreună cu el, şi câştig prea mare să socotească pe folosul aproapelui. Ca fiecarele cele ce privesc spre fapta bună învăţându-se, şi de ispita păcatului să poată să fugă, şi fapta bună îmbrăţişând să tragă mult ajutorul cel de Sus, pe care fie ca noi toţi să-l dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 18
Pentru Pocăinţă: şi prin câte chipuri se isprăveşte pocăinţa cea adevărată

"A pus ziuă - zice Dumnezeiescul Apostol - întru carea va să judece lumea cu dreptate"[1]. Aceasta s-au zis către Atenieni, dar vreme este să se zică şi către noi, pentru că toţi pretutindenea trebuie să ne pocăim, fiindcă a rânduit ziuă întru carea va să judece lumea adică oameni. Deci să ne pocăim. Că negreşit trebuie să ne judecăm. Că de nu a înviat Hristos, nu ne vom judeca; iar de a înviat, negreşit ne vom judeca. Că spre aceasta şi a murit şi a înviat, ca să stăpânească şi pe cei morţi şi pe cei vii, zice. Şi iarăşi: "Că toţi vom sta înaintea Divanului lui Hristos, ca să ia fiecarele după cele ce a lucrat.

Deci să nu socotiţi că acestea sunt numai cuvinte, pentru că iată a pomenit şi de învierea tuturor. Că nu în alt chip se judecă lumea. La elini precum zidirea, aşa şi judecata se lepădă. Iar aceasta sunt născociri de copii şi de oameni beţi. Ci noi cei ce avem ştiinţă cu de-amănuntul pentru acestea, să lucrăm ceva din cele folositoare şi să ne sârguim să ne împrietenim cu Hristos.

Până când vom fi vrăjmaşii Lui?

Până când ne vom afla cu greaţă către El?

Să nu fie - zice - acestea ce zici!

Nu voiam să zic acestea, de nu lucraţi voi acestea. Iar acum ce este folosul din tăcerea cuvintelor, când lucrurile aşa arătat strigă?

Deci cum îl vom iubi pe El? Am zis de multe ori multe. Dar vom zice şi acum. Un chip prea mare şi minunat mi se pare că am aflat. După ce vom socoti toate cele ce de obşte s-au făcut de Dumnezeu - care sunt atâtea, încât nici nu poate cineva să le numere - şi pentru toate acestea vom mulţumi Lui, să punem în minte toţi şi pe cele ce s-au făcut către fiecare din noi în toate zilele să le învârtim în minte. Deci fiindcă mare putere au acestea, fiecare din noi să socotească întru sine şi cu amănuntul să cerceteze, de a căzut cândva în primejdii şi a scăpat de mâinile potrivnicilor, şi ca într-o carte să aibă scrise pe facerile de bine ale lui Dumnezeu. Precum spre pildă: De a ieşit cândva în călătorie fără de vreme şi a scăpat de primejdie; de s-

1 Din Cuvântul 38 la Faptele Apostolilor

a întâinit cândva de oameni răi, şi i-a trecut pe ei; de a căzut cândva în boală şi toţi deznădăjduindu-l, s-a sculat; de a picat cândva vreo piatră carea era să vină peste dânsul, şi n-a venit... pentru că mare putere au acestea a ne împrieteni pe noi cu Dumnezeu. Că dacă Mardoheu acela pe lucrurile cele bune care s-au făcut de dânsul venind în mintea Împăratului, atâta le-a avut apărătoare şi ajutătoare încât iarăşi a venit el la strălucirea slavei celei dintâi - cu mult mai vârtos noi de ne vom aduce aminte, şi pentru aceste două lucruri vom face amănunţită cercetare: a) ce am greşit noi lui Dumnezeu? b) şi ce bine ne-a făcut El nouă? Aşa şi mulţumitori vom fi, şi toate vom da.

Dar nimeni de nici una dintru acestea nu face pomenire. Ci precum pentru păcate zicem că suntem păcătoşi, necercetându-le pe ele pe fiecare deosebi, tot astfel şi pentru facerile de bine ale lui Dumnezeu, zicând că ne-a făcut bine nouă Dumnezeu, nu le cercetăm pe ele deosebi pe fiecare. Nu zicem: unde, câte şi în care vreme. Dar de acum multă luare aminte cu de-adinsul să facem. Că de va putea cineva şi de cele vechi să-şi aducă aminte, pe toate cu de- amănuntul să le socotească, ca şi cum ar afla mare comoară. Aceasta şi spre a nu ne deznădăjdui ne foloseşte nouă. Căci când vom vedea că de multe ori ne-a apărat pe noi, nu ne vom deznădăjdui, nici nu vom socoti că suntem lepădaţi, ci vom lua mare încredinţare a purtării Lui de grijă către noi când vom socoti, că păcătuind nu ne pedepsim, ci şi apărare dobândim.

Şi vezi iubire de oameni a lui Dumnezeu[1]! Trebuia în tot chipul să ne pedepsim dintru început, fiindcă luând legea cea firească şi îndulcindu-ne de nenumărate bunătăţi, nu L-am cunoscut pe Stăpânul şi am vieţuit viaţă necurată. Iar El nu numai nu ne-a pedepsit, ci şi de nenumărate bunătăţi ne-a împărtăşit, ca şi cum am fi isprăvit oarecare mari lucruri.

Iarăşi am căzut, dar nici aşa nu ne pedepseşte, ci ne-a dat doftoria Pocăinţei care este de ajuns a stinge şi a şterge toate păcatele noastre, numai de vom şti ce fel este doftorie şi cum trebuie să o punem pe ea deasupra.

Deci care este doftoria Pocăinţei, şi cum se face ea?

1) Încât, din osândirea păcatelor noastre, şi din mărturisire. "Că fărădelegea mea am făcut-o cunoscută - zice - şi păcatul meu, nu l-am acoperit" ; şi: "Mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului, şi Tu ai lăsat păgânătatea inimii mele" ; şi iarăşi: "Spune tu fărădelegile tale întâi, ca să te îndreptezi"; şi: "Dreptul singur este pârâşul său în cuvântarea cea dintâi".

2) A doua, din multa smerenie. Căci este ca un lanţ de aur, şi de va lua început, toate urmează. Că de vei mărturisi păcatul precum se cuvine să-l mărturiseşti, se smereşte sufletul. Pentru că ştiinţa gândului învârtindu-l

1 Din Cuvântul 9 la Epistola către Evrei

pe el în suflet îl face de se potoleşte. Dar trebuie şi altele să se afle lângă smerenie, de va fi întru acest fel în ce fel fericitul David o avea, zicând: "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule" (Ps. 50) şi: "Inimă înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50). Că ce este înfrânt nu se scoală, nu răneşte, ci spre a pătimi rău este gata, iar el nu se scoală. Acest fel este înfrângerea inimii. Măcar de se va ocărî, măcar de va pătimi rău, se linişteşte şi nu se porneşte spre răsplătire.

3) Iar după smerenie este trebuinţă de rugăciuni întinse, de lacrimi multe, de cele de ziua, de cele de noaptea. Că "Spăla-voi - zise - în toate nopţile patul meu. Şi cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda. Ostenit-am întru suspinul meu"; şi iarăşi: "Cenuşă ca pâinea am mâncat, şi băutura mea cu plângere am amestecat".

4) Şi după rugăciunea cea atâta de întinsă este trebuinţă de multă milostenie. Că lucrul cela ce mai mult face tare pe doftoria pocăinţei, acesta este! Că precum la ajutorinţele doftoreşti este o doftorie carea primeşte multe ierburi, dar una cea mai tare şi mai lucrătoare, aşa şi la pocăinţă aceasta este iarba cea mai tare şi mai lucrătoare, şi ea se face toată treaba. Că ascultă ce zice Dumnezeiasca Scriptură: "Daţi milostenie, şi toate vor fi curate" şi: "Cu milostenii şi cu credinţa se curăţesc păcatele" ; şi: "Focul arzător îl va stinge apa, şi milostenia va potoli păcate mari.

5) Apoi a nu se mânia, nici a pomeni răul, a ierta tuturor păcatele. Că omul asupra omului ţine mânie - zice - şi de la Dumnezeu cere vindecare. "Iertaţi, ca să se ierte vouă".

6) Şi a întoarce pe fraţi de la înşelare. "Că mergi şi întoarce pe fraţii tăi - zice - ca să ţi se ierte ţie păcatele tale".

7) Şi dintru a fi către Preoţi cu dragoste. "... Că de va fi făcut cineva păcate - zice - se vor ierta lui".

8) A apăra pe cei nedreptăţiţi, a nu avea mânie, a suferi toate cu blândeţe.

Oare mai înainte de a vă învăţa că se poate prin pocăinţă a spăla păcatele, nu eraţi întru îngrijorare, căci nu este alte baie, şi vă deznădăjduiaţi pe voi înşivă? Iar acum cunoscând prin câte chipuri se isprăveşte pocăinţa şi iertarea, şi cum că vom putea să scăpăm de toate, de vom voi să o întrebuinţăm pe ea precum se cuvine, carea iertare vom dobândi, dacă nici în pomenirea păcatelor noastre nu vom veni? Că de ar fi fost aceasta, toate s-ar fi isprăvit. Că precum cel ce a intrat pe uşă, înăuntru este; aşa cel ce socoteşte răutăţile sale în toate zilele, şi la vindecarea lor negreşit va veni. Iar de va zice: "Păcătos sunt" şi nu le va socoti pe ele deosebi pe fiecare; şi nu va zice: aceasta... şi aceasta am greşit, niciodată nu va înceta, totdeauna mărturisind, şi niciodată grija de îndreptare purtând. Iară de va începe, negreşit şi celelalte vor urma, dacă la una va arăta intrare. Că pretutindenea începutul şi întâia ispitire sunt grele. Deci acestea de le vom pune ca o temelie, toate vor fi lesnicioase şi uşoare.

Deci să începem - rogă-vă - unul dintru a întinde rugăciune, iară altul dintru a plânge neîncetat, iar altul dintru a se mâhni. Că nici aceasta, care este atâta de mică, nici aceasta nu este nefolositoare. "Că am văzut - zice - că s-a întristat şi a umblat supărat şi am vindecat căile lui". Iară toţi de la milostenie, şi de la a ierta celor de aproape păcatele, şi de la a nu pomeni răul, nici a răsplăti. Să ne smerim sufletele noastre. De vom socoti neîncetat cele greşite de noi, nimic din lucrurile cele de afară nu va putea să ne îngâmfeze pe noi, nici bogăţia, nici puterea, nici stăpânirea, nici cinstea. Ci chiar dacă în însăşi trăsura împărătească vom şedea, vom suspina amar. Pentru că şi fericitul David era Împărat şi zicea: "Spăla-voi în toate nopţile patul meu" şi nimic de la Sceptru şi de la Coroană nu s-a vătămat şi nu s-a mândrit; pentru că se ştia pe sine că este om. Şi fiindcă avea inima înfrântă, plângea. Că ce sunt lucrurile cele omeneşti? Cenuşă şi pulbere, şi ca praful înaintea feţei vântului; fum, umbră şi frunză care se poartă împrejur; floare, vis şi poveste, basm, vânt şi aer moale care curge aşa prost, până care nu stă, vârtej care curge; şi orice decât acestea este mai de nimic.

Că ce - spune-mi - socoteşti mare? Care dregătorie socoteşti că este mare? A Primului-ministru? Fiindcă norodul socoteşte că nimic nu este mai mare decât dregătoria aceasta. Deci decât cel ce a fost întru atâta strălucire, decât cel ce a fost atâta de mult minunat, cel ce nu a fost prim-ministru nimic nu are mai puţin. Întru aceasta dregătorie este şi acela şi acesta: Asemenea amândoi după puţin nu sunt. Când a fost? Câtă vreme, spune-mi? De două zile? Aceasta şi în visuri se face. Dar vis - zice - este. Şi ce este aceasta? Că ceea ce se face ziua au doară nu este vis? Spune-mi, pentru ce nu mai vârtos pe acestea nu le zicem vis? Că precum visurile, dacă vine ziua se vădesc că nu sunt nimic, tot astfel şi acestea, dacă vine noaptea, se vădesc că nu sunt nimic. Că pe cea întocmai parte a vremii a luat şi noaptea şi ziua, şi deopotrivă a împărăţit toată vremea. Deci precum ziua nu se bucură cineva de cele ce s-au făcut noaptea, aşa nu este cu putinţă nici noaptea să se îndulcească de cele ce s-au făcut ziua.

Te-ai făcut prim-ministru? Şi eu!

Dar tu ziua, şi eu noaptea.

Şi ce este aceasta? Nici aşa nu ai tu ceva mai mult decât mine, fără numai poate a se zice cutarele prim-ministru, şi a avea dulceaţa cea din graiuri face a avea mai mult. Precum spre pildă, că voi grăi aceasta mai luminat, de voi zice: cutare este prim- ministru, şi voi dărui numele acesta, oare nu îndată ce s-a zis, s-a şi dus? Aşa şi lucrurile sunt, îndată ce s-a arătat prim- ministru, şi nu mai este mai mult. Să presupunem că a fost un an, doi, trei sau patru...

Deci unde sunt cei zece carii au fost prim-miniştri? Nicăieri! Dar Pavel nu aşa. Pentru că a fost strălucit şi când era viu totdeauna, nu o zi, nici două, nici zece; nu douăzeci, nu treizeci, nici zece, douăzeci sau treizeci de ani... ci, de când a murit, patru sute de ani au trecut şi încă şi acum mai strălucit este, şi mult mai strălucit decât când era viu. Şi acestea aici pe

pământ. Iar cele din Ceruri ale Sfinţilor[1] care cuvânt poate să le arate, anume fericirea aceea, dulceaţa aceea şi pe fapta bună aceea, slava, veselia, strălucirea pe care ochiul - zice - nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pe El? N-a zis numai că covârşesc, ci că nici n-au înţeles cândva acelea care a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El. Pentru că bunătăţile acelea al cărora gătitor şi urzitor este Dumnezeu, cum urmează să fie, dacă făcându-ne pe noi, îndată nici un lucru mai nainte fiind făcut de noi, atâtea a dăruit: Raiul, convorbirea împreună cu El; a făgăduit viaţă fericită, nemurire, viaţă izbăvită de griji - oare celor ce atâtea au făcut şi s-au nevoit, şi pentru Dânsul au suferit, ce nu va dărui? Pe Cel Unul- Născut nu L-a cruţat pentru noi, pe Fiul Său cel adevărat la moarte L-a dat pentru noi. Iar dacă vrăjmaşi fiind noi de atâtea bunătăţi ne-a învrednicit, după ce ne-am făcut prieteni de ce nu ne va învrednici? După ce ne-a împăcat cu Sine de ce nu ne va împărtăşi? Şi bogat este foarte, şi mult pofteşte şi se sârguieşte să dobândească dragostea noastră, iar noi nici mult mai puţin decât Acela nu ne sârguim, o, iubiţilor...

Ce zic: "Nu ne sârguim"? Nu voim aşa să dobândim bunătăţile Lui, precum El voieşte, şi cum că mai mult Acela voieşte, prin ceea ce a făcut, a arătat. Fiindcă noi pentru noi înşine abia defaimăm puţin aur, iar El pentru noi a dat şi pe Fiul Său.

Să întrebuimţăm precum se cuvine, o, iubiţilor, pe dragostea lui Dumnezeu, să dobândim prieteşugul Lui. "Că voi prietenii mei sunteţi de veţi face ce zic vouă". Mare minune, pe vrăjmaşii cei ce erau foarte depărtaţi de la El, de carii cu neasămănată covârşire întru toate se deosebeşte pe aceştia i-a făcut prieteni şi îi numeşte prieteni.

Ce dar nu vom alege noi şi nu vom voi să pătimim pentru dragostea aceasta? Ci noi pentru prieteşugul oamenilor de multe ori şi ne primejduim, iar pentru al lui Dumnezeu nici bani nu dăm. De plâns cu adevărat sunt vrednice ale noastre, de plâns şi de lacrimi, de tânguiri şi mare vaiet şi ţipăt. Din nădejdea noastră am căzut, de la înălţimea noastră ne-am scăpătat, nevrednici de cinstea lui Dumnezeu ne-am arătat, nemulţumitori, şi după facerile de bine ne-am arătat netrebnici, de toate bunătăţile ne-a despoiat pe noi diavolul. Cei ce ne-am învrednicit a fi fii, fraţi şi împreună moştenitori, de vrăjmaşii Lui cei ce-L ocărăsc pe El nimic nu ne deosebim.

Care mângâiere de-aciia ne va fi nouă? El ne-a chemat pe noi la Cer, iar noi ne-am împins pe noi înşine în gheena. Deci şi minciuna şi furtişagul şi preacurvia este revărsată deasupra pe pământ. Unii sângiuiri cu sânguiri amestecă, iar alţii fac lucruri mai rele decât sângiuirile. Mulţi dintru aceia cărora li s-a făcut strâmbătate, mulţi dintru aceia carii au pătimit

1 Din Cuvântul 23 la Epistola către Evrei

răpire, şi-ar fi rugat mai bine nenumărate morţi decât a pătimi acestea. Şi de nu s-ar fi temut de frica lui Dumnezeu s-ar fi omorât pe ei, aşa poftesc să-şi aducă moarte asupra lor. Oare acestea nu sunt mai rele decât sângiuirile? Vai mie suflete, zicea Proorocul necăjindu-se, că a pierit cel credincios de pe pământ, şi cel ce face drept întru oameni nu este. Iar acum şi noi aceasta vom striga pentru noi înşine întâi. Ci ajută-mi mie la plâns. Poate unii şi vrăjesc şi râd. Însăşi pentru aceasta trebuie a întinde mai mult plânsul, fiindcă atâta ne înnebunim, cât nici nu ştim că ne înnebunim, ci pentru cele ce trebuia să suspinăm, râdem. Se descopere mânie, omule, din Cer peste toată păgânătatea şi nedreptatea oamenilor. Dumnezeu arătat va veni. Foc înaintea Lui va arde şi împrejurul Lui vifor foarte. Foc înaintea Lui va merge şi va arde împrejur pe vrăjmaşii Lui. Ziua Domnului ca un cuptor arzând. Şi nimeni pe acestea nu le pune înainte în minte, ci mai mult decât basmele s-au defăimat şi s-au călcat aceste înfricoşate şi groaznice lucruri. Nimeni nu este cel ce aude. Iar cei ce râd şi batjocoresc, toţi. Care chip de izbăvire ne va fi nouă? De unde vom afla mântuire? Am pierit, ne-am prăpădit, ne-am făcut râs vrăjmaşilor noştri şi batjocură păgânilor şi dracilor.

Mare cugetă acum diavolul, se trufeşte şi se bucură. Întru ruşine şi întru mâhnire sunt toţi Îngerii cărora noi suntem încredinţaţi. Nimeni nu este care să se întoarcă.

În zadar s-au cheltuit toate de noi şi noi ne părem vouă că bârfim. Bună vreme este şi acum să chemăm Cerul, că nimeni nu este care să audă. Să chemăm spre mântuire stihiile: Auzi Cerule, ascultă pământule, că Domnul a grăit: Daţi mână, întindeţi cei ce încă nu v-aţi cufundat celor ce au pierit de beţie; cei ce sunteţi sănătoşi, celor bolnavi; cei ce sunteţi treji, celor nebuni; cei ce sunteţi întăriţi, celor ce se poartă împrejur şi se învârtesc. Nimeni - rogu-vă - să nu voiască har mai mult decât mântuirea prietenului. Şi ocara şi mustrarea la una numai să caute: la folosul lui; când va prinde frigurile pe cineva, şi slugile stăpânesc pe stăpâni. Căci când acela zace turburat la suflet şi mulţime de robi stau împrejur, nimeni nu cunoaşte legea cea stăpânească întru vătămarea stăpânului.

Să ne întoarcem pe noi înşine - rogu-vă - în toate zilele războaie, afundări, prăpădenii nenumărate împrejur, şi despre toate părţile urgia lui Dumnezeu ne înconjură pe noi. Iar noi ca şi cum am fi plăcut lui Dumnezeu, aşa suntem fără de frică. Toţi mâinile le gătim la asuprire, nimeni la ajutor; toţi la răpire, nimeni la apărare. Fiecare s-a silit cum să-şi facă mai multe avuţiile, nimeni cum să ajute săracului. Fiecare are multă grijă cum să adauge bani, nimeni cum să-şi mântuiască sufletul său. O frică-i ţine pe toţi: ca să nu ne facem - zice - săraci! Iar ca să nu cădem în gheena, nimeni nu se înfiorează şi nu se cutremură. Acestea sunt vrednice de plâns, acestea de prihănire, acestea de clevetire.

Nu voiam să grăiesc acestea, dar de durere sunt silit - iertaţi! - de plâns sunt silit să grăiesc multe şi din cele ce nu voiesc. Cumplită văd rana,

nemângâiată nevoia, mai presus de mângâiere sunt relele cele ce ne-au cuprins pe noi. Ne-am prăpădit! Cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvor de lacrimi, ca să plâng? Să plângem, o, iubiţilor, să plângem, să suspinăm!

Poate sunt unii aici carii zic: Toate plânsuri ne zici nouă, toate lacrimi!

Nu voiam - credeţi-mă - nu voiam; laude şi grăiri de bine aş fi vrut să grăiesc. Dar acum de acestea este vremea. Nu a plânge, o, iubiţilor, este rău lucru, ci a face rele vrednice de plânsuri. Nu a se tângui este lucru urât, ci a lucra cele vrednice de tânguiri. Nu te munci, şi nu plâng! Nu muri, şi nu mă tânguiesc! Iar dacă trupul zace mort, pe toţi îi rogi să se mâhnească împreună şi nemilostivi îi socoteşti pe cei ce nu plâng; iar sufletul pierind, îmi zici să nu plâng? Dar nu pot să fiu părinte dacă nu plâng. Sunt părinte iubitor de fii. Ascultaţi cum strigă Pavel: "Feţii mei, pe carii iarăşi cu durere vă nasc!" Care maică născând sloboade atâta de amare glasuri, precum acela? O, de-ar fi fost cu putinţă a vedea de însăşi aprinderea minţii şi ai fi văzut că sunt aprins şi mă ard mai mult decât toată muierea şi copila care a suferit văduva fără de vreme. Nu aşa plânge aceea pe bărbatul său, nici maica pe fiu, precum eu pe mulţimea aceasta care este la noi. Nici o sporire nu văd, s-au întors toate în clevetiri şi prihăniri. Nimeni nu se sileşte să placă lui Dumnezeu, ci pe cutare - zice - şi pe cutare l-am grăit de rău; cutare este nevrednic de cliros, cutare vieţuieşte necinstit. Fiind noi datori să plângem răutăţile noastre, judecăm pe alţii, carii nicicând suntem curaţi de păcate nu se cuvine să facem aceasta. "Că cine te alege pe tine, zice? Şi ce ai care nu ai luat? Iar dacă şi ai luat, ce te lauzi, ca şi cum nu ai fi luat? Iar tu ce judeci pe fratele tău, tu fiind plin de nenumărate răutăţi? Când zici: cutare este viclean, pierzător şi rău, socoteşte-te pe tine şi cearcă amănunţit cele ale tale, şi te vei căi pentru cele ce s-au grăit. Că nu este cu adevărat, nu este vreo îndemnare ca aceasta spre fapta bună, precum aducerea aminte a păcatelor.

De vom învârti aceste două întru noi înşine, vom putea să dobândim bunătăţile cele făgăduite, vom putea să ne curăţim pe noi înşine şi să le ştergem, numai să punem aceasta cândva în minte să ne îngrijim de lucrul acesta, o, iubiţilor. Să pătimim durere aici cu gândul, ca să nu pătimim durere acolo cu munca, ci ca să ne îndulcim de bunătăţile cele veşnice de unde a fugit durerea, întristarea şi suspinarea. Ca să dobândim bunătăţile cele veşnice, care covârşesc mintea omenească, întru Iisus Hristos Domnul nostru. Acestuia - Slava în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 19
Pentru zavistie

"Atunci au adus la Iisus[1] - zise Avanghelistul Matei - pe un îndrăcit orb şi mut, şi l-a tămăduit pe el, încât orbul şi mutul grăia şi vedea".

O, răutate a dracului! Pe amândouă intrările prin care avea să creadă acela le-a astupat diavolul: şi vederea şi auzul! Însă pe amândouă Hristos le-a deschis. Şi se mirau noroadele zicând: Nu cumva acesta este fiul lui David? Iar fariseii ziceau: Acesta nu scoate draci, fără numai întru Veelzevul domnul dracilor". Măcar că ce mare au grăit noroadele? Însă aceasta n-au suferit fariseii. Astfel totdeauna se rănesc de facerile de bine celor de aproape, şi nimic nu-i munceşte pe dânşii aşa, precum mântuirea oamenilor! Măcar că a trecut de acolo şi a dat loc să înceteze patima. Dar iarăşi se aprindea răul, pentru că iarăşi să făcea facere de bine.

Şi mai mult se mâniau decât dracul. Pentru că acela a ieşit din trup şi se ducea de acolo fugind şi nimic grăind, iar aceştia se ispiteau acum să-L omoare, acum să-L clevetească. Căci fiindcă acela nu sporea, ei voiau să-I vatăme slava Lui. Acest fel de lucru este zavistia, decât care nu poate fi mai rea răutate. Fiindcă preacurvarul măcar oarecare dulceaţă dobândeşte şi în puţină vreme săvârşeşte păcatul său, iar zavistnicul mai înainte de cel ce se zavistuieşte se munceşte şi se pedepseşte pe sine, şi niciodată nu încetează de păcat, ci întru lucrarea lui totdeauna petrece. Precum porcul de noroi şi dracii de vătămarea noastră, aşa şi acesta de relele vecinului se bucură. Şi de se va face ceva neplăcut aceluia şi de mâhnire, atuncea se odihneşte el şi răsuflă, pe nevoile străine bucurii ale sale socotindu-le şi pe bunătăţile celorlalţi - scârbe ale sale. Şi nu socoteşte ce lucru dulce i se face lui, ci ce lucru de mâhnire se va face vecinului.

Deci aceştia nu sunt vrednici de a se împroşca cu pietre şi a se chinui ca nişte câini turbaţi, ca nişte demoni vătămători, ca nişte draci muncitori? Că precum gândacii se hrănesc în baligă, aşa aceştia în ticăloşiile altora, oarecarii comuni vrăjmaşi şi pizmaşi ai firii fiind.

Ceilalţi de vor vedea dobitoc junghiindu-se, le este milă! Iar tu văzând om făcându-i-se bine te sălbăticeşti, tremuri şi te îngălbeneşti?

---

1 Din Cuvântul 40 la Matei

ca de vânt sufletul ridicându-l şi în adâncul cel mai de pe urmă al răutăţilor afundând corabia.

Pentru ce dar întru atâta primejdie te minunezi şi zici că este râvnit?

Şi de câtă nebunie sunt acestea?

Deci socoteşte lângă cele zise câţi vrăjmaşi şi prihănitori, câţi măgulitori carii îl înconjură pe el are acesta? Spune-mi deci sunt acestea vrednice de fericiri? Cine va zice aceasta?

Dar la norod - zice - este slăvit.

Şi ce este aceasta? Fiindcă nu norodul este Dumnezeu, Căruia îi vei da seama. Pentru aceea când zici norod nimic alt nu zici fără numai bolovani şi stânci şi pietre ascunse în mare. Că a fi slăvit între norod pe cât îl face mai strălucit, pe atâta are mai mari primejdiile, grijile, necazurile. Căci ca să răsufle unul ca acesta sau să stea nu poate nicidecum, având atâta de amar stăpân.

Şi ce zic[1] să stea sau să răsufle? Măcar nenumărate isprăvi de va avea unul ca acesta, cu greu intră întru Împărăţie. Deoarece nimic nu obişnuieşte aşa a răsturna, precum slava cea de la cei mulţi, carea face fricoşi, neîndrăzneţi, linguşitori, faţarnici. Deci pentru care pricină ziceau fariseii că Hristos se îndrăceşte? Oare nu pentru că pofteau slava cea de la cei mulţi? Şi de unde cei mulţi aduceau pentru El hotărârea cea dreaptă? Oare nu pentru că nu erau cuprinşi de boala aceasta? Că nimic aşa nimic nu face călcători de lege şi nebuni, precum a căsca la slava cea de la cei mulţi. Nimic slăviţi şi diamanteani, precum a o trece cu vederea pe aceasta.

Dar să vedem câtă răutate este zavistia şi cum orbeşte ochii sufletului spre mântuirea celui robit de dânsa. Că precum cei nebuni de multe ori împing săbiile într-înşii, tot astfel şi cei zavistnici, fiindcă numai la una privesc: la vătămarea celui ce se zavistuieşte, defaimă mântuirea lor. Aceştia şi decât fiarele sunt mai răi. Pentru că acelea sau de hrană având trebuinţă, sau zădărându-se de noi mai înainte, se întrarmează asupra noastră, iar aceştia şi după ce au luat faceri de bine de multe ori se pornesc asupra făcătorilor de bine ca asupra unora ce i-ar fi nedreptăţit. Deci aceştia decât fiarele sunt mai cumpliţi, iar cu dracii sunt întocmai. Poate încă şi decât dracii mai răi. Fiindcă aceia către noi au vrajbă neîmpăcată, iar pe dracii cei de un neam cu dânşii nu-i vrăjmăşesc. Pentru aceea şi Hristos cu aceasta astupa gurile ludeilor când ziceau că El scoate dracii cu Veelzevul. Iar aceştia nici de împărtăşirea firii nu s-au cucernicit, nici de dânşii milă de le-a fost. Că mai înainte de cei ce se zavistuiesc îşi muncesc sufletele lor, de toată turburarea şi necazul umplându-le pe ele în deşert şi în zadar.

Pentru care pricină te scârbeşti, omule, de bunătăţile aproapelui? Trebuia noi a ne scârbi cu adevărat de relele noastre care le pătimim, nu de

1 Din Cuvântul 37 la Ioan

slava şi îndestularea altora. Pentru aceea de toată iertăciunea este lipsit păcatul acesta. Fiindcă curvarul poate s-o zică pe poftă; furul pe sărăcie; ucigătorul de oameni, pe mânie - cauze reci şi nebuneşti, însă pot să le zică - dar tu care pricină vei zice, spune-mi? Nici una nicidecum, fără numai o mare răutate. Că dacă ni se porunceşte a iubi pe vrăjmaşi, când şi pe cei ce ne iubesc pe noi îi urâm, oare care muncă vom lua? Şi dacă cel ce iubeşte pe cei ce îl iubesc pe el, nimic nu este mai bun decât păgânii, oare cel ce face supărare celor ce nimic nu l-au nedreptăţit, care iertare va avea şi care mângâiere? Ascultă pe Pavel ce zice: "De aş da trupul meu să-l ardă şi dragoste nu am, nici un folos nu-mi este!". Iar cum că unde este zavistie şi pizmă este ridicată dragostea arătat este tuturor. Patima aceasta şi decât curvia şi decât preacurvia este mai rea. Fiindcă aceea până la cel ce o face stă, iar tirania zavistiei biserici întregi a răsturnat şi toată lumea a vătămat. Aceasta este mumă a uciderii. Aşa a ucis pe fratele său Cain. Aşa pe Iacov Issav. Aşa fraţii pe Iosif. Aşa diavolul pe toţi oamenii. Dar tu acum nu omori, ci multe mai cumplite decât uciderea faci. Când te rogi ca fratele să pătimească cele de ocară, curse despre toate părţile întinzând, slăbind ostenelile cele pentru fapta bună, scârbindu-te căci place Stăpânului lumii. Aşadar nu pe acela îl lupţi, ci pe Cel ce se cinsteşte prin acela, pe Acela îl ocărăşti, când alegi cinstea ta mai mult decât cinstea Aceluia.

Şi lucrul cel mai rău decât toate este că şi se pare păcatul acesta că nu are trebuinţă de luare aminte măcar că este mai cumplit decât celelalte. Că ori de miluieşti, ori de priveghezi, ori de posteşti, te-ai făcut mai spurcat decât toţi, dacă zavistuieşti pe fratele.

Aceasta este arătat de acolo: A curvit oarecarele la Corinteni, dar s-a vinuit şi s-a îndreptat degrab. A zavistuit Cain pe Avel, dar nu s-a vindecat, ci deşi Dumnezeu adeseori îi pomenea buba lui, însă el mai mult se umfla şi ca de nişte valuri se turbura, silindu-se către ucidere.

Astfel patima aceasta este mai rea decât patima aceea şi nu se supune cu lesnire la vindecare, de nu vom lua aminte. Deci din rădăcină despre toate părţile să o smulgem pe ea, punând în minte, că precum greşim lui Dumnezeu când ne topim de relele cele străine, aşa îi plăcem Lui când ne bucurăm împreună şi ne facem părtaşi bunătăţilor celor ce sunt gătite celui ce a isprăvit fapta bună.

Ci precum am zis, rău lucru este zavistia[1] şi lipsită de toată iertăciunea, şi decât rădăcina răutăţilor oarece mai cumplită. Pentru că iubitorul de argint atunci se bucură când el ia, iar zavistnicul atunci se bucură când altul nu ia nu când el ia. Că facere de bine a sa socoteşte pe ticăloşia altora, nu pe îndestularea sa, vrăjmaş oarecarele comun al firii omeneşti înconjurând, şi mădulările lui Hristos împungând, decât care ce poate fi mai

1 Cuvântul 31 la Epistola I către Corinteni

nebunesc lucru? Dracul zavistuieşte cu adevărat - precum s-a zis - dar pe oameni, iar dintre draci pe niciunul; iar tu om fiind, zavistuieşti pe oameni, şi împotriva celui de un neam cu tine stai, lucru pe care nici dracul nu îl face. Şi care iertăciune vei dobândi? Care cuvânt de îndreptare? Tu cel ce când vezi pe fratele tău întru îndestulare tremuri şi te îngălbeneşti, fiind trebuinţă să te încununezi şi să te bucuri şi să te veseleşti?

Iar dacă şi a râvni voieşti, nu opresc. Râvneşte, dar ca să te faci asemenea cu acela carele este slăvit. Nu ca să-l pogori pe el, ci ca să ajungi vârf, ca să arăţi aceeaşi faptă bună. Aceasta este râvnă bună, a urma şi nu a lupta; a nu te mâhni pentru bunătăţile altora, ci a te mâhni pentru relele tale, la care împotrivă face zavistia. Că defăimând relele sale, se topeşte pentru bunătăţile străine. Pentru că săracul nu atâta se scârbeşte pentru sărăcia sa, pe cât pentru îndestularea aproapelui, decât care ce lucru poate fi mai cumplit? Fiindcă el întru aceasta - precum am zis - este mai rău şi decât răpitorul. Pentru că acela când ia ceva se bucură; iar acesta, când altul nu ia, atuncea se veseleşte.

Pe care toate văzându-le, să fugim de acest fel de râvnire. Că pentru care pricină - spune-mi - zavistuieşti? Fiindcă a luat fratele dar Duhovnicesc? Şi de la cine a luat, spune-mi? Oare nu de la Dumnezeu? Deci dar către acela primeşti asupra ta vrajba carele a dat darul.

Văzut-ai unde se târăşte răul şi ce fel de frâu al păcatelor aduce, şi câtă sapă prăpastia muncii?

Să fugim aşadar, o, iubiţilor, şi nici să zavistuim, şi pentru cei ce zavistuiesc să ne rugăm, şi toate să facem ca să stingem patima lor. Iară să nu pătimim cele ale nebunilor, carii voind să-i pedepsească pe ei toate fac ca să aprindă văpaia lor. Dar noi nu aşa, ci să-i plângem pe ei şi să-i tânguim. Că ei sunt cei ce se nedreptăţesc având vierme care le roade inima lor totdeauna, şi adunând izvor de rugină mai amar decât toată fierea. Să ne rugăm dar Iubitorului de oameni Dumnezeu ca şi acelora patima să le-o prefacă, şi noi niciodată să nu cădem în boala aceasta, pentru că neumblat este Cerul de cel ce boleşte cu această amorţire şi topire. Încă mai înainte de Cer, şi viaţa aceasta este nevieţuită, fiindcă nici cariul pe lemn şezând şi molia pe lână nu obişnuieşte aşa a le roade, precum frigurile zavistiei mănâncă casele zavistinicilor şi vatămă curăţenia sufletului.

Deci ca şi pe noi înşine şi pe alţii să-i izbăvim de nenumărate rele să gonim de la noi pe aceste rele friguri, care sunt mai cumplite decât toată amorţirea!

Până avem nădejde de mântuire[1], până putem să ne întoarcem, toate să facem. Că cei nesimţitori, precum corăbierii cei deznădăjduiţi, lăsând la vânt corabia nimic de la dânşii nu aduc, tot aşa şi aceştia fac

1 Din Cuvântul 55 la Evanghelistul Ioan

de-acia. Pentru că şi zavistnicul la una numai caută: a-şi împlini pofta sa. Măcar de va fi a se munci, măcar a se omorî, de patimă grijeşte numai. Aşa şi cel desfrânat şi cel iubitor de argint.

Iar dacă atâta este tirania patimilor, cu mult mai mare trebuie să fie puterea faptei bune.

Dacă pentru acelea defăimăm moartea, cu mult mai vârtos pentru aceasta.

Dacă aceia defăimează sufletul lor, cu mult mai vârtos pentru mântuirea noastră trebuie să facem aceasta.

Căci care cuvânt de îndreptare vom avea, dacă când cei prieritori atâta se silesc pentru pierzarea lor, noi pentru mântuirea noastră nici atâta silinţă nu vom arăta, ci vom petrece totdeauna topindu-ne de zavistie.

Nimic nu este mai rău decât zavistia: ca să piardă pe altul zavistnicul, şi pe sine se prăpădeşte! Ochiul zavistnicului se topeşte de scârbă; în moarte trăieşte totdeauna, pe toţi îi socoteşte lui vrăjmaşi, carii nu i-au făcut nici o strâmbătate. Se mâhneşte fiindcă se cinsteşte Dumnezeu. Se bucură pentru cele ce se bucură diavolul.

Cutarele s-a cinstit de oameni? Dar nu este atâta cinste. Să nu zavistuieşti! Dar s-a cinstit de Dumnezeu? Urmează şi te fă asemenea! Dar nu voieşti. Pentru ce dar şi pe tine te prăpădeşti? Pentru ce şi ceea ce ai arunci? Nu poţi să te faci întocmai cu acela, nici să dobândeşti vreo faptă bună? Pentru ce şi răutatea îmbrăţişezi? Trebuia împreună să te bucuri că dacă nu poţi să fii părtaş ostenelilor, măcar dintru a te bucura împreună să dobândeşti. Pentru că este de ajuns de multe ori şi voinţa cea slobodă să facă mare bunătate. Deci Iezechiil zice că pentru aceasta Moabitenii se munceau, pentru că se bucurau de relele Israiltenilor şi alţii oarecarii se mântuiau pentru că suspinau pentru relele altora. Iar dacă celor ce suspină pentru relele altora le este oarecare mângâiere, cu mult mai vârtos celor ce se bucură pentru cinstele altora.

Vinuia pe Moabiteni, că se bucurau de relele Israiltenilor - măcar că Dumnezeu muncea - dar nici când El munceşte voieşte să nu ne bucurăm pentru cei ce se muncesc. Că nici El nu voieşte să- i muncească pe ei. Iar de trebuie să ne mâhnim împreună cu cei ce se muncesc, cu mult mai vârtos trebuie să nu zavistuim celor ce se cinstesc. Aşa au pierit Core şi Datan, carii pe cei ce se zavistuiau i-au făcut mai străluciţi, iar pe ei înşişi la muncă s-au dat. Pentru că fiară otrăvitoare este zavistia; fiară necurată şi răutate a voinţei carea nu are iertare, răutate care este lipsită de cuvânt de îndreptare, răutate şi mumă a tuturor răutăţilor. Pentru aceasta să o smulgem pe ea din rădăcină, ca şi de relele cele de faţă să ne izbăvim, şi bunătăţile cele ce vor să fie să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Carele şi împreună cu Carele Tatălui - Slava, şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 20
Pentru zavistie

Când David era să se lupte cu barbarul Goliat[1], fiindcă nu era crezut că îl va birui pe acela cel gol şi care nu putea să poarte nici arme, a fost silit să povestească cele pentru urs şi pentru leu, ca să dea dovediri ale vitejiei sale.

Şi când a tăiat poala hainei lui Saul, nu fălindu-se zicea cele ce zicea, ci presupus rău depărtând de la sine, pe care îl presărase asupra lui zicând că voieşte să-l omoare pe el.

Deci trebuie pretutindenea a căuta pricina. Pentru că cela ce caută la folosul ascultătorilor, şi de se va lăuda pe sine, nu numai nu este vrednic a se prihăni, ci şi a se încununa. Iar de va tăcea atuncea, este vrednic a se prihăni. Pentru că şi David de ar fi tăcut atunci când venea să se lupte cu Goliat, nu l-ar fi lăsat pe el să iasă la luptă, nici n-ar fi ridicat acel strălucit semn de biruinţă. Deci pentru aceasta silit fiind povesteşte, nu fraţilor săi, ci Împăratului. Pentru că fraţii nu l-ar fi crezut pe el, că zavistia astupa urechile lor. Pentru aceasta lăsându-i pe aceia vorbeşte cu cel ce încă nu îl zavistuia pe el.

Deoarece cumplit lucru este zavistia; cumplit. Şi pleacă de defaimă mântuirea sa. Aşa şi Cain s-a prăpădit pe sine, şi mai înainte de acesta iarăşi diavolul, cel ce a prăpădit pe tatăl acestuia. Tot astfel Saul drac rău a chemat asupra sufletului său; şi chemând, zavistuia iarăşi pe doctorul. Astfel de lucru este zavistia! Ştia că s-a mântuit de la acela, şi voia mai bine să se prăpădească, decât să-l vadă slăvit pe acela ce l-a mântuit.

Ce poate fi mai cumplit decât patima aceasta? Nu va greşi cineva de o va zice pe ea că este naştere a diavolului. Întru aceea este rodul slavei deşarte, iar mai vârtos şi rădăcina. Pentru că amândouă aceste rele obişnuiesc a se zidi una pe alta. Aşa şi atuncea Saul zavistuia pentru că au zis femeile: "Bătut-a David cu zecile de mii!" decât care ce poate fi mai nebunesc?

Că pentru ce zavistuieşti - spune-mi? Pentru că l-a lăudat pe cutarele cineva? Dar trebuia să te bucuri. Iar alta: nici nu ştii de este

1 Din Cuvântul 24 la Epistola a 2-a către Corinteni

adevărată lauda. Şi oare pentru aceasta plângi, că nefiind minunat s-a lăudat? Dar trebuia mai mult să-ţi fie milă de el. Şi de este bun, nimeni nu zavistuieşte când se laudă, ci la lauda celorlalţi adaugă şi pe a sa. Iar de nu este întru acest fel, ce te chinuieşti? Ce împungi sabia asupra ta? Oare fiindcă este minunat oamenilor? Dar oamenilor, carii astăzi sunt iar mâine nu sunt. Sau pentru că dobândeşte slavă? Care, spune-mi? Pentru care zice Proorocul că este floarea ierbii? Deci pentru aceasta zavistuieşti fiindcă nu eşti împovărat şi nu porţi sarcini ca acestea de iarbă?

Iar de ţi se pare că este acesta râvnit pentru aceasta, pentru ce nu şi tăietorii de copaci carii în toate zilele sunt împovăraţi cu sarcini şi intră în cetate? Că nimic nu este mai bună sarcina decât aceea, ci şi mai rea. Pentru că aceea chinuieşte numai trupul iar aceasta de multe ori a vătămat şi sufletul şi a pricinuit mai mare îngrijirea decât dulceaţa. Că măcar deşi pentru cuvânt va fi lăudat, mai mare are frica decât lauda. Iar mai ales, lauda puţină iar frica totdeauna.

Sau este slăvit la boieri? Şi acolo iarăşi zavistie şi primejdie. Că ceea ce tu către el pătimeşti, aceasta şi alţii mulţi.

Sau este lăudat neîncetat? Aceasta face robie amară. Că nu va îndrăzni să facă ceva fără de frică după socoteala sa, ca să nu greşească la cei ce îl slăvesc. Că legături cumplite îi sunt lui slava numelui. Pentru aceea pe cât este la mai mulţi cunoscut, pe atâta are mai mulţi stăpâni şi-i creşte lui robia, pentru că stăpânii lui pretutindenea se văd. Sluga când se va da în laturi de la faţa stăpânului, răsuflă, şi întru toată slobozenia este; iar acesta pretutindenea întâmpină stăpâni. Că al tuturor acelora pe carii îi vede în târg, este rob. Şi de îl va sili ceva din cele de nevoie, nu îndrăzneşte să meargă în târg dacă nu şi slugile cele de casă vor urma, calul şi cealaltă pombă va fi gata şi urzită, ca să nu îl defaime stăpânii. Şi de va vedea vreun prieten din cei adevăraţi, nu îndrăzneşte să vorbească cu el ca cu unul ce ar fi deopotrivă, pentru că se teme de stăpâni ca să nu-l surpe pe el din slavă. Pentru aceea pe cât este mai slăvit, pe atâta de mai cumplită robie este chinuit. Şi de va pătimi ceva din cele de supărare, ocara este mai cumplită, pe cât are şi mai multe mărturii şi lucrul se pare că este fără de cuviinţă. Şi nu numai ocara, ci şi nevoia, pentru că are pe mulţi care se bucură. Precum şi dacă va dobândi vreun bine, mai mulţi pe cei ce îl zavistuiesc şi îl pizmuiesc, şi a-l surpa se sârguiesc.

Deci aceasta bunătate este, spune-mi? Aceasta slavă? Nicidecum! Ci ocară, robie, legături şi tot orice va putea zice cineva însărcinător. Iar dacă şi aşa poftită ţi se pare ţie că este slava cea de la oameni, şi foarte te turbură pe tine cutarele când se laudă de mulţi, când îl vei vedea pe acela că dobândeşte laude treci cu mintea la veacul cel viitor şi la slava cea de acolo. Şi precum când te sârguieşti să scapi de vreo fiară ce năvăleşte asupră,

intrând în casă închizi uşile, tot astfel şi acum aleargă la viaţa ceea ce va să fie, şi la acea slavă negrăită.

Şi acestea când cineva zavistuieşte şi nu iubeşte care şi este mare păcat[1]. Dar mai mare se face când şi iubindu-se, nu iubeşte. Că dacă cel ce iubeşte pe cel ce îl iubeşte, nimic n-are mai mult decât vameşii, cel ce nu are aceasta va fi mai rău şi decât fiarele.

Ce zici, omule? Nu iubeşti pe cel ce te iubeşte? Pentru ce trăieşti? Unde vei fi de-acia folositor? În care lucruri? În cele politice? În cele dosebite ale tale? Nicidecum! Că nimic nu este mai nefolositor decât omul cel ce nu ştie să iubească. De legea aceasta de multe ori s-au cucerit şi tâlharii, ucigaşii de oameni şi spărgătorii de ziduri, şi numai de sare - adică de bucate comune împărtăşindu-se s-au schimbat pentru masă prefăcându-şi năravurile lor iar tu nu numai de bucate, ci şi de graiuri şi de lucruri împărtăşindu-te cu cineva, şi de intrări şi de ieşiri, nu îl iubeşti pe acela? Ci cei ce sunt daţi la dragoste de ocară, cheltuiesc avuţii întregi chiar la muierile curve - iar tu având dragoste cinstită atâta eşti de rece, şi slab, şi neputincios, cât nici fără de cheltuială că nu primeşti să iubeşti?

Dar cine va fi - zice - atâta de ticălos? Cine va fi atâta de sălbatic şi cu năravde fiară, încât să se întoarcă de către cel ce îl iubeşte şi să-l urască pe el? Tu bine faci că nu crezi pentru necuviinţa lucrului, dar eu de îţi voi arăta pe mulţi că sunt întru acest fel, cum vom suferi de-acia ruşinea? Căci când grăieşti de rău pe cel iubit, când auzind pe altul grăindu-l de rău nu îl ajuţi, când pentru că se slăveşte îl zavistueşti, care dragoste este aceasta? Măcar că dragoste a arăta nici aceasta nu este de ajuns, că nu îl zavistuieşti, precum nici că nu îl vrăjmăşeşti, nici că nu îl lupţi; fără numai dacă şi îl aperi şi înmulţeşti cele de folos ale lui. Iar când toate face şi zice ca să surpe pe cel de aproape, ce poate fi mai ticălos decât sufletul acesta? Ieri şi alaltăieri erai prieten şi te împărtăşeai cu el de cuvinte şi de masă. Apoi, de-odată, pentru că ai văzut pe mădularul tău slăvindu-se, ai aruncat masca prieteşugului şi te-ai vârât sub faţa vrăjmăşiei, iar mai vârtos a turbării. Pentru că turbarea arătată este a te mâhni pentru bunătăţile vecinilor, deoarece acest lucru este al câinilor celor turbaţi. Pentru că după asemănarea acelora, sar şi aceştia în feţele tuturor, întărâtându-se de zavistie.

Mai bine este a avea şarpe tăvălindu-se în măruntaiele tale, decât zavistie târându-se înăuntru. Că pe acela se poate de multe ori a-l vărsa prin doctorii, sau a-l mângâia prin hrană - iar zavistia nu se tăvăleşte în măruntaie, ci petrece în sânul sufletului, şi cu anevoie de şters este patima. Şi şarpele înăuntru fiind, nu se atinge de trupuri omeneşti, dacă este pusă aproape hrana, dar zavistia - măcar nenumărate mese de vei pune înaintea ei, pe însuşi sufletul îl roade, despre toate părţile muşcându-l, rupându-l,

1 Din Cuvântul 27 la Epistola a 2-a către Corinteni

trăgându-l. Şi nu este cu putinţă a afla zavistiei vreo mângâiere, prin care se va depărta de turbare, fără numai una: ticăloşia celui îndestulat. Aşa leapădă boala, iar mai vârtos nici aşa. Că măcar deşi acesta va pătimi rău, dar văzând pe altul întru îndestulare, de aceleaşi chinuri se cuprinde. Şi pretutindeni rane, pretutindeni împunsături. Că nici este cu putinţă cel ce petrece pe pământ, să nu vadă pe nimeni că se slăveşte.

Şi atâta este de mare boala aceasta, încât măcar şi în casă de se va închide pe sine, zavistuieşte bărbaţilor celor vechi carii au murit.

Şi a pătimi acestea aceia carii petrec întru mulţimea oamenilor, cumplit lucru este cu adevărat, dar nu atâta de rău; iar a se cuprinde de boala aceasta şi cei ce sunt izbăviţi de turburările cele din mijloc, acest lucru este mai cumplit decât toate.

Aş fi voit să tac. Dar dacă tăcerea ar fi ridicat şi ruşinea cea din lucruri, folos ar fi fost de nu aş fi zis nimic; iar dacă voi tăcea eu, lucrurile vor striga mai tare decât limba mea, nici o vătămare nu va fi dintru cuvintele mele, dar fiindcă se vădesc de noi răutăţile poate vreo dobândă şi vreun folos va urma. Pentru că boala aceasta s-a atins şi de Biserică şi toate le-a întors, şi potrivirea trupului o a împărţit, şi stăm unii împotriva altora, fiindcă zavistia ne într-armează pe noi. Pentru acesta multă este răzvrătirea şi nerânduiala. Că dacă când toţi zidesc, iubit lucru este a sta cei ce se învaţă, când toţi surpăm, ce va fi sfârşitul?

Ce faci, omule? Socoteşti că este de folos a surpa folosurile aproapelui? Dar mai înainte de acela surpi pe ale tale. Oare nu-i vezi pe săditori, pe lucrătorii de pământ, cum toţi la una aleargă? Unul a săpat, altul a sădit, altul a acoperit rădăcina, altul udă ceea ce s-a sădit, altul îngrădeşte şi înconjură cu zid, altul goneşte dobitoacele? Ş toţi la una privesc: la păzirea sadului! Iar aici nu aşa, ci eu sădesc, iar altul clăteşte şi muşcă.

Lasă măcar să se înfigă bine, ca să se facă mai tare decât vrăjmăşia. Nu surpi lucrul meu, ci risipeşti pe al tău. Eu am sădit, tu trebuia să uzi. Deci de vei clăti, ai smuls rădăcina şi nu ai unde să arăţi udarea.

Dar vezi pe săditorul că se slăveşte? Nu te teme! Nici eu sunt ceva, nici tu. Precum că nici cel ce sădeşte, nici cel ce udă nu este ceva; al Unuia este lucrul: al lui Dumnezeu. Pentru aceea cu Acela te lupţi şi faci război, smulgând cele ce s-au sădit.

Deci să ne trezvim oarecând, să priveghem! Nu mă tem de războiul cel de afară, precum de lupta cea dinăuntru. Pentru că şi rădăcina când va fi bine înfiptă în pământ, nimic nu va pătimi de vânturi. Iar dacă ea se va clăti, vreun vierme rozând-o dinăuntru, deşi nimeni n-o va supăra, va pătimi.

Până când vom roade rădăcina Bisericii ca nişte viermi? Că şi din pământ se nasc nişte socotele ca acestea, iar mai vârtos nici din pământ, ci din baligă, având mumă pe putregai; şi nu se depărtează de la slujirea cea de ocară de la muieri. Să ne facem oarecând bărbaţi viteji, să ne facem nevoitori ai filosofiei, să gonim curgerea acestor multe răutăţi. Căci ca pe un trup mort văd pe mulţimea Bisericii aruncată acum. Şi precum un trup

mort de curând se vede că poartă ochi, mâini, picioare, gât şi cap, dar pe niciunul din mădulări făcând lucrările lui, tot astfel şi aici: toţi cei ce sunt de faţă aici sunt credincioşi, dar credinţa nu este lucrătoare. Pentru că fierbinţeala am stins-o şi Trupul lui Hristos l-am făcut mort.

Iar dacă înfricoşat este cuvântul ce s-a zis, cu mult mai înfricoşat este când se vede în lucruri. Pentru că numirile le avem de fraţi, dar lucrurile de vrăjmaşi. "Mădulări" ne numim toţi, dar ca fiarele ne despărţim între noi,

Acestea nu le-am zis vrând să vădesc lucrurile noastre, ci ca să vă pricinuiesc vouă ruşine şi să vă depărtez de la ele. Cutare a intrat în vreo casă şi a dobândit cinste. Fiind trebuinţă să mulţumeşti lui Dumnezeu, că se cinsteşte mădularul tău şi Dumnezeu se proslăveşte, tu împotrivă faci: îl grăieşti de rău către cel ce l-a cinstit, ca pe amândoi să-i împiedici şi pe tine să te ruşinezi.

Pentru care pricină, ticălosule şi mişelule? Dacă ai auzit pe vreun frate lăudându-se, sau de bărbaţi sau de femei, te-ai mâhnit? Adaugă la laude - astfel şi ţie îţi vei pricinui laudă. Iar de vei pogorî lauda, mai întâi pe tine te vei grăi de rău, opinie rea luând, şi pe acela mai mult îl vei înălţa. Când vei auzi că se laudă acela de cineva, fă-te părtaş celor ce se grăiesc, deşi nu cu cuviinţa şi cu fapta bună, dar cu a te bucura de bunătăţile aceluia.

A lăudat cutare pe cineva? Minunează-te şi tu. Aşa te va lăuda acela ca pe un bun şi blând. Să nu te temi că cu laudele altuia vei surpa pe ale tale. Fiindcă aceasta se face în prihăniri. Că iubitor de prigonire este neamul omenesc. Şi când te va vedea pe tine că grăieşti de rău pe cel ce l-a lăudat, creşte laudele, vrând cu aceasta să te rănească, pe grăitorii de rău şi întru ei să-i prihănească, şi către alţii să-i clevetească. Vezi de câtă ocară ne facem noi înşine nouă pricinuitori? Cum prăpădim turma şi o rupem? Să ne facem odată mădulări, să ne facem un Trup! Şi cel ce se laudă, să lepede laudele şi la fratele să mute vredniciile, iar cel ce aude pe altul lăudându-se de cineva, să se bucure împreună. Astfel de ne vom aduna pe noi înşine vom trage la noi şi Capul. Iar de vom fi despărţiţi între noi înşine, vom depărta şi ajutorul lui Dumnezeu. Iar acela depărtându-se, multă vătămare va primi trupul, nestrângându-se de Sus.

Deci ca să nu se facă aceasta, lepădând pizma şi zavistia şi defăimând slava cea de la oameni să îmbrăţişăm dragostea şi unirea.

Iară dragostea este[1], nu cuvintele goale nici heretisirile simple, ci folosinţa şi arătarea cea prin lucruri, adică, a mângâia sărăcia, a ajuta celor bolnavi, a izbăvi de primejdii, a sprijini pe cei ce sunt în nevoi, a plânge împreună cu cei ce plâng, a se bucura împreună cu cei ce se bucură. Că şi aceasta din dragoste se face măcar că se pare că este mic lucrul acesta: a se bucura împreună cu cei ce se bucură. Însă este foarte mare şi are trebuinţă

1 Din Cuvântul 7 la Epistola către Romani

de socoteală filosofească. Şi pe mulţi vom afla carii au săvârşit cea mai amară, dar la aceasta au slăbit. Pentru că mulţi plâng împreună cu cei ce plâng, dar nu şi se bucură împreună cu cei ce se bucură, ci lăcrimează când alţii se bucură, lucru care este pizmă şi zavistie. Deci nu este mică isprava, a se bucura când fratele se bucură, ci şi mai mare decât cealaltă. Şi poate nu numaidecât a plânge împreună cu cei ce plâng, ci şi decât a ajuta celor ce sunt întru primejdii este mai mare. Că mulţi împreună cu cei ce se primejduiau s-au primejduit, dar când se slăveau s-au rănit. Atâta este tirania zavistiei! Măcar că aceea cu osteneli şi cu sudori se săvârşeşte, iar aceasta numai din voinţă se face. Dar pe cea mai grea suferind-o mulţi, pe cea mai uşoară n-au săvârşit-o, ci se topesc şi se prăpădesc când vor vedea pe alţii slăvindu-se, când vor vedea Biserică întreagă folosindu-se sau cu cuvântul sau cu un alt chip oarecare.

Decât care ce poate fi mai rău? Că de-acia nici cu fratele, ci şi cu voia lui Dumnezeu se luptă unul ca acesta. Socotind-o deci aceasta, încetează de această boală. Şi dacă nu pe aproapele voieşti, măcar pe Tine izbăveşte-te de nenumărate rele. Pentru ce aduci război înăuntru în gândurile tale? Pentru ce umpli sufletul de turburare? Pentru ce faci vifor? Pentru ce cele de sus în jos le întorci? Cum vei putea aşa aflându-te să ceri iertare păcatelor? Că dacă Dumnezeu celor ce nu iartă celor greşite la dânşii nici El nu le iartă lor păcatele, oare celor ce se ispitesc să nedreptăţească pe cei ce nimic nu i-au nedreptăţit carea iertare le va da? Că aceasta este dovedire a răutăţii celei mai de pe urmă. Unii ca aceştia împreună cu diavolul luptă Biserica. Încă poate şi mai mult decât diavolul, fiindcă de acela poate şi să se păzească, iar aceştia îmbrăcându-se cu formă de prieteşug, într-ascuns aprind focul, pe dânşii mai înainte aruncându-se în cuptor şi bolind boală care nu numai nu poate să se miluiască, ci şi mai mult râs pricinuieşte. Că pentru ce te îngălbeneşti - spune-mi - şi tremuri şi stai îngrozit? Ce rău s-a făcut? Pentru că este fratele strălucit, slăvit şi sporit? Pentru aceasta trebuia să te încununezi şi să te bucuri şi să slăveşti pe Dumnezeu pentru că mădularul tău s-a făcut strălucit şi slăvit.

Dar te mâhneşti fiindcă Dumnezeu se slăveşte? Vezi unde se întinde războiul?

Nu mă mâhnesc pentru că se slăveşte Dumnezeu - zice - ci pentru că se slăveşte fratele.

Dar prin acesta către Dumnezeu se suie slava; şi astfel şi războiul cel de la tine.

Ci nu mă scârbeşte aceasta - zice - ci voiam ca prin mine să se slăvească Dumnezeu.

Deci dar bucură-te înflorind şi sporind fratele şi se slăveşte şi prin tine iarăşi Dumnezeu, şi toţi zic: "Binecuvântat este Dumnezeu Carele are astfel de slugi, izbăvite de toată zavistia şi carii se bucură între dânşii unii de bunătăţile altora!"

Şi ce zic pe fratele? Că şi vrăjmaşi şi potrivnic de ar fi fost, iară Dumnezeu printr-însul se slăveşte, trebuia pentru aceasta să-l faci prieten. Iar tu pe prieten îl faci vrăjmaş, pentru că Dumnezeu se slăveşte prin sporirea lui? Şi dacă cineva pe trupul tău bolnav fiind îl va vindeca, măcar vrăjmaş de ar fi, îl vei socoti de-aici înainte că este el din cei dintâi prieteni, iar pe cel ce împodobeşte pe Trupul lui Hristos, adică pe Biserică şi este şi prieten al tău, îl socoteşti vrăjmaş?

Şi cum în alt chip ai fi arătat pe războiul cel împotriva lui Hristos?

Pentru aceasta măcar semne de va face cineva, măcar feciorie de va arăta, măcar post, măcar culcare pe jos, şi pentru fapta bună aceasta va ajunge la îngeri, de va avea această neajungere şi meteahnă, decât toţi va fi mai necurat: şi decât preacurvarul şi curvarul, decât tâlharul şi spărgătorul de mormânturi mai călcător de lege.

Şi ca să nu mă osândească cineva că vorbesc lucru mai presus de cuviinţă, cu drag vă voi întreba pe voi: Dacă cineva luând foc şi sapă ar fi surpat şi ar fi aprins Casa aceasta şi ar fi săpat Jertfelnicul acesta, oare nu l-ar fi împroşcat cu pietre pe el fiecare din cei ce sunt de faţă ca pe un spurcat şi călcător de Lege? Dar dacă cineva va aduce mai mistuitoare flacără decât focul acesta - pe zavistie zic - carea nu surpă zidiri de pietre, nici sapă jertfelnic de aur, ci răstoarnă şi vatămă pe lucrul cel ce este mult mai cinstit decât zidurile şi Jertfelnicul, pe zidirea Dascălilor zic, de carea iertare va fi vrednic?

Pentru că să nu-mi zică cineva că de multe ori ispitindu-se nu a putut. Fiindcă de la voinţă se judecă lucrurile. Pentru că şi Saul a omorât pe David, măcar deşi n-a săvârşit lucrul.

Spune-mi: Nu socoteşti că zavistuieşti oile lui Hristos când te lupţi cu Păstorul şi oile - zic - pentru care şi Sângele Său Şi-a vărsat Hristos şi toate şi a face şi a pătimi noi a poruncit? Nu- ţi aduci aminte că Stăpânul tău pe slava ta a căutat-o şi nu pe a Sa. Iar tu nu cauţi pe slava Stăpânului, ci pe a ta. Măcar că de căutai slava Aceluia, atuncea şi pe a ta o dobândeai, iar căutând pe a ta mai înainte decât pe a Aceluia, nici pe aceasta n-o vei dobândi vreodată. Carea dar va fi vindecarea acestei boli?

Să ne rugăm toţi de obşte şi un glas pentru dânşii să aducem, ca pentru cei îndrăciţi; că aceştia mai ticăloşi sunt decât aceia, pe cât şi a voinţei este turbarea. Că de rugăciune are trebuinţă boala aceasta şi de multă cerere. Fiindcă cel ce nu iubeşte pe fratele, măcar bani de va deşerta, măcar întru mucenie de va străluci, nimic nu foloseşte mai mult. Cel ce şi luptă pe cel ce nimic nu l-a nedreptăţit, socoteşte de câtă muncă este vrednic. Acesta şi decât elinii este mai rău. Căci de vom iubi pe cei ce ne iubesc pe noi nimic nu avem mai mult decât aceia, cel ce zavistuieşte pe cei ce îl iubesc, unde va sta, spune-mi? Că decât lupta împotriva lor mai rea este zavistia. Că cel ce luptă pe cineva, dezlegându-se pricina pentru carea se face lupta, a stricat şi vrajba; dar zavistnicul niciodată nu poate fi prieten. Şi acela pe război arătat îl arată, iar acesta acoperit. Acela de multe ori poate să zică pricină

bine cuvântată a războiului, iară acesta nimic alt fără numai turbare şi voinţă satanicească.

Deci cu ce va asemăna cineva pe un suflet ca acesta? Cu care viperă? Cu care năpârcă? Cu care vierme? Cu care gândac? Că nimic nu este mai spurcat, nimic nu este mai rău decât un suflet ca acesta. Că aceşta cu adevărat, acesta a răsturnat Bisericile, acesta a născut eresurile, acesta a într-armat mâna frăţească şi a făcut de s-a muiat dreapta în sângele Dreptului, a smuls legile firii şi a deschis morţii uşile, blestemul acela în lucrare l-a adus. Şi nici de chinurile naşterii, nici de părinţi, nici de altceva nu l-a lăsat pe ticălosul acela Cain să-şi aducă aminte, ci aşa l-a turbat pe el şi la atâta streche l-a adus, cât şi Dumnezeu îndemnându-l şi zicând: "La tine întoarcerea lui, şi tu îl vei stăpâni pe acela" nici aşa nu s-a plecat. Măcar că şi vina i-a iertat lui şi pe fratele l-a supus. Dar însă atâta de nevindecată este boala aceasta, cât măcar nenumărate, doftorii de s-ar pune deasupra, ea izvorăşte putrejunea sa.

Că pentru care pricină te mâhneşti tu, decât toţi mai ticălos? Pentru că s-a cinstit Dumnezeu? Dar aceasta este a socotelii celei satanicеşti.

Dar pentru că a întrecut fratele? Dar este cu putinţă şi ţie să-l întreci pe el. Pentru aceea de voieşti să îl biruieşti, nu-l junghia, nici nu-l omorî, ci lasă-l să petreacă, ca să se păzească pricina luptei şi biruieşte-l trăind el. Că aşa era să fie strălucită ţie cununa. Iar acum după ce s-a omorât, mai mare aduci asupra ta hotărârea că te-ai biruit. Dar nimic dintru acestea nu ştie zavistiza.

Pentru care pricină încă şi slava pofteşti întru atâta pustietate? Că numai aceştia atuncea locuiau pământul. Dar nici aceasta nu l-a oprit pe el, ci toate din suflet lepădându-le, stătea împreună cu diavolul şi se oştea: Fiindcă acela era atuncea voievod împreună cu Cain. Că de vreme ce nu era de ajuns lui că s-a făcut omul muritor, se ispitea şi cu chipul morţii să facă mai mare lucrul cel de jale, şi l-a plecat să se facă ucigător de frate. Căci se silea şi se chinuia să vadă hotărârea adusă în lucrul cel ce niciodată nu se satură de relele noastre. Precum când cineva având un vrăjmaş legat şi văzându-l că cu hotărâre s-a osândit la moarte, mai înainte de a ieşi din cetate, se sileşte să-l vadă şi mort înăuntru şi nici vremea cea cuviincioasă nu aşteaptă. Aşa şi diavolul atuncea. Măcar că auzise că în pământ se va întoarce omul, dar poftea să vadă ceva mai mult, fiu adică murind mai înainte de tată, frate ucigând fratele său şi ucidere fără de vreme şi silnică.

Văzut-ai la câte a slujit zavistia? Cum a umplut voinţa cea fără de saţiu a diavolului şi a pus înaintea lui atâta masă, câtă poftea acela să vadă?

Deci să fugim de boala aceasta. Că nu este cu putinţă cu adevărat, nu este cu putinţă să scăpăm de focul care e gătit diavolului, de nu ne vom izbăvi de boala aceasta. Iar ne vom izbăvi, de vom socoti cum ne-a iubit pe noi Hristos şi a poruncit să ne iubim unii pe alţii.

Deci cum ne-a iubit pe noi? Sângele Său cel scump l-a dat pentru noi care eram vrăjmaşi şi-I făcusem Lui mari nedreptăţi. Aceasta fă şi tu

către fratele tău. Căci pentru aceasta zice El: "Poruncă nouă dau vouă: ca aşa să vă iubiţi unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi". Iar mai vârtos nici aşa nu stă măsura: fiindcă El pentru vrăjmaşi a făcut aceasta!

Dar nu voieşti să-ţi dai sângele tău pentru fratele? Dar pentru ce ţi-l verşi pe al aceluia, de-a dreptul împotrivă călcând porunca? Măcar că Hristos ceea ce a făcut nu din datorie a făcut, iar tu de vei face datorie împlineşti. Pentru că şi acela care a luat zece mii de talanţi şi cerea o sută de dinari, nu numai pentru aceasta se pedepsea, pentru că cerea, ci pentru că nici cu facerea de bine nu s-a făcut mai bun, nici după ce a început Stăpânul el L-a urmat şi datoria a plătit. Că datorie era ceea ce s-ar fi făcut de slugă, dacă s-ar fi făcut. Pentru că toate care facem, datorie împlinind facem. Pentru şi zicea El: "Când veţi face toate, ziceţi: slugi netrebnice suntem, ce am fost datori a face, am făcut!" Deci măcar dragoste de vom arăta, măcar bani de vom da săracilor, datorie împlinim. Nu numai pentru că El a început întâi a da faceri de bine, ci şi pentru că noi împărţim cele ce sunt ale Lui, dacă dăm vreodată.

Deci pentru ce te lipseşti pe tine de acelea peste care te voieşte să fii stăpân? Fiindcă pentru aceasta ţi-a poruncit ţie să le dai pe ele altuia, ca tu să le aibi pe ele. Că până când singur le ai, nici tu nu le ai; iar când le vei da altuia, atuncea şi tu le-ai luat!

Deci dar ce poate fi întocmai cu dragostea aceasta? El Şi-a vărsat Sângele pentru vrăjmaşi, iar noi nici bani pentru făcătorul de bine. El Sângele Său, iar noi nici bani care nu sunt ai noştri. El mai înainte de noi, iar noi nici după Dânsul. El pentru mântuirea noastră, iar noi nici pentru folosul nostru. Pentru că nu I se face Lui ceva mai mult din iubirea de oameni a noastră, ci tot pentru folosul se întoarce la noi. Că pentru aceasta şi ni se porunceşte să le dăm pe ele, ca să nu ne scăpăm de ele. Precum când cineva dă argint vreunui copil mic şi-i porunceşte să-l ţină bine, sau să-l dea şi slugii să-l păzească, ca să nu-l poată răpi cel ce va voi, astfel face şi Dumnezeu. Pentru că dă săracului - zice - ca să nu le răpească pe ele cineva de la Tine, adică sau năpăsuitorul, sau diavolul, sau furul, sau după toţi moartea. Că până când tu le ţii, nu le ţii cu întărire. Iară de le vei da Mie pe ele prin săraci, Eu ţi le păzesc cu deadinsul toate şi în vremea cea cuviincioasă ţi le voi întoarce ţie pe ele cu multă dobândă. Deoarece nu le iau ca să te lipsesc, ci ca să le fac mai multe, ca mai cu deadinsul să le păzesc, pentru ca în vremea aceea să ţi le păstrez, întru care nimeni nu este care să împrumute nici care să miluiască.

Deci ce lucru poate fi mai crud decât noi carii după acest fel de făgăduinţe nu voim să-I dăm Lui împrumut?

Deci pentru aceasta deşerţi, goi şi săraci ne ducem la Dânsul, neavând cele ce ni s-au încredinţat, pentru că nu le încredinţăm pe ele Celui ce le păzeşte mai cu deadinsul decât toţi. Pentru aceasta şi cu munca cea mai de pe urmă ne vom munci.

Că ce şi vinuindu-ne vom putea să zicem pentru pierderea noastră? Carea pricinuire să punem înainte? Care răspuns de îndreptare? Căci pentru ce nu le-ai dat? Nu crezi că le vei lua iarăşi? Cum are aceasta cuvânt? Fiindcă Cel ce a dat celui ce nu a dat, cum nu va da mai mult după ce a luat?

Sau te veseleşte pe tine vederea lor? Deci cu mult mai vârtos pentru aceasta dă, ca acolo să te veselească mai mult, când nimeni nu va putea să le ia pe ele. Pentru că acum ţinându-le şi rele nenumărate vei pătimi. Căci ca un câine, aşa sare diavolul asupra bogaţilor, vrând să le smulgă ca pe o pâine sau plăcintă din mâinile unui copil.

Deci să le dăm pe ele Tatălui!

Şi de va vedea diavolul aceasta făcându-se, se va duce negreşit. Şi după ce se va duce acela, atuncea ţi le va da ţie Tatăl acestea toate cu întărire, când nu va putea să te supere acela în veacul cel viitor. Pentru că acum nimic nu se deosebesc bogaţii de copiii cei mici care se supără de câinişori, toţi lătrând împrejurul lor, rupându-i, trăgându-i, nu numai oamenii, ci şi patimile: îmbuibarea pântecelui, beţia, măgulirea, toată înverşunarea şi necurăţenia. Şi de vom voi să dăm împrumut, cercetăm pe cei ce dau mult şi căutăm pe cei mulţumitori. Iar aici împotrivă facem: Pe Dumnezeu cel mulţumitor şi Carele nu zece la sută, ci însutit dă îl lăsăm, iar pe cei ce nu dau nouă nici capetele, pe aceştia îi căutăm.

Ce ne va da nouă pântecele care pe cele mai multe le mistuieşte? Baligă şi stricăciune!

Ce - slava deşartă? Zavistie şi pizmă!

Ce - scumpătatea? Grijă şi turburare!

Ce - curvia şi necurăţenia? Gheena şi viermele cel veninat! Pentru că aceştia sunt datornicii bogaţilor. Carii pentru dobânzile capetelor ne plătesc nouă nevoile cele de aici şi relele cele ce se aşteaptă. Deci acestora vom da împrumut ca să luăm atâta muncă, şi nu le vom încredinţa pe ele lui Hristos celui ce ne pune înainte Cerul, viaţa fără de moarte, bunătăţile cele negrăite?

Care cuvânt de îndreptare vom avea? Pentru ce nu dai Celui ce negreşit şi va da şi mai multe va da? Poate fiindcă după multă vreme dă? Dar şi în viaţa aceasta dă, că nemincinos este Cel ce zice: "Căutaţi Împărăţia Cerurilor şi acestea toate se vor adăuga vouă!"

Văzut-ai mărime de dăruire? Acelea s-au păstrat ţie şi nu se împuţinează - zice - iar acestea de aici ca o adăugire de prisosit le dau.

Şi afară de acestea, şi a lua după multă vreme îţi înmulţeşte ţie bogăţia, pentru că dobânda se face mai multă. Aceasta vedem că fac împrumutătorii şi la cei ce iau împrumut, carii mai cu osârdie dau împrumut celor ce plătesc după multă vreme. Pentru că cel ce toate le-a plătit îndată a tăiat drumul dobânzii. Iar cel ce le-a ţinut la mai multă vreme a făcut mai mult şi câştigul. Apoi la oameni nu ne necăjim pentru zăbavă, ci şi meşteşugim să se facă ea multă, iar la Dumnezeu cu atâta împuţinare de suflet ne vom arăta cât pentru aceasta să pregetăm şi să ne tragem? Măcar

că - precum am zis - şi aici dă şi împreună cu pricina carea s-a zis şi alt oarece mai mare iconomisind, acolo le păstrează pe toate? Că mărimea celor ce se dau şi frumuseţea acelui dar covârşeşte prostimea vieţii acesteia. Pentru că nici nu este cu putinţă în trup stricăcios şi muritor să primim cununile acele nevestejite, nici în petrecerea cea de acum şi turburăcioasă şi plină de gâlceavă şi carea are multe schimbări să ajungem laturea cea nemişcată şi liniştită aceea.

Iar tu, dacă cineva fiindu-ţi ţie dator cu aur când petreci în pământ strein, neavând slugi şi neputând să-l duci în patrie, se va făgădui să plătească împrumutarea, te-ai fi rugat foarte ca să ţi le plătească nu în pământ străin ci mai vârtos acasă; iar acele bunătăţi Duhovniceşti şi negrăite aici voieşti să le iei? Şi de câtă nebunie sunt acestea? Că de le vei lua aici, stricăcioase negreşit le vei lua. Iar de vei aştepta vremea aceea, ţi le va da ţie nestricăcioase şi nelucrătoare. De le vei lua aici, plumb ai luat; iar dacă acolo, aur lămurit.

Însă nici de cele de aici nu te-a lipsit. Că împreună cu făgăduinţa aceea şi alta a pus astfel zicând: Că tot cel ce pofteşte lucrurile cele de acolo însutite va lua în veacul acesta şi viaţă veşnică va moşteni. Iar dacă nu luăm însutite, noi suntem pricina carii nu dăm împrumut Celui ce poate atâta să dea. Pentru că toţi cei ce au dat atâtea au luat, măcar că puţine au dat. Că ce mare a dat Petru, spune-mi? Oare nu numai mreajă ruptă şi trestie şi undiţă? Însă Dumnezeu i-a deschis lui casele lumii şi i-a întins pământul şi marea şi toţi a-l chema pe el întru ale lor. Iară mai vârtos vânzând cele ale lor le aduceau la picioarele aceluia, nici în mâini punându-le, fiindcă nu îndrăzneau, atâta dându-i şi cinstea cu îndestulare.

Dar acela era Petru, zice.

Şi ce este aceasta, o, omule! Fiindcă nu numai lui Petru s-au făgăduit acestea, nici n-a zis: Iar tu, Petre, însutite vei lua singur, ci: "Oricine a lăsat casă, sau fraţi însutit va lua" că nu cunoaşte deosebire a feţelor, ci isprăvi ale lucrurilor. Să dăm dar împrumut lui Dumnezeu Carele şi mulţumeşte şi ceea ce este dator ne plăteşte, şi pe împrumutătorii Lui mai dulce decât pe cei ce nu i-au dat împrumut îi vede, şi cărora mai vârtos este dator pe aceştia mai vârtos îi iubeşte. Pentru aceea de voieşti să-L ai pe El prieten totdeauna, îndatoreşte-L pe El cu multe. Pentru că nu se bucură aşa împrumutătorul având datornici, precum Hristos se veseleşte având împrumutători. Şi de aceia cărora nu este dator nimica, de aceştia şi fuge, şi la aceia cărora este dator la aceştia şi aleargă.

Deci toate să facem ca să-L avem pe El dator. Pentru că vremea aceasta este a datoriilor şi acum sunt acelea trebuincioase. Deci de nu îi vei da Lui acum, nu va avea trebuinţă de Tine după ducerea de aici. Că aici însetează, aici flămânzeşte. Şi însetează pentru că însetează de mântuirea Ta. Că pentru aceasta şi cere, pentru aceasta şi gol înconjură, ca să-ţi negustorească ţie viaţa cea fără de moarte. Deci să nu-l treci cu vederea pe El. Că nu voieşte să Se hrănească, ci să hrănească! Nu să Se îmbrace, ci să

îmbrace şi să-ţi facă ţie acea haină de aur: veşmântul cel Împărătesc! Nu vezi şi din doctori pe cei mai purtători de grijă când scaldă pe cei bolnavi, căci şi ei se scaldă, măcar că nu au trebuinţă? Tot astfel şi El pentru tine cel bolnav toate le face. Pentru aceasta nici cu sila nu cere de la tine, ca să-ţi dea ţie multă răsplătire. Ca să cunoşti că nu având trebuinţă cere, ci trebuinţa ta vindecând. Pentru aceasta şi cu formă proastă vine la tine şi întinde dreapta. Şi de îi vei da un ban, nu Se întoarce. De îl vei necinsti, nu se depărtează, ci iarăşi se apropie la tine. Fiindcă foarte pofteşte, pofteşte, mântuirea noastră.

Deci să defăimăm banii, ca să nu ne defăimăm de Hristos. Să defăimăm banii, ca şi pe însăşi banii să-i dobândim. Că de îi vom păstra pe ei aici, îi vom pierde negreşit şi aici şi acolo. Iar de îi vom împărţi pe ei bogat, întru amândouă vieţile multă îndestulare vom dobândi.

Deci cel ce voieşte să se facă bogat, facă-se sărac, ca să se facă bogat! Cheltuiască, ca să adune! Risipească, ca să strângă. Iar de sunt acestea noi şi de mirare, socoteşte pe cel ce seamănă şi gândeşte că nici acela nu va putea în alt chip să adune mai multe, de nu va risipi cele ce are şi va arunca pe cele gata.

Deci să semănăm şi noi şi să lucrăm ca o holdă Cerul, ca cu multă îndestulare să săcerăm şi bunătăţile cele veşnice să dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

că - precum am zis - şi aici dă şi împreună cu pricina carea s-a zis şi alt oarece mai mare iconomisind, acolo le păstrează pe toate? Că mărimea celor ce se dau şi frumuseţea acelui dar covârşeşte prostimea vieţii acesteia. Pentru că nici nu este cu putinţă în trup stricăcios şi muritor să primim cununile acele nevestejite, nici în petrecerea cea de acum şi turburăcioasă şi plină de gâlceavă şi carea are multe schimbări să ajungem laturea cea nemişcată şi liniştită aceea.

Iar tu, dacă cineva fiindu-ţi ţie dator cu aur când petreci în pământ strein, neavând slugi şi neputând să-l duci în patrie, se va făgădui să plătească împrumutarea, te-ai fi rugat foarte ca să ţi le plătească nu în pământ străin ci mai vârtos acasă; iar acele bunătăţi Duhovniceşti şi negrăite aici voieşti să le iei? Şi de câtă nebunie sunt acestea? Că de le vei lua aici, stricăcioase negreşit le vei lua. Iar de vei aştepta vremea aceea, ţi le va da ţie nestricăcioase şi nelucrătoare. De le vei lua aici, plumb ai luat; iar dacă acolo, aur lămurit.

Însă nici de cele de aici nu te-a lipsit. Că împreună cu făgăduinţa aceea şi alta a pus astfel zicând: Că tot cel ce pofteşte lucrurile cele de acolo însutite va lua în veacul acesta şi viaţă veşnică va moşteni. Iar dacă nu luăm însutite, noi suntem pricina carii nu dăm împrumut Celui ce poate atâta să dea. Pentru că toţi cei ce au dat atâtea au luat, măcar că puţine au dat. Că ce mare a dat Petru, spune-mi? Oare nu numai mreajă ruptă şi trestie şi undiţă? Însă Dumnezeu i-a deschis lui casele lumii şi i-a întins pământul şi marea şi toţi a-l chema pe el întru ale lor. Iară mai vârtos vânzând cele ale lor le aduceau la picioarele aceluia, nici în mâini punându-le, fiindcă nu îndrăzneau, atâta dându-i şi cinstea cu îndestulare.

Dar acela era Petru, zice.

Şi ce este aceasta, o, omule! Fiindcă nu numai lui Petru s-au făgăduit acestea, nici n-a zis: Iar tu, Petre, însutite vei lua singur, ci: "Oricine a lăsat casă, sau fraţi însutit va lua" că nu cunoaşte deosebire a feţelor, ci isprăvi ale lucrurilor. Să dăm dar împrumut lui Dumnezeu Carele şi mulţumeşte şi ceea ce este dator ne plăteşte, şi pe împrumutătorii Lui mai dulce decât pe cei ce nu i-au dat împrumut îi vede, şi cărora mai vârtos este dator pe aceştia mai vârtos îi iubeşte. Pentru aceea de voieşti să-L ai pe El prieten totdeauna, îndatoreşte-L pe El cu multe. Pentru că nu se bucură aşa împrumutătorul având datornici, precum Hristos se veseleşte având împrumutători. Şi de aceia cărora nu este dator nimica, de aceştia şi fuge, şi la aceia cărora este dator la aceştia şi aleargă.

Deci toate să facem ca să-L avem pe El dator. Pentru că vremea aceasta este a datoriilor şi acum sunt acelea trebuincioase. Deci de nu îi vei da Lui acum, nu va avea trebuinţă de Tine după ducerea de aici. Că aici însetează, aici flămânzeşte. Şi însetează pentru că însetează de mântuirea Ta. Că pentru aceasta şi cere, pentru aceasta şi gol înconjură, ca să-ţi negustorească ţie viaţa cea fără de moarte. Deci să nu-l treci cu vederea pe El. Că nu voieşte să Se hrănească, ci să hrănească! Nu să Se îmbrace, ci să

îmbrace şi să-ţi facă ţie acea haină de aur: veşmântul cel Împărătesc! Nu vezi şi din doctori pe cei mai purtători de grijă când scaldă pe cei bolnavi, căci şi ei se scaldă, măcar că nu au trebuinţă? Tot astfel şi El pentru tine cel bolnav toate le face. Pentru aceasta nici cu sila nu cere de la tine, ca să-ţi dea ţie multă răsplătire. Ca să cunoşti că nu având trebuinţă cere, ci trebuinţa ta vindecând. Pentru aceasta şi cu formă proastă vine la tine şi întinde dreapta. Şi de îi vei da un ban, nu Se întoarce. De îl vei necinsti, nu se depărtează, ci iarăşi se apropie la tine. Fiindcă foarte pofteşte, pofteşte, mântuirea noastră.

Deci să defăimăm banii, ca să nu ne defăimăm de Hristos. Să defăimăm banii, ca şi pe însăşi banii să-i dobândim. Că de îi vom păstra pe ei aici, îi vom pierde negreşit şi aici şi acolo. Iar de îi vom împărţi pe ei bogat, întru amândouă vieţile multă îndestulare vom dobândi.

Deci cel ce voieşte să se facă bogat, facă-se sărac, ca să se facă bogat! Cheltuiască, ca să adune! Risipească, ca să strângă. Iar de sunt acestea noi şi de mirare, socoteşte pe cel ce seamănă şi gândeşte că nici acela nu va putea în alt chip să adune mai multe, de nu va risipi cele ce are şi va arunca pe cele gata.

Deci să semănăm şi noi şi să lucrăm ca o holdă Cerul, ca cu multă îndestulare să săcerăm şi bunătăţile cele veşnice să dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 21
Pentru pomenirea de rău

Trebuia şi pentru vrăjmaşi să murim[1]. Dar fiindcă suntem neputincioşi, zic acum aceasta: măcar să nu pizmuim prietenilor, să nu zavistuim făcătorilor de bine.

Nu zic acum: să facem bine celor ce ne fac rău - pentru că şi aceasta poftesc - dar fiindcă suntem noi mai groşi, măcar să nu le răsplătim. Pentru că oare clup sunt cele ale noastre şi făţărie? Pentru ce staţi de-a dreptul împotriva poruncilor? Nu în zadar s-au scris atât celelalte, cât şi cele ce s-au lucrat în vremea Crucii, care puteau să-i întoarcă pe ei, ci ca să urmezi bunătăţii, ca să râvneşti iubirii de oameni. Pentru că şi jos i-a aruncat, urechea slugii a vindecat-o, a vorbit cu blândeţe. A arătat şi pe Cruce mari minuni: a întors razele Soarelui, a despicat pietrele, a sculat morţii, pe muierea judecătorului îngrozind-o prin visuri, în însăşi judecata toată blândeţea arătând, care putea nu mai puţin decât minunile să-i tragă pe ei, nenumărate mai înainte spunând în divan, pe Cruce strigând: "Părinte, iartă-le lor păcatul acesta!" Iar după ce S-a îngropat câte spre mântuirea acelora a arătat? Şi după ce a înviat, oare nu îndată i-a chemat pe Iudei? Oare nu iertarea păcatelor le-a dat, oare nu nenumărate bunătăţi le-a pus înainte? Ce lucru poate fi mai de mirare decât acesta? Cei ce L-au răstignit şi însuflau cu ucidere, după ce L-au răstignit s-au făcut fii ai lui Dumnezeu! Ce poate fi întocmai cu această purtare de grijă?

Acestea auzindu-le să ne acoperim de ruşine, pentru că atâta de departe suntem de Acesta, Căruia a-I urma ni se porunceşte.

Să vedem măcar câtă este depărtarea, ca măcar să ne osândim pe noi înşine fiindcă dăm război acestora pentru carii Hristos şi-a pus sufletul. Şi nu voim să ne împăcăm cu aceia, pe carii ca să-i împace, nu s-a lepădat nici de a Se omorî! Sau şi aceasta este vreo cheltuială şi dare de bani, care lucru puneţi înainte la milostenie?

Socoteşte cât eşti de vinovat, şi nu numai nu te vei întoarce de către iertarea celor ce ţi-au făcut ţie strâmbătate, ci şi vei alerga către cei ce te-au scârbit pe tine, ca să ţi se facă ţie pricină de iertare, ca să afli mângâiere a relelor tale. Elinii nimic mare nădăjduind de multe ori, întru acestea au filosofat; şi tu vrând să te duci de aici cu acest fel de nădejdi, te întorci şi

1 Din Cuvântul 79 la Matei

pregeţi? Şi ceea ce face vremea, aceasta nu suferi mai înainte de vreme să o faci pentru legea lui Dumnezeu, ci voieşti mai bine fără de plată decât pentru plată să ţi se stingă ţie patima? Că nici dacă din pricina vremii se va face aceasta, va fi ţie ceva mai mult, ci şi multă munca. Căci ceea ce a lucrat vremea, aceasta nu te-a plecat pe tine legea lui Dumnezeu să o faci.

Iar de vei zice că te afli umflându-te când îţi aduci aminte de ocară, adu-ţi aminte de orice bine ţi s-a făcut ţie de la cel ce te-a scârbit, şi câte rele ai făcut tu altora.

Te-a grăit de rău şi te-a ruşinat? Socoteşte că şi tu ai grăit de rău pe alţii. Cum dar vei dobândi iertare, pe care altora n-o dai?

Dar pe nimeni n-ai grăit de rău? Însă ai auzit pe alţii grăind şi te-ai împăcat. Nici aceasta nu este fără de vină.

Voieşti să te înveţi şi să cunoşti cât de bun lucru este nepomenirea de rău, şi cum mai vârtos aceasta veseleşte pe Dumnezeu? Pe cei ce se bucură de cei ce se muncesc după dreptate de El, îi pedepseşte. Pentru că măcar deşi după dreptate se muncesc, dar tu trebuia să te bucuri de dânşii. Că Proorocul după ce cu multe i-a vinuit, a adaus şi aceasta zicând: "Nu pătimi nimic pentru sfărâmarea lui Iosif"; şi iarăşi: "Nu a ieşit vecina să plângă o casă lipită de ea". Măcar că şi Iosif, adică seminţiile cele dintr-însul şi vecinii lor după încuviinţarea lui Dumnezeu se munceau, însă voieşte ca noi să ne mâhnim împreună cu aceştia. Că dacă noi răi fiind, când pedepsim vreo slugă, de vom vedea pe unul din însoţitorii lui că a râs, mai mult ne necăjim şi asupra aceluia mutăm mânia - cu mult mai vârtos Dumnezeu va pedepsi pe cei ce se bucură de bătăile altora. Iar dacă asupra celor ce se pedepsesc de la Dumnezeu nu trebuie să ne sculăm, ci să ne mâhnim împreună cu ei, cu mult mai vârtos asupra celor ce ne greşesc nouă. Că acesta este semn al dragostei, pe aceasta mai mult decât pe toate o voieşte Dumnezeu. Că precum la Alugridă haina cea împărătească florile şi vopselele cele mai scumpe sunt cele care fac hlamida aceasta, tot astfel şi aici acestea sunt faptele bune cele mai scumpe, care încheie şi întăresc dragostea. Şi nimic aşa nu păzeşte dragostea, precum a nu pomeni greşelile cele către noi. Că oare nu a purtat grijă Dumnezeu şi de partea cealaltă? N-a trimis şi pe cel ce a nedreptăţit să vină la cel ce s-a nedreptăţit? Oare nu de la jertfelnic îl trimite pe el către acela, şi după împăcare îl cheamă pe el la masă?/ Aceasta mai vârtos/ să faci/ ci nu pentru aceasta să aştepţi să vină acela, că ai pierdut tot. Că pentru aceasta mai vârtos îţi rânduieşte ţie plată nespusă, ca să apuci mai înainte de acela. Că dacă rugat fiind te vei împăca, nu s-a făcut de-acia prieteşugul din porunca lui Dumnezeu, ci din osârdia aceluia. Pentru aceasta şi neîncununat te duci, pentru că acela ia darurile.

Ce zici? Vrăjmaşi ai şi nu te ruşinezi? Oare nu ne este nouă de ajuns diavolul, ci să tragem vrăjmaşi şi de cei de un neam cu noi? O, de nu ar fi voit nici acela să ne lupte pe noi; o, de n- ar fi fost aici acel diavol!

Nu ştii câtă este dulceaţa după împăcare? Că ce, dacă şi întru însăşi vrajba nu prea se arată ea? Căci cum că este mai dulce a iubi pe cel ce ţi-a

făcut strâmbătate decât a-l urî, după ce se va risipi vrajba, atuncea vei putea să cunoşti bine.

Deci pentru ce ne asemănăm celor turbaţi, mâncându-ne între noi, luptând trupul nostru? Ascultă şi în legea Veche câtă purtare de grijă era pentru aceasta: "Căile celor ce ţin minte răul sunt spre moarte. Omul asupra omului ţine mânie, şi de la Dumnezeu cere vindecare? Măcar că slobozise ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte. Cum dar vinuieşte? Pentru că şi pe acelea le slobozise, nu ca să le facem noi între noi unii altora, ci ca pentru frica de a pătimi să ne depărtăm de a îndrăzni.

Încă şi în alt chip: acelea sunt ale unei mânii vremelnice care ţine la puţină vreme, iar pomenirea de rău este a sufletului celui ce cugetă răutate.

Ai pătimit rău? Dar nu ţi-a făcut atâta rău, pe cât tu singur îţi faci ţie, de vei pomeni răul.

Deci să nu pomenim răul[1] celor ce ne-au făcut nedreptate, ci să- i mustrăm pe ei şi să plângem de ei. Că de plâns sunt vrednici, nu cei ce pătimesc ci cei ce fac rău. Că pe dânşii foarte mult se nedreptăţesc şi răpitorul şi năpăstuitorul, şi cel ce ne face vreun alt rău; iar pe noi foarte mult ne folosesc, dacă noi înşine nu ne vom izbândi nouă. Precum, spre pildă: A răpit cutare, şi tu pentru nedreptate ai mulţumit şi ai proslăvit pe Dumnezeu, nenumărate plăţi prin mulţumirea aceea ai dobândit. Precum acela foc nespus şi-a adunat luişi.

Iar de va zice cineva: Ce, dacă mai neputincios fiind nu am putut să răsplătesc celui ce mi-a făcut strâmbătate? Voi răspunde: Fiindcă puteai să te necăjeşti, să te amărăşti - pentru că acestea sunt în stăpânirea noastră - să blestemi pe cel ce te-a mâhnit, să îi rogi lui nenumărate rele, să-l cleveteşti către toţi. Deci cel ce n-a făcut acestea, va lua plată şi de nerăsplătire. Că arătat este şi că şi aceea de ar fi putut să o facă, nu ar fi făcut-o. Că cel nedreptăţit întrebuinţează armă orice se întâmplă, când este puţin la suflet, cu blesteme, cu ocări, cu vrăjmăşii, răsplăteşte celui ce i-a făcut nedreptate. Deci acestea şi tu nu numai să nu le faci, ci şi te roagă pentru dânsul. Că dacă nu numai nu vei face acestea, ci şi te vei ruga pentru dânsul, te-ai făcut asemenea lui Dumnezeu, "Că vă rugaţi - zice - pentru cei ce vă supără pe voi, ca să fiţi asemenea Tatălui vostru din Ceruri".

Vezi cum ne folosim foarte mult din supărarea celorlalţi?

Nimic aşa nu veseleşte pe Dumnezeu, precum a nu răsplăti rău pentru rău! Şi ce zic: a nu răsplăti rău pentru rău? Fiindcă cu cele împotrivă ni s-a poruncit a răsplăti, cu faceri de bine, cu rugăciuni. Pentru aceasta şi Hristos celui ce voia să-L vândă cu toate cele împotrivă i-a răsplătit: adică i-a spălat picioarele, în taină îl mustra, cu milă îl rănea, îl vindeca, de masă

1 Din Cuvântul 71 la Sf. Ioan

şi de sărutare îl împărtăşea. Dar nimic cu acestea nu s-a pocăit el, însă Hristos a stat făcând cele ale Sale.

Însă vino să te învăţ pe tine şi din pilda robilor, şi mai ales a celor din legea Veche, ca să vezi că nici o pricină de îndreptare nu avem noi, când pomenim răul. Voiţi deci să zic de Moisi, sau voiţi să suim cuvântul încă mai sus? Că pe cât mai vechi se vor arăta pildele, pe atâta mai mult ne biruim noi. Pentru ce? Pentru că atuncea era mai grea fapta bună. Pentru că aceia n-aveau atuncea legi scrise, nici pilde de vieţi a celor mai vechi, ci singură goală firea se nevoia, şi fără de adăpostire pretutindenea a înnota era silită. Pentru aceasta şi pe Noe lăudându-l Scriptura l-a numit nu numai "desăvârşit", ci a adaus: "în neamul său", arătând că în vremea aceea când erau multe zăticnirile. Fiindcă după dânsul au strălucit alţii, însă nimic mai prejos decât dânşii nu va fi el; pentru că în anii lui a fost desăvârşit.

Deci cine a fost mai înainte de Moisi îndelung răbdător?

Fericitul şi viteazul Iosif, care strălucind cu înfrânarea, n-a strălucit mai puţin cu îndelunga răbdare. Că s-a vândut nimic nedreptăţind, ci împlinind datoriile sale, slujind, toate ale slugilor arătând. Deci au adus asupra lui clevetire vicleană şi el nu a răsplătit, măcar că avea pe tatăl cu sine, ci şi s-a dus ducându-le lor hrană în pustie. Şi neaflându-i pe ei, nu s-a supărat nici nu s-a întors, măcar deşi avea pricină dacă voia, ci către fiarele acelea, către cruzii aceia, a păzit dragoste adevărată. Iarăşi în temniţă locuind şi fiind întrebat pricina, nimic rău n-a zis pentru dânşii, ci cum că nimic nu am făcut şi cu furtişag sunt furat din pământul evreilor. Şi după acestea iarăşi făcându-se domn, şi i-a hrănit şi i-a izbăvit de nenumărate nevoi. Pentru că de ne vom trezvi, nu poate răutatea vecinului să ne scoată pe noi din fapta bună a noastră.

Dar fraţii lui nu erau aşa, ci şi de haină l-au dezbrăcat, şi a-l omorî s-au ispitit, şi pentru vis îl înfruntă. Şi măcar deşi hrană de la dânsul au luat, dar şi de viaţă şi de slobozenie a-l lipsi pe el se ispiteau. Ei mâncau, iar pe fratele lor îl treceau cu vederea aruncat gol în groapă. Ce poate fi mai rău decât sălbăticia şi năravul acesta de fiară? Decât câţi ucigători de oameni nu erau mai răi? Şi după acestea scoţându-l pe el l-au dat la nenumărate morţi, la oameni barbari şi sălbateci vânzându-l care voiau să meargă la barbari. Însă el făcându-se împărat, nu numai că le-a iertat lor pedeapsa, ci şi de păcat pe ei, cât despre el, i-a izbăvit, iconomie a lui Dumnezeu numind pe cele ce s-au făcut, nu răutate a acelora. Încă şi cele ce s-au făcut împotriva lor, nu pomenind răul, ci pentru fratele toate acelea le-au făţărnicit. Deci după aceea fiindcă i-a văzut pe ei că se ţineau de el, a aruncat masca îndată şi a slobozit glas cu plângere şi i-a îmbrăţişat ca şi cum ar fi primit de la ei mari faceri de bine, cel ce de demult de ei era omorât, şi pe toţi aceştia i-a pogorât în Egipt şi cu nenumărate faceri de bine le-a răsplătit.

Deci care îndreptare vom avea cei ce după lege şi după Dar şi după atâta creştere a filosofiei, nici aceluia care a fost mai nainte de Dar şi de lege

făcut strâmbătate decât a-l urî, după ce se va risipi vrajba, atuncea vei putea să cunoşti bine.

Deci pentru ce ne asemănăm celor turbaţi, mâncându-ne între noi, luptând trupul nostru? Ascultă şi în legea Veche câtă purtare de grijă era pentru aceasta: "Căile celor ce ţin minte răul sunt spre moarte. Omul asupra omului ţine mânie, şi de la Dumnezeu cere vindecare? Măcar că slobozise ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte. Cum dar vinuieşte? Pentru că şi pe acelea le slobozise, nu ca să le facem noi între noi unii altora, ci ca pentru frica de a pătimi să ne depărtăm de a îndrăzni.

Încă şi în alt chip: acelea sunt ale unei mânii vremelnice care ţine la puţină vreme, iar pomenirea de rău este a sufletului celui ce cugetă răutate.

Ai pătimit rău? Dar nu ţi-a făcut atâta rău, pe cât tu singur îţi faci ţie, de vei pomeni răul.

Deci să nu pomenim răul[1] celor ce ne-au făcut nedreptate, ci să- i mustrăm pe ei şi să plângem de ei. Că de plâns sunt vrednici, nu cei ce pătimesc ci cei ce fac rău. Că pe dânşii foarte mult se nedreptăţesc şi răpitorul şi năpăstuitorul, şi cel ce ne face vreun alt rău; iar pe noi foarte mult ne folosesc, dacă noi înşine nu ne vom izbândi nouă. Precum, spre pildă: A răpit cutare, şi tu pentru nedreptate ai mulţumit şi ai proslăvit pe Dumnezeu, nenumărate plăţi prin mulţumirea aceea ai dobândit. Precum acela foc nespus şi-a adunat luişi.

Iar de va zice cineva: Ce, dacă mai neputincios fiind nu am putut să răsplătesc celui ce mi-a făcut strâmbătate? Voi răspunde: Fiindcă puteai să te necăjeşti, să te amărăşti - pentru că acestea sunt în stăpânirea noastră - să blestemi pe cel ce te-a mâhnit, să îi rogi lui nenumărate rele, să-l cleveteşti către toţi. Deci cel ce n-a făcut acestea, va lua plată şi de nerăsplătire. Că arătat este şi că şi aceea de ar fi putut să o facă, nu ar fi făcut-o. Că cel nedreptăţit întrebuinţează armă orice se întâmplă, când este puţin la suflet, cu blesteme, cu ocări, cu vrăjmăşii, răsplăteşte celui ce i-a făcut nedreptate. Deci acestea şi tu nu numai să nu le faci, ci şi te roagă pentru dânsul. Că dacă nu numai nu vei face acestea, ci şi te vei ruga pentru dânsul, te-ai făcut asemenea lui Dumnezeu, "Că vă rugaţi - zice - pentru cei ce vă supără pe voi, ca să fiţi asemenea Tatălui vostru din Ceruri".

Vezi cum ne folosim foarte mult din supărarea celorlalţi?

Nimic aşa nu veseleşte pe Dumnezeu, precum a nu răsplăti rău pentru rău! Şi ce zic: a nu răsplăti rău pentru rău? Fiindcă cu cele împotrivă ni s-a poruncit a răsplăti, cu faceri de bine, cu rugăciuni. Pentru aceasta şi Hristos celui ce voia să-L vândă cu toate cele împotrivă i-a răsplătit: adică i-a spălat picioarele, în taină îl mustra, cu milă îl rănea, îl vindeca, de masă

1 Din Cuvântul 71 la Sf. Ioan

şi de sărutare îl împărtăşea. Dar nimic cu acestea nu s-a pocăit el, însă Hristos a stat făcând cele ale Sale.

Însă vino să te învăţ pe tine şi din pilda robilor, şi mai ales a celor din legea Veche, ca să vezi că nici o pricină de îndreptare nu avem noi, când pomenim răul. Voiţi deci să zic de Moisi, sau voiţi să suim cuvântul încă mai sus? Că pe cât mai vechi se vor arăta pildele, pe atâta mai mult ne biruim noi. Pentru ce? Pentru că atuncea era mai grea fapta bună. Pentru că aceia n-aveau atuncea legi scrise, nici pilde de vieţi a celor mai vechi, ci singură goală firea se nevoia, şi fără de adăpostire pretutindenea a înnota era silită. Pentru aceasta şi pe Noe lăudându-l Scriptura l-a numit nu numai "desăvârşit", ci a adaus: "în neamul său", arătând că în vremea aceea când erau multe zăticnirile. Fiindcă după dânsul au strălucit alţii, însă nimic mai prejos decât dânşii nu va fi el; pentru că în anii lui a fost desăvârşit.

Deci cine a fost mai înainte de Moisi îndelung răbdător?

Fericitul şi viteazul Iosif, care strălucind cu înfrânarea, n-a strălucit mai puţin cu îndelunga răbdare. Că s-a vândut nimic nedreptăţind, ci împlinind datoriile sale, slujind, toate ale slugilor arătând. Deci au adus asupra lui clevetire vicleană şi el nu a răsplătit, măcar că avea pe tatăl cu sine, ci şi s-a dus ducându-le lor hrană în pustie. Şi neaflându-i pe ei, nu s-a supărat nici nu s-a întors, măcar deşi avea pricină dacă voia, ci către fiarele acelea, către cruzii aceia, a păzit dragoste adevărată. Iarăşi în temniţă locuind şi fiind întrebat pricina, nimic rău n-a zis pentru dânşii, ci cum că nimic nu am făcut şi cu furtişag sunt furat din pământul evreilor. Şi după acestea iarăşi făcându-se domn, şi i-a hrănit şi i-a izbăvit de nenumărate nevoi. Pentru că de ne vom trezvi, nu poate răutatea vecinului să ne scoată pe noi din fapta bună a noastră.

Dar fraţii lui nu erau aşa, ci şi de haină l-au dezbrăcat, şi a-l omorî s-au ispitit, şi pentru vis îl înfruntă. Şi măcar deşi hrană de la dânsul au luat, dar şi de viaţă şi de slobozenie a-l lipsi pe el se ispiteau. Ei mâncau, iar pe fratele lor îl treceau cu vederea aruncat gol în groapă. Ce poate fi mai rău decât sălbăticia şi năravul acesta de fiară? Decât câţi ucigători de oameni nu erau mai răi? Şi după acestea scoţându-l pe el l-au dat la nenumărate morţi, la oameni barbari şi sălbateci vânzându-l care voiau să meargă la barbari. Însă el făcându-se împărat, nu numai că le-a iertat lor pedeapsa, ci şi de păcat pe ei, cât despre el, i-a izbăvit, iconomie a lui Dumnezeu numind pe cele ce s-au făcut, nu răutate a acelora. Încă şi cele ce s-au făcut împotriva lor, nu pomenind răul, ci pentru fratele toate acelea le-au făţărnicit. Deci după aceea fiindcă i-a văzut pe ei că se ţineau de el, a aruncat masca îndată şi a slobozit glas cu plângere şi i-a îmbrăţişat ca şi cum ar fi primit de la ei mari faceri de bine, cel ce de demult de ei era omorât, şi pe toţi aceştia i-a pogorât în Egipt şi cu nenumărate faceri de bine le-a răsplătit.

Deci care îndreptare vom avea cei ce după lege şi după Dar şi după atâta creştere a filosofiei, nici aceluia care a fost mai nainte de Dar şi de lege

nu îi urmăm? Cine ne va izbăvi pe noi de muncă? Că nu este nimic, nu este mai cumplit decât pomenirea de rău.

Ştiu că nu suferă cu blândeţe[1] sufletul rănindu-se. Dar de vom pune în minte că nu celui ce ne-a mâhnit, ci nouă înşine ne facem favoare, degrab vom lăsa veninul mâniei. Că cel ce n-a iertat cei o sută de dinari celui ce-i greşise, nu pe însoţitorul său - adică pe cel împreună cu sine rob l-a nedreptăţit, ci pe sine s-a făcut dator la zece mii de talanţi, pe a cărora iertare mai înainte o luase. Deci când nu iertăm altora, nouă înşine nu ne iertăm.

Deci nu numai lui Dumnezeu să-I zicem: "Nu pomeni păcatele noastre", ci şi către noi înşine fiecare să zicem: "Să nu pomenim păcatele însoţitorilor noştri celor împreună robi cu noi care s-au făcut asupra noastră!" Că tu mai întâi judeci întru ale tale şi atuncea urmează Dumnezeu. Tu scrii legea cea pentru iertare şi pedeapsă şi aduci hotărârea cea pentru unele ca acestea.

Deci şi de a pomeni Dumnezeu păcatele tale şi de a nu le pomeni, tu eşti stăpân. Pentru aceasta şi Pavel porunceşte să lase, de are cineva către altcineva vreo pricină. Şi nu simplu să lase, ci aşa cât nici rămăşiţe să nu rămână. De vreme ce şi Hristos nu numai nu a adus în mijloc păcatele noastre, ci nici nouă celor ce am greşit nu ne-a pomenit, nici n-a zis: acestea şi acestea am păcătuit, ci a şi iertat şi a şters zapisul, nici socotind greşelile, precum şi aceasta Pavel a arătat.

Deci aceasta să facem şi noi şi din minte să ştergem toate. Şi de este vreun bine făcut de la cel ce ne-a mâhnit, pe acesta numai să-l socotim. Iar de este ceva de mâhnire şi de supărare, aşa să- l scoatem şi să-l ştergem, încât nici semn să nu rămână. Iar dacă nici un bine nu ni s-a făcut nouă de la acesta, iarăşi plata mai mare ne este nouă de vom ierta, şi lăuda mai multă.

Alţii iarăşi prin priveghere şi prin culcare pe jos şi prin multă strădanie şterg păcatele; iar ţie prin calea cea mai uşoară: prin a nu pomeni răul - îţi este cu putinţă să stingi toate greşelile. Deci pentru ce împingi sabia asupra ta ca cei turbaţi şi nebuni, şi te lipseşti pe tine de viaţa ceea ce va să fie, fiind trebuinţă toate să faci, ca să o dobândeşti pe ea? Că dacă viaţa de acum este atâta de poftită, ce poate zice cineva pentru aceea unde a lipsit toată durerea şi întristarea şi suspinarea? Acolo nu este cu putinţă a ne teme de moarte, nici a presupune sfârşit al acelor bunătăţi. Fericiţi şi de trei ori fericiţi - şi de multe ori aceasta - cei ce au dobândit laturea aceea fericită. Precum ticăloşi şi de trei ori ticăloşi - şi de nenumărate ori aceasta - cei ce s-au lipsit pe sine de fericirea aceea.

1 Din Cuvântul 31 la Sfântul Ioan

Acestea punându-le noi în minte[1], să fim îndurători, iertători către cei ce ne greşesc nouă. O sută de dinari sunt aici greşelile ce se fac la noi, iar cele ce se fac de la noi la Dumnezeu sunt zece mii de talanţi.

Şi ştiţi că păcatele se judecă după felurimea şi starea feţelor. Precum spre pildă: Cel ce a ocărât pe omul simplu, a păcătuit, dar nu asemenea precum cel ce a ocărât pe dregătorul; şi mai mult decât acesta a greşit cel ce a ocărât pe dregătorul cel mai mare, dar nu asemenea cel ce a ocărât pe cel mai mic. Iar cel ce a ocărât pe Împăratul mult mai mult a păcătuit. Şi ocara este aceeaşi, dar după mărimea feţei se face mai mare. Iar dacă cel ce ocărăşte pe Împăratul nesuferită are munca pentru vrednicia feţei, oare cel ce ocărăşte pe Dumnezeu cu câţi talanţi va fi dator? De aceea, măcar aceleaşi de vom greşi la Dumnezeu, care şi la oameni, nici aşa nu este întocmai, ci pe cât este deosebirea între Dumnezeu şi între oameni, atâta este între păcatele acelea şi între acestea.

Iar acum şi mai multe aflu păcatele, care se fac mai mari nu numai cu mărimea şi întrecerea feţei, ci şi cu însăşi firea. Şi groaznic este cuvântul care voi să-l zic şi înfricoşat cu adevărat, dar nevoie este să se grăiască, ca măcar aşa să scuture şi să clătească mintea noastră, arătând că mult mai mult ne temem de oameni, decât de Dumnezeu; şi mult mai mult cinstim pe oameni decât pe Dumnezeu. Pentru că socoteşte: Cel ce preacurveşte ştie că Dumnezeu îl vede pe el şi pe Acesta îl defaimă; iar dacă vreun om îl va vedea pe el, ţine pofta. Unul ca acesta nu numai pe oameni îi cinsteşte mai mult decât pe Dumnezeu, nu numai ocărăşte pe Dumnezeu, ci şi ceea ce este mult mai cumplit: de oameni se teme şi pe Dumnezeu defaimă. Că de îi va vedea pe aceia, ţine văpaia poftei. Iar mai vârtos carea văpaie? Nu este văpaie, ci ocară. Că de nu era slobod să se însoţească cu muiere, cu cuviinţă văpaie ar fi fost lucrul, iar acum este ocară şi streche. Că de va vedea oameni, stă de turbare, iar de îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu puţină grijă are.

Altul iarăşi - cel ce fură - ştie că răpeşte şi pe oameni se ispiteşte să-i amăgească şi se îndreptează către cei ce îl vinuiesc, şi pune împrejur formă de îndreptare; iar pe Dumnezeu neputând să-L plece, nu are grijă, nici nu se sfieşte, nici Îl cinsteşte. De va porunci împăratul să ne depărtăm de banii altora - iar mai vârtos şi pe ai noştri să-i dăm - toţi gata îi aducem. Iar Dumnezeu poruncind să nu răpim, nici pe ai altora să adunăm, nu suferim. Vezi că cinstim pe oameni mai mult decât pe Dumnezeu?

Supărător şi greu este cuvântul. Dar arătaţi că este supărător, feriţi-vă de lucru. Iar dacă de lucru nu vă temeţi, cum pot să vă cred pe voi zicând, că ne temem de acest fel de cuvinte; şi: "Ne îngreuiezi pe noi?" Voi înşivă vă îngreuiaţi cu lucrul şi nimic nu grijiţi. Iar dacă eu voi zice cuvintele ale cărora lucrurile voi faceţi, vă scârbiţi? Şi cum nu este cu necuviinţă, o,

1 Din Cuvântul 1 la Epistola către Filimon

de ar fi minciună cele ce acum se grăiesc de mine! Voiesc ca eu în ziua aceea să iau părere de ocară, cum că în zadar şi în deşert v-am ocărât pe voi, decât să vă văd pentru unele ca acestea vinuindu- vă.

Şi nu numai voi cinstiţi pe oameni mai mult decât pe Dumnezeu, ci şi pe alţii siliţi. Mulţi pe multe slugi şi fii i-au silit. Unii s-au tras la nuntă fără de voia lor, iar alţii ca să slujească la slujbele necuvioase şi la îndrăgire spurcată, la răpiri, asupriri şi la silnicii.

Acestea le-am zis, nu voind să vă osândesc pe voi, ci să arăt cât suntem datori lui Dumnezeu. Că dacă când cinstim deopotrivă pe om ca şi pe Dumnezeu, ocărâm pe Dumnezeu, cu mult mai vârtos când cinstim mai mult pe oameni. Iar dacă păcatele acestea care se fac la oameni, când se fac la Dumnezeu se arată mult mai mari, cu mult mai vârtos când şi însuşi păcatul cu felurimea va fi mai mare şi mai cumplit? Să se cerce cineva pe sine şi va vedea că toate pentru oameni le face. Foarte fericiţi am fi fost dacă am fi făcut pentru Dumnezeu cât facem pentru oameni, pentru slava cea de la oameni, pentru frică şi cinste.

Deci dacă la atâta suntem vinovaţi, trebuie cu toată osârdia să iertăm celor ce ne fac nouă strâmbătate şi ne asupresc şi să nu pomenim răul. Căci este cale a dezlegării păcatelor, carea n-are trebuinţă de osteneli, nici de cheltuială de bani, nici de altceva nimic, ci numai de voinţa cea slobodă. Nu este trebuinţă a merge în înstrăinare, nici de a se duce în depărtare şi izgonire, nici de a suferi primejdii şi osteneli, ci numai a voi.

Care iertare vom avea - spune-mi - în cele ce se par grele, când lucru uşor şi care are atâta dobândă, atâta folos şi nici o osteneală nu îl facem?

Nu poţi să defaimi banii? Nu poţi să cheltuieşti avuţiile la săraci? Oare a voi ceva bine nu poţi? Oare a ierta celui ce ţi-a făcut strâmbătate nu poţi? Că de n-ai fi fost dator cu atâtea, dar numai ţi-ar fi poruncit ţie Dumnezeu să ierţi, oare nu trebuia? Iar acum cu atâtea fiind dator, nu ierţi, şi mai vârtos ştiind că cere din cele ce ai de la Dânsul?

Deci de am fi mers noi la vreun datornic al nostru, acela ştiind aceasta ne primeşte şi ne cinsteşte şi arată toată iubirea de primire cu îndestulare, deşi nu se sloboade de datorie, ci voieşte să ne facă pe noi mai blânzi către cerere - iar tu fiind dator atâtea lui Dumnezeu şi poruncindu-ţi-se să ierţi, iarăşi ca tu să iei altele, nu ierţi? Pentru ce, rogu-te? Vai mie, câtă iubire de oameni dobândim? Şi câtă răutate arătăm? Cât somn? Câtă trândăvire? Cât de lesnicioasă este fapta bună carea are şi mult folos? Cât de grea este răutatea? Iar noi fugind de cea atâta de uşoară, vânăm pe cea mai grea decât plumbul. Aici nu este trebuinţă de putere a trupului, nici de bogăţie, nici de bani, nici de stăpânire, nici de prieteşug, de nimic altceva, ci este de ajuns a voi numai şi toată treaba s-a săvârşit.

Te-a scârbit cutarele şi te-a ocărât şi te-a luat în râs? Dar pune în minte că şi tu multe ca acestea ai făcut altora şi Însuşi Stăpânului, lasă şi

iartă! Pune în minte că zici: "Ne iartă nouă datoriile noastre, precum şi noi iertăm datornicilor noştri!".

Pune în minte că de nu vei ierta, nu vei putea să zici aceasta cu îndrăzneală. Iar de vei ierta datorie, ceri lucru, nu pentru firea lucrului, ci pentru iubirea de oameni a Celuia ce a dat.

Şi unde este întocmai dacă vom ierta cele către cei împreună cu noi robi să luăm iertarea celor greşite către Stăpânul? Însă dobândim atâta iubire de oameni, pentru că este bogat întru milă şi întru îndurări.

Iar ca să-ţi arăt ţie, că şi fără de acestea, şi fără de iertarea aceea numai dintru a ierta tu dobândeşti folosul, socoteşte câţi prieteni are unul ca acesta, cum pretutindenea laudă toţi propovăduiesc pentru unul ca acesta zicând: Bun bărbat, lesne de împăcat este şi nu ştie a pomeni răul; îndată ce s-a rănit, îndată s-a şi vindecat. Pentru unul ca acesta, de va cădea în vreo nevoie, cui nu-i va fi milă? Cine nu-l va ierta când va greşi? Cine nu îi va da har când se va ruga pentru alţii? Cine nu va voi să fie prieten şi rob unui suflet atâta de bun? Aşa cu adevărat - rogu-vă - pentru lucrul acesta toate să facem, nu numai către prieteni şi rudenii, ci şi către slugi. "Că slăbind îngrozirea - zice - ştiind că al vostru Domnul este în Ceruri".

De vom ierta celor de aproape păcatele, ni se vor ierta şi nouă, de vom da milostenii, de vom fi smeriţi. Pentru că şi aceasta ridică păcatele. Pentru că dacă Vameşul numai pentru că a zis: "Milostiv fii mie păcătosului" s-a pogorât îndreptat, cu mult mai vârtos şi noi de vom fi smeriţi şi zdrobiţi vom putea să dobândim multă iubire de oameni.

De vom mărturisi păcatele noastre şi ne vom osândi pe noi înşine, cea mai mare parte a întinăciunii vom şterge. Multe sunt căile cele ce curăţesc. Deci despre toate părţile să luptăm cu diavolul.

N-am zis nimic greu, nimic cu anevoie: Iartă celui ce te-a mâhnit, miluieşte pe cel ce se roagă, smereşte-ţi sufletul tău. Măcar că de vei fi foarte păcătos, vei putea să dobândeşti şi Împărăţia, prin acestea curăţind păcatele şi spălând spurcăciunea.

Şi fie ca noi toţi aici curăţindu-ne de toată întinăciunea păcatelor prin mărturisire, acolo să dobândim bunătăţile cele făgăduite, întru Hristos Iisus Domnul nostru, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 22
Pentru pomenirea de rău

Oamenii voiesc mai înainte să se facă cu lucrul[1] poruncile lor; cei ce primesc poruncile să arate multă dragoste, să le împlinească pe ele, şi atuncea să răsplătească celor ce au arătat multă ascultare.

Dimpotrivă - la Stăpânul cel de obşte al tuturor: mai înainte face bine şi cu mulţimea facerilor de bine trage firea noastră; şi atuncea porunceşte uşoare şi lesnicioase, pentru ca şi de uşurimea poruncilor şi de facerile de bine de mai înainte ridicându-ne şi îndemnându-ne, să ne silim spre împlinirea acestora.

Deci să nu ne lenevim - iubiţilor, - nici să ne facem mai trândavi spre ascultarea şi împlinirea celor poruncite, socotind şi facerile de bine cele de mai înainte şi lesnirea poruncilor şi a făgăduinţelor celor ce ni se păstrează nouă după împlinire, ci să ne trezvim şi să ne silim la lucrarea poruncilor celor date nouă de la Dumnezeu şi să nu lepădăm căile ce ni le-a dăruit firii noastre care sunt de folos spre mântuirea sufletelor noastre. Ci pe vremea vieţii noastre care a rămas precum se cuvine întrebuinţând-o, şi păcatele să le spălăm şi nouă multă îndrăzneală să ne agonisim şi mai vârtos acum până când este cealaltă parte care a rămas a celor Sfinte patruzeci de zile. Fiindcă nu este puţin numărul zilelor care au rămas, de vom voi puţin să ne deşteptăm.

Iar aceasta am zis, nu pentru că numai de atâta vreme are trebuinţă îndreptarea păcatelor noastre, ci pentru că avem Stăpân Iubitor de oameni şi blând, şi nu are trebuinţă de multă vreme. Numai de ne vom apropia la Dânsul cu multă fierbinţeală şi deşteptare, depărtându-ne pe noi de la toate cele ale vieţii acesteia şi pironindu-ne la ajutorul cel de Sus. Pentru că şi Ninivitenii[2] fiind îngreuiaţi cu atâta mulţime de păcate, pentru că au arătat multă şi adevărată pocăinţă n-au avut trebuinţă mai mult decât trei zile spre a chema Bunătatea lui Dumnezeu şi a arăta nelucrătoare hotărârea cea dată asupra lor.

1 Din Cuvântul 27 la Facere
2 Iona 3,10

Şi ce zic Ninivitenii? Tâlharul de pe Cruce nici de o zi n-a avut trebuinţă!

Ce zic de o zi? Nici de un ceas! Atâta este Iubirea lui Dumnezeu cea către noi!!! Deoarece când va vedea tăria voinţei noastre şi pe noi apropiindu-ne cu dorinţă fierbinte, nu zăboveşte, nici urneşte, ci degrab dă ajutorul şi Darul Său şi zice: "Încă grăind tu voi zice: Iată, de faţă sunt" (Isaia 38,9).

Deci să voim şi noi întru aceste puţine zile să arătăm oarecare sârguinţă şi pe ajutorul cel de Post precum se cuvine să-l întrebuinţăm şi lenevirea scuturând-o, Rugăciuni cu deadinsul să facem către Stăpânul, lacrimi fierbinţi să vărsăm, să prihănim adeseori greşelile noastre, să punem înainte ca la un doctor rănile noastre şi să arătăm bubele sufletului, cerând de la Dânsul doctoria. Să aducem şi celelalte care se cer de la noi: zdrobirea minţii, umilinţă adevărată, milostenie din destul; să înfrânăm celelalte patimi care turbură mintea noastră şi să le izgonim din sufletul nostru; nici de pofta banilor să nu ne biruim, nici de pomenire de rău să avem către cei de aproape şi vrajbă către cei de un neam. Că nimic aşa, nimic nu urăşte Dumnezeu şi Se scârbeşte, precum de omul cel pomenitor de rău şi carele păzeşte totdeauna vrajba cea către aproapele în sufletul său. Că atâta este vătămarea acestui păcat, că şi Iubirea de oameni a lui Dumnezeu a întors-o.

Şi ca să cunoaşteţi, voiesc să vă aduc aminte vouă de pilda ce se află în Evanghelie, cum acela ce era dator cu zece mii de talanţi a primit de la Stăpânul iertare, pentru că a căzut şi s-a rugat (Mat. 18,27). Că milostivindu-se domnul lui - zice - l-a slobozit pe dânsul şi i-a iertat lui şi datoria.

Văzut-ai milostivire a Stăpânului? Acela a căzut rugându-se să i se dea lui soroc: "Că mai îngăuieşte-mă pe mine - zice - şi îţi voi plăti ţie tot", dar Stăpânul cel Bun, Cel purtător de grijă şi iubitor de oameni plecându-Se rugătorului, nu pe cât a cerut i-a dat, ci cât nici n-a pus în minte. Pentru că astfel este obiceiul Stăpânului: pururea a birui şi a apuca mai înainte cererile noastre. Deci acela s-a rugat să se mai îngăduiască şi se făgăduia să plătească tot, iar Cel ce biruieşte cu bunătatea greşelile noastre, milostivindu-Se l-a slobozit pe el şi i-a iertat lui şi datoria.

Văzut-ai ce a cerut robul şi cât i-a dăruit lui Stăpânul?

Vezi iarăşi obrăznicia şi asprimea acestuia: Pentru că fiind trebuinţă după aceea atâta de mare iubire de oameni şi acea nespusă facere de bine care s-a făcut la el să se facă milostiv şi el către cel de un neam şi de aproape, el cea contrară arată. Că ieşind însuşi acesta, care a primit iertarea de zece mii de talanţi - ascultaţi, rogu-vă, cu luare aminte pentru că cele ce s-au întâmplat acestuia sunt de ajuns a se atinge de sufletul nostru şi a ne pleca să scoatem din mintea noastră această cumplită boală - deci acesta ieşind a aflat pe unul din soţiile lui carele îi era dator lui o sută de dinari.

Socoteşte câtă este deosebirea. Aici este soţie cel ce este dator cu o sută de dinari, acolo este stăpân cel ce cere şi zece mii de talanţi erau. Însă

fiindcă l-a văzut pe el că se cucerniceşte şi se roagă, i-a iertat. Iar acesta apucându-l pe el îl sugruma zicând: Plăteşte-mi, ce îmi eşti dator.

Ce dar? "Căzând - zice - soţia lui".

Vezi cum adeseori învârteşte Evanghelistul cuvântul acesta: "soţia lui" (însoţitorul lui), nu simplu, ci ca să cunoaştem că nici o deosebire nu este între dânşii, însă aceeaşi rugăciune a făcut către el, care şi acesta către Stăpânul zicând: "Mai îngăduieşte-mă pe mine şi-ţi voi plăti ţie tot!" Iar el mergând - zice - l-a băgat în temniţă, până când va plăti toată datoria.

O, mulţime a necunoştiinţei şi a nemulţumirii! În urechi avea încă răsunând pomenirea dăruirii celei atâta de mari ce s-a făcut, şi nici n-a suferit să socotească ceva cu milostivire. Ci mai înainte îl sugruma, iar acum şi în temniţă l-a pus.

Dar vezi ce se face: Însă soţiile (însoţitorii) lui văzând - zice - s-au întristat şi venind au spus Domnului lor toate cele ce s- au făcut". Nu acela ce a pătimit. Căci cum putea fiind închis în temniţă? Dar însoţitorii cei ce nimic nu s-au nedreptăţit, ca şi cum s-au nedreptăţit aşa s-au mâhnit şi venind au spus toate. Dar vezi mânia stăpânului: "Atuncea - zice - chemându-l pe el i-a zis: Slugă vicleană!

Cu adevărat de aici este cu putinţă a vedea cât de pierzătoare este pomenirea de rău. Deoarece când îi cerea cele zece mii de talanţi, nu l-a numit pe el viclean, ci acum când s-a făcut aspru către însoţitorul său. "Slugă vicleană - zice - toată datoria aceea ţi-am iertat ţie pentru că m-ai rugat". Vezi cum arată mulţimea răutăţii lui: Că au doară ai arătat ceva mai mult, zice? Au nu cuvinte goale ai grăit şi primindu-ţi rugăciunea ta, ţi-am iertat toată datoria aceea mare şi nemăsurată? Nu ţi se cădea să- ţi fie şi ţie milă de însoţitorul tău, precum şi mie mi-a fost milă de tine? De care iertăciune poţi fi vrednic dacă eu stăpânul tău pentru acele goale cuvinte ţi-am iertat atâta mulţime de datorii, iar tu pe însoţitorul (aproapele) tău de un neam cu tine nu l-ai miluit nici te-ai plecat spre îndurare, nici aducându-ţi aminte de cele ce ţi-am făcut ţie, n-ai arătat vreo milostivire către el, ci te-ai făcut nemilostiv şi crud şi n-ai voit a milui pe însoţitorul (aproapele) tău? Pentru aceasta aici vei cunoaşte cu lucrul de câte rele pricinuitor ţie te-ai făcut.

"Şi mâniindu-se domnul lui l-a dat pe el muncitorilor".

Vezi-l şi acum pe el că se mânie pentru nemilostivirea către soţul (aproapele) şi îl dă muncitorilor. Şi ceea ce mai înainte nu a făcut când era dator cu atâtea datorii, acum porunceşte să se facă. "Că l-a dat pe el muncitorilor, până ce va plăti toată datoria lui".

"Până ce va plăti" cele zece mii de talanţi - zice - a cărora iertăciune mai înainte luând-o, se dusese.

Prea mare şi nespusă este iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Căci când El cerea datoria, fiindcă a făcut rugăciune, l-a iertat. Iar după ce l-a văzut pe el că s-a făcut crud şi nemilostiv către însoţitor (aproape), atunci de-acia întoarce dăruirea Sa, arătându-i lui prin însăşi lucrurile, că nu pe acela l-a nedreptăţit atâta, pe cât pe sine. Şi precum acela l-a pus în temniţă

până ce va plăti toată datoria, aşa şi Acesta l-a dat muncitorilor, până ce va plăti toată datoria.

Iar acestea nu le-a zis simplu pentru talanţi şi dinari, ci pentru păcat este cuvântul şi mărimea greşelilor, pentru ca să cunoaştem că noi cu pedepse de zece mii de greşeli fiind datori Stăpânului, primim iertare de la Dânsul pentru negrăita Iubire de oameni a lui. Iar dacă către cei împreună cu noi robi şi carii sunt de un neam cu noi şi părtaşi de aceeaşi fire ne vom face cruzi şi nemilostivi, şi greşelile cele către noi nu le vom ierta şi pentru cele proaste acestea vom fi grei şi cumpliţi. Că pe cât este deosebirea între o sută de dinari şi între zece mii de talanţi, atâta este deosebirea între greşelile noastre cele către Stăpânul şi între cele ce se fac la noi de la cei de un neam. Atuncea şi Mânia Stăpânului o vom trage şi acelea care mai înainte ni s-au iertat ni se porunceşte iarăşi a le plăti cu munci.

Căci ca să cunoaştem cu deadinsul că spre folosul sufletelor noastre a adus Stăpânul pilda aceasta, ascultă ceea ce se aduce pe urmă; "Aşa şi Tatăl vostru cel Ceresc va face vouă - zice - de nu veţi ierta fiecare fratelui său, din inimile voastre, greşelile lor" (Matei 18,35).

Mare este folosul pildei, numai de vom voi să luăm aminte. Că ce putem să iertăm noi atâta, pe cât ni se iartă nouă de la Stăpânul? Şi noi, de vom voi aceasta, soţilor noştri iertăm; iar noi de la Stăpânul luăm iertarea.

Şi vezi şi înţelegerea amănunţită a celor grăite. Că nu a zis simplu: "De nu veţi ierta oamenilor greşelile" Dar ce a zis? "De nu veţi ierta fiecarele fratelui său, din inimile voastre, greşelile lor".

Socoteşte cum voieşte ca însăşi inima noastră să fie-n alinare şi în linişte, mintea noastră neturburată şi izbăvită de toată patima; şi multă iubire de bunătate să arătăm noi către cei de aproape.

Încă şi-n altă parte este a-L auzi pe El zicând: "Că de veţi ierta oamenilor greşelile lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru cel Ceresc" (Matei 6,14).

Deci să nu socotim că altuia facem bine, când facem aceasta, sau vreun har mare facem aceluia. Pentru că noi suntem cei ce dobândim facerea de bine, şi mult folosul nouă de aici ne pricinuim. Precum de nu vom face aceasta, iarăşi pe aceia nicidecum nu vom putea să-i nedreptăţim ceva, iar nouă înşine munca nesuferită a gheenei mai înainte ne-o gătim. Pentru aceasta - rogu-vă - acestea socotindu-le, niciodată să nu suferim ca asupra celor ce ne-au scârbit pe noi, sau în alt chip ne-au nedreptăţit, să avem pomenire de rău, sau cu vrăjmăşie să ne aflăm către dânşii. Ci punând în minte de câtă facere de bine şi îndrăzneală către Stăpânul pricinuitori se fac nouă, şi mai înainte de toate, cum că cheltuire a păcatelor noastre este împăcarea cea către cei ce ne-au scârbit, să ne silim şi să sârguim, şi punând în minte folosul cel dintru aceasta, să arătăm atâta căutare şi cinste către cei ce ne-au nedreptăţit, ca cum către cei cu adevărat făcători de bine ai noştri. Că de ne vom trezvi, nu aşa vor putea să ne folosească pe noi cei ce se află către noi cu dragoste curată; şi în tot chipul se sârguiesc să ne facă bine,

precum căutarea şi cinstea cea către aceştia, fiindcă ne face pe noi vrednici de dragostea cea de Sus şi ne uşurează nouă sarcina păcatelor.

Că pune în minte, iubitule, câtă este mărimei acestei fapte bune şi cunoaşte-o din darurile care le-a făgăduit Dumnezeul a toate celor ce o isprăvesc pe ea. Fiindcă după ce a zis: "Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă gonesc pe voi, rugaţi-vă pentru cei ce vă supără pe voi" (Mat. 5,44) fiindcă mari erau poruncile şi se atingeau de însuşi vârful cel înalt, zice: "Ca să fiţi asemenea Tatălui vostru celui din Ceruri, că pe Soarele Său îl răsare peste cei răi şi peste cei buni şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi".

Văzut-ai pe cât este puterea omenească, Căruia se face asemenea cel ce nu numai nu răsplăteşte celor ce l-au scârbit pe el, ci şi se sârguieşte ca să se roage pentru dânşii?

Deci să nu ne lipsim pe noi înşine pentru lenevire de acest fel de daruri şi răsplătiri care covârşesc tot cuvântul, ci în tot chipul să ne sârguim să isprăvim aceasta şi silindu-ne mintea noastră să o învăţăm şi să o deprindem să se plece Poruncii lui Dumnezeu. Că pentru aceasta am făcut şi eu acum această sfătuire şi am adus în mijloc pilda şi am arătat mărimea acestei isprăvi şi cât folos ni se face nouă dintru dânsa, ca, până încă este vreme dacă vreunul din noi este care să aibă pe cineva cu vrăjmăşie aflându-se către dânsul, să facă silinţă să-l împace pe el cu sine prin multa căutare şi cinste.

Şi să nu-mi zică cineva că o dată, de două ori l-a rugat şi n-a primit. Dacă din curăţenia minţii facem aceasta, să nu încetăm mai înainte până ce cu multa stăruire biruindu-l, îl vom trage pe el şi îl vom depărta de la urâciunea cea către noi. Că oare aceluia îi facem vreun har? La noi trece facerea de bine. Dragostea lui Dumnezeu tragem, iertarea păcatelor dobândim, îndrăzneală multă către Stăpânul dintru aceasta luăm. De vom isprăvi aceasta, vom putea cu curată ştiinţă a gândului să ne apropiem şi la acest Sfânt şi înfricoşat Jertfelnic, şi cuvintele acelea care sunt înjugate cu rugăciunea cu îndrăzneală să le grăim. Ştiu cei ce s-au învăţat Tainele ceea ce se grăieşte. Pentru aceasta la ştiinţa gândului fiecăruia las să ştie, cum de vom isprăvi porunca putem a grăi acestea cu îndrăzneală în acea vreme înfricoşată. Iar de ne vom lenevi, de câtă osândire nu se va face pricină nouă celor ce lucrăm cele împotrivă cu cuvintele, aceea: a îndrăzni adică fără luare aminte şi în deşert a grăi cuvintele rugăciunii şi a ne grămădi asupră-ne mai amar focul şi a trage mânia Stăpânului?

Mă bucur şi mă veselesc văzându-vă pe voi că ascultaţi cu dragoste cele ce se grăiesc şi prin aplauze arătaţi că vă sârguiţi să fiţi gata a aduce şi în lucrare sfătuirea cea stăpânească aceasta. Că aceasta este doftoria sufletelor noastre. Aceasta este vindecarea ranelor noastre, aceasta este calea cea prea bună a bunei plăceri către Dumnezeu, acesta este semn prea mare al sufletului celui iubitor de Dumnezeu: a primi toate pentru Legea Stăpânului şi a nu se târî de neputinţa gândurilor, ci a se face mai presus de

patimi punând în minte facerile de bine care se fac în toate zilele de la Dumnezeu către noi.

Şi oricât vom arăta, nu vom putea să ajungem nici cea mai mică parte a bunătăţilor celor ce ni s-au dat nouă acum, şi a celor ce se fac în toate zilele către noi, şi a celor ce se păstrează nouă, de vom voi în lucru să aducem cele poruncite de El.

Deci fiecare ieşind de aici, aceasta să pună în lucrare şi ca la o comoară prea mare să se sârguiască şi nici cât de puţin să urnească şi să zăbovească. Măcar de a se osteni va fi trebuinţă, măcar de a căuta, măcar îndelungată cale de am merge, măcar greutăţi oarecare de vor fi, toate împiedecările acestea să le ridicăm din mijloc, o grijă numai să avem: cum vom putea să aducem în lucru ceea ce s-a poruncit de Stăpânul şi să luăm plata ascultării. Că oare nu ştiu că se pare greu lucru şi cu supărare a merge către cel ce se află cu vrăjmăşie şi cu pizmă către tine şi a sta cu el şi a vorbi? Ci de vei socoti vrednicia poruncii şi mărimea răsplătirii; şi cum că nu la acela, ci la tine aleargă facerea de bine, toate se vor părea ţie uşoare şi lesnicioase.

Deci acestea învârtindu-le în gândurile noastre să biruim obiceiul nostru şi cu gând blagocestiv şi creştinesc să ne facem împlinitori Poruncilor lui Hristos. Ca să dobândim şi răsplătirile de la Dânsul, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Bunătăţii Lui, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 23
Pentru desfătare şi beţie

Prea cu necuviinţă este ca cei ce merg la zborurile[1] cele lumeşti să se sârguiască ca toate cele de la zbor luându-le, să se întoarcă acasă, măcar că dau bani. Iar cei ce vin aici la acest Praznic Duhovnicesc să nu pună toată osârdia, ca luând ceva din cele folositoare şi punând în suflet astfel să se întoarcă, şi mai vârtos când nici cheltuială de bani nu este trebuinţă a face, ci sârguinţă numai a aduce şi minte osârduitoare.

Deci ca să nu ne facem mai răi decât cei ce merg la zborurile cele lumeşti, să ne sârguim să arătăm multă purtare de grijă şi priveghere, ca să avem când vom ieşi de aici merinde, ca nu numai nouă înşine să ne fie de ajuns, ci şi altora să dăm şi să putem şi pe muiere să îndreptăm; şi pe slugi; şi pe vecini; şi pe prietenul şi pe însuşi vrăjmaşul. Pentru că astfel sunt învăţăturile cele Duhovniceşti, cât sunt puse înainte tuturor de obşte şi nici o deosebire nu este într-însele, fără numai dacă aducând cineva minte osârduitoare şi sârguinţă fierbinte a întrecut pe aproapele.

Deci de vreme ce atâta este folosul învăţăturilor celor de aici, veniţi, astăzi cele pentru Noe să le punem în mijloc şi dobândind folosul cel dintr-însele, astfel să ne întoarcem acasă.

"Şi a început Noe om lucrător de pământ a fi - zice - şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat (Facere 9,20-21).

Socoteşte de cât folos pricină se face nouă însuşi începutul citirii. Căci când auzim că cel Drept, cel desăvârşit, cel ce-a primit mărturia cea de Sus, a băut şi s-a îmbătat, cum noi de- acia cei afundaţi şi într-atâtea altele păcate nu ne vom sârgui cu multă tărie să scăpăm de vătămarea cea din beţie? Măcar că nu este întocmai a se prinde Dreptul acesta de această patimă, şi a cădea noi întru aceeaşi. Că multe sunt care pe Dreptul acesta îl dovedesc vrednic de iertare.

Acestea le zic nu făcând cuvântul spre apărarea beţiei, ci arătând că nu din neînfrânare s-a împiedicat Dreptul, ci mai vârtos din neştiinţă.

Şi cum că nu simplu a aflat băutura de vin, ascultă însăşi Scriptura zicând şi făcând cuvântul cel de îndreptare, prin cele ce grăieşte: "Şi a

1 Din Cuvântul 29 la Facere

început Noe om lucrător de pământ a fi, şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat". Însăşi aceasta ce a zis: "a început" arată că el a aflat începutul băuturii de vin şi pentru multa neştiinţă şi fiindcă nu ştia măsurile băuturii s-a alunecat în beţie.

Şi nu numai aceasta era, ci fiindcă şi de multă scârbă fiind cuprins a voit să-şi afle lui mângâierea cea de aici, precum şi oarecarele înţelept zice: "Daţi băutură care îmbată celor ce sunt în supărări, şi vin să bea celor ce sunt în dureri" arătând că nimic nu poate fi aşa doftorie a scârbei, precum băutura vinului, numai dacă nu va vătăma trecerea peste măsură pe folosul cel dintr-însul.

Iar cum că Dreptul acesta era în scârbă şi în mâhnire, văzându-se pe sine întru arâta pustiire, şi trupurile acelor oameni aruncate înaintea ochilor lui şi un mormânt de obşte tuturor făcut şi oamenilor şi dobitoacelor, cine se împotriveşte?

Pentru că obicei este tuturor Proorocilor şi Dreptilor nu numai pentru cele ce sunt ale lor să se mâhnească şi să pătimească durere, ci şi pentru ceilalţi oameni. Şi de va voi cineva să-i numere, îi va afla pe toţi că această milostivire au arătat şi va auzi pe Isaia adică zicând: "Nu mă veţi putea mângâia de sfărâmarea fetei neamului meu"; pe Ieremia: "Cine va da Capului meu apă şi ochilor mei izvoare de lacrimi?"; pe Iezechiil: "Vai mie, Doamne, oare vei pierde Tu rămăşiţa lui Israil?"; pe Daniil plângând şi zicând: "Mai puţini ne-ai făcut pe noi mai mult decât toate neamurile"; pe Amos: "Să-Ţi pară rău, Doamne, de aceasta"; pe Avacum: "Pentru ce mi-ai arătat mie osteneli şi dureri?" şi iarăşi: "Şi vei face pe oameni ca peştii mării"; şi pe însuşi fericitul Moisi îl vei auzi zicând: "De vei ierta lor păcatul, iartă-l; iar de nu, şi pe mine mă şterge". Şi iarăşi făgăduindu-Se Dumnezeu să-i încredinţeze lui povăţuirea de mai mare neam şi zicând: "Lasă-Mă şi voi pierde pe oamenii aceştia şi te voi face pe tine neam mare" nici aceasta nu a voit, ci a ales mai mult apărarea lor. Şi învăţătorul lumii fericitul Pavel zicea: "Aş fi poftit eu însumi a fi anatema de la Hristos pentru fraţii mei şi rudele mele după trup."

Vedeţi cum fiecare din cei Drepţi arăta, multă milostivire către cei de un neam. De-aceea socotiţi câte urma să pătimească şi dreptul acesta şi în câtă scârbă se afla văzând mărimea acestei pustiiri, şi pe însuşi pământul, care mai înainte era încărcat de mulţi pomi şi cu flori împodobit, că de-odată ca şi cum şi-ar fi tuns părul, este şi gol şi pustiu. Deci de vremea ce atâta era mărimea mâhnirii, aflându-şi luişi oarecare mică mângâiere s-a dat pe sine la lucrarea pământului. Pentru aceasta zice: "Şi a început Noe om lucrător de pământ a fi şi a sădit vie".

Dar cu cuviinţă este a cerceta de a aflat el acum pomul, sau mai înainte şi dintru început era adus întru fiinţă. Că se poate acesta mai înainte şi dintru început în ziua a şasea să se fi zidit, când a văzut Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte (Fac. 1,31). Pentru că S-a odihnit Dumnezeu în ziua a şaptea - zice - de toate lucrurile Sale care le-a făcut

(Fac. 2,2). Dar folosul pomului nu era cunoscut. Că de-ar fi fost mai înainte şi dintru început cunoscut pomul, sau rodul lui arătat, negreşit şi Avel aducând jertfele, ar fi adus la dânsele şi vin. Dar de vreme ce nu ştia încă folosul rodului, nu întrebuinţa pomul. Iar Noe iubitor fiind de meşteşugul lucrării pământului, punând şi multă silinţă, poate a gustat din rod şi storcând strugurii şi făcând vin, l-a întrebuinţat. Şi fiindcă nici el n-a gustat mai înainte nici pe altul n-a văzut bând, neştiind câtă măsură trebuie să întrebuinţeze, nici cum se cuvine băutura lui să o întrebuinţeze, din neştiinţă s-a alunecat în beţie.

Apoi şi alta: De vreme ce mâncarea de carne a intrat în viaţa aceasta, de-aceea s-a adaus şi băutura de vin.

Şi vezi, iubitule, cum câte puţin se iconomiseşte întemeierea lumii şi fiecare de înţelepciunea care este pusă de la Dumnezeu în fire, s-a făcut dintru început aflător unui meşteşug şi aşa au intrat în viaţa aceasta izvodirile meşteşugurilor. Pentru că cel dintâi a aflat lucrarea pământului, cel după dânsul păstoria, altul hrănirea dobitoacelor, altul muzica, altul fierăria. Iar Dreptul acesta de la învăţătura cea pusă în fire a aflat meşteşugul lucrării viei.

"Şi a început Noe om lucrător de pământ a fi, şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat". Socoteşte cum doctoria întristării făcătoare de sănătate, pentru că a trecut peste măsură pentru neştiinţa, nu numai nimic nu l-a folosit pe el, ci şi i-a vătămat aşezarea lui.

Dar poate va întreba cineva: Pentru care pricină pom plin de atâtea răutăţi s-a adus în viaţa aceasta?

Nu grăi aşa fără de socoteală, o, omule, cele ce îţi vin în gură, fiindcă nu este pomul rău, nici vinul rău, ci întrebuinţarea cea peste cuviinţă. Pentru că nu din vin se nasc păcatele cele pierzătoare, ci din mintea cea răzvrătită şi pentru că cu trecerea peste măsură vatămă folosul cel ce se face dintr-însul. Pentru aceasta acum după potop îţi arată ţie întrebuinţarea vinului, ca să cunoşti că şi mai înainte de întrebuinţarea vinului, în mare învierşunare a căzut neamul omenesc şi multă a arăta întinderea păcatelor; şi cu toate că vin nicăirea nu se arăta. Fiindcă şi când vei vedea întrebuinţarea vinului, să nu socoteşti toată pricina la vin, ci la voinţa cea răzvrătită şi carea aleargă de sine la răutate.

Apoi alta: Socoteşte unde s-a făcut vinul trebuincios şi te cutremură, o, omule! Că prin acesta se săvârşeşte Materia bunătăţilor mântuirii noastre. Ştiu cei învăţaţi Tainelor ceea ce se grăieşte.

"Şi a început Noe om lucrător de pământ a fi - zice - şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat, şi s-a dezgolit în casa sa." Cumplit lucru este, o, iubitule, cumplit lucru este beţia şi de ajuns a vătăma şi a orbi simţirile şi a afunda mintea. Că pe omul cel cuvântător (raţional) şi care a primit stăpânirea peste toate legându-l cu oarecare legături nedezlegate, îl face să zacă ca un mort şi nelucrător; iar mai vârtos şi decât mortul mai rău. Pentru că mortul şi către cele rele şi către cele bune este nelucrător, iar acesta către

cele bune este nelucrător, iar către cele rele foarte lucrează şi zace înainte râs de obşte la toţi: la muiere, la copii, la însăşi slugile. Că prietenii lor socotind ruşinea se acoperă şi se ruşinează, iar vrăjmaşii se bucură, râd şi blestemă, puţin de nu zic aceste cuvinte: Acesta trebuie şi să trăiască? Acesta trebuie să răsufle aerul? Dobitocul... porcul... şi încă mai rele decât acestea grăind[1].

Ce rău nu face beţia? Din oameni face porci, şi mai răi decât porcii. Pentru că porcul se tăvăleşte în noroi şi se hrăneşte cu baligă, iar acesta se hrăneşte cu masă mai urâtă şi mai greţoasă decât aceea, aflând cu mintea împreunări necuvioase şi îndrăgiri nelegiuite. Unul ca acesta cu nimic nu se deosebeşte de cel îndrăcit. Că deopotrivă obrăzniceşte şi se turbează. Şi de cel îndrăcit măcar ne este milă, iar de acesta ne întoarcem şi îl urâm. Pentru ce? Pentru că trage asupră de voie turbarea şi pe gură, şi pe ochi, şi pe nări; şi în scurt: pe toate le face ţevi şi găuri de scursuri necurate şi împuţite. Iar de vei căuta şi la cele dinlăuntru, vei vedea şi pe suflet ca într-o iarnă şi ger îngheţat şi amorţit şi nimic putând să folosească corabia pentru mărimea viforului.

Mă ruşinez să spun câte răutăţi din desfătare pătimesc şi bărbaţii şi femeile. Ci las la ştiinţa gândului lor, carea toate le ştie cu de-amănuntul.

Ce este mai de ruşine decât femeia beată, sau carea se învârteşte în zadar? Că pe cât este vasul mai slab, pe atâta sfărâmarea este mai mare, ori liberă şi de neam de va fi, ori slujnică. Pentru că cea liberă în mijlocul priveliştii slugilor se poartă cu ocară, iar slujnica iarăşi asemenea între slugi. Şi fac de se hulesc Darurile lui Dumnezeu de cei nebuni. Că pe mulţi aud zicând, când se întâmplă acest fel de patimi: "Să nu fie vin!"

O, nebunie! O, ieşire din minte! Alţii păcătuind, pe Darurile lui Dumnezeu învinuieşti?

Şi câtă turbare este aceasta! Că au doară vinul a făcut, o, omule, răul acesta? Nu vinul, ci neînfrânarea celor ce se desfătează rău. Zi aşadar: Să nu fie beţie! Să nu fie desfătare! Iar de zici: "Să nu fie vin!" vei zice câte puţin păşind înainte: "Să nu fie fier pentru ucigătorii de oameni!", "Să nu fie noapte pentru hoţi!", "Să nu fie lumină pentru năpăstuitori!", "Să nu fie femeie pentru preacurvie!" Şi toate în scurt le vei surpa.

Dar să nu faci aşa. Pentru că toate aceasta este a socotelii celei sataniceşti, nici nu cleveti vinul, ci beţia, şi luându-l pe el când este treaz, scrie-i toată fapta cea de ocară a lui şi zi către el: Vinul s-a dat ca să ne veselim, nu ca să facem fapte de ocară! Ca să râdem, nu ca să ne râdem! Ca să fim sănătoşi, nu ca să ne bolnăvim! Ca să îndreptăm boala trupului, nu ca să spurcăm tăria sufletului!

---

1 Din Cuvântul 57 la Matei

Dumnezeu te-a cinstit cu Darul, ce te ocărăşti pe tine cu trecerea peste măsură?

Ascultă ce zice Pavel: "Puţin vin primeşte pentru stomacul tău şi pentru cele dese slăbiciunile tale". Iar dacă Sfântul acela (Timotei) fiind cuprins de boală şi suferind dese slăbiciuni, nu a băut vin până când nu i-a poruncit învăţătorul, care iertare vom avea noi cei ce fiind trupul sănătos ne îmbătăm?

Deci către acela zicea: "Puţin vin primeşte pentru stomacul tău şi pentru slăbiciunile tale (I Tim. 5,23). Iar către fiecare din voi carii vă îmbătaţi va zice: Puţin vin primeşte pentru preacurvii, pe care obişnuieşte beţia a le naşte.

Iar de nu voiţi să vă depărtaţi pentru acestea, măcar pentru poftele cele dintr-însul şi scârbele vă depărtaţi. Fiindcă vinul s-a dat spre veselie. Că "Vinul veseleşte - zice - inima omului". Iar voi şi această bunătate a lui o stricaţi. Căci carea veselie este a nu fi cineva întru sine şi a avea nenumărate dureri, şi pe toate a le vedea învârtindu-se şi a fi cuprins de ameţeală şi a avea trebuinţă, precum cei bolnavi de friguri, de a-l uda la cap cu unt-de-lemn?

Acestea s-au grăit de mine nu către toţi, sau mai ales către toţi. Nu pentru că toţi se îmbată - să nu fie! - ci pentru că cei ce nu se îmbată nu poartă grija pentru cei ce se îmbată. Pentru aceasta şi către voi cei ce sunteţi sănătoţi vorbesc mai ales. De vreme ce şi doctorul lăsând pe cei bolnavi vorbeşte cu aceia care sunt aproape de ei. Către voi dar întind cuvântul rugându-vă ca niciodată să nu vă prindeţi în patima aceasta, şi pe cei prinşi să-i trageţi ca să nu se arate mai răi decât dobitoacele cele necuvântătoare. Fiindcă acelea decât trebuinţa mai mult nimic nu caută; iar aceştia şi decât acelea mai necuvântători s-au făcut, trecând peste hotarele măsurii. Căci cât mai bun decât aceştia este măgarul? Cât mai bun este câinele? Deoarece fiecare din aceste dobitoace - încă şi din celelalte toate - ori de a mânca, ori de a bea va fi trebuinţă, ştie hotar pe îndestulare şi mai mult decât trebuinţa nu primeşte. Că măcar nenumăraţi de vor fi cei ce silesc, nu va suferi să iasă peste măsură. Deci în lucrul acesta şi decât dobitoacele cele necuvântătoare sunteţi voi mai răi. Nu numai lângă cei sănătoşi cu mintea, ci şi lângă voi înşivă. Căci cum că şi decât câinii şi decât măgarii mai necinstiţi v-aţi judecat pe voi înşivă că sunteţi, arătat este de acolo: că pe dobitoacele acestea nu le sileşti să se împărtăşească de hrană peste măsură. Şi de te va întreba cineva: "Pentru ce?" "Ca să nu le vatăm pe ele" vei zice. Iar pentru tine nici această purtare de grijă nu faci. Aşa şi decât acelea te socoteşti pe tine că eşti mai prost şi te treci cu vederea totdeauna împresurat de vifor fiind. Fiindcă nu numai în ziua beţiei suferi vătămarea din beţie, ci şi după ziua aceea, şi precum după ce trec frigurile, vătămarea cea din friguri rămâne, tot astfel şi după ce trece beţia, turburarea beţiei se învârteşte şi în suflet şi în trup. Şi ticălosul trup zace slăbănogit ca o corabie după stricarea de furtună. Iar sufletul lui cel mai ticălos şi după ce s-a slăbănogit trupul

acesta, ridică furtuna şi aprinde pofta, şi când se pare că este înţelept şi înfrânat, atuncea mai vârtos se turbează, nălucind vin, chiupuri, clondire şi pahare. Şi precum după furtună încetând turburarea, rămâne paguba cea din furtună, tot astfel şi aici după beţie. Precum acolo se face lepădare a poverilor, aşa şi aici mai a tuturor bunătăţilor. Măcar întreagă înţelepciune şi înfrânare de va afla, măcar ruşine, măcar pricepere, măcar blândeţe, măcar smerită cugetare, toate le aruncă beţia în noianul fărădelegii.

Dar cele ce urmează nu sunt asemenea. Pentru că acolo după lepădare se uşurează corabia, iar aici mai mult se îngreuiază. Că în locul bogăţiei aceleia, primeşte nisip şi apă şi apă sărată, şi toată sarcina beţiei, carea pe corabie împreună cu călătorii şi cu cârmaciul, îndată o afundă. Deci ca să nu pătimim acestea, să ne izbăvim pe noi de viforul acesta.

Nu este cu putinţă cu beţia a vedea Împărăţia Cerurilor. "Nu vă înşelaţi - zice Apostolul - nici beţivii, nici ocărâtorii, Împărăţia Cerurilor nu vor moşteni!"

Şi ce zic Împărăţia Cerurilor? Fiindcă cu beţia nici cele de aici de faţă nu este cu putinţă a le vedea. Că pe zile ni le face beţia nopţi şi pe lumină întuneric. Şi ochii fiind deschişi, nici cele ce sunt la picioare nu văd cei beţi.

Pentru aceasta bine zice Apostolul[1] că văduva ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă.

Ce zici? Şi muierea cea văduvă nu trebuie să petreacă întru desfătare?

Nu! zice.

Deci dacă şi vârsta şi firea slăbind nici aşa nu este de nevoie desfătarea, ci pricinuieşte moarte, şi moarte veşnică, ce vor zice bărbaţii cei ce petrec întru desfătare? Şi cu cuviinţă zice: "Iar văduva ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă!".

Dar ca să cunoşti aceasta, veniţi să vedem care este lucrul celor vii şi care este al celor morţi; şi unde vom pune pe aceasta.

Cei vii lucrează cele ale vieţii ceea ce va să fie, carea este cu adevărat viaţă. Şi care sunt ale vieţii celei ce va să fie, la care trebuie noi să ne îndeletnicim în toată vremea, ascultă pe Hristos zicând: "Veniţi, moşteniţi Împărăţia carea este gătită vouă de la Întemeierea lumii. Că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat; am însetat şi Mi-aţi dat de am băut".

Cei vii nu se deosebesc de cei morţi numai cu aceasta: că văd Soarele, şi suflă aerul. Nu cu aceasta zicem, ci cu faptul că fac ceva bun. Căci de nu va fi aceasta, cu nimic nu vor fi mai buni decât cei morţi.

---

1 Din Cuvântul 13 la Epistola I către Timotei

Şi ca să cunoşti, ascultă şi cum se poate şi cel ce este mort să fie viu. "Dumnezeu nu este al morţilor - zice - ci al celor vii". Dar aceasta este iarăşi ghicitură. Pe amândouă să le dezlegăm deci.

Este mort cineva de viu, când petrece întru desfătare.

Cum? Numai pântecelui vieţuieşte, iar pe celelalte simţiri nicidecum nu le întrebuinţează. Anume, nu vede cele ce trebuie să vadă, nu aude cele ce trebuie să audă, nu grăieşte cele ce se cuvine să grăiască, nici nu lucrează lucrurile cele vii. Ci precum cel întins pe pat închizând ochii, nimic din cele ce sunt nu simţeşte, tot astfel şi acesta. Iar mai vârtos nu aşa, ci mult mai rău. Că acela şi pe cele bune şi pe cele rele nu le simţeşte, iar acesta numai pe cele rele le simţeşte, iar către cele bune deopotrivă cu cel mort este nemişcat. Deci aşa este şi cel mort. Că nimic din cele ce privesc la viaţa ceea ce va să fie nu-l mişcă pe el, ci ca într-o vizuină întunecoasă şi neguroasă şi peşteră plină de multă necurăţenie luându-l pe el beţia în sânurile sale, îl face să petreacă totdeauna întru întuneric precum cei morţi. Căci când toată vremea petrece, când prinzând, când îmbătându-se, oare nu este întru întuneric? Oare nu este mort? Încă nici dimineaţa, când se pare că este treaz, nu are trezvire curată, pentru că încă vinul cel de seara nu s-a deşertat şi nu s-a scurs, şi pentru că este cuprins tare de pofta celui ce va să urmeze, şi pentru că şi dimineaţa şi pe la amiază- zi petrece în ospeţe, şi toată noaptea în somn adânc şi cea mai multă parte a revărsatului zorilor.

Deci pe acesta - spune-mi - îl vom număra împreună cu cei vii?

Cine va putea spune viscolul cel mult care se face din desfătare, care intră în suflet şi în trupuri? Că precum negura deasă şi necurmată n-o lasă pe rază să strălucească cândva, tot astfel aburii desfătării şi ai vinului ca pe o stâncă apucând pe creeri şi nor gros punând acolo, n-o lasă pe partea raţională a sufletului să se întindă cândva, ţinând pe cel beat întru multă întunecare.

Cât de-acia socoteşti că este înlăuntru viscolul celui ce pătimeşte acestea? Câtă turburare? Căci precum când se face revărsare şi apă trece peste pragurile prăvăliilor, vedem pe cei ce locuiesc într-însele că totdeauna se tubură şi află puţine, hârdaie şi bureţi şi altele multe ca să scoată apa afară, să nu putrezească temeliile şi toate vasele să le facă nefolositoare. Astfel când şi sufletul se va umplea de multa desfătare, se turbură înlăuntru gândurile şi neputând să deşarte ceea ce s-a adunat; pentru că peste aceea intră alta, mult viscol se naşte.

Să nu-mi cauţi la faţa cea veselă şi bucuroasă, ci cercetează cele dinlăuntru şi le vei vedea pline de multă posomorâre. Şi de ar fi fost cu putinţă să scoată cineva sufletul şi să-l pună înaintea ochilor trupului, ai fi văzut sufletul celui ce se desfătează posomorât, trist, mâhnit, istovit. Că pe cât trupul se îngroaşă, pe atâta mai vârtos acela se istoveşte şi mai slab se face. Şi pe cât acela se caută şi se ocroteşte, pe atâta mai vârtos acesta se îngroapă. Şi precum la lumina ochilor de va avea pieliţele cele dinafară groase, nu poate să străbată puterea cea văzătoare şi să vadă, fiindcă raza

se împinge înapoi de grosime şi de multe ori se face întuneric, tot astfel şi trupul când neîncetat se îngraşă, urmează să se înfăşure cu multă grosime.

Dar cei morţi putrezesc şi se strică - zice - şi multe puroaie curg dintr-înşii. Aşa este a vedea şi la ceia ce se desfătează: scurgerea, flegma, mucii, vomitările, râgâieturile. Fiindcă celelalte - care este şi ruşine a le spune - le las. Pentru că atâta este tirania desfătării, încât cele ce nici a le spune nu suferim, acestea le face a le pătimi.

Deci mai întrebi încă, cum curge şi se strică trupul despre toate părţile?

Dar mânâncă şi bea.

Nu este acesta semnul vieţii omeneşti, de vreme ce şi dobitoacele cele necuvântătoare mânâncă şi beau. Deci când sufletul zace mort, ce folos este de mâncare şi de băutură? Că precum trupul zăcând mort, haină cu flori de se va pune deasupra nimic nu foloseşte, aşa şi trupul cu flori fiind înfăşurat împrejurul sufletului celui mort nimic nu-l foloseşte. Căci când totdeauna pentru bucătari, pentru trapezari, pentru pitari îi este sufletului cuvântul şi nimic pentru buna credinţă nu grăieşte, oare nu este mort?

Ce este omul? Să vedem: Cei de afară (laicii) zic că este animal raţional, muritor, primitor de minte şi de ştiinţă.

Iar noi nu de la aceia să punem hotarul. Dar de unde? De la Dumnezeiasca Scriptură.

Unde dar a pus Scriptura hotarul omului? Ascult-o pe ea zicând: "Era omul acela drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu, şi se ferea de tot lucrul rău". Aceasta este omul!

Şi iarăşi altul zice: "Mare oarece este omul, şi cinstit bărbatul milostiv".

Iar pe cei ce nu sunt aşa, măcar de vor fi împărtăşiţi de minte, măcar de vor fi primitori de oricâtă ştiinţă, nu obişnuieşte Scriptura a-i numi oameni, ci câini, cai, năpârci, şerpi, vulpi, lupi şi orice este mai necinstit decât aceste fiare.

Deci dacă aceasta este omul, cel ce petrece în desfătare nu este om. Căci cum va fi, cel ce nimic nu poartă grija de acestea? Că nu este cu putinţă să se urnească împreună desfătarea şi trezvirea, fiindcă acestea sunt surpătoare între dânsele una alteia. Aceasta şi cei de afară zic că pântecele gros minte subţire nu naşte. Obişnuieşte şi "oameni fără de suflet" a-i numi Scriptura. Nu va rămânea Duhul Meu întru oamenii aceştia, pentru că sunt ei trupuri" (Fac. 6,3). Măcar că aveau ei suflet, dar fiindcă îl purtau pe el mort, pentru aceasta "trupuri" i-a zis pe ei. Precum pentru cei cu fapte bune împodobiţi, măcar că au ei trup, însă zicem: "Cu totul este suflet!", "Cu totul este duh!" tot astfel pentru cei ce nu sunt în acest fel zicem cele contrare. Aşa zicea şi Pavel: "Voi nu sunteţi în trup" pentru că nu făceau ei lucrurile trupului. Tot astfel cei ce petrec întru desfătare nu sunt în suflet, nici în Duh.

"Iar ceea ce petrece în desfătare, de vie este moartă" zice. Auziţi cele ce toată vremea petreceţi în ospeţe şi în beţii, cele ce pe săraci îi treceţi

cu vederea topindu-se de foame şi murind, iar voi totdeauna de desfătare muriţi. Pentru că două morţi faceţi: pe a celor necăjiţi; şi pe a voastră; şi pe amândouă pentru că nu păziţi măsura. Iar de aţi fi amestecat saţiul vostru cu lipsa aceea, două vieţi făceaţi!

Ce spargi pântecele tău cu saţiul? Ce topeşti pe al săracului cu lipsa? Pe acesta peste măsură îl îngraşi, pe acela peste măsură îl usuci.

Socoteşte ce sunt bucatele, în ce se schimbă şi ce se fac. Oare nu te îngreuiezi şi auzindu-le acestea? Pentru ce dar te sârguieşti, ca mai multe să le aşezi pe acelea? Nimic alt nu este adăugirea desfătării, fără numai înmulţire a baligii. Pentru că firea are măsuri, şi ceea ce trece peste acelea, nu se face hrană, ci vătămare şi baligă multă.

Hrăneşte trupul, nu-l omorî! Pentru aceasta se numeşte "hrană", nu ca să-l prăpădim pe el, ci ca să-l hrănim. Pentru aceasta socotesc că şi hrana la aceasta iese şi se alege: ca să nu fim poftitori de desfătare. Că de nu ar fi fost aceasta, nici ar fi fost nefolositoare desfătarea, nici n-ar fi vătămat trupul, n-am fi încetat a ne înghiţi unii pe alţii. Dacă pântecele primind tot cât am fi voit, ar fi mistuit şi ar fi trimis în trup, nenumărate războaie şi vrajbe ai fi văzut. Că dacă şi acum măcar că unele se aleg şi se despărţesc în baligă, altele în sânge şi în flegmă nefolositoare şi stricăcioase, însă stăm petrecând în desfătare - şi de multe ori avuţii întregi cheltuim la o masă - de n-ar fi fost astfel sfârşitul desfătării, ce n-am fi făcut?

De mai multă putoare ne umplem pe noi înşine, când mai mult ne desfătăm, pentru că trupul ca un foale despre toate părţile se scurge.

Râgâie astfel cineva, încât vatămă şi creerii celor de aproape. Aburi întunecoşi pretutindenea ies din trup ca dintr-un cuptor, fierbinţeala putrezind înlăuntru. Iar dacă cei de aproape astfel se îngreuiază, ce socoteşti că pătimesc creeri înlăuntru lovindu- se şi clătinându-se adeseori de aburi? Dar ţevile sângelui ce fierbe şi se închide? Dar plămânul şi splina? Dar şanţurile baligii şi umblătorile? Şi lucrul cel mai rău: că pentru şanţurile acestea ale baligii purtăm grija ca să nu se închidă şi să trimită baliga în sus, toate facem pentru aceasta împingând cu drugi şi trăgând cu sape. Iar pe şanţurile pântecelui nostru nu le curăţim, ci le închidem şi le îndesim. Suindu-se baliga în sus, unde şade însuşi împăratul - creerii zic - nici o purtare de grijă nu facem. Pentru aceasta nu ca şi cum am avea împărat cinstit, aşa toate le facem, ci ca şi cum am avea un câine necurat. Pentru aceasta Dumnezeu departe a aşezat: mădulările acelea, ca să nu primească nici o vătămare dintr-însele. Dar nu lăsăm noi, ci toate le stricăm cu trecerea peste măsură. Şi ce poate zice cineva celelalte răutăţi? Închide şanţurile umblătoarelor şi vei vedea că îndată se naşte boală stricătoare. Apoi putoarea ceea ce vine de afară naşte boală stricătoare, iar ceea ce este înlăuntru şi despre toate părţile se închide de strâmtorarea trupului şi nu are unde să se deşarte, oare nu pricinuieşte nenumărate boli şi trupului şi sufletului?

Şi ce este mai cumplit, fiindcă către Dumnezeu mulţi se necăjesc, zicând: "Ce este aceasta: baligă ne-a legiuit a purta!" - iar ei cresc baliga!

Pentru aceasta a legiuit Dumnezeu, ca măcar aşa să te izbăvească de desfătare, ca măcar aşa să te plece să nu te pironeşti la cele ale vieţii acesteia. Iar tu nici aşa nu suferi să încetezi de desfătare ci până la gâtlej, până în vremea mesei, iar mai vârtos nici până atuncea nerămânând dulceaţa, stăruieşti şi petreci în desfătare. Oare nu îndată ce a trecut peste limbă şi peste grumaji, s-a stins şi dulceaţa? Pentru că simţirea este în gustare, iar după aceea nu mai este, ci este multă greaţă, sau nemistuind stomacul, sau cu multă greutate făcând aceasta.

Cu cuviinţă dar zicea: "Ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moată". Fiindcă nimic nu poate nici a auzi, nici a grăi sufletul cel ce petrece întru desfătare. Se face molatec, trândav, slăbănog, fricos, umplut de obrăznicie, de ciocoinicie, de neînvăţătură, de mânie, de iuţime, de toate răutăţile plin, iar de bunătăţile cele contrare pustiu şi lipsit.

Apoi alta: Şi de alt păcat prea cumplit se împărtăşesc cei ce se desfătează[1], că de multe răpiri sunt pline aceste ospăţuri. Să nu-mi vezi cărnurile puse înainte, nici plăcintele, ci socoteşte şi de unde s-au adunat, şi vei vedea că din supărare şi asuprire, din silă şi din răpire.

Dar nu sunt aceste ospeţe - zice - dintru acestea - să nu fie! - Căci nici eu nu voiesc.

Dar deşi de acestea vor fi curate, nici aşa nu sunt izbăvite de prihăniri ospeţele cele cu multă cheltuială. Ascultă cum şi fără de acestea vinuieşte Proorocul astfel zicând: "Vai celor ce beau vinul cel strecurat, şi cu mirurile cele mai de frunte se ung". Vezi cum şi pe desfătare o prihăneşte? Pentru că nu o vinuieşte aici pe răpire, ci numai pe desfătare.

Şi tu mânânci peste măsură, iar Hristos nici ce este de trebuinţă nu are! Tu plăcintele cu îndestulare, iar Acela nici pâine uscată. Tu vrei vin de la thas, adică ales, iar Aceluia nici un pahar de apă rece nu I-ai dat fiind însetat. Tu şezi pe aşternut moale şi împodobit, iar Acela piere de ger. Pentru aceasta măcar de vor fi ospeţele curate de răpire şi aşa sunt spurcate, pentru că tu toate faci peste trebuinţă, iar Aceluia nici trebuinţa nu îi dai, măcar că te desfătezi întru ale Lui.

Ci de erai epitrop al vreunui copil şi luând bunătăţile lui, l-ai fi trecut cu vederea pe el afându-se în cea mai de pe urmă nevoie, nenumăraţi pârâşi ai fi avut, şi ai fi luat pedeapsa cea după pravile. Iar pe cele ale lui Hristos luând şi aşa în zadar cheltuindu-le, nu socoteşti că vei da seamă?

Acestea le zic nu pentru aceia care aduc la mesele lor curve. Fiindcă către aceia nici un cuvânt nu-mi este mie, precum nici către câini!

1 Din Cuvântul 48 la Matei

Nici pentru cei ce răpesc şi umplu pântecele altora. Că nici cu aceştia nu am eu vreo împărtăşire, precum nici cu porcii şi cu lupii.

Ci pentru cei ce se desfătează de avuţia lor, iar altora nu dau, pentru cei ce cheltuiesc cele părinteşti în zadar. Că nici aceştia nu sunt afară de mâhnire.

Căci cum vei scăpa de prihănire - spune-mi - şi de vinuiri când linguşitorul tău îşi umple pântecele - şi câinele ce stă de faţă - iar Hristos nici de acestea vrednic nu se pare la tine? Când acela pentru râs atâta ia, iar Acesta pentru Împărăţia Cerurilor nici cea mai mică parte dintru acestea? Acela pentru că a zis ceva de glumă săturându-se s-a dus, iar Acesta învăţându-ne pe noi cele ce de nu ne-am fi învăţat nimic nu ne-am fi deosebit de câini, nici de aceleaşi nu se învredniceşte, de care acela?

Te cutremuri auzind acestea. Deci cutremură-te pentru lucruri! Scoate afară pe măgulitori şi linguşitori, şi fă să şază împreună cu tine Hristos! De Se va împărtăşi de sare şi de masă împreună cu Tine, va fi blând ţie când va judeca. Ştie să se cucerească de masă. Că dacă tâlharii ştiu, cu mult mai vârtos Stăpânul. Că socoteşte cum pe curva aceea de la masă a îndreptat-o, şi lui Simon îi împută zicând: Sărutare mie nu mi-ai dat. Că dacă nefăcând tu acestea te hrăneşte, cu mult mai vârtos de vei face îţi va răsplăti.

Nu căuta la cel sărac că vine întinat şi soios, ci pune în minte că Hristos prin acela calcă în casa ta, şi încetează de cruzime şi de cuvintele cele aspre, cu care totdeauna speli pe cei ce vin, supărători, petrecători în zadar şi altele mai rele decât acestea numindu-i.

Şi socoteşte când zici acestea, linguşitorii care lucruri îţi fac ţie? De folosesc ceva casa ta?

Vei zice: Prânzul îl fac dulce.

Cum dulce, când li se dau palme şi grăiesc cuvinte de ocară?

Şi ce este mai urât şi mai greţos decât aceasta, când pe cel făcut după chipul lui Dumnezeu îl baţi, şi din ocara către acela îţi aduni veselie, priveliştе făcându-ţi casa şi umplând ospăţul de măscărici şi celor de la clup urmând cel de bun neam şi slobod? Că acolo se vede râs şi pălmuiri.

Deci pe acestea dulceaţă le numeşti, spune-mi? - pe cele care sunt vrednice de multe lacrimi? Care sunt vrednice de multe plânsuri şi vaiete? Şi fiind trebuinţă să-i aduci pe ei la viaţă cu fapte bune, fiind trebuinţă să-i sfătuieşti cele cuviincioase, tu îi împingi la jurăminte strâmbe şi la cuvinte fără de rânduială şi veselie numeşti lucrul? Şi socoteşti că lucrul cel ce pricinuieşte gheena este materie de dulceaţă? Căci când vor fi lipsiţi de cuvinte de glumă, toată treaba o sfârşesc ei cu jurământuri şi cu mincinoase jurământuri. Deci oare de râs sunt vrednice acestea, iar nu de plânsuri şi de lacrimi? Cine având minte va zice acestea?

Acestea zic, nu oprind a se hrăni ei, dar nu pentru acest fel de pricină. Hrana să aibă pricina iubirii de oameni, nu a cruzimii; mila, nu ocara! Pentru că este sărac hrăneşte-l, pentru că se hrăneşte Hristos,

hrăneşte-l, nu pentru că bagă înăuntru cuvinte sataniceşti şi ruşinează viaţa sa. Nu cerceta la el că râde pe dinafară, ci cercetează ştiinţa gândului lui şi atuncea vei vedea cât de mult se blestemă pe sine, suspină şi plânge. Iar dacă nu se arată, şi aceasta pentru tine nu se arată.

Deci să fie oameni săraci şi slobozi cei împreună cu tine ospătători, nu carii fac jurăminte strâmbe, nici măscărici. Iar de voieşti să le ceri lor şi răsplătire a hranei, porunceşte, de vor vedea ceva făcându-se din cele necuviincioase, să mustre, să sfătuiască, să ajute la purtarea de grijă a casei, la povăţuirea slugilor. Ai copii, părinţi de obşte împreună cu tine ai acelora să fie, împreună cu tine să împărţească povăţuirea, dobânzi să-ţi aducă ţie pe cele ce plac lui Dumnezeu. În neguţătorie Duhovnicească bagă-i pe ei.

De vei vedea pe cineva că are trebuinţă de apărare, porunceşte să ajute, rânduieşte-le să slujească.

Prin aceştia vânează pe cei străini, prin aceştia îmbracă pe cei goi, prin aceştia trimite la temniţă, dezleagă nevoile cele străine.

Această răsplătire să-ţi dea el ţie pentru hrană, care şi pe tineri şi pe aceia îi foloseşte şi nici o osândă nu are.

Prin acestea şi prieteşugul se strânge mai vârtos. Fiindcă acum deşi se par că sunt iubiţi, însă se ruşinează, fiindcă vieţuiesc în zadar lângă tine. Iar de vor săvârşi acestea, şi ei mai cu lesnire vor petrece, şi tu mai cu dulceaţă îi vei hrăni, ca cel ce nu cheltuieşti în zadar şi fără de folos, şi aceia cu îndrăzneală vor vieţui împreună cu tine şi cu cuviincioasa slobozenie. Casa ta în loc de priveliştе, Biserică se va face ţie, diavolul va fugi şi Hristos va intra în ceata Îngerilor. Că unde Hristos, acolo şi Îngerii, şi unde Hristos şi Îngerii, acolo şi Cerul, acolo lumină mai luminoasă decât aceasta a Soarelui.

Iar de voieşti să dobândeşti printr-înşii şi altă mângâiere, porunceşte când eşti slobod să ia cărţi şi să citească Dumnezeiasca Lege. Mai cu drag îţi vor sluji ţie la acestea decât la acelea. Că acestea şi pe tine şi pe aceia îi face mai cucernici. Iar acelea pe toţi împreună vă ruşinează: pe tine ca pe un ocărâtor şi beţiv, iar pe aceia ca pe nişte ticăloşi şi lacomi cu pântecele. Că dacă spre ocară îi hrăneşti, acest lucru este mai cumplit decât dacă i-ai fi omorât. Iar dacă spre folos şi dobândă, acest lucru este iarăşi mai folositor decât dacă duşi fiind la moarte i-ai fi întors şi i-ai fi izbăvit. Şi acum decât slugile mai mult îi ruşinezi pe ei, şi slugile decât aceştia mai multă îndrăzneală au şi slobodă ştiinţa gândului; iar atuncea întocmai cu Îngerii îi vei face.

Deci şi pe aceştia şi pe tine te izbăveşte şi ridicând numele de linguşitori, numeşte-i împreună ospătători, şi lepădând numirea de măgulitori, pune numirea de prieteni. Pentru aceasta şi prieteşugurile a făcut Dumnezeu, nu spre vătămarea celor ce sunt iubiţi şi a celor ce sunt iubitori, ci spre binele şi folosul lor. Iar aceste prieteşuguri decât toată vrajba sunt mai cumplite. Că de la vrăjmaşi de vom voi, ne şi folosim; iar de la aceştia nevoie este negreşit a ne vătăma.

Deci nu ţinea prieteni, învăţători de vătămare. Nu ţinea prieteni carii sunt profitori de masă mai mult decât de prieteşug. Pentru că toţi aceştia, de vei înceta desfătarea, încetează şi ei prieteşugul. Iar cei ce petrec împreună cu tine pentru fapta bună, stau totdeauna suferind toată turburarea şi furtuna, iar neamul linguşitorilor de multe ori şi îţi răsplătesc ţie, şi auz rău împrăştie pentru tine. Că dintru aceasta ştiu pe mulţi din cei slobozi şi de bun neam că au luat păreri şi opiniuni rele, şi unii pentru farmece, iar alţii pentru preacurvii s-au prihănit. Căci când nu au nici un lucru, ci în zadar petrec viaţa lor, ca cei ce ar sluji tuturor la acestea de mulţi se propun.

Deci şi de opiniune rea izbăvindu-ne pe noi şi mai înainte de toate de gheena ceea ce va să fie, şi cele plăcute lui Dumnezeu făcând, pe acest diavolesc obicei să-l stricăm pentru ca şi mâncând şi bând toate spre Slava lui Dumnezeu să le facem, şi de Slava cea de la Dânsul să ne îndulcim. Pe carea fie ca noi toţi să o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Slava şi Stăpânirea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 24
Pentru desfătare şi beţie

Cel ce s-a suspus pe sine dezmierdărilor[1] nici a vieţui nu mai poate pentru scârbele cele dintr-însele şi fricile şi primejdiile şi mulţimea patimilor celor nenumărate. Că ori moarte de va aştepta, a murit de frică mai înainte de moarte. Ori boală de va prepune, ori ocară, ori sărăcie, ori altceva din cele nenădăjduite, a pierit şi s-a prăpădit.

Deci ce poate fi mai ticălos decât viaţa aceasta?

Dar cel ce trăieşte cu Duhul nu este întru acest fel ci şi decât fricile şi decât mâhnirea, decât primejdiile şi decât toată prefacerea stă mai presus. Nu pentru că nu suferă nimic, ci, ceea ce este mult mai mare, pentru că şi năpădind ele le defaimă.

Cum va fi aceasta? Dacă Duhul totdeauna va locui întru noi.

Deci aceasta mai vârtos este viu care a murit vieţii aceşteia.

Şi ca să se facă mai luminată ceea ce se zice, să aducem doi oameni, pe unul de dat la dezmierdări, la dezmierdări şi la amăgirea vieţii acesteia. Iar pe altul mort acestora. Să vedem care este mai vârtos cel ce este viu. Şi să fie dintru aceşti doi unul foarte bogat şi vestit, hrănind măgulitori şi ciocoi şi toată ziua să o cheltuiască la acestea mâncând şi bând; iar celălalt în sărăcie petrecând, în post, şi în cealaltă aspră petrecere şi filosofie. Seara numai să se împărtăşească de hrana cea de nevoie, iar de voieşti şi două şi trei zile să petreacă flămând. Deci care din aceşti doi se va zice că este cel ce mai vârtos este viu?

Cei mai mulţi - ştiu bine eu - vor zice socotind pe acela care zburdă şi împrăştie cele ale sale. Iar noi pe acela care se împărtăşeşte cu măsură de cele bune. Deci fiindcă este pricire şi prigonire acum, să intrăm în casele amândurora, şi atuncea mai vârtos când ţie ţi se pare mai mult că este viu bogatul întru însăşi vremea desfătării, şi intrând să vedem în carea stare se află amândoi. Pentru că din fapte se vede şi cel viu şi cel mort!

Deci pe unul îl vom afla în cărţi petrecând, sau în rugăciuni şi în post sau în altceva din cele de nevoie priveghiind, treaz fiind şi cu Dumnezeu vorbind. Iar pe altul îl vom vedea afundat în beţie şi nimic mai bine

1 Din Cuvântul 13 la Epistola către Romani

aflându-se decât cel mort. Şi de vom aştepta până seara, mai multă vom vedea pe moartea aceasta că năpădeşte asupra lui, iar după aceea că iarăşi somnul îl cuprinde pe el. Iar pe celălalt că şi noaptea este treaz şi priveghează.

Deci pe carele vom zice mai mult că este viu, pe cel ce se află întru nesimţire şi zace înaintea tuturor spre râs, sau pe cel ce lucrează şi vorbeşte cu Dumnezeu? Că la acela de te vei apropia şi vei zice ceva din cele de nevoie, nimic nu îl vei auzi grăind, precum nici pe cel mort. Iar cu aceasta măcar noaptea, măcar ziua de vei pofti să te întâlneşti, înger mai vârtos vei vedea decât om, şi-l vei auzi pe el filosofând pentru lucrurile cele din Cer. Vezi că acesta este viu mai mult decât cei vii, iar acela se află mai în ticăloşie şi decât cei morţi?

Şi de se va părea că lucrează, unele în loc de altele vede şi cu cei nebuni este asemenea, iar mai vârtos şi decât aceia este mai ticălos. Că pe aceia de îi va ocărâ cineva, şi ne este milă tuturor de cel ocărât, şi mustrăm pe cel ce l-a ocărât. Iar asupra acestuia măcar de vom vedea pe cineva că sare, nu numai nu ne plecăm spre milă, ci şi îl osândim pe cel ce zace jos.

Deci aceasta - spune-mi - oare viaţă este?

Oare nu este mai cumplită decât nenumărate morţi?

Vezi că cel ce se desfătează nu este numai mort, ci şi decât cel mort mai rău, şi decât cel îndrăcit mai ticălos? Că de acesta le este milă, iar pe acela îl urâm. Şi acesta dobândeşte iertăciune, iar acela ia muncă pentru că boleşte. Iar dacă pe dinafară este atâta de râs scoţând bale putrede şi puţind a vin împuţit, socoteşte pe ticălosul suflet carele este îngropat ca într-un mormânt întru astfel de trup, cum urmează să se afle. Că aceeaşi este a vedea precum dacă cineva va face cu multă stăpânire ca asupra unei fecioare cinstite, înţelepte, slobode, frumoasă şi de bun neam să sară o slujnică barbară şi de ocară, necurată şi să o ocărască pentru că astfel de lucru este beţia.

Deci cine din cei ce au minte nu va alege de nenumărate ori mai bine să moară decât să trăiască aşa o zi? Că măcar făcându-se zi sculându-se din comedia aceea se va părea că este treaz, nici atuncea de curată înfrânare nu se îndulceşte, pentru că norul acela este din viscolul beţiei încă stă înaintea ochilor.

Iar şi de se va da că el este curat treaz, care este folosul? Că spre nimic nu-i foloseşte lui trezvirea aceasta, fără numai spre a vedea pe grăitorii de rău. Deoarece când face cele necuviincioase, atâta dobândeşte: că nu simţeşte pe cei ce îl râd. Dar făcându-se ziuă şi pe această mângâiere o pierde, de vreme ce simţeşte că şi slugile cârtesc, şi muierea se ruşinează, şi prietenii clevetesc şi vrăjmaşii râd.

Ce poate fi mai ticălos decât viaţa aceasta: ziua a se râde de toţi şi seara iarăşi aceleaşi necuviinţe a face?

Dar ce? Voieşti lacomii şi asupritorii să-i aducem în mijloc? Căci şi aceasta iarăşi este altă beţie mai cumplită. Iar dacă este beţie şi moarte

este negreşit mult mai rea decât aceea, pentru că beţia este mai cumplită. Că nu este aşa rău a se îmbăta cineva de vin, precum de pofta banilor. Pentru că acolo paguba până la boală stă şi se sfârşeşte întru nesimţirea şi pierzarea acestuia ce se îmbată. Iar aici vătămarea trece la nenumărate suflete, feluri de războaie despre toate părţile aprinzând.

Veniţi dar şi pe acesta să-l alăturăm cu acela şi să vedem în care se împărtăşeşte cu acela, şi în care iarăşi îl întrece pe acela, şi să facem astăzi asemănare beţivilor. Deoarece către fericitul acela, care trăieşte cu Duhul nici să se alăture aceştia de-acia, ci între dânşii ei să se cerceteze unul cu altul. Iarăşi masa să o aducem în mijloc, carea este plină de nenumărate ucideri.

Deci în care se împărtăşesc şi se asemenează între dânşii unul cu altul?

Întru însăşi firea boalei, pentru că felul beţiei este deosebit. Pentru că unul se face din vin, iar altul din bani. Iar boala este asemenea, pentru că asemenea amândoi de poftă necuvioasă sunt cuprinşi: fiindcă şi cel ce se îmbată de vin, pe cât va bea mai multe pahare, pe atâta pofteşte mai multe. Şi cel ce pofteşte bani, pe cât va dobândi mai mulţi, pe atâta mai mult aprinde flacăra poftei şi îşi face lui mai cumplită setea.

Deci întru acestea sunt asemenea. Iar cu alta iarăşi iubitorul de argint întrece.

Care este aceasta? Acela pătimeşte lucru după fire, pentru că vinul fierbinte fiind şi crescând pe uscăciunea cea firească, aşa face pe beţivi de însetează. Iar celălalt de unde pururea pofteşte mai multe? De unde? Când mai mult se va îmbogăţi, atuncea mai vârtos este întru sărăcie. Nedumerită şi cu greu de înţeles este boala aceasta şi cu ghicitura mai vârtos este asemenea.

Dar să-i vedem pe ei, de socotiţi, şi după beţie. Iar mai ales pe iubitorul de argint niciodată nu este a-l vedea după beţie, pentru că totdeauna este beat. Deci pe amândoi beţi fiind să-i vedem şi să socotim care este mai mult de râs şi să-i închipuim pe ei scriindu-le iarăşi cu de-amănuntul aşezarea şi năravul lor.

Deci vom vedea pe cel ce este din vin nebun, că făcându-se seară, deschişi fiindu-i ochii, pe nimeni nu vede, ci în zadar şi în deşert se învârteşte şi cu cei ce se întâmpină se loveşte, se sfarămă şi se goleşte fără de ruşine şi fără de cuviinţă. Şi măcar muierea de va fi de faţă, măcar fata, măcar slujnica, măcar oricarele, va râde tare.

Deci şi pe lacomul şi hrăpitorul veniţi să-l aducem în mijloc. Că aici nu numai de râs sunt vrednice cele ce se fac, ci şi de blestem, de multă mânie şi de nenumărate trăsnete.

Însă acum să vedem râsul. Că şi acesta asemenea cu acela pe toţi nu-i cunoaşte şi pe prieteni şi pe vrăjmaşi. Şi asemenea fiindu-i ochii deschişi este orbit. Şi precum acela toate - vin, tot astfel şi acesta toate bani le vede! Încă şi borâtura este mult mai cumplită, pentru că nu varsă hrană,

ci cuvinte de ocară, de înjurături, de războaie, de morţi, trăgând şi nenumărate trăznete de sus asupra capului său. Şi precum este trupul celui beţiv gălbecios şi slăbănog, aşa este şi sufletul aceluia. Iar mai vârtos nici trupul însăşi nu este izbăvit de această boală, ci şi mai mult cuprins pentru că mai cumplit decât vinul grija, mânia şi privegherea îl mănâncă pe el şi câte puţin îl roade de tot. Cel cuprins de beţie măcar noaptea poate să se trezvească,iar acesta totdeauna este beat, ziua şi noaptea şi deştept şi dormind decât tot legatul, şi decât cei ce lucrează în ocnele metalurilor, şi decât orice altă mai cumplită muncă mai mult pedepsindu-se.

Deci aceasta - spune-mi - viaţă este, iar nu moarte, iar mai vârtos şi decât toată moartea mai ticăloasă?

Pentru că moartea odihneşte trupul şi izbăveşte de râs şi de ocară şi de păcate, iar beţia în toate acestea aruncă.

Că precum într-o cetate ce se înconjură de vrăjmaşi multă turburare se face intrând înlăuntru vrăjmaşii[1], tot astfel se face în suflet intrând înlăuntru vinul şi desfătarea.

Cui îi e vai? Cui sunt gâlcevi? Cui necazuri şi sfezi? Cui judecată? Oare nu celor ce se zăbovesc la vin? Ai cui ochi sunt urduroşi?

Dar oricâte vom zice, nu vom depărta pe cei ce se îndeletnicesc la desfătare de nu vom aduce patima asupra altuia.

Întâi către muieri să ne fie nouă cuvântul: Nimic nu este mai de ocară decât muierea ceea ce se desfătează. Nimic nu este mai de ocară decât ceea ce se îmbată; se înnegreşte floarea feţei ei, se turbură alinarea şi blândeţea ochilor precum când un nor se vâră sub razele Soarelui. Mojicesc lucru este acesta şi de rob şi plin de toată mojicia. Cât este de greţoasă muierea ceea ce suflă vin împuţit şi putred, ceea ce râgâieşte zeamă de cărnuri putrede, ceea ce este îngreuiată şi nu poate să se deştepte, ceea ce este roşie peste măsură, ceea ce este plină de multă căscătură şi negură?

Dar ceea ce se depărtează de desfătare nu este întru acest fel, ci cinstită, înţeleaptă şi frumoasă. Fiindcă multă frumuseţe pune împrejurul trupului aşezarea sufletului! Pentru ca să nu socoteşti că acesta se face numai din chipul cel trupesc. Dă o fecioară frumoasă turburată, limbută, ocărâtoare, beţivă, cheltuitoare; oare nu este mai urâtă decât toată cea de ocară? Iar de se va ruşina, de va tăcea, de se va învăţa să fie ruşinoasă, să grăiască măsurat, să se îndeletnicească la posturi, îndoită este podoaba, mai multă este frumuseţea, mai iubită faţa, fiind plină de înţelepciune şi de podoabă.

Voieşti acum să vorbim şi pentru bărbaţi? Ce este mai urât şi mai de ocară decât omul cel beat? Este de râs slugilor, este de râs vrăjmaşilor, ticălos către prieteni, de nenumărată osândire vrednic, mai vârtos este fiară

1 Din Cuvântul 27 la Faptele Apostolilor

decât om. Pentru că a mânca mult este a pardosului, leului şi ursului. Cu cuviinţă. Fiindcă acelea nu au suflet cuvântător. Încă şi acelea de vor mânca peste cuviinţă şi peste măsura cea rânduită lor de la fire, au prăpădit tot trupul. Cu cât mai mult noi aşadar? Pentru aceasta mic ne-a făcut nouă Dumnezeu pântecele. Pentru aceasta puţină măsură de hrană a rânduit, ca să ne înveţe cum să purtăm grija de suflet.

Să luăm aminte la facerea noastră şi vom vedea că o părticică întru noi are această lucrare. Că gura noastră şi limba este rânduită spre laude. Gâtlejul spre glas. Pentru aceasta şi nevoia firii ne-a legat pe noi, ca nici fără de voia noastră să nu cădem în multă supărare. Că dacă desfătarea nu ar fi avut dureri, nici boale şi neputinţe, înfricoşat lucru ar fi fost. Iar acum ţi-a pus ţie hotare ale firii, ca nici voind să nu le treci.

Nu cauţi dulceaţă, iubitule? Aceasta de la îndestulare şi netrecerea peste măsură o vei afla.

Nu - sănătate? Şi aceasta!

Nu - negrijă? Şi aceasta!

Nu - slobozenie? Nu - tărie a trupului? Nu - bună aşezare a lui? Nu - trezvire a sufletului? Nu - deşteptare?

Astfel toate bunătăţile sunt aici! Iar în beţie sunt cele contrare: greaţa, reaua aşezare, boala, mojicia, cheltuiala.

De unde dar la aceasta alergăm toţi?

Din boală! Căci spune-mi: Pentru ce cel bolnav cere ceea ce îl vatămă? Au nu şi aceasta este semn că este bolnav? Pentru ce cel şchiop nu umblă drept? Au nu din lenevire şi dintru a nu voi să meargă la doftor? Deoarece din lucruri unele au dulceaţa vremelnică, iar munca veşnică. Iar altele dimpotrivă: răbdarea vremelnică, iar desfătarea veşnică. Deci cel ce este atâta de molatic şi trândav, cât să nu treacă cu vederea şi să defaime pe dulceţile cele de acum pentru cele ce vor să fie, degrab se prinde.

Spune-mi: Isav de unde s-a prins? De unde a cinstit şi ales pe dulceaţa cea de faţă mai mult decât cinstea ceea ce era să fie? Din moliciune. Iar însăşi aceasta de unde, zice, din noi înşine. Şi arătat este de acolo. Căci când voim ne ridicăm pe noi înşine şi răbdători ne facem.

Deci de vezi cândva vreo nevoie, de multe ori şi numai silindu-ne şi prigonindu-ne, am cunoscut ceea ce este de folos. Deci când vei vrea să te desfătezi, socoteşte vremelnicia şi trecerea dulceţii, paguba - fiindcă pagubă este cu adevărat împreună cu vătămarea sa a cheltui atâţia bani - bolile, neputinţele, şi defaimă desfătarea!

Câţi voieşti să-ţi număr că au pătimit rele din desfătare? Noe s-a îmbătat şi s-a golit şi vezi câte răutăţi s-au făcut dintru aceasta.

Isav pentru lăcomia pântecului a vândut naşterile cele dintâi şi la uciderea de frate s-a pornit "Norodul lui Israil a şezut de a mâncat şi a băut şi s-a sculat de "a jucat" - pentru aceasta când mănânci şi bei adu-ţi aminte de Domnul Dumnezeul tău. Că în prăpastie au căzut cei ce au căzut în desfătare!

"Văduva ceea ce petrece în desfătare, de vie este moartă"; şi iarăşi: "Îngroşatu-s-a, îngrăşatu-s-a şi s-a lepădat cel iubit".

Şi iarăşi Apostolul: "Purtarea de grijă a trupului să nu o faceţi spre pofte".

Nu legiuiesc post, fiindcă nici nu este cel ce aude, ci leapăd îmbuibarea, tai desfătarea pentru folosul vostru. Căci precum pârâul, astfel desfătare pe toate le răstoarnă; nimic nu este care să o oprească pe ea. Scoate dintru Împărăţie...

Ce mai mult? Voieşti să te desfătezi? Dă săracilor, cheamă pe Hristos, ca şi după ce se va ridica masa să ai să te desfătezi. Că acum dacă nu ai, cu cuviinţă este, fiindcă nici nu stau cele de aici; iar atunci vei avea.

Voieşti să te desfătezi? Hrăneşte sufletul, dă-i lui bucate de care are obicei, nu-l omorâ pe el cu foamea.

Vreme este de război, vreme este de nevoinţă. Şi tu şezi desfătâdute? Nu vezi şi pe aceia cărora li s-au încredinţat sceptrurile că în oştirile cele de afară vieţuiesc simplu?

"Nu ne este nouă lupta împotriva sângelui şi a trupului", iar tu te îngraşi pe tine vrând să te lupţi?

Stă scrâşnind cu dinţii vrăjmaşul tău. Iar tu te răsfeţi şi te pironeşti la masă!

Ştiu că în zadar le zic acestea, dar nu către toţi. Cel ce are urechi de auzit, să audă! Hristos se topeşte de foame, iar tu te spargi de îmbuibarea pântecelui. Amândouă acestea sunt fără de măsură.

Ce rău nu face desfătarea? Pentru aceea nu ştiu cum şi are acest nume. Dar precum slava necinste fiind şi bogăţia fiind sărăcie, astfel s-au numit, în acest fel şi desfătarea îngreţoşare fiind.

Oare urmează să ne jerftim de ne îngrăşăm pe noi înşine?

Ce dai viermelui masa strălucită?

De ce înmulţeşti puroaiele?

De ce aşezi izvoare de sudori şi de putore?

Ce te faci pe tine netrebnic spre toate?

Voieşti să se facă tare ochiul? Fă trupul puternic. Pentru că în strune, cea groasă şi necurăţită este nefolositoare spre versuri; iar cea curăţită despre toate părţile este puternică şi folositoare spre răsunare.

De ce îngropi sufletul? De ce faci zidul mai gros? De ce faci fumul şi norul, când aburii ca o ceaţă despre toate părţile se suie? Deşi nimeni altul, măcar luptătorii să te înveţe pe tine că trupul cel uscăcios este mai tare. Deci şi sufletul cel ce filosofează este mai puternic. Deoarece cu călăreţul şi cu calul este asemenea. Şi este a vedea, precum la oamenii cei dedaţi la desfătare şi graşi, aşa şi caii cei graşi sunt cu greu mişcători şi multă supărare fac călăreţului. Iubit lucru este ca călăreţul având cal blând şi tare să poată să ia darul. Iar când este silit călăreţul să-l tragă pe el şi căzând de nenumărate ori îmboldindu-l să nu-l scoale, măcar foarte iscusit de ar fi el, se va scăpa de biruinţă. Deci să nu trecem cu vederea pe sufletul

nostru supărat fiind pentru trup, ci şi pe acela să-l facem mai străbătător la vedere. Aripa lui să o facem uşoară, legăturile mai slabe. Să-l hrănim pe el cu cuvinte, cu înfrânare, numai cât să fie trupul sănătos; cât să fie puternic, cât să se bucure şi să nu pătimească durere.

Pentru ce îngraşi trupul[1] - spune-mi - au doară avem să te jertfim? Au doară să te punem înainte pe masă? Păsările bine le îngraşi, iar mai vârtos nici pe acelea bine. Căci când se vor îngrăşa sunt netrebnice spre rânduiala hranei celei sănătoase. Atâta de rău lucru este desfătarea, cât arată vătămarea şi în jivinile cele necuvântătoare. Că şi pe acelea de se vor desfăta le facem netrebnice şi lor şi nouă. Că şi prisosinţele nemistuite şi fără de rânduială, şi putrejunea cea mai umedă din untura aceea se face. Dar cele ce nu se hrănesc aşa, ci precum ar fi zis cineva cu post petrec şi cu hrană măsurată, şi se ostenesc şi trudesc, acestea şi lor şi altora sunt prea folositoare şi spre hrană, şi spre toate celelalte. Deci cei ce se hrănesc cu acestea sunt mai sănătoşi. Iar cei ce se hrănesc cu acestea sunt asemenea lor trândavi şi bolnăvicioşi făcându-se, şi legătura mai cumplită. Că nimic aşa nu este vrăjmaş şi vătămător trupului, precum desfătarea. Nimic nu-l sparge, nu-l afundă şi nu-l strică pe el aşa, precum îmbuibarea şi neânfrânarea. Pentru aceea de aici mai vârtos se va minuna cineva de nebunia lor, că nici atâta nu le este lor milă de dânşii pe cât altora de foale. Că întru acelea cei ce vând vinaţele, nu lasă să le umple mai presus de cuviinţă, ca să nu se spargă. Iar pe ticălosul pântece, aceştia nici de această purtare de grijă nu-l învrednicesc. Ci când îl umple pe el şi îl sparg şi până la urechi, până la nări, până la gâtlej îl umple de vin îndoită strâmtorarea ce aceasta făcând, şi duhului şi puterii celei ce iconomiseşte pe jivină. Că au doară pentru aceasta ţi s-a făcut ţie gâtlejul, ca până la gură sus să-l umple pe el de vin putred şi de cealaltă stricăciune? Nu pentru aceasta, o, omule, ci ca mai întâi şi mai vârtos să cânţi lui Dumnezeu şi să înalţi sfintele Rugăciuni şi să citeşti Dumnezeieştile Legi, şi să sfătuieşti pe cei de aproape cele de folos. Iar tu ca şi când pentru aceasta luându-l pe el, în slujba aceea nici puţină vreme nu îl laşi să zăbovească, ci în toată viaţa la robia cea rea îl supui pe el. Şi precum cineva luând alăută care are strune de aur şi este bine întocmită, în loc de a cânta cu ea cântarea cea dulce o afundă în multă baligă şi noroi, aşa fac şi aceştia. Iar baligă n-am numit-o pe hrană, ci pe desfătarea şi pe desfrânarea cea multă. Fiindcă ce depăşeşte trebuinţa, nu mai este hrană, ci vătămare. Numai pântecele s-a făcut numai pentru primirea bucatelor, iar gura şi gâtlejul, şi limba, şi pentru altele mai de nevoie decât acestea.

Iar cu mult mai vârtos nici pântecele pentru primirea bucatelor câte s-ar întâmpla, ci pentru primirea bucatelor celor măsurate. Aceasta arată el

1 Din Cuvântul 44 la Matei

când cu nenumărate chipuri strigă asupra noastră, când îl supărăm pe el prin lăcomia aceasta.

Dar nu strigă numai asupra noastră, ci şi ne răsplăteşte pentru nedreptate pedepsindu-ne pe noi cu pedeapsa cea mai de pe urmă. Şi întâi pedepseşte picioarele care ne ţin şi ne duc pe noi la ospeţele acelea rele. Apoi mâinile care îi slujesc lui legându-le, pentru că i-au adus lui atâtea şi astfel de bucate. Iar multora şi însăşi gura s-a întors şi capul şi ochii. Şi precum o slugă, când i se porunceşte ceva mai mult de puterea sa, înnebunindu-se ocăreşte de multe ori pe cel ce i-a poruncit, tot astfel şi aceasta, împreună cu mădulările acestea şi pe creerii înşişi de multe ori silit fiind îi prăpădeşte şi îi strică. Şi aceasta Dumnezeu bine a iconomisit ca atâta vătămare să se facă din trecerea peste măsură. Când de voie nu te vei înfrâna, măcar fără de voie pentru frica atâtor stricăciuni să te înveţi să petreci măsurat.

Curgerile vijelioase[1] ale râurilor nu obişnuiesc aşa a mânca ţărmurile şi a le face să se lase jos, precum desfătarea şi îmbuibarea târăşte cu lesnire toate proptelile sănătăţii noastre. De vei merge la Casa de doctorie şi vei întreba, vei afla că mai toate pricinile boalelor de acolo sunt. Că masa cea proastă şi subţire este mumă a sănătăţii. Pentru aceasta şi doftorii aşa o au numit pe ea şi pe nesaţiu "sănătate" numindu-l. Că nesaţiul de hrană este sănătate, zic ei, "mumă a sănătăţii" numind-o pe ospătarea cu înfrânare.

Iar dacă înfrânarea este mumă a sănătăţii, arătat că îmbuibarea este mumă a boalei şi a neputinţei, şi naşte patimi care covârşesc şi meşteşugul doftorilor. Că durerile de picioare şi ameţelile, tâmpirile vederii şi durerile de mâini, tremurăturile, slăbănogirile şi gălbinarea şi frigurile cele îndelungate şi cu aprindere, şi altele mult mai multe decât acestea. Că nu este vreme pe toate a le spune. Nu au fire a se naşte din înfrânare şi din hrana cea filosofească, ci din multa mâncare şi îmbuibare.

Iar de voieşti să vezi şi boalele sufletului, vei vedea că lăcomiile, gingăşiile, melancoliile, trândăviile, înverşunările, toată neânvăţătura de aici a început. Că decât măgarii nimic mai bune nu se fac dintru acest fel de mese sufletele cele ce se desfătează, de atâtea fiare rupându-se.

Să zic şi scârbele câte au şi îngreţoşările cei ce sunt dedaţi la desfătare, şi pe toate a le spune nu este cu putinţă. Dar cu una carea este capul tuturor pe toate le voi face arătate: De masa aceasta ce se face cu multă cheltuială niciodată nu se îndulcesc ei, pentru că înfrânarea precum este mumă a sănătăţii, tot astfel şi a dulceţii. Iar îmbuibarea precum este izvor şi rădăcină a boalelor, tot astfel este şi a îngreţoşării. Deoarece unde va fi

1 Din Cuvântul 22 la Ioan

spaţiu, nu poate să fie poftă. Iar poftă nefiind, cum va fi cândva dulceaţă? De aceea îi vom afla pe săraci nu numai că sunt mai pricepuţi şi mai sănătoşi decât bogaţii, ci şi că de mai multă veselie se îndulcesc. Care acestea toate socotindu-le, să fugim de beţie şi de desfătare.

Bucatele[1] şi băuturile le-a dat Dumnezeu nu spre întrebuinţarea şi trecerea peste măsură, ci spre hrană. Că nici vinul nu face beţia, că de-ar fi fost aceasta, toţi trebuiau să se îmbete.

Dar nu trebuie - zice - nici cel mult să vatăme.

Ale beţivilor sunt cuvintele acestea. Că dacă cel mult vatămă, şi nici aşa nu te depărtezi de lăcomia băuturii; dacă atâta de urât lucru şi vătămător este aceasta şi nici aşa nu încetez de pofta cea rea - de era cu putinţă şi mult să bei şi nimic să nu te vatămi, unde te-ai fi oprit de lăcomia băuturii? Oare n-ai poftit ca şi râurile să se facă vin? Oare nu ai fi prăpădit şi ai fi stricat toate? Dacă este măsură a hranei şi aceasta trecând-o ne vătămăm, şi nici aşa nu suferi frâul, ci rupându-l pe el. iai pe cele ale tuturor ca să slujeşti la tirania cea rea a Lăcomiei pântecelui, ce nu ai fi făcut de s-ar fi ridicat măsura aceasta a firii? Oare nu ai fi cheltuit toată vremea la aceasta? Deci trebuia poftă atâta de necuviosă, să o facă tare, şi să nu oprească vătămarea cea din trecerea peste măsură? Şi câte vătămări altele nu s-ar fi născut de aici? Ci, o, nebunii! Carii tăvălindu-se ca într-un noroi în beţie şi în celelalte desfrânări, când puţin se vor trezi, nimic alt nu şed făcând, fără numai grăind acestea: Pentru ce aceasta se cheltuieşte întru aceasta? Fiind trebuinţă să judecăm şi să osândim păcatele noastre? Fiindcă în locul cuvântului aceluia care-l zici: Pentru ce a pus hotare, pentru ce nu se poartă toate fără de rânduială, zi: "Pentru ce nu încetăm de a ne îmbăta?", "Pentru ce nu luăm saţiu?", "Pentru ce sunt mai fără de minte şi decât dobitoacele? "Fiindcă acestea trebuie să căutăm între noi înşine. Fiindcă înfricoşat este Divanul[2] acela, netrecută munca şi nesuferită pedeapsa. Pentru că din oameni unii şi aici se pedepsesc şi acolo; alţii aici numai; alţii acolo numai; iar alţii nici aici, nici acolo.

Aici şi acolo - precum evreii cei ce huleau împotriva Duhului. Pentru că şi aici s-au pedepsit când au pătimit acele nesuferite în vremea când s-a robit cetatea lor; şi acolo mai cumplită pedeapsă vor suferi, precum cetăţenii Sodomei, precum mulţi alţii.

Numai acolo - precum bogatul cel ce se ardea şi nici peste o picătură de apă nu era stăpân.

Iar aici - precum cel de la Corinteni carele a curvit.

1 Din Cuvântul 20 la Epist. a 2-a către Corinteni
2 Din Cuvântul 41 la Matei

Nici aici, nici acolo - precum Apostolii, precum Proorocii, precum fericitul Iov. Fiindcă acelea ce au pătimit ei nu era muncă, ci nevoinţe şi lupte.

Deci să ne sârguim să fim din partea acestora.

Iar dacă nu din partea acestora, măcar dintr-a acelora carii îşi curăţesc păcatele aici. Pentru că netrecută este munca. Iar de voieşti, nici aici să te pedepseşti, judecă-te pe tine însuţi, cearcă-te pe tine. Ascultă pe Pavel zicând: De ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit". Dacă vei face aceasta, pe cale câte puţin sporind, vei veni şi la cunună.

Dar cum ne vom judeca şi ne vom pedepsi pe noi singuri? zice.

Plângi, suspină cu amar, smereşte-te pe tine, trudeşte-te, adu-ţi aminte de păcatele tale după fel. Nu este aceasta mică muncă a sufletului. De a fost cineva în uimilinţă, ştie că mai mult decât toate cu aceasta se munceşte sufletul. De şi-a adus cineva aminte de păcate, ştie durerea cea de aici. Pentru aceasta Dumnezeu la acest fel de pocăinţă pune Dar pe dreptate, zicând: "Spune tu întâi păcatele tale, ca să te îndreptezi!" Deoarece nu este cu adevărat, nu este mic lucru spre îndreptare aceasta: a-şi aduna cineva toate păcatele sale după fel şi a le învârti pe ele în minte adeseori şi a le socoti. Că cel ce va face aceasta atâta se va umili, încât nici vrednic de a trăi nu se va socoti pe sine că este. Iar cel ce va socoti aceasta, decât toată ceara va fi mai moale. Că să nu-mi zici numai curviile, nici preacurviile, nici acestea ce sunt arătate şi mărturisite la toţi, ci şi vrăjmăşiile cele întru ascuns, năpăstuirile, grăirile de rău, slava deşartă, zavistia şi toate cele ca de acest fel adună-le. Fiindcă nici acestea nu vor aduce mică muncă. Că şi ocărâtorul va cădea în gheena şi beţivul nu are nici o împărtăşire la Împărăţie. Şi cel ce nu iubeşte pe aproapele, aşa greşeşte lui Dumnezeu, încât nici din mucenie nu se foloseşte. Şi cel ce nu poartă grijă de ai săi, s-a lepădat de credinţă. Şi cel ce trece cu vederea pe săraci, se trimite în foc.

Deci să nu le socoteşti că sunt mici acestea, ci adună-le toate şi ca într-o carte scrie-le! Că de le vei scrie tu, Dumnezeu le şterge. Precum de nu le vei scrie tu, Dumnezeu şi le scrie şi pedepseşte. Deci mult mai bine este ca acestea de noi să se scrie, şi în Cer să se şteargă, decât, dimpotrivă, noi să le uităm şi Dumnezeu să le aducă pe ele înaintea ochilor noştri în ziua aceea. Deci ca să nu se facă aceasta, toate cu de-amănuntul să le socotim, şi ne vom afla pe noi înşine că suntem vinovaţi la multe.

Pentru că cine este curat de lăcomie şi răpire? Să nu-mi zici măsura, ci cum că şi pentru cel mic ne vom pedepsi. Aceasta socoteşte şi te pocăieşte.

Cine este izbăvit de ocară? Iar aceasta în gheena aruncă.

Cine nu e grăit de rău întru ascuns pe aproapele? Iar aceasta lipseşte de Împărăţie.

Cine nu s-a mândrit? Iar acesta decât toţi este mai necurat.

Cine nu a păcătuit cu ochi desfrânaţi? Iar acesta este preacurvar desăvârşit.

Cine nu s-a mâniat asupra fratelui în zadar? Iar acesta este vinovat soborului.

Cine nu a jurat? Iar acesta este de la cel rău.

Cine nu a jurat strâmb? Iar acesta este mai mult decât de la cel rău.

Cine nu a slujit lui mamona? Iar acesta a căzut din slujirea cea adevărată a lui Hristos.

Am şi altele mai mari decât acestea să zic. Dar din destul sunt şi acestea, şi de ajuns ca să aducă la umilinţă pe cel ce nu este împietrit nici foarte nesimţitor. Că dacă fiecare dintru acestea aruncă în gheena, când toate împreună se vor aduna, ce nu vor face?

Cum dar putem a ne mântui? zice.

Dacă vom pune deasupra lucrurile cele împotriva acestora: milostenia, rugăciunile, umilinţa, pocăinţa, smerenia, inimă zdrobită, trecerea cu vederea a lucrurilor acestui veac. Că nenumărate căi de mântuire ne-a brăzdat nouă Dumnezeu, de vom voi să luăm aminte.

Deci să luăm aminte şi prin toate acestea să curăţim ranele, făcând milostenie, lăsând mânia asupra celor ce ne-au mâhnit, mulţumind pentru toate lui Dumnezeu, postind după putere, rugându-ne cu inimă curată, prieteni făcându-ne nouă din mamona nedreptăţii. Că aşa vom putea şi iertare să dobândin pentru cele ce am greşit, şi bunătăţile cele făgăduite, de care fie ca noi toţi să ne învrednicim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Slava, şi Stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 25
Pentru desfătare

Totdeauna cu adevărat se cuvine a plânge pe cei[1] păcătoşi, iar mai vârtos când vor dobândi şi bogăţie şi multă îndestulare, precum pe cei bolnavi, când se îmbuibează cu pântecele şi se îmbată. Pentru aceasta când vei vedea pe un vrăjmaş al lui Dumnezeu îmbogăţindu-se, înconjurat de fustaşi, având mulţi ciocoi, nu cădea cu mintea, ci suspină, plângi, roagă-te lui Dumnezeu ca să-l aşeze pe el între prieteni. Şi pe cât este îndestulat vrăjmaş fiind, pe atâta mai mult tânguieşte-l pe el.

Dar sunt unii, care şi aceste cuvinte auzindu-le, întru atâta ticăloşie se află, încât suspină întru dânşii amar şi zic: "Vrednic de lacrimi sunt eu cel ce n-am nimic!"

Bine ai zis: "Cel ce n-ai nimic" nu pentru că n-ai cele ce are acela, ci pentru că socoteşti fericit lucrul acela. Pentru aceasta vrednic şi eşti de nenumărate plânsuri. Că dacă cineva trăind întru sănătate va ferici pe cel ce este bolnav şi zace pe aşternut moale, decât acela mult mai mişel şi mai ticălos este acesta fiindcă nu are nici o simţire de bunătăţile sale. Care lucru şi la aceştia este a vedea că se întâmplă. Pentru aceea şi toată viaţa noastră s-a amestecat şi s-a turburat. Deoarece cuvintele acestea nenumăraţi a prăpădit şi i-a dat diavolului şi mai ticăloşi i-a făcut decât cei ce se topesc de foame.

Cum că lacomii cei ce poftesc cele mai multe, aceştia sunt mai ticăloşi şi decât cerşitorii, ca cei ce sunt cuprinşi de mai mare şi mai iute scârbe decât aceştia, arătat este de aici. Secetă mare a cuprins oarecând cetatea noastră - Antiohia, şi toţi tremurau de frică pentru primejdia vieţii şi pe Dumnezeu îl rugau să dezlege această frică. Era a vedea atunci ceea ce s-a zis de Moisi că "Cerul se făcuse de aramă" şi moartea cea mai cumplită decât toate morţile se aştepta în fiecare zi. Dar mai pe urmă I s-a făcut milă Iubitorului de oameni Dumnezeu, şi mai presus de toată nădejdea multă şi necontenită ploaie se coborî de sus, de- aceea toţi prăznuiau şi serbau, ca cei ce se ridicaseră de la însăşi porţile morţii. Dar în atâtea bunătăţi şi întru cea de obşte veselie a tuturor, unul dintru aceştia ce erau foarte bogaţi umbla

1 Din Cuvântul 39 la Epistola I către Corinteni

posomorât şi trecut, mai mort de scârbă. Şi mulţi întrebând pricina pentru care în veselia comună a tuturor oamenilor numai el se mâhneşte, nici n-a putut să ţină înlăuntru această cumplită patimă, ci de sila boalei împungându-se, a scos pricina la mijloc: "Că nenumărate măsuri de grâu având, nu ştiu cum să le iconomisesc pe ele!"

Deci oare îl vom ferici pe acesta - spune-mi - pentru cuvintele acestea pentru care trebuie el să se împroaşte cu pietre, care era mai crud decât orice fiară, care era vrăjmaş de obşte?

Ce zici, o, omule? Te mâhneşti că n-au pierit toţi ca să aduni aur? Nu ai auzit ce spune Solomon: "Cel ce scumpeşte grâul este blestemat de norod?" Ci înconjuri vrăjmaş de obşte al bunătăţilor lumii, iar mai vârtos rob? Oare nu trebuia să se taie limba aceea? Oare nu să se stingă inima aceea care năştea acest fel de cuvinte?

Văzut-ai cum aurul nu lasă pe oameni să fie oameni, ci fiare şi draci? Fiindcă ce poate fi mai jalnic decât bogatul acesta, care în toate zilele se ruga să fie foamete, ca să i se facă lui aur? Că împotrivă de-acia i se întoarce lui patima. Că nici nu se bucură pentru îndestularea dobândirii rodurilor, ci pentru însăşi aceasta se mâhneşte fiindcă a dobândit nenumărate. Măcar că cel ce a dobândit multe trebuia să se bucure. Iar aceasta pentru însăşi aceasta se mâhneşte.

Vezi că, ceea ce am zis: Nu atâta dulceaţă dobândesc bogaţii din cele de faţă, pe câtă scârbă sufăr de la cele ce încă nu s-au adaus? Că cela ce avea nenumărate măsuri de grâu se mâhnea şi suspina mai mult decât cel flămând.

Cel ce avea hrana cea de nevoie se încununa, sălta şi mulţumea lui Dumnezeu; iar cel ce avea atâtea de multe, se scârbea şi socotea că piere. Nu este dar mulţimea ceea ce face dulceaţa, ci socoteala cea dată la filosofie. Că fără de aceasta măcar toate de le va avea cineva, ca şi cum ar fi lipsit de toate aşa se va afla şi se va tângui! Pentru că şi acesta - pentru care ne este nouă acum cuvântul - de ar fi vândut acelea care avea pentru atâta preţ, cât voia, iarăşi s-ar fi mâhnit că nu le-a vândut pentru mai mult; şi de ar fi putut pentru mai mult, iarăşi ar fi căutat altă mărime de preţ. Şi de ar fi vândut măsura de grâu drept un galben şi atuncea iarăşi s-ar fi sfărâmat de necaz că n- a fost jumătate de măsură drept atâta.

Iar de nu era dintru început preţul atâta, să nu te minunezi. Pentru că şi cei ce se îmbată nu dintru început se aprind, ci când se vor umplea de mult vin neamestecat, atuncea aprind flacăra mai cumplită. Deci şi aceştia pe cât mai multe vor strânge, pe atâta sunt întru mai mare lipsă; şi cei ce dobândesc mai multe, aceştia sunt mai vârtos cei săraci.

Iar acestea s-au zis de mine nu numai către acesta, ci şi către fiecare din cei ce bolesc cu unele ca acestea, şi cresc preţul celor de vânzare şi neguţătoresc sărăcia celor de aproape. Deoarece pentru iubirea de oameni nicăieri nu este nici un cuvânt, ci pretutindeni pofta lăcomiei pe mulţi îi scoate în vremea vânzării. Grâul şi vinul unul l-a vândut mai degrab, iar

altul mai târziu; dar niciunul pentru purtarea de grijă a norodului, ci unul ca să ia mai multe, iar altul, ca să nu ia mai puţine, stricându-se rodul.

Fiindcă cei mai mulţi nu fac multă purtare de grijă pentru Legile lui Dumnezeu, ci toate închizându-le înlăuntru legii, pentru aceasta Dumnezeu în alt chip trăgându-i pe ei la iubirea de oameni, ca măcar de nevoie să facă vreun bine, de mai mare pagubă le-a pus frică, nelăsând roadele pământului lui să ţină la multă vreme, ca măcar de paguba cea din stricăciune temându-se, să dea săracilor şi nevrând acelea care acasă îngropându-le le ţin rău. Ci şi după acestea sunt unii atâta de nesăţioşi, cât nici de aici nu se învaţă. Că mulţi şi vase întregi au vărsat, săracului nedându-i nici un pahar, nici puţin argint celor lipsiţi, iar oţet făcându-se vinul l-au aruncat tot jos pe pământ, stricându-şi împreună cu rodul şi vasele lor. Alţii iarăşi nici un pesmet dând celui flămând, jitniţe întregi au aruncat în râu. Şi fiindcă pe Dumnezeu poruncind să dea săracilor nu au ascultat, gârgăriţe poruncind şi fără de voia lor au deşertat afară tot ce era înlăuntru spre pierzarea şi stricarea cea desăvârşită, mult râs şi multe blestemuri împreună cu paguba aceasta trăgând asupra capului lor.

Cele de aici sunt întru acest fel, iar cele de acolo care cuvânt le va arăta? Că precum aceştia pe grâul mâncat de gărgăriţe aici făcându-se netrebnic îl aruncă în râuri, tot astfel pe cei ce au lucrat acestea care pentru însăşi aceasta s-au făcut netrebnici îi aruncă Dumnezeu în râul cel de foc. Că precum pe grâu gărgăriţa şi viermele, tot astfel pe sufletele acestora le-a mâncat cruzimea şi nemilostivirea. Iar pricina acestora este: că s-au pironit la cele de aici, şi cască numai la viaţa aceasta. Pentru aceea şi de nenumărată scârbă sunt plini unii ca aceştia. Că orice vei zice dulce şi de veselie, este de ajuns frica morţii pe toate să le stingă, şi a murit unul ca acesta încă fiind viu.

Nu este de mirare a pătimi acestea cei necredincioşi, dar când cei ce s-au îndulcit de atâtea Taine şi au filosofat atâtea pentru cele ce vor să fie petrec cu dragoste întru cele de aici, de care iertare sunt vrednici?

Deci de unde se face a petrece cu dragoste în lucrurile cele de aici?

Dintru a se îndeletnici întru desfătare şi a îngrăşa trupul şi a plăpânzi sufletul şi a face grea sarcina şi mult întunericul şi gros acoperământul. Pentru că în desfătare ce este mai bun - adică sufletul - se robeşte, iar ce este mai rău - adică trupul - stăpâneşte. Acela ce este mai bun se ocărăşte despre toate părţile şi se târăşte orb, iar acesta ce este mai rău pretutindenea îl poartă şi îl învârteşte fiind trebuinţă să fie el în rânduiala celor ce se poartă. Că multă este legătura sufletului cu trupul, aceasta meşteşugind Ziditorul, ca nu cumva să se plece vreunii ca pe un străin să-l urască!

Dumnezeu a poruncit să iubim pe vrăjmaşi, iar diavolul atâta a putut cât a plecat pe unii să urască şi prieteşugul său. Căci când zice că este el al diavolului, nimic alt nu face, fără numai aceasta, care este a bârfelii celei mai de pe urmă. Că dacă este al diavolului, carea este atâta unire cât

să-l facă pe el despre toate părţile îndemânatic la lucrurile sufletului celui cuprins de oserdia filosofiei? Şi dacă este trupul îndemânatic - zice - cum orbeşte pe suflet? Nu este trupul cel ce orbeşte pe suflet, departe de aceasta - o, omule! - ci desfătarea.

Iar desfătarea de unde o poftim?

Nu pentru că avem trup, nicidecum, ci pentru că avem voinţă rea. Fiindcă trupul de hrană are trebuinţă nu de desfătare; trupului a se hrăni îi trebuieşte, nu a se sfărâma şi a se slăbănogi. Că nu numai sufletului îi este potrivnică desfătarea, ci şi însuşi trupului celui ce se hrăneşte. Că şi mai slab în loc de tare îl face, şi mai moale în loc de vârtos, şi bolnăvicios în loc de sănătos, mai greu în loc de uşor, mai rar în loc de des, urât în loc de frumos, mai puturos în loc de bine mirositor, necurat în loc de curat, supus durerilor în loc de slobod, netrebnic în loc de folositor, vechi în loc de nou, putred în loc de tare, zăbavnic şi trândav în loc de grabnic, şchiop în loc de întreg!

Şi de era al diavolului, nu trebuia să se vatăme de cele ale lui - de răutate zic - dar nici trupul, nici bucatele nu sunt ale diavolului, ci numai desfătarea. Că prin aceasta vicleanul acela demon săvârşeşte răutăţile cele nenumărate. Astfel a surpat şi a prăpădit norod întreg. "Că îngrăşatu-s-au - zice - şi îngroşatu- s-au şi lăţitu-s-au şi s-a lepădat cel iubit". Încă şi sodomitenilor de aici s-a făcut începutul acelor fulgere. Aceasta însemnând Iezechiil zicea: Însă aceasta era fărădelegea Sodomei: întru mândrie, întru săturare de pâine şi întru îndestulări cu desfătări se răsfăţau". Pentru aceasta şi Pavel zicea: "Iar ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă". Pentru ce? Pentru că ca pe un mormânt poartă pe trup legat cu nenumărate rele. Iar dacă trupul aşa se prăpădeşte, cum se va afla sufletul, de câtă turburare, de câte valuri, de cât vifor va fi plin? Pentru aceasta la toate se face nefolositor şi nici a grăi, nici a auzi, nici a sfătui, nici a face ceva din cele cuviincioase cu lesnire nu va putea. Ci precum cârmaciul, de va birui viforul pe meşteşug, împreună cu însăşi corabia şi ca călătorii cei din corabie se afundă în mare. Aşa şi sufletul împreună cu trupul se afundă în adâncul cel cumplit al nesimţirii. Căci Dumnezeu ca o moară a pus în noi pântecele, dându-i lui măsurată putere şi rânduindu-i măsură hotărâtă pe carea el trebuie în fiecare zi să o macine. Deci de va pune cineva mai multe, acelea nelucrându-se şi nemistuindu-se vatămă tot trupul. De aici boale, neputinţe şi nefrumuseţi. Că desfătarea nu numai bolnăvicioasă, ci şi urâtă face pe cea frumoasă. Când râgâieşte adeseori greţoase râgâieli şi suflă vin putred, când se roşeşte peste cuviinţă şi strică rânduiala cea cuviincioasă femeilor şi prăpădeşte toată buna podoabă, când trupul se face slăbănog iar pleoapele sângeroase şi întinse, grosime peste cuviinţă şi carne multă de prisosit, socoteşte câtă se face de aici greaţa.

Iar eu am auzit şi doctori zicând că desfătarea mai ales a oprit pe mulţi şi de a creşte în sus, pentru că duhul curmându-se de mulţimea celor

ce se pun, şi la lucrarea acestora îndeletnicindu- se, cela ce trebuia să sporească spre creştere, acesta se cheltuieşte la lucrarea celor de prisosit.

Ce poate zice cineva durerile de picioare, reumatismul care se răspândeşte în toate părţile, celelalte boli care răsar de aici, toată scârbiciunea? Că nimic nu este aşa greţos, ca femeia ceea ce mânâncă mult. Pentru aceasta la cele sărace poate vedea cineva mai multă frumuseţe, fiindcă cele de prisosit se mistuiesc şi nu se lipesc nici nu se grămădesc întru dânsele în zadar şi în deşert ca un lut de prisosit. Fiindcă nevoinţa cea din toate zilele, ostenelile şi ticăloşiile, masa cea măsurată şi hrana cea simplă multă sănătate le dă lor; şi dintru aceasta şi multă frumuseţe.

Iar de vei zice pe dulceaţa desfătării, numai până la gâtlej o vei afla-o pe ea. Că îndată ce a trecut peste limbă a şi zburat, multă greaţă lăsând.

Să nu cauţi pe cei ce se desfătează numai când şed jos, ci când îi vei vedea pe ei ridicându-se, atuncea mergi după dânşii şi vei vedea trupuri de fiare mai vârtos şi de dobitoace, decât de oameni. Îi vei vedea durându-i capul de mahmurie, întinzându-se, legaţi fiind, de pat având trebuinţă şi de aşternut şi de linişte multă şi ca într-un vifor mare turburându-se şi de cei ce să-i mântuiască având trebuinţă şi poftind aşezarea aceea, întru carea era mai înainte de a crăpa. Că precum femeile cele însărcinate, tot astfel ei îngreuindu-şi pântecele se învârtesc şi abia calcă, abia văd, abia grăiesc şi toate - abia.

Iar de se va întâmpla să doarmă ei puţin, iarăşi văd visuri necuvioase şi pline de nenumărate năluciri.

Ce poate zice cineva pe cealaltă turburare a acestora, pe a curviei zic? Că şi aceasta de aici are izvoarele. Şi ca nişte cai turbaţi asupra părţii femeieşti, aşa aceştia de strechea beţiei împungându-se asupra tuturor sar mai dobitoceşte şi mai turbat decât aceia zburdând; făcând şi alte multe necuviinţe care nici a le spune nu se cuvine. Fiindcă nici cele ce pătimesc nu le mai ştiu nici cele ce fac.

Dar nu este întru acest fel cel ce nu se desfătează, ci şade în liman privind, sfărâmările de corabie ale altora şi se îndulceşte de dulceaţă curată şi neîncetată, trăind viaţă cuviincioasă unui om slobod.

Deci să nu căutăm viaţă dezmierdătoare[1] şi slăbănoagă. Că nimic nu poate fi mai netrebnic decât omul cel ce petrece toată viaţa sa întru odihnă şi desfătare. Că de vom voi să socotim cine petrece mai dulce viaţă: cel ce osteneşte şi se trudeşte, sau cel ce se desfătează - pe acela mai vârtos îl, vom afla că trăieşte mai dulce. Că întâi însuşi trupul unuia ca acela ce se desfătează este slăbănog şi moloşit. Apoi şi simţirile trupului nu sunt curate, nici sănătoase, ci slăbănoage şi molatice. Iar acestea aşa fiind nici dulceaţă de sănătate nu se vede.

1 Din Cuvântul 35 la Fapte

Care cal este folositor: cel ce se desfătează, sau cel ce lucrează? Care corabie: ceea ce înoată, sau ceea ce stă nelucrătoare? Care apă: aceea ce curge, sau ceea ce stă? Care fier: cela ce se mişcă, sau cela ce nu se lucrează? Oare nu unul străluceşte şi este asemenea cu argintul, iar altul s-a ruginit pretutindenea fiind nefolositor şi pierzând din materia sa ceva? Aşa ceva se face şi la sufletul cel nelucrător. Oare care rugină se întinde asupra lui, şi mânâncă şi strălucirea şi celelalte toate.

Deci cu ce va curăţi cineva această rugină?

Cu gresia necazurilor. Acestea îl fac pe sufletul folositor şi întru toate îndemânatec. Căci - spune-mi - va putea să taie patimile, tâmpindu-se ascuţitul şi îndoindu-se ca plumbul? Cum va răni pe diavolul? Cui nu este greţos omul cel gras şi cu multă carne şi care se târăşte ca foii.

Nu pentru cei ce din fire sunt întru acest fel zic aceasta, ci pentru cei ce din desfătare şi-au făcut trupurile astfel, din fire fiind subţiri.

A răsărit Soarele, a slobozit pretutindenea strălucite razele, a sculat pe fiecare la lucrurile lui. Agricultorul iese luându-şi sapa, căldărarul - ciocanul şi fiecare din meşteri ceea ce se potriveşte lui, şi vei afla pe fiecare că întrebuinţează dichisele sale: femeia furca / de tors / sau pânzele. Iar el ca un porc îndată de dimineaţă iese la păşunea pântecelui, căutând cum să facă masă de mult preţ. Măcar că numai al dobitoacelor celor necuvântătoare lucru este a se hrăni de dimineaţă, pentru că spre nimic nu este folositoare fără numai a se tăia. Iar cele purtătoare pe spate şi care primesc lucrare, şi ele de noapte ies la lucru. Iar acesta de pe pat ridicându-se după ce Soarele a umplut târgul şi toţi s-au săturat de lucrarea lor, se ridică întinzându-se, ca un porc cu adevărat ce se îngraşă, pe partea cea mai bună a zilei întru întuneric cheltuind-o. Apoi şade multă vreme pe pat, de multe ori nici putând a suferi beţia cea de seara, întru acestea cea mai multă vreme cheltuind. Apoi, se împodobeşte pe sine şi iese privelişte a ocării, nimic având de om, ci toate de fiară cu obraz de om: ochii sunt urduroşi, gura îi pute a vin, ticălosul suflet ca pe un pat aruncat de băutura cea veche care se toarnă fără de măsură, pe mărimea cărnurilor purtând-o, ca un elefant. Apoi venind şade la locuri şi zice unele ca acestea şi face, încât mai bine era încă să mai fi dormit el decât să se fi sculat.

De se va făgădui cumplite, decât toată copila se face mai molatec!

De se va făgădui bune, decât tot copilul se face mai slăbănog!

Faţa îi este plină de căscare, zace înainte la toţi carii vor să- i facă lui rău, deşi nu la oameni, dar la patimi. Şi mânia îl ridică cu lesnire pe unul ca acesta, şi pofta, şi pizma, şi toate. Toţi îl ciocoinicesc, toţi îi slujesc, mai moale decât este făcându-i sufletul. Şi în toate zilele sporeşte, cu multă adăugire bolii. De va cădea în greutate de pricini, cenuşă şi praf se face, şi nimic lui nu-i folosesc hainele cele de mătase.

Acestea de noi nu s-au zis în zadar, ci ca să învăţăm că nimenea să nu trăiască fără de lucru nici în deşert. Că nelucrarea şi desfătarea, spre lucrare sunt nefolositoare, numai spre slavă şi spre dezmierdare sunt. Cum

pe unul ca acesta nu-l vor osândi toţi: şi casnicii, şi prietenii şi rudele? Cine nu va zice cu dreptate: "Greutate a pământului este acesta! În zadar a venit în lume unul ca acesta!" Iar mai vârtos nu în zadar, ci răul capului său, spre vătămarea sa, spre stricarea altora.

Deci să vedem ce este mai dulce lui - că aceasta este ceea ce se caută, şederea fără de treabă şi nelucrarea. Şi ce poate fi mai greţos şi mai urât decât omul cel ce nu are să facă nimic? Ce mai greu? Ce mai ticălos? Au nu este mai rău decât nenumărate legături a căsca totdeauna în târg şezând şi a privi pe cei ce trec? Pentru că sufletul având fire să se mişte totdeauna, nu suferă să se astâmpere. Lucrătoare a făcut-o Dumnezeu pe jivina aceasta şi după fire îi este ei a lucra, iar afară de fire a şedea nelucrătoare. Nu de la cei bolnavi să socotim lucrurile, ci să luăm ispită a lucrului. Nimic nu este mai greu decât şederea fără de treabă, nimic decât nelucrarea! Pentru aceasta nevoie de lucrare a pus la noi Dumnezeu.

Relele cele din desfătare câte sunt, nimeni nu este care să nu le ştie, însă de nevoie este şi acum să le spunem. Îndoit este războiul: al trupului şi al sufletului. Îndoit este viforul. Îndoite sunt bolile; şi nu numai aceasta, ci şi nevindecate şi aduc mari nevoi. Dar înfrângerea nu este astfel. Ci îndoită este sănătatea. Îndoite sunt cele bune. "Cu somn sănătos - zise - se odihnesc maţele celui cumpătat". Fiindcă pretutindeni ce este măsurat este poftit, iar ce este peste măsură nu. Căci vezi: Peste o scânteie mică pune sarcină mare de lemne şi nu vei vedea foc care să strălucească, ci fum foarte urât. Peste un bărbat foarte tare şi mare pune o sarcină care să covârşească puterea lui şi îl vei vedea împreună cu sarcina zăcând jos şi aruncat. Pune încărcătură multă într-o corabie şi cumplită ai făcut sfărâmarea ei.

Astfel de lucru[1] este desfătarea. Că precum la corăbiile cele foarte încărcate, multă este turburarea corăbierilor, a cârmaciului, a celui ce şade pe piscul cel dinainte, a celor ce călătoresc cu dânsa, carii unele de sus le aruncă în noian, altele de jos; tot astfel şi aici, unele pe sus vomitându-le, iar altele pe jos, şi pe sine însăşi ei stricându-se, se prăpădesc.

Şi ce este mai de ocară decât toate, că însăşi gura ia întrebuinţarea părţilor celor dinapoi, şi se face mai necinstită decât acelea. Iar dacă în gură este atâta ocară, socoteşte în suflet câtă este. Că acolo toate sunt negură, toate sunt vifor, toate sunt întuneric, multă turburarea gândurilor, care se strâmtorează, se necăjesc, singur sufletul strigând ispita. De aici însuşi cei ce se îmbuibează cu pântecele se vinuiesc între dânşii unul pe altul, se necăjesc, se silesc să lepede baliga cea dinlăuntru. Însă şi după ce se leapădă, nici aşa nu încetează turburarea. Ci şi friguri de aici şi boale. Aşa - zice - se bolnăvesc şi fac lucruri de ocară. Vorbă este care spune acestea în zadar şi ne numără nouă boale. Că eu mă bolnăvesc, eu mă sfarm, eu fac lucruri de

1 Din Cuvântul 16 la Fapte

ocară, carele nu am ce să mânânc. Iar pe aceştia ce se desfătează este a-i vedea graşi, zburând, bucurându-se, umblând pe cai.

Vai mie! Vrednice de plâns sunt cuvintele acestea. Dar pe cei bolnavi de durerea de picioare, pe cei ce se poartă pe scaune, de unde îi vedem, spune-mi? Şi de nu ar fi socotit lucrul acesta ocară, şi ar fi gândit că grăiesc acestea spre înfruntare, acum i-aş fi adus pe ei de faţă şi anume.

Dar sunt unii carii sunt şi sănătoşi, zice. Pentru că nu sunt / de / daţi numai la desfătare, ci şi la ostenele. Pentru că dă-mi om care totdeauna se îngraşă, petrece nelucrător, nimic nu se osteneşte, să-l văd sănătos. Dar nu vei afla. Că măcar mulţime de nenumăraţi doctori de se vor aduna, nu vor putea să izbăvească de boale pe cel ce totdeauna se îmbuibează cu pântecele. Fiindcă nici n-are fire lucrul. Iar eu şi cuvânt doctoresc vă voi grăi vouă: Din cele ce se pun în pântece, nu toate se fac hrană. Pentru că nici în însăşi firea hranei nu toate au putere de hrană, ci parte a ei se împărţeşte în ieşirea afară, iar parte în hrană.

Deci dacă dând măsurate desăvârşit se vor mistui, se face aceasta, şi ia locul său. Şi ce este sănătos şi de folos a alergat la locul său, iar ce este de prisosit şi nefolositor a ieşit şi s-a scos afară. Iar de va fi mulţime de bucate, şi ceea ce are putere de a se hrăni, şi aceasta se face vătămătoare.

Deci de vreme ce s-a arătat multă vătămarea, să încetăm de a ferici pe aceştia pentru cele ce trebuia să-i ticăloşim, şi de a ne plânge pe noi înşine pentru cele ce se cuvinea să ne fericim şi să iubim înfrânarea. Oare nu-i auziţi şi pe doctori zicând că "lipsa este maică a sănătăţii"? Iar eu zic că lipsa este maică nu numai a sănătăţii trupului, ci şi a sufletului. Acestea şi Pavel doctorul adevărat strigă, grăind: "Având hrană şi îmbrăcăminte, cu acestea îndestulaţi vom fi".

Deci să ne plecăm lui, ca sănătoşi să lucrăm cele ce se cuvine să facem, întru Hristos Iisus Domnul nostru, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 26
Pentru slava deşartă

Cumplit lucru este pofta slavei, cumplit lucru şi plin de multe răutăţi. Spin oarecare este cu anevoie de smuls şi fiară neîmblânzită şi cu multe capete, carea se într-armează împotriva celor ce o hrănesc pe ea. Că precum viermele ce se numeşte cariu roade lemnele din care se naşte, rugina mănâncă fierul din care se face, moliile - lâna, tot astfel slava deşartă pierde pe sufletul cel ce hrăneşte pe ea. Pentru aceea de multă oserdie nu este nouă trebuinţă, ca să stingem patima.

Să fugim dar, o, iubiţilor, de patima aceasta[1]. Că de vom fugi de aceasta, vom scăpa de gheenă. Fiindcă aceasta mai vârtos aprinde focul ei. Aşa pretutindenea şi-a întins stăpânirea sa, şi ţine tiraniceşte toată vârsta şi toată dregătoria. Aceasta a întors şi a turburat Bisericile. Aceasta vatămă şi lucrurile cele politice. Aceasta a răsturnat şi case întregi, oraşe, popoare şi neamuri.

Ce te minunezi, de vreme ce a ieşit şi în pustie şi a arătat şi acolo multă puterea sa? Pentru că cei ce au lăsat banii şi toată fala lumii şi cu nimenea nu se întâlnea şi pe pofta cea mai tiranică a trupurilor au biruit; acestea de multe ori biruindu-se de slava deşartă, toate au prăpădit.

Pentru această patimă fariseul cel ce mult s-a ostenit s-a dus biruindu-se de vameşul cel ce nimic nu s-a ostenit ci nenumărate a greşit.

Dar a prihăni patima nu este nici o osteneală. Pentru că toţi aceleaşi hotărăsc. Ceea ce se cere este: Cum să o biruim pe ea. Aşadar cum să o biruim pe ea? De vom pune slavă împotriva slavei! Că precum defăimăm bogăţia pământească când căutăm la altă bogăţie, şi trecem cu vederea viaţa aceasta când socotim pe cea mult mai bună decât aceasta - aşa şi pe slava acestei lumi vom putea s-o scuipăm, când vom socoti pe cea mult mai cinstită decât aceasta, pe cea cu adevărat slavă! Deoarece aceasta - pentru care vorbim este deşartă şi zadarnică, având nume lipsit de lucru; iar aceea

1 **Din Cuvântul 29 la Sf. Ioan**

este adevărată - cea din Ceruri - care nu oameni, ci Îngeri şi Arhangheli şi pe Stăpânul Arhanghelilor, iar mai vârtos împreună cu El şi pe oameni îi are lăudători. De vei căuta la priveliştea aceea, de vei înţelege cununile cele de acolo, de te vei muta pe tine la lauda cea de acolo, niciodată nu vor putea cele pământeşti să te stăpânească, nici de se vor face nu le vei socoti mari, nici de vor lipsi nu le vei căuta[1].

Căci spune-mi: Pentru ce şi pentru carea pricină aşa cauţi la slava oamenilor? Nu ştii că ca şi umbra - ori şi ce este decât aceasta mai prost - aşa lauda acestora în aer vărsându-se se stinge.

Şi în alt chip: Este şi lesne de răsturnat şi schimbăcioasă firea oamenilor; şi aceeaşi acum laudă, acum îl ocărăsc pe acelaşi. Iar la hotărârea lui Dumnezeu nu poate fi cândva aceasta.

Deci să nu fim fără de socoteală, nici să ne amăgim pe noi înşine în deşert şi în zadar. Că de vom face vreun lucru bun, dar nu numai pentru aceasta îl vom face: ca să împlinim porunca Stăpânului nostru şi Aceluia numai să fim cunoscuţi, în zadar suferim osteneala, lipsindu-ne pe noi înşine de folosul cel de aici. Că cela ce lucrează vreun lucru bun ca să vâneze slava cea de la oameni, ori de va putea să o dobândească pe aceasta, ori de nu - că de multe ori şi pentru aceasta toate făcând nici nu va putea să o dobândească pe ea - deci ori de o va dobândi, ori de n-o va dobândi, de ajuns a luat aici răsplătirea, şi nici o plată acolo nu va lua pentru aceasta.

Pentru ce? Pentru că apucând mai înainte s-a lipsit pe sine de dăruirea şi cinstea cea de la Judecătorul, alegând mai mult cele de aici decât cele ce vor să fie, şi slava cea de la oameni decât hotărârea dreptului Judecător.

Şi iarăşi, de vom lucra ceva din cele Duhovniceşti numai pentru însăşi aceasta, ca numai Aceluia să plăcem Ochiului celui neadormit, la Carele toate sunt goale şi descoperite, şi vistieria noastră necheltuită rămâne şi răsplătirile întregi; şi aşteptarea cea bună de aici ne dă nouă multă mângâiere. Şi împreună cu a ni se păstra nouă răsplătirea aceea în jitniţă nejefuită va urma şi slava cea de la oameni. Că atuncea mai vârtos o dobândim pe ea, când o trecem pe ea cu vederea, când n-o căutăm, când n-o vânăm pe ea.

Şi ce te minunezi, dacă la cei ce întrebuinţează filosofia cea Duhovnicească se face aceasta, când şi la cei ce cască la lucrurile lumii acesteia, pe aceştia mai vârtos cei mai mulţi îi defaimă şi îi trec cu vederea, care caută slava cea de la oameni şi îi vei afla pe aceştia că de toţi se batjocoresc pentru că poftesc slava cea deşartă?

1 **Din Cuvântul 5 la Facere**

Ce dar poate fi mai ticălos decât noi cei ce uneltim cele Duhovniceşti, dacă vom voi cu aceia să căscăm la laudele oamenilor şi să nu ne îndestulăm cu lauda cea de la Dumnezeu? Precum şi Pavel zice: "a căruia lauda nu este de la oameni, ci de la Dumnezeu".

Deci să fugim de slava cea deşartă[1], că patima aceasta este mai cumplită decât toate şi de ajuns a orbi ochii şi celor înţelepţi, când nu se vor trezvi. Că dacă luarea de daruri poate aceasta, cu mult mai vârtos patima cea mai silnică decât dânsa. Pentru aceasta şi către Iudei zicea Hristos: "Cum puteţi voi să credeţi, slavă de la oameni luând şi pe slava cea de la singur Dumnezeu necăutând?"

De aici este asuprirea şi pofta banilor. De aici urâciune, războaie şi sfezi. Pentru că cela ce pofteşte mai multe, nicăirea nu va putea să stea. Însă pofteşte pentru nici o altă pricină, fără numai că pofteşte slava cea deşartă. Că pentru carea pricină - spune-mi - mulţime de castraţi, cirezi de boi şi atâta pohfală trag cu dânşii cei mulţi? Nu pentru trebuinţă, ci ca să aibă pe cei ce îi întâmpină martori ai pohfalei acesteia necuvioase.

Deci de vom tăia pe aceasta, împreună cu capul vom tăia şi celelalte mădulări ale răutăţii şi nimic nu va fi care să ne oprească să locuim pe pământ ca în Cer. Că nici numai spre răutate împinge pe cei robiţi de dânsa, ci şi lângă faptele cele bune stă. Şi când nu va putea să ne depărteze pe noi de la fapta bună, întru însăşi fapta bună face mare vătămare: pe osteneli a le suferi silindu-se, iar de roduri lipsindu-ne! Că cela ce caută la dânsa, şi de posteşte, şi de se roagă, şi de miluieşte, îşi ia plata sa.

Ce poate fi mai jalnic decât vătămarea aceasta, fără numai când se va întâmpla să se trudească cineva în deşert şi în zadar, şi să se facă' de râs, şi să cadă din slava cea de sus? Că nu este cu putinţă cel ce pofteşte pe amândouă, să dobândească pe amândouă. Că se poate să dobândim pe amândouă, când nu pe amândouă, ci una - pe cea Cerească - vom pofti! Iar cel ce pofteşte pe amândouă nu poate să dobândească pe amândouă. Pentru aceea de voim să dobândim slavă, să fugim de slava cea omenească şi să poftim numai pe cea de la Dumnezeu. Fiindcă astfel şi pe aceasta şi pe aceea vom dobândi[2].

Deoarece nu este cu putinţă, nu este cel ce aşa tare robeşte slavei omeneşti, să dobândească pe cea de la Dumnezeu. Fiindcă despărţind de Ceruri sufletul celor robiţi de dânsa, slava omenească îl pironeşte la pământ şi nu-l lasă să caute la lumina cea adevărată, ci îl pleacă să se tăvălească totdeauna în noroi, făcându-le lor stăpâni atâta de puternici, cât îi stăpâneşte pe ei fără de porunci. Că cel ce boleşte cu această boală şi fără de a porunci cineva el de sine face toate câte socoteşte că veseleşte pe stăpânul lui. Că

1 Din Cuvântul 28 la Sfântul Ioan
2 Din Cuvântul 3 la Sfântul Ioan

şi cu haine frumoase se îmbracă pentru aceia, şi faţa îşi împodobeşte, nu pentru sine făcând aceasta, ci pentru alţii şi ciocoi poartă cu sine prin târg, ca să fie minunat de alţii. Şi toate câte face numai pentru plăcerea altora le sufere. Oare poate fi vreo patimă mai cumplită decât aceasta? Ca să se minuneze alţii de el, să se prăpăstuiască adeseori.

Deci de ajuns sunt şi cele ce s-au grăit de Hristos ca să arate toată tirania acestei boli. Însă şi de aici se poate a se cunoaşte: Că de vei voi să întrebi pe cineva din cetăţeni şi carii cheltuiesc cheltuielile cele scumpe: Pentru care pricină deşartă atâta aur şi pentru ce fac atâta cheltuială? Nimic alt nu va auzi de la dânşii, fără numai plăcerea norodului.

Iar de-i vei întreba iarăşi ce este norodul, vor zice: Lucru plin de gâlceavă şi de turburare, şi alcătuit mai mult din nebunie; prost purtându-se de multe ori ca valurile mării şi încheiat din socoteală de multe feluri şi potrivnică.

Deci când va avea cineva astfel de stăpân, decât cine nu va fi mai ticălos? Ci a căsca la aceştia oamenii acestei vieţi, nu este aşa cumplit - măcar deşi cumplit este cu adevărat - iar a boli cu aceleaşi, iar mai vârtos cu mai rele cei ce zic că s-au depărtat de lume, aceasta este cu adevărat cumplit. Că la aceia până la bani este paguba, iar aici până la suflet este primejdia. Căci când pentru slavă schimbă credinţa cea dreaptă, şi ca ei să se slăvească, necinstesc pe Dumnezeu, pe carea nesimţire şi nebunie nu covârşeşte lucrul acesta, spune-mi?

Deci celelalte patimi, măcar deşi multă au vătămarea, dar aduc şi oarecare dulceaţă, deşi vremelnică şi scurtă. Pentru că iubitorul de bani, iubitorul de vin şi iubitorul de femei au împreună cu vătămarea şi oarecarea dulceaţă, deşi scurtă. Iar cei robiţi de patima aceasta, totdeauna vieţuiesc viaţă amară şi lipsită de dulceaţă. Fiindcă nu dobândesc ceea ce foarte poftesc: slava de la norod! Ci se par că o dobândesc pe ea, dar nu o dobândesc, pentru că nici este lucru slavă. Pentru aceasta nici slavă, ci lucru deşert de slavă s-a zis patima aceasta. Şi slavă deşartă pe ea şi toţi cei vechi cu cuviinţă o au numit. Că deşartă este, nimic strălucit şi slăvit n-având înlăuntru. Ci precum măştile, se par că sunt strălucite şi poftite, dar sunt deşarte înlăuntru. Pentru aceea şi decât feţele cele trupeşti mai frumoase fiind ele, pe nimeni niciodată spre dragostea lor n-au robit. Tot astfel - iar mai vârtos mai cu ticăloşie - şi slava cea de la norod, patima aceasta cea cu anevoie de biruit şi tiranică s-a făcut nouă. Că numai faţa are strălucită. Iar cele dinlăuntru ale ei nu sunt numai deşarte, ci şi pline de necinste şi de tiranie crudă.

Deci de unde se naşte această patimă - zice - care este atâta de nebunească şi lipsită de dulceaţă? De unde? Nu de aiurea, fără numai din suflet prost şi de nimic! Că nu este cu putinţă cel biruit de slavă, să înţeleagă ceva mare şi viteaz, ci trebuie să fie el de ocară, prost, necinstit şi mic. Că cel ce pentru fapta bună nimic nu face, ci ca să placă oamenilor celor ce nu

sunt vrednici de nimic, toate le face şi pretutindenea hotărârii celei greşite şi amăgite a acelora urmează, cum poate fi vrednic de ceva?

Socoteşte: De îl va întreba pe el cineva: Iată tu ce socoteşti că sunt oamenii cei de rând? Arătat ce va zice că sunt trândavi şi fără de nici o purtare de grijă.

Dar ce? de îl va întreba pe el iarăşi cineva: Oare vei voi să fii asemenea cu dânşii? Socotesc că nicidecum nu va voi să fie. Cum dar nu este râsul cel mai de pe urmă a vâna slava acelora cu carii niciodată nu voieşte să fie?

Deci oare de această slavă omenească vă veţi ţinea, spune-mi? Nu, rogu-vă! Pentru că aceasta toate le-a întors! Aceasta a născut răpirea, zavistia, prihănirea, vrăjmăşiile. Aceasta pe cei ce nimic nu s-au nedreptăţit asupra celor ce nimic nu i-a nedreptăţit îi într-armează şi îi sălbăticeşte. Şi nici prieteşug nu cunoaşte cel ce a căzut întru această boală, nici de dragoste nu-şi aduce aminte, nici nu ştie cât de cât a se cucernici de cineva. Ci toate bunătăţile aruncându-le din suflet, către toţi are vrajbă, fiind nestatornic şi fără de dragoste.

Şi patima mâniei - deşi şi ea este tiranică şi nesuferită - dar nu obişnuieşte totdeauna a supăra, ci numai când are pe cei ce o întărâtă. Iar patima slavei deşarte totdeauna, şi nu este vreme, ca să zic aşa, întru care va putea să înceteze, dacă nu socoteala gândului o va opri pe ea şi o va potoli, ci totdeauna este de faţă. Nu numai îndemnându-ne a păcătui, ci şi de ne vom întâmpla isprăvind ceva, răpind şi aceasta din mâini. Iar uneori nici a isprăvi nicidecum lăsându-ne. Iar dacă pe asuprire Pavel o numeşte "închinare de idoli", pe muma, rădăcina şi izvorul acesteia - pe slava deşartă zic - ce este cu dreptate a o numi? Fiindcă nici numire a răutăţii vrednică nu este cu putinţă a afla.

Deci să ne trezvim, o, iubiţilor şi de haina aceasta cea rea să ne dezbrăcăm, să o rupem şi să o tăiem; şi să ne facem cândva slobozi cu slobozenia cea adevărată, şi să luăm simţire a neamului celui bun ce s-a dat nouă de la Dumnezeu. Să defăimăm slava oamenilor. Pentru că nimic nu este aşa de râs şi necinstit ca patima aceasta. Nimic nu este aşa plin de ruşine şi de multă necinste.

Aceasta va putea cineva să o vadă despre multe părţi. Că a pofti slava este necinste, iar slavă cu adevărat este a o trece cu vederea pe aceasta şi a nu face nici o purtare de grijă pentru dânsa, ci toate - şi a zice şi a face - spre plăcerea lui Dumnezeu! Aşa vom putea şi plată să luăm de la Cel ce vede cu amănuntul cele ale noastre, când ne vom îndestula numai cu Dânsul privitor.

Deoarece ce trebuinţă avem noi şi de alţi ochi, când Cel ce va să ne cinstească pe noi vede pururea cele ce se fac de noi?

Şi cum nu este cu necuviinţă, ca sluga toate câte face să le facă spre plăcerea stăpânului şi nimic mai mult decât vederea acestuia să nu caute, nici să tragă alţi ochi la faptă, măcar mari de vor fi cei ce privesc, cu

una numai să socotească, ca stăpânul să privească - iar noi având astfel de Domn, să căutăm alţi privitori, carii nu pot a ne folosi ceva, dar care pot a ne vătăma din privirea lor, şi să facem deşartă toată osteneala noastră? Nu, rogu-vă, ci de la Carele avem să luăm plăţile, pe Acesta să-L chemăm lăudător al celor ce se fac, pe Acesta privitor! Nimic nouă şi ochilor omeneşti să nu fie comun! Că de voim să dobândim şi slava aceasta, atunci vom dobândi-o pe ea, când vom căuta numai pe cea de la Dumnezeu. "Că pe cei ce Mă proslăvesc pe Mine îi voi proslăvi" zice. Şi precum de bani atuncea mai vârtos suntem bogaţi când îi defăimăm pe ei, şi căutăm numai bogăţia cea de la Dumnezeu. "Căutaţi Împărăţia lui Dumnezeu - zice - şi acestea toate se vor adăuga vouă". Aşa şi pentru slavă trebuie să zicem.

Toate dar să facem spre Slava lui Dumnezeu şi spre folosul aproapelui[1], ca să nu zică şi pentru noi: "Pe Dumnezeu mărturisesc că îl ştiu, iar cu faptele îl tăgăduiesc". Că unul hrăneşte câini, ca să vâneze fiare sălbatice, el căzând în sălbăticie. Altul - măgari şi boi, ca să care pietre. Iar pe oameni îi trece cu vederea, topindu-se de foame.

Cheltuieşte aur nenumărat ca să facă oameni de piatră, iar pe cei cu adevărat oameni făcându-se de piatră de reaua pătimire, îi defaimă.

Altul aducând tăbliţe de aur, cu multă trudă le lipeşte pe ziduri, iar pântecele săracilor goale văzându-le, nu se pleacă.

Unii peste hainele lor alte haine noi află, iar altul nici pe trupul său gol nu are să-l îmbrace.

Altul iarăşi în tribunale a înghiţit pe altul.

Unul a cheltuit la curve şi la linguşitori.

Altul la măscărici şi la jucătoare.

Unul - la ziduri strălucite, la cumpărări de moşii şi de case.

Unul numără dobânzi, iar altul dobânzi ale dobânzilor.

Unul alcătuieşte zapise pline de multe ucideri, şi nici odihna cea de la noapte n-o dobândeşte, priveghiind pentru nevoile şi relele altora.

Iar ziuă făcându-se, unul aleargă la câştig nedrept, altul la cheltuială curvească, iar alţii la furtişag arătat.

Şi pentru cele de prisosit şi oprite multă este sârguinţa, iar pentru cele de nevoie nici o purtare de grijă.

Cei ce judecă, numele îl au de judecători, iar lucrul de tâlhari şi de ucigători de oameni.

Şi judecăţile de le va cerceta cineva şi dietele, nenumărate rele şi aici iarăşi va afla, vicleşuguri, furtişaguri, vrăjmăşii. Şi întru acestea este toată îndeletnicirea. Iar pentru cele Duhovniceşti nu este nici o purtare de grijă. Ci pe Biserică toţi o supără numai ca să o vadă.

---

1 Din Cuvântul 82 la Sfântul Ioan

Dar ceea ce se caută este aceasta. Ci de lucruri şi de minte curată avem trebuinţă. Iar dacă toată ziua o vei cheltui la asuprire, apoi intrând vei zice puţine cuvinte, nu numai nu ai făcut blând pe Dumnezeu, ci şi mai mult L-ai întărâtat. Că de voieşti să împaci pe Stăpânul tău, arată lucruri, cunoaşte sarcina nevoilor, vezi pe cei goi, pe cei flămânzi, pe cei ce li se face strâmbătate. Nenumărate căi ale Iubirii de oameni ţi-a brăzdat ţie.

Deci să nu ne amăgim pe noi înşine, trăind în deşert şi în zadar, nici pentru că acum suntem sănătoşi, să defăimăm. Ci punând în minte că de multe ori căzând în boală şi venind la cea mai de pe urmă slăbiciune, am murit de grijă şi de aşteptarea celor ce vor să fie, să nu aşteptăm iarăşi întru aceleaşi să cădem şi să dobândim aceeaşi frică, să ne facem mai buni. Că cele ce se fac acum, sunt vrednice de multă prihănire: Cei din tribunale sunt asemenea cu leii şi cu câinii, iar cei din târguri - cu vulpile. Iar cei ce vieţuiesc viaţă fără de grijă, nici aceştia nu întrebuinţează fără de grija precum se cuvine, fiindcă toată îndeletnicirea o cheltuiesc la teatre şi la răutăţile cele de acolo.

Şi nu este nimeni care să mustre cele ce se fac! Dar sunt mulţi cei ce râvnesc şi se împung fiindcă nu pot să facă cele asemenea cu dânşii. Pentru aceea şi aceştia iarăşi se muncesc deşi nu fac cele rele. Că nu numai fac acestea, ci încă şi bine voiesc cu cei ce le fac. Că şi osârdia lor asemenea este stricată. De unde este arătat, că şi pentru voinţă este a lua muncă.

Acestea în toate zilele le zic şi de a zice nu voi înceta. Că de vor auzi vreunii, va fi de folos; iar de nu va fi nici unul care să ia aminte, atunci veţi auzi acestea, când nici un folos nu vă va fi, ci vă veţi prihăni pe voi înşivă. Dar noi vom fi curaţi de vină! Dar să nu fie ca numai această îndreptare să avem noi, ci şi slavă a noastră să vă faceţi voi la Divanul lui Hristos, ca de obşte să dobândim bunătăţile acelea, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care împreună Tatălui - Slava şi Sfântului Duh în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 27
Pentru slava deşartă

Precum nişte vânturi cumplite căzând în noian lin[1], cu totul îl tulbură pe el de jos, cât şi nisipul se amestecă cu valurile, tot astfel patimile intrând în suflet, toate le răstoarnă, întunecă ochiul minţii, iar mai vârtos turbarea de slavă.

Că pe bani a-i defăima cu lesnire este la cel ce voieşte. Dar pe slava de la cei mulţi a o trece cu vederea este trebuinţă de multă osteneală, de mare filosofie, de suflet îngeresc, care să se atingă de însuşi vârful Cerului! Fiindcă nu este nici o patimă, nu este atâta de tiranică şi care să stăpânească pretutindenea, unde mai mult, unde mai puţin, însă pretutindenea.

Deci cum o vom birui pe ea, deşi nu desăvârşit, dar măcar din parte şi puţină?

Dacă vom căuta la Cer, dacă vom avea pe Dumnezeu înaintea ochilor, dacă vom lua socoteală mai înaltă decât cele pământeşti!

Socoteşte, când pofteşti slavă, că ai dobândit-o pe ea şi cunoaşte sfârşitul, şi nimic nu vei afla.

Socoteşte câtă pagubă are lucrul acesta, de câte şi de ce fel de bunătăţi te lipseşte. Că ostenelile şi primejdiile le vei suferi, dar de roduri şi de daruri te vei lipsi.

Socoteşte că cei mai mulţi sunt răi, şi defaimă Slava lor! Pe fiecare deosebi socoteşte-l cine este, şi vei vedea lucrul plin de râs; vei vedea că ruşine mai ales decât slavă este lucrul.

Şi după acestea înalţă mintea la priveliştea cea de sus. Când, făcând vreun lucru bun, socoteşti că trebuie să-l arăţi şi oamenilor şi cauţi niscareva privitori ai lucrului, şi te chinuieşti ca să se arate acela - socoteşte că Dumnezeu vede şi toată pofta aceea o stingi. Depărtează-te de la pământ, caută la priveliştea cea din Ceruri! Oamenii deşi vor lăuda, dar pe urmă prihănesc, zavistuiesc, clevetesc. Şi de nu vor face aceasta, nimic câtuşi de cât nu folosesc pe cel lăudat. Iar la Dumnezeu nu aşa, ci se bucură lăudând isprăvile noastre.

---

1 Din Cuvântul 2 la Epistola către Tit

Ai grăit bine şi ai dobândit laude? Care este folosul? Că de s-au folosit cei ce au lăudat şi s-au schimbat şi s-au făcut mai buni, şi s-au depărtat de la răutăţile cele mai înainte, trebuie a te bucura, cu adevărat nu pentru laudele ce s-au făcut, ci pentru schimbarea cea bună şi minunată. Iar dacă totdeauna petrec lăudând şi turburându-se şi aplaudând, dar nu se folosesc nimic din laude şi din aplauze, se cuvine mai mult a te mâhni, căci acestea se fac lor spre osândă.

Dar ai slavă pentru cucernicie? De eşti cu adevărat cucernic, şi nici un rău nu ştii întru tine, trebuie să te bucuri, nu pentru că te pari, ci pentru că eşti. Iar dacă nefiind aşa, pofteşti slava cea de la cei mulţi, socoteşte că nu aceştia ne vor judeca pe noi în ziua aceea, ci Cel ce ştie cu amănuntul cele ascunse. Iar dacă ştiind întru tine păcate, te socoteşti la toţi că eşti curat, nu numai nu trebuie să te bucuri, ci şi să te mâhneşti şi să suspini amar, punând în minte neîncetat întru ziua care se descopere toate, întru care se luminează cele ascunse ale întunericului.

Dobândeşti cinste? Leapădă-o pe ea, ştiind că te face pe tine dator.

Nimeni nu-ţi dă cinste? Pentru aceasta trebuie şi să te bucuri. Că nu împreună cu celelalte îţi va pune ţie înainte Dumnezeu şi aceasta: că ai dobândit cinste. Sau nu vezi că împreună cu celelalte faceri de bine şi cu aceasta înfruntă Dumnezeu prin Proorocul: "Am luat din fiii voştri, carii să fie Prooroci, şi din tinerii voştri spre Sfinţenie"?

Deci măcar aceasta vei dobândi, că nu vei fi vinovat de mai mare muncă. Deoarece cel ce nu se cinsteşte în viaţa aceasta, se defăimează şi nici o slavă nu dobândeşte, ci şi se ocărăşte şi se scuipă deşi nimic alt, dar măcar acesta dobândeşte că nu este vinovat şi pentru aceasta: Că s-a cinstit de la cei împreună cu dânsul robi.

Încă şi alte folosuri dobândeşte de aici: se sfieşte, se smereşte, nici de ar voi nu cugetă cândva înalt, de va lua aminte mai vârtos de sine.

Iar cel ce dobândeşte multă cinste, lângă aceea că este vinovat la mari datorii, se ridică şi spre trufie şi slavă deşartă şi se face rob oamenilor. Apoi crescând stăpânirea aceasta, este silit să facă multe, din cele ce nu voieşte.

Deci ca acei ce ştim că aceasta ne este mai folositoare nouă decât aceea, nici să căutăm cinste, şi pe ceea ce ni se dă să o respingem, să o lepădăm de la noi, să stingem pofta aceasta.

Aceasta şi către dregători şi către supuşi s-au zis de noi. Că sufletul cel ce pofteşte cinste ca să se slăvească, nu va vedea Împărăţia Cerurilor. Nu este al meu cuvântul acesta, nici nu grăiesc cuvinte ale mele, ci ale Dumnezeiescului Duh. Nu va vedea - măcar deşi va lucra fapte bune, că "îşi iau - zice - plata lor". Deci cel ce nu ia plată, cum va vedea Împărăţia Cerurilor?

Nu opresc a nu pofti slavă, ci voiesc a pofti slava cea adevărată carea este de la Dumnezeu. "A căruia lauda - zice - nu este de la oameni, ci de la Dumnezeu". Întru ascuns să fim cucernici, neâmbrăcaţi cu trufie multă

şi cu deşertăciune şi cu făţărnicie. Să aruncăm pielea oii, iar mai vârtos să ne facem oi. Nimic decât slava oamenilor nu este mai de nimic. Căci spune-mi: De vei vedea mulţime de copii mici - de sugători zic - oare pofteşti slava de la aceia? Aşa să te afli către toţi oamenii pentru slavă. Pentru aceasta se zice slavă deşartă.

Nu vezi măştile care le pun împrejur cei de la clup? Cât de frumoase sunt ?Cât de strălucite? Şi cât de fărmăluite la cea desăvârşit frumuseţe? Oare poţi să-mi arăţi acest fel de formă cu lucrul adevărată? Nicidecum! Ce dar oare te-ai aprins cândva de dragostea lor? Nu! Pentru ce? Pentru că sunt deşarte şi seaseamănă cu frumuseţea, dar nu sunt frumuseţe. Tot astfel şi slava deşartă este şi se aseamănă cu slavă, dar nu este slavă. Aceea numai rămâne carea este înlăuntru şi firească, iar aceasta carea este pusă pe afară ascunde de multe ori grozăvia, ascunde - zic la oameni, şi până seara. Însă risipindu-se priveliştea şi măştile ridicându-se, fiecare ceea ce este, aceasta se vede.

Deci să nu uneltim adevărul ca în clup şi întru făţărnicie.

Căci spune-mi: Ce bine are a fi slăvit de cei vii, că slavă deşartă este şi nimic alt. Că suie-te în casă fii singur şi îndată s-au strecurat toate!

Te-ai dus în târg? Ai întors la tine pe cei ce erau de faţă? Şi ce mai mult? Nimic! S-a stins slava şi s-a dus ca fumul risipindu-se. Deci pe lucrurile cele ce nu sunt cu adevărat aşa le vom iubi? De câtă nesocoteală sunt acestea, spune-mi? De câtă nebunie?

Deci la una numai să căutăm: cum ne va lăuda Dumnezeu? De vom socoti acestea, niciodată nu vom căuta cele de la oameni, ci măcar de vor fi, le vom defăima, vom râde de ele, le vom scuipa. Şi ca şi cum de am fi poftit aur şi am fi luat tină, aşa ne vom afla.

Să nu te laude pe tine cutare; pentru că nimic nu te-a folosit precum şi de te va cleveti, nimic nu te-a vătămat. Iar la Dumnezeu amândouă acestea au oarecare folos şi pagubă: dar cele de la oameni toate sunt deşarte. Cu aceasta suntem întocmai cu Dumnezeu, fiindcă Acela nu are trebuinţă de slava de la oameni! "Că slavă - zice - de la oameni nu iau!" Deci mică este aceasta, spune-mi? Când nu voieşti să defaimi slava, zi: Cu Dumnezeu întocmai mă voi face de voi defăima; şi îndată vei defăima! Că nu este cu putinţă ca omul cel ce este rob slavei să nu fie rob tuturor, şi decât înşişi robii cei cumpăraţi mai rob. Nu poruncim unele ca acestea robilor noştri, precum pofta slavei celor stăpâniţi de dânsa, că lucruri de ocară şi pline de ruşine face şi a grăi şi a pătimi. Şi mai vârtos când ne va vedea că suntem supuşi, creşte mai mult poruncile.

Să fugim aşadar, să fugim de patima aceasta, că cumplită este şi cu multe capete. Că unii stăpânire poftesc pentru dânsa, alţii bani, iar alţii putere. Sporind ea înainte vine şi la milostenie, şi la post, şi la rugăciuni şi la învăţătură. Multe sunt capetele acestei fiare. Dar a vâna ei slava deşartă pentru celelalte, nu este nici un lucru de mirare. Dar a face aceasta pentru post şi pentru rugăciune, aceasta este lucrul cel strein şi plin de lacrimi.

Dar[1] ca să nu prihănim numai iarăşi, veniţi să spunem şi chipul prin care vom scăpa de dânsa. Deci la carii să ne ispitim întâi? Oare la cei ce se măresc în deşert pentru bani, sau la cei ce pentru haine, sau la cei ce pentru dregătorii, sau la cei ce pentru învăţături, sau la cei ce pentru trup, sau la cei ce pentru meşteşuguri, sau la cei ce pentru frumuseţe, sau la cei ce pentru podoabe, sau la cei ce pentru cruzime, sau la cei ce pentru iubirea de oameni şi pentru milostenie, sau la cei ce pentru răutate, sau la cei ce pentru moarte, sau la cei ce după moarte se măresc în deşert? Că, precum am zis, multe înfăşurături are patima aceasta şi trece şi peste viaţa noastră. Cutarele - zice - a murit; şi ca să fie minunat, acestea şi acestea a poruncit să se facă.

Deci împotriva cărora vom sta şi ne vom oşti? Că nu este de ajuns împotriva tuturor unul şi acelaşi cuvânt. Voiţi deci împotriva celor ce se măresc în deşert pentru milostenie? Eu cu adevărat aceasta socotesc. Că foarte iubesc lucrul acesta. Şi mă mâhnesc când văd că se vatămă şi pe slava deşartă că vrăjmăşuieşte ca o hrănitoare şi crescătoare pe o copilă împărătească. Pentru că o hrăneşte pe ea, dar o trage spre dezmierdare spre ruşine şi vătămare; pe tatăl poruncind să-l defaime, iar spre plăcerea oamenilor spurcaţi de multe ori şi de ocară să se împodobească. Şi acest fel de podoabă îi pune ei împrejur, precum voiesc cei de afară, de ocară şi necinstită, nu precum voieşte tatăl.

Veniţi la aceştia să întindem cuvântul, şi să fie oarecare milostenie bogat făcându-se spre fală.

Deci întâi pe aceasta o scoate din cămara cea părintească. Şi tatăl porunceşte ca nici la stânga să nu se ivească, iar ea se arată pe sine la slugi şi la cei ce se întâmplă şi carii nici n-o ştiu pe ea. Văzut-ai curvă dându-se pe sine spre îndrăgirea oamenilor celor necinstiţi, ca precum aceia poruncesc, aşa să se împodobească ea?

Voieşti să vezi cum nu numai curvă, ci şi turbat face pe un suflet ca acesta? Deci cunoaşte socoteala lui. Deoarece când lăsând Cerul sufletul aleargă după fugari şi slugi pe drumuri şi pe uliţe, urmând după cei ce îl urăsc pe el, după cei de ocară şi urâţi şi carii nici a-l vedea pe el nu voiesc, şi carii pentru că este el aprins de dragostea lor îl urăsc pe el - ce poate fi mai turbat? Că pe nimeni aşa nu urăsc cei mulţi, precum pe cei ce au trebuinţă de slava cea de la dânşii. Nenumărate prihăniri împletesc asupra lor şi asemenea se face, precum dacă cineva vreo fecioară şi fată de împărat, pogorând-o de pe scaunul cel împărătesc, ar fi poruncit să se dea pe sine la oameni curvari şi defăimători. Că aceştia, pe cât alergi după ei, pe atâta se întorc de către tine. Iar Dumnezeu, de vei căuta slava de la Dânsul, pe atâta mai mult, şi te trage şi te laudă şi multă răsplătire îţi dă.

1 Din Cuvântul 71 la Matei

Iar de voieşti să cunoşti şi din altă parte cât este ea de vătămătoare când dai spre arătare şi fală, socoteşte câtă mâhnire îţi vine ţie şi cum neîncetată este scârba, învăţându-te pe tine Hristos şi zicând că ai pierdut toată plata ta. Că pretutindenea slava deşartă este rea. Iar mai vârtos la Iubirea de oameni, care lucru este al cruzimii celei mai de pe urmă, că vădeşte nevoile străine şi ca şi cum înfruntă pe cei ce sunt întru sărăcie. Că dacă a spune cineva facerile sale de bine, aceasta este a înfrunta, a le scoate pe acestea şi la alţii mulţi, ce socoteşti că este?

Cum dar vom fugi de răul acesta? De ne vom învăţa cum trebuie să miluim! De vom cunoaşte a cărora slavă căutăm! Căci spune-mi: Cine este Meşterul milosteniei? Cel ce a arătat lucrul acesta, adică Dumnezeu, Carele mai mult decât toţi îl ştie pe el şi întru nemărginire îl întrebuinţează. Ce dar? De te vei învăţa să te lupţi, la carii cauţi, la cei ce vând verdeţurile şi peştii, sau la Învăţătorul? Negreşit aceia sunt mulţi, iar Acesta este unul! Ce dar dacă Acela minunându-se de tine, alţii vor râde, au nu şi tu împreună cu Învăţătorul vei râde de aceia?

Ce dar dacă vei întrebuinţa cuvinte de învăţătură, au nu vei primi laudele retorului şi vei defăima pe ceilalţi. Deci cum nu este cu necuviinţă întru celelalte meşteşuguri a căuta numai la învăţătorul, iar aici a face cea împotrivă, măcar deşi nu este întocmai paguba? Pentru că acolo dacă spre plăcerea norodului şi nu spre a învăţătorului te lupţi, în luptă este paguba. Iar aici cu milostenia în viaţa ceea ce va să fie te-ai făcut asemenea cu Dumnezeu. Fă-te dar asemenea Lui şi cu a nu te arăta şi a fugi de laudă. Căci zicea când vindeca: "Să nu spună nimănui!"

Dar voieşti să te numeşti la oameni milostiv? Şi care este folosul? Folosul nu este niciunul, iar paguba este nemărginită. Că înşişi aceştia pe care-i chemi tu spre mărturie, se fac tâlhari ai comorilor celor din Ceruri! Iar mai vârtos nu aceştia, ci noi cei ne jefuim cele ale noastre şi risipim cele ce sunt aşezate sus!

O, nevoie nouă! O, patimă ciudată! Unde molia nu strică, furul nu sapă, slava deşartă răpeşte! Aceasta este molia comorilor celor de acolo! Acesta este furul îndestulării celei din Ceruri! Acesta pe bogăţia cea nejefuită o pradă! Aceasta toate le strică şi le prăpădeşte. Deoarece fiindcă ştie diavolul că locul acela este necălcat de tâlhari, de vierme şi de celelalte vrăjmăşii, prin slava deşartă jefuieşte bogăţia.

Dar pofteşti slavă? Apoi nu-ţi este de ajuns ţie slava de la Cel ce o ia, de la Iubitorul de oameni Dumnezeu? Ci pofteşti şi pe cea de la oameni? Vezi să nu suferi pe cea împotrivă: Să nu te osândească pe tine cineva ca şi cum nu miluieşti, ci te trufeşti şi te făleşti, ca şi cum vădeşti nevoile cele străine. Pentru că taină este milostenia! Închide dar uşa când miluieşti vreun om după puterea Ta. Numai acela ce se miluieşte să ştie. Iar de va fi cu putinţă, nici acela! Iar de vei deschide, îţi vădeşti taina ta. Socoteşte că şi însuşi acela de la care cauţi slavă şi acela te va prihăni. Şi de va fi prieten, întru sine te va prihăni; de va fi vrăjmaş, şi la alţii te va cleveti şi cele

împotriva celor ce pofteşti vei suferi. Că tu pofteşti ca să zică acela că eşti milostiv, dar el nu va zice aceasta, ci iubitorul de slavă deşartă, vânătorul de plăcerea oamenilor şi altele mult mai rele decât acestea. Iar de vei ascunde, toate cele împotriva acestora va zice, "iubitor de oameni şi milostiv" te va numi. Că nu lasă Dumnezeu să se ascundă, ci de vei ascunde tu, acela arătat va face şi mai mare va fi minunea, şi mai mult folosul. Pentru aceea şi la însăşi slava împotrivitoare ne este nouă arătarea cea cu fală. Că la ceea ce ne silim şi ne sârguim, la aceasta mai vârtos ni se împotriveşte nouă ea. Că nu numai nu luăm slavă de milostiv, ci şi pe cea împotrivă!

Şi lângă aceasta suferim şi vătămare multă, că mai înainte de munca cea de acolo în nenumărate rele ne aruncă şi aici[1].

Şi de voieşti ca să cunoşti aceasta, - lăsând acum Cerurile, din care ne scoate pe noi; şi gheena, în carea ne bagă - să cercăm tot lucrul de aici.

Deci ce este mai cheltuitor decât aceasta? Şi ce poate fi mai de ocară şi mai greu? Căci cum că este cheltuitoare boala aceasta, arătat este de la cei ce cheltuiesc în zadar şi în deşert la privelişti şi la alergări de cai, şi la alte necuvioase pombe de acestea; de la cei ce zidesc casele cele strălucite şi cu multă cheltuială, şi celelalte toate care bogat şi fără de nici un folos le fac, care nu este acum cuvântul a le spune. Iar cum că cel ce astfel boleşte fiind cheltuitor şi supus la multă cheltuială nevoie este să fie şi răpitor şi asupritor, arătat este tuturor. Căci ca să aibă să dea fiarei hrană, îşi aruncă mâinile sale în avuţia altora.

Şi ce zic avuţiile? Fiindcă nu numai bani, ci şi suflete mănâncă focul acesta; şi nu numai pe moartea cea de aici face, ci şi pe ceea ce va să fie. Că mumă a gheenii este slava deşartă şi tare aprinde focul acela şi viermele cel veninat.

Şi poate vedea cineva pe aceasta că are stăpânire şi întru cei morţi, decât carea ce poate fi mai rău? Că toate celelalte patimi încetează cu moartea, iar aceasta şi după moarte se sileşte şi se ispiteşte să-şi arate firea sa în trupul cel mort. Deoarece când morminte strălucite şi care toată avuţia lor le cheltuiesc, murind poruncesc să le ridice lor, şi la îngropare se sârguiesc să pună multă desfrânare de cheltuială; trăind ei pentru un ban şi pentru o pâine ocărăsc pe săracii cei ce se apropie, iar murind bogată masă dau viermelui, care altă mărime a tiraniei boalei cauţi?

Din răutatea aceasta se nasc şi pofte necuvioase. Că pe mulţi nu frumuseţea feţei, nici pofta împreunării, ci a voi a se lăuda: Pe cutarea am amăgit-o şi în preacurvie am aruncat-o!

Şi ce trebuie a zice celelalte rele câte de aici odrăslesc? La nenumăraţi barbari aş fi ales să mă fac rob decât o dată la slava deşartă! Fiindcă nici nu rânduiesc aceia unele ca acestea robilor, care aceasta

1 **Din Cuvântul 17 la Epistola cea către Romani**

porunceşte ascultătorilor: "Al tuturor rob fii - zice - ori mai străluciţi decât tine, ori mai proşti de vor fi. Defaimă sufletul, leneveşte-te de fapta bună, râzi de slobozenie, jertfeşte mântuirea ta!". Şi de vei face ceva bun, nu spre plăcerea lui Dumnezeu fă aceasta, ci ca să te arăţi multora şi să pierzi coroana cea pentru Dânsul. Şi ori de vei milui, ori de vei posti, osteneala sufer-o, iar folosul sârguieşte-te a-l pierde!

Ce poate fi mai crud decât poruncile acestea? De aici şi pizma are începutul, de aici şi mândria, de aici şi muma tuturor răutăţilor: iubirea de argint! Pentru că mulţimea slugilor, barbarii cei îmbrăcaţi în fir, linguşitorii şi ciocoii, carâtele cele ferecate cu argint şi celelalte care sunt mai de râs decât acestea nu pentru dulceaţă, nici pentru vreo trebuinţă se fac, ci numai pentru slava deşartă.

Aşa e cu adevărat - zice. Că patima aceasta este rea tuturor este arătat. Dar cum vom fugi de ea? Aceasta trebuie a spune!

Cu adevărat, de te vei încredinţa pe tine bine că este cumplită boala aceasta, vei lua început prea bun de îndreptare. De vreme ce şi cel bolnav degrab va căuta pe doctorul, de va cunoaşte, mai înainte de altele, că este bolnav.

Iar de cauţi şi altă cale a fugirii de dânsa, caută la Dumnezeu totdeauna şi îndestulează-te cu slava cea de la Dânsul. Şi de vei vedea că te gâdile patima şi te zădărăşte ca să spui însoţitorilor tăi isprăvile tale, socotind întru tine că după ce vei spune nici un folos nu se face, stinge pofta cea necuvioasă şi zi către sufletul tău: Iată atâta vreme ai chinuit să spui isprăvile tale şi nu ai aşteptat cu tăcere să le ţii, ci le-ai vestit la toţi. Deci ce ţi s-a făcut ţie mai mult dintru aceasta? Mai mult cu adevărat nimic, ci paguba cea mai de pe urmă şi a deşerta toate cele adunate cu multă osteneală.

Iar după aceasta socoteşte şi faptul că hotărârea şi judecata celor mulţi este stricată; şi nu numai stricată, ci şi degrab se vestejeşte. Că măcar deşi la puţină vreme se minunează şi laudă, dar trecând vremea, toate le uită şi pe cununa cea dată ţie de la Dumnezeu o ai răpit, şi pe cea de la dânşii a o păstra ţie nu au putut. Măcar că şi aceasta a lor de ar fi rămas, de multă ticăloşie lucru ar fi fost a schimba pe aceea cu aceasta. Iar când şi aceasta se prăpădeşte, care cuvânt de îndreptare vom avea cei ce vindem pe cele ce rămân pentru ceea ce nu rămâne? Cei ce, pentru lauda unor puţini, pierdem atâtea bunătăţi? Măcar că şi mulţi de ar fi fost cei ce laudă, şi aceştia cu adevărat sunt vrednici de a se ticăloşi, şi atuncea mai mult, când sunt mai mulţi cei ce fac aceasta.

Iar de te minunezi de ceea ce s-a zis, ascultă pe Hristos hotărând acestea. Că "Vai vouă - zice - când vă vor zice bine toţi oamenii". Şi foarte cu cuviinţă. Că dacă al fiecăruia meşteşug pe meşteri trebuie a-i căuta judecători, cum pe cercarea faptei bune o slobozi la norodul cel de obşte, iar nu mai înainte de toţi la Acela care ştie mai mult decât toţi, şi Carele poate şi să te laude şi să te încununeze?

Deci cuvântul acesta să-l scriem şi pe pereţi şi pe uşi şi în minte. Şi adeseori să zicem către noi înşine: Vai nouă când ne vor zice bine toţi oamenii! Pentru că şi înşişi cei ce zic "bine!" mai pe urmă te clevetesc ca pe un iubitor de slavă deşartă şi iubitor de cinste şi iubitor de slavă omenească.

Dar Dumnezeu nu aşa, ci când te va vedea că pofteşti slava cea de la Dânsul, atunci mai vârtos te va lăuda, Se va minuna şi te va propovădui.

Dar nu aşa omul, ci luându-te pe tine rob în loc de slobod, şi pentru un cuvânt dăruindu-ţi ţie de multe ori laudă mincinoasă, a răpit de la tine plată adevărată şi mai mult decât un rob cumpărat cu bani te-a supus. Că pe aceia după porunci îi au stăpânii ascultători, iar tu şi fără de porunci robeşti. Fiindcă nici nu aştepţi să auzi ceva de la dânşii, ci numai de vei cunoaşte acelea prin care le vei face lor har fără de a porunci ei toate le faci. Deci de câtă gheenă nu vom fi vrednici cei ce pe cei răi îi veselim, şi mai înainte de a porunci le slujim, iar Dumnezeu în toate zilele poruncind şi sfătuind, nici aşa nu-l auzim? Măcar că de pofteşti slavă şi laude fugi de lauda cea de la oameni şi atuncea vei dobândi slavă. Întoarce-te de către laude şi atuncea vei dobândi nenumărate laude şi de la Dumnezeu şi de la oameni. Că pe nimeni aşa nu obişnuim a slăvi precum pe cel ce trece cu vederea slava; nici a ne lăuda şi a ne minuna, precum pe cel ce defaimă a fi minunat şi slăvit. Iar dacă noi, cu mult mai vârtos Dumnezeul tuturor. Iar când Acela te va slăvi şi te va lăuda, cine decât tine poate fi mai fericit? Că pe câtă este depărtarea între slavă şi între necinste, atâta este deosebirea între slava cea de Sus către slava cea omenească. Iar mai vârtos mult mai multă şi nemărginită. Că dacă şi cu nimic asemănându-se aceasta este de ocară şi urâtă, când şi către alta o vom alătura pe ea, socoteşte câtă se va arăta ocara şi urâciunea. Că precum o femeie curvă şezând la casa de curvie tuturor pe sine se dă tot astfel şi robii slavei deşarte. Iar mai vârtos şi decât aceia mai de ocară şi mai spurcaţi sunt aceştia. Că acelea de multe ori au defăimat pe unii care le pofteau pe ele, iar tu înaintea tuturor te-ai pus pe tine: a fugarilor, a tâlharilor şi a tăietorilor de pungi. Că dintru aceştia şi dintru unii ca aceştia se încheie priveliştile cele ce vă laudă pe voi. Şi pe carii deosebi câte unul fiind ei de nimic vrednici nu îi socoteşti, pe aceştia adunaţi aflându-i mai mult decât mântuirea ta îi alegi şi îi cinsteşti, şi mai necinstit decât toţi aceia pe tine te arăţi.

Căci cum nu eşti mai necinstit cel ce ai trebuinţă de lauda de la aceia şi nu socoteşti că este de ajuns ţie, dacă nu vei lua slava cea de la alţii? Nu pui în minte - spune-mi - împreună cu cele ce s-au zis, că de vei fi slăvit şi tuturor cunoscut, de vei greşi, nenumăraţi prihănitori ai; iar de vei fi necunoscut, măcar întru întărire vei petrece.

Aşa e - zice - dar şi când fac isprăvi am nenumăraţi lăudători.

Ci acesta este lucrul cel rău, că nu numai când greşeşti, ci şi când faci isprăvi te vatămă boala slavei deşarte, atuncea nenumăraţi făcând să te hulească, iar acum toată plata ta deşertând-o. Rău lucru este cu adevărat şi

plin de toată necinstea: a pofti slavă în lucrurile cele politice. Iar când şi în cele duhovniceşti însăşi aceasta pătimeşti, carea iertare de- acia îţi rămâne ţie care nu voieşti nici atâta cinste să dai lui Dumnezeu câtă tu o dai la slugi? Robul caută la ochii stăpânului şi argatul la stăpânul lucrului carele va să-i dea plata, şi ucenicul la învăţător; iar tu cu totul împotrivă faci: lăsând pe Dumnezeu care te-a tocmit şi pe Stăpânul, cauţi la cei împreună cu tine robi, cu toate că ştii, că Dumnezeu ţine minte şi mai pe urmă isprăvile tale, iar omul atuncea de faţă. Şi în Cer având priveliştea şezătoare, aduni pe privitorii cei de pe pământ. Luptătorul unde se nevoieşte, acolo voieşte să se slăvească; iar tu nevoindu-te Sus, voieşti să te încununezi jos.

Ce poate fi mai rău decât nebunia aceasta? Şi să vedem, de socoteşti, şi cununile: că una se alcătuieşte din mândrie, iar alta din zavistia către altul, şi cealaltă din luarea în râs şi din linguşire; alta din bani, alta din minte de rob. Şi precum copiii cei ce se joacă pun unii altora cunună de iarbă, şi cel încununat neştiind râd dinapoia lui de multe ori, tot astfel şi acum cei ce te laudă pe tine, de multe ori deosebi singuri te-au ocărât, punând iarba. Şi, o, de ar fi pus numai iarbă; dar acum şi de multă vătămare este plină cununa şi toate isprăvile noastre le prăpădeşte.

Deci socotind simplitatea ei, fugi de paguba aceasta. Căci câţi voieşti să fie lăudătorii tăi? O sută, de două ori atâţia, de trei ori, de patru ori, mai mult de voieşti, de zece ori pe atâţia şi de douăzeci de ori, fie de voieşti două mii, patru mii sau de voiesti şi zece mii cei ce te laudă pe tine. Dar nimic nu se deosebesc aceştia de ciorile ce cârâiesc pe sus. Iar de vei socoti priveliştea Îngerilor, aceştia şi decât viermii se vor arăta mai proşti şi lauda lor decât păianjenul, fumul şi visele mai slabă.

Deci ascultă cum Pavel cel ce pe acestea le-a socotit cu amănuntul nu numai nu le caută pe ele, ci şi le leapădă zicând: "Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în Crucea lui Hristos".

Deci pe această laudă râvneşte-o şi tu, ca să nu întărâţi pe Stăpânul. Că aceasta făcând la Dumnezeu aduci ocara, nu numai la tine. Că nici dacă ai fi fost zugrav şi ai fi avut pe vreun ucenic, apoi acela defăimând a-ţi arăta ţie cele ale meşteşugului, ar fi pus afară tabla înainte la cei ce iau aminte prost, ai fi suferit cu blândeţe. Iar dacă la cei ce sunt împreună slugi acest lucru este ocară, cu mult mai vârtos la Stăpânul.

Iar de voieşti să te înveţi şi din altă parte să defaimi lucrul, fă-te înalt cu mintea, râde de cele ce se văd, creşte dragostea slavei celei adevărate, umple-te de înţelegere Duhovnicească, zi către sufletul tău, precum a zis Pavel: "Au nu ştii că pe îngeri avem să judecăm?" Şi ridicându-l astfel pe el, mustră-l de-acia şi zi: Cel ce vei să judeci îngeri, voieşti să te judeci de necuraţi şi să te lauzi împreună cu dănţuitorii şi cu măscăricii, cu luptătorii cu fiarele şi cu vizitii? Deoarece aceştia vânează laudele acestea. Dar tu fă aripa mai înaltă decât strigarea acestora şi urmează lui Ioan cetăţeanul pustiei, învaţă-te cum acela trecea cu vederea mulţimea şi văzând pe cei ce se linguşeau, nu se întoarcea către dânşii, ci privind pe toţii cei ce

locuiau în Palestina că erau bărbaţi împrejurul lui şi se minunau şi se spăimântau, nu se muia de atâta cinste, ci şi se scula asupra lor şi ca un prunc vorbind cu atâta norod astfel îi mustra zicând: "Şerpi, pui de năpârci!", măcar că pentru el alergaseră şi lăsaseră cetăţile ca să vadă acel Sfânt Cap, însă nimic dintru acestea nu l-au muiat pe el. Că era departe de slavă şi slobod de toată trufia.

Tot astfel şi Ştefan văzând iarăşi pe acelaşi norod nu cinstindu- l, ci turbându-se şi scrâşnind cu dinţii, s-a făcut mai înalt decât mânia lor şi zicea: "Cei tari în cerbice şi netăiaţi împrejur la inimă".

Tot astfel şi Ilie, oştile acelea fiind de faţă şi împăratul şi tot norodul, zicea: "Până când veţi şchiopăta întru amândouă gleznele voastre?"

Dar noi pe toţi îi ciocoinicim, le slujim, cu această slujire de slugă cumpărând cinstea acelora. Pentru aceasta toate în sus şi în jos s-au întors şi am căzut din Darul acesta, s-au vândut lucrurile creştinătăţii şi toate s-au defăimat pentru slava celor mulţi.

Deci să izgonim patima aceasta şi atunci vom cunoaşte bine slobozenia, limanul şi alinarea. Că cel măreţ în deşert este asemenea pururea cu cei ce se învăluiesc de valuri, tremurând şi temându-se şi la nenumăraţi stăpâni slujind. Iar cel ce este afară de tirania aceasta, este asemenea cu cei ce şed în limanuri şi se îndulcesc de curată slobozenie.

Dar măreţul în deşert nu aşa e, ci la câţi este cunoscut, atâţia stăpâni are, tuturor a sluji fiind silit.

Cum dar ne vom izbăvi de această cumplită robie? De vom pofti altă slavă, anume pe aceea care este cu adevărat slavă. Că precum pe cei ce iubesc trupurile, de se va arăta altă faţă mai strălucită şi mai frumoasă i-a tras de la cea dintâi, tot astfel şi pe cei ce poftesc slava cea de la noi, de va străluci slava cea din Ceruri va putea să-i depărteze de la aceasta. Deci s-o vedem, pe aceeaşi să o înţelegem cu dinadinsul, ca minunându-ne de frumuseţea ei, să fugim de grozăvia acesteia şi să dobândim multă dulceaţă desfătându-ne întru aceea neîncetat. Pe carea fie ca noi toţi să o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 28
Cum că nimic nu ne folosim de post fără de celelalte isprăvi

Precum trupul acesta în toate zilele are trebuinţă[1] de hrana cea trupească, ca nu căzând în multă neputinţă să zacă nelucrător, aşa şi sufletul are trebuinţă de hrana cea Duhovnicească şi de petecerea cea prea bună, ca venind în oarecare obicei de lucrurile cele bune, să fie de-acia nebiruit de vrăjmăşiile vicleanului. Deci în toate zilele să iscodim puterea lui şi să nu lipsim niciodată de a ne cerceta pe noi înşine. Şi socoteală să ne facem nouă înşine şi pentru cele ce am luat şi pentru cele ce am cheltuit.

Ce am grăit bun şi de folos şi ce cuvânt, deşert am scos? Şi iarăşi: Ce am băgat din cele folositoare prin auz în suflet, şi ce din cele ce pot să vatăme iarăşi am adus înlăuntru într-însul.

Şi limbii să-i punem oarecare canoane şi hotare, ca întâi să rumege şi să mestece graiurile şi aşa să scoată cuvintele. Iar mintea să o, învăţăm din cele de vătămare nimic să nu scoată. Ci chiar de afară de a se va aduce ceva ca de acest fel, aceasta ca aceea ce este de prisosit şi poate să vatăme să o lepede; măcar dinlăuntru de a se va naşte, degrab să o gonească cu gândul cel bine credincios.

Să nu socotim că numai nemâncarea până seara este de ajuns nouă spre mântuire. Că dacă Iudeilor celor nemulţumitori zicea Iubitorul de oameni Stăpân prin Proorocul: "Iată şaptezeci de ani, au post aţi postit Mie? Şi de veţi mânca şi veţi bea, au nu voi mâncaţi şi beţi? Acestea zice Domnul Atotţiitorul: Judecaţi judecată dreaptă, faceţi milă şi îndurare fiecare cu aproapele său. Şi pe văduvă, pe sărman, pe nemernic (străin) şi pe sărac nu asupriţi, şi de răutatea fratelui lui fiecarele nu vă aduceţi aminte întru inimile voastre".

Deci dacă acelora care şedeau în umbră şi erau pironiţi la întunericul înşelăcinii, nici un folos nu li se făcea numai din post, dacă n-au isprăvit aceste lucruri bune şi nu au lepădat din inimă răutatea cea către aproapele, care cuvânt de îndreptare vom avea noi de la carii ni se cer cele

1 Din Cuvântul 4 la Facere

mai mari; şi nu numai acestea a face ni se porunceşte, ci şi pe vrăjmaşi a-i iubi şi a le face bine lor?

Şi ce zic a le face bine? A ne ruga pentru dânşii şi pe stăpânul a-L îmblânzi spre purtarea de grijă cea pentru dânşii. Că acest lucru mai mult decât toate ne va apăra şi ne va folosi nouă în ziua aceea înfricoşată şi izbăvire prea mare a păcatelor noastre, dacă aşa ne vom afla către vrăjmaşii noştri. Că măcar deşi foarte mare este porunca, dar de voi socoti darul care este rânduit la cei ce vor isprăvi aceasta, nimic cu adevărat nu se va arăta, măcar deşi foarte mare este.

Care este aceasta?

"De veţi face aceasta - zice - veţi fi asemenea Tatălui vostru Celui din Ceruri!"

Şi ca să ne facă nouă cuvântul mai luminat, a adaus: "Că pe Soarele Său îl răsare peste cei răi şi peste cei buni, şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi. Că urmează - zice - după puterea omenească lui Dumnezeu. Că precum Acela nu numai drepţilor răsare Soarele ci şi celor ce fac cele rele; şi ploaia şi burile de peste an, nu numai celor buni le dă, ci şi celor răi, tot astfel... şi tu dacă nu numai pe cei ce te iubesc îi iubeşti, ci şi pe cei ce se află cu vrăjmăşie către tine, după puterea ta urmezi Stăpânului tău.

Văzut-ai cum la vârful cel prea înalt a suit pe cel ce poate să isprăvească această faptă bună? Dar nu socoti numai greutatea lucrului, iubitule, ci mai întâi gândeşte întru tine, de câtă cinste vei să te învredniceşti şi materia cinstei, ce este greu şi însărcinător să ţi-l facă ţie uşor. Oare nu eşti dator să mulţumeşti, că prin facerea de bine cea către vrăjmaşul ai aflat pricină a ţi se deschide ţie uşile îndrăznirii celei către Dumnezeu şi a te izbăvi de păcatele tale?

Dar poate pofteşti să răsplăteşti vrăjmaşului şi celui ce ţi-a făcut ţie rău cu ce e întocmai sau cu cele mai mari să-i izbândeşti? Şi ce mai mult va fi dintru aceasta, când împreună cu a nu ţi se face ţie nici un folos, vei să dai şi seama pentru aceasta la înfricoşatul Divan ca cel ce ai stricat Legile cele puse de Dânsul?

Căci spune-mi mie: Dacă vreun împărat din cei de pe pământ ar fi pus vreo lege ca aceasta, ca, sau să cinstim pe vrăjmaşii noştri, sau să ne pedepsim cu moarte oare pentru frica morţii acesteia trupeşti nu ar fi alergat toţi la împlinirea legii? Deci de câtă prihănire nu este lucru vrednic, ca pentru moartea trupească, pe carea şi fără de aceasta datoria firii o aduce asupra noastră negreşit, să primim toate să facem, iar pentru moartea pentru carea nu este cu putinţă a afla mângâiere, mai puţin să grijim de Legea pusă de Stăpânul tuturor.

Dar am uitat că vorbesc cu cei ce nici către cei ce îi iubesc n-arată dragostea cea întocmai.

Deci cine ne va izbăvi pe noi de munca aceea, când nu numai de porunca aceea suntem îndelung depărtaţi, ci nici acelea care fac vameşii nu facem? "Că de iubiţii pe cei ce vă iubesc pe voi - zice - ce mare lucru faceţi?

Au nu şi vameşii aceleaşi fac?" Deci când nici aceasta nu se face de noi, care nădejde de mântuire ne va fi nouă? Pentru aceasta rogu-vă, să nu ne facem nemilostivi, ci să ne muiem şi să ne smerim gândul nostru, şi întâi să-l învăţăm să biruiască pe aproapele cu dragostea, şi după fericitul Pavel "cu cinstea unul pe altul socotind a fi mai sus decât pe sine" şi să nu suferim să fim mai de jos, ci să biruim şi să nu ne întrecem, ci să arătăm şi mai multă şi mai fierbinte dragostea cea către cei ce iubesc. Că acest lucru este carele mai vârtos ţine şi întăreşte viaţa noastră şi cu acesta ne deosebim de dobitoace şi de fiare, căci putem adică, de vom voi să păzim rânduiala cea cuviincioasă nouă şi să arătăm multă unirea la un cuget către cei de aproape. Iar după aceea să sârguim gândul nostru şi pe această neâmblânzită fiară - pe mânie zic - să o chinuim şi pe frica înfricoşatului Divan să o punem asupra lui şi să-l învăţăm, că de se va făgădui să se împace cu vrăjmaşii, multe bunătăţi va dobândi. Iar de se va prici încă, multă muncă va suferi. Că nu trebuie aşa prost şi în zadar să cheltuim noi vremea, ci în fiecare zi şi ceas să punem înaintea ochilor Divanul Domnului; şi care sunt acelea care pot să ne pricinuiască nouă multă îndrăzneală, şi care sunt acelea care cresc munca. Astfel acestea învârtindu-le în gândurile noastre, să biruim patimile, să potolim zburdările trupului nostru şi să ne omorâm, după fericitul Pavel, mădulările noastre cele de pe pământ: curvia, necurăţenia, patima, pofta cea rea, mânia, lăcomia, slava deşartă, zavistia. Dacă către aceste patimi ne vom face pe noi înşine morţi ca să nu poată să lucreze întru noi, vom putea să primim roada Duhului carea este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţile, înfrânarea poftelor.

Aceasta să fie deosebirea creştinului de cel necredincios!

Acestea să fie semnele cu care ne despărţim noi. Să nu ne împodobim numai cu numirea, nici să nu cugetăm înalt pentru chipul cel de afară; iar mai vârtos, nici de vom dobândi acestea enumerate să nu cugetăm cândva înalt, ci şi atuncea mai mult să ne smerim pe noi înşine. Căci zice: "Când veţi face toate, ziceţi că slugi netrebnice suntem". De vom fi aşa îngrijitori şi vom griji de mântuirea noastră, vom putea şi pe noi înşine să ne folosim foarte şi din munca ceea ce va să fie să ne răpim; şi învăţători să ne facem celor ce caută la noi învăţători de lucrurile cele de folos.

Deoarece Dumnezeu nu-l voieşte pe Creştin numai lui a-şi fi de ajuns[1], ci şi pe alţii a zidi nu numai prin învăţătură, ci şi prin viaţă şi prin petrecere. Că nimic nu aduce aşa la calea adevărului, precum luarea aminte cea cu deadinsul şi nestricarea petrecerii. Fiindcă nici nu iau aminte aşa la cele ce se grăiesc de noi, precum la cele ce se lucrează de noi.

1 **Din Cuvântul 8 la Facere**

Şi ca să cunoşti că aceasta aşa este, măcar de nenumărate ori de vom filosofa cu cuvintele şi pentru suferirea celor rele vom vorbi, iar vremea întâmplându-se nu vom arăta aceasta prin lucruri, nu a folosit atâta cuvântul, pe cât fapta a vătămat. Iar dacă şi mai înainte de cuvinte şi după cuvinte vom face arătarea cea prin lucruri, vrednici de credinţă vom fi când vom sfătui acelea care şi prin lucruri le împlinim. Pentru că şi Hristos pe aceştia i-a fericit zicând: "Fericit cel ce a făcut şi a învăţat".

Socoteşte cum mai înainte a pus facerea, şi după aceea învăţătura. Căci de va povăţui mai înainte fapta, deşi nu va urma învăţătura, de ajuns sunt lucrurile mai luminat decât glasul să înveţe pe cei ce caută la noi.

Deci aceasta pretutindenea să socotim, ca mai înainte să învăţăm cu lucrurile, şi apoi cu cuvintele, ca să nu auzim şi noi de la Pavel: "Cel ce înveţi pe altul, pe tine nu te înveţi?"

Şi când voim să sfătuim pe cineva ca să isprăvească ceva din cele de nevoie, mai înainte noi să ne sârguim să isprăvim aceasta, ca cu mai multă îndrăzneală să facem învăţătura şi toată grija noastră să fie pentru mântuirea sufletului şi cum vom putea ca înfrânând zburdările trupului să arătăm postul cel adevărat- adică depărtarea de cele rele. Că lucrul acesta este post. Că depărtarea de bucate pentru aceasta s-a luat, ca să înfrâneze tăria trupului şi plecat nouă pe cal să ni-l facă.

Pentru că cel ce posteşte, mai întâi de toate trebuie să înfrâneze mânia, să se înveţe blândeţile şi nerăutatea, să aibă inimă zdrobită, să gonească gândurile poftelor celor necuvioase, având înaintea ochilor Ochiul acela neadormit şi Divanul cel nemitarnic, să fie mai presus de bani, să arate multă îndestulare către milostenie, să scoată din suflet toată răutatea către cei de aproape. Acesta este postul cel adevărat, precum şi Isaia zice despre Faţa lui Dumnezeu grăind: "Nu acest post am ales Eu - zice Domnul - nici de ţi-ai strâmba ca un cerc grumazul tău şi de ai aşterne sub tine sac şi cenuşă, nici aşa nu veţi chema post primit" zice Domnul.

Dar care e, spune-ne?

"Dezleagă legăturile cele cu silă făcute - zice - frânge celui flămând pâinea ta, pe săracii cei fără de casă bagă-i în casa ta. Şi de vei face acestea, atuncea va ieşi de dimineaţă lumina ta şi sănătatea ta curând va răsări.

Văzut-ai, iubitule, care este postul cel adevărat? La acesta să ne nevoim şi nu aşa simplu după cei mulţi să socotim că întru aceasta se hotărăşte nouă postul, dacă până seara vom petrece nemâncaţi. Nu este aceasta ceea ce se caută, ci ca împreună cu depărtarea de bucate, să arătăm şi depărtarea de cele vătămătoare şi pentru lucrarea lucrurilor celor Duhovniceşti să facem multă purtare de grijă. Cel ce posteşte trebuie să fie plecat, liniştit, blând, smerit, să treacă cu vederea slava acestei vieţi. Şi numai către Acela să privească Carele cearcă inimile şi rărunchii şi cu multă luare aminte să facă rugăciunile şi mărturisirile către Dumnezeu şi după putinţă prin milostenie să-şi ajute luişi. Că aceasta cu adevărat, această poruncă poate să ne şteargă nouă toate păcatele şi din focul gheenii să ne

răpească, numai de o vom arăta pe ea cu îndestulare, şi nu spre fala oamenilor vom face aceasta.

Şi ce zic: Nu spre fală? De am fi fost mulţumitori şi bine socotitori, şi numai pentru însuşi binele şi milostivirea cea către cei de un neam trebuia să arătăm această faptă bună, nu pentru plăţile cele făgăduite de la Stăpânul. Dar de vreme ce nu putem să nălucim nimic înalt, măcar pentru aceasta să fim miluitori, nicăierea vânând slava cea de la oameni, ca nu şi cheltuiala să o suferim şi de plată să ne lipsim.

Şi aceasta nu numai la milostenie, ci şi la fiecare ispravă Duhovnicească să socotim, şi nimic să nu facem căutând la slava oamenilor. Pentru că nici un folos nu ne va fi nouă, nici de vom posti, nici de ne vom ruga, nici de vom milui, nici oarece alt lucru de vom face, dacă nu numai pentru Acela se face Care şi cele ascunse le ştie şi cele ce se află întru adâncul minţii noastre. Că dacă de la Acela aştepţi răsplătirile, omule, pentru ce voieşti să te lauzi de la cel de un neam cu tine?

Şi ce zic "să te lauzi"? De multe ori acesta nu laudă, ci şi zavistuieşte. Că sunt mulţi carii aşa de rău se află, cât şi cele ce se fac bine de noi împotrivă le întorc.

Deci pentru care pricină - spune-mi - pe judecata cea stricată a acestora o cinsteşti şi atâta grijă pentru dânsa faci? Pentru că de Ochiul acela neadormit nimic din cele ce se fac de noi nu este care să se tăinuiască. Şi trebuie ca aceasta socotind cu atâta luare aminte să iconomisim viaţa noastră ca cei ce avem după puţin şi pentru cuvinte şi pentru fapte şi pentru însăşi gândurile să dăm seama.

Deci să nu defăimăm mântuirea noastră. Că nimic nu este întocmai cu fapta bună, iubitule. Căci aceasta pe noi şi în veacul ce va să fie ne răpeşte din gheena, şi desfătarea Împărăţiei Cerului nouă ne dăruieşte, şi în viaţa aceasta decât toţi mai presus ne face carii în deşert şi în zadar se ispitesc să ne vrăjmăşuiască, şi nu numai decât oamenii, ci şi decât înşişi dracii şi decât vrăjmaşul mântuirii noastre - decât diavolul zic - mai tari ne face.

Deci ce poate fi întocmai cu aceasta, când nu numai decât oamenii carii ne vrăjmăşuiesc, ci şi decât dracii facem mai presus pe lucrătorii ei. Iar faptă bună este a trece cu vederea toate cele omeneşti, a nălucui cu mintea în fiecare ceas cele ce vor să fie, a nu căsca la nimic din cele de faţă, ci a şti cum că toate cele omeneşti sunt umbră şi vis, şi orice decât acestea este mai prost.

Faptă bună este a se afla ca un mort către lucrurile acestei vieţi şi către cele ce vatămă mântuirea sufletului, ca cel ce este mort, aşa să fie nelucrător, iar către cele Duhovniceşti numai să vieze şi să lucreze, precum şi Pavel zicea: "De acum viez nu eu, ci Hristos viază întru mine".

Deci şi noi, o, iubiţilor, ca cei ce suntem îmbrăcaţi întru Hristos, aşa să lucrăm toate şi să nu mâhnim pe Duhul Sfânt. Aşadar când ne vom

supăra de vreo patimă, sau de poftă necuvioasă, sau de iuţime, sau de mânie, sau de zavistie, să punem în minte pe Cel ce locuieşte întru noi, şi să izgonim departe toată gândirea ca de acest fel.

Să ne cucerim de mărimea Darului celui dat nouă de la Dumnezeu[1] şi să potolim toate patimile trupului, înfrânându-ne de cuvinte şi depărtându-ne de lucruri care pot să ne vatăme pe noi, şi împreună cu depărtarea cea de bucate şi cu celelalte fapte bune, să arătăm şi darea cea cu îndestulare către cei săraci, ştiind câtă ne va fi nouă răsplătirea pentru ajutorul cel către dânşii. Pentru că: "Cel ce miluieşte pe sărac - zice - dă împrumut lui Dumnezeu".

Vezi fire străină şi de mirare a acestei împrumutări: unul este cel ce ia, şi Altul cel ce se face pe Sine dator împrumutării. Şi nu numai aceasta este a vedea, ci şi că la împrumutarea aceasta nu este a pătimi nemulţumire, nici altă oarecare pagubă. Că nici precum aici la o sută zece numai se făgăduieşte că va da, ci însutite decât cele ce se dau; şi nu se opreşte aici ci acestea se dau în veacul acesta, iar în cel viitor: viaţă veşnică.

Şi în viaţa aceasta de s-ar fi făgăduit nouă cineva să ne dea numai îndoite decât cele ce se dau de noi, cu osârdie am fi dat toată avuţia noastră. Măcar că de multe ori multă este nemulţumirea şi multe sunt meşteşugurile asupritorilor. Fiindcă mulţi şi din cei foarte buni nici însăşi ceea ce au luat împrumut nu au dat celor ce le-au dat-o, făcând aceasta sau pentru nemulţumire, sau fiindcă de multe ori de sărăcie s-au împiedicat. Iar la Stăpânul tuturor nimic dintru acestea nu este a socoti ci şi împrumutul rămâne întreg, şi pentru cele ce s-au dat însutite se făgăduieşte să dea, şi în veacul ce va să fie viaţă nouă ne păstrează. Care dar cuvânt de îndreptare ne rămâne nouă dacă nu ne vom sârgui şi nu ne vom sili în locul celor puţine să luăm însutite, şi în locul celor de acum cele ce vor să fie, şi în locul celor vremelnice cele veşnice. Ci cu drag vom încuia banii cu uşi şi cu zăvoare şi nu vom voi pe ei carii stau fără de treabă şi în zadar să-i dăm săracilor, ca în veacul ce va să fie să dobândim folosinţa cea de la dânşii? Că "faceţi-vă vouă prieteni - zice - din mamona nedreptăţii, ca dacă veţi fi lipsiţi, să vă primească pe voi în corturile cele veşnice".

Dar ştiu că mulţi nu numai nu primesc cele ce se grăiesc de noi, ci şi ca o bârfeală şi basm auzindu-le, nu iau aminte la cuvintele noastre. Ci eu şi pentru aceasta mă chinuiesc şi mă scârbesc, pentru că nici ispitirea lucrurilor, nici mărimea făgăduinţei lui Dumnezeu, nici frica celor ce vor să fie, nici sfătuirile ce se fac în toate zilele de către noi, nu au putut să se atingă de unii ca aceştia - dar nu voi înceta nici aşa de o sfătuire ca aceasta până când cu neîncetarea voi putea să-i biruiesc şi întru trezire să-i aduc şi

1 Din Cuvântul 3 la Facere

să-i ridic din ameţeala şi beţia în carea pofta banilor întunecându-le mintea i-a adus. Căci ştiu cu adevărat, ştiu, că după Darul lui Dumnezeu, adăugându-se şi neîncetarea cuvintelor noastre şi purtarea de grijă a postului va putea pe ei şi măcar târziu să-i izbăvească de această cumplită boală şi la sănătatea desăvârşită să-i întoarcă.

Să ne zdrobim dar gândul nostru - rogu-vă - să ne[1] smerim mintea şi mai vârtos acum când vremea postului ne aduce nouă mult ajutor la aceasta. Că de ne vom afla aşa, vom putea şi rugăciunile cu multă trezvire să le facem şi mărturisindu-ne greşalele, să tragem Darul cel de Sus.

Şi ca să cunoaşteţi că cu acest fel de suflete se împacă Stăpânul, ascultă-L pe El zicând: "Spre care voi căuta fără numai spre cel blând, lin şi care tremură de cuvintele Mele?" Pentru aceasta şi Hristos vorbind zicea: "Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre".

Fiindcă cel ce cu adevărat se smereşte pe sine, nu va putea cândva să se pornească la mânie, nici să se iuţească asupra aproapelui, sufletul lui fiind smerit şi socotind cele ale sale.

Ce poate fi mai fericit decât sufletul cel ce se află aşa? Unul ca acesta totdeauna şade în liman izbăvit de tot viforul şi desfătându-se în alinarea cea din gânduri. Pentru aceasta şi Hristos zicea: "Şi veţi afla odihnă sufletelor voastre".

Deci precum cel ce a potolit patimile acestea, se îndulceşte de multă odihnă, tot astfel cel leneş şi trândav şi care nu poate precum se cuvine să ocârmuiască patimile cele ce se nasc într-însul, este în viscol de totdeauna, dinlăuntru având războiul, turburându-se şi nimeni fiind de faţă şi mult vifor suferind. Pentru aceea înălţându-se valurile şi viforul duhurilor celor viclene năvălind, de multe ori se îneacă ei afundându-se corabia pentru neiscusinţa cârmaciului. Pentru aceasta trebuie să fim trezi şi să priveghem, şi neîncetată purtarea de grijă şi nelipsită a mântuirii sufletului să o avem Deoarece Creştinul totdeauna trebuie să se oştească împotriva patimilor trupului, şi pe Legile cele puse nouă de la Stăpânul cel de obşte al tuturor să le avem în urechi totdeauna, şi cu aceasta să ne îngrădim; şi pe multe Lui îndelungă-răbdare către noi după cuviinţă să o întrebuinţăm şi să nu aşteptăm până să luăm ispitire cu lucrul a mâniei şi atuncea să ne smerim, ca să nu se zică şi pentru noi: "Când îi ucidea pe dânşii, atuncea Îl căutau pe El".

Deci având acum ajutor pe vremea postului, iubiţilor, toţi să ne sârguim la mărturisirea greşelilor, să ne depărtăm de toată răutatea şi să lucrăm toată fapta bună. Că aşa şi fericitul Prooroc David învaţă, zicând: "Fereşte-te de rău şi fă bine".

1 Din Cuvântul 9 la Facere

Să nu trecem fără de folos vremea[1] nici să socotim aceasta de a trecut jumătate de Sfântul Post, ci care isprăvi s-au făcut de noi în vremea aceasta şi care din patimile ce ne supără pe noi am îndreptat. Că dacă în toate zilele îndulcindu-ne de învăţătură Duhovnicească aceeaşi vom rămânea şi nu vom spori la fapta bună, nici nu vom izgoni din sufletul nostru felurile răutăţii, nu numai nici un folos nu ne va fi nouă, ci şi mai multă vătămarea. Deoarece când cineva şi atâta purtare de grijă dobândind nimic nu se va folosi, mai mare grămădeşte asupra sa focul gheenei.

Pentru aceea vă rog ca măcar vremea postului ce a rămas, să o întrebuinţăm precum se cuvine! Şi în fiecare săptămână, iar mai vârtos şi în fiecare zi să ne socotim pe noi înşine şi neajunsurile noastre să le izgonim din sufletul nostru şi dobândirea lucrurilor celor bune să o îmbrăţişăm, - precum a sfătuit Proorocul - să ne ferim de rele şi să lucrăm fapta bună. Că acesta este postul cel adevărat.

Cel supus mâniei, pe patima ceea ce îl supără cu gând creştinesc să o izgonească din suflet, iar blândeţea şi bunătatea să o îmbrăţişeze.

Cel trândav şi neînfrânat şi care fără sfială cască la frumuseţile trupurilor, înfrânându-şi gândul şi legea lui Hristos pe patul minţii sale scriind-o carea zicea: "Cel ce caută la muiere spre a o pofti pe ea, iată a preacurvit cu dânsa întru inima sa" pe patima desfrânării să o gonească, iar pe înfrânarea patimilor să o lucreze.

Cel neînfrânat cu limba şi carele grăieşte fără socoteală cele ce îi vin, să urmeze iarăşi fericitului Prooroc şi să zică: "Pune Doamne strajă gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele. Şi niciodată simplu şi cum s-ar întâmpla să nu scoată cuvintele, ci să audă pe Pavel zicând: "Toată strigarea şi mânia, hula şi măscărăciunea şi glumele să se lepede de la voi, împreună cu toată răutatea". Şi iarăşi: "Numai cuvântul care este bun spre zidirea trebuinţei, ca să dea dar celor ce aud".

Încă şi de jurământuri cu totul să se ferească auzind hotărârea lui Hristos care zicea: "S-a zis celor de demult: Să nu juri strâmb! Iar eu zic vouă: Să nu te juri nicidecum!" Deci să nu-mi zici că pe dreptul mă jur; că nu este slobod nici pe dreptul, nici pe nedreptul să te juri. Deci curată să ne păzim gura de jurământ. Şi cu acestea toate să ne îngrădim şi limba noastră şi buzele şi mintea, ca să nu se nască dinlăuntru ceva din gândurile cele rele, nici prin limbă să se scoată afară.

Încă şi urechile cu întărire să le astupăm, ca nici auz deşert să nu primească, precum fericitul Moisi a poruncit zicând: "Auz deşert să nu primiţi!" Şi iarăşi fericitul David zicea: "Pe cel ce cleveteşte întru ascuns pe vecinul său, pe acela l-am gonit".

1 Din Cuvântul 15 la Facere

Văzut-ai, iubitule, de câtă priveghere ne este nouă trebuinţă, de câtă osteneală spre fapta bună? Cum şi mică parte nefăcându-se pentru dânsa purtare de grijă întreagă primejdie ne aduce asupra noastră? Pentru aceasta de altă parte striga fericitul David înfruntând pe cel ce făcea aceasta: "Şezând împotriva fratelui tău ai clevetit, şi împotriva fiului maicii tale ai pus sminteală".

Dacă aşa vom îngrădi toate mădularile noastre, vom putea şi la lucrurile faptei bune să ne ridicăm şi limba la slobozenie şi la laude către Dumnezeul tuturor să o îndeletnicim, iar auzul la ascultarea şi învăţătura Dumnezeiştilor cuvinte şi mintea la înţelegerea învăţăturilor celor Duhovniceşti. Mâinile nu la răpire şi asuprire, ci la milostenie şi la lucrarea faptelor bune; şi picioarele nu la privelişti şi la alergări de cai şi la priviri vătămătoare, ci la Biserică şi la case de rugăciuni şi la Scrierile Sfinţilor Mucenici. Ca dobândind blagoslovenia cea de la dânşii, nebiruiţi să ne facem pe noi înşine de cursele diavolului.

Dacă aşa vom fi îngrijitori şi vom purta grija de mântuirea noastră vom putea şi folosul cel din post să-l dobândim şi de meşteşugirile vicleanului să scăpăm, şi mult: să-l tragem ajutorul cel de Sus. Pe care fie ca noi toţi să-l dobândim cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 29
Pentru jurământ

"Fie cuvântul nostru - a zis Domnul - aşa, aşa; nu, nu! Iar ce este mai mult decât acestea, de la cel rău este".

Aşadar, ce este mai mult decât "aşa" şi decât "nu"?

Jurământul! Nu jurământul cel strâmb, că acela este şi mărturisit şi nimeni nu are trebuinţă de a se învăţa că este de la cel rău, şi că nu este mai mult, ci împotrivă. Iar mai mult este ceea ce se află de prisosit, precum este jurământul.

Pentru aceasta dar veniţi astăzi să vorbim[1] şi să vă spunem pentru carea pricină s-a adus, şi pentru ce s-a slobozit la cei vechi să fie, dintru început povestindu-se naşterea lui: când s-a născut, cum şi de la carii, să vă răsplătesc vouă cu povestirea pentru ascultarea ce arătaţi.

Multe tocmele a făcut Avraam, a junghiat jertfiri şi a adus jertfe dar încă nu era jurământ...

Deci de unde a intrat jurământul?

Când s-au înmulţit relele, când toate s-au răsturnat şi s-au făcut cu susul în jos, când s-au plecat la închinarea de idoli, atuncea, dar atuncea când se arătau de-acia necredincioşii, chemau pe Dumnezeu martor, ca şi cum dând chezaş vrednic de credinţă al celor ce se grăiesc. Că acest lucru este jurământul: chezăşuire a năravurilor celor ce nu au credinţă!

Pentru aceea cea dintâi prihănire a celui ce jură este aceasta: de nu este crezut fără chezaş şi chezaş mare. Că pentru necredinţa cea multă, nu cer ei chezaş om, ci pe Dumnezeu.

A doua aceeaşi vină este şi a aceluia ce ia jurământul, dacă prigonindu-se pentru schimbări şi negoţuri, trage pe Dumnezeu spre chezăşuire şi zice, că nu se depărtează, de nu Îl va lua pe Acela.

O, mare nesimţire! O, ocară! Vierme şi pământ şi cenuşă şi fum fiind, pe Stăpânul tău îl tragi spre chezăşuire şi pe Acela sileşti să-L iei?

Spune-mi: Dacă slugile voastre prigonindu-se între dânsele şi necrezându-se loruşi, ar fi zis cel împreună slugă că nu se va depărta până ce va lua chezaş pe Stăpânul cel de obşte, oare nu ar fi luat bătăi nenumărate

1 Din Cuvântul 9 la Faptele Apostolilor

şi s-ar fi învăţat că pe Stăpânul la altele trebuie să-L întrebuinţeze, nu la acestea? Ce zic: "Împreună slugă"? Că de ar fi ales vreun bărbat mai cinstit au nu ar fi socotit el pe lucrul acesta ocară?

- Dar eu nu voiesc, zice.

- Bine, dar nici pe acela nu îl sili, pentru că şi la oameni se face aceasta, de va zice cineva, pe cutarele dau chezaş, tu nu primeşti.

- Ce dar? Să pierd - zice - ceea ce am dat?

- Nu zic aceasta, ci cum că pe Dumnezeu suferi să-L ocărască. Pentru aceea cel ce sileşte are şi mai mult decât cel ce jură netrecută muncă. Asemeni, şi cel ce nimenea cerând se jură. Şi lucrul care este mai cumplit: că fiecarele jură pentru un ban, pentru puţin adaus, pentru nedreptate.

Acestea se fac când nu sunt jurământuri strâmbe. Iar de va urma jurământ strâmb, toate se întorc cu susul în jos şi sub vină este şi cel ce a luat şi cel ce a dat!

- Sunt unele - zice - care nu se ştiu.

- Ci acestea văzându-le mai înainte, nimic să nu faci cu trândăvire şi cu neluare aminte, pe tine te pedepseşte cu paguba. Mai bine este aşa să păgubeşti decât în alt chip. Căci spune-mi: Ce nădăjduieşti când îl tragi pe bărbat spre jurământ? Că va jura strâmb? Ci acest lucru este al nebuniei celei mai de pe urmă. Fiindcă osânda se va întoarce peste capul tău. Mai bine este să pierzi tu banii, decât să piară acela. Ce faci aceasta cu paguba ta şi cu ocara lui Dumnezeu? Sufletul acesta este de fiară şi de om păgân!

- Dar nădăjduiesc că nu va jura strâmb.

- Crede-l dar şi fără de jurământ!

- Dar sunt mulţii - zice - carii fără de jurământ aleg să lipsească pe alţii, iar cu jurământ, nu.

- Omule, te amăgeşti pe tine! Omul care s-a învăţat să fure şi să nedreptăţească pe aproapele, de multe ori va alege şi jurământul să calce. Iar de se va sfii de a jura, cu mult mai vârtos de a nedreptăţi se va sfii.

Dar fără de voie pătimeşte acesta? Deci dar de iertare este vrednic.

Dar ce zic pentru jurămintele acestea, lăsând pe cele din târg? Că acolo nimic ca de acest fel nu poţi să zici. Că pentru zece bani se fac şi jurământuri şi strâmbe jurământuri. Căci pentru că nu se pogoară de sus trăznet, pentru că nu se răstoarnă toate, stai jurând pe Dumnezeu. Pentru ce? Ca să iei verdeţuri, ca să iei îmbrăcăminte, pentru puţin argint îl chemi pe El spre mărturie. Deci pentru că nu ne muncim, să nu socotim că nici păcătuim! Aceasta este a Iubirii de oameni a lui Dumnezeu, nu a faptei bune a noastre. Nu ştiţi ce este Dumnezeu şi cu care guri trebuie să Se cheme. Ci de vom grăi pentru un bărbat îmbunătăţit zicem: Spală-ţi gura ta şi aşa pomeneşte. Iar acum pe Numele cel cinstit, Carele este mai presus de tot numele, Carele este minunat în tot pământul, de Carele dracii auzind se cutremură, simplu şi fără de luare aminte îl târâm.

O, obicei! Că de la acesta s-a făcut defăimat. Cu adevărat dacă în Casă Sfântă vei pune asupra cuiva nevoie să jure, ca şi cum ai fi făcut

jurământul înfricoşat aşa te afli. Şi de unde se pare că este atâta de înfricoşat, fără numai pentru că pe acela lesne îl întrebuinţăm, iar pe acesta nu?

Oare nu trebuia să ne cutremurăm când se numeşte Dumnezeu? Ci la Iudei atâta era de cinstit Numele Lui, cât se scria pe table şi nimănui nu-i era slobod să poarte slovele acelea, ci numai Arhiereului. Iar acum ca un lucru simplu aşa purtăm Numele Lui. Dacă simplu a numi pe Dumnezeu nu era slobod tuturor, oare a-L chema pe El spre mărturie, de câtă îndrăzneală este, spune-mi? De câtă turbare? Că de trebuia toate să le arunci, care nu se cuvenea să le laşi cu oserdie? Ce atâta dobândeşti pe cât pierzi?

A jurat strâmb? Ai pierdut şi pe acela şi pe tine!

N-a jurat strâmb? Şi aşa ai pierdut, silindându-l să calce porunca.

Să lepădăm această boală din suflet; acum din târg să o izgonim pe ea, de la prăvăliile neguţătorilor, de la celelalte case ale meşterilor. Mai mare ne va fi nouă venitul. Să nu socoteşti că prin călcările Legilor celor Dumnezeieşti se isprăvesc lucrurile acestei vieţi.

- Dar nu crede, zice. Că şi acesta am auzit de la unii, că de nu mă voi jura cu nenumărate jurământuri, nu crede.

- Tu eşti pricinuitorul acestora, cel ce lesne te juri. Că de n- ar fi fost aceasta, ci tuturor ar fi fost arătat că nu te juri, crede-mă pe mine care grăiesc, că pe tine numai încuviinţând mai mult te-ar fi crezut decât pe cei ce mănâncă nenumărate jurământuri. Că iată, spune-mi mie: Pe cine credeţi mai mult: pe mine care nu mă jur, sau pe cei ce se jură?

- Dar tu - zice - eşti dregător şi episcop!

- Ce dar dacă voi arăta că nu numai aceasta este?

În adevăr răspundeţi-mi mie, rogu-vă. Dacă adeseori m-aş fi jurat şi totdeauna, oare m-ar fi folosit pe mine dregătoria? Nicidecum! Vezi că nu este aceea pricina?

Şi ce dobândeşti, spune-mi? Pavel flămânzea. Şi tu alege mai bine să flămânzeşti decât să calci pe una din Poruncile lui Dumnezeu.

Ce eşti aşa necredincios? Tu toate alegi şi să faci şi să pătimeşti ca să nu juri, iar El nu îţi va răsplăti ţie? Ci pe cei ce jură strâmb şi pe cei ce fac multe jurăminturi în toate zilele îi hrăneşte, iar pe tine te va părăsi să pătimeşti de foame pentru că L-ai ascultat pe El? De îţi va zice cineva: "Jură-te!", să audă că Hristos a poruncit şi "Nu jur!". Aceasta este de ajuns să aducă toată fapta bună, uşă oarecare a bunei credinţe, cale carea duce la filosofia bunei cucernicii.

Ci veniţi să vă grăim vouă şi din Scriptura cea Veche[1]. Ce zice aceasta? "A jura nu îţi învăţa gura ta, şi a numi pe Cel Sfânt nu te obişnui!" Pentru ce? Că precum sluga care adeseori se cercetează, multe bătăi ia, tot astfel şi cel ce jură.

1 Din Cuvântul 10 la Faptele Apostolilor

Vezi priceperea acestui înţelept? Nu a zis: A jura nu îţi învăţa mintea ta, ci "gura ta", fiindcă ştia că toată pricina este din gură, şi pentru că lesne se îndreptează. Că este obicei care de-acia fără de voie se face. Precum sunt mulţi carii intrând în băi, îndată ce trec peste uşi se însemnează cu semnul Crucii. Aceasta s-a obişnuit mâna nimeni poruncind, din obicei a face. Iarăşi aprinzându-se luminarea, de multe ori mintea altceva socotind, mâna face semnul Crucii. Aşa şi gura, nu împreună cu sufletul grăieşte, ci din obicei, şi tot este pe limbă.

"Şi a numi pe Cel Sfânt - zice - nu te obişnui. Că precum sluga care adeseori se cercetează, multe bătăi ia, tot astfel şi cel ce jură". Aici nu pe jurământul strâmb ci pe jurământul cel pe drept taie şi la el pune munca. Deci dar a jura este păcat.

Astfel cu adevărat este sufletul. De atâtea rane este plin, de atâtea bube. Dar oare nu vezi? Că acesta este lucrul cel rău. Măcar că poţi să vezi de vei voi. Că ţi-a dat ţie Dumnezeu ochi. Cu acest fel de ochi vedea Proorocul zicând: "Împuţitu-s-au şi au putrezit ranele mele de către faţa nebuniei mele". Am defăimat pe Dumnezeu, am urât Numele cel bun, am călcat pe Hristos, am dezlegat ruşinea. Nimeni cu cinste nu pomeneşte Numele lui Dumnezeu. Tu de iubeşti pe cineva şi spre numele lui te ridici, iar pe Dumnezeu aşa adeseori îl chemi ca o nimic. Cheamă-L pe El spre mântuirea sufletului tău. Atuncea va fi de faţă, atuncea Îl veseleşti pe El, iar acum îl întărâţi. Cheamă-L pe El precum L-a chemat Ştefan. Ce zicând? "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!"

Cheamă-L pe El precum L-a chemat muierea lui Elcana cu lacrimi, cu plânsuri, cu rugăciune. Nu opresc, ci şi foarte sfătuiesc.

Cheamă-L pe El precum L-a chemat Moisi şi striga rugându-se pentru cei ce îl goneau pe el.

Tu de vei pomeni prost pentru vreun bărbat de cinste şi cucernic, ocară se socoteşte lucrul; iar pe Dumnezeu purtându-L în cuvintele tale, nu numai prost, ci şi fără de vreme, nimic nu socoteşti lucrul? Şi de câtă muncă nu eşti vrednic? Nu opresc a avea pe Dumnezeu totdeauna în minte, că aceasta şi rog şi voiesc, dar nu precum nu îi place Lui, ci lăudându-L, cinstindu-L. Mari bunătăţi poate să ne lucreze nouă aceasta, dacă când trebuieşte şi numai pentru cele ce trebuieşte îl chemăm pe El.

Pentru ce - spune-mi - în vremea Apostolilor atâtea puteri se făceau, iar în vremea noastră nu, măcar că acelaşi Dumnezeu este, acelaşi Nume? Dar nu este întocmai lucrul. Cum? Pentru că aceia numai pentru acestea care le-am zis Îl chemau pe El. Dar noi nu pentru acestea, ci pentru altele. Iar dacă nu crede şi pentru aceasta te juri, zi-i: Crede! Iar de voieşti, jură-te pe tine însuţi.

Zic acestea nu legiuind împotriva lui Hristos - să nu fie! - pentru că zice: "Fie cuvântul vostru aşa, aşa; şi nu, nu", ci pogorându-mă vouă, ca mai mult să vă îndemn pe voi la aceasta şi să vă izbăvesc de obiceiul cel

tiranic. Câţi în celelalte lucruri fiind buni şi lăudaţi, au pierit din pricina aceasta?

Voiţi să vă învăţaţi pentru ce slobozea celor vechi să jure? Pentru că a jura strâmb nici acelora nu era slobod! Pentru că se jurau pe idoli! Deci ca să nu se jure pe ei, li s-a slobozit jurământul pe Dumnezeul cel adevărat.

Nu vă ruşinaţi întru aceleaşi legi să rămâneţi, întru care cei slabi aceia petreceau? Căci şi acum de voi lua pe vreun Elin, nu îndată îi poruncesc lui aceasta, ci acum deodată îl sfătuiesc să ştie pe Hristos. Însă cel credincios şi care s-a învăţat pentru El şi a auzit, de este să aibă trebuinţă de aceeaşi pogorâre ca Elinul, care este folosul, care este dobânda?

Dar obiceiul este lucru cumplit şi cu greu este a te smulge? Deci de vreme ce atâta este tirania obiceiului, mută-l pe el în alt obicei. Pentru că nici nu sunt grele cele ce se poruncesc[1]. Ce osteneală este - spune-mi - a fugi de jurământ? Oare este cheltuială? Oare sudoare şi străduire? De ajuns este numai a voi şi toată treaba s-a făcut.

Iar pentru obicei cum că este lesne a-l muta în alt obicei, pune în minte că la Elini mulţi, unii peltici fiind, cu multă silinţă au îndreptat limba lor ce şchiopăta. Iar alţii având umerii ce se purtau şi se mişcau adeseori fără de rânduială, spânzurând deasupra lor o sabie, s-au depărtat de aceasta. Că de vreme ce din Scripturi nu vă plecaţi, de la cei de afară sunt silit să vă ruşinez. Aceasta şi Dumnezeu făcea către Iudei zicând: "Treceţi în ostroavele Hetiimului şi în Kidar trimiteţi şi vedeţi de şi-au schimbat păgânii dumnezeii lor; şi aceia nu sunt dumnezei". Şi la dobitoacele cele necuvântătoare de multe ori trimite zicând: "Mergi la furnică, o, leneşule şi urmează văzând căile ei" şi: "Mergi la albină".

Deci[2] aceasta şi eu acum grăiesc vouă: Socotiţi pe filosofii Elinilor şi atuncea veţi cunoaşte de câtă muncă sunt vrednici cei ce nu ascultă de Legile cele Dumnezeieşti. Când aceia pentru buna cuviinţă cea omenească nenumărate osteneli au făcut, iar voi pentru Bunătăţile cele Cereşti nici aceeaşi oserdie nu puneţi. Fiindcă nici nu este mic rău jurământul cel strâmb. Că dacă a jura este de la cel rău, oare a jura strâmb câtă muncă aduce?

Cei din vremea Apostolilor - povesteşte Luca la Fapte - vindeau ţarini sau case şi aduceau preţul şi îl puneau la picioarele lor. Dar Anania nu aşa, ci ascunde din preţul ţarinii carea o vânduse ştiind şi muierea lui. Pentru aceasta şi se pedepseşte cu moarte, fiindcă nu a iconomisit lucrul bine şi s-a prins furând ale sale. Asemenea pentru aceasta se cercetează şi muierea lui fiindcă a ştiut ceea ce s-a făcut.

Deci dacă cei ce numai au minţit au pătimit unele ca acestea, oare cei ce şi se jură strâmb ce nu vor pătimi? Iar mai vârtos dacă muierea fiind

1 Din Cuvântul 17 la Matei
2 Din Cuvântul 12 la Faptele Apostolilor

întrebată de Apostolul, de aţi vândut întru atâta ţarina? Iar ea numai zicând, cu adevărat întru atâta, a luat astfel de pedeapsă şi nu a scăpat, puneţi în minte cei ce juraţi şi cei ce juraţi strâmb de care muncă sunteţi vrednici? Bună vreme este să arătăm şi din Legea Veche cumpliciunea jurământului strâmb.

Zice Proorocul Zaharie: "Şi am ridicat ochii mei şi am văzut, şi iată o secere zburând. Şi a zis Îngerul către mine: "Ce vezi tu?". Şi eu am zis: "Văd o secere zburând, de douăzeci de coţi de lungă şi zece coţi de lată". Şi a zis către mine: "Acesta este blestemul care iese peste faţa a tot pământul".

Zice: Zbura secere de zece coţi de lată!

Zburarea însemnează năvălirea cea grabnică a pedepsei carea urmează jurămintelor.

A fi ea de zece coţi lată şi lungă - însemnează cumpliciunea şi mărimea răutăţilor.

Faptul că zbura din Cer arată că de la Divanul cel de Sus se aduce hotărârea. Iar a fi în chipul secerii arată că munca este netrecută. Că precum secera căzând pe grumaji nu se ridică în sus singură, ci rămâne încă oarecum şi după ce se taie capul, tot astfel pedeapsa căzând asupra celor ce jură înfricoşată oarecare este şi nu se va depărta până ce mai înainte nu va lucra ceea ce este a ei.

Iar de scăpăm jurându-ne, să nu fim fără de grijă. Că spre răul nostru se face aceasta. Pentru că ce socotiţi?

Câţi după Anania şi Safira au îndrăznit de au făcut cele asemenea ca aceia şi n-au pătimit cele asemenea?

Şi cum n-au pătimit? zice.

Nu pentru că s-a iertat lor aceasta, ci pentru că se păzesc spre mai mare pedeapsă. Pentru aceea cei ce greşesc multe trebuie să se teamă şi să se cutremure mai mult dacă nu se muncesc, decât dacă se muncesc. Că li se creşte lor pedeapsa prin nepedepsire şi îndelunga răbdare a lui Dumnezeu.

Deci să nu căutăm aceasta: că nu ne muncim, ci de nu am greşit. Iar dacă greşind nu ne muncim, mai mult trebuie să ne cutremurăm. Spune-mi: De ai o slugă şi numai îl îngrozeşti pe el şi nu îl baţi, când se teme mai mult? Când se duce? Când fuge? Au nu când numai îl îngrozeşti? Pentru aceasta şi ne sfătuim unii pe alţii să nu îngrozim adeseori, ca nu cu frica mai mult să-i clătim sufletul; ca să nu-l rupem pe el mai mult decât cu bătăile.

Apoi alta: Acolo este vremelnică munca, iar aici veşnică.

Deci nu căuta acum aceasta dacă nu pătimeşte nimeni cele ale secerii, ci socoteşte de face unele ca acestea. Pentru că multe se fac acum precum cele ce s-au făcut în vremea potopului. Dar potop nu s-a făcut; pentru că gheena şi muncă s-a îngrozit.

Mulţi păcătuiesc precum cele ce s-au păcătuit în vremea Sodomitenilor, dar ploaie de foc nu s-a pogorât. Pentru că s-a gătit râu de foc!

Mulţi au îndrăznit de au făcut cele ale lui Faraon, dau n-au pătimit cele ale lui Faraon, nici nu s-au înecat în Marea Roşie. Că îi aşteaptă pe ei noianul adâncului. Unde nu cu nesimţire este munca, nici nu este cu putinţă a se îneca, ci mai mult se muncesc, se ard, se sugrumă şi se cheltuiesc.

Mulţi au îndrăznit de au făcut cele ale Israiltenilor, dar nu i-a mâncat pe ei şerpi. Pentru că îi aşteaptă pe ei viermele cel fără de moarte!

Mulţi au îndrăznit de au făcut cele ale lui Gheezi, dar nu s-au rănit de lepră, pentru că îi aşteaptă pe ei în locul leprei a se tăia în două şi a se pune cu făţarnicii!

Mulţi au jurat; şi strâmb au jurat. Iar dacă şi au scăpat, să nu fim fără de grijă. Că îi aşteaptă pe ei scrâşnirea dinţilor!

Încă şi aici poate vor pătimi şi nu vor scăpa. Deşi nu îndată, ci întru alte păcate, ca să fie şi mai cumplită munca. Pentru că şi noi de multe ori luând pricini de la mici deşertăm tot şi pentru mari. Pentru aceea când vei vedea că ţi s-a întâmplat ţie ceva, adu-ţi aminte de păcatul acela al tău. Că aceasta s-a făcut la feciorii lui Iacov.

Aduceţi-vă aminte de fraţii lui Iosif: Au vândut pe fratele lor. S-au ispitit să-l omoare. Mai vârtos şi l-au omorât cât despre dânşii. Au amăgit, au scârbit pe bătrânul. Nimic nu au pătimit, deci după mulţi ani au căzut în primejdiile cele mai de pe urmă şi atuncea şi-au adus aminte de păcatul acesta.

Şi cum că nu este socoteală şi semuire ceea ce s-a zis, ascultă-i pe ei ce zic? "Aşa este că în păcat suntem noi pentru fratele nostru!"

Tot astfel şi tu, când ţi se va întâmpla ţie ceva, zi: Aşa este, întru păcate suntem, că nu am ascultat pe Hristos! Pentru că am jurat, jurământurile cele multe şi jurământurile cele strâmbe au venit peste capul meu.

Deci mărturiseşte-te! Că şi aceia s-au mărturisit şi s-au mântuit. Ce e dacă nu îndată vine munca? Că şi Ahaav pentru Navuthe nu îndată după păcat au pătimit cele ce a pătimit.

Şi pentru ce se face aceasta? Îţi dă ţie Dumnezeu noroc, ca să te speli. Iar dacă vei rămânea aşa, aduce de-acia munca.

Văzut-aţi ce au pătimit cei ce mint? Deci socotiţi ce vor pătimi şi cei ce jură strâmb! Socotiţi şi vă depărtaţi. Nu este cu putinţă cel ce jură să nu jure strâmb, vrând şi nevrând! Nu este cu putinţă cel ce jură strâmb să se mântuiască. De ajuns este un jurământ strâmb să facă toată nevoia şi să aducă asupra noastră toată munca. Pentru aceasta dar, rogu-vă, să luăm aminte de noi înşine, ca scăpând de pedeapsa acestui păcat, să ne învrednicim de Iubirea de oameni cea de la Dumnezeu, cu Darul şi cu îndurările Unuia-Născut Fiului Lui, cu Carele Împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 30
Pentru blândeţe şi suferirea de rele

Vrăjmaşilor celor ce ne-au făcut nenumărate rele[1] trebuie să le răsplătim împotrivă cu cele bune; şi orice bun avem să le dăm lor, să nu-i trecem pe ei făcându-le bine. Că dacă cu a pătimi rău trebuie să le umplem mânia lor, cu mult mai vârtos cu a le face bine. Fiindcă aceasta este mai de jos decât aceea. Că nu este întocmai lucrul a face bine vrăjmaşului, şi a voi a pătimi mai mari. De la aceasta vom veni şi la acelea.

Această dregătorie este a Ucenicilor lui Hristos. L-au răstignit pe El Care a venit spre facerea de bine a lor. Pe Ucenicii Lui i- au bătut. Şi după aceea îi aduce pe ei la aceeaşi cinste cu Ucenicii, asemenea dându-le lor cele ale Sale.

Următori - rogu-vă - să ne facem lui Hristos! Cu aceasta este cu putinţă să urmăm Lui! Aceasta face întocmai cu Dumnezeu! Aceasta este mai mare decât lucrul omenesc! Să ne ţinem de milostenie. Aceasta este povăţuitoare şi învăţătoare acestei filosofii. Cel ce s-a învăţat a milui pe cel ce este întru nevoie, se va învăţa şi a nu pomeni răul! Cel ce s-a învăţat aceasta, va putea să facă bine şi vrăjmaşilor.

Deci să ne învăţăm să ne înfrângem la relele celor de aproape, şi ne vom învăţa să suferim şi relele lor. Pe acela să întrebăm carele s-a purtat către noi cu rău, de nu se osândeşte pe sine, de nu voieşte să filosofeze, de nu zice că toată pricina a fost a mâniei şi a împutinării de suflet şi a ticăloşiei, de nu voieşte să fie din cei ce se ocărăsc şi tac, iar nu din cei ce ocărăsc şi se turbează, de nu se duce minunându-se de cele ce a pătimit.

Deci să nu socoteşti, că aceasta face lesne defăimaţi. Nimic aşa nu face lesne defăimaţi, precum a ocărî. Nimic aşa nu face cucernici şi cinstiţi, precum a suferi pe cei ce îl ocărăsc. Că acela este ocărâtor, iar acesta filosof. Acela este mai rău decât omul, iar acesta întocmai cu Îngerii. Că măcar deşi era mai mic decât cel ce l-a ocărât, dar şi aşa, de voia, putea să-i răsplătească.

Apoi şi alta, de acesta şi tuturor le este milă, iar acela tuturor este urât. Ce dar? Oare nu de aici acesta mult mai bun va fi? Fiindcă la acela ca la un turbat, iar la acesta ca la cel ce are minte toţi vor lua aminte.

1 **Din Cuvântul 14 la Faptele Apostolilor**

Deci când vei fi silit de cineva să grăieşti de rău pe cineva, zi către dânsul: "Nu pot să-l grăiesc pe el de rău, că mă tem nu cumva să nu fi fost aşa!" "Mai mult, nici în minte să nu zici, nici către altul să nu grăieşti ceva. Să nu te rogi lui Dumnezeu împotriva lui.

De îl vei vedea pe el că se grăieşte de rău, ajută-i, zi: "Ale patimii sunt cuvintele, nu ale bărbatului"; zi: "Ale iuţimii, nu ale prietenului; ale nebuniei, nu ale sufletului!"

Acestea să le socotim la fiecare păcat! Să nu aştepţi să se aprindă focul, ci mai înainte ţine-l. Nu întărâta fiara, ci nici să n-o laşi să se întărâte, pentru că nu mai eşti stăpân a o ţinea, de se va aprinde flacăra.

Că ce a zis? "Fără de minte şi nebune"?

Cine dar este vinovat cuvântului: cel ce se numeşte sau cel ce zice? Pentru că acesta măcar foarte înţelept de va fi, nebun se socoteşte; iar acela măcar fără de minte de va fi, - înţelept şi filosof!

Cine este fără de minte, spune-mi? Cel ce zice altuia cele ce nu sunt, sau cel ce nici aşa nu se porneşte? Deoarece dacă a nu se porni nici când îl întărâtă, este lucru al filosofiei - oare a se răni fără de a-l întărâta, de câtă nebunie lucru este?

Încă nu zic care loc de pedeapsă se păstrează celor ce cu unele ca acestea ocărăsc şi hulesc pe aproapele.

Dar ce? Necinstit şi din necinstiţi, prost şi din proşti ţi-a zis? Iarăşi la dânsul s-a întors ocara, pentru că acela cinstit şi cucernic se va arăta, iar acesta prost cu adevărat! Fiindcă a zice unele ca acestea în loc de ocară - simplitatea neamului zic - este a unui suflet mic cu adevărat, iar acela mare şi minunat va fi, ca cel ce nimic nu socoteşte una ca aceasta, ci aşa se află ca şi cum ar fi auzit că are ceva mai deosebit şi mai ales de ceilalţi.

Sau va zice: "Preacurvar... şi celelate..."? Aici trebuie şi a râde. Deoarece când ştiinţa nu mustră, nici vremea nu are mânia!

Iar de vei socoti şi ce cuvinte rele şi spurcate scoate în mijloc, nici aşa nu trebuie să te mâhneşti. Că ceea ce pe urmă fiecăruia era să fie cunoscut, de-aceea pe acestea descoperindu-le, acesta pe sine necredincios tuturor s-a făcut, ca cel ce nu ştie să acopere greşelile aproapelui, şi pe sine mai vârtos s-a ruşinat decât pe altul; şi tot limanul şi-a astupat făcându-şi luişi înfricoşată darea de seamă la Judeţul ce va să fie. Fiindcă nu aşa de către acesta precum de către acela se vor întoarce toţi, fiindcă a arătat cele ce nu trebuia să descopere.

Tu însă nimic să nu zici din cele ce ştii, ci taci, de voieşti să iei slava cea strălucită. Că nu numai vei răsturna şi vei acoperi cele ce s-au grăit, ci şi alt bine vei face: că nu vei mai face să se aducă asupra ta hotărârea!

Cutare te grăieşte de rău? Zi tu: De ar fi ştiut toate, nu ar fi zis numai acestea.

V-aţi minunat şi v-aţi spăimântat de ceea ce am zis? Dar trebuie să urmaţi! Că pentru aceasta vă spunem vouă toate cele ce se grăiesc pe afară, nu pentru că nu au Scripturile nenumărate ca acestea, ci pentru că mai

mult pot acestea să ruşineze. Pentru că şi Scriptura ştie spre ruşinare a grăi, precum când zice: "Au nu şi păgânii fac aceasta?" Iar proorocul Ieremia aduce în mijloc pe feciorii lui Rihav carii au primit să calce porunca părintească.

A grăit de rău Maria pe Moisi; şi îndată a izbăvit-o pe ea de muncă cu rugăciunea, şi nici cât să se înştiinţeze vreunii nu a lăsat.

Dar noi nu aşa, ci aceasta mai vârtos voim: ca toţi să ştie că nu a trecut fără de pedeapsă...

Până când suflăm din pământ? Nu este cu putinţă dintr-o parte să se facă vrajbă. Pe cei nebuni de îi vei trage de amândouă părţile, mai mult îi vei întărâta; iar dacă de dreapta sau de stânga, ai stins mânia. Cel ce bate de va avea pe cel ce nu primeşte, mai mult se ridică; iar dacă pe cel ce se supune, mai mult slăbeşte şi la dânsul se întoarce bătaia. Fiindcă nu aşa slăbeşte puterea adversarului omul care ştie să se lupte, precum omul care se ocărăşte dar împotrivă nu ocărăşte. Ruşinându-se acela se duce osândindu-se, întâi - de ştiinţa sa; al doilea, de toţi privitorii. Încă şi vorbă de obşte este că cel ce cinsteşte, pe sine se cinsteşte. Aşadar şi cel ce ocărăşte, pe sine se ocărăşte.

Nimeni nu va putea să ne nedreptăţească pe noi - iarăşi zic - dacă nu noi pe noi înşine; nici sărac mă va face cineva, de nu eu pe mine însumi.

Căci veniţi astfel să socotim: Să-mi fie sufletul sărac, şi toţi să deşarte la mine banii. Ce este aceasta? Până când acela nu se va schimba toate sunt în zadar! Să-mi fie sufletul mare, şi toţi să-mi ia banii mei. Ce este aceasta? Până când pe acela nu îl va face sărac, nu este nici o vătămare.

Să-mi fie viaţa necurată, şi toţi cele împotrivă vorbească pentru mine. Ce este aceasta? Că măcar deşi vorbesc, dar nu hotărăsc acestea şi în minte!

Iarăşi, să fie viaţa mea curată, şi toţi cele împotrivă vorbească. Ce este aceasta? Că întru ştiinţa lor mă osândesc, pentru că nu vorbesc cu încredinţare. Că precum nu trebuie să primim laudele, aşa nici grăirile de rău!

Şi ce zic acestea? Nimeni cândva nu va putea să ne vrăjmuiască pe noi, nici să ne arunce întru vreo prihană, de vom voi.

Să vedem şi astfel: Să ne tragă pe noi cineva la tribunal, să năpăstuiască, de voieşti - şi sufletul să-l scoată. Ce este aceasta: la puţină vreme a pătimi acestea cu necuviinţă?

- Însuşi acest lucru este rău - zice.

- Însăşi acesta este rău: a pătimi cu necuviinţă? Dar ce: cu cuviinţă trebuia?

Să zic iarăşi oarece: Un filosof din cei de afară (laic) cum a auzit că cutarele a murit, şi unul din ucenici i-a zis lui: "Vai mie, că pe nedreptate!", acela întorcându-se i-a zis: "Dar ce, pe dreptate voiai?" Încă şi Ioan au nu pe nedreptate a murit? Deci de care îţi este milă mai mult? De cel ce pe dreptate a murit, sau de cel ce pe nedreptate? Oare nu pe acesta îl

ticăloşeşti, iar de acela te minunezi? Cu ce s-a nedreptăţit omul care şi de la însăşi moartea mult a dobândit, nu numai nimic nu s-a păgubit? Că dacă ar fi fost nemuritor şi l-ar fi făcut muritor, poate ar fi fost vreo pagubă, iar de vreme ce este el muritor şi de la fire puţin mai pe urmă va să primească moartea, iar acesta s-a silit de a adus-o pe ea cu slavă, carea vătămare şi pagubă este? Să fie sufletul nostru pus la bună rânduială şi nici o vătămare nu va fi de afară.

Dar nu eşti în slavă? Şi ce este aceasta? Pentru că ceea ce este la bani aceasta este şi la slavă: De voi fi de mare cuviinţă, nu voi avea trebuinţă de nimic; iar de voi fi măreţ în deşert, ori pe cât voi dobândi, de atâta mai mult voi avea trebuinţă. Încă atuncea mai strălucit voi fi, şi mai multă slavă voi dobândi, de voi defăima slava.

Deci pe cei ce ne bat pe noi să-i batem împotrivă cu blândeţea, cu tăcerea, cu îndelunga-răbdare[1]. Mai cumplite sunt ranele acestea, mai mare este bătaia şi mai grea. Fiindcă nu este cumplit lucru a lovi trupul, ci mintea. Pe mulţi lovim, dar fiindcă ca pe nişte prieteni, se bucură ei. Dar de vei lovi cu ocări pe cel ce se va întâmpla, pentru că te-ai atins de inimă, l-ai mâhnit foarte. Aşa mai mult lovim inima lor.

Iar cum că blândeţea loveşte mai tare decât obrăznicia, veniţi să dovedim pe cât este cu putinţă cu cuvântul Că dovedirea cea luminată este prin lucruri şi prin ispitire. Iar de socotiţi, şi cu cuvântul să facem cercarea, măcar că de multe ori am făcut aceasta. Că la ocări nimic aşa nu ne mâhneşte pe noi, precum hotărârea cea de la privitori. Pentru că nu este întocmai a se ocărî cineva de faţă înaintea altora şi deosebi la singurătate. Ci pe ocările acelea le suferim cu lesnire, când la singurătate când nimeni fiind care să mărturisească, nici ştiinţa gândului, pătimim aceasta. Aşa nu firea ocării este ceea ce răneşte, ci a pătimi aceasta înaintea tuturor, încât dacă ne va cinsti cineva înaintea tuturor şi ne va ocărî la singurătate, îi vom şi mulţumi. Deci nu în firea ocării este durerea şi mâhniciunea, ci hotărârea celor ce văd, ca să nu se pară că este lesne defăimat.

Ce dar, dacă acesta va fi spre binele nostru? Au nu mai mult cel ce ocărăşte s-a ocărât, când în partea noastră aduc privitorii hotărârile? Spune-mi: Pe cine defaimă cei ce sunt de faţă? Pe cel ce ocărăşte, sau pe cel ce s-a ocărât şi tace? Că mânia arată că pe cel ce se ocărăşte, iar acum când suntem curaţi de patimă, să vedem, ca să nu ne hrăpim atuncea.

Deci pe carele îl osândim toţi? Arătat că pe cel se se ocărăşte. Şi de va fi mai mic vom zice cum că este şi nebun; iar de va fi de o cinste - cum că este fără de socoteală; chiar de va fi mai mare nici aşa nu-l vom lăuda. Că cine - spune-mi - este vrednic de laudă? Cel ce se turbură, se înviforează, se sălbăticeşte, către firea cea de obşte astfel se află - sau cel

1 **Din Cuvântul 39 la Faptele Apostolilor**

ce petrece în alinare şi în liman şi în multă filosofie? Oare nu unul se aseamănă cu Îngerul, iar celălalt nici cu omul? Fiindcă acesta nu poate să poarte nici relele sale, iar acela şi pe cele străine. Acesta nici pe sine n-a putut să se sufere, iar acela şi pe altul. Acela este întru sfărâmare de corabie, iar acesta înoată cu întărire şi fără de primejdie, cu bună mergere purtându-i-se corabia. Că n-a lăsat ca vântul mâniei căzând în pânze, să răstoarne corabia minţii, ci oarecare vânt subţire şi dulce suflând al suferirii de rele, cu multă linişte o aduce la limanul filosofiei. Şi precum la corabia ceea ce se sparge şi se primejduieşte, corăbierii nu ştiu cele ce aruncă, ori de ale lor ori de cele străine amaneturi de iau, ci pe toate deopotrivă cele ce se află le aruncă şi pe cele scumpe şi pe cele ce nu sunt aşa. Iar după ce încetează furtuna, atuncea socotind câte au aruncat afară plâng şi nu simţesc alinarea pentru paguba aruncării. Tot astfel şi aici, când va sufla mânia şi se va ridica furtuna, nu ştiu să scoată cu rânduială cele ce se cuvin, iar când va înceta mânia, atuncea socotind ce fel sunt acelea, pe care le-au scos, înţeleg paguba şi nu simţesc odihna, aducându-şi aminte de cuvintele prin care ci pe dânşii s-au ruşinat şi mare pagubă au pătimit, nu la bani, ci la slava blândeţii şi bunătăţii.

Cu adevărat, întuneric este mânia. "Zis-a cel nebun întru inima sa - zice - nu este Dumnezeu" (Ps. 13,1). Aceasta poate şi pentru cel mâniat a se zice în bună vreme: "Că a zis cel mâniat: Nu este Dumnezeu!". Că după mulţimea iuţimii lui - zice - nu va căuta. Că oricarele gând blagocestiv va intra, pe toate gândurile le împinge şi le goneşte, pe toate le aruncă în laturi. Dacă tu nu pătimeşti mai mult decât cel ce s-a ocărât, ocărăşte; măcar nimeni de nu va fi care să te vinuiască, dacă tribunalul ştiinţei gândului tău luându-te deosebi nu te va pedepsi cu nenumărate pedepse. Deci când auzi că cel ce s-a ocărât nu a scos din gură nici un cuvânt amar, au nu pentru aceasta mai mult te scârbeşti? Spune-mi: cum om blând şi smerit şi cu bunărânduială, cu nenumărate ocări l-ai mânjit?

Acestea le zicem adeseori, dar nu le vedem arătându-se prin lucruri. Om fiind, pe om ocărăşti? Rob fiind, pe cel împreună cu tine rob?

Dar ce mă minunez de aceasta, când mulţi şi pe Dumnezeu ocărâsc?

Aceasta vouă celor ce vă ocărâţi să vă fie mângâiere! Vă ocărâţi? Se ocărăşte şi Dumnezeu! Vă proboziţi? Se probozeşte şi Dumnezeu! Vă scuipaţi? Şi Stăpânul nostru!

Deci întru acestea se împărtăşeşte cu noi, iar în cele împotrivă nu. Că n-a ocărât vreodată cu nedreptate - să nu fie! - nici n-a probozit prost, nici n-a nedreptăţit. Pentru aceea noi suntem cei ce ne împărtăşim, nu voi. Că a suferi ocărându-se este a lui Dumnezeu, iar a ocărî aşa prost este a dracului!

Aţi văzut amândouă părţile. "Ai drac!" a auzit Hristos. I s-a dat palmă de la sluga arhiereului. Deci cei ce ocărâsc cu nedreptate, împreună cu aceia stau. Şi cu cuviinţă. Că dacă Petru şi "satană!" a auzit pentru un

cuvânt, cu mult mai vârtos aceştia vor auzi şi se vor numi Iudei, când vor face faptele Iudeilor. Precum şi aceia "fii ai diavolului" se numeau pentru că făceau lucrurile diavolului.

Ocărăşti? Cine fiind, spune-mi? Iar mai vârtos pentru aceasta ocărăşti, pentru că nu eşti nimic. Că nimeni om fiind ocărăşte. Pentru aceasta ceea ce se zice la gâlcevi: "Tu cine eşti?" împotrivă trebuia să se zică, adică: "Ocărăşte - trebuia să-i zică - că nimic nu eşti!". Iar acum zicând noi: "Cine eşti tu care ocărăşti?" auzim negreşit că "Mai bun decât tine!" Ci trebuia împotrivă să zică. Dar fiindcă noi rău întrebăm, de-aceea şi ei rău răspund. Drept aceea noi suntem vinovaţi. Căci ca şi cum ar fi bărbaţi mari cei ce ocărâsc, aşa zicem: "Cine eşti cel ce ocărăşti?" Pentru aceasta şi aceia rău răspund, ci împotrivă trebuia să zicem: "Ocărăşti? Ocărăşte, că nimic nu eşti!" Iar către cei ce nu ocărâsc, acestora mai vârtos trebuia să se zică: "Cine eşti care nu ocărăşti? Ai covârşit firea omenească!" Lucrul acesta este blagorodic. Nimic neblagorodnic să nu grăiţi, măcar deşi vrednic va fi cineva a auzi. Spune-mi mie: Câţi nu sunt vrednici a se omorî, însă judecătorul nu face aceasta el singur, ci întreabă: şi nici aceasta el singur.

Iar dacă a vorbi cu om rău nu sufere judecătorul, ci prin altul vorbeşte cu el, cu mult mai vârtos nu trebuie noi să ocărâm pe cei de o cinste. Că nu aşa îi întrecem pe ei de îi vom ocărî, precum de ne vom învăţa că ne-am ocărât pe noi înşine.

Deci pe cei răi pentru aceasta nu trebuie nici a-i ocărî; iar pe cei buni - şi pentru alta - că nu sunt vrednici. Şi a treia, că nu trebuie a fi ocărâtor, iar acum vezi câte se fac: se ocărăşte şi pătimeşte necaz om, şi cel ce face necaz om şi cei ce privesc oameni. Ce dar? Fiarele trebuie puse în mijloc şi să-i despartă. Pentru că aceasta lipseşte. Căci când cei ce se veselesc de nedreptate sunt oameni, la fiare rămâne împăcarea, precum când stăpânii se ceartă în casă, rămâne la slugi să-i împace. Că aceasta cere firea lucrului, deşi întru acest fel poate nu se face. Tot astfel şi aici. Ocărăşti, cu cuviinţă, pentru că nici om nu eşti. Pentru aceasta s-a părut că este oarece mare ocara, şi s-a părut că se cuvine celor mari, iar ea se cuvine mai mult mojicilor şi slugilor, precum a grăi de bine se potriveşte celor blagorodnici. Că precum a acelora este a face rău, tot astfel a acestora a pătimi rele. Precum este o slujnică hoaţă carea pradă întru ascuns lucrurile stăpânului, întru acest fel este şi ocara. Şi precum ar fi zis cineva: în ce chip furul intrând cu osârdie pretutindenea ia seama silindu-se să ia ceva, tot astfel şi aceasta la toate împrejur caută, vrând să scoată ceva.

Poate cu alta oarecare pildă să-l scriem pe el: Precum dacă cineva furând din casă vase necurate şi scoţându-le înaintea tuturor, nu pe cele furate a ruşinat atâta pe cât pe sine însuşi furând acestea şi scoţând - tot astfel şi acesta, scoţând înaintea tuturor cuvinte necurate, nu pe alţii a ruşinat ci pe sine prin cuvintele acelea, scoţând unele ca acestea şi întinându-şi şi limba şi mintea. Că aceeaşi se face când ne gâlcevim cu cei răi, precum dacă

cineva pe cel ce este întru putrejune ca să-l bată se va mânji pe sine băgându-şi mâinile sale în noroi.

Să ne învăţăm dar blândeţea[1] şi îndrăzneala, ca întru amândouă să fim desăvârşiţi. Că de multă luare aminte cu deadinsul este trebuinţă, ca să cunoaştem ce este aceasta şi ce este aceea. Iar de luare aminte cu deamănuntul este trebuinţă pentru că stau aproape şi sunt vecine răutăţile: cu îndrăzneala - obrăznicia; iar cu blândeţea, nebărbăţia. Şi trebuie să ia aminte nu cumva ţinând cineva răutatea să i se pară că are fapta bună. Precum când cineva părându-i-se că se împreunează cu stăpâna, întru neştiinţă se va împreuna cu slujnica.

Deci ce este blândeţea şi ce este nebărbăţia?

Când altora carii se nedreptăţesc nu le ajutăm, ci tăcem, aceasta este a nebărbăţiei. Iar când pătimind rău suferim, aceasta este blândeţea!

Ce este îndrăzneala? Iarăşi aceeaşi, când ne nevoim pentru alţii!

Ce este obrăznicia? Când voim să ne izbândim nouă înşine. Pentru aceea mărimea de suflet şi îndrăzneala împreună sunt înjugate; iarăşi şi obrăznicia şi nebărbăţia. Că cele ce pentru sine nu pătimeşte durere, cu greu pentru alţii va pătimi durere. Iar cela ce luişi nu izbândeşte, cu greu altora nu va izbândi. Căci când năravurile noastre sunt curate de patimi, primesc şi faptă bună. Precum trupul cel curat de friguri primeşte putere, tot astfel şi sufletul, de nu se va strica de patimi, primeşte putere. Blândeţea este semn de mare putere, de suflet viteaz şi bărbătesc şi foarte înalt are trebuinţă blândeţea.

Sau mic lucru socoteşti că este a pătimi rău şi a nu se sălbătici?

Nu va greşi cineva de va numi pe purtarea de grijă cea către cei de aproape bărbăţie. Că cel ce a putut atâta, cât să biruiască atâta de mare patimă, va putea şi la alta să îndrăznească. Adică două patimi sunt acestea: frica şi mânia. De vei birui pe mânie arătat că şi pe frică. Pe mânie o biruieşti, de eşti blând. Deci şi pe frică de-o vei birui, vei fi viteaz. Iarăşi, de n-o vei birui pe mânie, te-ai făcut obraznic. Iar pe aceasta de nu o vei birui, nici pe frică nu poţi să o biruieşti. Deci dar vei fi şi fricos. Şi aceeaşi se întâmplă precum dacă vreun trup atâta de slab va fi şi cu rea aşezare cât să nu sufere nici o osteneală; acesta degrab şi de răceală se cuprinde şi de fierbinţeală. Că trupul cel cu rea aşezare întru acest fel este, iar cel cu bună aşezare, toate le sufere.

Iarăşi: este mărimea de suflet faptă bună; şi este aproape de dânsa şi vecină neînfrânarea la cheltuială.

Este economia faptă bună; şi lângă a fi econom este aproape şi vecină scumpătatea şi zgârcirea.

---

1 Din Cuvântul 48 la Faptele Apostolilor

Deci veniţi să adunăm iarăşi faptele bune. Nu este dar mare la suflet cel desfrânat cu cheltuiala. Cum? Pentru că cel ce este biruit de nenumărate patimi, cum poate fi mare la suflet? Că nu este aceasta defăimare a banilor, ci supunere la poruncile altor patimi. Precum dacă cuiva i se va porunci de tâlhari să se supună lor, nu poate fi slobod. Că nu dintru a defăima banii se face cheltuiala...

* . . . . . .

Iarăşi de vom vedea pe cineva că nimănui dintru aceştia nimic nu dă, iar pe săraci îi hrăneşte şi celor lipsiţi le ajută, dar luişi masă proastă îşi găteşte, pe acesta foarte mare la suflet îl numim. Pentru că a sufletului mare este cu adevărat, pe odihna sa a o defăima, iar pentru a altora a purta grija. Căci spune-mi mie: De vei vedea pe cineva că pe tirani pe toţi îi defaimă şi nimic nu socoteşte poruncile acelora, iar pe cei tiranizaţi de aceia şi carii rău pătimesc îi izbăveşte oare nu vei socoti mare lucrul acesta? Aceasta să gândim şi aici: Tirani sunt patimile. Deci de le vom defăima pe ele, mari vom fi, iar de vom izbăvi şi pe alţii, mult mai mari. Cu cuviinţă. Că cei ce nu numai loruşi sunt de ajuns, ci şi altora, mai mari sunt decât cei ce nici una nu fac. Iar dacă poruncit fiind cineva de tiranul, pe unul din supuşi bate, pe altul trage, iar pe altul ocărăşte, oare a mărimei de suflet vom zice aceasta? Nicidecum. Şi atâta mai mult, pe cât va fi mai mare acela. Aşa şi la noi. Că acum stă înainte pus sufletul blagorodnic fiind şi slobod. Acestuia a poruncit cel desfrânat la cheltuială să se bată de patimi. Deci pe cel ce se bate pe sine singur, mare la suflet îl vom zice? Nicidecum! Să ne învăţăm dar carea este mărimea de suflet, şi carea este desfrânarea la cheltuială; carea este economia şi carea este scumpetea; carea este blândeţea şi carea este nebărbăţia; carea este îndrăzneala şi carea este obrăznicia. Ca pe acestea unele de altele despărţindu-le, să putem să petrecem viaţa aceasta după plăcerea Domnului şi să dobândim bunătăţile cele ce vor să fie.

Pe care le vom dobândi[1], dacă ne vom sili, ca mergând acolo să ne arătăm bogaţi. Iar aceasta va fi, când nu vom lăsa bani aici, ci îi vom muta pe ei în comorile cele nejefuite prin mâinile săracilor, când vom împrumuta pe Hristos.

Mult suntem datori acolo, nu cu bani, ci cu păcate. Deci să-I dăm Lui împrumut bani, ca să luăm iertarea păcatelor. Pentru că El este Cel ce judecă. Să nu-L trecem cu vederea pe El aici flămând, ca şi El să ne hrănească acolo pe noi. Aici să-L îmbrăcăm pe El, ca să nu ne lase pe noi goi de întărirea Lui. De Îi vom da Lui aici să bea, nu vom zice ca bogatul acela: "Trimite pe Lazăr să-şi întindă vârful degetului lui în apă" şi să ne răcorească limba noastră care se arde. Dacă aici Îl vom primi pe El în casele

1 Din Cuvântul 21 la Sfântul Ioan

* Aici pagina de manuscris n-a putut fi reprodusă. Cerem scuze cititorilor.

noastre, acolo ne va găti nouă multe lăcaşuri. De vom merge la El în temniţă fiind şi El ne va izbăvi pe noi de legături. Dacă străin fiind El Îl vom primi, nu ne va trece cu vederea pe noi carii suntem streini de Împărăţia Cerurilor, ci ne va face părtaşi Cetăţii celei de Sus. Dacă bolnav fiind El Îl vom cerceta, degrab ne va slobozi pe noi şi El de boalele noastre.

Deci ca cei ce luăm mari şi dăm mici, măcar să dăm cele mici, ca să cumpărăm cele mari. Până când este vreme să semănăm ca să secerăm. Când va apuca iarna, când marea nu va mai fi de înotat, atunci nu mai suntem stăpâni a ne neguţători.

Dar când va fi iarnă?

Când va sosi ziua aceea mare şi luminată. Fiindcă atuncea nu vom mai înota pe marea aceasta cea mare şi lată. Deoarece cu aceasta se aseamănă această viaţă. Acum este vremea de a semăna, atuncea de a secera şi a câştiga. Dacă cineva în vremea semănăturii nu va arunca în pământ seminţele, dacă va semăna în vremea secerişului, lângă aceea că nimic nu va folosi, va fi şi de râs. Iar dacă vremea aceasta este a semănăturii, nu este dar vreme de a aduna, ci de a risipi.

Deci să risipim, ca să adunăm. Să nu voim să adunăm acum, ca să nu pierdem secerişul. Că vremea aceasta - precum am zis - ne cheamă ca să sămănăm şi să cheltuim şi să împărţim, nu ca să strângem şi să punem la păstrare. Deci să nu pierdem vremea cea bună, ci să sămănăm sămânţa cu îndestulare şi nimic să nu cruţăm din cele dinlăuntru, ca să le luăm pe ele cu multă răsplătire. Cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Carele Tatălui - Slava şi Sfântului Duh în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 31
Pentru bogăţie şi sărăcie (I)

Pavel începând petrecerea[1] cu atâta luare aminte din vârsta cea dintâi, atâta blagorodie, atâtea primejdii, atâtea osteneli, oserdie a aruncat şi pagubă a socotit, pe cele ce mai înainte erau dobânzi, ca pe Hristos să dobândească. Iar noi nici banii nu defăimăm ca pe Hristos să dobândim, ci alegem mai bine să cădem din viaţa ceea ce va să fie, decât din lucrurile vieţii acesteia, măcar că nimic alt nu este aceasta, fără numai pagubă.

Căci spune-mi, să cercăm pe fiecare din lucrurile bogăţiei, de nu este pagubă, carea are osteneală nespusă, iar dobândă nimic. Căci care este - spune-mi - folosul din hainele cele multe şi scumpe? Ce dobândă dobândim, când suntem îmbrăcaţi cu ele? Nimic, fără numai ne păgubim. Cum? Că şi săracul purtând haină proastă şi spartă, în vremea căldurii nimic mai greu decât tine nu poartă arşiţa; mai ales acela mai uşor o poartă, pentru că hainele cele sparte şi numai fiind înfăşurate, mai mult odihneşte trupul. Iar cele de nou făcute, măcar decât păianjenul de vor fi mai subţiri, nu asemenea.

Tu pentru trufia prisositoare două, trei, de multe şi beniş, brâu, nădragi ai, şi alte haine. Iar pe acela nimenea nu-l prihăneşte că este îmbrăcat numai cu o haină, pentru aceea mai cu lesnire sufere arşiţa. Dintru aceasta vedem pe cei bogaţi că se umplu de sudoare, iar pe cei săraci că nimic dintru acestea nu pătimesc.

Deci când celui sărac aceeaşi trebuinţă, sau şi mai bună îi dau hainele cele proaste şi care se cumpără pe nimic, şi acelea care silesc să dea pentru dânsele mult aur, aceeaşi face, au nu este pagubă aceea care este de prisosit peste trebuinţă? Că nimic mai mult nu a adus după cuvântul trebuinţei şi al slujbei, ci mai mult aur ţi s-a deşertat ţie, dar aceeaşi trebuinţă şi slujbă împlineşte. Tu cel bogat ai cumpărat cu o sută de galbeni poate, sau şi cu mai mulţi, iar cel sărac cu puţin argint. Văzut-ai paguba? Dar trufia nu te lasă să o vezi!

Voieşti şi la sculele cele de aur, care şi la cai şi la muieri le pun împrejur, să cercetăm cuvântul acesta? Deoarece împreună cu celelalte şi

1 Din Cuvântul 10 la Epist. către Efeseni

fără de minte îi fac bogăţia. Că de aceeaşi cinste socotesc ei şi pe muieri şi pe cai, şi una este podoaba amândurora; şi dintru aceleaşi voiesc să se arate strălucite, de la care şi căruţele, de la care şi pieile perdelelor întru care se poartă.

Spune: Ce folos este, catârul sau calul să se împodobească cu aur? Iar muierea cu atâta grămadă de aur şi de pietre fiind înfăşurată, ce are mai mult?

Dar nu se uzează sculele de aur - zice.

Cei iscusiţi la acestea cu adevărat spun că şi aceasta se întâmplă lor, cum că în băi de multe ori şi-n alte părţi şi pietrele şi sculele cele de aur scad mult din preţul lor. Însă fie aceasta, şi nimic să nu se vatăme, care este folosul, spune- mi? Dar când va cădea şi se va pierde, au nu este pagubă? Şi când va trage zavistie şi vrăjmăşie, au nu este pagubă? Deoarece când nu foloseşte nimic pe ceia ce le poartă, dar aprinde ochii zavistnicilor şi întărâtă mai mult pe tâlhari, au nu se face pagubă?

Dar ce, spune-mi, când fiind cu putinţă bărbatului să le întrebuinţeze pe acestea la lucru care aduce folos, dar pentru multa cheltuială şi podoabă a muierii nu poate, ci este silit să pătimească de foame şi să se strâmtoreze, iar pe aceea să o vadă îmbrăcată în fir, au nu este pagubă lucrul acesta? Deoarece banii pentru aceasta s-au zis "hrimata", adică "folositori", nu ca să-i întrebuinţăm aşa precum cele ce se pun înainte la ferestrele argintarilor, ci ca să lucrăm ceva bun cu dânşii. Deci când pofta aurului nu lasă, au nu este tot lucrul pagubă? Că cel ce nu îndrăzneşte a-i întrebuinţa pe ei, ca pe nişte străini nu îi întrebuinţează. Şi nu este întrebuinţare şi folos nicăierea.

Dar ce, când zidim case strălucite şi mari, cu stâlpi şi cu marmore, cu pridvoare şi cu săli, şi în tot felul le împodobim, chipuri şi idoli pretutindenea punând, şi mulţi dintru aceştea şi draci cheamă - însă să nu cercetăm acestea acum - la ce îţi foloseşte ţie şi tavanul cel poleit? Au nu acelaşi folos dă ţie ca şi celui ce are casă cu măsură?

Dar are - zice - multă veselie.

Dar până la o zi şi două, iar de-aici mai mult nu are. Că dacă Soarele pe noi nu ne spăimântează pentru că este obişnuit, cu mult mai vârtos lucrurile meşteşugului. Ci nimic mai mult fără numai ca la cele ce sunt de lut, luăm aminte la dânsele. Spune- mi: Ce foloseşte la o locuinţă bună mulţimea stâlpilor şi podoabele idolilor şi aurul cel presărat pe ziduri? Nimic. Ci toate sunt ale dezmierdăciunii şi ale ocării şi ale trufiei celei multe şi ale nebuniei. Iar noi pretutindenea trebuie să întrebuinţăm cele de nevoie şi de trebuinţă, nu cele de prisosit.

Vezi că pagubă este lucrul acesta? Vezi că de prisosit şi nefolositor este? Că dacă nici trebuinţă mai multă nu dă, nici veselie - deoarece săţios se face cu vremea - nimic alt nu este, fără numai pagubă. Dar nu lasă aceasta a o vedea oprind slava cea deşartă.

Apoi Pavel pe cele ce socotea că sunt dobânzi, pe acestea le-a lăsat; iar noi nici pe pagubă să n-o lăsăm pentru Hristos?

Până când ne pironim la pământ?

Până când nu căutăm la Cer?

Nu vedeţi pe cei ce au îmbătrânit cum nu au nici o simţire pentru lucrurile cele ce au trecut?

Nu vedeţi pe cei ce au murit? Carii la bătrâneţe, carii la tinereţe?

Nu vedeţi pe cei ce în viaţa aceasta s-au lipsit de lucrurile lor?

Ce ne lipim de cele nestatornice?

Ce ne legăm cu cele neadevărate?

Până când nu ne apucăm de cele stătătoare?

Ce nu ar fi dat bătrânii, de ar fi fost cu putinţă să lepede bătrâneţele? Apoi de câtă nesocoteală lucru nu este, a voi a se întoarce la tinereţea cea dintâi şi toate a da cu lesnire pentru acest lucru, ca să se facă mai tânăr, iar fiind cu putinţă a lua tinereţea carea niciodată nu are bătrâneţe şi tinereţe mai Duhovnicească şi cu multă bogăţie înjugată, nici puţin a nu voi să dea, ci să ţie pe cele ce nimic în viaţa acesta nu folosesc? De moarte a te izbăvi nu pot, nici boală a goni, nici bătrâneţe a opri, nici altceva dintru acestea care sunt de nevoie şi vin după legea firii. Şi încă te ţii de ele? Care este folosul, spune-mi?

De aici beţia, îmbuibarea pântecelui, dezmierdările cele necuvioase şi de tot felul, care ne întind pe noi mai rău decât stăpânii cei amari. Numai acestea este a câştiga din bogăţie, iar alt nimic, pentru că nu voim. Că de am fi voit, pe însuşi Cerul l-am fi moştenit cu bogăţia.

Deci dar bun lucru este bogăţia, zice.

Nu bogăţia face aceasta, ci voinţa cea slobodă a celui ce o are. Căci cum că voinţa cea slobodă a face aceasta, socoteşte de aici: Este cu putinţă şi săracul să moştenească Cerul. Că ceea ce am zis de multe ori: nu la măsura celor ce se dau îa aminte Dumnezeu ci la voinţa cea slobodă a celor ce dau - este cu putinţă şi în sărăcie fiind, şi puţine dând să dobândească tot. Că cele după putinţă cere Dumnezeu, nici bogăţia nu pricinuieşte Cerul, nici sărăcia gheena, ci pe amândouă voinţa cea bună şi cea rea.

Deci pe aceasta să o îndreptăm, pe aceasta să o întocmim, pe aceasta să o punem la rânduială şi toate ne vor fi nouă lesnicioase. Că precum meşterul, de va avea teslă ori de fier, ori de aur tot asemenea lucrează lemnele - iar mai vârtos cu cea de fier mai mult - tot astfel şi aici, mult mai cu lesnire prin sărăcie se isprăveşte fapta bună. Că pentru bogăţie zice Hristos: "Mai lesne este a trece cămila prin urechea acului, decât bogatul a intra întru Împărăţia lui Dumnezeu!" Iar pentru sărăcie nimic aşa nu a hotărât, ci şi împotrivă: "Vindeţi averile tale şi le dă săracilor şi vino urmează Mie!" ca ceea ce urmarea este din voinţa cea slobodă.

Deci să nu fugim de sărăcie ca de un lucru rău, pentru că este pricinuitoare de împărăţie. Şi iarăşi să nu vânăm bogăţia, ca un lucru bun, pentru că-i pierde pe cei ce nu iau aminte. Ci pretutindenea întinzând ochiul

către Dumnezeu, să întrebuinţăm precum se cuvine cele date nouă de la El: şi puterea trupului, şi avuţia banilor şi celelalte toate. Deoarece cu necuviinţă este ca noi fiind făcuţi de Dânsul, să le dăm altora pe acestea folositoare spre întrebuinţare, iar nu Celui ce ne-a făcut pe noi!

Ţi-a făcut ţie ochi? Pe aceştia dă-i Lui folositori spre întrebuinţare, nu diavolului!

Cum îi vei da Lui? Privind zidurile Lui, slăvindu-L pe El şi depărtându-i de la vederea muierilor!

Ţi-a făcut ţie mâini? Pe acestea Lui le agoniseşte nu diavolului, întinzându-le pe ele nu la răpiri şi asupriri ci la porunci şi la faceri de bine, la rugăciuni cu deadinsul, la a întinde mâna celor căzuţi.

Ţi-a făcut ţie urechi? Pe acestea Lui le dă, iar nu cântecelor celor desfrânate, nici auzurilor celor de ocară. Că "toată vorba ta să fie - zice - în Legea Celui Preaînalt"; şi iarăşi: "Întru mulţimea bătrânilor să stai - zice, şi de este cineva înţelept, de acela lipeşte-te!"

Ţi-a făcut ţie gură? Aceasta nimic din cele ce nu plac Lui să nu lucreze, ci cântări de Psalmi, laude, cântări Duhovniceşti cânte ca să dea Dar - zice - celor ce aud spre zidire şi nu spre surpare; spre laudă şi nu spre grăire de rău, nu spre vrăjmăşii, ci cu totul împotrivă.

Ţi-a făcut ţie picioare, nu ca să alergi spre răutate, ci spre cele bune.

Ţi-a făcut ţie pântece, nu ca să-l crăpi pe el, ci ca să te nevoieşti la filosofia înfrânării.

A pus poftă spre facere de copii, nu spre curvie şi preacurvie.

Ţi-a dat ţie minte, nu ca să-L huleşti pe El, nu ca să fii ocărâtor, ci ca să lauzi.

A dat şi bani, ca să-i întrebuinţăm pe ei precum se cuvine; şi putere, ca şi pe aceasta să o întrebuinţăm precum se cuvine.

A făcut meşteşuguri, ca să se închine viaţa, nu ca să ne depărtăm pe noi înşine de la cele Duhovniceşti, nu ca să luăm aminte la meşteşuguri groase şi lucrătoare cu foc, ci la cele de nevoie, ca să slujim unii altora, nu ca să vrăjmăşuim unii altora.

A dat tavan numai pentru ca să oprească ploaia, nu ca el să se împodobească cu aur, iar săracul să piară de foame.

A dat haine ca să ne acoperim, nu ca să ne fălim, nu ca acestea să aibă mult aur, iar Hristos să piară gol.

A dat acoperământ şi casă, nu ca să-l aibi numai tu, ci ca să dai şi altora.

A dat pământ, nu ca cea mai multă parte a lui trăgând-o la tine, la curve şi la jucători, la măscărici, la surlari şi la lăutari să cheltuieşti bunătăţile lui Dumnezeu, ci la flămânzi şi lipsiţi.

Ţi-a dat ţie mare, ca să înoţi pe ea, ca să nu te osteneşti călătorind, nu ca să iscodeşti adâncurile ei, pietre şi câte ca de acest fel să scoţi de acolo, nici ca aceasta să o faci ţie sârguinţă.

Pentru care pricină dar sunt pietrele? zice.

Spune-mi tu mai bine mie, pentru carea pricină sunt pietrele acelea, şi cum sunt atâta de mult preţ? Oare pentru putere? Oare pentru folos? Mai mult acestea sunt folositoare care nu sunt întru acest fel; fiindcă acestea folosesc măcar la zidire, iar acelea la nimic. Şi acestea decât acelea sunt mai tari.

Dar acelea - zice - fac frumuseţe.

Cum? Al părerii este lucrul. Sunt mai albe? Dar nu sunt mai albe decât marmura cea foarte albă; încă nici întocmai.

Dar mai tare? Ci nici aceasta nu poate cineva să zică.

Dar mai folositoare? Sau mai mari? Nici aceasta!

De unde dar s-au făcut minunate? Nu din altă parte fără numai din părere şi socoteală. Că dacă nici mai bune nu sunt - că vom afla decât acestea altele mai strălucitoare şi mai albe - nici mai folositoare, nici mai tari, de unde aşa s-au făcut minunate? Au nu numai din părere şi socoteală?

Pentru care pricină dar le-a dat pe ele?

Nu El le-a dat, ci tu le-ai socotit că sunt ceva mari!

Ce este dar - zice - că şi Scriptura se minunează de ele?

Către părerea şi socoteala ta vorbeşte. Că şi dascălul vorbind cu copilul, de multe ori de aceleaşi se minunează de care şi copilul când voieşte să-l atragă pe el şi să-l supună.

Ce cauţi frumuseţea hainelor? Cu haină îmbracă-te pe tine şi cu încălţăminte. Cu acestea te împodobeşte, întru acestea te îndestulează. "Dorite sunt mai vârtos decât aurul - zice David - şi decât piatra scumpă Judecăţile lui Dumnezeu!"

Iar acestea pământeşti cum nu sunt de nimic?

Nu sunt acestea - o, iubiţilor, - folositoare. De ar fi fost folositoare nu ar fi poruncit să le defăimăm pe ele. Ci după părerea şi socoteala noastră vorbeşte Dumnezeiasca Scriptură. Şi aceasta este a Iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Deci să încetăm de această părere, şi să ne ţinem de cele negreşit adevărate. Că acestea nu sunt ci trec şi curg ca un râu. Pentru aceea rogu-vă să ne întărim pe noi pe piatră, şi să nu căscăm şi să ne minunăm de aceste trecătoare. Că pentru aceasta şi zavistia supără şi slava deşartă[1]; şi toate dintru aceasta se fac, dintru a ne minuna - zic - de cele ale vieţii acesteia.

Zavistuieşti, fiindcă cutare este împodobit? Dar unul ca acela este vrednic de milă şi de lacrimi!

Dar vei zice - îndată râzând - eu sunt vrednic de lacrimi, nu acela.

Vrednic de lacrimi eşti şi tu. Nu pentru că eşti sărac, ci pentru că te socoteşti pe tine că eşti ticălos. Deoarece pe cei ce nu au nici un rău şi se necăjesc îi plângem, nu pentru că au vreun rău, ci pentru că neavând,

1 Din Cuvântul 2 la Epistola către Filipeni

socotesc că au. Căci spune-mi: Dacă cineva izbăvit fiind de friguri şi sănătos, se scârbeşte şi se învârteşte pe pat zăcând, oare nu este vrednic de lacrimi unul ca acesta mai mult decât cei cuprinşi de friguri , nu pentru că este cuprins de friguri, - fiindcă nici nu este cuprins de friguri - ci pentru că neavând nici un rău, socoteşte că are ceva? Şi tu eşti vrednic de lacrimi pentru aceasta, pentru că te socoteşti pe tine ticălos, iară nu pentru sărăcie. Că pentru sărăcie eşti fericit!

Ce zavistuieşti celui bogat? Fiindcă s-a făcut pe sine supus la mai multe griji? Findcă cu mai cumplită robie? Fiindcă cu nenumărate lanţuri, ca un câine, cu banii săi este legat? A venit seara, a venit noaptea şi pe vremea odihnei acesta o are vreme de turbare şi de greaţă şi de mâhnire şi de grijă. S-a făcut zgomot? Îndată a sărit. Cutarele s-a jefuit? Cel ce nu a prăpădit nimic mai mult grijeşte decât cel ce a prăpădit. Că acela o dată a prăpădit şi mâhnindu-se a lepădat grija; iar acesta totdeauna o are pe ea.

A venit noaptea, limanul relelor noastre, mângâierea nevoilor noastre, doftoria ranelor. Pentru că cei ce sunt cuprinşi de vreo durere, prietenilor şi rudelor şi casnicilor, iar de multe ori şi părinţilor carii îi mângâiau nu s-au supus, nici nu s-au plecat, ci şi asupra cuvintelor s-au mâniat - că mai mult decât toată fierbinţeala chinuieşte sufletele noastre amărăciunea durerii - iar la somn când porunceşte să se odihnească nici a ridica ochii nu au putut. Deci ca pe un trup aprins şi chinuit de raze mai fierbinţi, la un lăcaş ce are multe izvoare şi mângâierea cea din cânt subţire, aşa noaptea dă la somn pe sufletul nostru. Iar mai ales nu noaptea, nici somnul nu lucrează aceasta, ci Dumnezeu Care ştie ticălosul acesta neam, toate acestea le-a lucrat. Dar noi nu ne miluim pe noi înşine, ci am aflat - ca şi cum am fi fost vrăjmaşi ai noştri - mai mare tiranie decât nevoia şi odihna cea firească, pe privegherea cea din bogăţie. "Că grija bogăţiei - zice - depărtează somnul!"

Şi vezi câtă este purtarea de grijă a lui Dumnezeu, n-a lăsat la voinţă pe odihnă, nici la alegerea cea slobodă pe trebuinţa somnului, ci cu fireşti nevoi a legat-o pe ea ca şi fără de voia noastră să dobândim facerea de bine; că a dormi este a firii. Iar noi ca şi cum foarte ne-am fi urât pe noi înşine, ca şi cum am fi luptat şi am fi necăjit pe alţii, decât această firească nevoie am aflat mai mare pe tirania cea din bani.

S-a făcut ziuă? Se teme unul ca acesta de năpăstuitori!

A venit noaptea? Tremură de tâlhari!

A sosit moartea? Decât de moarte mai mult se scârbeşte pentru că cele ale lui vor cădea în mâinile altora!

Copil a avut? Atuncea mai multă este pofta, şi atuncea i se pare că este sărac.

Nu a avut? Mai mult se chinuieşte.

Deci pe acesta îl fericeşti, pe carele despre nici o parte nu poate să se bucure?

Acestuia zavistuieşti celui ce se înviforează de valuri, tu cel ce stai ca într-un liman, în sărăcie?

Cu adevărat şi aceasta este neajungere şi neputinţă a firii omeneşti: a nu suferi vitejeşte cele bune, ci acelea, de la care ne este nouă bine a le ocorî.

Şi acestea adică aici. Iar când vom merge acolo, ascultă ce zice bogatul cel ce fusese stăpân peste nenumărate bunătăţi, precum tu zici - că eu nu le voi zice pe acestea bunătăţi, ci de mijloc - deci acesta care fusese stăpân peste nenumărate bunătăţi, ascultă ce zice, şi de ce are trebuinţă: "Părinte Avraame - zice - trimite pe Lazăr să-şi întindă vârful degetului lui în apă şi să-mi răcorească limba mea că mă chinuiesc în văpaia aceasta!" Că dacă nimic din relele cele ce le-am zis nu ar fi pătimit bogatul acela, dacă întru slobozenie şi fără de grijă ar fi petrecut toată viaţa - Ce zic toată viaţa? Pe acea una clipeală, fiindcă clipeală este - "căci ca o clipeală este tot veacul nostru, asemănându-se către veacul cel nemărginit şi nesfârşit" - deci dacă toate i-ar fi mers lui după voia lui, oare nu era ticălos pentru cuvintele acestea, iar mai vârtos pentru lucrurile acestea?

Nu era masa ta plină de vin despre toate părţile? Iar acum nici peste o picătură de apă nu eşti stăpân, măcar deşi ai multă trebuinţă.

Nu treceai cu vederea pe săracul acela plin de bube? Iar acum te rogi ca să-l vezi pe el, şi nimeni nu îl lasă.

La uşa ta zăcea. Iar acum este în sânurile lui Avraam!

Sub mari tavanuri şedeai tu, iar acum în focul gheenii!

Audă acestea bogaţii! Mai ales nu bogaţii, ci nemilostivii. Că nu pentru că a fost bogat se muncea, ci pentru că nu a miluit. Că este cu putinţă bogat fiind şi miluind să dobândească tot binele.

Şi pentru aceasta pe nimeni altul nu vede, fără numai pe acela carele îl ruga pe el - pentru ca să cunoască că cu dreptate pătimea acestea, venind întru aducere aminte de cele ce făcuse. Că oare nu erau nenumăraţi săraci drepţi? Ci cela ce zăcea lângă uşa lui acesta se arată lui, învăţându-l pe el şi pe noi cât bine este a nu nădăjdui spre bani. Nimic pe acela nu l-a vătămat sărăcia spre a dobândi Împărăţie. Nimic pe acesta nu l-a folosit bogăţia spre a scăpa de gheena.

Până când săraci? Până când lipsiţi? Nu este, nu este sărac cel ce nimic nu are, ci cel ce multe pofteşte.

Nu este bogat cel ce are multe, ci cel ce de nimic nu are trebuinţă. Că ce folos este a avea toată lumea, şi a petrece în scârbă mai mult decât cel ce nu are nimic?

Voinţele cele slobode fac şi pe cei bogaţi şi pe cei săraci, nu avuţia banilor, nici lipsa.

Voieşti să te faci bogat tu cel sărac? Îţi este cu putinţă de vei voi, şi nimeni nu este carele să oprească: Defaimă banii lumii, socoteşte-i că sunt nimic, precum cu adevărat nu sunt nimic. Leapădă pofta bogăţiei şi te-ai făcut bogat. Acesta este cel bogat, care nu voieşte să fie bogat! Cel ce nu

voieşte să fie sărac, acesta este cel sărac! Precum acela boleşte, care şi întru sănătate se scârbeşte, nu acela care suferă boala mai uşor decât toată sănătatea. Tot astfel şi aici sărac este, cel ce nu poate să sufere sărăcia, ci întru bogăţie socoteşte că este mai sărac decât săracii, nu acela care decât cei bogaţi mai lesne suferă sărăcia. Că acesta este mai vârtos cel mai bogat.

Căci spune-mi: Pentru ce te temi de sărăcie? Pentru ce te cutremuri? Au nu pentru foamete? Au nu pentru sete? Au nu pentru ger? Au nu pentru altele ca acestea? Dar nu este, nu este nimeni care a fost vreodată întru atâta lipsă. "Căci uitaţi-vă la neamurile cele din început şi vedeţi: Cine a crezut Domnului şi a fost părăsit? Sau cine a nădăjduit spre El şi a fost ruşinat" (Sirah 2, 10-11); şi iarăşi "Căutaţi spre păsările Cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici nu adună în jitniţe, ci Tatăl vostru cel Ceresc le hrăneşte pe dânsele". Pe nimeni nu poate cineva să ne arate nouă, că degrab pentru foamete şi ger a pierit. Pentru care pricină dar te cutremuri de sărăcie? Nu ai nimic a zice. Că de eşti îndestulat de cele de nevoie, pentru ce te cutremuri de ea? Fiindcă n-ai mulţime de slugi? Acest lucru este izbăvire de stăpâni, acest lucru este fericire neîncetată, acesta este slobozire de grijă.

Sau fiindcă n-ai vase, paturi şi scule făcute din argint?

Şi ce are mai mult decât tine, cât la ceea ce priveşte la desfătare, cel ce are acestea? Nimic. Că cele ale întrebuinţării sunt întocmai, ori din materia aceasta, ori dintru aceea de vor fi!

Sau fiindcă nu eşti înfricoşat celor mulţi? Nici să nu fii tu cândva aşa. Căci care dulceaţă este dintru a fi vreunii carii să se teamă şi să se cutremure de tine?

Sau fiindcă te temi de alţii? Dar este cu putinţă să nu te temi.

Voieşti să nu te temi de stăpânire? Fă binele şi vei avea laudă de la dânsa.

Dar fiindcă suntem defăimaţi - zice - şi gata spre a pătimi rău.

Dar nu sărăcia face aceasta, ci răutatea. Căci mulţi săraci fără de supărare au petrecut toată viaţa, iar dregători, bogaţi şi puternici decât toţi făcătorii de rele, tâlharii şi spărgătorii de morminte au pătimit mai rău! Că ceea ce la tine face sărăcia, aceasta la acela bogăţia. Că precum ţie pentru că eşti defăimat aici îţi fac rău cei ce voiesc să-ţi facă rău - tot astfel celui bogat pentru zavistie şi pizmă îi fac rău; şi mai mult acesteia, decât aceleia. Că mai mult nevoia aceasta este mai puternică de a face rău. Că cel ce zavistuieşte, cu toată tăria şi puterea face toate, iar celui ce defaimă de multe ori i s-a făcut şi milă pentru cel defăimat; şi însăşi aceasta s-a făcut lui pricină de izbăvire că este adică sărac şi nu are nici o putere. Că aşa zicem către cel ce asupreşte pe cel sărac: O, ce mare ispravă vei face de vei omorî pe cutarele, de vei ucide un sărac, câtă plată şi câte daruri nu vei lua... şi aşa potolim mânia lor. Iar la cei bogaţi stă asupră zavistia, şi nu încetează mai înainte până nu face ceea ce voieşte şi îşi varsă veninul său.

Vezi că nu sărăcia, nici bogăţia este lucru bun, ci voinţa cea slobodă a noastră?

Deci pe aceasta să o întocmim, pe aceasta să o învăţăm să filosofeze. De se va afla aceasta bine, nici bogăţia nu va putea să ne scoată pe noi dintru Împărăţie, nici sărăcia nu ne va lipsi de ceva.

Iar alta[1], că nici nu ni s-a poruncit ceva însărcinător. Că nu a tăia munţii, sau a zbura în aer, sau a trece peste noianul cel tiranicesc, nicidecum! - ci aşa de lesnicioasă petrecere, cât să nu avem trebuinţă nici de unelte, ci de suflet şi de voinţă numai. Căci ce unelte aveau Apostolii cei ce au făcut atâtea ispravi? Oare nu cu o haină îmbrăcaţi, şi desculţi înconjurau şi pe toţi biruiau?

Căci care din Poruncile lui Hristos este grea? Pe nimeni să nu ai vrăjmaş!... Pe nimeni să nu urăşti!... Pe nimeni să nu grăieşti de rău!...

Ci cele potrivnice acestora sunt mai grele!

Dar a zis: Leapădă banii - zice - şi aceasta este cea însărcinătoare!

N-a poruncit, ci a sfătuit! Dar, o, iubire de argint! Toate s-au făcut bani. Pentru aceasta toate s-au întors în sus şi în jos. Ori de va ferici cineva pe altcineva, de aceştia pomeneşte; ori de va ticăloşi, de aici ticăloşirea... şi toate cuvintele pentru aceştia se fac, cum cutare este bogat, cum cutare este sărac? Ori ostăşire, ori nuntă, ori meşteşug, ori altceva ori ce va întrebuinţa cineva, nu mai-nainte se apucă de lucrul acela, până ce va vedea că îi curg lui aceştia repede şi tare.

Apoi, nu ne vom aduna şi ne vom sfătui cum vom goni boala aceasta? Nu ne vom ruşina de isprăvile părinţilor? A celor trei mii, a celor cinci mii carii toate le aveau de obşte?

Care este folosul acestei vieţi, când spre neguţătoria ceea ce va să fie nu o întrebuinţăm pe ea?

Până când nu robiţi pe mamona care v-a robit pe voi? Iar mai vârtos până când veţi fi robi banilor? Până când nu poftiţi slobozenia şi să rupeţi negoţurile iubirii de bani? Ci de vă veţi face robi oamenilor, toate faceţi de - vă va făgădui vouă cineva slobozenie - iar robi ai iubirii de argint fiind, nici nu puneţi în minte cum să vă izbăviţi de această amară robie. Măcar că aceea nu este cumplită, iar aceasta este tiranie prea amară!

Socotiţi ce fel de preţ a dat Hristos pentru noi. Sângele Său Şi- a vărsat, pe Sine S-a dat - iar voi şi după toate acestea zăceţi, şi ce este mai cumplit, că şi vă veseliţi întru robie şi vă desfătaţi întru necinste; şi lucrul cel ce era de fugit s-a făcut poftit.

Dar fiindcă nu trebuie numai a tângui şi a prihăni, ci şi a îndrepta, să vedem de unde s-a făcut poftit patima şi răul acesta. De unde dar, de unde s-a făcut acesta poftit? Pentru că întru slavă - zice - şi întru întărire face.

1 Din Cuvântul 90 la Matei

Care întărire, spune-mi? Pentru că avem nădejde că nu vom flămânzi, nu vom pătimi de frig, nu ne vom vătăma.

Deci de îţi voi făgădui ţie întărirea aceasta, te vei depărta de la a asupri? Că dacă pentru aceasta bogăţia este poftită, de va fi cu putinţă fără de aceasta a avea întărire care trebuinţă de- acia ai tu de aceasta?

Şi cum este cu putinţă - zice - acela ce nu este bogat să dobândească acestea?

Dar mai ales cum nu este cu putinţă? Că eu împotrivă voi zice pentru cel bogat. Pentru că nevoie este şi a ciocoinici pe mulţi - şi boieri şi supuşi - şi a avea trebuinţă de nenumărate, şi a robi ca o slugă, şi a se teme, şi a se cutremura şi a prepune ochii zavistnicilor, şi ai fi frică de gurile năpăstuitorilor, şi de poftele altor iubitori de argint.

Dar sărăcia nu este întru acest fel, ci împotrivă cu totul. Este loc nejefuit şi cu întărire, liman cu bună linişte, loc de luptă şi de deprindere a filosofiei, urmare a vieţii Îngereşti!

Ascultaţi acestea câţi sunteţi săraci, iar mai vârtos şi câţi poftiţi a vă îmbogăţi: Nu este rău a fi sărac, ci a nu voi a fi sărac! Nici un greu nu socoti că este sărăcia, şi nu îţi va fi ţie greu. Pentru că nu în firea lucrului, ci în judecata bărbaţilor celor molateci cu sufletul este frica aceasta.

Iar mai vârtos şi mă ruşinez dacă atâta voi avea a zice pentru sărăcie, că nu este nici un greu. Că de vei filosofa, îţi va fi ţie izvor şi de nenumărate bunătăţi. Şi de ţi-ar fi pus ţie cineva înainte dregătorie şi puteri politice şi bogăţie şi desfătare, apoi punând sărăcia ţi-ar fi dat să faci alegere să iei ceea ce vei voi, pe aceasta îndată o ai fi răpit, de ai fi cunoscut frumuseţea ei.

Ştiu că mulţi râd de acestea ce se grăiesc, dar noi nu ne tulburăm, ci şi pe voi vă poftim să suferiţi şi degrab împreună cu noi veţi hotărî. Că mie mi se pare sărăcia că este asemenea cu o copilă împodobită, frumoasă şi chipeşă; iar iubirea de argint cu o muiere cu chipul de fiară, cu o idră, cu o schilă şi cu alte ciudăţii ca acestea plăzmuite de făcătorii de basme. Că să nu îmi aduci în mijloc pe prihănitorii sărăciei, ci pe cei ce au strălucit printr-însa.

Cu aceasta crescându-se Ilie, s-a răpit acea fericită răpire. Cu aceasta a strălucit Elisei, cu aceasta Ioan şi toţi Apostolii.

Iar cu aceea s-a osândit Ahaav, Izabela, Ghiezi, Iuda, Neron, Caiafa.

Ci de socotiţi să nu vedem numai pe cei ce au strălucit întru sărăcie, ci să cercetăm şi frumuseţea acestei copile. Că şi ochiul este curat şi limpede, nimic având turburat, precum este al iubirii de argint, carele este plin acum de mânie, acum de dezmierdere; acum de desfrânare. Dar al sărăciei nu este întru acest fel, ci blând, lin, dulce către toţi căutând drăgăstos, pe nimeni urând, de către nimeni întorcându-se. Că unde sunt bani, acolo este pricină de vrajbă şi de nenumărate războaie.

Iarăşi, gura iubirii de argint este plină de ocări, de trufie, de multă mândrie, de blestem, de vicleşug; iar a sărăciei şi gura şi limba este sănătoasă, fiind plină de mulţumire totdeauna, de blagoslovenie şi de cuvinte dulci, iubitoare de bine, supunătoare şi de laude şi de engomii.

Iar de voieşti să vezi şi asemănarea mădulărilor ei, este mult mai mare şi mai înaltă decât îndestularea.

De fug de dânsa mulţi, să nu te minunezi, că şi de celelalte fapte bune fug nebunii.

Dar se ocărăşte - zice - săracul de cel bogat.

Iarăşi lauda sărăciei îmi zici. Că cine este fericit, spune-mi? Cel ce ocărăşte, sau cel ce se ocărăşte? Arătat că cel ce se ocărăşte şi suferă vitejeşte. Deci iubirea de argint porunceşte să ocărască, iar sărăcia sfătuieşte să sufere.

Dar flămânzeşte săracul, zice.

Şi Pavel flămânzea şi în foamete era.

Dar nu are odihnă.

Nici Fiul Omului nu avea unde să-şi plece Capul.

Văzut-ai unde s-au înălţat laudele sărăciei şi unde te pune, către carii bărbaţi te suie şi cum te face următor Stăpânului?

De era bun lucru a avea aur, pe acesta l-ar fi dat Ucenicilor Hristos, Cel ce a dat acele bunătăţi negrăite. Iar acum nu numai că nu le-a dat, ci şi a avea a oprit. Pentru aceea şi Petru nu numai nu se ruşinează de sărăcie, ci şi se laudă zicând: "Argint şi aur nu este la mine, iar ce am, aceea îţi dau!" Cine dintre voi nu ar fi voit să sloboadă acest glas? Toţi cu adevărat, poate va zice cineva. Deci aruncă, argintul, aruncă aurul.

Şi de îl voi arunca - zice - voi lua puterea lui Petru?

Dar ce l-a făcut pe Petru fericit, spune-mi? Oare aceea că l-a sculat pe cel şchiop? Nicidecum. Ci faptul că nu avea aur şi argint, acesta i-a pricinuit lui Cerul. Pentru că din cei ce au făcut minuni, mulţi au căzut în gheena. Iar cei ce au făcut acestea, au dobândit Împărăţia.

Şi aceasta învaţă-te şi de la însuşi Petru. Că două erau cele ce a zis el: "Argint şi aur nu este la mine!" şi: "Întru Numele lui Iisus Hristos, scoală şi umblă!". Deci carea dintru aceste două l-au făcut pe el strălucit şi fericit, oare aceea că l-a sculat pe cel şchiop, sau aceea că a aruncat banii?

Acestea învaţă-te de la însuşi punătorul de nevoinţă: Deci ce zice El către bogatul cel ce căuta viaţa cea veşnică? Nu a zis: "Scoală şchiop!" ci: "Vindeţi toate câte ai şi le dă săracilor, şi vino urmează Mie şi vei avea comoară în Ceruri!".

Şi Petru nu a zis: "Iată întru numele Tău scoatem draci!" măcar că scosese, ci: "Iată am lăsat toate şi am urmat Ţie! "Oare ce va fi nouă?" Şi Hristos răspunzându-i, nu a zis: "De va scula cineva şchiop", ci: "Tot carele a lăsat case sau holde pentru mine şi pentru Evanghelie, însutit va lua în veacul acesta şi viaţa veşnică va moşteni".

Deci şi noi Acestuia să-I urmăm, ca să nu ne ruşinăm, ci cu îndrăzneală să stăm înaintea Tribunalului lui Hristos, ca să-L tragem pe El să fie ca noi, precum şi cu aceia, de vom voi să urmăm acelora şi să ne facem râvnitori ai vieţii şi ai petrecerii lor. Că dintru acestea şi Dumnezeu încununează şi slăveşte, nu cerând de la tine să scoli mort nici să îndreptezi şchiop. Pentru că nu acestea fac a fi ca Petru, ci a arunca avuţiile.

Dar nu poţi să le arunci? Poţi cu adevărat. Dar nu silesc, dacă nu voieşti, nici aduc nevoie asupră-vă, ci atât vă rog: Ca parte măcar să cheltuiţi cu săracii şi nimic mai mult decât trebuinţa să nu căutaţi. Pentru că aşa şi aici viaţă liniştită şi întărită vom vieţui, şi de viaţa cea veşnică ne vom îndulci. Pe carea fie ca noi toţi să o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cuvântul 32
Pentru bogăţie şi sărăcie (II)

Povesteşte dumnezeiescul Evanghelist Matei[1] că venind oarecare la Iisus I-a zis Lui: "Învăţătorule bun, ce voi face ca să moştenesc viaţa veşnică? "Iar Iisus lângă celelalte i-a zis: "De voieşti să fii desăvârşit, mergi vinde-ţi averile tale şi le dă săracilor. Iar tânărul auzind cuvântul s-a dus întristat, că avea avuţii multe".

Multă este tirania banilor şi arătat este de aici, că deşi cu celelalte vom fi îmbunătăţiţi, pe toate bunătăţile acestea le vatămă. Şi cu cuviinţă Pavel a zis-o "rădăcină a tuturor răutăţilor". Fiindcă "rădăcina tuturor răutăţilor" este - zice - iubirea de argint!

Socoteşte: Pe cel ce a venit cu bucurie şi cu osârdie, pentru că i-a poruncit Hristos să lepede banii, aşa l-a afundat şi l-a îngreuiat, cât nici răspuns nu a dat, ci tăcând s-a dus întristat şi mâhnit.

Ce face dar Hristos? Arată cât de anevoie vor intra bogaţii întru Împărăţia Cerurilor, nu prihănind banii, ci pe cei stăpâniţi de dânşii. Iar dacă bogaţii cu anevoie, cu mult mai cu anevoie asupritorul şi nedreptăţitorul. Că dacă a nu da cele ale tale este oprire către Împărăţie, oare a lua şi pe cele ale altora, socoteşte cât grămădeşte focul.

Şi pentru carea pricină zicea ucenicilor, "că cu anevoie va intra bogatul" pentru că ei erau săraci şi nimic nu aveau? Învăţându-i pe ei ca să nu se ruşineze de sărăcie, şi oarecum dându-le răspuns pentru ce nimic nu i-a lăsat să aibă ei.

Şi zicând că este cu anevoie mai pe urmă arată că este şi cu neputinţă; şi nu simplu cu neputinţă, ci foarte cu neputinţă. Aceasta a arătat-o din pilda cămilei şi a acului: "pentru că mai lesne - zice - este a trece cămila prin urechea acului, decât bogatul a intra întru Împărăţia Cerurilor!". De unde se arată că nu mică plată va fi celor bogaţi carii pot să filosofeze. Pentru aceea şi lucru al lui Dumnezeu a zis că este acesta, ca să arate, că de mult dar are trebuinţă cel ce vrea să isprăvească fapta aceasta.

Deci Ucenicii îngrozindu-se Iisus a zis: "La oameni aceasta este cu neputinţă, iar la Dumnezeu toate sunt cu putinţă!"

1 Din Cuvântul 63 la Matei

Pentru care pricină Ucenicii se îngrozesc fiind săraci şi foarte săraci? Deci pentru care pricină se turbură? Fiindcă se mâhneau pentru mântuirea celor mulţi, şi multă dragoste aveau către toţi şi milostivire de învăţători luaseră asupra lor. Deci aşa se cutremurau şi se temeau pentru toată lumea din hotărârea aceasta, încât au avut trebuinţă de multă mângâiere. Pentru aceasta mai întâi căutând la dânşii a zis: "Cele ce la oameni sunt cu neputinţă, la Dumnezeu sunt cu putinţă". Deoarece după ce cu căutătură lină şi blândă a mângâiat mintea lor îngrozită şi a potolit înfiorarea - fiindcă aceasta a însemnat Evanghelistul zicând: "Căutând" - atuncea şi prin cuvinte îi ridică pe ei, aducând în mijloc puterea lui Dumnezeu şi astfel dându-le îndrăzneală.

Iar de voieşti să te înveţi şi chipul, şi cum ceea ce este cu neputinţă poate fi cu putinţă, ascultă: Fiindcă nu pentru aceasta a zis că cele ce sunt la oameni cu neputinţă la Dumnezeu sunt cu putinţă, ca să cazi cu mintea şi de acelea ca de cele ce ar fi cu neputinţă să te depărtezi, ci ca mărimea isprăvii înţelegând, să alergi cu lesnire şi pe Dumnezeu rugându-L să-ţi ajute ţie la astfel de nevoinţă să dobândeşti viaţa.

Deci cum poate fi aceasta cu putinţă? De vei lepăda avuţiile, de vei deşerta banii, de te vei depărta de pofta cea rea.

Căci cum că nu numai la Dumnezeu se socoteşte aceasta, ci pentru aceasta a zis că cele ce sunt cu neputinţă la oameni, sunt cu putinţă la Dumnezeu, ca să arate mărimea isprăvii, ascultă pe cele de pe urmă. Că Petru zicând: "Iată noi am lăsat toate şi am urmat Ţie" şi întrebând: "Oare ce va fi nouă?" după ce a hotărât plata acelora, a adaus: "Şi tot carele a lăsat case, sau holde, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mumă însutit va lua în veacul cel de acum şi viaţa veşnică va moşteni! "Aşa ce este cu neputinţă se face cu putinţă!

Deci aceasta toate socotindu-le, scoate afară pe pofta cea rea a banilor. Căci poţi zice aceasta, că pofta aceasta pe bunătăţile cele ce aici le dă, dar te lipseşte de bunătăţile cele ce vor să fie. Măcar că deşi lucrul acesta de ar fi fost, cea mai de pe urmă muncă şi pedeapsă ar fi fost acesta. Iar acum nici acesta nu este, că împreună cu gheena, şi mai înainte de gheena aceea, şi aici în muncă mai cumplită te aruncă. Că multe case a răsturnat pofta aceasta şi războaie cumplite a întărâtat, şi cu moarte silnică pe mulţi a silit să înceteze viaţa. Încă şi mai înainte de primejdiile acestea vatămă blagorodia sufletului, şi pe cel robit de boala aceasta de multe ori l-a făcut şi rob, şi fricos, şi obraznic, şi mincinos, şi năpăstuitor, şi hrăpitor, şi asupritor şi toate cele mai rele care vei zice.

Dar poate strălucirea argintului şi mulţimea slugilor şi frumuseţea zidirilor şi cinstea care o ai prin târg, văzând te farmeci şi te amăgeşti?

Deci carea vindecare poate să se facă acestei cumplite răni?

De vei pune în minte, la ce aşezare au adus acestea sufletul tău, cum întunecos şi pustiu şi de ocară şi urât l-au făcut pe el.

De vei socoti cu câte rele s-au dobândit acestea; cu câte ostenele se păzesc, cu câte primejdii...Iar mai vârtos nici nu se păzesc până în sfârşit, ci când vei scăpa de apucările tuturor, atuncea venind moartea, pe acestea de multe ori le dă în mâinile vrăjmaşilor tăi, iar pe tine luându-te pustiu de acestea se duce, nimic dintru acestea trăgând cu tine, fără numai ranele şi bubele pe care dintru acestea luându-le sufletul se duce.

Deci când vei vedea pe cineva strălucind pe dinafară cu haine scumpe, şi cu multă înconjurare de purtători de suliţe, deschide- i ştiinţa gândului lui şi vei afla înlăuntru mulţi păianjeni, şi vei vedea mult praf.

Socoteşte pe Pavel, pe Petru, socoteşte pe Ioan, pe Ilie, iar mai vârtos pe Însuşi Fiul lui Dumnezeu, Care nu avea unde să-şi plece capul; Aceluia fă-te râvnitor şi slugilor Aceluia şi imaginează- ţi bogăţia negrăită a acestora.

Iar dacă puţin deschizând ochii şi căutând în sus iarăşi te vei întuneca din bogăţiile lumii, ca întru sfărâmare de corabie când vine asupră vifor, ascultă pe hotărârea lui Hristos carea zice că este cu neputinţă să intre bogatul întru Împărăţia Cerurilor! Şi către hotărârea aceasta pune munţii, pământul şi marea; pe toate de voieşti fă-le cu socoteala că sunt aur, şi nimic întocmai nu vei vedea cu paguba ceea ce ţi se face ţie de acolo. Şi tu pomeneşti de atâţia stânjeni pe pământ, de zece, douăzeci şi mai multe case; de atâtea băi şi de robi o mie, două mii; de căleşti ferecate cu aur...Dar eu aceea zic: Că dacă fiecare din voi cei bogaţi lăsând această sărăcie - pentru că sărăcie sunt acestea către ceea ce voi să zic - ar fi dobândit întreagă lumea; şi fiecare din ei ar fi avut atâţia oameni câţi acum sunt în tot pământul, marea şi lumea; şi fiecare ar fi avut pământ, mare şi pretutindeni zidiri, oraşe, neamuri şi de pretutindenea ar fi curs lor în loc de apă şi de izvoare aur, - pe cei ce ar fi fost atâta de bogaţi nu i-aş fi zis că plătesc trei bani, de ar fi căzut din Împărăţia Cerurilor! Că dacă acum poftind ei banii cei pieritori când nu îi dobândesc, se chinuiesc - de vor lua simţire de bunătăţile acelea negrăite, ce le va fi lor de ajuns de-acia spre mângâiere? Nu este nimic!

Deci să nu-mi zici mie mulţimea banilor, ci socoteşte paguba câtă sufere dintru aceasta poftitorii acesteia, în locul banilor pierzând Cerurile şi aceleaşi pătimind precum dacă cineva ar fi căzut din cinstea cea prea mare ce a avut în palaturi, apoi având o claie de gunoi s-ar fi lăudat şi ar fi cugetat înalt pentru dânsa. Că nimic nu este mai bună decât aceea grămada banilor; mai vârtos mai folositoare este aceea. Că aceea şi spre lucrarea pământului este îndemânatică şi spre încălzirea băii şi spre altele ca de acest fel, dar aurul cel îngropat spre nimic dintru acestea nu poate folosi.

Şi, o, de ar fi fost numai nefolositor, iar acum şi multe cuptoare aprinde celui ce îl are, de nu îl va unelti pe el precum se cuvine. Că relele cele nenumărate de aici răsar. Pentru aceasta cei de afară (laicii) au numit iubirea de argint "cetate şi turn al răutăţilor!", iar fericitul Pavel - mult mai bine şi mai arătat - zicând-o că este "rădăcina tuturor răutăţilor".

Deci[1] acestea toate punându-le în minte, să petrecem căutând în toate zilele palaturile cele de acolo şi pe toate cele de aici să le socotim că sunt umbră şi vis. Fiindcă nici dacă vreun împărat pământesc luându-te pe tine care ai fost sărac şi cerşetor te-ar fi făcut fiu deodată, n-ai fi socotit coliba şi prostimea colibei tale, - măcar că nu este multă deosebire acolo. Deci nu socoti nici aici ceva din cele mai dinainte, că spre mult mai mari te-ai chemat. Deoarece când Cel ce cheamă este Stăpânul Îngerilor, iar bunătăţile ce se dau covârşesc tot cuvântul şi toată mintea - căci nu de la pământ la pământ te mută, precum împăratul acela, ci de la pământ la Cer; şi de la fire muritoare la slavă nemuritoare şi negrăită, carea numai atuncea poate să se arate bine, când o vom dobândi pe ea.

Deci de acest fel de bunătăţi vrând să te împărtăşeşti, de bani îmi pomeneşti? Şi de fala cea de aici te ţii? Nu socoteşti că toate cele ce se văd sunt mai proaste decât zdrenţele cerşetorului? Şi cum te vei arăta vrednic de această cinste? Care răspuns de îndreptare vei avea să zici? Iar mai vârtos care muncă nu vei lua dacă după atâta Dar alergi la borâtura cea dintâi? Că de-aici înainte nu simplu ca un om, ci ca fiul lui Dumnezeu te munceşti de vei greşi, şi ţi se face ţie mărimea cinstei pricină de mai mare muncă. Pentru că şi noi nu asemenea pedepsim pe robii cei ce păcătuiesc, şi pe fiii cei ce fac aceeaşi greşeală; şi mai vârtos când vor fi dobândit de la noi mari faceri de bine. Că dacă cel ce dobândise Raiul, pentru o neascultare a suferit după cinste atâtea rele, oare noi cei ce am luat Cerul şi împreună cu Cel Unul-Născut ne-am făcut moştenitori, care iertare vom avea de vom alerga la şarpe; după Poruncă. Fiindcă nu vom mai auzi: "Pământ eşti şi în pământ vei merge!" şi: "Vei lucra pământul..." şi acelea ce s-au zis mai înainte, ci mult mai cumplite decât acestea: întunericul cel mai dinafară, legăturile cele nedezlegate, viermele cel veninos, scrâşnirea dinţilor.

Şi foarte cu cuviinţă. Că cel ce nu s-a făcut mai bun nici de atâta facere de bine, cu dreptate va lua munca cea mai de pe urmă şi mai cumplită.

A deschis oarecând şi a închis Ilie Cerul, ca să pogoare ploaie şi să oprească. Iar ţie nu aşa ţi se deschide Cerul, ci ca să te sui acolo. Şi ceea ce este mai mare: nu ca să te sui, ci şi ca pe alţii să sui, de vei voi. Atâta îndrăzneală şi stăpânire ţi-a dat ţie întru toate ale Sale.

Deci de vreme ce acolo este casa noastră, acolo toate să le aşezăm, şi să nu lăsăm aici nimic, ca să nu le pierdem pe ele. Că aici măcar încuietori de vei pune deasupra, măcar uşi şi zăvoare, măcar nenumărate slugi de vei pune să păzească, şi pe toţi făcătorii de rău de îi vei birui, măcar de ochii zavistnicilor de vei scăpa, măcar demonii, măcar de prăpădirea ceea ce se face din pricina vremii - lucru care este cu neputinţă - dar de moarte nu vei scăpa vreodată, ci te vei lipsi de toate acelea într-o clipă de vreme. Şi nu

1 **Din Cuvântul 12 la Matei**

numai te vei lipsi, ci şi în mâinile vrăjmaşilor de multe ori le vei da. Iar de le vei trimite la casa aceea, mai presus de toate vei fi. Pentru că nici încuietori, nici uşi şi zăvoare nu trebuie a pune deasupra. Astfel este puterea acelei cetăţi. Atât de nejefuit este locul şi de stricăciune şi de toată răutatea necălcat de află el.

Cum nu este lucrul al nebuniei celei mai de pe urmă a grămădi toate, unde se strică şi se prăpădesc cele ce se pun, iar unde rămân neatinse şi se fac mai multe, aici nici cea mai mică parte a nu pune; mai ales că în toată vremea acolo vor să vieţuiască?

Pentru aceasta nici păgânii nu cred cele ce se grăiesc de noi. Că din cele ce lucrăm, nu din cele ce grăim, voiesc să ia dovedirea de la noi. Când vor vedea că zidim case strălucite şi facem grădini şi băi, cumpărăm holde, nu vor să creadă că ne-am gătit spre ducerea la altă cetate. Că dacă ar fi fost aceasta - zic ei - toate cele de aici prefăcându-le în argint, le-ar fi aşezat mai înainte acolo. Şi acest lucru îl socotesc din cele ce se fac aici. Că vedem pe cei foarte bogaţi că în cetăţile acelea mai vârtos au case şi holde şi celelalte toate, întru care vor să petreacă. Iar noi împotrivă facem, şi pe pământ, pe care puţin mai pe urmă îl vom lăsa, cu multă oserdie îl dobândim, nu numai bani, ci şi însuşi sângele dându-l pentru puţini stânjeni de pământ şi case. Iar pentru a cumpăra cerul, nici cele ce privesc peste trebuinţă nu suferim a le da, şi mai vârtos că cu puţin preţ vrem să-l cumpărăm pe el şi totdeauna să-l avem, dacă îl vom cumpăra pe el. Pentru aceasta cea mai de pe urmă muncă vom lua, ducându-ne acolo goi şi săraci. Iar mai vârtos nu pentru sărăcia noastră, ci şi fiindcă pe alţii întru acest fel îi facem, nevoile cele nesuferite vom pătimi. Căci când vor vedea păgânii că cei ce s-au îndulcit de atâtea Taine se sârguiesc la acestea, cu mult mai vârtos ei se vor ţinea de lucrurile cele de aici ale acestei vieţi, mult foc şi de aici grămădind peste capul nostru. Căci când cei ce suntem datori să-i învăţăm pe ei să treacă cu vederea toate cele ce se văd, noi mai mult decât toţi îi aruncăm pe ei în pofta acestora, când vom putea să ne mântuim, dând seama pentru pierzarea altora? Nu auzi pe Hristos zicând că în loc de "sare" şi de "făclii" ne-a lăsat pe noi să fim în lumea aceasta, ca şi pe cei stricaţi de desfătare să-i strângem, şi pe cei întunecaţi de grija banilor să-i luminăm?

Deci când şi în mai mult în întuneric îi aruncăm pe ei şi mai slăbănogi îi facem, care nădejde de mântuire ne va fi nouă? Nu este nici una, ci tânguindu-ne şi scrâşnind cu dinţii, legaţi de picioare şi de mâini vom merge în focul gheenei.

Aşadar pentru aceasta să fugim de iubirea de argint. Că nu voi înceta pururea a zice aceasta.

O, omule, pentru ce aduni aur? Pentru ce faci robia mai amară? Pentru ce pază mai cumplită? Pentru ce pricinuieşti grija mai iute? Socoteşte că ale tale sunt toate zăcămintele de aur ce sunt în mine, şi toate cele ce sunt în palate. De ai fi avut acea mărime de aur, ai fi păzit-o numai, şi n-ai fi întrebuinţat-o. Că dacă acum pe cele ce ai nu le întrebuinţezi, ci ca de nişte

streine de ele te fereşti, cu mult mai vârtos de ai fi avut mai multe, ai fi pătimit aceasta. Căci obişnuiesc iubitorii de argint, pe cât mai multe dobândesc, pe atâta mai mult le cruţă pe ele!

Dar ştiu - zice - că sunt ale mele acestea!

Numai întru părere, nu întru întrebuinţare este averea ta.

Dar era să fiu - zice - oamenilor înfricoşat!

Lesne[1] de prins mai vârtos ai fi fost şi bogaţilor şi săracilor, şi tâlharilor şi năpăstuitorilor, şi slugilor şi tuturor - în scurt - celor ce ar fi voit să te vrăjmăşească. Că de voieşti să fii înfricoşat, taie apucările prin care pot să te prindă şi să te mâhnească toţi cei ce se silesc la aceasta. Oare nu auzi vorba cea obştească care zice: "Pe cel sărac şi gol nici o sută de s-ar aduna împreună nu pot să-l dezbrace cândva?" Că prea mare apărătoare are pe sărăcie, pe carea nici însuşi împăratul nu poate să o biruiască pe ea şi s-o ia.

Iar pe iubitorul de argint toţi împreună îl mâhnesc.

De ce-i zic pe oameni? De vreme ce şi moliile şi viermii se oştesc împotriva unuia ca acesta.

Ce zic moliile? Numai vremea cea multă este de ajuns şi fără de a supăra altcineva, a nedreptăţi foarte mult pe unul ca acesta.

Aşadar, care este dulceaţa bogăţiei? - pentru că eu văd îngreţoşările şi supărările ei - iar tu spune-mi dulceaţa!

Care sunt îngreţoşările şi supărările, zice?

Grijile, vrăjmăşiile, vrajbele, urâciunea, frica, însetarea cea de-a pururea şi durerea. Că de se va împreuna cineva cu o copilă îndrăgită, dar a-şi împlini pofta nu va putea, pe munca cea mai de pe urmă o sufere - tot astfel şi cel bogat: are îndestularea şi cu dânsa se împreunează, dar a-şi împlini toată pofta nu poate, ci se întâmplă asemenea, precum zice un bărbat înţelept: "Precum este pofta famenului a strica fecioria fetei; şi precum famenul îmbrăţişând pe fecioară, suspină" aşa toţi bogaţii.

Ce poate zice cineva despre celelalte? Cum tuturor este supărăcios şi greţos unul ca acesta, slugilor, lucrătorilor de pământ, vecinilor, celor ce ocârmuiesc cele politice, celor ce se nedreptăţesc, celor ce nu se nedreptăţesc, soţiei mai vârtos decât tuturor, copiilor mai mult decât tuturor altora? Fiindcă nu ca pe nişte slobozi, ci mai rău decât pe robi şi pe cei cumpăraţi cu bani îi va hrăni pe ei şi nenumărate pricini de mânie şi de mâhnire şi de ocară şi de râs va da asupra sa, comedie obştească făcându-se tuturor.

Acestea sunt îngreţoşările şi supărările bogăţiei, poate mai multe decât acestea, că nu va putea cândva cineva să le spună pe toate cu cuvântul, ci cercarea va putea să le arate.

1 Din Cuvântul 83 la Matei

Iar tu spune-mi dulceaţa cea dintr-însa!

Mi se pare - zice - că sunt bogat, şi mă socotesc că sunt bogat.

Care dulceaţă este a te părea şi a te socoti întru acest fel? Al zavistiei numele este prea mare. Că numai nume este bogăţia, lipsit de lucru; dar şi se veseleşte de părerea aceasta - zice - cel bogat, se veseleşte pentru cele ce trebuie să se mâhnească.

Să se mâhnească - întreabă - pentru ce?

Pentru că aceasta îl face pe el către toate netrebnic şi fricos şi neîndrăzneţ şi la călătorii şi la moarte. Că pe bogăţie o socoteşte mai bună decât toate, mai mult poftind banii decât lumina. Pe unul ca acesta nici Cerul nu îl veseleşte - fiindcă nu aduce aur - , nici Soarele - pentru că nu sloboade raze de aur.

Dar sunt unii - zice - carii şi se îndulcesc de avuţii, desfătându-se, îmbuibându-se cu pântecele, îmbătându-se, mari cheltuieli făcând.

Pe cei mai răi decât aceştia îi zici. Că aceia mai vârtos sunt carii nu se îndulcesc.Căci acesta măcar se depărtează de alte rele, fiind legat la o dragoste a banilor; iar aceia decât aceştia sunt mai răi, că lângă cele ce s-au zis aduc după dânşii o grămadă de alte stăpâne cumplite, şi ca unor tirani cumpliţi pântecelui, dezmierdării trupurilor, beţiei şi celorlalte înverşunări în toate zilele slujesc, curve hrănind, făcând cine cu multă cheltuială, linguşitori şi măgulitori cumpărând, căzând în poftele cele afară de fire, dintru acestea aruncând în nenumărate boli, şi trupul şi sufletul. Pentru că nici la cele de trebuinţă nu cheltuiesc avuţiile ci la acelea care strică trupul şi împreună cu el strică şi sufletul. Şi aceeaşi fac, precum dacă cineva împodobindu-şi trupul, socoteşte că la trebuinţa sa cheltuieşte. Pentru aceea numai acela se îndulceşte de dulceaţă şi este stăpân peste avuţii, care întrebuinţează bogăţia precum se cuvine. Iar aceştia sunt slugi şi robi. Pentru că patimile trupului zgândăresc şi bolile sufletului cresc.

Aşadar, care este desfătarea aceasta unde este împresurare şi război şi vifor mai cumplit decât toată turburarea cea de mare? Că de vor lua bogăţia oameni nebuni, îi face mai nebuni; de vor lua desfrânaţi, îi face mai desfrânaţi.

Ce folos este săracului din înţelepciune? zice.

Cu cuviinţă nu ştii. Pentru că nici orbul nu ştie ce este folosul luminii. Ascultă pe Solomon zicând: "Că pe câtă este deosebirea între întuneric şi între lumină, atâta întrece cel înţelept pe cel nebun!"

Dar pe cel ce este întru întuneric cum îl vom învăţa? Că întuneric este dragostea banilor care nu lasă nimic din lucrurile cele ce sunt să se arate precum sunt, ci în alt fel. Că precum cel dintru întuneric, măcar vas de aur de va vedea, măcar piatră scumpă, măcar haine de alugridă socoteşte că nu sunt nimic - fiindcă nu vede frumuseţea lor - aşa şi iubitorul de argint nu ştie precum se cuvine frumuseţea lucrurilor celor poftite.

Risipeşte-mi negura cea din patima aceasta şi atuncea vei vedea firea lucrurilor; şi nicăieri acestea nu se văd aşa, precum în sărăcie. Nicăieri nu se vădesc aşa cele ce se par că sunt, dar nu sunt, precum în filosofie.

Dar, o, nebuni oameni, carii şi blestemă pe săraci şi zic lor că se ruşinează de casă şi de viaţă, şi de sărăcie toate se amestecă.

Care este ruşinea casei, spune-mi? Nu are pat de fildeş, nici vase de argint, ci toate de pământ şi de lemn. Dar aceasta este prea mare slavă a casei şi strălucire. Că defăimarea lucrurilor lumeşti de multe ori face a se cheltui toată îndeletnicirea la purtarea de grijă a sufletului. . Deci când vei vedea multă purtare de grijă întru cele de afară, atuncea ruşinează-te de cea multă îndeletnicire de ocară, pentru că casele bogaţilor formă cuviincioasă mai vârtos nu au. Căci când vei vedea lemne învălite cu aşternuturi şi paturi îmbrăcate cu argint ca în teatru, ca în pompa clubului, ce poate fi întocmai cu această ocară?

Căci care casă mai vârtos se aseamănă cu casa clubului şi cu cei ce sunt în casa aceea? Oare a bogatului, sau a săracului? Au nu este arătat că a bogatului? Deci aceasta este plină de ocară.

Care casă se aseamănă cu a lui Pavel, cu a lui Avraam? Arătat că a săracului. Deci aceasta mai ales este împodobită şi slăvită.

Şi ca să cunoşti cum că acest lucru mai vârtos este podoabă a casei, intră în casa lui Zahei şi cunoaşte când era să intre Hristos într-însa cum a împodobit-o pe ea acela. Că nu a alergat la vecini să ceară perdele la uşi, scaune şi jilţuri de fildeş, nici n-a scos din cămări acoperământuri laconiceşti, ci a împodobit-o cu podoaba cea cuviincioasă lui Hristos.

Care a fost aceasta?

"Jumătate din avuţia mea, Doamne - zice - o dau săracilor. Şi de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit".

Aşa şi noi să împodobim casele ca şi către noi să intre Hristos. Aceste perdele de uşi sunt frumoase, acestea în Ceruri se fac, acolo se ţes. Unde vor fi acestea, acolo este şi Împăratul Cerurilor. Iar de o vei împodobi în alt fel, chemi pe diavolul şi pe ceata lui.

A venit şi în casa lui Matei vameşul. Ce a făcut dar acela? Cu osârdie mai întâi s-a împodobit pe sine, şi cu a lăsa toate şi a merge după El.

Aşa şi Cornelie a împodobit casa cu rugăciuni şi cu milostenii. Pentru aceea şi până astăzi străluceşte mai mult decât însăşi palatele împărăteşti. Că simplitate a casei nu sunt vasele aruncate fără de rânduială, nici patul negrijit, nici pereţii plini de fum, ci răutatea celor ce locuiesc într-însa. Şi arată Hristos. Că întru acest fel de casă de va fi cu fapte bune cel ce locuieşte, nu se ruşinează să intre. Iar întru aceea, măcar tavan poleit cu aur de va avea, niciodată nu va intra. Pentru aceea aceasta este mai strălucită decât palatele împărăteşti, fiindcă primeşte pe stăpânul tuturor; iar aceea cu tavanul cel poleit cu aur şi cu stâlpii este asemenea cu

umblătorile şi cu şanţurile cele necurate (latrinele), fiindcă are vase ale diavolului.

Acestea s-au grăit de noi nu pentru bogaţii cei ce păzesc cuviinţa, ci pentru cei asupritori şi iubitori de argint, că nici la aceştia nu este oserdie nici grijă pentru lucrurile cele de nevoie, ci ca să se îmbuibeze cu pântecele şi să se îmbete şi altele de ocară ca acestea să facă. Iar aici este sârguinţa pentru filosofie. Pentru aceasta niciodată n-a intrat Hristos în casă strălucită, ci întru a Vameşului şi a mai-marelui vameşilor şi a pescarului, lăsând palatele împărăteşti şi pe cei îmbrăcaţi cu haine noi.

Deci de voieşti şi tu să-l chemi pe El, împodobeşte casa cu milostenii, cu privegheri de toată noaptea, cu rugi. Că acestea sunt afierosirile Împăratului Hristos, iar acelea ale lui mamona, vrăjmaşul lui Hristos.

Nimeni aşadar având casă simplă să nu se ruşineze, de va avea aceste podoabe!

Nici un bogat să nu cugete înalt de va avea casă cu multă cheltuială, ci mai vârtos să se ruşineze şi lăsând-o pe aceea să aleagă pe aceasta. Ca şi aici să primească pe Hristos, şi acolo să dobândească corturile cele veşnice.

Iar de îmi pui înainte vremea[1] şi zăbava răsplătirii, am şi eu să îţi arăt şi să-ţi spun câte şi aici iei. Şi deosebit de acestea, şi de la lucrurile vieţii mă voi ispiti să te vedem pe tine că în zadar pricinuieşti acestea. Că multe faci şi în viaţa aceasta, de care nu vrei să te îndulceşti tu. Şi de te va prihăni cineva, pui înainte pe copii şi pe copiii acelora şi socoteşti că ai aflat de ajuns mângâiere a ostenelilor celor de prisosit. Căci când ajungând la bătrâneţele cele mai de pe urmă, zideşti case strălucite, de a cărora sfârşit mai înainte te duci de multe ori; şi sădeşti pomi, carii după mulţi ani vor aduce rod; când sădeşti în holdă pomi al cărora rodul după mulţi ani va veni; cumperi ţarini şi clironomii, pe a cărora stăpânire după multă vreme o vei primi; şi alte multe ca acestea lucrezi, de care încă nu te îndulceşti, care pentru tine sau pentru cei de pe urmă faci acestea? Cum dar nu este al nebuniei celei mai de pe urmă, aici nimic să nu te scârbeşti pentru zăbava vremii şi cu toate că dintru această zăbavă vrei să te scapi de toată răsplătirea ostenenilor, - iar acolo pentru întârziere să amorţeşti şi mai vârtos când şi mai mult folos îţi aduce ţie, şi nu trimite bunătăţile la alţii, ci ţie aduce darurile?

Şi deosebit de acestea, nici zăbavă nu este multă. Că lângă uşi sunt lucrurile, şi nu ştim nu cumva şi în zilele noastre vor avea sfârşit toate ale noastre şi va veni ziua aceea înfricoşată arătându-ne nouă Tribunalul cel groaznic şi nemitarnic. Că cele mai multe din semne s-au săvârşit, şi

1 Din Cuvântul 20 la Matei

Evanghelia în toată lumea s-a propoveduit, şi războaiele, şi cutremurele, şi foametele s-au săvârşit, şi nu este multă depărtarea.

Dar nu vezi semnele? Ci însuşi acesta este prea mare semn. Că nici cei din vremea lui Noe nu au văzut primii şi mai nainte urmări ale acelei cu totul pierzări, şi jucându-se atuncea, mâncând, însurându-se, toate cele obişnuite făcând, astfel s-au cuprins de acea înfricoşată osândă.

Asemenea încă şi cei din Sodoma, desfătându-se şi nimic presupunând din cele ce s-au făcut, s-au ars de fulgerele ce s-au pogorât atuncea.

Care toate socotindu-le să ne întoarcem pe noi înşine spre gătirea ducerii de aici. Că măcar deşi ziua cea obştească a sfârşitului lumii încă nu va sosi, dar sfârşitul fiecăruia este lângă uşi, ori bătrân de va fi cineva, ori tânăr. Şi nu este cu putinţă după ce ne vom duce de aici nici unt-de-lemn a cumpăra, nici rugându-ne a dobândi iertare. Măcar Avraam de va fi cel ce se va ruga, măcar Noe, măcar Iov, măcar Daniil. Deci până când avem vreme să ne gătim nouă multă îndrăzneală, să adunăm unt-de-lemn din destul, să mutăm toate la Cer, ca în vremea cea cuviincioasă şi întru carea mai vârtos avem trebuinţă de dânsele, de toate să ne îndulcim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 33
Pentru iubirea de argint şi asuprirea (I)

De toate patimile care strică sufletul de nevoie este nouă a fugi deopotrivă, dar cu mult mai vârtos de acelea care nasc şi dintru dânsele multe păcate, precum este iubirea de argint. Că şi singură ea este cumplită boală, dar se face mult mai cumplită pentru că este rădăcină şi mumă a tuturor răutăţilor[1].

Să ne cutremurăm dar de lucrul acesta! Să fugim de păcatul acesta. Acesta a întors lumea. Acesta a amestecat toate. Acesta ne depărtează pe noi de robia cea fericită a lui Hristos. "Că nu este cu putinţă - zice - a sluji lui Dumnezeu şi lui mamona!" Pentru că porunceşte împotriva lui Hristos. Că Acela zice: "Dă celor săraci!", iar acesta: "Răpeşte ale celor săraci!"

Hristos zice: "Iartă şi celor ce te vrăjmăşesc şi te nedreptăţesc!" Acesta împotrivă: "Întoarce laţuri asupra celor ce nimic nu te-au nedreptăţit!"

Hristos zice: "Fii iubitor de oameni şi blând!" Acesta împotrivă: "Fii crud şi aspru, socoteşte că nimic nu sunt lacrimile săracilor", ca în ziua aceea cumplit să ne facă nouă pe Judecătorul. Că atuncea toate cele lucrate de noi vor sta înaintea ochilor, şi cei nedreptăţiţi şi cei despoiaţi de noi, tot cuvântul de îndreptare închizându-l nouă. Că dacă Lazăr care nimic nu s-a nedreptăţit de bogatul, însă fiindcă nu s-a îndulcit de cele ale lui, stătea atunci amar pârâş şi nu l-a lăsat pe el să dobândească nici o iertăciune - care iertare spune-mi? - vor dobândi aceia carii lângă aceea că nu miluiesc de la ei, iau şi cele străine şi răstoarnă casele sărmanilor?

Dacă cei ce nu au hrănit pe Hristos flămând, au tras atâta foc asupra capului lor, cei ce răpesc cele ce nu se cuvin lor şi împletesc nenumărate gâlcevi şi trag cu nedreptate la dânşii cele ale tuturor, care mângâiere vor dobândi?

Să lepădăm dar această poftă. Şi o vom lepăda-o dacă vom pune în minte pe cei ce mai înainte de noi au nedreptăţit, pe cei ce au năpăstuit şi au murit. Au nu de banii şi de ostenelile lor alţii se îndulcesc, iar ei sunt în pedeapsă şi în muncă şi în relele cele nesuferite? Cum dar nu sunt acestea

1 Din Cuvântul 40 la Sf. Ioan

ale nebuniei celei mai de pe urmă, a ne trudi şi a ne ticăloşi ca şi în viaţa aceasta cu ostenelile să ne sfărâmăm, şi după moarte muncile şi pedepsele cele nesuferite să le suferim?

Cumplită[1] este iubirea de argint, cumplită cu adevărat. Care şi ochii şi urechile betejeşte şi vatămă şi mai cumpliţi decât fiara îi face, nu ştiinţa gândului, nu prieteşugul, nu soţietatea, nu mântuirea sufletului lui lăsându-i să socotească, ci cu totul depărtându-i de toate, robi ai săi face pe cei cuprinşi ca o doamnă cumplită.

Şi lucrul cel mai rău al acestei robii amare este că şi a-i mulţumi ei îi pleacă. Şi pe cât îi robesc ei mai mult, pe atâta creşte dulceaţa; cu acest chip mai mult se face nevindecată boala, cu acest chip mai grea de vânat fiara.

Aceasta a făcut pe Ghezi lepros în loc de ucenic şi Prooroc.

Aceasta a pierdut pe Anania.

Aceasta a făcut pe Iuda vânzător.

Aceasta a stricat pe Boierii Iudeilor, carii luau daruri şi se făcuseră părtaşi furilor.

Aceasta a adus nenumărate războaie, de sângiuiri umplând drumurile, de plânsuri şi vaiete Cetăţile.

Aceasta a făcut a se face şi ospeţe necurate şi mese spurcate şi bucatele le-a umplut de fărădelege.

Pentru aceasta Pavel a numit-o pe ea închinare de idoli. Dar nici aşa nu a îngrozit!

Şi pentru ce o zice închinare de idoli?

Mulţi au bani, şi nu îndrăznesc a-i întrebuinţa pe ei, ci îi afierosesc, neîndrăznind a se atinge de dânşii ca de nişte lucruri afierosite. Iar dacă cândva fi-vor siliţi, ca şi cum ar fi făcut vreun lucru fără de lege, astfel se află.

Şi în alt chip: Precum elinul cinsteşte idolul, tot astfel şi tu întăreşti aurul cu uşi şi cu încuietori, în loc de templu făcând lada şi aşezându-l în vase de argint. Dar nu te închini precum acela idolului? Însă arăţi toată cinstea către el.

Iarăşi: acela mai cu dragoste îşi va da ochii şi sufletul decât idolul. Aceasta fac şi cei ce iubesc aurul.

Dar nu mă închin aurului - zic.

Nici acela - zice - nu se închină idolului, ci dracului celui ce locuieşte în idol. Tot astfel şi tu, deşi nu te închini aurului, dar dracului celui ce din faţa aurului şi din poftă sare asupra sufletului tău. Că decât dracul mai cumplită este pofta iubirii de argint, şi la aceasta mulţi mai mult se

1 Din Cuvântul 65 la Sf. Ioan Evanghelistul

pleacă, decât alţii la idoli. Că aceia la multe nu ascultă, iar aceştia la toate se supun, şi ceea ce va zice să facă se pleacă ei.

Ce zice iubirea de argint?

"Fii tuturor vrăjmaş şi pizmaş!", "Să nu cunoşti firea!", "Defaimă pe Dumnezeu, jertfeşte-te pe tine mie!" Şi la toate se supun.

Şi idolilor jertfesc bou şi oaie, iar iubirea de argint zice: "Jertfeşte-mi mie sufletul tău!" şi-l pleacă pe iubitorul de argint.

Vezi ce fel de capişte are? Ce fel de jertfe primeşte?

Împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteni lacomii şi asupritorii, şi nimic nu se tem. Măcar că pofta aceasta este mai slabă decât toate. Fiindcă nu este sădită în fire, nici firească. Că de ar fi fost aşa, dintru început ar fi fost pusă, iar acum aur dintru început nu a fost, nici poftea cineva aur. Ci de voiţi să spun de unde a intrat răul, fiecare râvnind celui mai înainte de el creştea boala şi pe cel ce nu voia îl întârâta cel mai-nainte. Căci când văd casele strălucite şi mulţime de moşii, cirezi de robi, vase de argint şi grămadă mare de haine, toate fac ca să-i întreacă, pentru aceasta cei dintâi se fac pricinuitori celor de al doilea, şi aceia celor după dânşii. Iar de voiau ei să fie înţelepţi, nu s-ar fi făcut învăţători celorlalţi; mai ales nici aceştia nu au cuvânt de îndreptare. Că sunt şi alţii carii defăimează banii.

Şi cine defăimează? întreabă.

Lucrul cel rău este, că de multa răutate se pare că a ajuns lucru la neputinţă, şi nici nu se crede că este cineva care a isprăvit o faptă bună ca aceasta. Dar pot să spun mulţi şi în oraşe şi în munţi.

Dar ce este folosul? Că nici de aici nu vă veţi face mai mulţi bani.

Apoi şi alta: Nu pentru aceştia ne este nouă cuvântul acum, nici nu vă zicem ca să deşertaţi avuţiile. Voiam cu adevărat, dar fiindcă sarcina este mai mare decât voi nu silesc, ci sfătuiesc să nu poftiţi cele străine, să daţi din cele ce aveţi. Şi mulţi ca aceştia vom afla, carii se îndestulează cu ale lor, carii poartă grija de ale lor şi trăiesc din drepte osteneli.

Pentru ce nu urmăm şi nu ne asemănăm acestora? Să punem în minte pe cei mai înainte de noi. Oare nu ţarinile lor stau, numai numele lor purtându-se? Via cutăruia, varuşul şi hanul cutăruia? Oare nu suspinăm îndată văzându-le, socotind câtă osteneală au suferit, câte răpiri au răpit şi nicăieri nu se vede acela? Ci alţii se desfătează într-ale aceluia, pe carii nici nu-i nădăjduia acela; poate încă şi vrăjmaşi - iar acela se pedepseşte cu pedeapsa cea mai de pe urmă.

Acestea şi pe noi ne aşteaptă, pentru că negreşit vom muri, negreşit acelaşi sfârşit vom pătimi...

Câtă urgie spune-mi, câtă cheltuială, câte urâciuni şi vrajbe au suferit aceia? Şi care este folosul? Muncă fără de moarte, şi a nu dobândi nici o mângâiere, şi a fi prihăniţi de toţi nu numai în viaţa aceasta, ci şi după moarte.

Ce facem când vedem tablourile celor mulţi puse în case? Au nu mai vârtos plângem? Cu adevărat bine a zis Proorocul: "În deşert se turbură

tot omul ce viează!". Deoarece turburare este cu adevărat oserdia cea către unele ca acestea, turburare şi gâlceavă de prisosit.

Dar în Lăcaşurile cele veşnice nu este aceasta, nici în acele Corturi. Că aici unul s-a ostenit şi altul de desfătează, iar acolo peste ostenelile sale fiecarele va fi stăpân şi înmulţită răsplătirea va lua. Deci la dobândirea aceea să ne silim, acolo să ne facem nouă case ca să ne odihnim .

Dar nu ştiu cum fiecare din noi după puterea sa primind boala lăcomiei şi a asupririi se sileşte ca niciodată să nu rămână înlăuntru în hotarele trebuinţei, ci împotriva sfătuirii celei Apostoleşti care zice: "Având hrană şi îmbrăcăminte, cu acestea îndestulaţi vom fi", noi astfel toate facem, neştiind că pentru toate cele mai presus de trebuinţa cea de nevoie vom da seama, ca cei ce nu precum se cuvine întrebuinţăm cele date nouă de la Stăpânul. Pentru că nu ni le-a dat nouă acestea, ca numai spre desfătarea noastră să le întrebuinţăm, ci ca şi lipsa celor de un neam cu noi să o mângâiem.

Deci[1] de care iertare vor fi vrednici cei ce în haine arată multă deşărtăciunea şi dezmierdarea şi cu mătăsurile de viermi se sârguiesc a se îmbrăca. Şi ceea ce este mai rău, că şi pentru acestea se mândresc, fiind trebuinţă să se ruşineze şi să se teamă şi să se cutremure. Că tu nu pentru vreun folos nici pentru vreo trebuinţă, ci pentru deşertăciune şi slava deşartă şi ca să te lauzi de oamenii cei proşti, te îmbraci cu unele ca acestea - iar cel ce este de aceeaşi fire cu tine gol umblă, neavând nici groasă haină să se îmbrace.

Şi nici firea nu te trage spre milostivire, nici ştiinţa gândului nu te îndeamnă spre ajutorul celui de un neam, nici gândirea zilei înfricoşate aceea, nici frica gheenei, nici mărimea făgăduinţelor, nici aceea că Stăpânul cel de obşte al nostru tuturor face ale Sale pe cele ce se fac la cei de un neam - ci ca şi cum ar fi avut inimă de piatră şi ar fi fost afară de fire, aşa se socotesc pe ei pentru îmbrăcămintea hainelor că sunt şi mai presus de firea omenească, nepunând în minte de câte rele vinovaţi pe ei se fac cu aceasta, că rău iconomisesc cele încredinţate lor de la Stăpânul şi nu voiesc să dea vreo parte celor împreună cu dânşii robi, ci cu drag lăsându-le să se mănânce de molii, mai cumplit îşi gătesc lor de aici focul gheenei? Pentru că deşi toate cele ce se păstrează înlăuntru le-ar fi dat bogaţii săracilor, şi aşa nu ar fi scăpat de muncă pentru desfătarea care o fac în haine şi în ospăţuri. Că de câtă muncă nu sunt vrednici cei ce în tot chipul se sârguiesc să se îmbrace de multe ori cu haine de mătase şi să se preumble prin târg cu unele ţesute cu fir iar cu altele în alt chip împestriţate, iar pe Hristos să-L treacă cu vederea gol şi nici haina cea de nevoie având?

1 Din Cuvântul 37 la Facere

tuturor te laudă pe tine, de la gândaci şi de la ţânţari cauţi laude? Aceasta sunt aceştia, de se vor asemăna cu Dumnezeu, iar mai vârtos nici aceasta, ci orice este mai prost decât acestea. Până când petrecem în noroi? Până când punem nouă privitori neghiobi şi îmbuibători cu pântecele? Aceia pot să cerce bine pe cei ce se joacă în tavlii, pe cei ce se îmbată, pe cei ce trăiesc pântecelui. Iar faptă bună şi răutate nici în vis nu pot să imagineze. Apoi de te va râde pe tine cineva că şanţurile umblătorilor (latrinelor) nu ştii să le tragi, nici un rău nu vei socoti, ci şi vei râde de cel ce îţi va pune înainte neiscusinţa aceasta - iară la fapta bună vrând să te nevoieşti, pe aceia carii nu au nici o ştiinţă de aceasta îi pun cercători ţie? Pentru aceasta niciodată nu ajungem la meşteşugul acela. Că nu lăsăm ale noastre la cei iscusiţi, ci la cei neînvăţaţi; iar aceia nu după regula meşteşugului, ci după învăţătura lor cearcă şi judecă. Pentru aceea - rogu-vă - să defăimăm norodul cel prost, mai ales să nici nu poftim laude, nici bani, nici bogăţie, nici să socotim că este vreun rău sărăcia. Pentru că sărăcia ne este nouă învăţătoare de înţelepciune şi de răbdare şi de toată filosofia. Pentru că şi Lazăr întru sărăcie trăia, şi s-a încununat.

Şi Iacov numai pâine poftea să dobândească.

Iosif întru cea mai de pe urmă sărăcie a fost, şi nu numai rob era, ci şi legat în temniţă, şi pentru aceasta mai mult ne minunăm de el; nu aşa îl lăudăm când împărţea grâul, precum când locuia în temniţă; nu când purta coroana, ci când lanţul; nu când pe scaun şedea, ci când se vrăjmăşea, şi se vindea.

Deci toate acestea socotindu-le şi cununile cele ce se împletesc din nevoinţele acestea, să nu ne minunăm de bogăţie şi de cinste, de desfătare şi de stăpânire, ci de sărăcie şi de lanţ şi de legături şi de răbdarea cea pentru fapta bună. Fiindcă sfârşitul acelora este plin de gâlcevi şi de turburare, şi în viaţa aceasta se sfârşeşte; iar rodul acestora este Cerul şi Bunătăţile cele din Ceruri, care nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 34
Pentru iubirea de argint şi asuprirea (II)

Omul cel ce se desfătează nu este numai mort[1], ci şi decât mortul mai rău, şi decât îndrăcitul mai ticălos. Pentru că de acela tuturor le este milă, iar pe acesta toţi îl urâm. Acela dobândeşte iertare, iar acesta se pedepseşte pentru boala sa, iar dacă pe dinafară atâta este de râs, bale putrede scoţând şi vin împuţit suflând, socoteşte pe ticălosul suflet care ca într-un mormânt întru acest fel de trup este îngropat, cum urmează să se afle. Deoarece aceeaşi este a vedea, precum dacă cineva va face ca o slujnică barbară şi urâtă şi necurată să sară asupra unei fete fecioare cinstite şi înţelepte, slobodă, de bun neam şi frumoasă, şi să o ocărască cu multă stăpânire...Astfel de lucru este beţia!

Cine dar dintre cei ce au minte nu va alege de nenumărate ori să moară, decât să trăiască o zi aşa? Că măcar deşi după ce se va face ziuă, sculându-se din comedia aceea se va părea că este treaz, nici atuncea nu va dobândi curată înfrânare şi curăţenie; fiindcă norul acela din viforul beţiei încă stă înaintea ochilor. Iar deşi se va da că acela este treaz este curat, care este folosul? Deoarece spre nimic nu este de folos trezvirea aceasta, fără numai spre a vedea pe prihănitorii lui. Căci când face nerânduiala şi necuviinţa, atâta dobândeşte: că nu simţeşte pe cei ce îl râd, iar după ce se face ziuă, şi această mângâiere o pierde, fiindcă şi pe slugi carii cârtesc, şi pe nevasta care se ruşinează, şi pe prietenii carii îl clevetesc, şi pe vrăjmaşii carii îl râd îi simţeşte!

Ce poate fi mai jalnic decât viaţa aceasta: a se râde ziua de toţi, şi seara iarăşi a face aceleaşi nerânduieli şi necuviinţe?

Dar ce? Voieşti să aducem în mijloc pe lacomii şi asupritorii? - fiindcă aceasta iarăşi este altă beţie mai cumplită! Iar dacă este beţie, este şi moarte mult mai rea negreşit decât aceea, de vreme ce şi beţia este mai cumplită. Că nu este aşa cumplit a se îmbăta de vin, precum de pofta banilor. Acolo vătămarea stă până la patimă şi se sfârşeşte întru nesimţire şi întru pierzarea celui ce este beat - iar aici vătămarea trece la nenumărate suflete, feluri de războaie aprinzând despre toate părţile.

1 Din Cuvântul 13 către Romani

Veniţi dar şi pe acesta să-l alăturăm cu acela, şi să vedem în care se împărtăşeşte acesta cu acela şi în care iarăşi îl întrece pe acela, şi să facem astăzi asemănare beţivilor.

Deci în care se împărtăşesc şi sunt asemenea între dânşii? Întru firea bolii! Că felul beţiei este deosebit, că acela se face din vin, iar acesta din bani. Iar patima şi boala este asemenea, pentru că amândoi se stăpânesc de poftă necuvioasă. Că şi cel ce este beat de vin pe cât mai multe pahare va bea, pe atâtea pofteşte mai multe; şi cel ce pofteşte bani, pe cât va dobândi mai mulţi, pe atâta mai vârtos aprinde flacăra poftei, şi mai cumplită îşi face lui setea. Deci întru acestea sunt asemenea!

Iar întru alta iarăşi iubitorul de argint îl întrece. Care este aceasta? Că acela pătimeşte lucru după fire - fiindcă vinul fierbinte fiind şi crescând uscăciunea cea firească, aşa face pe cei beţivi de însetează - iar acela de unde pofteşte totdeauna mai mulţi? De unde? Când se îmbogăţeşte mai mult, atuncea mai vârtos este întru sărăcie. Că nepricepută şi cu greu de înţeles este patima aceasta, şi asemenea mai vârtos cu o ghicitură.

Dar să-i vedem pe dânşii, de socotiţi, şi după beţie. Mai ales pe iubitorul de argint niciodată nu este cu putinţă a-l vedea după beţie, pentru că totdeauna este beat şi în beţie.

Deci pe amândoi să-i vedem fiind întru beţie şi să socotim care mai mult este de râs, şi să-i închipuim pe ei iarăşi cu deadinsul zugrăvindu-i cu cuvântul.

Să vedem pe cel ce din vin se înnebuneşte, că după ce se face seară, fiind ochii deschişi pe nimeni nu vede, ci prost şi în zadar se învârteşte şi se loveşte de aceia cu carii se întâmpină; varsă, se rumpe şi se goleşte fără cuviinţă. Şi chiar nevasta de va fi de faţă, sau fata, sau slujnica, măcar oricarele altul, va râde mult.

Veniţi să aducem în mijloc şi pe lacomul şi asupritorul. Că aici cele ce se fac nu sunt vrednice numai de râs, ci şi de blestem şi de multă mânie şi de nenumărate trăznete.

Însă de-odată râsul să vedem, pentru că şi acesta asemenea cu acela pe toţi nu-i cunoaşte, şi pe prieteni şi pe vrăjmaşi. Şi asemenea ochii fiindu-i deschişi este orb. Şi precum acela toate vin le vede, aşa şi acesta toate bani. Încă şi vărsatul este mult mai cumplit. Că nu varsă bucate, ci cuvinte de ocară, de proboziri, de războaie, de morţi, care trag de Sus asupra capului său nenumărate săgeţi de trăznete. Şi precum este trupul celui beţiv palid şi slăbănog, aşa este şi sufletul aceluia. Iar mai vârtos nici însuşi trupul nu este izbăvit de boala aceasta, ci şi mai mult cuprins, decât vinul mai cumplit grija, mânia şi privegherea istovindu-l pe el şi câte puţin topindu-l tot.

Cel ce se stăpâneşte de beţie măcar noaptea poate să fie treaz, iar acesta totdeauna este beat, şi ziua şi noaptea, şi deştept fiind şi dormind, decât tot legatul şi decât ocnaşii şi decât orice altă muncă mai cumplită decât aceasta mai tare pedepsindu- se.

Deci aceasta - spune-mi - oare viaţă este iar nu moarte, iar mai vârtos şi decât toată moartea mai jalnic lucru? Pentru că moartea odihneşte trupul şi izbăveşte şi de râs, şi de necuviinţă urâtă, şi de păcate. Iar beţiile acestea în toate acestea îl bagă, închizându-i urechile, orbindu-i ochii, întru mult întuneric ţinându-i mintea. Că nici a auzi, nici a grăi altceva nu suferă el, fără numai dobânzi, dobânzi la dobânzi, câştiguri neruşinoase şi cârciumărituri urâte, şi neguţătorii neslobode şi slugilor cuviincioase, ca un câine la toţi lătrând, pe toţi urând, de către toţi întorcându-se, cu toţi gâlcevinde-se fără de nici o pricină, asupra săracilor ridicându-se, pe bogaţi zavistuindu-i, cu nimeni bine având-se. Măcar soţie de ar avea, măcar copii, măcar prieteni, de nu-i va fi lui prin putinţă despre toate părţile să câştige, decât cei din fire vrăjmaşi mai vrăjmaşi îi sunt lui aceştia.

Ce lucru poate fi mai rău decât această turbare? Ce lucru poate fi mai ticălos? Când el luişi despre toate părţile îşi face stânci şi pietre primejdioase, râpe şi văi şi nenumărate prăpăstii, un trup având şi unui pântece robind.

Şi de te va pune cineva pe tine la slujbe politice, fugi, temându-te de cheltuială; iar ţie nenumărate lucruri mai cumplite decât toate slujbele acelea îţi găteşti, nu numai mai cheltuitoare, ci şi mai primejdioase slujbe lui mamona slujind. Nu numai bani, osteneală a trupului şi muncă a sufletului, dureri, ci şi însuşi trupul aducându-l acestui rău tiran, ca ce să ţi se facă ţie mai mult - ticălosule şi mişelule - din această slujbă barbară?

Nu-i vezi pe cei ce în toate zilele se scot la mormânturi, cum se aduc goi şi lipsiţi de toate lucrurile la gropile acelea, nimic dintru ale lor putând să ia, ci şi acelea cu care sunt îmbrăcaţi viermelui ducându-le?

Pe aceştia în toate zilele socoteşte-i, şi poate se va astâmpăra patima dacă nu şi de acolo vei să te turbezi mai mult din multa cheltuială a celor de îngropare. Fiindcă cumplită este patima şi rea boala. Pentru aceea şi noi în fiecare adunare vă vorbim vouă pentru aceasta, şi adeseori vă batem urechile voastre, că măcar cu obiceiul să se poată face ceva mai mult. Dar nu vă prigoniţi, că nu numai în ziua aceea ce va să fie, ci şi mai înainte de aceea multe munci aduce asupră această patimă de multe feluri. Că măcar de voi zice pe cei ce sunt totdeauna legaţi, măcar pe cel ce este pironit într-o îndelungată boală, măcar pe cel ce se luptă cu foamea, măcar pe oricare altul, pe nimeni nu voi putea să arăt că pătimeşte acest fel, în ce fel pătimesc cei ce iubesc banii. Că ce poate fi mai cumplit decât a se urî de toţi? Decât a urî pe toţi? Decât a nu se avea cu nimeni bine? Decât a nu se sătura niciodată? Decât a înseta totdeauna? Decât a se lupta cu foametea neîncetat mai cumplită decât cea obişnuită la toţi? Decât a avea mâhniri în toate zilele? Decât a nu fi treaz niciodată? Decât a fi în toată vremea în gâlcevi şi în turburări? Că acestea toate şi mai multe decât acestea sufere lacomii şi asupritorii. Şi când câştigă, măcar bunătăţile tuturor de le vor trage la dânşii, nici o dulceaţă nu simt, pentru că poftesc mai multe. Iar când păgubesc,

măcar un ban de vor pierde, socotesc cum că decât toţi au pătimit mai cumplite, şi cum că din însăşi viaţa au căzut.

Care cuvânt poate să arate relele acestea?

Iar dacă cele de aici sunt întru acest fel, socoteşte cele de pe urmă ce vor să fie: căderea din Împărăţia Cerurilor, usturimea cea din gheena, legăturile cele de totdeauna, întunericul cel mai dinafară, viermele cel veninos, scrâşnirea dinţilor, necazul, strâmtorarea, râurile de foc, cuptoarele cele ce niciodată nu se sting.

Care acestea ca să nu le pătimim să ridicăm izvorul răutăţilor şi să zmulgem de jos[1] rădăcina răutăţii. De vreme ce şi un copac rău de îl vei tăia de sus, nimic mai mult n-ai făcut, fiindcă rădăcina a rămas jos, şi iarăşi pe aceleaşi odrăsleşte.

Care dar este rădăcina răutăţilor?

Învaţă-te de la Săditorul cel bun, care ştia cu de-amănuntul unele ca acestea, şi viei celei Duhovniceşti a slujit, şi al întregii lumi Lucrător a fost.

Deci care zice acesta că este pricina tuturor răutăţilor? Pofta banilor! Că "rădăcina tuturor răutăţilor este iubirea de argint!" zice. De aici sfezi, vrajbe, războaie; de aici prigoniri şi ocări şi presupuneri şi proboziri; de aici uciderі şi furtişaguri şi spargeri de ziduri. Pentru aceasta nu numai oraşele şi satele, ci şi drumurile şi pământul cel locuit şi nelocuit, munţii, văile, dealurile şi - în scurt - toate sunt pline de sânguiri şi de uciderі. Şi nici de la mare nu s-a depărtat răul acesta, ci şi acolo cu multă turbare, s-a vârât, tâlharii despre toate părţile înconjurându-o pe ea şi oarecare chip nou de tâlhărit aflând. Pentru aceasta s-au răsturnat şi legile firii şi aşezământurile rudeniei s-au mutat şi dreptăţile firii s-au stricat.

Pentru că tirania banilor nu numai asupra celor vii, ci şi asupra celor morţi a într-armat nişte mâini ca acestea. Şi nici prin moarte nu se împacă cu dânşii, ci dezgropând coşciuge îşi întind mâinile cele pângărite şi asupra trupurilor celor moarte, nici pe cel ce s-a izbăvit de viaţă lăsându-l să fie izbăvit de vrăjmăşia lor. Şi ori câte rele vei afla, măcar în casă, măcar în târg, măcar în divanuri, măcar în casele cele de sfaturi, măcar în palatele împărăteşti, măcar oriunde, vei vedea că toate de aici răsar.

Acesta este cu adevărat, acesta este răul care a umplut toate de sângiuiri şi de uciderі, acesta a aprins văpaia gheenei, acesta a făcut ca nimic mai bine să nu se afle oraşele decât pustietatea, ci şi mult mai rău. Pentru că de cei ce pândesc la drumuri şi mai lesne este a se păzi cineva, fiindcă nu totdeauna năpădesc. Iar cei ce în mijlocul oraşelor urmează acelora, cu atâta sunt mai răi decât aceia cu cât şi mai greu este a se păzi cineva de dânşii. Şi acestea de faţă îndrăznesc şi fac care aceia întru ascuns. Că pe

1 Din Cuvântul 11 către Romani

legile cele ce sunt puse spre surparea răutăţilor pe acestea trăgându-le ei spre ajutor, au umplut oraşele de astfel de uciderі şi pângăriciuni.

Oare nu este ucidere - spune-mi - şi mai rău decât uciderea, a da pe săracul la foamete şi a-l băga în temniţă, şi împreună cu foametea a-l da şi la munci şi la nenumărate bătăi? Că măcar deşi tu acestea nu le faci, dar dai pricina de a se face, mai mult le faci tu acestea decât slujitorii tăi. Fiindcă ucigătorul de oameni îndată a înfipt sabia şi puţină vreme mâhnind nu întinde munca mai mult, iar tu cu năpăstuirile, cu supărările, cu vrăjmăşiile lumina făcând-o lui întuneric, îl faci să poftească de nenumărate ori a muri. Socoteşte câte morţi în loc de una faci!

Şi ce este mai cumplit decât toate, că răpeşti şi asupreşti, nu de sărăcie împingându-te, nici foamea silindu-te, ci ca frâul calului, podul casei, capetele stâlpilor să se poleiască cu mult aur.

De câtă gheenă nu sunt acestea vrednice, când pe fratele care şi s-a împărtăşit împreună cu tine de bunătăţile cele negrăite, şi atâta s-a cinstit de Stăpânul tău, îl bagi întru nenumărate nevoi, ca să împodobeşti pietre şi pardoseală şi trupuri de dobitoace necuvântătoare, care nici nu simţesc podoaba aceasta? Câinele este la tine întru multă purtare de grijă, iar omul - mai ales Hristos - pentru câine şi pentru toate cele ce s-au zis se închide şi se hotărăşte întru mare foamete.

Ce poate fi mai rău decât această turburare?

Ce poate fi mai cumplit decât această nelegiuire?

Câte râuri de foc vor fi de ajuns la un suflet ca acesta?

Cel ce s-a făcut după chipul lui Dumnezeu stă ocărât pentru nemilostivirea ta, iar feţele asinilor ce o poartă pe femeia ta cu mult aur strălucesc ca şi pieile şi lemnele care fac acoperământul acela. Măcar scaun de va fi trebuinţă a face, măcar aşternut picioarelor toate de aur şi de argint se fac, iar mădularul lui Hristos şi acela pentru care din Cer s-a pogorât şi Sângele cel scump a vărsat, nici hrana cea de nevoie nu o dobândeşte pentru lăcomia ta.

Ci paturile sunt îmbrăcate cu argint despre toate părţile, iar trupurile Sfinţilor sunt lipsite şi de acoperământul cel de nevoie; şi decât toate mai necinstit s-a făcut la tine Hristos şi decât slugile, şi decât asinii şi decât patul, şi decât scaunul şi decât aşternutul picioarelor. Că pe vasele cele mai necinstite decât acestea le trec lăsându-le la voi să le ştiţi. Iar de te cutremuri acestea auzind, depărtează-te de a le face, şi nimic nu te va vătăma cele ce s-au grăit. Depărtează-te şi încetează de turbarea aceasta. Că turbare arătată este oserdia către acestea. Pentru aceea lăsându-le pe acestea, să căutăm abia acum la Cer, să ne aducem aminte de ziua ce va să fie, să punem în minte Tribunalul cel înfricoşat, şi darea de seamă cea amănunţită şi hotărârea cea nemitarnică.

Să socotim, că acestea toate văzându-le Dumnezeu, nu trimite de Sus săgeţi, măcar că nu numai de trăznete vrednice sunt cele ce se fac. Dar nici acestea nu face, nici măcar asupra noastră nu o sloboade, nu despică

pământul în mijloc, nu stinge Soarele, nu aruncă Cerul împreună cu stelele - în scurt - nu le ridică toate din mijloc! Ci le lasă să fie în rânduiala lor şi să ne slujească nouă toată zidirea.

Deci acestea socotindu-le, să ne cutremurăm de mărimea lubirii de oameni, şi să ne întoarcem la blagorodia noastră. Că acum decât dobitoacele nimic mai bine nu ne aflăm, ci mult mai rău. Că acelea iubesc pe cele de un neam cu dânsele şi se îndestulează cu împărtăşirea firii spre dragostea cea dintre ele, iar tu împreună cu firea nenumărate pricini având care te adună şi te unesc cu mădulările tale - că eşti cinstit cu cuvânt, că eşti unit întru bună credinţă, că eşti părtaş bunătăţilor celor nenumărate te-ai făcut mai sălbatic decât dobitoacele acelea, la cele nefolositoare multă oserdie arătând, iar pe Lăcaşurile lui Dumnezeu care pier şi de foame şi de goliciune trecându-le cu vederea, iar de multe ori şi cu nenumărate rele acoperindu-le. Că dacă slavă poftind acestea faci, cu mult mai mult trebuie să cinsteşti pe fratele decât pe cal. Că pe cât este mai bun cel ce dobândeşte facerea de bine, pe atâta şi mai strălucită ţi se împleteşte ţie cununa acestei oserdii. Pentru că acum căzând întru cele împotrivă şi trăgând asupra ta nenumăraţi prihănitori, nu simţeşti. Că cine nu te va grăi de rău? Cine nu te va prihăni pentru cea mai de pe urmă cruzime şi urâciune de oameni, văzând că pe neamul omenesc îl necinsteşti, iar pe neamul dobitoacelor mai mult decât pe oameni îl cinsteşti şi împreună cu dobitoacele şi casa şi vasele? Nu ai auzit pe Apostolul zicând că cei ce au primit întâi cuvântul, vindeau şi casele şi ţarinile ca să hrănească pe fraţi? Iar tu şi case şi ţarini răpeşti, ca să împodobeşti cal, lemne, piei, pereţi şi pardoseală.

Şi ce este mai rău: că nu numai bărbaţii, ci şi femeile se turbează cu această turbare, şi pe bărbaţi îi îndeamnă la o ostenească deşartă ca aceasta, silindu-i să cheltuiască la toate mai vârtos decât la cele de nevoie.

Şi de-i va prihăni cineva pentru acestea, au aflat răspuns plin de multă prihănire: Că şi acestea şi acelea se fac, zice!

Ce zici? Nu te temi grăind acestea, numărându-L pe Hristos Care flămânzeşte împreună cu caii, asinii, paturile şi aşternuturile picioarelor? Iar mai vârtos nici cu acestea, ci cea mai multă parte acelora, iar acestuia abia puţină parte dându-i?

Nu ştii că toate sunt ale Lui: şi tu şi cele ale tale?

Nu ştii că şi trupul El l-a zidit şi sufletul l-a dăruit şi toată lumea a dat-o? Iar tu nici puţină răsplătire nu îi dai Lui. Ci de vei da cu chirie o căsuţă mică, cu multă scumpătate ceri chiria; iar tu de toată zidirea Lui desfătându-te şi atâta lume locuind, nici puţină plată nu suferi să-I dai, ci slavei celei deşarte şi pe tine şi pe cele ale tale toate le-ai dat.

Că de acolo toate acestea se spânzură. Pentru că nici calul nu se poate face mai bun spre bunătatea lui înfăşurându-se cu podoaba aceasta, nici omul cel ce şade pe el, ci uneori şi mai necinstit se face. Pentru că toţi lăsând pe călăreţul la podoaba calului îşi întorc ochii şi la slugile cele ce vin pe urmă, şi la cele ce merg înainte, şi la cele ce dau în lături. Iar pe cel

înconjurat de dânşii îl şi urăsc şi se întorc de către dânsul ca de către un vrăjmaş de obşte.

Dar când împodobeşti sufletul nu se întâmplă aceasta, ci şi oamenii şi îngerii şi Stăpânul Îngerilor, toţi îţi împletesc ţie cununa. Pentru aceea, de pofteşti slava, depărtează-te de la acestea ce faci acum şi nu împodobi casa, ci sufletul, ca să fii luminat şi strălucit. Că acum nimic nu poate fi mai prost decât tine care ai suflet deşert şi pui înainte frumuseţea casei. Iar dacă nu suferi cele zise de mine, ascultă ce a făcut unul din cei de afară, şi te ruşinează măcar de filosofia acelora.

Se povesteşte că unul dintr-aceia intrând într-o casă luminată, care se lumina cu mult aur, şi strălucea cu multă podoabă de marmore şi de stâlpi, fiindcă a văzut că şi pardoseala are pretutindenea aşternuturi întinse, a scuipat în faţa stăpânului casei[1]. Apoi prihănindu-se el, a zis: Pentru că nu era cu putinţă să facă aceasta nici într-o altă parte a casei silit a fost să aducă această ocară în faţa aceluia.

Vezi cum de râs este cel ce împodobeşte cele de afară. şi leşne defăimat la toţi cei ce au minte?

Şi foarte cu cuviinţă. Căci nici dacă cineva lăsând pe soţia ta să fie îmbrăcată cu haine sparte şi defăimată ai fi îmbrăcat pe slujnice cu haine strălucite n-ai fi suferit blând, ci te-ai fi întărâtat şi ai fi zis că cea mai de pe urmă ocară este lucrul acesta. Deci aceasta socoteşte şi la suflet. Căci când pereţii, pardoseala, vasele şi celelalte toate le împodobeşti, iar milostenie nu dai din destul, nici nu te nevoieşti la cealaltă filosofie, nimic alt nu faci fără numai aceasta care am zis, iar mai vârtos ceea ce este mult mai cumplit: că între slujnică şi între stăpână nu este nici o deosebire, iar între suflet şi între trup este multă deosebire. Iar dacă aceasta aşa este şi între trup şi între suflet este multă deosebirea, cu mult mai vârtos între suflet şi între casă, între suflet şi între pat şi scaunul picioarelor!

Deci de care răspuns de îndreptare poţi fi vrednic, când acestea toate le îmbraci cu mult argint, iar pe suflet îl treci cu vederea îmbrăcat cu zdrenţe, întinat, flămând, plin de răni, rupându-se de nenumăraţi câini; şi după toate acestea şi socoteşti că te slăveşti de la podoaba celor puse pe dinafară? Care lucru mai vârtos este al nebuniei celei mai de pe urmă, ca cel ce râde şi se ocăreşte şi face urâte necuviinţe, şi se necinsteşte şi cade întru cea mai de pe urmă muncă, încă să se fălească întru acestea.

Să defăimăm dar hainele cele de fir, să defăimăm[2] banii ca să nu defăimăm mântuirea noastră.

---

1 Aristip era acela. Vezi pe Diogen Laertie la Aristip.
2 Din Cuvântul 20 către Evrei

Să defăimăm banii şi să nu defăimăm sufletul. Că acesta este care se munceşte, acesta este care se pedepseşte. Acelea rămân aici, iar acesta se duce acolo.

Pentru care pricină - spune-mi - te sfarmi pe tine şi nu simţeşti. Acestea le zic către cei ce asupresc şi răpesc.

Dar bine este să zicem şi către cei ce se asupresc şi pătimesc răpiri: Suferiţi vitejeşte răpirile şi asupririle! Aceia pe dânşii se omoară, nu pe voi. Pe voi vă lipsesc de bani, iar pe dânşii se despoaie de Dragostea şi Ajutorul lui Dumnezeu. Iar cel ce se despoaie de aceea, măcar cu toată bogăţia lumii de va fi îmbrăcat, decât toţi este mai sărac. Precum şi cel mai sărac decât toţi, de va avea această Dragoste şi Ajutor al lui Dumnezeu, decât toţi este mai bogat. "Că Domnul mă paşte - zice - şi nimic nu-mi va lipsi!"

Spune-mi mie: De aveai vreun bărbat mare şi minunat care să te iubească foarte şi să poate grija de tine, apoi ai fi ştiut că totdeauna va trăi şi nici tu nu vei muri înaintea lui, şi toate ale lui ţi le va da ţie cu slobozenie ca să te îndulceşti de ele ca de ale tale, oare ai fi voit să dobândeşti ceva? Oare dacă de toate te-ai despoiat, nu te-ai fi socotit pe tine că eşti mai bogat pentru aceasta?

Pentru ce dar te tânguieşti? Pentru că nu ai bani? Ci socoteşte că te-ai lipsit de pricina păcatelor!

Sau pentru că te-ai lipsit de avuţie? Dar ai dobândit Dragostea lui Dumnezeu!

Cum am dobândit? întreabă.

A zis: "Pentru ce mai bine nu suferiţi strâmbătatea?" A zis: "Întru toate mulţumiţi!".

A zis: "Fericiţi cei săraci cu duhul!" Socoteşte dar câtă dragoste vei dobândi, dacă acestea prin lucruri le vei arăta. Pentru că numai una se cere de la noi: A mulţumi lui Dumnezeu întru toate, şi toate le avem cu îndestulare. Precum adică: Ai pierdut zece mii de litre de aur? Mulţumeşte îndată lui Dumnezeu şi ai dobândit o sută de mii de litre prin glasul acela şi prin mulţumire.

Că spune-mi: Când fericeşti pe Iov? Când avea atâtea cămile, turmele, cirezile, sau când a slobozit glasul acela? "Domnul a dat, Domnul a luat!"? Deoarece diavolul pentru aceasta ne păgubeşte pe noi, nu numai ca să ia banii, - că ştie că nimic nu sunt - ci ca prin aceştia să ne silească să zicem ceva de hulă. Aşa se sârguia şi la fericitul Iov, nu numai ca să-l facă pe el sărac, ci ca să-l arate pe el şi hulitor. Că după ce l-a despoiat pe el de toate, vezi ce zice către el prin femeie: "Zi vreun cuvânt către Domnul şi mori!"

Măcar că, o, pângăritule, de toate l-ai despoiat pe el...

Dar nu la aceasta mă sârguiam, zice. Că ceea ce pentru care toate am făcut încă n-am săvârşit-o: Că m-am sârguit să-l despoi pe el de Ajutorul lui Dumnezeu, pentru aceasta l-am despoiat şi de bani. Aceasta este carea voiesc, aceea nu este nimic.

Dacă aceasta nu se va adăuga, nu numai nu s-a nedreptăţit nimic, ci şi s-a folosit.

Vezi că şi vicleanul acela demon ştie câtă este paguba lucrului? Pentru aceasta şi îl vezi pe el împletind vicleşug prin muiere.

Auziţi bărbaţi câţi aveţi muieri care iubesc banii, şi vă silesc să huliţi pe Dumnezeu, aduceţi-vă aminte de Iov.

Dar să vedem de socotiţi acea multă blândeţe a lui şi cum i-a astupat ei gura. "Pentru ce ca o muiere - zice - din cele fără de minte aşa ai grăit?"

Cu adevărat pe obiceiurile cele bune le strică vorbele cele rele; totdeauna cu adevărat strică, dar mai vârtos la nevoi. Atuncea cei ce sfătuiesc cele rele au putere. Că deşi singur de la sine sufletul este gata spre necăjire şi îngreuiere, cu cât mai vârtos când va fi şi sfătuitorul? Au nu în lac şi în prăpastie împinge.

Mare bunătate este muierea, precum şi mare răutate!

Şi vezi de unde s-a ispitit să sape zidul cel tare; Că de vreme ce nu l-a biruit pe el lipsirea banilor, nici ceva mare n-a lucrat paguba acestora, ci şi s-a vădit că în zadar a zis, fără numai de Te va binecuvânta în faţă, pentru aceasta într-armează asupra lui pe muiere. Vezi unde a suflat? Dar nimic nu i-a fost lui mai mult şi de la meşteşugire. Deci dacă şi noi cu mulţumire vom suferi, şi acestea le vom lua. Şi de nu le vom lua, mai mare ne va fi nouă plata. Aşa şi la acela ce era de diamant s-a făcut. Căci când s-a nevoit cu vitejie, atuncea şi acestea i-a dat lui. Când a arătat diavolului că nu-L cinsteşte pe El pentru acestea, atuncea şi pe acestea le-a dat lui. Că astfel este Dumnezeu: Când ne va vedea pe noi că nu suntem pironiţi la cele ale vieţii acesteia, atuncea ni le dă pe ele nouă! Când ne va vedea că cinstim mai mult pe cele Duhovniceşti, atuncea ne dă şi pe cele trupeşti. Nu ni le dă mai nainte ca să nu ne rupem de către cele Duhovniceşti. Deci fiindu-i milă de noi nu dă cele trupeşti, ca şi fără de voia noastră să ne depărteze de la acestea.

Ba nu, zice. Ci de voi lua, mă satur şi mă umplu, şi mai mult mulţumesc.

Minţi, o, omule. Că atuncea eşti mai vârtos trândav.

Pentru ce - întreabă - dar multora dă?

Şi de unde este arătat că El dă?

Dar cine altul - zice - dă?

Asuprirea lor şi răpirea!

Cum dar sloboade să se facă acestea?

Precum şi uciderile, şi furtişagurile şi silniciile care se aduc asupră.

Ce dar vei grăi - zice - către cei ce primesc moştenire de la părinţi, carii sunt plini de nenumărate răutăţi? Cum îi lasă pe ei Dumnezeu - va zice cineva - să se îndulcească de acestea? Precum şi pe furi îi lasă, şi pe ucigători şi pe ceilalţi făcători de rele. Că nu este vremea judecăţii acum, ci a petrecerii celei bune. Şi ceea ce mai înainte am zis, aceasta zic şi acum: Că mai mult

se vor pedepsi, când dobândind toate bunătăţile, nici aşa nu se vor face mai buni. Că nu toţi deopotrivă se vor munci. Ci cei ce şi după luarea facerilor de bine vor rămânea răi, mai mult se vor pedepsi. Iar cei întru sărăcie, nu aşa.

Şi cum că aceasta este adevărată, ascultă ce zice către David: "Au nu am dat ţie toate ale Domnului tău?"

Deci când vei vedea vreun tânăr luând moştenire părintească fără de ostenele şi rămânând rău, bine să ştii că îi creşte lui munca şi se înmulţeşte pedeapsa.

Şi las câte păcate se nasc din bogăţie[1], şi câte din sărăcie. Iar mai vârtos, nici bogăţia, nici sărăcia nu este singură din ea lucru bun. Ci de cel ce le întrebuinţează se face. Creştinul mai mult întru sărăcie se arată bun şi lămurit, decât întru bogăţie. Cum? Pentru că fiind întru sărăcie va fi mai neîngâmfat, mai înfrânat, mai cucernic, mai blând, mai priceput. Iar întru bogăţie rămânând, multe împiedicări către acestea are.

Să vedem dar care sunt acelea care face bogatul iar mai vârtos cel ce întrebuinţează rău bogăţia. Acela răpeşte, asupreşte, face silnicii. Şi ce? Oare pe dragostele cele necuvioase, pe împreunările cele nelegiuite, pe fermecătorii, pe otrăviri, pe celelalte toate relele, nu le vei afla că se nasc din bogăţie?

Vezi că în sărăcie mai vârtos fără de osteneală este, decât în bogăţie a lucra fapta bună?

Deoarece nu, pentru că nu se pedepsesc aici bogaţii, să-i socoteşti pe ei că nici nu păcătuiesc. Că de ar fi fost cu lesnire să se pedepsească bogatul, dintru aceştia ai fi aflat pline temniţele. Ci împreună cu celelalte şi această răutate are bogăţia, că întru răutate fără pedeapsă greşind cel ce are bogăţia, niciodată nu va înceta de a face aceasta, ci va lua rane fără de leacuri şi frâu nimenea nu-i va pune lui.

Iar de va voi cineva, va afla pe sărăcie că şi spre desfătare mai multe pricini ne dă nouă. Cum? Că este săracul izbăvit de griji, de urâciune, de vrajbă, de prigonire, de sfadă, de nenumărate rele.

Deci să nu alergăm după bogăţie nici să nu râvnim acestora carii au multe, ci cei ce avem să întrebuinţăm bogăţia cum se cuvine. Iar cei ce nu avem, să nu ne mâhnim pentru aceasta, ci să mulţumim pentru toate lui Dumnezeu.

Că pe noi ne face să luăm întru puţină osteneală aceeaşi plată cu bogaţii, sau şi mai mare, de vom voi, şi din puţine să dobândim mari. De vreme ce şi cel ce a adus doi talanţi, s-a lăudat şi s-a cinstit asemenea cu cel ce a adus cinci. Pentru ce? Pentru că deşi doi talanţi i s-au încredinţat, dar cele despre dânsul le-a împlinit toate, şi cele ce i s-au încredinţat îndoite le-a adus.

1 Din Cuvântul 2 către Evrei

Pentru ce dar ne sârguim să ni se încredinţeze multe, când este cu putinţă prin puţine a dobândi aceleaşi, sau şi mai multe? Când osteneala este mai puţină, iar plata mult mai multă? Că mai cu lesnire săracul se va depărta de la ale sale , decât bogatul carele are multe şi mari. Sau nu ştiţi că pe cât cineva mai multe trage la sine, pe atâta mai multe pofteşte? Deci ca să nu pătimim aceasta să nu căutăm bogăţia, nici aprinzându-ne cu pofta către cele mai multe, să ne grămădim asupra noastră mai mare şi mai iute focul cel nestins, văpaia cea nesuferită.

Că de vom petrece în răpiri şi în asupriri - care le vedem făcându-se în toate zilele, anume văduvele răpindu-se, sărmanii despoindu-se şi cei mai slabi de cei mai tari strâmtorându-se şi ceea ce fericitul Prooroc plângând zicea, aceasta cu lucrul împlinindu-se "Vai celor ce lipesc casă lângă casă şi împreună ţarină lângă ţarină, ca să ia ceva de la vecinul!" - vom auzi cele ce s-au grăit către bogatul acela: "Nebune, în noaptea aceasta sufletul tău îl vor cere de la tine!"

Dar cele ce ai gătit, cui vor fi? Pentru care pricină, o, iubitule, te sileşti să aduni atâtea, care după puţin vrând să te răpeşti de aici, vei să le laşi aici, nu numai nimic dintru dânsele putând a te folosi, ci şi sarcina păcatelor pe urmele tale purtând-o, şi fără de folos căindu-te. Că cele ce de tine cu lăcomie şi cu răpire s-au adunat, de multe ori şi în mâinile vrăjmaşilor vor veni, iar tu vei lua munca pentru acestea.

Deci de câtă nebunie nu este lucrul acesta, pentru alţii a te osteni şi tu pentru acelea a te pedepsi?

Dar deşi mai înainte aşa cu lenevire am iconomisit cele ale noastre, măcar acum să ne sfătuim ceea ce se cuvine, şi nu simplu să ne sârguim să dobândim multă avuţie, ci să facem pentru dreptate multă purtare de grijă. Că lucrurile noastre nu vor sta până în viaţa aceasta, nici în ţară străină totdeauna vom fi, ci după puţin ne vom întoarce în patria noastră. Deci toate să facem pentru ca să nu fim noi acolo în lipsă. Că ce folos este în ţară străină să lăsăm multă bogăţie, iar în patria noastră să nu avem nici trebuinţa celor de nevoie?

Deci să ne silim - rogu-vă - până când este vreme şi să mutăm acolo cele ce avem întru această streină ţară.

Că deşi este multă depărtare, dar foarte uşoară este ducerea acolo. Şi cei ce să le ducă sunt gata şi cu întărire merg acolo şi le pun în vistierie nejefuită, cele ce printr-înşii vom putea să le trimitem mai înainte. Că mâinile săracilor în jitniţele Cerurilor pun cele ce se dau de noi.

Prin urmare când şi lesnirea este atâta şi întărirea, pentru care pricină ne tragem şi nu facem aceasta cu toată oserdia, ca acolo să le aflăm pe acestea unde mai vârtos avem trebuinţă de ele? Pentru aceasta şi Patriarhul Avraam locuia în ţara cananeilor, ca într-o ţară străină, pentru că aştepta pe cetatea aceea, al căreia meşter şi ziditor este Dumnezeu.

Deci de vom voi să urmăm dreptului acesta, iar nu bogatului aceluia, vom merge şi noi întru aceea şi vom ajunge în sânurile Patriarhului, pe carea să fie ca noi toţi să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos,cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh, Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 35
Pentru iubirea de argint şi asuprirea (III)

Cel ce pătimeşte nedreptate leapădă întinăciune[1], iar cel ce face nedreptate se mânjeşte cu întinăciune. Pentru aceasta când vei vedea bogat răpind pe săracul lasă pe cel ce pătimeşte ispită şi plângi pe răpitorul. Aşa a pătimit şi sluga lui Elisei la Neeman. Că deşi nu a răpit, dar a lua cu amăgire, nedreptate este.

Ce dar s-a făcut? A luat împreună cu nedreptatea şi pe lepră; şi cel ce s-a nedreptăţit s-a folosit, iar cel ce a nedreptăţit, foarte mult s-a vătămat.

Aceasta şi acum la suflet se face. Şi are atâta putere aceasta, cât numai aceasta de multe ori a făcut blând pe Dumnezeu, măcar deşi în alt chip cel ce pătimeşte rău va fi nevrednic de ajutor, când cu covârşire va pătimi aceasta, şi numai pe Dumnezeu va trage la ajutorul său şi la izbândirea celui ce îi face strâmbătate. Pentru aceea şi către barbari zicea Dumnezeu mai nainte: "Eu M-am mâniat puţin, iar ei s-au pus împreună spre rele, pentru aceasta vor pătimi cele nevindecate". Că nu este nimic, nu este, care aşa să întărâte pe Dumnezeu, precum răpirea şi silnicia şi asuprirea.

Pentru ce? Pentru că prea uşor este a se depărta cineva de acest păcat. Că nu este poftă firească carea să supere, ci se face din trândăvie. Cum dar "rădăcină a răutăţilor" o numeşte pe ea Apostolul? Şi eu zic aceasta. Ci din pricina noastră este rădăcina aceasta, nu din firea lucrului.

De voiţi, să facem asemănare şi să vedem care este mai silnică: pofta banilor sau a trupurilor? Că ceea ce se va afla că a surpat mari bărbaţi, aceasta este cea mai cumplită.

Deci să vedem pe care mare bărbat l-a biruit pofta banilor: pe nici unul ci prea foarte ticăloşi şi lepădaţi: pe Gheezi anume, pe Ahab, pe Iuda, pe preoţii jidoveşti. Iar pofta trupurilor a biruit pe marele Prooroc David.

Acestea zic, nu dând iertăciune celor cuprinşi de această poftă, ci mai ales făcându-i să fie treji. Deoarece când voi arăta că este patima mare, atuncea mai vârtos îi arăt pe ei că sunt lipsiţi de toată iertăciunea. Că de nu

1 Din Cuvântul 23 la Epistola a 2-a către Corinteni

ştiai fiara, puteai să alergi la aceasta. Iar acum ştiind-o şi căzând, nu vei avea vreun cuvânt de îndreptare.

După acesta, pe fiul acestuia cu mai multă tărie l-a cuprins. Măcar deşi mai înţelept decât acela nimeni nu s-a făcut. Încă şi cu toate celelalte fapte bune era împodobit, însă de această patimă aşa de tare s-a prins, cât de moarte a primit rana. Şi tatăl s-a sculat, s-a luptat a doua oară şi s-a încununat, iar acesta nimic ca de acest fel nu a arătat. Pentru aceasta zicea şi Pavel: "Mai bine este să se căsătorească decât să se aprindă" şi Hristos: "...cel ce poate încăpea, încape!"

Iar pentru bani, nu aşa, ci: "Cel ce a lăsat avuţiile sale... va lua însutite".

Cum dar - zice - pentru bogaţi a zis, că cu greu vor dobândi Împărăţia Cerurilor?

Iarăşi pe trândăvirea lor însemnând, nu pe tirania banilor, ci pe robia lor cea cumplită. Şi aceasta este arătat şi din cele ce a sfătuit Pavel. Că de la pofta aceea îi depărtează zicând: "Iar cei ce voiesc să se îmbogăţească, cad în ispită", iar de la aceasta nu, ci numai la o vreme deosebindu-i şi aceasta cu învoire, iarăşi îi sfătuieşte a se împreuna. Se teme de valurile poftei, nu cumva să facă înecare de corabie cumplită. Această patimă este mai tare şi decât mânia. Căci a se mânia cineva nu este cu putinţă, când nu este nimenea care să întărâte; iar a pofti este nevoie, măcar deşi nu se va arăta faţa ceea ce îl porneşte la aceasta. Pentru aceea pe aceasta n-a tăiat-o cu totul, ci a adaus: "în deşert". Nici pe poftă - iarăşi - n-a ridicat-o, ci pe cea nedreaptă. Că pentru poftă zice: "Fiecare să-şi aibă muierea sa!" iar a aduna bani nici în deşert, sau nu în deşert, nu a slobozi!

Că patimile acestea s-au sădit întru noi pentru trebuinţă: Pofta anume, pentru facerea de copii; iar mânia pentru ajutorul celor ce se nedreptăţesc. Dar pofta banilor nicidecum. Aşadar nici nu e firească patima aceasta. Pentru aceea când te stăpâneşti de dânsa, cu atâta mai mult cele de ocară pătimeşti. Pentru aceasta şi când sloboade Pavel pe nunta cea de-a doua, pentru bani multă luare aminte cere, zicând: "Pentru ce mai bine nu răbdaţi paguba?", "Pentru ce mai bine nu suferiţi strâmbătatea?". Şi pentru feciorie vorbind, zice: Porunca Domnului nu am" şi "Spre al vostru folos zic, nu ca să pun vouă curse". Iar când îi este lui cuvântul pentru bani, zice: "Având îmbrăcăminte şi hrană, cu acestea îndestulaţi vom fi".

Cum dar - se întreabă cineva - de această patimă se stăpânesc mulţi? Pentru că nu aşa se oştesc împotriva ei, precum împotriva înverşunării şi a curviei! Că de s-ar fi părut că este deopotrivă răul acesta, nu s-ar fi biruit degrab. Aşa şi acele ticăloase fecioare s-au scos afară din cămară. pentru că biruind pe luptătorul împotrivă cel mai mare, de cel mai slab şi carele nu era nimic s-a surpat. Afară de aceasta şi aceea este a zice: că dacă cineva stăpânind pofta, se biruieşte de bani, nici pofta de multe ori nu o stăpâneşte, ci din fire s-a întâmplat a nu se supăra el de aceasta foarte tare. Că nu sunt toţi deopotrivă plecaţi la aceasta.

Deci acestea ştiindu-le şi pilda fecioarelor adeseori învârtind- o întru noi, să fugim de această fiară rea. Că dacă fecioria nimic nu a folosit, ci s-au prăpădit acelea pentru iubirea de argint după nenumărate osteneli şi sudori - cine pe noi ne va izbăvi, de vom cădea întru această patimă.

Deci să nu ne jucăm, o, iubiţilor, să nu ne jucăm, nici să nu ne amăgim pe noi înşine, pe Dumnezeu rugându-l ca să ne miluiască pe noi, iar noi decât mila aceasta cinstind mai mult banii şi desfătarea; şi în scurt, toate. Că nici de îţi va aduce ţie cineva judecată şi pârând pe cutarele, ar fi zis, că nenumărate morţi vrând să sufere, şi stăpân fiind de a strica hotărârile cu puţini bani, a ales mai mult să moară, decât să dea ceva dintru ale sale, n-ai fi zis că este el vrednic de vreo milă sau iertăciune.

Deci[1] aceasta o socoteşte şi la tine. Că şi noi aceasta facem şi mântuirea noastră defăimând-o, de bani ne este milă. Cum dar pe Dumnezeu îl rogi să-i fie milă de tine, ţie însuţi aşa nefiindu- ţi milă de tine, şi pe bani cistindu-i mai mult decât pe suflet? Pentru aceasta şi foarte m-am spăimântat socotind câtă fermecătorie este ascunsă în bani, iar mai vârtos nu în bani, ci în sufletele celor amăgiţi. Că sunt cu adevărat sunt carii şi foarte râd de această fermecătorie, pentru că ce din cele ce sunt în bani, poate să ne farmece pe noi? Oare nu este materia neînsufleţită? Au nu este stricăcioasă? Au nu este necredincioasă dobândirea lor? Au nu este plină de frici şi de primejdii? Au nu de ucideri şi de viclenie? Au nu de vrajbă şi de urâciune? Au nu de trândăvie şi de multă răutate? Au nu sunt pământ şi cenuşă? Carea este turburarea? Carea este boala?

Dar nu trebuie numai a prihăni - zice - pe cei ce bolesc cu unele ca acestea, ci şi a potoli pofta. Şi cum în alt chip o vom potoli fără numai arătând că este rea şi plină de nenumărate răutăţi? Ci aceasta nu este cu lesnire a pleca pe poftitorul. Deci dar altă frumuseţe trebuie a-i pune împotrivă lui. Dar frumuseţe fără de trup nu vede, încă fiind bolnav. Deci să-i arătăm trupească şi să zicem către el: Pune în minte livezile şi florile dintr-însele, cele mai strălucite decât tot aurul şi mai cu har şi mai luminoase decât tot felul de pietre. Pune în minte curgerile limpezi ale izvoarelor, râurile cele ce ca untdelemn fără de sunet curg din pământ. Suie-te la Cer şi vezi frumuseţea Soarelui, buna podoabă a lunii, florile stelelor.

Şi ce este aceasta, zice? Că nu le întrebuinţăm pe ele precum pe bani. Încă mai mult decât pe bani! Pe cât şi mai de nevoie este trebuinţa lor şi mai cu întărire desfătarea. Că nici nu te temi nu cumva cineva, precum pe bani, aşa şi pe acestea luându-le să se ducă. Ci este cu putinţă a nădăjdui pentru dânsele totdeauna, măcar şi nepurtând grijă de dânsele.

Iar dacă te mâhneşti, fiindcă te desfătezi de ele împreună cu ceilalţi, şi nu le ţii singur pe ele ca pe bani, mi te pari mie că nu pofteşti bani, ci

1 Din Cuvântul 23 la Epistola I către Corinteni

numai asuprire şi lăcomie. Şi nici pe bani nu i-ai fi iubit, de ar fi fost puşi înainte de obşte la toţi.

Deci de vreme ce am aflat pe cea iubită - pe asuprire şi lăcomie zic - vino să-ţi arăt, cum te urăşte aceasta şi se întoarce de către tine, câte săbii ascute asupra ta, câte prăpăstii sapă, câte laţuri întinde, câte gropi găteşte, ca măcar aşa să stingi îndrăgirea.

Dar de unde poţi acestea să le cunoşti?

De la drumuri, de la războaie, de la mare, de la divanuri. Că noianul l-a umplut de sângiuiri, şi de săbiile judecătorilor le încruntă în sânge de multe ori fără de lege, şi pe cei ce pândesc la drumuri noaptea şi ziua îi într-armează aceasta, şi firea a nu o cunoaşte i-a plecat, şi ucigători de taţi şi de maice i-a făcut. Şi toate relele în viaţă a adus. Pentru aceea şi Pavel "rădăcină" a lor o numeşte pe ea.

Aceasta pe îndrăgitorii ei nu îi lasă să se afle nimic mai bine decât ceia ce lucrează metalele (ocnaşii). Că precum aceia totdeauna întru întuneric închişi şi legaţi se ostenesc fără de folos, tot astfel şi aceştia în peşterile iubirii de argint fiind îngropaţi, nimeni punându-le lor asupră silă, ei singuri trag asupră-şi munca, punându-şi împrejurul lor legături nedezlegate. Cei osândiţi măcar seara venind se slobod de ostenele, iar aceştia şi ziua şi noaptea sapă aceste rele metaluri. Aceia au măsură rânduită a lucrării lor celei rele, iar aceştia nici o măsură nu ştiu, ci pe cât sapă, pe atâta poftesc mai multă ticăloşie. Iar dacă aceia fără de voie, iar aceştia de voie, cumpliciunea boalei îmi spui, că nici a se izbăvi nu pot, de vreme ce nici nu urăsc reaua pătimire. Ci precum porcul în noroi, aşa şi aceştia în putorile iubirii de argint se bucură tăvălindu- se, mai cumplite pătimind decât osândiţii aceia. Căci cum că sunt în mai rele, ascultă pe ale acelora şi atuncea vei cunoaşte pe ale acestora.

Deci se povesteşte că pământul acela aducător de aur are în peşterile sale cele întunecoase acele vizuini şi glube. Prin urmare tâlharul carele este osândit la ostenelile cele de acolo, pentru aceasta luând lihnariu şi cazma aşa intră înlăuntru şi are cu sine şi vas cu untdelemn ca să toarne dintr-însul în lihnariu untdelemn, pentru că şi ziua întuneric întunecos este, precum am zis. Apoi când vremea îl cheamă pe el la ticăloasa hrană, el nu ştie vremea, dar temnicerul lui de sus lovind tare în peşteră, prin lovirea şi glasul acela însemnează celor ce lucrează jos sfârşitul zilei.

Oare nu v-aţi cutremurat auzind acestea?

Să vedem dar, de nu pătimesc mai cumplite decât acestea iubitorii de argint. Pentru că şi aceştia mai greu au temnicer pe iubirea de argint, şi atât mai greu, precât împreună cu trupul leagă şi sufletul.

Încă şi întunericul acesta este mai înfricoşat decât acela. Că nu este simţit, ci înlăuntru născându-l ei pe el. Oriunde vor merge, pretutindeni îl poartă cu ei. Că li s-a stins lor ochiul sufletului. Pentru aceasta şi mai vârtos decât pe toţi pe dânşii îi ticăloşeşte Hristos zicând: Dacă lumina carea este întru tine, este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult? Aceia au măcar

lihnariu care luminează, iar aceştia şi de această lumină sunt lipsiţi. Pentru aceasta şi în toate zilele cad în nenumărate prăpăstii.

Şi cei osândiţi, dacă vine noaptea, se răsuflă înotând la comuna alinare a celor ce petrec ziua întru ticăloşie, la noapte zic. Iar iubitorilor de argint şi pe acest liman l-a îngrădit şi l-a oprit lăcomia; atâta de cumplit se grijesc şi noaptea, şi fiindcă nimeni nu-i supără cu toată îndeletnicirea se sfarmă pe sine.

Cele de aici adică sunt în acest fel. Iar cele de acolo, care cuvânt le va arăta? Pe cuptoarele cele nesuferite, pe râurile cele arzătoare cu foc, pe dinţii cei ce scrâşnesc, pe legăturile cele nedezlegate, pe viermele cel veninos, pe întunericul cel întunecos, pe relele ce niciodată nu iau sfârşit.

Să ne temem dar, o, iubiţilor, să ne temem de izvorul cel de atâtea munci, de turburarea cea nesăţioasă, de pierzarea mântuirii noastre. Că nu este cu putinţă a iubi împreună şi argintul şi sufletul!

Să cunoaştem cum că pământ şi cenuşă sunt banii, cum că ne lasă pe noi, când ne ducem de aici, iar mai vârtos cum că şi mai înainte de ducerea de aici de multe ori fuge de la noi şi ne vatămă şi viaţa ceea ce va să fie, şi la aceasta de aici. Că şi mai înainte de gheena şi de munca aceea, în nenumărate războaie ne aruncă pe noi şi aici şi ridică gâlcevi şi sfezi. Deoarece nimic nu ridică aşa războiul, precum iubirea de argint; nimic nu face aşa sărac, măcar în bogăţie, măcar în sărăcie de se va arăta. Că răsare şi în sefletele săracilor această cumplită boală şi mai mult le creşte sărăcia lor. Şi de se va afla vreun sărac iubitor de argint, nu în bani unul ca acesta, ci în foame ia pedeapsa. Că nu sufere să se îndulcească din cele proaste ce are cu slobozenie, ci şi pântecele îl chinuieşte cu foamea, şi tot trupul îl pedepseşte cu goliciunea şi cu gerul, şi decât cei legaţi în temniţă mai soios şi mai murdar se arată pretutindenea; şi pururea se jeleşte şi se tânguieşte ca şi cum ar fi mai ticălos decât toţi, măcar de ar avea nenumăraţi mai săraci, acesta măcar la târg de va merge, multe rane luând se duce, măcar la baie, măcar la teatru, mai multe rane va lua nu numai de la privitori, ci şi de la cei ai clupului, când va vedea multe din muierile cele curve strălucind cu aur.

Acesta măcar pe mare de va înota, pe neguţători şi pe corăbiile cele încărcate cu multă povară iarăşi punându-le în minte şi câştigurile cele nenumărate, nici cum trăieşte el nu se va socoti pe sine.

Măcar pe uscat de va călători, pe ţarini, pe hanuri, pe casele cele de conăcit, pe băi, pe veniturile cele dintru acestea socotindu-le, nevieţuită de-acia viaţa va socoti că îi este lui.

Încă măcar în casă de îl vei încuia, rănile cele din târg zgândărându-le, singur mai mult îşi va vătăma sufletul. Şi numai o mângâiere ştie a relelor celor ce îi cuprind pe el; pe moarte şi pe ducerea de aici.

Iar acestea nu numai săracul, ci şi bogatul carele va cădea întru această boală va pătimi, şi pe atât mai mult decât săracul, pe cât şi mai tare însă pune asupra lui tirania, şi mai multă beţia. Pentru aceasta şi mai sărac

decât toţi se va socoti pe sine. Iar mai vârtos şi este mai sărac. Că nu după măsura avuţiei, ci după aşezarea voinţei şi socotelii se judecă bogăţia şi sărăcia. Şi acela este mai sărac decât toţi, carele totdeauna pofteşte mai mult şi niciodată nu poate să facă să stea această poftă rea. Nu numai pentru că[1] nu poate să ia cele ale tuturor, ci şi pentru că oricâte va dobândi, socoteşte că nimic nu are. Că cel ce pofteşte banii şi dobândeşte mai mulţi, se află ca şi cum nu ar avea nimic.

Oare poate fi ceva mai mult împleticit decât boala aceasta?

Şi nu numai acesta este lucrul cel rău, ci şi că având, se pare că nu are acelea ce le ţine, şi ca şi cum nu ar avea se sfarmă. Şi măcar ale tuturor de ar lua, mai mult se mâhneşte. De va dobândi o sută de talanţi se scârbeşte fiindcă n-a luat o mie. Şi de a luat o mie - se întristează fiindcă n-a luat zece mii. Şi de va lua zece mii, fiindcă n-a luat pe zece ori atâtea se sfarmă. Şi cea mai multă dobândire i se face lui adăugire de sărăcie. Că pe cât va lua mai multe, pe atât pofteşte mai multe. Deci dar pe cât va lua mai multe, pe atâta se face mai sărac. Că cel ce pofteşte mai multe, mai sărac este. Căci când are o sută de talanţi, nu este prea sărac, că pofteşte o mie. Iar când va lua o mie, atuncea mai sărac se face. Că nu numai pofteşte o mie - precum mai înainte - ci zice că are el trebuinţă de zece mii. Iar dacă a pofti şi a nu dobândi zici că este dulceaţă, foarte mi te pari mie că nu ştii firea dulceţii. Căci cum dă un lucru ca acesta nu este dulceaţă ci muncă, iarăşi la alta aducându-l pe acesta, să-l cercăm. Când însetăm , oare nu pentru aceasta ne îndulcim bând, fiindcă încetăm setea. Şi pentru aceasta este dulceaţă băutura, fiindcă ne izbăveşte pe noi de mare chinuire, de pofta băuturii zic, tuturor este arătat. Iar de vom petrece totdeauna întru acest fel de poftă, cu nimic nu ne vom afla mai jos spre cuvânt de muncă decât bogatul acela care n-a fost milostiv către Lazăr. Pentru că şi aceluia aceasta îi era munca că poftea tare o picătură mică şi n-o dobândea. Care lucru mi se pare că şi iubitorii de argint totdeauna pătimesc, şi asemenea sunt cu acela care se ruga să se îndulceaască de aceasta şi nu dobândea. Că mai mult se arde sufletul acestora decât al aceluia.

Şi bine a zis oarecare că iubitorii de argint sunt oarecari idropicoşi. Că precum aceia multă apă purtând în trupul lor mai mult se aprind - tot astfel şi iubitorii de argint mulţi bani purtând cu ei, mai mulţi poftesc. Iar pricina este: Că nici aceia nu au apa în locurile cele cuviincioase, nici aceştia pofta în gândurile cele cuviincioase.

Să fugim dar de această străină boală[2]. Să fugim de rădăcina tuturor răutăţilor de iubirea de argint ca şi de răpire, carea este ca un aluat vechi. Şi ori unde va cădea şi ori în care casă va intra necurată o face pe ea. Şi

1 Din Cuvântul 14 la Epistola I către Corinteni
2 Din Cuvântul 15 la Epistola I către Corinteni

măcar puţine de vei câştiga din nedreptate, toată avuţia ta o dospeşte. Pentru aceasta de multe ori cele puţine băgate rău pe cele multe ce se află bine le-a scos afară. Că nimic nu este mai putred decât răpirea şi asuprirea. Măcar cheia de o vei pune pe acest fel de jitniţă, măcar uşă, măcar încuietoare, în zadar toate le faci, pe asuprire închizând-o înlăuntru pe tâlharul cel cumplit, şi care poate pe toate să le scoată afară.

Ce dar- zice - când mulţi asuprind şi răpind nu pătimesc acestea? Cu adevărat vor pătimi, măcar deşi nu îndată pătimesc. Iar de vor scăpa acum, atuncea mai vârtos teme-te, că spre mai mare pedeapsă se păzesc.

Iar mai vârtos, de vor scăpa ei, dar cei ce au moştenit cele ale lor aceleaşi vor pătimi.

Unde este cu dreptate aceasta, întreabă?

Foarte cu dreptate. Că cel ce a primit moştenire plină de nedreptate, deşi el nu a răpit, însă are pe cele ale altora. Şi aceasta este încredinţată cu deadinsul şi pentru aceasta dreptate avea să pătimească. Că dacă altul răpind tu ai luat, apoi venind cel păgubaş căruia i l-a răpit, ar fi cerut, oare ţi-ar fi fost ţie de ajuns spre îndreptare aceea, că nu l-ai jefuit nici n-ai răpit tu? Nicidecum. Că ce-ai fi zis pârându-te, spune-mi? Că altul l-a dezbrăcat? Dar tu le ţii. Acela a răpit? Dar tu te desfătezi. Acestea le ştiu şi legile celor de afară (laicilor), carii lăsând pe cei ce au răpit şi au jefuit, de la aceia poruncesc să ceară, la carii va afla cineva toate ale sale puse.

Deci de ştii pe cei nedreptăţiţi, dă-le înapoi şi fă ceea ce a făcut Zaheu cu multă adăugire.

Iar de nu îi ştii, şi altă cale îţi dau şi nu te închizi de la vindecare: Împărtăşeşte acestea toate la săraci, şi vei mângâia şi aşa răul. Iar dacă vreunii le-au trecut acestea şi la copii şi la nepoţi, dar alte rele în locul acestora au pătimit.

Şi ce zic cele ce se întâmplă aici? Că nu se vor grăi cu adevărat acestea şi în ziua aceea, când se vor arăta amândoi goi, şi cei ce au jefuit şi li s-a făcut răpire şi cei ce au jefuit şi au răpit.

Iar mai vârtos nu asemenea goi. Că de bani asemenea amândoi vor fi goi, dar unul dintr-înşii şi de vinele cele dintr-înşii va fi plin.

Deci ce vom face în ziua aceea când înaintea Divanului celui înfricoşat cel ce a pătimit rău şi a pierdut toate ale sale se va aduce în mijloc, iar tu nu vei avea nici un apărător? Ce vei zice către Judecătorul? Că acum vei putea şi a strica divanul oamenilor, iar pe acela atuncea nicidecum. Iar mai vârtos nici acum. Că şi acum este de faţă Divanul acela. Pentru că Dumnezeu vede cele ce se fac şi este aproape la cei ce nedreptăţesc măcar deşi nu se cheamă. Că cel ce pătimeşte rău, măcar deşi el este nevrednic de a dobândi vreo izbândire, dar fiindcă cele ce se fac nu sunt plăcute lui Dumnezeu, are negreşit pe izbânditorul.

Cum dar - zice - cutare petrece bine rău fiind?

Dar nu până în sfârşit? Ascultă ce zice Proorocul: "Nu râvni întru cei ce viclenesc, că ca iarba degrab se vor usca!" Că unde este - spune-mi -

după ducerea de aici cel ce a răpit? Unde sunt nădejdile cele luminate? Unde este numele cel cinstit? Au nu au trecut toate? Au nu sunt vis şi umbră toate ale aceluia? Aceasta şi pentru fiecare din cei de acest fel aşteaptă, şi pentru cel ce este viu şi pentru cel ce va fi după acela.

Dar cele ale Sfinţilor bărbaţi nu sunt întru acest fel, nici nu vei putea a zice aceleaşi şi pentru aceia, cum că cele ale acelora sunt umbră şi vis şi poveşti.

Şi de voieşti să-l aducem în mijloc pe însuşi cel ce a zis acestea, pe făcătorul de corturi, pe Chilichianul, pe cel ce nici al cui tată fecior era nu este arătat.

Şi cum este cu putinţă - zice - să se facă cineva întru acest fel?

Deci cu adevărat pofteşti? Cu adevărat voieşti să te faci întru acest fel?

Da poftesc, zice.

Umblă dar pe calea pe care acesta a umblat şi cei împreună cu el.

Pe care cale au umblat? Unul zice: "În foamete, în sete şi în golătate!" iar altul: "Argint şi aur nu este la mine". Aşa nimic nu aveau, şi toate aveau.

Ce este mai cinstit decât glasul acesta?

Ce este mai fericit şi mai îndestulat?

Alţii pentru cele împotrivă se făleau zicând: Am atâţia şi atâţia talanţi de aur şi nenumăraţi stânjeni de pământ, casă şi robi; iar acesta pentru că era gol de toate, nu se ascunde pentru sărăcia, care lucru pătimesc cei fără de socoteală, nici nu se ruşinează de ea, ci şi se laudă.

Unde sunt acum cei bogaţi, cei ce numără dobânzi şi dobânzi la dobânzi cei ce iau cele ale tuturor, şi niciodată nu se satură?

Aţi auzit glasul lui Petru, glas care arată pe sărăcie mumă a bogăţiei? Carele nimic nu are şi este mai îndestulat decât cei încununaţi cu coroanele? Că glasul acesta care nimic nu avea, şi pe morţi învia şi pe şchiopi îndrepta, şi pe draci gonea şi unele ca acestea dăruia carii cei îmbrăcaţi cu Alugrida şi carii povăţuiesc cele mari şi înfricoşate oştiri, niciodată nu au putut să isprăvească. Glasul acesta este al celor ce acum s-au mutat în Cer şi s-au apucat de vârful acela.

Astfel poate cel ce nu are nimic să aibă cele ale tuturor. Astfel poate a dobândi cele ale tuturor.

Iar de vom dobândi cele ale tuturor, de toate vom fi lipsiţi.

Poate ghicitoare se pare că este ceea ce s-a zis, dar nu este.

Dar cum cel ce nu are nimic - zice - are pe bunătăţile tuturor are? Au nu mai vârtos cel ce are pe cele ale tuturor, are pe bunătăţile tuturor?

Nicidecum, ci dimpotrivă. Că cel ce nimic nu are, tuturor porunceşte, precum făceau şi aceia. Şi toate casele cele din lume le erau lor deschise, şi har le cunoştea lor cei ce le da, şi ca către nişte prieteni şi rudenii veneau. Că şi către femeia care vindea pânze mohorâte a venit, şi aceea, ca o slujnică, cele ale ei a pus înainte. Şi către temnicerul - şi acela toată casa

sa a deschis-o lor. Şi către alţii nenumăraţi. Aşa ei toate aveau şi nimic nu aveau. Că nimic din averi nu zicea că este al lor, pentru aceasta toate erau ale lor. Că cela ce pe toate el socoteşte că sunt de obşte, nu numai pe cele ale lui ci şi pe cele ale celorlalţi le întrebuinţează ca ale sale. Iar cel ce se împarte şi se face stăpân numai peste ale sale, nici peste acestea nu va fi stăpân.

Şi aceasta este arătat de la pildă. Cel ce nimic nicidecum nu are, nici casă, nici masă, nici hrană de prisosit, ci pentru Dumnezeu de toate este lipsit, ca ale lui întrebuinţează pe cele de obşte, şi de la toţi cele ce va voi, va lua. Aşa cel ce nu are nimic, pe bunătăţile tuturor are; iar cel ce are vreunele, nici peste acestea nu va fi stăpân. Că nici va da cineva celui ce are, şi ale tâlharilor, furilor, clevetirilor şi ale prefacerii lucrurilor şi ale tuturor vor fi mai vârtos decât ale aceluia, cele ale aceluia.

Deci toată lumea a străbătut Pavel, nimic purtând cu sine, nu mergând la prieteni, nu la cunoscuţi şi iubiţi. Că la început era vrăjmaş de obşte al tuturor, însă după ce intra avea pe cele ale tuturor. Iar Anania şi Safira grijind ca să ţie puţin ceva din cele ale lor, din toate au scăpat şi din însăşi viaţa.

Depărtează-te dar de cele ale tale, ca să întrebuinţezi ca ale tale pe cele streine.

Ci nu ştiu cum am ieşit la atâta trecere peste măsură, la oameni grăind unele ca acestea, la care iubit lucru este a da măcar ceva puţin din cele ce au. Pentru aceea acestea să fie zise de noi către cei desăvârşiţi.

Iar către cei ce nu sunt desăvârşiţi acelea să zicem: Daţi din cele ce aveţi săracilor, creşteţi avuţia. "Că cel ce dă săracului - zice - împrumută pe Dumnezeu".

Iar dacă te sileşti şi nu aştepţi vremea răsplătirii, pune în minte pe cei ce dau împrumut oamenilor banii. Că nici aceştia nu voiesc îndată să ia dobânzile, ci poftesc mai multă vreme să stea capetele la mâinile celui ce s-a împrumutat, numai de va fi cu întărire darea înapoi, şi nu vor presupune pe cel ce a luat. Deci aceasta să se facă şi aici. Lasă-le pe ele la Dumnezeu, ca să-ţi dea ţie plata înmulţită. Nu cere aici tot. Că dacă aici vei lua tot, cum vei lua acolo? Pentru aceasta şi Dumnezeu acolo păstrează fiindcă viaţa aceasta este stricăcioasă. Dar dă şi aici. "Căci căutaţi Împărăţia Cerurilor - zice - şi acestea toate se vor adăuga vouă!". Ci noi la aceea să căutăm, şi să nu ne silim la darea înapoi a tuturor, ca să nu ne împuţinăm răsplătirea, ci să aşteptăm vremea. Că nu sunt întru acest fel dobânzile acelea, ci precum se cuvine să se dea de la Dumnezeu.

Dar[1] poate vreunul din cei nemulţumitori şi obişnuiţi a lua în râs, va şi tânji pentru cele ce s-au zis şi ne va prihăni pe noi negreşit zicând:

1 Din Cuvântul 30 la Epistola I către Corinteni

Până când nu va înceta săracii şi mişeii băgând în cuvinte şi nevoi nouă proorocind şi sărăcie mai înainte spunând, şi săraci a ne face sârguindu-se?

Nu săraci a vă face pe voi sârguindu-mă, o, omule, zic acestea, ci silindu-mă bogăţia Cerului a o deschide vouă. De vreme ce şi cel ce pomeneşte de cei bolnavi către cel sănătos, şi îi povesteşte lui durerile acelora, nu ca să-l facă bolnav grăieşte, ci ca să-l păzească întru sănătate, cu frica celor ce se întâmplă acelora tăind trândăvirea acestuia. Groaznic lucru şi înfricoşat vi se pare vouă că este sărăcia şi până la însuşi numele. Că pentru aceasta suntem săraci, căci ne temem de sărăcie, măcar nenumăraţi talanţi de vom avea. Că nu este sărac cel ce nu are nimic, ci cel ce se cutremură de sărăcie. Pentru că şi întru nevoi nu pe cei ce pătimesc relele cele mari îi plângem, şi ticăloşi îi socotim, ci pe cei ce nu ştiu să le sufere pe ele măcar deşi mici se vor întâmpla să fie. Căci cel ce ştie să le sufere este şi de laudă vrednic şi de cununi. Aşadar nu noi vă facem pe voi ticăloşi, ci voi pe sinevă. Căci cum nu îşi bate joc de tine de-aci diavolul, văzându-te că şi mai înainte de rană te temi de îngrozire şi te cutremuri? Iar mai vârtos, când lucrul acesta îl socoteşti îngrozire, nu va avea trebuinţă de-acia nici a te răni, ci lăsându-te să ai bogăţia, cu aşteptarea luării te va face mai moale decât toată ceara. Căci obişnuiaṃ - ca să zic aşa - că acelea de care ne temem, după ce le pătimim să nu le socotim că sunt aşa înfricoşate, precum mai întâi şi mai înainte de cercarea lor cu lucru. Deci ca să nu dobândeşti nici această faptă bună, te ţine în mare frică, mai înainte de ispitirea cu lucru topindu-te cu frica sărăciei ca pe ceară cu focul. Că şi decât toată ceara mai moale este unul ca acesta, şi decât însuşi Cain mai ticăloasă viaţă vieţuieşte, pentru cele ce a răpit temându-se. Iar pentru cele ce nu are, măhnindu-se; şi pentru cele ce are, tremurând iarăşi ca cel ce ţine înlăuntru pe bogăţie ca pe un fugar nemulţumitor, şi de feluri de patimi necuvioase este înconjurat, că şi pofta cea necuvioasă şi frica cea de multe feluri şi temere şi cutremur despre toate părţile îi înviforează pe dânşii. Şi se aseamănă cu o corabie care despre toate părţile se bate de vânturi potrivnice şi suferă multe valuri. Şi cât este mai bine să moară unul ca acesta, decât să sufere vifor neîncetat? Pentru că şi Cain mai suferit era să moară, decât să tremure totdeauna.

Deci ca să nu pătimim şi noi acestea, să râdem de meşteşugirea diavolului, să rupem funiile lui , să stricăm vârful suliței celei cumplite şi toată năvălirea să o oprim. Că de vei defăima banii, nu are unde să rănească, nu are de unde să se apuce, pentru că rădăcina răutăţilor ai smuls-o. Iar rădăcină nefiind, nici rod rău nu va odrăsli.

Acestea le zicem totdeauna, şi de a zice nu vom înceta. Iar de vom isprăvi ceva zicând, ziua aceea va arăta carea se va descoperi cu foc, carea va cerca lucrul fiecăruia, care va arăta făcliile cele ce vor fi luminoase şi cele ce nu vor fi aşa. Atuncea şi cel ce are untdelemn, şi cel ce nu are, arătat va fi. Ci fie ca niciunul să nu se afle atuncea lipsit de această mângâiere, ci toţi bogată Iubire de oameni având cu sine şi luminoase făcliile, să intrăm

înlăuntru împreună cu Mirele. Că nimic nu este mai înfricoşat şi cu durere decât glasul acela, pe carele cei ce fără de bogată milostenie merg, vor auzi atuncea zicând Mirele: "Nu vă ştiu pe voi...!" Ci o, să n-auzim acest glas, ci pe cel prea dulce acela şi prea poftit: "Veniţi Blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia carea este gătită vouă de la întemeierea lumii. Că aşa vom trăi viaţa cea fericită şi vom dobândi Bunătăţile care covârşesc mintea omenească, pe care fie ca noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 36
Pentru iubirea de argint

Cât de mare răutate este păcatul[1] şi cât de mare bunătate este fapta bună, şi cum că mai bun este unul care face voia Domnului decât nenumăraţi călcători de lege, să ne învăţăm, o, iubiţilor, din istoria lui Noe. Că Noe - zice - a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu. Că deşi toată mulţimea s-a abătut la atâta răutate, dar Dreptul acesta a păzit scânteia faptei bune, într-atât şi cu toţi aceştia în toată vremea vorbind şi sfătuindu-i să se izbăvească de răutate, cât şi pe sine de vătămarea cea de la dânşii slobod păzindu-se. Şi precum aceştia prin faptele cele rele au tras spre mânie pe Iubitorul de oameni Dumnezeu - tot astfel şi acesta alegând fapta bună, a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu. Că nu este luător de faţă Dumnezeu, ci măcar unul de va afla într-atâta mulţime care să facă cele ce îi plac Lui, nu îl trece cu vederea, ci îl învredniceşte de purtarea Sa de grijă. Şi atâta mai vârtos arată mai multă purtarea Sa de grijă către dânsul, pe cât, măcar deşi atâţia sunt cei ce îl trag la răutate, el a ales calea faptei bune.

Care lucru ştiindu-l, la una numai să căutăm: la ceea ce îi place Lui şi care ne face pe noi să tragem dragostea Lui; şi nici la prieteşug făcând favoare, nici la vreun obicei robind să ne lenevim de fapta bună, ci pe îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, precum se cuvine să o întrebuinţăm şi până încă avem vreme, toată lenevirea lepădând, să iubim fapta bună şi să urâm răutatea. Că dacă pe aceasta nu cu poftă şi cu dragoste o vom vâna, şi pe aceea cu multă urâciune o vom urî, nici de vătămarea aceea nu vom putea scăpa, nici de aceasta a ne apuca. Căci cum că fapta bună are trebuinţă de cei ce o poftesc şi se aprind spre dragoatea ei, ascultă pe Proorocul care zice: "Judecăţile Domnului adevărate, îndreptate împreună, dorite sunt mai vârtos decât aurul şi decât piatra scumpă multă", nu pentru că numai atâta sunt poftite, ci pentru că decât materiile acestea nu se poate afla alta mai scumpă la noi. Pentru aceasta a şi adaus: "...şi mai dulci decât mierea şi fagurul!". Şi aici iarăşi fiindcă nu putea afla fire mai dulce decât mierea, a întrebuinţat această asemănare. Deci precum cei turbaţi cu poftă şi cu dorinţă spre adunarea banilor, se sârguiesc toată pornirea să o aibă la aceasta

1 Din Cuvântul 23 la Facere

şi niciodată saţiu nu iau - că beţie nesăţioasă este iubirea de argint -, şi precum cei beţivi, pe cât mai multă toarnă întru dânşii vinul cel neamestecat, pe atâta mai mult se aprind spre sete, - tot astfel şi aceştia pe turbarea aceasta neînfrânată niciodată nu pot să o poprească, ci pe cât vor vedea avuţia lor că creşte, pe atâta aprind şi pofta, şi nu încetează mai înainte de această poftă rea, până ce nu se vor prăpăstui întru însuşi fundul răutăţii.

Deci dacă aceştia pe această poftă pierzătoare - şi care este pricină a tuturor răutăţilor - cu atâta tărie o arată mai mult, cu dreptate este ca noi pe Judecăţile Domnului , care sunt mai vârtos decât aurul şi decât piatra scumpă multă, totdeauna să le învârtim în mintea noastră, şi nimic decât fapta bună să nu socotim mai cinstit, ci şi pe patimile cele pierzătoare acestea să le tăiem din sufletul nostru şi să ştim că această vremelnică dulceaţă obişnuieşte a naşte usturime pururea petrecătoare şi muncă fără de sfârşit, şi să nu ne amăgim pe noi, nici să socotim că până la viaţa aceasta stau cele ale noastre. Că măcar deşi cu cuvintele nu grăiesc acestea cei mulţi şi zic că cred cuvântul Învierii şi răsplătirea celor ce vor să fie, dar eu nu iau aminte la cuvinte, ci la cele ce se fac în toate zilele. Că dacă înviere nădăjduieşti şi răsplătire, pentru care pricină eşti aşa dedat la slava acestei vieţi? Pentru care pricină - spune-mi - te chinuieşti pe tine în toate zilele, adunând bani mai mulţi decât nisipul şi cumpărând ţarini, case, băi şi de multe ori din răpire şi lăcomie acestea strângându-le şi împlinind ceea ce s-a grăit de Proorocul: "Vai celor ce lipesc casă lângă casă şi împreună ţarină lângă ţarină, ca să ia ceva de la vecinul" (Isaia 5,8). Au nu este a le vedea acestea în toate zilele făcându-se? Unul zice: "Mă întunecă casa cutăruia!" şi află nenumărate pricini ca să o ia pe ea. Iar altul luând ţarina săracului o lipeşte cu a sa. Şi ceea ce este mai mare şi de mirare, şi streină, şi care nici iertare nu are: că într-un loc şezând el şi şi de multe ori, nici de ar fi voit, a trece în altă parte neputând, sau pentru alta oarecare a lucrurilor, sau şi de boala trupului fiind împiedicat, pretutindenea şi în toate oraşele - ca să zic aşa - voieşte să aibă semne de pomenire a lăcomiei sale, şi la toţi să ridice stâlpi nemuritori ai răutăţii sale.

Păcatele anume din care acestea toate s-au adunat, le grămădeşte pe capul său şi sarcină grea şi cu anevoie de ţinut purtând nu simţeşte - iar pe desfătarea cea dintru aceasta o lasă altora, nu numai după mutarea din viaţă, ci şi mai înainte de ieşirea de aici. Că măcar deşi nu fără de voie de ele se va goli, de cei ai săi toate acestea se smulg şi - ca să zic aşa - se dejghină şi se rup şi nici de cea mai mică parte a lor nu se îndulceşte.

Ce zic se îndulceşte? Că de va voi cum va fi de ajuns, având un pântece, la atâta mulţime de bani?

Ci a tuturor răutăţilor pricina este slava cea deşartă, şi a voi să se pună numele lui la ţarini, la băi, la case

Ce-ţi este ţie folosul, o, omule, când nu după mult timp cuprinzându-te nişte friguri, de-odată zburând sufletul te lasă pustiu şi gol, iar mai vârtos gol de fapta bună, dar îmbrăcat cu nedreptăţile, cu răpirile,

cu lăcomiile, cu suspinurile, cu plânsul, cu lacrămile sărmanilor, cu vrăjmăşiile, cu vicleşugurile? Cum vei putea purtând aceste mari sarcini de păcate, să intri prin acea îngustă uşă care nu poate să primească şi să încapă grosime de atâta mărime. Deci nevoie este ca rămânând afară şi de sarcinile acestea îngreuiat fiind să te căieşti fără de folos, văzând acum înaintea ochilor muncile gătite, focul acela înfricoşat şi care niciodată nu se stinge, viermele care niciodată nu moare. Ci de ne este nouă vreo grijă de mântuirea noastră, până când avem vreme, să ne depărtăm de răutate, să vânăm fapta bună, să trecem cu vederea slava deşartă. Că pentru aceasta se zice şi "deşartă", pentru că este deşartă şi nimic adevărat nici statornic nu are, ci numai amăgire a ochilor este, mai înainte de a se arăta zburând. Au nu vedem pe cel ce astăzi de purtătorii de bastoane se petrece şi de purtătorii de fuşte este înconjurat, că mâine de multe ori locuieşte în temniţă şi împreună cu făcătorii de rele petrece?

Ce lucru este mai amăgitor decât această deşartă şi zădarnică slavă?

Iară deşi în viaţa aceasta nu îl întâmpină pe el schimbarea, dar negreşit moartea venind a tăiat îndestularea şi fericirea, şi cel ce astăzi se plimbă prin târg şi bagă în temniţă, şi şade pe scaun, suflă tare, şi pe toţi oamenii ca pe nişte umbre îi vede, a doua zi de-odată zace mort fără de suflare, plin de putoare, cu nenumărate prihăni împroşcându-se de către cei ce s-au nedreptăţit, de cei ce nimic nu s-au nedreptăţit, dar se mâhnesc împreună cu cei ce s-au nedreptăţit.

Ce lucru poate fi mai ticălos decât unul ca acesta? Şi toate cele ce s-au adunat de multe ori le-au împărţit între dânşii vrăjmaşii şi pizmaşii, iar păcatele cele dintru acestea grămădite asupra lui luându-le se duce, cu multă luare de seamă cerându-i-se răspuns pentru dânsele.

Pentru aceasta - rogu-vă - fugind de această slavă deşartă, să poftim pe cea adevărată şi carea petrece în veci, şi nici pofta banilor să nu ne împiedice pe noi, nici flacăra poftei să se aprindă, nici zavistia şi pizma să ne topească, nici mânia să lucreze întru noi aprindere. Ci toate aceste rele şi pierzătoare patimi cu roua Duhului stingându-le, să trecem cu vederea pe acestea ce sunt de faţă, să poftim pe cele ce vor să fie, cugetare oarecare a zilei celei ce va să fie să luăm şi multă luare aminte cu deadinsul a vieţii să arătăm.

Deoarece nu pentru aceasta ne-am adus în viaţa aceasta ca numai să mâncăm şi să bem. Nu trăim ca să mâncăm şi să bem, ci mâncăm şi bem ca să trăim. Deci să nu întoarcem rânduiala, nicidecum pentru aceasta ne-am făcut, aşa să robim pântecelui şi dulceţilor trupului - ci socotind vătămarea ce se naşte întru noi de aici, să potolim mişcările trupului şi să nu ne lenevim, nici să-l lăsăm pe el să se scoale asupra sufletului. Că dacă Pavel cel atâta şi astfel, care ca un întraripat a alergat peste toată lumea şi decât nevoile trupeşti mai presus s-a făcut, şi graiurile acelea nespuse s-a învrednicit a le auzi, pe care până astăzi nimeni altul nu le-au auzit, scriind zicea: "Îmi

chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei, ca nu cumva altora propovăduind însumi să mă fac netrebnic".

Deci dacă acela ce s-a învrednicit de atâta Dar după atâtea de multe şi atâtea de mari avea trebuinţă de a chinui şi a supune sub stăpânirea sufletului şi a face pe zburdările trupului să fie sub faptă bună a sufletului - pentru că chinuieşte cineva pe cela ce se ridică asupră şi supune robiei pe cel ce se semeţeşte - ce vom zice noi cei lipsiţi de toate bunătăţile, cei îngreuiaţi cu sarcinile păcatelor şi lângă acestea multă lenevire arătăm? Că au doară are încetare războiul acesta? Au doară are vreme de năpădire?

Totdeauna dar trebuie să fim treji şi deştepţi[1] şi multă purtare de grijă să facem pentru fapta bună, şi cum să plăcem lui Dumnezeu. Şi nici chiverniseala casei, nici grija muierii, nici purtarea de grijă a copiilor nici altceva nimic să nu punem înainte, şi să socotim că ne este de ajuns spre îndreptare a vieţui cu trândăvie şi nebăgare de seamă, nici acele reci şi nefolositoare cuvinte să grăim şi să zicem: "Sunt mirean, am nevastă şi fac purtare de grijă pentru copii!". Acestea este obicei celor mai mulţi a le grăi, când îi îndemnăm pe ei la ostenelile cele pentru fapta bună, sau ca să facă silinţă la citirea Scripturilor. Nu este al meu lucrul acesta, zice. Că au doară m-am lepădat de lume? Au doară sunt monah?

Ce zici, o, omule? Au doară numai către monahi priveşte aceea: a plăcea anume lui Dumnezeu? Voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină, şi nimeni să nu se lenevească de fapta bună. Ascultă-l pe El prin Proorocul zicând: "Nu voiesc moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă şi să fie viu!".

Nu cumva s-a făcut Dreptului Noe oprire petrecerea cu nevasta, sau grija copiilor? Nicidecum aşadar - rogu-vă, nici noi să nu ne amăgim pe noi înşine, ci pe cât suntem cuprinşi de aceste griji, pe atâta mai vârtos să primim doftoriile cele din citirea Dumnezeieştilor Scripturi. Că au doară şi aceştia nu au fost de aceeaşi fire cu noi? Şi nici atâtea pricini n-aveau care să-i îndemne pe ei la lucrarea faptei bune? De care iertăciune vom fi vrednici, carii şi de atâtea învăţături ne îndulcim şi de atâta Dar ne-am învrednicit şi Ajutorul cel de Sus am dobândit şi făgăduinţa bunătăţilor celor negrăite acelora am primit, de nu vom ajunge la măsura faptei bune a bărbaţilor celor de demult? Că de vom voi să ne trezvim, de ajuns sunt cele ce s-au grăit astăzi, să ne ridice pe noi la pofta faptei bune, şi niciodată să nu socotim că ni se face nouă oprire spre călătoria acesteia. Că dacă cei ce au fost mai înainte de Lege, din învăţătura cea pusă în fire au ajuns la atâta faptă bună, ce putem zice noi carii după atâta ajutor şi după venirea lui Hristos şi după nenumărate minuni suntem departe de fapta bună? Că de era însoţirea şi creşterea copiilor - o, iubitule - să fie oprire către calea faptei

1 Din Cuvântul 21 la Facere

bune, nu ar fi adus însoţire în viaţa noastră Ziditorul a toate, ca să nu ne vatăme pe noi întru cele de nevoie şi foarte de trebuinţă. Ci fiindcă nu numai nimic nu ne împiedică pe noi la filosofia cea după Dumnezeu, de vom voi să ne trezvim, ci şi cu multă mângâiere ne aduce, potolind firea când se turbează şi nelăsând-o să se turbure ca în mare, ci făcând corabia să se adăpostească în liman totdeauna, pentru aceasta a dăruit neamului omenesc mângâierea cea dintr-însa.

Drept aceea - rogu-vă - să nu trecem peste cele ce se află în Dumnezeieştile Scripturi, ci să le citim cu luare aminte, ca dobândind folosul cel dintr-însele, măcar acum să putem să ne ţinem de fapta bună.

Căci spune-mi: Au nu suntem alcătuiţi din două firi? - din suflet zic şi din trup -? Deci pentru care pricină noi nu dăm amândurora purtarea de grijă întocmai? Pentru ce nu precum pentru trupul cel ce se vede face purtare de grijă, aşa şi pentru suflet care este fără de trup şi nu se vede, când şi grija cea pentru suflet nu numai lesnicioasă şi uşoară este ci şi fără de cheltuială şi fără de nici o osteneală? Şi aici la grija trupului şi la boalele trupului, nevoie este să se facă şi multă cheltuială de bani, unii să cheltuim la doftori, iar alţii la toată cealaltă căutare: la hrană adică şi la haine. Şi încă nu zic că mulţi cheltuiesc pe aceştia şi mai presus de trebuinţă multă nemăsurare întrebuinţând. Iar la suflet de nimic dintru acestea nu este trebuinţă, ci de vei voi precum în fiecare zi trupului îi dai hrana şi bani cheltuieşti, aşa şi sufletul să nu-l treci cu vederea pierind de foame, ci să-i dai lui hrana cea cuviincioasă din citirea Scripturilor şi din sfătuirea cea Duhovnicească. "Că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot Graiul ce iese prin Gura lui Dumnezeu", prea bine pentru acestea vei iconomisi şi pentru partea carea este cea mai aproape nouă cu cuviinţă vei socoti.

Deci precum trupului deosebite hrane îi dai, şi după schimbarea vremilor meşteşugeşti şi felurimea hainelor, aşa nici pe suflet nu îl trece cu vederea să umble gol de faptele cele bune, ci şi pe el îmbracă-l cu hainele cele potrivite lui.

Şi care sunt hainele lui?

Milostenia şi darea cea din destul la săraci. Acesta este veşmântul sufletului cel prea mare, aceasta este haina cea luminată.

Iar de voieşti nu numai haine să-i dai, ci asemenea cu trupul să-l împodobeşti, adaugă şi ajutorul cel prin rugăciuni şi mărturisirea păcatelor şi cu necurmarea lacrimilor de a spăla faţa lui să nu lipseşti. Că precum cu toată osârdia în toate zilele speli obrazul trupului, ca nicăirea aflându-se vreo întinăciune pe obraz să-l arate pe el urât, aşa şi la suflet sârguieşte-te să faci şi în toate zilele spală-l pe el, vărsând fierbinţi lacrimi. Că cu apa aceasta lepădând el întinăciunea se face mai strălucit. Ci fiindcă multe din femei pentru multa răsfăţare defăimând porunca Apostolică care porunceşte ca femeile să nu se împodobească pe ele cu împletiturile părului, cu aur, cu mărgăritari sau cu haine scumpe, cu multă pohfală fac aceasta, şi nu numai femei, ci şi din bărbaţi câţi sunt răsfăţaţi şi la netrebnicia femeilor se pogoară

pe dânşii purtând inele, şi cu mărimea şi cu grosimea pietrelor împodobindu-se, pentru care trebuia să se ruşineze.

Deci şi aceştia şi acela de vor suferi cuvintele mele, pe sculele acestea care pricinuiesc multă vătămare şi bărbaţilor şi femeilor să le mute mai vârtos la podoaba sufletului şi pe acela să-l împodobească cu acestea. Că precum de vor fi puse la trup împrejur, măcar frumos de va fi el, mai urât îl fac, aşa de se va pune împrejur la suflet, măcar urât de va fi el, îl mută la frumuseţea cea desăvârşită.

Dar cum este cu putinţă - zice - să punem sculele cele de aur împrejurul sufletului?

Iarăşi prin mâna săracilor. Că aceştia primindu-le lucrează frumuseţea lui. Acelora încredinţează sculele cele de aur şi împărţeşte-le în pântecele lor, şi atâta frumuseţe dau sufletului tău, cât cu frumuseţea ta tragi pe Mirele cel adevărat şi îţi pricinuiesc ţie nenumărate bunătăţi.

Că pentru care pricină[1] - spune-mi - fiind pusă înainte Împărăţia Cerurilor şi bunătăţile negrăite, ne turbăm la pofta banilor şi pe cele vremelnice şi care de multe ori nici până seara nu stau la noi, le alegem şi le cinstim ,mai mult decât cele ce stau totdeauna şi pururea?

Şi ce poate fi mai rău decât nebunia aceasta, când şi de acelea ne lipsim pentru pofta cea către acestea, şi de acestea a ne îndulci curat nu putem. Că ce folos este - spune-mi - din multa avuţie? Sau nu ştiţi că adăugirea cea multă a banilor nimic alt nu ne face nouă, fără numai adăugire de griji şi smulgere şi proveghere? Nu vedeţi că aceştia mai vârtos sunt robi - ca să zic aşa - ai tuturor, carii au cele mai multe şi în toate zilele se tem şi de însăşi umbrele? Că de aici se nasc vrăjmăşiile, pizma, zavistia cea multă şi celelalte nenumărate rele. Şi de multe ori vei vedea pe cela ce are zece mii de talanţi de aur stătători că fericeşte pe cel ce şade la prăvălie şi din lucrarea mâinilor îşi agoniseşte hrana.

Deci care dulceaţă sau care folos este, când nici acestea nu ne îndulcim, şi pentru pofta cea către dânsele şi de cele mai mari ne lipsim?

Şi ce zic de cele mai mari, când împreună cu răutăţile cele de aici, şi cu căderea din bunătăţile cele de acolo, ne trimitem şi în gheena?

Şi încă nu zic păcatele cele nenumărate care se adună de aici: vicleşugurile, năpăstuirile, răpirile, asupririle. Ci măcar de toate acestea de va fi cineva slobod, care lucru este din cele cu anevoie, dar va fi încărcat cu atâtea şi va purta grija de bani şi de desfătarea sa numai, şi nu va da cu îndestulare celor ce sunt lipsiţi, focul gheenei va primi şi pe unul ca acesta.

Şi aceasta ne învaţă pe noi luminat pilda ceea ce se află în Evanghelie, când a pus pe unii de-a dreapta, iar pe alţii de-a stânga. Şi acelora a zis că li s-a gătit Împărăţia pentru grija cea către săraci: "Că veniţi

1 Din Cuvântul 8 la Facere

- zice - Blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii". Pentru ce şi pentru care pricină? "Că am flămânzit şi Mi- aţi dat de am mâncat!" Iar acestora - focul cel veşnic: "Duceţi- vă de la Mine blestemaţilor în focul cel veşnic care este gătit diavolului şi îngerilor lui!"

Mare este greutatea cuvântului! Stăpânul şi Ziditorul tuturor zice: "Am flămânzit şi nu mi-aţi dat să mănânc!" De care suflet nu se va atinge cuvântul acesta, măcar de piatră de va fi? Stăpânul tău flămând înconjură, şi tu te desfătezi?

Şi nu numai acesta este lucrul cel rău, ci căci şi desfătându-te suferi să-L treci cu vederea şi mai ales că nici nu cere ceva mult de la tine, ci numai o pâine cât să-şi mângâie foamea!

El înconjură îngheţat de ger, iar tu îmbrăcat cu mătăsurile nu te întorci către El, nici nu arăţi milostivire, ci Îl treci fără de milă. De care iertare sunt vrednice acestea?

Deci să nu ne sârguim ca să dobândim mai multe decât toţi, ci ca să socotim cum şi pe acestea bine să le iconomisim, şi lipsa celor săraci să mângâiem, şi să nu cădem dintru acelea care totdeauna petrec şi nici o schimbare nu primesc.

Că pe aceasta şi pe ziua sfârşitului nostru a făcut-o Stăpânul nearătată, ca pe noi să ne facă totdeauna să fim treji şi să priveghem, şi cu aceasta mai mult să ne ridice la purtarea de grijă de fapta bună. Că privegheaţi - zice - că nu ştiţi ziua nici ceasul...!". Dar noi facem cu totul dimpotrivă şi dormim somn mai greu decât acest firesc. Pentru că cel ce doarme somnul acest firesc şi către cele rele şi către cele bune este nelucrător, iar noi alt somn dormim, către lucrurile faptei bune dormind, iar către lucrurile răutăţii priveghind şi pe cele rele fără preget lucrându-le, iar întru cele bune multă lenevire şi somn arătând, şi cu toate că vedem că în fiecare zi unii se trag de aici, iar alţii şi în viaţa aceasta suferă mare schimbare. Şi nici nepotrivirea aceasta a lucrurilor nu este de ajuns să ne înveţe pe noi şi la dorinţa faptei bune să ne ridice, şi să ne facă să trecem cu vederea cele de aici, şi să dorim de cele ce vor să fie şi să alegem mai mult decât umbra şi visurile pe adevărul. Că de umbră şi de visuri nimic nu se deosebesc cele de aici.

Deci să nu ne amăgim pe noi înşine, nici să nu alergăm după umbre, ci măcar acum purtând grija de mântuirea noastră, să tăiem rădăcina tuturor răutăţilor, care este iubirea de argint.

Că de vom tăia rădăcina aceasta şi din adânc o vom smulge-o pe ea, mai cu lesnire vom birui pe ramuri[1]. Căci turnul răutăţilor şi vârful păcatelor - ca să zic aşa - este turbarea banilor, pe care de vom voi să o

1 Din Cuvântul 20 la Facere

biruim, nimic nu ne opreşte şi de această turbare să ne izbăvim şi împreună cu dânsa să smulgem şi să tăiem toate celelalte patimi pierzătoare.

Să nu socotiţi că este lucru mare şi însărcinător defăimarea banilor. Căci când pui în minte, că mulţi din oameni pentru slava deşartă şi nefolositoare mulţi talanţi de aur au vărsat spre nici un folos, ci ca să dobândească de multe ori lauda de la oamenii cei proşti şi de trei bani vrednici, carea ia în sfârşit mai înainte de seară, iar de multe ori nici până seara nu rămâne, ci şi mai înainte de a se împlini ziua în nenumărate rele, îi aruncă pe ei. Iar alţii din cei cuprinşi de înşelarea Elinească, iarăşi pentru că erau dedaţi la slava oamenilor şi de dânsa foarte de grijeau, toate avuţiile aruncând şi numai o rasă lăsându-şi lor şi un toiag, aşa petreceau toată viaţa, toată osteneala aceea şi ticăloşia suferind-o pentru slava cea de la oameni.

Deci când socotesc acestea, carii nu ştiu care răspuns de îndreptare vom avea, sau iertare, carii nici cea mai mică parte din lucrurile noastre nu suferim să dăm pentru porunca cea dată de la Dumnezeu şi pentru slava aceea cea fără de moarte şi fără de sfârşit. Ci şi decât aceia mai răi ne facem, şi nici câtă este deosebirea nu socotim. Că aceia pentru slava cea nefolositoare de la oamenii cei de aceeaşi fire atâtea dau, iar noi pentru Stăpânul nostru Carele şi pe cele ce avem le-a dat, şi pe Darurile cele negrăite acelea ne făgăduieşte, nici cea mai mică parte de multe ori nu voim să dăm săracilor. Şi cu care ochi vom vedea pe Judecătorul, defăimând Porunca Lui cea atâta de lesnicioasă?

Că au doară îndemn ca toate cele ce aveţi să aruncaţi? Îndulceşte-te de toată odihna şi împlinindu-ţi trebuinţa ta, pe cele de prisosit şi care stau în zadar, fă-le de nevoie şi celor ce se chinuiesc de foame şi îngheaţă de ger acestora împărţeşte- le şi prin mâna acestora trimite-le în patria ta, pe carea după puţin o vei lua. Că aceştia mai vârtos vor putea să-ţi folosească la mutarea acolo, ca după ce vei merge acolo să le afli pe toate gata şi să dobândeşti acolo mai multă îndestulare, văzându-le pe acestea de cei ce le-au dus, iar mai vârtos de iubirea de oameni a lui Dumnezeu înmulţite. Că au doară osteneală are lucrul acesta? Au doară grijă şi supărare? Nu-ţi este ţie trebuinţă de dobitoace pentru ducerea acolo, nu de păzitor, nu de altceva ca de acest fel. Pentru că nici tâlhar, nici fur, nu umblă pe calea aceea, ca să vatăme cele ce se trimit de tine. Ci cele ce vei pune în mâinile săracilor, pe acestea le vei pune în jitniţă întărită, adică în Mâna Lui Dumnezeu. Că aceasta va da întreagă şi pe păzirea acestora, şi când te vei întoarce în patria ta, împreună cu darea înapoi acelora şi te va lăuda şi te va încununa şi întru toată îndestularea şi odihna te va aşeza.

Deci să vărsăm - rogu-vă - cele ce se păstrează în pântecele săracilor, şi să semănăm până când este vreme, ca în vremea cea cuviincioasă să secerăm, şi nălăsând vremea cea bună aceasta, mai pe urmă fără de folos să ne căim. Că au doară pentru aceasta ţi-a dăruit ţie mai multe Iubitorul de oameni Stăpân, ca numai la trebuinţa ta să cheltuieşti cele date

şi celelalte să le închizi în jitniţe şi în lăzi? Nu pentru aceasta, ci ca după sfătuirea Apostolică, prisosinţa ta să împlinească limba celorlalţi.

Tu poate şi peste trebuinţă te desfătezi, şi întru desfătare şi întru haine şi în cealaltă pohfală mult argint întrebuinţând, până la slugi şi dobitoace împărţindu-l pe el. Iar săracul nimic dintru acestea nu cere de la tine, fără numai să-i mângâi foamea şi să-i dai trebuinţa cea de nevoie şi hrana cea din toate zilele, ca să trăiască şi să nu piară. Şi nici aceasta nu suferi să faci, nici socoteşti, că de multe ori de năprasnă hrănindu-te toate cele adunate aici le laşi şi uneori se mută ele la vrăjmaşi şi la pizmaşi, iar tu toate păcatele din care acestea le-ai adunat, cu sineţi luându-le te duci. Şi ce vei zice în acea zi înfricoşată? Ce vei răspunde cu atâta lenevire iconomisind cele pentru mântuirea ta?

Pentru aceasta pleacă-te mie, şi până când ai vreme împărţeşte banii cei de prisosit, ca pe mântuirea ta ţie acolo să ţi-o găteşti şi pe răsplătirea bunătăţilor celor veşnice să o afli. Pe carea fie ca noi toţi să o dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 37
Pentru milostenie (I)

De multă oserdie ne este trebuinţă întru toate, iubiţilor, pentru că avem să dăm cuvânt şi seamă cu de-amănuntul şi pentru cuvinte şi pentru lucruri. Că nu până în viaţa aceasta stau cele ale noastre, ci şi altă aşezare de viaţă ne va primi pe noi după aceasta şi la înfricoşat Divan vom sta. "Pentru că noi toţi trebuie să ne arătăm înaintea Divanului lui Hristos - zice Pavel - ca să ia fiecare după cum a făcut, cele ce s-au lucrat prin trup, ori bine ori rău.

Deci Divanul acesta să-l avem în minte totdeauna, şi aşa în toată vremea vom putea să fim întru fapta bună. Că precum cel ce scoate din sufletul său, ziua aceea, ca un cal ce leapădă frâul, cade în prăpăstii. Că se spurcă - zice - căile în toată vremea. Pentru aceea şi pricina punând a adaus: "Leapădă judecăţile Tale de la faţa lui". Aşa cel ce are totdeauna frica aceasta cu întreagă înţelepciune şi curăţenie va umbla. "Că adu-ţi aminte - zice - de cele mai de pe urmă ale tale, şi nu vei păcătui!". Că Cel ce ne-a iertat nouă acum păcatele, Acesta va şedea şi va judeca atunceа. Cel ce a murit pentru noi, Acesta se va arăta iarăşi ca să judece toată firea. "Că a doua oară - zice - fără de păcat Se va arăta celor ce îl aşteaptă pe El spre mântuire!"

Cum vom sta dar la Divanul acela?

Cu care ochi vom vedea pe Judecătorul?

Ce vom zice?

Ce vom răspunde?

Care pricină bine cuvântată şi necuvântată vom pune înainte?

Nu este cu putinţă nimic a grăi, ci nevoie este a te munci cumplit cu muncă neîncetată şi fără de sfârşit, care ca să nu se facă, de aici trebuie toate să facem, ca să ne curăţim de toate păcatele.

Iar pe acestea întâi le curăţeşte baia[1]. Iar după aceea şi altele multe şi în multe feluri căi. Că Iubitor de oameni fiind Dumnezeu, şi după aceea ne-a dat nouă căi de multe feluri prin care ne izbăvim. De care toate cea întâi este milostenia. "Că cu milostenia şi cu credinţa - zice - se curăţesc

1 Din Cuvântul 73 la Sf. Ioan Evanghelistul

păcatele". Iar milostenie zic nu cea din nedreptate, căci acest lucru nici milostenie nu este, ci cruzime şi nemilostivire. Căci ce folos este a dezbrăca pe unul şi a îmbrăca pe altul? Fiindcă cel ce ia cele ale altora şi le dă altuia, nu a miluit, ci a pedepsit şi a nedreptăţit cu nedreptatea cea mai de pe urmă. Deci precum piatra nu poate să nască untdelemn, aşa nici cruzimea iubire de oameni. Căci când va avea acest fel de rădăcină, nu este milostenie lucrul acesta. Pentru aceea trebuie să căutăm nu numai la aceasta: cum să dăm săracilor, ci şi cum să nu dăm din răpirea altora. Căci când unul se roagă, şi unul blestemă, al cui glas va auzi Stăpânul? Că de la milostivire trebuie să începem lucrul, pentru că în alt fel este nemilostivire. Că măcar toate ale altora de le vom da, nici un folos nu ne este nouă. Fiindcă arată Zahei care atuncea a zis că a îmblânzit pe Dumnezeu, când a dat împătrite decât acelea ce a luat. Iar noi nenumărate răpind şi puţine dând, socotim să facem blând pe Dumnezeu, neştiind că mai mult îl întărâtăm pe El.

Că spune-mi mie: Dacă vreun măgar mort şi împuţit de pe drum şi de pe uliţă trăgându-l, l-ai fi adus pe jertfelnic - oare nu te- ar fi împroşcat cu pietre toţi ca pe un spurcat şi necurat? Dar dacă voi vădi că jertfa cea din răpire este mai spurcată decât măgarul cel mort, care răspuns de îndreptare vom dobândi? Că să punem aşa, că s-a făcut un odor din răpire, oare nu pute mai mult decât un măgar mort?

Voieşti să cunoşti câtă este putrejunea păcatului? Ascultă-l pe Proorocul zicând: "Împuţitu-s-au şi au putrezit ranele mele". Tu cu cuvintele rogi pe Dumnezeu, să-ţi ierte răutăţile care faci, iar prin cele ce faci răpind şi asuprind, aceea lucrezi ca să se pomenească totdeauna, punând păcatul tău pe jertfelnic.

Iar acum nu numai acest păcat este: Ci şi cel mai cumplit decât acesta: că întini sufletele sfinţilor! Că jertfelnicul acesta piatră este şi se sfinţeşte, iar sufletele acelea totdeauna poartă pe Hristos. Şi îndrăzneşti acolo să trimiţi acest fel de necurăţenie?

Nu, zice. Nu banii aceştia, ci alţii.

Râs sunt acestea şi bârfeală. Nu ştii că măcar în multă mulţime de bani de va cădea o picătură de nedreptate, pe toţi îi spurcă? Precum într-un izvor curat de va arunca cineva baligă pe tot îl face necurat, tot astfel şi în bogăţie de va intra vreo răpire pe toată o face să pută. Apoi mâinile le spălăm când intrăm în Biserică, iar inima nu o spălăm? Au doară mâinile slobod glas? Sufletul grăieşte cuvintele. La acela caută Dumnezeu. Nici o trebuinţă nu este de curăţenia trupului când acela este spurcat. Că ce folos este dacă mâinile cele dinafară le speli, iar cele dinlăuntru le ai necurate? Că lucrul cel rău şi care răstoarnă toate acesta este: că temându-ne de cele mici, defăimăm cele mari. Deci a ne ruga cu mâini nespălate este lucru nebăgat în seamă, iar a ne ruga cu minte nespălată aceasta este răutatea cea mai de pe urmă decât toate. Ascultă ce s-a zis şi Iudeilor celor ce se îndeletnicesc la acest fel de necurăţenii: "Spală de răutate inima ta. Până când sunt întru tine gândurile trudelor tale?

Să spălăm şi noi, nu cu noroi, ci cu apă curată, cu milostenie şi nu cu răpire.

Întâi, izbăveşte-te de a răpi şi atuncea arată milostenia. Să ne abatem de la rău şi să facem bine. Fă să înceteze mâinile de la răpire şi aşa le adu pe ele la milostenie. Iar dacă cu aceleaşi mâini pe alţii vom dezbrăca, deşi nu cu cele luate de la aceia pe alţii vom îmbrăca, nici aşa nu vom scăpa de muncă. Că pricina milostivirii se face pricină a toată greşala, că decât a milui aşa, mai bine este a nu milui. Pentru că şi lui Cain mai bine era să nu aducă nicidecum. Iar dacă cel ce a adus cele mai de jos a întărâtat pe Dumnezeu, cel ce dă cele streine cum nu va întărâte?

Eu ţi-am zis ţie: Să nu răpeşti şi tu dintru acelea Mă cinsteşti? Ce socoteşti: că mă bucuri cu acestea?

Deci va zice către tine: Ai socotit fără de lege, că voi fi ţie asemenea. Mustra-te-voi şi voi pune înaintea feţei tale păcatele tale!

Aspră este fapta bună[1], dar să punem împrejurul feţei ei mărimea făgăduinţei Bunătăţilor ce vor să fie. Că oamenii cei cu fapte bune, pe singură aceasta şi fără de acelea o văd frumoasă, şi pentru aceasta o lucrează şi o întrebuinţează, şi pentru că este plăcută lui Dumnezeu, nu pentru plăţi o lucrează. Şi mare lucru socotesc înfrânarea şi curăţenia, nu ca să nu se muncească, ci pentru că a poruncit Dumnezeu. Iar de este cineva mai slab să pună în minte şi răsplătirile. Aşa să facem şi la milostenie şi să miluim pe cei de un neam cu noi, şi să nu-i trecem cu vederea topindu-se de foame. Căci cum nu este cu necuviinţă, noi să şedem la masă râzând şi desfătându-ne, iar pe alţii auzindu-i trecând pe uliţe şi tânguindu-se nici să ne întoarcem la tânguirea lor, ci şi să ne necăjim şi amăgitori să-i numim.

Ce zici, o, omule? Pentru o pâine împleteşte cineva amăgire?

Da, - zice - împleteşte!

În consecinţă dar pentru aceasta mai vârtos să se miluiască. Pentru aceasta mai vârtos de nevoie să se izbăvească. Iar de nu voieşti să-i dai, nici nu-l ocărî! De nu voieşti să-l izbăveşti de înecare, nici nu-l împinge în prăpastie! Că pune în minte când venind săracul îl vei împinge ce vei dobândi când vei ruga pe Dumnezeu? "Că cu ce măsură veţi măsura - zice - cu aceea se va măsura vouă!" Pune în minte cum zdrobindu-se acela se duce cu capul în jos, tânguindu-se, împreună cu sărăcia luând şi rana cea din ocară.

Că dacă cerşitul îl socotiţi voi blestem, a cere şi a nu lua şi a se duce ocărât, socoteşte câtă turburare face.

Până când vom fi asemenea cu fiarele, şi nu vom cunoaşte şi pe singură firea pentru răpire? Mulţi suspină pentru acestea, dar nu voiesc numai acum, ci totdeauna să arate milostivirea aceasta. Pune-mi în minte

1 Din Cuvântul 77 la Sf. Ioan Evanghelistul

ziua aceea când vom sta înaintea Divanului lui Hristos, când ne vom ruga ca să ne miluiască, şi în mijloc aducându-i pe aceştia Hristos va zice către noi: Că pentru o pâine şi pentru un ban aţi făcut atâta turburare în sufletele acestea. Ce vom zice? Şi ce vom răspunde? Căci cum că îi va aduce pe ei în mijloc, ascultă ce zice: "Întrucât nu aţi făcut unuia dintru aceştia, nici Mie nu Mi-aţi făcut. Că nici aceia atuncea nu vor zice ceva către noi, ci Dumnezeu pentru dânşii ne va mustra pe noi. De vreme ce şi pe Lazăr bogatul l-a văzut, şi Lazăr nimic nu a zis către el, iar Avraam a făcut cuvântul pentru acela. Aşa va fi şi la săraci, carii acum se defăimează de noi. Că nu-i vom vedea atuncea întinzând mâinile cu formă ticăloasă, ci pentru desfătare petrecând, iar noi vom lua forma acelora.

Şi, o, de am fi luat numai forma şi nu - ceea ce este mult mai cumplită: munca. Că nici bogatul acolo nu poftea să se sature de sfărâmituri, ci se ardea şi se muncea cumplit şi a auzit: Ai luat tu înapoi cele bune ale tale în viaţa ta şi Lazăr cele rele. Deci să nu socotim vreun lucru mare pe bogăţie. Că aceasta ne va fi nouă pricinuitoare de muncă, dacă nu vom lua aminte; precum dacă vom lua aminte, şi sărăcia se face nouă adăugire şi de desfătare şi de odihnă. Pentru că şi păcatele le lepădăm, de o vom suferi pe aceea cu mulţumire şi multă îndrăzneală la Dumnezeu vom dobândi.

Deci să nu căutăm totdeauna odihnă, ca să dobândim acolo odihnă, ci ostenelile cele pentru fapta bună să le primim şi cele de prisos să le tăiem, şi nimic mai mult să nu căutăm, ci la săraci toate ale noastre să le cheltuim. Căci care cuvânt de îndreptare vom avea când El ne făgăduieşte nouă Cerul, iar noi nici pâine nu-i dăm Lui. Când El îţi răsare Ţie Soarele şi îţi dă toată slujba zidirii, iar tu nici haină nu-I dai Lui, nici de acoperământ părtaş nu îl faci?

Şi ce zic Soarele şi zidirea? Trupul Său a pus înaintea ta, Sângele cel scump ţi-a dat, iar tu nici un pahar nu I-ai dat!

Dar I-ai dat odată?

Nu este aceasta milă. Că până când ai şi nu ajuţi încă nu ai împlinit toată treaba. De vreme ce şi fecioarele având făcliile, aveau untdelemn, dar nu din destul. Deci trebuia şi dintru ale tale de ai fi dat, nici aşa să nu fii scump. Iar acum dând ale Stăpânului, pentru ce eşti zgârcit? Voiţi să spun pricina acestei nemilostiviri? Din răpire adună averile şi către milostenie sunt pregetători unii ca aceştia. Că cel ce s-a învăţat aşa a câştiga, nu ştie a cheltui, căci cum unul carele este gătit spre răpire va putea să se pună pe sine la rânduiala cea împotrivă. Că cela ce ia cele ale altora, cum va putea să dea altuia cele ale sale? Pentru că câinele cel ce s-a deprins a mânca cărnuri nu mai poate să păzească turma! Pentru aceasta îi şi omoară păstorii pe unii ca aceştia. Care lucru ca să nu pătimim şi noi, să ne depărtăm de acest fel de hrană. Că şi aceştia mânâncă cărnuri, cei ce aduc asupră moartea cea prin foamete. Nu vezi cum toate de obşte ni le-a dat nouă Dumnezeu? Fiindcă deşi a lăsat săraci în bani să fie, şi aceasta o face pentru mângâierea bogaţilor, ca să poată prin milostenia către aceia să se dezbrace de păcate.

Iar tu şi întru aceasta te-ai făcut crud şi nemilostiv. Pentru aceea este arătat că şi întru cele mai mari de ai fi luat această stăpânire, nenumărate morţi ai fi făcut, şi lumina şi viaţa toată o ai fi închis. Care lucru ca să nu se facă, cu nevoie a curmat nesaţiul cel întru acelea.

Iar de vă scârbiţi acestea auzind, cu mult mai vârtos eu văzând acestea făcându-se. Până când tu bogat şi acela sărac va fi? Până seara şi mai mult nu se poate. Că aşa scurtă este viaţa şi toate acum la uşi stau, cât un ceas mic se par a fi toate. Ce îţi este ţie trebuinţă de jitniţă carea să dea pe afară şi de mulţime de slugi şi de iconomi? Pentru ce nu ai nenumăraţi propovăduitori ai milosteniei? Că jitniţa nici un glas nu sloboade, ci şi mulţi tâlhari va trage, iar jitniţele săracilor la însuşi Dumnezeu se vor sui şi dulce vor face viaţa aceasta şi toate păcatele vor dezlega, şi slavă de la Dumnezeu şi cinste de la oameni vor aduce. Pentru ce dar te zavistuieşti pe tine pentru atâtea bunătăţi?

Până când te vei turba spre adunarea banilor[1]. Ce este această turbare a te stăpâni în toate zilele de această cumplită poftă şi niciodată a nu lua saţiu, ci şi decât cei beţi mai cumplit a te afla? Că precum aceia pe cât beau mai mult vinul cel neamestecat, pe atâta mai mult se aprind către sete şi mai cumplit aprind cuptorul - tot astfel şi aceştia dându-se pe sine la tirania poftei banilor, niciodată nu încetează de poftă. Ci pe cât mai mulţi adună, pe atâta mai mult se ridică flacăra şi mai cumplit se aprinde cuptorul. Nu-i vedem pe cei mai înainte de noi, că după ce au cuprins - ca să zic aşa - toată lumea, goi şi pustii s-au răpit din viaţa aceasta, atâta numai dobândind, cât să dea seama acolo şi să se pedepsească pentru toate? Şi avuţiile de multe ori le-au împărţit între dânşii mulţi şi deosebiţi, iar păcatele cele pentru dânsele el numai purtându-le s-a dus, muncile pentru acelea cu mare necaz suferindu-le şi nici o mângâiere de nicăirea putând a afla.

Deci pentru care pricină - spune-mi - cu atâta nebăgare de seamă ne aflăm către mântuirea noastră, şi aşa ne sfătuim pentru sufletul nostru ca şi cum ar fi fost străin şi nu al nostru? Nu auzi pe Hristos zicând: "Ce va da omul schimb pentru sufletul său?" şi iarăşi: "Ce folos este omului, de ar dobândi lumea toată, iar sufletul său îşi va pierde?" Că au doară ai ceva întocmai şi deopotrivă cu acesta? Măcar toată lumea de ai zice, nimic nu zici. Că ce folos este - precum a zis Hristos - de a dobândi toată lumea, iar sufletul a-l pierde, decât care nouă nimic nu este al nostru mai adevărat? Deci pe acesta care este atâta de scump, care astfel iubit trebuia să ne fie nouă, pe acesta aşa să-l trecem cu vederea cât în toate zilele să se rupă, şi uneori de pofta banilor să se cuprindă, iar alte ori de înverşunare să se zgârâie, alte ori de mânie să se ruşineze şi în multe feluri de fiecare patimă să se întindă, şi nici o purtare de grijă pentru dânsul măcar târziu cândva să

1 Din Cuvântul 31 la Facere

o facem? Cine ne va învrednici pe noi de-aceea de iertare, sau ne va izbăvi de munca ce ne zace asupră. Pentru aceea - rogu-vă - până încă avem vreme, să spălăm întinăciunea lui prin bogată milostenie şi să stingem cu aceasta flacăra păcatelor noastre. "Că focul arzător îl va stinge apa - zice - şi cu milosteniile se curăţesc păcatele". Că nimic alt, nimic aşa nu va putea să ne izbăvească pe noi de gheena focului, precum darea cea cu îndestulare a milosteniei, numai de nu o vom face pe ea cu slavă deşartă şi spre fală, ci după legile cele de Domnul, spre a nu dobândi lauda cea de la oameni şi cea de la Stăpânul de obşte al tuturor, ca nu şi cheltuiala să o suferim şi de dobândă să ne lipsim. Că precum de toate celelalte vrăjmăşii este nerobită şi nestricată bogăţia ceea ce se mută în Cer prin mâna săracilor, aşa numai de slava deşartă se strică. Şi ceea ce este aici molia şi viermele la stricarea hainei, aceasta se face slava deşartă la bogăţia ceea ce se adună din milostenie. Pentru aceasta trebuie nu numai să facem milostenie, ci şi să o lucrăm pe ea cu întărire[1].

Dar să vedem şi tăria poruncii acesteia şi câtă putere are milostenia cea bogată, pentru ca cunoscând folosul cel ce se face nouă dintr-însa cu osârdie să o facem pe ea. Că poate atâta este puterea ei, cât nu numai curăţeşte păcatele, ci şi pe singură moartea izgoneşte. Să spun chipul.

Cine milostenie arătând - zice - s-a făcut mai presus de moarte? Că pe toţi îi vedem că au venit sub tirania morţii?

Nu te turbura, iubitule, ci cunoaşte prin însăşi lucrurile cum puterea milosteniei a biruit pe tirania acesteia. A fost o femeie Tavita, care tâlcuindu-se se zice "Căprioară". Aceasta făcea lucru în toate zilele ca să-şi adune ei bogăţia cea din milostenie şi îmbrăca pe văduve şi toată cealaltă îndestulare le da lor. Dar îmbolnăvindu-se ea a murit.

Dar vezi-mi aici - iubitule - cum cele ce au dobândit purtarea de grijă şi şi-au acoperit trupurile de la ea, făcătoarei de bine în vreme îi răsplătesc. Stând împrejurul Apostolului îi arătau hainele şi câte făcea fiind cu dânsele Căprioara şi cereau pe hrănitoare şi lacrimi vărsau şi spre multă milostivire au tras pe Apostolul.

Ce face dar fericitul Petru? Îngenunchind s-a rugat şi întorcându-se către trup a zis: "Tavita, scoală!" Iar ea şi-a deschis ochii săi şi văzând pe Petru a şezut. Şi dându-i ei mâna a ridicat-o pe ea. Şi chemând pe Sfinţi şi pe văduve a dat-o pe ea vie.

Văzut-ai cât s-a făcut răsplătirea facerii de bine celei către văduve şi în viaţa aceasta? Văzut-ai putere a Apostolului, dar mai ales a Stăpânului celui ce lucra întru el?

Că ce atâta a dat aceasta - spune-mi - văduvelor, pe cât acestea i-au răsplătit ei? Le-a dat lor haine şi hrane, dar acestea au întors-o pe ea la viaţă

1 Din Cuvântul 55 la Facere

şi au făcut de a fugit moartea de la dânsa. Iar mai vârtos nu acestea, ci pentru căutarea cea către dânsele, Iubitorul de oameni Stăpânul nostru.

Văzut-aţi putere de doftorie, iubiţilor? Aceasta toţi să ne-o facem nouă. Pentru că nici nu e scumpă, măcar deşi are atâta putere, ci foarte ieftină, şi nici n-are trebuinţă de multă cheltuială. Că mărimea milosteniei nu se judecă întru mulţimea banilor, ci întru oserdia dătătorilor. Pentru aceasta şi cel ce a dat un pahar de apă rece primit s-a făcut, şi văduva ceea ce a pus cei doi bănişori - ca să cunoaştem că Stăpânul tuturor pretutindenea caută socoteală dreaptă. Se poate de multe ori şi puţine având cineva să arate multă îndestularea milosteniei, când va fi sănătoasă oserdia. Şi dimpotrivă se poate şi multe având cineva să se arate mai de jos decât cei ce au puţine, pentru scumpătatea socotelii sale.

Să vărsăm dar - rogu-vă - averile noastre la cei ce au trebuinţă cu îndestulată şi slobodă socoteală, din cele ce Stăpânul ne-a dăruit nouă, şi pe cele date nouă de la Dânsul să le dăm noi iarăşi Lui, ca aşa iarăşi cu multă adăugire să se facă ale noastre. Că atâta este iubirea de dăruire a Lui, cât şi din cele ce a dat Lui luând, nu socoteşte că ia ale Sale, ci cu multă iubire de dăruire se făgăduieşte să ni le răsplătească nouă iarăşi, numai de vom voi noi să arătăm cele de la noi înşine, şi ca şi cum încredinţându-le acestea în Mâna lui Dumnezeu, aşa le vom da săracilor, ştiind că cele ce va primi Mâna Aceluia, nu dă înapoi numai acelea, ci înmulţite pe cele date ni le dăruieşte nouă iarăşi acestea, prin toate arătând iubirea de dăruire a Sa.

Şi ce zic că pe acestea iarăşi le înmulţeşte? Mâna aceea dă nu acestea numai, ci împreună cu acestea şi Împărăţia Cerurilor dăruieşte, şi proslăveşte, şi încununează. Şi dăruieşte bunătăţile cele nenumărate, dacă din cele date de El puţin ceva vom voi să aducem! Că au doară ceva greu şi însărcinător cere de la noi? Cele de prisosit peste trebuinţa noastră voieşte să le facem nouă de nevoie, şi cele ce stau în zadar şi în deşert în jitniţă, acestea voieşte de noi să se împărţească bine, ca luând pricină de aici să ne încununeze strălucit. Că se sileşte şi se sârguieşte şi toate face şi lucrează ca să ne învrednicească pe noi de acelea care El s-a făgăduit. Deci să nu ne lipsim pe noi, rogu-vă, de atâtea bunătăţi. Că dacă cei ce cu pământul se ostenesc şi se trudesc, deşertându-şi jitniţele lor aruncă seminţele în pământ şi cele mai dinainte adunate le risipesc, şi cu bucurie fac aceasta, cu nădejdea de a lua mai multe mângâindu- se pe ei. Că măcar că ştiu că de multe ori şi schimbările văzduhului şi nerodirea pământului şi alte multe întâmplări, sau tabără de lăcuste, sau năvălirile de gândaci au făcut de s-au scăpat de nădejdea lor, însă cu bine nădejdi răpindu-se pe ei, cele adunate în jitniţe le încredinţează în pământ - cu mult mai vârtos noi pe cele ce stau fără de trebuinţă trebuie să le risipim spre hrana săracilor, unde nu este cu putinţă cândva să ne scăpăm de nădejde, nici să ne temem de nenimerirea şi nerodirea pământului. "Risipit-a - zice - dat-a săracilor..." - dar ascultă şi cele de pe urmă - "... dreptatea lui rămâne în veacul veacului!"

O, minunată risipire! În puţină vreme a făcut risipirea, şi în veac pururea petrecător rămâne dreptatea lui. Ce poate fi cândva mai fericit lucru decât acesta? Pentru aceasta - rogu-vă - să tragem la noi înşine dreptatea Lui cea prin milostenie, ca să fie cu cuviinţă a se zice şi pentru noi, că a risipit, a dat săracilor, dreptatea lor rămâne în veacul veacului. Că după ce a zis "risipit-a, dat-a", ca să nu socoteşti că cele risipite s-au prăpădit, pentru aceasta degrab a adaus: "dreptatea lui rămâne în veacul veacului!" Dreptatea celor care au risipit - zice - rămâne nesmintită, împreună cu tot veacul întinzându-se şi niciodată sfârşit luând.

Încă şi hainele dacă nu voieşti să le mânânce moliile[1], dă-le săracilor. Că aceia sunt carii ştiu să scuture bine hainele acestea. Că decât lada ta mai scum şi mai cu întărire este Trupul lui Hristos. Că nici numai nu păzeşte hainele, nici nu le păstrează numai nestricate, ci şi mai strălucite le face. Lada de multe ori împreună cu hainele luându-se, în cea de pe urmă pagubă te-a aruncat, iar pe păzirea aceasta nici moartea nu a putut să o vatăme. Fiindcă n-avem noi trebuinţă aici de uşi şi de zăvoare, nici de slugi privighetoare, nici de altă întărire ca aceasta. Că de toată vrăjmăşia sunt izbăvite precum se cuvine să fie cele ce se află în Ceruri. Acestea nici noi pururea zicând nu lipsim, nici voi auzind nu vă plecaţi. Iar pricina este că suntem de suflet prost şi care cască la cele pământeşti şi se trage pe jos. Iar mai vârtos să nu fie ca pe voi pe toţi să vă osândim pentru răutate, ca şi cum toţi boliţi fără de vindecare. Că deşi cei ce se îmbată de bogăţie îşi astupă urechile către cele ce se grăiesc, dar cei ce vieţuiesc întru sărăcie vor putea lua aminte la cele ce se grăiesc.

De ce zice acestea către cei săraci? Că ei nu au aur nici atâtea haine!

Dar au pâine şi apă rece; au doi bani şi picioare, ca să cerceteze pe cei bolnavi, au limbi şi cuvânt ca să mângâie pe cel ce pătimeşte. Dar au casă şi acoperământ, ca să primească pe cel străin. Că nu atâţia şi atâţia talanţi cerem de la cei săraci. Ci aceştia de la cei bogaţi. Iar de este cineva sărac şi umblă pe la uşile altora, nu se ruşinează Stăpânul nostru a lua şi un ban de la el, ci zice că a luat de la dânsul mai mare decât de la cei ce au pus multe. Câţi din cei ce stau acum ar fi poftit să fi fost în vremea aceea întru carea Hristos cu trup umbla pe pământ, ca să fie părtaşi cu El de vorbă şi masă? Iar acum se poate să se facă aceasta şi să-L chemăm pe El la prânz şi să ospătăm împreună cu El, şi spre mai mare folos. Că din cei ce au ospătat atuncea împreună cu El mulţi au şi pierit, precum a fost Iuda şi alţii ca aceştia. Iar din cei ce-L cheamă acum pe El fiecare în casa sa, şi Îl împărtăşeşte pe El de masă şi de acoperământ, mare blagoslovenie va dobândi. "Că veniţi - zice - blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit şi

1 Din Cuvântul 59 la Sf. Ioan Evanghelistul

Mi-aţi dat de am mâncat; am însetat şi Mi-aţi dat de am băut, strein am fost şi M-aţi primit; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine". Deci ca să auzim cuvintele acestea, să îmbrăcăm pe cel gol, să primim pe cel străin, să hrănim pe cel flămând, să adăpăm pe cel însetat, să cercetăm pe cel bolnav, să vedem pe cel din temniţă, ca să dobândim îndrăzneală şi să luăm iertare a păcatelor şi să ne împărtăşim de bunătăţile acelea ce vor să fie, care covârşesc şi cuvântul şi mintea.

Şi să nu căutăm aici răsplătirea, dacă ne vom face săraci şi lipsiţi[1]. Că al prostimii celei mai de pe urmă lucru este acesta, când este pus înainte Cerul, şi cele mai presus de Cer, să luăm aminte la cele de aici. Deci să nu facem aşa, ci orice va veni asupra noastră din poruncile cele nenădăjduite, noi să ne ţinem de Dumnezeu totdeauna şi să ne plecăm fericitului Pavel şi lădiţă a săracilor să facem în casă şi să se pună lângă locul în care stai rugându-te. Şi de câte ori vei intra să te rogi, pune întâi milostenie şi atuncea înalţă rugăciunea. Şi precum nu vei voi cu mâini nespălate să te rogi, aşa nici fără de milostenie. Că decât a fi atârnată Evanghelia lângă pat nu este mai de jos a se afla milostenia. Că de vei atârna Evanghelia nimic făcând, nimic atâta nu te vei folosi. Iară lădiţa aceasta având-o, ai armă asupra diavolului, rugăciunea cu aripi o face, casa Sfântă o lucrezi, hrane ale Împăratului păstrând. Pentru aceasta şi lângă pat să fie pusă lădiţa, şi fără de nălucire va fi noaptea. Numai nimic din nedreptate să nu se pună acolo. Că milostenie este lucrul acesta, iar milostenie din cruzime nu este cu putinţă să răsară cândva.

Voiţi să vă spun şi pricinile din care trebuie să puneţi, ca şi cu aceasta să fac uşoară adunarea aceasta?

Cel lucrător cu mâinile adică cizmarul, sau curelarul, sau căldărarul, sau ori care alt meşter, când va vinde ceva din cele ce sunt ale meşteşugului său, să dea lui Dumnezeu pârgă a preţului, să pună puţină parte acolo şi să împartă cu Dumnezeu din cea mai mică parte. Nu cer ceva mare, ci atâta pe cât Iudeii cei ce sunt prunci şi plini de nenumărate răutăţi, atâta să punem noi cei ce aşteptăm Cerul. Acestea le zic nu oprind sau legiuind a pune mai mult, ci poftindu-vă nu mai puţin decât a zecea parte să puneţi. Şi aceasta nu numai când vinzi, ci şi când cumperi să faci. Pe această pravilă şi cei ce au ţarini să o păzească întru venituri, pe aceasta toţi cei ce adună venituri drepte. Căci către cei ce cer dobânzi nici un cuvânt nu-mi este mie, nici către ostaşii cei se nedreptăţesc pe alţii şi neguţătoresc nevoile străine. Că nimic de acolo nu voieşte să primească Dumnezeu, ci către cei ce adună averi din drepte osteneli zic acestea.

Dacă ne vom deprinde întru acest fel de obicei, ne vom împunge de ştiinţa gândului dacă de-aici înainte vreodată vom lăsa această pravilă.

1 **Cuvântul 43 la Epistola a II-a către Corinteni**

Şi nici greu de-acia nu vom socoti lucrul, şi câte puţin la cele mari vom veni şi deprinzându-ne a defăima banii şi rădăcina răutăţilor smulgându-o, şi viaţa cea de aici cu slobozenie vom petrece, şi viaţa ce va să fie o vom dobândi, pe carea fie ca noi toţi să o dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună. Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin

Cuvântul 38
Pentru milostenie (II)

Precum nimeni nu zideşte în cetate ce va să cadă, aşa nici noi în lumea aceasta să nu zădim. Că va cădea după puţin şi toate vor pieri. Ci să ne silim să dobândim bunătăţile cele ce vor să fie.

Că spune-mi: Dacă ar fi zis cineva[1] că după un an va cădea această cetate, iar cutare cetate nu va cădea, oare ai fi zidit în cetatea aceea ce va să cadă? Nicidecum!

Şi ce zic că lumea aceasta va să cadă? Mai înainte de căderea ei noi vom pieri şi cumplite vom pătimi şi o vom lăsa pe ea. Pentru ce zidim pe nisip? Să zidim pe piatră. Că orice va veni asupră nestricată stă zidirea aceasta, nimic nu va putea să o surpe pe ea. Şi cu cuviinţă. Că de toate vrăjmăşiile cele de acest fel necălcat este locul acela, precum cel de aici este călcat. Că şi cutremure şi focuri sau năpădire de războaie şi vii fiind noi ne-a lipsit de această zidire, iar de multe ori şi împreună cu ea ne-a prăpădit. Şi când ea va sta, atuncea pe noi sau boală ne-a dus de aici degrab, sau stând noi nu ne-a lăsat să ne îndulcim de ea bine. Căci carea dulceaţă este, unde sunt boli şi năpăstuiri şi zavistii şi vrăjmăşuiri?

Sau şi de nu va fi nimic dintru acestea care să supere, dar de multe ori neavând copii, ne scârbim, ne mâhnim, neavând cui să lăsăm casele şi celelalte toate; şi ne necăjim de-acia, ca cei ce ne ostenim pentru alţii. Iar de multe ori şi la vrăjmaşi a venit soarta, nu numai după ce am murit noi, ci şi vii fiind.

Deci ce lucru este mai ticălos decât a se osteni pentru vrăjmaşi, şi pentru ca aceia să se odihnească ei să adune păcate?

Şi la aceasta multe pilde se văd în cetăţi. Şi tac ca să nu scârbesc pe cei ce s-au lipsit. Pentru că aş fi zis anume şi pe unii dintr-înşii, şi multe povestiri aveam să spun şi multe ca să vă arăt vouă, care au luat stăpâni pe vrăjmaşii celor ce s-au ostenit la dânsele. Şi nu numai case ci şi robi şi toată moştenirea de multe ori a căzut la vrăjmaşi. Că astfel sunt cele omeneşti.

Dar în Ceruri nu este a ne teme de nimic dintru acestea, adică nu cumva după ce a murit acesta altul va veni adică vrăjmaşul şi va lua

1 Din Cuvântul 32 către Evrei

moştenirea. Că nici moarte nu este acolo, nici vrăjmăşie, nici vrăjmăşie; numai singure Corturile sfinţilor sunt! Iar între Sfinţii aceia este veselie, bucurie, desfătare, că glas de bucurie - zice - este în Corturile Dreptţilor. Veşnice sunt, neavând sfârşit; acestea nu cad de vreme, nu-i schimbă pe stăpâni, ci stau în floare pururea petrecătoare. Şi cu cuviinţă. Că nu este ceva stricăcios, nici muritor acolo, ci toate sunt nemuritoare şi nestricăcioase.

Deci la această zidire să deşertăm banii. Nu avem noi trebuinţă de teslari, nici de lucrători. Mâinile săracilor zidesc nişte case ca acestea, şchiopii, orbii, betegii. Aceştia zidesc casele acelea. Şi să nu te minunezi, de vreme ce şi împărăţie ne pricinuiesc nouă aceştia şi îndrăzneală ne dau către Dumnezeu. Pentru că milostenia este un meşteşug prea bun şi apărătoare celor ce o lucrează pe ea. Că este prietenă lui Dumnezeu şi stă aproape de El, pentru carii va voi, cu lesnire cerând Darul, numai de nu se va nedreptăţi de noi; iar se nedreptăţeşte, când o facem pe ea din răpire.

Că de va fi curată, multă îndrăzneală dă celor ce o trimit pe ea sus. Atâta este puterea ei cât şi pentru cei greşiţi se roagă, şi pentru cei păcătoşi. Aceasta rupe legăturile, risipeşte întunericul, stinge focul, omoară viermele, goneşte scrâşnirea dinţilor. Acesteia cu multă slobozenie i se deschid porţile Cerurilor. Şi precum intrând vreo împărătească nimeni din păzitorii rânduiţi la uşi nu va îndrăzni să o cerceteze cine este, şi de unde, ci toţi o primesc îndată, tot astfel şi pe milostenie. Că împărătească este cu adevărat, făcând pe oameni asemenea cu Dumnezeu. Că "fiţi milostivi - zice - precum Tatăl vostru cel Ceresc este milostiv". Cu aripi este şi uşoară, aripi de aur având, zburare având care foarte veseleşte pe Îngeri. Acolo - zice - aripile porumbiţei sunt cu argint poleite şi între umbrele ei cu străluciri de aur. Zboară ca o porumbiţă de aur şi vie, căutătură dulce având şi ochi blând. Nimic decât ochiul acela nu este mai bun. Frumos este şi păunul, ci către aceea este cioacă, atâta de frumoasă şi minunată este pasărea aceasta. Sus caută totdeauna, de multă slavă a lui Dumnezeu este înconjurată. Fecioară este având aripi de aur, cu bună rânduială strânsă, având faţă albă şi blândă; cu aripi este şi uşoară, stând lângă Scaunul cel Împărătesc. Când ne judecăm fără veste zboară şi se arată şi ne scoate din muncă acoperindu-ne cu aripile ei.

Pe aceasta o voieşte Dumnezeu mai mult decât pe jertfe. Multe vorbeşte pentru dânsa, astfel o iubeşte pe ea. "Pe văduvă şi pe sărman şi pe sărac - zice - va primi".

De la dânsa iubeşte a se numi Dumnezeu. "Îndurat şi Milostiv este Domnul - zice David - îndelung răbdător şi mult - Milostiv şi adevărat"; şi altul iarăşi: "Mila lui Dumnezeu peste tot pământul!".

Aceasta a mântuit neamul omenesc. Că de nu ne-ar fi miluit pe noi Dumnezeu, toate s-ar fi prăpădit.

Aceasta vrăjmaşi fiind noi, ne-a împăcat.

Aceasta bunătăţile cele nemuritoare a lucrat.

Aceasta pe Fiul lui Dumnezeu L-a plecat să se facă rob şi să Se deşarte pe Sine.

Pe aceasta să o râvnim şi să-i urmăm, iubiţilor, prin carea ne-am mântuit.

Pe aceasta să o iubim, pe aceasta mai mult decât banii să o alegem şi să o cinstim şi fără de bani să avem suflet milostiv. Nimic aşa nu este semn închipuitor şi adeveritor al Creştinului, precum milostenia. De nimic aşa şi cei necredincioşi şi toţi se minunează, precum când miluim. Că de multe ori şi noi avem trebuinţă de mila aceasta şi în toate zilele zicem către Dumnezeu: "După mare mila Ta miluieşte-ne pe noi!". Mai întâi noi să începem, iar mai vârtos nu noi începem mai întâi, că El mai înainte a arătat mila Sa cea către noi. Ci, o, iubiţilor, măcar pe urmă să urmăm. Că dacă oamenii pe cel milostiv, măcar nenumărate păcate de ar fi făcut, îl miluiesc, cu mult mai vârtos pe Dumnezeu. Ascultă pe Proorocul zicând: "Iar eu ca un măslin roditor în casa Domnului Dumnezeu".

Astfel să ne facem, ca un măslin să ne facem, despre toate părţile să fim încărcaţi cu poruncile. Că nu este de ajuns a fi ca un măslin, ci şi roditor. Că sunt unii, carii miluind dau puţine, sau în tot anul o dată, sau în fiecare săptămână, sau ceva ce se întâmplă întind. Aceştia măslini sunt cu adevărat, dar nu roditori, ci şi uscaţi. Deoarece pentru că miluiesc, sunt măslini; dar pentru că nu bogat şi din destul, nu sunt măslini roditori. Ci noi să ne facem roditori.

Ceea ce de multe ori am zis, zic şi acum: Nu de la măsura celor ce se dau se arată mărimea milosteniei, ci de la voinţa celui ce dă. Ştiţi cele ale văduvei. Bine este a aduce totdeauna această pildă, ca nici săracul să nu se deznădăjduiască pe sine, căutând la ceea ce a pus doi bănişori. Au adus unii şi peri (păr) când se făcea Biserica (în Vechiul Testament) şi nici aceştia nu au fost lepădaţi. Iar dacă având aur, aduceau peri, erau blestemaţi. Iar dacă numai aceasta având, aceasta aduceau, erau primiţi.

Pentru aceasta s-a prihănit şi Cain, nu pentru că a adus rele, ci pentru că din cele ce avea a adus cele mai rele. "Că blestemat este care - zice - are parte bărbătească şi jertfeşte lui Dumnezeu ce este stricat". Nu a zis de obşte şi pentru toţi, ci cel ce are - zice - şi se scumpeşte.

Deci dacă cineva nu are, este izbăvit de vină, iar mai vârtos are plată. Că ce este mai simplu decât cei doi bănişori şi mai de nimic decât perii? Şi ce este mai simplu decât un pumn de făină, însă acestea au sporit şi au fost cinstite deopotrivă cu viţeii şi cu aurul. Că după ceea ce are cineva este bine primit, nu după ceea ce nu are. Şi "pe cât are mâna ta - zice - fă bine!".

Pentru aceasta să deşertăm cu oserdie avuţiile la săraci. Măcar puţine de vor fi, aceeaşi plată vom lua cu cei ce dau cele mai multe, iar mai vârtos mai mult decât cei ce dau nenumăraţi talanţi.

Dacă acestea vom face, vom dobândi vistieriile cele nespuse ale lui Dumnezeu. Că să auzim ce zice Îngerul lui Dumnezeu şi către Cornelie:

"Rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu".

Vezi pereche prea bună? Atuncea suntem auziţi[1], când şi noi auzim pe săracii cei ce vin. Cela ce îşi astupă urechile sale ca să nu audă pe cel sărac, rugăciunea lui - zice, nu o va auzi Dumnezeu!". "Fericit cel ce se uită spre săracul şi mişelul; în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul!" Şi nu alta este aceasta, fără numai ziua aceea carea se face rea celor păcătoşi.

Cine este cel ce se uită?

Cel ce socoteşte ce este săracul, cel ce înţelege necazul lui. Pentru că cel ce înţelege necazul lui, negreşit şi îndată îl va milui pe el. Când vei vedea sărac, să nu-l treci, ci îndată socoteşte cine ai fi fost, dacă tu ai fi fost acela, ce nu ai fi voit să facă toţi?

Cel ce se uită - zice - socoteşte că asemenea ca tine este slobod, şi se împărtăşeşte de aceeaşi blagorodie cu tine şi toate le are de obşte cu tine. Ci pe acesta ce nu este cu nimic mai jos decât tine, de multe ori nici întocmai cu câinii tăi nu-l faci. Că aceia se satură de pâine, iar acesta de multe ori s-a culcat flămând; şi cel slobod decât robii tăi s-a făcut mai necinstit.

Ci aceia ne împlinesc nouă slujba, zice.

Şi care este aceasta, spune-mi? Că îţi slujesc ţie bine? Dar de îl voi arăta şi pe acesta că îţi împlineşte ţie slujbă cu mult mai mare decât a acelora, ce vei zice? Pentru că va sta lângă tine în ziua Judecăţii şi te va izbăvi de foc. Ce lucru ca acesta îţi fac ţie toţi robii? Când a murit Tavita, cine a înviat-o pe ea? Robii stând împrejur, sau săracii? Iar tu nici pe cel slobod nu voieşti să-l faci întocmai cu robii. Mult este gerul şi stă aruncat jos săracul îmbrăcat cu zdrenţe, murind de frig, clănţănind cu dinţii, carele şi cu vederea şi cu aşezarea este de ajuns să te îndemne; iar tu încălzit şi beat îl treci. Cum te rogi lui Dumnezeu când eşti în nevoie să te izbăvească? Iar de multe ori şi aceasta zici: "Eu de aş fi fost şi aş fi luat pe vreunul ce a greşit multe, l-aş fi slobozit pe el, şi Dumnezeu nu îl sloboade?" Să nu zici aceasta. Că tu pe cel ce nu ţi-a greşit ţie nimic, pe care poţi să-l izbăveşti, pe acesta îl treci cu vederea. Iar dacă pe unul ca acesta tu îl treci cu vederea, cum Dumnezeu pe tine cel ce-I greşeşti Lui, te va slobozi? Oare nu sunt acestea vrednice de gheena?

Şi ce este de mirare? Trup de multe ori mort şi nesimţitor care nu mai simte cinstea, cu haine nenumărate şi de multe feluri şi de fir îl îmbraci; iar pe cel ce pătimeşte usturime şi se zdrobeşte şi se munceşte şi se topeşte de foame şi de ger îl treci cu vederea, şi mai mult har faci slavei celei deşarte decât fricii lui Dumnezeu!

Şi, o, de ar fi până aici. Dar îndată prihăniri asupra celui ce vine: Pentru ce nu lucrează - zice - pentru ce se hrăneşte în zadar?

1 Din Cuvântul 11 la Epistola către Evrei

Spune-mi: Dar tu lucrând ai cele ce ai, au nu luându-le moştenire părintească? Iar dacă şi lucrezi, pentru aceasta împutezi altuia? Nu auzi pe Pavel zicând: "... iar voi nu slăbiţi a face bine"? Că după ce a zis: "Cel ce nu lucrează nici să nu mânânce" a adaus şi aceasta.

Dar este amăgitor, zice.

Ce zici, omule? Pentru o pâine şi o haină îi numeşti amăgitori?

Dar îndată o vinde pe ea, zice!

Dar tu toate ale tale bine le ocârmuieşti? Sau ce? Toţi pentru nelucrare sunt săraci? Nimeni pentru sfărâmările de corăbii? Nimeni pentru judecăţi? Nimeni pentru furtişag? Nimeni pentru primejdii, boli? Nimeni pentru altă întâmplare? Ci de vom auzi pe cineva unele ca acestea tânguindu-se şi tare strigând, gol căutând la Cer, neras şi îmbrăcat cu haine sparte, îndată îl numim înşelător, amăgitor, prefăcut şi făţarnic. Nu te ruşinezi? Pe cine numeşti amăgitor? Nu-i da nimic, dar nu-l prihăni pe bărbat!

Dar are - zice - şi se preface.

Aceasta este prihănire a ta, nu a aceluia. Ştie că are a face către cruzi, către fiare mai vârtos decât către oameni, şi cum că măcar de va şi grăi cuvânt jalnic, pe nimeni nu va trage; şi pentru aceasta este silit să pună împrejurul lui şi formă mai jalnică, ca să-ţi moaie sufletul tău. De vom vedea pe cineva venind cu formă slobodă: "Acesta este amăgitor ! - zice, - şi ca să se pară din blagorodnici, vine aşa". De vom vedea cu forma cea împotrivă, şi pe acesta îl prihănim. Ce vom face dar? O, cruzime! O, nemilostivire!

Dar pentru care pricină - zice - îşi dezgolesc mădulările cele cinstite? Pentru tine! De am fi fost milostivi, nu aveau ei trebuinţă de meşteşugurile acestea. De ne-ar fi aplecat ei din apropierea cea dintâi, nu ar fi meşteşugit atâtea. Cine este atâta de ticălos, cât să voiască atâta să strige, cât să voiască să facă necuviinţă, cât să voiască să se tânguiască în public cu muierea goală, cu copiii să se presare cu cenuşă?

Decât care sărăcie nu sunt acestea mai rele? Dar pentru acestea nu numai nu se miluiesc, ci şi se prihănesc de noi!

Încă dar ne vom mâhni, că rugându-ne lui Dumnezeu, nu suntem ascultaţi?

Încă dar ne vom scârbi că nu-L plecăm rugându-ne? Nu ne cutremurăm, o, iubiţilor?

Ci de multe ori am dat, zice!

Dar tu nu mânânci totdeauna?

Dar pe copiii carii de multe ori cer şi îi goneşti?

O, neruşinare! Pe sărac îl numeşti neruşinat? Tu răpind, nu eşti neruşinat, iar acela pentru pâine plângând este neruşinat? Nu socoteşti câtă este nevoia pântecelui? Au nu toate pentru aceasta faci? Au nu pentru aceasta te leneveşti de cele Duhovniceşti? Au nu zace înainte Cer şi Împărăţia Cerurilor? Iar tu temându-te de tirania aceluia, toate le suferi şi pe acela nu-l defaimi? Aceasta este neruşinare! Oare nu vezi bătrâni betegi?

Ci, o, bârfeală! Cutare - zice - atâţia galbeni dă împrumut, şi cere!

Povesteşti basme şi bârfeli a copiilor celor mici. Că aceia astfel de basme aud totdeauna de la doică. Nu mă plec, nu cred, să nu fie! Dă cineva împrumut şi fiind întru îndestulare cere? Pentru care pricină, spune-mi? Şi ce este mai urât decât a cere? Mai bine este a muri decât a cere.

Până când suntem nemilostivi? Dar ce, toţi dau împrumut? Toţi sunt amăgitori, nimeni nu este cu adevărat sărac?

Adevărat - zice - sunt mulţi!

Pentru ce dar nu ajuţi acelora, de vreme ce eşti cercător cu amănuntul al vieţii lor?

Pricinuire şi scornire sunt acestea. "Tot celuia ce cere de la tine dă-i, şi pe cel ce voieşte să se împrumute de la tine, nu îl întoarce!" Întinde mâna ta, să nu fie zgârcită. Nu ne-am pus cercetători ai vieţii lor, pentru că aşa pe nimeni nu vom milui. Pentru ce când te rogi lui Dumnezeu zici: "Nu pomeni păcatele mele"? Pentru aceea şi foarte păcătos de este acela, aceasta socoteşte şi la dânsul şi nu pomeni păcatele lui. A iubirii de oameni este vremea nu a cercetării celei cu de-amănuntul; a milei, nu a socotelii! Să se hrănească voieşte. De voieşte, dă-i. De nu voieşti, trimite-l, nemirându-te pentru ce este ticălos şi mişel. Pentru ce nici tu nu miluieşti, şi pe cei ce voiesc îi întorci? Căci când cutare va auzi de la tine, că acesta este amăgitor, că acela este făţarnic, că acela împrumută; nici acestora nu dă, nici acelora. Că pe toţi îi presupune că sunt întru acest fel. Că ştiţi că pe cele rele cu lesnire le presupunem, iar pe cele bune nu aşa. Să fim milostivi, nu cum s-ar întâmpla, ci precum este Tatăl nostru cel Ceresc, El şi preacurvari şi curvari şi fermecători hrăneşte.

Şi ce zic pe cel ce are tot felul de răutate? Că întru atâta lume nevoie este să fie mulţi şi de acest fel, însă pe toţi îi hrăneşte, pe toţi îi îmbracă. Nimeni cândva n-a pierit de foame, afară numai dacă cineva de voie.

Aşa să ne facem îndurători. de se va ruga şi este în nevoie, ajută-i. Iar acum întru atâta nesocoteală am venit, cât nu numai la săracii cei ce umblă pe uliţe facem aceasta, ci şi la monahi. Cutare este amăgitor, zice. Oare nu aceasta ziceam mai înainte, că de vom da tuturor fără de deosebire, totdeauna vom milui; iar de vom începe să cercetăm, niciodată nu vom milui? Ce zici? Ca să ia o pâine este amăgitor? De cere talanţi de aur şi de argint, sau haine scumpe, sau robi, sau altceva ca de acest fel cu cuviinţă îl va zice cineva pe acesta amăgitor. Iar dacă nimic dintru acestea, ci hrană şi acoperământ - care sunt ale filosofiei - oare pentru aceasta este amăgitor, spune-mi?

Să încetăm de această necuviincioasă iubire de iscodire, satanică, pierzătoare! Că de se zice pe sine că este numărat în clerul Bisericesc, sau se numeşte pe sine Preot, cearcă, iscodeşte! Că nu este acolo comunicaţia fără de cercare neprimejdioasă. Că pentru mari lucruri este primejdia. Iar de are trebuinţă de hrană, nimic nu cerca. Că nu iei, ci dai. Cearcă - de voieşti - cum arăta Avraam iubirea de streini către toţi cei ce veneau. De ar fi fost

iscoditor către cei ce alergau la el, nu ar fi primit oaspeţi pe Îngeri! Că poate nesocotindu-i pe ei că sunt Îngeri, împreună cu ceilalţi şi pe aceştia i-ar fi gonit. Ci fiindcă pe toţi îi primea, a primit şi Îngeri! Că au doară pentru viaţa celor ce iau îţi dă ţie Dumnezeu plata? Ci pentru voinţa ta, pentru iubirea de dare a ta, pentru iubirea de oameni cea multă, pentru bunătate. Aceasta să fie la tine şi de vei dobândi toate bunătăţile.

Deci[1] să nu ne amăgim pe noi înşine, ci purtând grija de mântuirea noastră să tăiem rădăcina tuturor răutăţilor, care este iubirea de argint. Că de vom tăia rădăcina aceasta şi din adânc o vom smulge pe ea mai cu lesnire le vom birui pe ramuri. Căci turnul răutăţilor şi vârful - ca să zic aşa - al păcatelor este turbarea banilor, pe care de vom voi să o biruim, nimic nu ne opreşte şi de această turbare să ne izbăvim, şi împreună cu dânsa să smulgem şi să tăiem toate celelalte pierzătoare patimi.

Că şi cu carii ochi vom vedea pe Judecătorul defăimând Porunca Lui cea atâta de lesnicioasă? Că oare îndemn ca toate cele ce aveţi să aruncaţi? Îndulceşte-te de toată odihna şi împlinindu-ţi trebuinţa ta, pe cele de prisosit şi care stau în zadar, fă-le de nevoie, şi celor ce se chinuiesc de foame şi îngheaţă de ger acestora împărţeşte-le, şi prin mâna acestora trimite-le în patria ta, pe care după puţin o vei lua. Pentru că aceştia mai vârtos vor putea să-ţi folosească la mutarea acolo, ca după ce vei merge acolo să afli pe toate gata şi să dobândeşti acolo mai multă îndestulare, văzându-le pe acestea de cei ce le-au dus, iar mai vârtos de iubirea de oameni a lui Dumnezeu înmulţite.

Oare osteneală are lucrul acesta? Au doară grijă şi supărare? Nu-ţi este trebuinţă de dobitoace pentru ducerea acolo, nici de păzitor, nici de altceva ca de acest fel. Pentru că nici tâlhar, nici fur nu umblă pe calea aceea, ca să vatăme cele ce se trimit de tine, ci cele ce vei pune în mâinile săracilor, pe acestea le vei pune în jitniţă întărită, adică în Mâna lui Dumnezeu. Că aceasta va da întreagă şi pe păzirea acestora, şi când te vei întoarce în patria ta, împreună cu darea înapoi acelora şi te va lăuda şi te va încununa şi întru toată îndestularea şi odihna te va aşeza.

Deci să vărsăm - rogu-vă - cele ce se păstrează în pântecele săracilor şi să semănăm până când este vreme, ca în vremea cea cuviincioasă să secerăm şi nelăsând vremea aceasta bună, mai pe urmă fără de folos să ne căim.

Că oare pentru aceasta ţi-a dăruit ţie mai multe Iubitorul de oameni Stăpân, ca numai la trebuinţa ta să cheltuieşti cele date şi celelalte să le închizi în jitniţe şi în lăzi? Nu pentru aceasta, ci ca după sfătuirea Apostolică, în dorinţa ta să împlinească lipsa celorlalţi.

1 Din Cuvântul 20 la Facere

Tu poate şi peste trebuinţă te desfătezi şi întru desfătare şi întru haine şi în cealaltă pohfală mult argint întrebuinţând, până la slugi şi la dobitoace întrebuinţându-l pe el - iar săracul nimic dintru acestea nu cere de la tine, fără numai să-i mângâi foamea şi să-i dai trebuinţa cea de nevoie şi hrana cea din toate zilele, ca să trăiască şi să nu piară. Şi nici aceasta nu suferi să faci, nici nu socoteşti că de multe ori de năprasnă răpindu-te toate cele adunate aici le laşi, şi uneori la vrăjmaşi şi la pizmaşi acestea se mută. Iar tu toate păcatele, din care aceştia îi aduni, luându-le cu tine te duci. Ce vei zice în ziua aceea înfricoşată? Ce răspuns vei da care cu atâta lenevire ţi-ai iconomisit cele pentru mântuirea ta? Pentru aceasta pleacă-te mie şi până ce ai vreme împărţeşte săracilor banii cei de prisosit. "Că faceţi-vă prieteni - zice - din mamona nedreptăţii"[1].

Deci să ascultăm, că Stăpânească poruncă este şi cele de prisosit ale bogăţiei să le risipim la săraci. Să facem milostenie până când suntem stăpâni. Că aceasta este a face prieteni din mamona. Să deşertăm banii la săraci, ca să deşertăm focul cel veşnic, ca să-l stingem pe el, ca să avem îndrăzneală acolo, că acolo nu aceştia sunt carii ne primesc pe noi, ci lucrul nostru.

Căci cum nu simplu aceasta, a fi anume aceştia prieteni nouă, poate să ne mântuiască, este cu putinţă a o cunoaşte aceasta din adăugire. Că pentru ce nu a zis: Faceţi-vă vouă prieteni ca să vă primească pe voi în corturile lor cele veşnice, ci a adaus şi chipul: pentru că zicând: "din mamona nedreptăţii" a arătat că din bani trebuie să-i facem prieteni pe aceştia, însemnând, că nu singur prieteşugul ne va apăra pe noi, de nu vom avea lucruri bune,de nu vom deşerta cu dreptate bogăţia ceea ce s-a adunat cu nedreptate.

Cuvântul acesta al nostru pentru milostenie nu se potriveşte numai către cei bogaţi, ci şi către cei săraci măcar de va fi cineva carele să se hrănească din cerut şi către acela este cuvântul acesta. Că nu este nimeni, nu este atâta de sărac, măcar foarte sărac de ar fi, cât doi bănişori să nu aibă. Căci se poate şi din puţine dând puţine, să întreacă pe cei ce au multe şi dau mai multe. Precum şi văduva aceea. Că nu după măsura celor ce se dau, ci după puterea şi voinţa celor ce dau se judecă mărimea milosteniei. Pentru aceasta pretutindenea de voinţă ne este nouă trebuinţă, pretutindeni de dragostea cea către Dumnezeu. Dacă cu aceasta toate vom face, măcar deşi mici având mici vom da, nu îşi va întoarce Dumnezeu faţa Sa, ci le va primi ca nişte mari şi minunate. Că la voinţă nu la cele ce se dau ia aminte. Şi de o va vedea pe aceea că este mare, la aceea pune hotărârile şi judecăţile.

1 Din Cuvântul 1 către Evrei

Aşadar, nici bogatul să nu cugete înalt[1], nici săracul să nu cadă cu sufletul fiindcă a dat puţine. Că de multe ori acesta a dat mai multe decât celălalt. Deci nu trebuie a ne ticăloşi noi pentru sărăcie. Că lesnicioasă ne face nouă pe milostenie. Că cel ce are multe, şi pentru mândrie şi pentru pofta cea mai multă se ţine de avuţii. Iar cel ce are puţine, de amândouă tiraniile acestea s-a izbăvit. Pentru aceasta şi mai multe pricini află de a face bine. Pentru că şi în temniţă acesta va merge cu lesnire şi pe cei bolnavi va cerceta, şi pahar de apă rece va da. Iar acela nu va primi nimic dintru acestea să facă, pentru că se umflă de bogăţie şi se trufeşte. Deci să nu te mâhneşti pentru sărăcie. Că şi pe neguţătoria Cerurilor mai lesnicioasă ţie o face sărăcia. Şi măcar nimic de nu ai, dar ai suflet care împreună pătimeşte şi se mâhneşte; şi pentru aceasta ţi se va păstra ţie plată. Pentru aceasta şi Pavel a poruncit să plângem împreună cu cei ce plâng, şi cu cei legaţi să fim ca şi cum am fi împreună legaţi. Că nu numai celor ce plâng le aduce oarecare mângâiere aceea: anume de a fi mulţi cei ce împreună cu dânşii se scârbesc - ci şi celor ce sunt în alte nevoi. Că uneori cuvântul mângâierii nu mai puţin decât banii poate să ridice pe cel ostenit şi căzut. Că pentru aceasta Dumnezeu a poruncit şi bani să se dea celor lipsiţi, nu numai ca să vindece sărăcia acelora, ci şi ca pe noi să ne înveţe să pătimim împreună şi să ne mâhnim cu nevoile vecinului. Pentru aceasta şi iubitorul de argint este urât, nu numai că trece cu vederea pe cei ce sunt întru sărăcie, ci şi pentru că el se întărâtă spre multă cruzime şi nemilostivire. Precum şi cel ce trece cu vederea banii pentru săraci, şi pentru aceasta este poftit, pentru că se face milostiv şi iubitor de oameni. Încă şi Hristos când fericeşte pe cei milostivi, nu numai pe cei ce miluiesc prin bani, ci şi pe cei ce fac aceasta cu voinţa îi fericeşte şi îi laudă.

Deci pe aceasta să o avem gata spre milă şi toate bunătăţile vor urma. Că cel ce are minte iubitoare de oameni şi milostivă, măcar bani de va avea, îi va da; măcar în nevoie de va vedea pe cineva, va plânge şi se va tângui; măcar pe vreun nedreptăţit le va întâmpina, îl va apăra; măcar de ispite supărat de va vedea pe cineva, îi va da mână de ajutor. Că pe comoara bunătăţilor având- o - adică pe sufletul cel iubitor de oameni şi milostiv, toate de acolo vor izvorî cele pentru ajutorul fraţilor, şi toate plăţile cele de la Dumnezeu le va dobândi.

Deci ca să dobândim şi noi acestea, mai nainte de toate să ne facem sufletul blând. Că aşa şi aici fiind, nenumărate bunătăţi vom lucra, şi cununile cele ce vor să fie vom dobândi.

Pe care fie ca noi toţi să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

1 Din Cuvântul 19 către Romani

Cuvântul 39
Pentru milostenie (III)

Vrând dumnezeiescul Apostol[1] să arate că totdeauna trebuie să fim milostivi şi să avem milostenia ca pe o haină pururea cu noi, a zis: "Îmbrăcaţi-vă, ca nişte aleşi ai lui Dumnezeu Sfinţi şi iubiţi, întru milostivirile îndurărilor". Şi vezi că n-a zis simplu "milostenie", ci milostivirile îndurărilor, ca să urmăm unei dragoste fireşti. Dar noi cele împotrivă facem. Şi de va veni cineva cerând un ban, îl ocărâm, îl probozim, îl numim amăgitor.

Nu te cutremuri, o, omule, nu te ruşinezi, amăgitor numindu-l pentru o pâine? Iar dacă şi amăgire face acesta, pentru aceasta şi a fi miluit are dreptate, că atâta se strâmtorează de foame, cât să se îmbrace şi cu astfel de mască. Şi aceasta este vină a cruzimei noastre. Că de vreme ce nu suferim a da cu lesnire, sunt siliţi a afla nenumărate meşteşuguri ca să amăgească nemilostivirea noastră şi să moaie asprimea.

Şi alta, de cerea argint şi aur, avea cuvânt presupusul tău. Iar dacă vine la tine pentru hrana cea de nevoie, ce filosofezi fără de vreme şi cercetezi de prisosit, pentru nelucrare şi lene împutându-i. Că de se cuvine a zice acestea, nu altora, ci nouă înşine trebuie să le zicem.

Deci când te apropii la Dumnezeu să ceri iertare greşelilor, atuncea adu-ţi aminte de cuvintele acestea, şi vei cunoaşte că mai cu dreptate tu le vei auzi acestea de la Dumnezeu, decât săracul de la tine. Însă niciodată nu a zis Dumnezeu cuvintele acestea către tine, adică: Depărtează-te că eşti amăgitor, în Biserică adeseori intrând şi Legile Mele auzind, iar în târg şi aurul şi pofta şi prieteşugul, şi toate în scurt cinstindu-le mai mult decât Poruncile Mele. Şi acum te faci smerit, iar după rugăciune şi obraznic, şi crud, şi nemilostiv. Du-te dar de aici, şi să nu mai vii la Mine! Pentru că acestea şi cele mai multe decât acestea eram vrednici de a auzi, însă niciodată nimic ca de acest fel nu ne-a împutat, ci şi îndelung rabdă, şi toate cele de la Dânsul le plineşte, şi mai multe decât cele ce cerem le dă.

Deci acestea socotindu-le, să dezlegăm sărăcia celor lipsiţi, şi de vor face şi amăgire, să nu cercetăm cu de-amănuntul. Că de acest fel de

1 Din Cuvântul 14 către Romani

mântuire de cea cu iertare, de cea cu iubire de oameni, de cea cu multă milă, şi noi avem trebuinţă. Că nu este cu putinţă, nu este, de se vor cerceta lucrurile noastre cu de- amănuntul, să ne mântuim cândva, ci nevoie este să ne muncim şi să ne prăpădim toţi.

Prin urmare să nu ne facem altora judecători amari ca să nu ni se ceară şi nouă socotelile cu de-amănuntul. Pentru că avem păcate mai mari decât toată iertarea. Pentru aceasta pe aceia mai mult să-i miluim carii greşesc greşeale nevrednice de iertat, ca şi noi acest fel de milă să ne gătim mai înainte nouă. Măcar că oricât ne vom sili, niciodată nu vom putea să aducem acest fel de iubire de oameni, în ce fel avem noi trebuinţă de la Iubitorul de oameni Dumnezeu. Cum dar nu este cu necuviinţă ca noi cei ce avem trebuinţă de atâtea şi suntem întru atâtea nevoi, să cercetăm cu de-amănuntul pentru soţiile (însoţitorii) noştri şi să facem toate asupra noastră? Că nu atâta pe acela îl arăţi nevrednic de facerea de bine a ta, pe cât pe tine de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Că cel ce face cercetare cu de-amănuntul pentru aproapele său, cu mult mai vârtos va avea pe Dumnezeu făcând aceasta. Deci să nu grăim asupra noastră, ci măcar pentru lenevire, măcar pentru nelucrare de vor veni, noi să le dăm. Că şi noi multe greşim pentru lenevire, iar mai vârtos toate pentru lenevire, şi nu ne pedepseşte îndată Dumnezeu, ci ne dă soroc de pocăinţă, hrănindu-ne în toate zilele, sfătuindu-ne, învăţându- ne, toate celelalte dând, ca şi noi să urmăm acestei mile a Lui.

Să lăsăm dar cruzimea aceasta, să lepădăm sălbăticimea de fiară, fiindcă nouă mai vârtos ne facem bine decât altora. Că acestora argint le dăm, şi pâine, şi haină, iar nouă înşine prea mare slavă ne gătim acolo mai înainte, şi care nu este cu putinţă a o arăta cu cuvântul. Că trupurile nestricăcioase luându-le, ne vom slăvi împreună şi vom împărăţi împreună cu Hristos. Iar acest lucru cât de mare este, de aici vom cunoaşte, iar mai ales luminat de nicăieri nu vom cunoaşte acum.

Dar ca de la bunătăţile cele ce sunt la noi povăţuindu-ne, măcar mică oarecare înţelegere a lui să luăm, pe cât voi putea, mă voi ispiti să arăt ceea ce s-a zis. Că spune-mi: Dacă cineva pe tine fiind bătrân şi întru sărăcie trăind, s-ar fi făgăduit de-odată să te facă tânăr şi să te aducă la floarea vârstei şi să te întocmească mai tare şi mai frumos decât toţi, şi să-ţi dea împărăţie peste tot pământul într-o mie de ani, împărăţie care să aibă pace adâncă, ce nu ai fi voit să faci şi să pătimeşti pentru această făgăduinţă? Iată dar Hristos nu acestea, ci mult mai mari decât acestea se făgăduieşte. Că nici câtă este deosebirea între bătrâneţe şi între tinereţe atâta este deosebirea între stricăciune şi între nestricăciune; nici câtă este despărţirea între împărăţie şi între sărăcie, atâta este între slava ceea ce va să fie şi între cea de acum, ci câtă este între visuri şi între adevăr. Iar mai vârtos nimic încă nu am zis. Că nici este cuvânt vrednic şi de ajuns să arate mărimea deosebirii care este între cele ce vor să fie şi între cele de acum. Iar pentru vreme nici nu este cu putinţă cât de cât a înţelege deosebire. Deoarece cum va putea cineva

să asemene cu cele de acum pe viaţa aceea care nu are sfârşit? Iar pacea aceea se deosebeşte de pacea cea de acum, pe cât se deosebeşte pacea de război şi stricăciunea de nestricăciune; pe cât mărgăritarul cel curat de bulgărele de pământ. Dar mai ales oricâte va zice cineva, nimic nu va putea să arate. Că măcar cu lumina razei de voi asemăna pe frumuseţea trupurilor celor de atuncea, măcar cu fulgerul cel prea luminător, nimic încă nu voi putea zice vrednic de strălucirea aceea.

Deci pentru acestea câţi bani, câte trupuri, iar mai vârtos câte suflete nu se cuvine a da? Iar acum dacă cineva te-ar fi băgat în palaturile împărăteşti, şi ar fi isprăvit ca toţi fiind de faţă să vorbească cu tine împăratul şi să te facă părtaş cu el la masă, te-ai fi zis pe tine că eşti mai fericit decât toţi. Iar în Cer vrând să te sui şi să stai lângă Împăratul tuturor şi să străluceşti ca Îngerii, şi de Slava aceea negrăită să te îndulceşti, te îndoieşti că trebuie să dai bani, fiind cu cuviinţă de trebuia şi de însăşi viaţa a te dezbrăca, să salţi şi să te veseleşti şi să zbori de bucurie. Iar tu ca să iei o boierie care îţi dă ţie pricini de furtişaguri - că nu voi zice eu câştig pe un lucru ca acesta - şi avuţiile le deşerţi şi de la alţii te împrumuţi şi de va fi trebuinţă, şi pe femeie şi pe copii nu pregeţi a-i pune zălog - iar Împărăţia Cerurilor fiind pusă înainte, dregătorie care nu are nici un clironom, şi Dumnezeu poruncind nu o parte de unghi de pământ, ci întreg Cerul să iei, pregeţi şi te tragi şi la bani caşti gura şi nu pui în minte, că dacă părţile Cerului aceluia cele către noi sunt atâtea de frumoase şi veselitoare, oare ce fel vor fi cele de deasupra şi Cerul Cerului? Dar fiindcă acum cu ochii trupului a le vedea acestea nu este cu putinţă, suie-te cu gândul şi stând mai presus de Cerul acesta, caută la Cerul acela care este mai presus decât acesta, la înălţimea cea nemărginită, la Lumina cea plină de cutremur, la mulţimile Îngerilor, la cetele cele nenumărate ale Arhanghelilor, la celelalte Puteri fără de trupuri. Şi iarăşi pogorându-te de sus, ia icoana lucrurilor celor de pe pământ ce sunt la noi, şi închipuieşte pe cele ce sunt împrejurul Împăratului nostru cel pământesc, adică bărbaţi îmbrăcaţi cu fir şi perechi de asini albi împodobiţi cu aur şi carâte înfrumuseţate cu pietre şi aşternut alb ca zăpada şi ciucuri clătindu-se împrejurul carâtelor şi balauri închipuiţi în haine de mătase, paveze împodobite cu burice de aur şi curele dintru acestea întinse către rotocoalele cele de sus prin multe pietre şi cai îmbrăcaţi în fir şi frâie de aur. Dar când îl vom vedea pe împăratul, la nimic dintru acestea nu mai căutăm. Că acela singur ne întoarce pe noi la dânsul, şi hainele cele de porfiră, coroana, scaunul, haina cea împărătească şi încălţămintele şi strălucirea cea multă a feţei.

Deci acestea toate adunându-le cu de-adinsul, de la acestea iarăşi mută gândul la cele de Sus, şi la Ziua aceea înfricoşată în care vine Hristos. Că nu vei vedea atuncea perechi de asini, nici carâte poleite, nici balauri şi paveze, ci cele ce sunt pline de mult cutremur şi pricinuiesc atâta spăimântare, cât şi însăşi Puterile cele fără de trupuri să se spăimânteze. "Că Puterile Cerurilor - zice - se vor clăti!". Că atuncea se deschide tot Cerul şi

porţile Crugurilor acelora stau deschise, şi se pogoară Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, înconjurându- l nu douăzeci, nici o sută de oameni, ci mii şi întunerece de Îngeri, de Arhangheli, de Heruvini, de Serafimi, de celelalte Puteri şi toate vor fi pline de frică şi de cutremur, pământul deschizându-se şi toţi oameniii carii s-au făcut de la Adam până la ziua aceea din pământ ieşind şi răpindu-se. Hristos cu atâta slavă arătându-Se, cât Luna şi Soarele şi toată lumina să se ascundă, fiindcă se întrece de raza aceea. Ce cuvânt va arăta fericirea aceea? Strălucirea? Slava? Vai mie suflete! Că-mi vine acum să plâng şi să suspin tare, socotind din ce bunătăţi am căzut, de ce fericire ne-am înstreinat. Că ne-am înstreinat. Pentru mine zic - de nu vom lucra ceva mare şi minunat. Deci să nu-mi zică mie cineva aici gheena. Că decât toată gheena mai cumplit este a cădea dintru atâta Slavă, decât nenumărate munci mai rău este a ne înstrăina de latura aceea. Dar căscăm la cele de aici încă, şi nu socotim vicleşugul diavolului, carele prin cele mici ne lipseşte pe noi de cele mari, şi dă lut ca să răpească aur, iar mai vârtos ca să răpească Cerul şi arată umbră ca să ne scoată din adevăr, şi în visuri arată pompă deşartă. Pentru că aceasta este bogăţia cea de aici. Ca făcându-se ziuă să ne arate mai săraci decât toţi!

Deci acestea socotindu-le, măcar târziu să fugim de vicleşug şi către cele ce vor să fie să ne mutăm. Că nu este cu putinţă a zice: N-am ştiut stricăciunea acestei vieţi - fiindcă lucrurile mai luminat decât trâmbiţa în toate zilele strigă şi vestesc prostimea ei, râsul, ruşinea, primejdiile, prăpastiile. Care răspuns de îndreptare vom avea, când pe cele primejdioase şi pline de ruşine cu multă oserdie le căutăm şi le vânăm, iar de cele întărite şi care ne fac pe noi slăviţi şi străluciţi fugim, şi cu totul ne dăm pe noi la tirania banilor. Că decât toată tirania mai cumplită este robia acestora. Ştiu câţi s-au învrednicit de s-au izbăvit de dânsa.

Deci ca şi voi să cunoaşteţi această bună slobozenie, rupeţi legăturile, săriţi afară din cursă, şi să nu se afle la voi aur în casă, ci - lucrul cel ce este mai cinstit decât nenumăraţi bani - milostenie şi iubire de oameni în loc de aur. Că aceasta îndrăzneală ne dă nouă către Dumnezeu, iar acela multă ruşine varsă asupra noastră, şi cumplit a sufla face pe diavolul asupra noastră.

Aşa fiind, pentru ce într-armezi pe vrăjmaşul tău şi îl faci mai tare? Într-armează-ţi dreapta ta asupra lui şi toată podoaba casei bag-o în suflet, şi toată bogăţia aşează-o în minte, şi pe aur în locul lăzii şi al casei, să-l păzească Cerul. Şi cu toate ale noastre să ne îmbrăcăm noi. Că mult mai buni suntem noi decât zidurile, şi mai cinstiţi decât pardoseala. Pentru ce dar lasându-ne pe noi înşine, pornim toată oserdia la acestea, care ducându-ne de aici nu este cu putinţă a le lua, iar de multe ori nici aici petrecând a le ţinea, fiind cu putinţă aşa a ne îmbogăţi, cât nu numai aici, ci şi acolo să ne arătăm prea bogaţi? Că cel ce satele şi casele şi aurul poartă în suflet, oriunde se va arăta, cu bogăţia aceasta se arată.

Şi cum este cu putinţă să se facă aceasta? zice.

Este cu putinţă şi prea cu lesnire. Că dacă le vei muta pe acestea la Cer prin mâna săracilor, toate le vei muta în sufletul tău. Pentru aceea măcar moarte de va veni de-acia asupra ta, nimeni nu te va lipsi pe tine de ele, şi te vei duce şi acolo bogat. Astfel de comoară avea Tavita. Pentru aceasta nu casa o făcea vestită pe ea, nici zidurile, nici pietrele, nici stâlpii, ci trupurile îmbrăcate ale văduvelor şi lacrimile ce se vărsau, şi moartea care fugea, şi viaţa care se întorcea. Astfel de jitniţe să ne facem şi noi nouă, astfel de case să ne zidim acolo. Aşa şi pe Dumnezeu Îl vom avea împreună lucrător şi noi vom fi Lui împreună lucrători. Că El dintru nefiinţă întru fiinţă a adus pe cei săraci, iar după ce s-au adus şi s-au făcut, nu i-a lăsat pe ei să moară de foame şi de cealaltă ticăloşie, grijind şi întocmind şi despre toate părţile ridicând Biserica lui Dumnezeu. De care ce poate fi întocmai spre cuvânt de folos şi de slavă? Iar dacă încă nu ai cunoscut luminat cu ce fel de podoabă te-a împodobit Dumnezeu poruncindu-ţi să ajutorezi şi să întocmeşti sărăcia aceea, socoteşte întru tine: De ţi-ar fi dat ţie atâta stăpânire cât să poţi să întocmeşti Cerul de va cădea, oare nu ai fi socotit lucrul acesta cinstit care prea mult te covârşeşte? Iată dar de mai mare cinste te-a învrednicit acum. Că lucrul ce este la El mai cinstit decât Cerurile, pe acesta ţi-a poruncit ţie să-l tocmeşti şi să-l ridici. Că nimic din cele ce se văd nu este întocmai cu omul la Dumnezeu. Pentru că şi Cerul şi pământul şi marea pentru acela le-a făcut. Şi întru el mai vârtos locuind Se veseleşte, decât în Cer. Însă noi măcar că ştim acestea, nici o silinţă sau purtare de grijă nu facem pentru lăcăşurile lui Dumnezeu, ci lăsându-i să fie trecuţi cu vederea, ne facem nouă case strălucite şi mari. Pentru aceasta suntem lipsiţi de toate bunătăţile, şi decât cei foarte săraci mai săraci, că împodobim casele acestea, care nu putem să le luăm când ne ducem de aici, şi lăsăm acelea care se poate să le mutăm împreună cu noi. Că risipindu-se trupurile săracilor vor învia negreşit. Şi atuncea Dumnezeu cel ce a poruncit acestea aducându- i de faţă pe ei, va lăuda pe cei ce au purtat grija de dânşii şi îi va grăi de bine, că având aceia să cadă de foame, de golătate şi de ger, în tot chipul i-au sprijinit şi i-au întocmit.

Însă şi atâtea laude fiind puse înainte, noi încă ne zăbovim şi ne tragem înapoi de către această bună purtare de grijă. Şi Hristos nu are unde să găzduiască, ci înconjură străin, gol şi flămând, iar tu faci hanuri, băi, case de plimbat şi nenumărate cafasuri în zadar şi în deşert. Lui Hristos nici puţin acoperământ nu-I dai, iar corbilor şi vulturilor le împodobeşti foişoare. Ce poate fi mai rău decât nebunia aceasta? Ce poate fi mai cumplit decât turbarea aceasta? Că ale turbării celei mai de pe urmă sunt acestea. Iar mai vârtos ori ce va zice cineva, nimic vrednic nu va grăi.

Însă de vom voi, este cu putinţă, deşi cumplită este boala, a o lepăda, şi nu numai cu putinţă, ci şi cu lesnire, şi nici simplu cu lesnire, ci şi mult mai uşor a ne izbăvi de vătămarea aceasta decât de patimile cele trupeşti, pe cât mai mare este Doctorul.

Dar pe noi nici Hristos, nici cele ale lui[1] Hristos nu ne trage de la lucrurile acestei vieţi, ci precum şerpii, sau viperile, sau porcii, sau şi toate acestea împreună aşa ne târâm în noroi. Că cu ce suntem noi mai buni decât fiarele acelea, carii atâtea de multe şi atâtea de mari pilde având, încă căutăm în jos, şi nici puţin nu suferim să ne uităm la Cer? Ci Dumnezeu şi pe Fiul Său L-a dat, iar tu nici pâine nu-I dai Lui, Celui ce S-a dat pentru tine, Celui ce S-a junghiat pentru tine. Tatăl pentru tine nu L-a cruţat pe El măcar că era Fiu adevărat al Lui; iar tu pe El topindu-se de foame îl treci cu vederea, măcar că dintru ale Lui vei să cheltuieşti, şi pentru tine să cheltuieşti.

Ce poate fi mai rău decât nelegiuirea aceasta? S-a dat pentru tine, S-a junghiat pentru tine, înconjură flămând pentru tine, dintru ale Lui dai ca tu să te foloseşti, şi nici aşa nu dai. Decât care pietre nu sunt mai nesimţitori aceia carii după ce atâtea lucruri îi trag pe ei, petrec întru această cruzime diavolească? Că nu s-a îndestulat Hristos numai cu moartea şi cu Crucea, ci şi sărac a primit să se facă, şi strein, şi cerşetor, şi gol, şi în temniţă să cadă şi boală să sufere, ca măcar aşa să te îndemne pe tine. Că dacă nu-Mi răsplăteşti Mie - zice - Celui ce am pătimit ceva pentru tine, pentru sărăcia dar miluieşte- Mă!".

Iar dacă nu voieşti pentru sărăcia să Mă miluieşti, pentru boală înduplecă-te şi pentru temniţă moaie-te.

Iar dacă nici acestea nu te face pe tine iubitor de oameni, pentru uşurătatea cererii pleacă-te. Că nimic scump nu cer, ci pâine şi acoperământ şi mângâiere de cuvinte.

Iar dacă şi după acestea încă rămâi sălbatic, măcar pentru Împărăţia Cerului fă-te mai bun, măcar pentru Darurile care am făgăduit

Dar nici pentru acelea nu îţi este ţie vreo grijă? Măcar pentru însăşi firea moaie-te, văzându-Mă gol, şi adu-ţi aminte de golătatea aceea cu carea eram gol pe Cruce pentru tine.

Iar dacă pe aceea nu voieşti, măcar de aceasta, cu carea sunt gol prin săraci. Am fost legat atunceea pentru tine, dar şi acum pentru tine, ca ori de aici, ori de acolo îndemnându-te, să voieşti să faci vreo milă. Am postit pentru tine, iarăşi flămânzesc pentru tine. Am însetat fiind atârnat pe Cruce, însetez şi prin săraci, ca ori din aceea, ori din aceste să te trag la Mine, şi să te fac iubitor de oameni pentru mântuirea ta. Pentru aceasta şi cu răsplătire de nenumărate faceri de bine fiindu-Mi tu Mie dator, nu ca de la un datornic cer, ci ca pe un dăruitor te încununez şi împărăţie îţi hărăzesc în locul celor mici acestora. Că nici nu zic: Dezleagă-Mi Mie sărăcia, nici: Dăruieşte-Mi Mie bogăţie, măcar că am săracit pentru tine, însă pâine cer, haină şi puţină mângâiere a foametei. Şi de voi cădea în temniţă, nu te silesc să-Mi dezlegi legăturile şi să Mă scoţi, ci numai una cer: ca să mă vezi legat

1 Din Cuvântul 15 către Romani

pentru tine, şi de ajuns dar am luat, şi numai pentru aceasta îţi dăruiesc ţie Cerul. Că măcar că Eu te-am dezlegat pe tine din nenumărate legături, Mie de ajuns îmi este numai de vei voi să Mă vezi legat!

Pentru că pot şi fără de acestea să te încununez pe tine, dar voiesc să fiu şi dator ţie, ca să-ţi aducă ţie cununa şi oarecare îndrăzneală. Pentru aceasta putând să Mă hrănesc pe Mine, înconjur cerând, şi înaintea uşilor tale stând întind mâna. Că de la tine poftesc să Mă hrănesc. Foarte te iubesc, pentru aceea şi poftesc masa ta, precum este obicei prietenilor. Şi Mă fălesc întru acest lucru. Şi privelişte lumii fiind de faţă te propovăduiesc pe tine atunceea, şi toţi auzind arăt pe hrănitorul Meu! Măcar că noi când ne hrănim de la cineva, ne ruşinăm de aceasta şi o acoperim, iar El fiindcă foarte ne iubeşte pe noi, măcar de vom tăcea noi, veşteşte atunceea ceea ce s-a făcut cu multe laude şi nu se ruşinează să spună că gol fiind El, L-am îmbrăcat; şi flămând, şi L-am hrănit.

Deci acestea auzind[1], să ne învăţăm să fim treji şi deştepţi totdeauna. Că dacă Iuda cel ce era numărat în Ceata Sfântă a Apostolilor, cel ce dobândise atâta Dar, cel ce făcuse semne - pentru că şi el era împreună cu ceilalţi ce se trimiseseră să scoale morţi şi să curăţească leproşi - fiindcă s-a stăpânit de boala grea a iubirii de argint şi pe Stăpânul său L-a vândut, nimic nu l-a folosit pe el, nici facerile de bine, nici darurile, nici aceea că a fost cu Domnul, nici vindecarea bolilor, nici spălarea picioarelor, nici împărtăşirea Mesei, nici ţinerea pungii, ci şi pricinuitoare de muncă i s-au făcut Lui acestea.

Să ne temem şi noi nu cumva să urmăm Iudei pentru iubirea de argint.

Nu vinzi pe Hristos, dar când treci cu vederea pe săracul ce se topeşte de foame sau piere de frig, pe aceeaşi osândă tragi asupră şi tu. Şi când ne împărtăşim cu nevrednicie cu Tainele, asemenea pierim cu ucigătorii de Hristos. Când răpim, când sugrumăm pe cei mai de jos, prea mare muncă tragem asupra noastră. Şi foarte cu cuviinţă. Căci până când pofta lucrurilor celor de prisosit şi nefolositoare ale veacului acesta ne va stăpâni pe noi aşa? Căci bogăţia se numără între cele de prisosit şi nefolositoare. Până când ne vom pironi la cele deşarte? Până când nu căutăm la Ceruri? Nu ne trezvim, nu luăm saţiu de aceste pământeşti şi trecătoare? Nu ne învăţăm cu lucrul prostimea lor? Să punem în minte pe cei ce au fost bogaţi mai înainte de noi. Au nu sunt vis acelea toate? Au nu sunt umbră şi floare? Au nu sunt repejune curgătoare? Au nu sunt poveste şi basme? Cutare a fost bogat; şi unde este acum bogăţia? A pierit şi s-a prăpădit, dar păcatele cele pentru ea stau şi munca cea pentru păcate. Iar mai vârtos de n-ar fi fost muncă nici împărăţie nu s-ar fi pus înainte, trebuia să ne cucerim

1 Din Cuvântul 47 la Sfântul Ioan Evanghelistul

de-acia că suntem de un neam şi asemenea pătimaşi. Iar acum câini hrănim, iar mulţi şi măgari sălbatici şi urşi şi multe fiare, - pe om îl trecem cu vederea topindu-se de foame; şi mai cinstit ne este nouă neamul cel strein decât al nostru.

Dar frumos lucru este - vei zice - a zidi case strălucite şi a avea multe slugi şi a căuta fiind culcaţi la pod poleit! De prisosit lucru este cu adevărat şi nefolositor! Sunt alte zidiri, mult mai strălucite şi mai cinstite decât acestea. Cu acestea a ne veseli ochii de nevoie este. Şi nu este nimeni carele să oprească.

Voieşti să vezi pod prea frumos?

Când vine seara, vezi Cerul împodobit cu stele!

Dar nu este al meu podul - zice.

Cu adevărat acesta mai mult este al tău decât acela. Că pentru tine s-a făcut şi de obşte este al tău împreună cu fraţii. Iar acesta nu este al tău, ci al celor ce îl vor moşteni după moartea ta. Acela foarte mult va putea a te folosi, prin frumuseţe trimiţându-te către Ziditorul; iar acesta foarte mult te va vătăma, pârâş prea mare al tău făcându-se în ziua Judecăţii, când el cu aur este îmbrăcat şi strălucit, iar Hristos nu are nici haina cea de nevoie.

Deci să nu suferim atâta nebunie, nici să alergăm după cele ce fug şi să fugim de cele ce stau şi petrec; nici să vindem mântuirea noastră, ci să ne ţinem de nădejdea ceea ce va să fie. Cei bătrâni, ca cei ce ştiu curat că puţină ne-a rămas nouă vremea vieţii; iar cei tineri, ca cei ce sunt luminaţi încredinţaţi că nu este multă vremea cealaltă ce a rămas. Căci ca un fur noaptea, astfel vine ziua aceea.

Drept care ştiindu-le acestea, şi femeile să îndemnăm pe bărbaţi şi bărbaţii să sfătuim pe femei, şi pe tineri şi pe fecioare să învăţăm, şi toţi unii pe alţii să sfătuim, ca pe cele de faţă să le trecem cu vederea, iar pe cele ce vor să fie să le poftim, ca şi ale dobândi pe ele să putem, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Carele şi împreună cu Carele Tatălui - Slava şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 40
Pentru milostenie (IV)

Milostiv fiind Dumnezeu n-a brăzdat numai o cale, nici n-a zis: "De nu va face cineva o sută a căzut din mântuire", ci şi cel ce face şase zeci se mântuieşte. Şi nu numai acesta, ci şi cel ce face teizeci. Aceasta a rânduit-o pentru ca să se facă uşoară mântuirea. Deci şi tu nu poţi să păzeşti fecioria? Însoară-te cu curăţenie şi cu înfrânare!

Nu poţi să fii fără de agoniseală? dă din cele ce ai!

Nu poţi să porţi sarcina aceasta? Împarte cu Hristos avuţiile.

Nu voieşti să-I dai Lui Toate? Măcar jumătate, măcar a treia parte dă-I!

Frate al tău este şi împreună moştenitor? Fă-L pe El şi aici împreună moştenitor! Oricâte vei da aceluia, ţie îţi vei da. Nu auzi ce zice Proorocul? "Nu trece cu vederea pe cei ce sunt din sămânţa neamului Tău!" Iar dacă pe rudenii nu trebuie să le treci cu vederea, cu mult mai vârtos pe Stăpânul Carele are către tine împreună cu stăpânirea şi dreptul rudeniei, şi altele mult mai multe. Că şi părtaş al bunătăţilor Sale te-a făcut pe tine, nimic de la tine luând, ci şi începător făcându-Se El al acestei negrăite faceri de bine.

Deci cum nu este al nebuniei celei mai de pe urmă, dacă nici cu Darul acesta nu te faci iubitor de oameni, nici vreo răsplătire pentru atâta Dar, nu-I dai, şi mici pentru mari? Că El te-a făcut pe tine moştenitor Cerurilor, iar tu nu îi dai Lui nici din cele de pe pământ. El pe tine care nici o ispravă nu ai făcut, ci şi vrăjmaş erai, te-a împăcat cu Sine; iar tu nici prieten fiind El şi făcător de bine îi răsplăteşti, măcar şi mai nainte de Împărăţie, şi mai nainte de toate celelalte, pentru însăşi că dai, trebuia să-i mulţumeşti Lui. Pentru că şi slugile cele slobode chemând pe stăpân la ospăţ nu socotesc cum că dau, ci cum că iau. Iar aici împotrivă s-a făcut: pentru că nu sluga pe stăpânul, ci Stăpânul pe slugă întâi l-a chemat la masa Sa. Iar tu nici după aceea nu îl chemi. El întâi te-a adus sub acoperământul Său, iar tu nici pe urmă nu faci aceasta? Gol fiind tu te-a îmbrăcat, iar tu nici după aceea străin fiind El nu îl bagi în casă? El întâi te-a adăpat pe tine cu Paharul Său, iar tu nici apă rece nu îi dai? Te-a adăpat cu Duh Sfânt, iar tu nici setea cea trupească nu o mângâi? Te-a adăpat cu Duh pe tine cel ce erai vrednic de muncă, iar tu şi însetat fiind El îl treci cu vederea? - şi cu toate că dintru ale Lui vrei să faci acestea toate.

Că au nu socoteşti mare lucru a ţinea Paharul dintru care va să bea Hristos şi să-l ducă la Gură?

Oare nu vezi că numai Preotului este slobod a da Paharul cel de Sânge? Eu - zice Hristos - nimic nici o socoteală pentru acestea cu deamănuntul nu fac, ci măcar de îmi vei da, primesc; măcar mirean de eşti nu leapăd; şi nu cer ce fel am dat, că nu cer sânge, ci apă rece!

Socoteşte cui dai să bea şi te cutremură! Socoteşte că Preot al lui Hristos te faci tu, cu mâna ta dând, nu trup, ci pâine, nu sânge, ci pahar de apă rece.

Te-a îmbrăcat cu haina mântuirii, şi te-a îmbrăcat El singur; tu măcar prin slugă - îmbracă-L!

Te-a făcut slăvit în Ceruri; tu de tremurare izbăveşte-L, de goliciune şi de necuviinţa cea de ocară!

Te-a făcut cetăţean împreună cu Îngerii; tu măcar numai de acoperământ împărtăşeşte-L, măcar ca slugii tale dă-I casă!

"Nu mă întorc de către lăcaşul acesta, cu toate că ţi-am deschis ţie tot Cerul!" Te-am izbăvit de te..niţă prea cumplită; Eu nu cer aceasta, nici nu zic: "Izbăveşte-mă!" ci numai de Mă vei vedea legat, îmi este de ajuns aceasta mie spre mângâiere!

Mort fiind tu te-am înviat; Eu de la tine nu cer aceasta, ci zic: Cercetează-Mă numai bolnav fiind!

Deci când atâta de mari sunt cele ce s-au dat şi mult uşoare cele ce se cer, şi nici acestea nu le dăm, de câtă gheenă nu suntem vrednici? Cu cuviinţă ne ducem în focul cel gătit diavolului şi îngerilor lui, fiind mai nesimţitori decât piatra. Că de câtă nesimţire lucru este - spune-mi - noi cei ce-am luat atâtea, cei ce vom lua atâtea, să fim robi banilor, de carii puţin mai pe urmă vom să ne depărtăm şi nevrând?

Alţii şi sufletul şi-au dat şi sângele şi-au vărsat, iar tu nici cele de prisosit nu le dai pentru Ceruri, pentru atâtea cununi?

Şi de care iertare vei fi vrednic, de care cuvânt de îndreptare, cel ce la sămănarea în pământ toate le dai cu dragoste, şi la a da împrumut oamenilor nimic nu eruţi - iar la a hrăni pe Stăpânul prin cei lipsiţi, eşti crud şi nemilostiv?

Deci acestea toate punându-le în minte şi socotind cele ce am luat, cele ce vom să luăm, cele ce ni se cere, să nu arătăm oserdia noastră în lucrurile acestei vieţi. Să ne facem acum blânzi şi iubitori de oameni, ca să nu tragem asupra noastră munca cea nesuferită. Că ce nu este de ajuns să ne osândească pe noi, oare aceea că atâta de multe şi atâtea de mari am dobândit, oare aceea că nimic mare nu ni se cere, oare aceea că unele ca acestea ni se cere care şi nevrând le vom lăsa aici, oare aceea că arătăm multă silinţă în lucrurile vieţii acesteia? Că fiecare dintru acestea şi singură este de ajuns să ne osândească pe noi, iar când împreună toate se vor aduna, care nădejde de mântuire va fi nouă?

Deci ca să scăpăm de osândirea aceasta, să arătăm oarecare dare cu îndestulare către cei lipsiţi.

Să auzim ce strigă în fiecare zi[1]: "Flămând M-aţi văzut şi nu Mi-aţi dat să mănânc; însetat, şi nu Mi-aţi dat să beau. Duceţi-vă în focul cel gătit diavolului şi îngerilor lui". Acestea îngrozeşte în fiecare zi.

Dar L-am hrănit pe El, zice.

Când şi câte zile? Zece, douăzeci? Dar nu voieşte numai atâta vreme, ci câtă vreme petreci pe pământ. Pentru că şi fecioarele aveau untdelemn, dar nu de ajuns spre mântuirea lor. Pentru că şi acestea au aprins făcliile, dar s-au închis afară de Cămară. Şi foarte cu cuviinţă, pentru că s-au stins mai înainte de venirea Mirelui. Pentru aceasta de mult untdelemn ne este nouă trebuinţă, şi de bogată iubirea de oameni. Fiindcă ascultă ce zice Proorocul: "Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare Mila Ta!" Deci şi noi aşa trebuie să miluim pe cei de aproape: după mare mila noastră! - (adică cu câtă milă putem). Că în ce fel ne vom face către cei împreună cu noi robi, astfel vom afla pe Stăpânul.

Şi care este marea milă?

Când nu din prisosinţă, ci din lipsă dăm, adică dintru acelea de care avem trebuinţă. Iar dacă nici din prisosinţă, care nădejde ne va fi nouă? De unde ne vom izbăvi de relele acelea? Unde vom putea scăpa şi mântuire a afla? Că dacă fecioarele după atâtea sudori nu au avut nici o mângâiere de nicăirea, cine ne va folosi nouă, când vom auzi acele înfricoşate cuvinte de la însuşi Judecătorul zicându-ne şi înfruntându-ne pe noi: "Că am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mânânc"? "Întrucât nu aţi făcut unuia dintru aceştia prea mici, - zice - nici Mie nu Mi-aţi făcut!", - nu numai pentru Ucenici zicând acestea, nici pentru cei ce au ales viaţa călugărească, ci pentru tot omul Credincios. Că unul ca acesta, măcar rob de va fi, măcar din cei ce cer prin târg, dar crede întru Dumnezeu, cu dreptate este să dobândească toată buna voinţă şi milostivirea. Şi de îl vom trece cu vederea unul ca acesta gol sau flămând, vom auzi cuvintele acelea. Şi foarte cu cuviinţă. Pentru că ce greu sau ce însărcinător a cerut de la noi? Şi ce nu din cele foarte uşoare şi lesnicioase? Că nici n-a zis: "Bolnav am fost şi nu M-aţi ridicat", ci: "... nu M-aţi cercetat!". Nu a zis: "În temniţă am fost şi nu M-aţi scos", ci "... nu aţi venit la Mine!".

Deci pe cât sunt uşoare poruncile, pe atâta este mai mare munca la cei ce nu le păzesc. Că ce este mai uşor - spune-mi - decât a merge şi a intra în temniţă? Şi ce este mai dulce? Căci când vei vedea pe unii legaţi, pe alţii soioşi, pe alţii neraşi şi cu haine sparte îmbrăcaţi, pe alţii topindu-se de foame şi ca şi câinii alergând la picioare, pe unii cu coastele rupte, pe alţii întorcându-se acum din târg legaţi - carii toată ziua cer şi nici hrana cea de

1 Din Cuvântul 60 la Sfântul Ioan

nevoie nu culeg, iar seara se silesc de la strejari spre slujba aceea rea şi crudă - măcar piatră de vei fi, negreşit te vei face de aici mai milostiv; măcar viaţa cea plăpândă şi cu desmierdare de vei trăi, negreşit vei fi de aici mai filosof, văzând şi socotind lucrurile omeneşti în nevoile cele străine. Pentru că vei veni negreşit în gândirea zilei celei înfricoşate aceea şi a muncilor celor multe. Iar acestea învârtindu-le în minte şi socotindu-le, şi mânia şi dezmierdarea şi pofta lucrurilor vieţii acesteia vei scoate afară negreşit, şi decât tot limanul cel prea lin mai lin vei face sufletul. Şi pentru tribunalul acela vei filosofa punând în minte că dacă la oameni este atâta purtare de grijă şi rânduială a lucrurilor şi frică şi îngroziri, cu mult mai mult la Dumnezeu. Că nu este stăpânire, fără numai de la Dumnezeu. Deci cel ce a dat dregătorilor să rânduiască acestea, cu mult mai vârtos El va lucra acestea.

Că de nu ar fi fost frica aceasta, toate s-ar fi prăpădit. De vreme ce şi atâtea munci zăcând asupră, mulţi singuri de sine aleargă la răutate.

Acestea de vei filosofa şi către milostenie vei fi mai osârduitor, şi multă dulceaţă vei dobândi, şi mult mai mare decât cei ce se coboară de la teatru. Că cei ce s-au sculat de acolo de la teatru, se ard de poftă. Deoarece când vor vedea femeile acelea care la clup strălucesc cu podoabe şi nenumărate rane vor lua de acolo, asemenea vor fi cu marea ceea ce se turbură de valuri, fiindcă feţele lor, shimele, cuvintele, umbletul, celelalte toate stau înaintea ochilor şi înconjură sufletul lor. Iar cei ce ies din temniţă aceasta, nimic ca de acest fel nu vor suferi, ci multă alinare şi neturburare vor dobândi. Că umilinţa ceea ce se face din vederea celor legaţi, tot focul acela îl stinge. Şi de va întâlni femeie curvă şi desfrânată pe el când iese de la cei legaţi, nici un rău nu-i face lui. Căci ca cel ce s-a făcut de-acia neapropiat şi nesupus la vreo dregere de suliman, aşa nu se va prinde de mrejele feţei aceleia, fiindcă în locul feţei aceleia desfrânate zace atunci înaintea ochilor lui frica Judecăţii. Pentru aceasta şi cel ce a trecut tot felul de desfătare zicea: "Mai bine este a merge la casa plângerii decât a merge la casa râsului". Şi aici atâta va arăta filosofia, iar acolo va auzi cuvintele cele vrednice de nenumărate fericiri.

Deci să nu defăimăm acest fel de faptă şi neguţătorie. Că măcar de nu vom putea să le aducem hrană, nici să le ajutăm dându-le argint, dar a-i mângâia cu cuvântul şi a ridica sufletul cel căzut, vom putea; şi alte multe ajutorinţe a le face şi cu cei ce i-au băgat în temniţă vorbind şi pe străjeri mai blânzi făcându- i, şi sau mic sau mare folos negreşit vom face. Iar de zici că acolo nu sunt oameni fericiţi, nici cinstiţi, nici blânzi, ci ucigători de oameni, spărgători de mormânturi, furi tăietori de pungi, preacurvari şi învierşunaţi şi plini de multe răutăţi, iarăşi de nevoie îmi arăţi mie şi de aici pricina mergerii acolo. Că nu ni s-a poruncit nouă pe cei buni să-i miluim, iar pe cei răi să-i muncim, ci către toţi să arătăm această iubire de oameni. Că "fiţi asemenea Tatălui vostru celui din Ceruri" zice. "Că pe Soarele Său îl răsare peste cei răi şi peste cei buni, şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi". Deci nu prihăni pe cei străini amar, nici nu fii aspru judecător, ci

blând şi iubitor de oameni! Că şi noi deşi nu ne-am făcut preacurvari, nici spărgători de mormânturi, nici furi tăietori de pungi, dar avem alte greşeli care sunt vrednice de nenumărată muncă. Că şi pe fratele l-am chemat nebun de multe ori, care ne pricinuieşte nouă gheena; şi la femei am căutat cu ochi desfrânaţi, care este preacurvie desăvârşită; şi ceea ce este mai cumplită decât toate: că cu nevrednicie ne împărtăşim, cu Tainele, care ne face vinovaţi Trupului şi Sângelui lui Hristos. Deci să nu ne facem amari cercetători ai celorlalţi, ci să punem în minte pe cele ale noastre, şi aşa vom înceta de această nemilostivire şi cruzime.

Şi deosebit de acestea: Se poate a zice că şi mulţi bărbaţi buni vom afla aici, şi drept toată cetatea de multe ori vrednici. Pentru că şi temniţa aceea, întru carea era Iosif, mulţi răi avea, însă pentru toţi purta grija dreptul acela şi el era împreună cu ceilalţi tăinuindu-se cine era. Că era vrednic decât tot Egiptul, însă locuia în temniţă, şi nimeni nu ştia din cei ce erau înlăuntru. Deci şi acum se poate să fie mulţi buni şi drepţi, deşi nu tuturor sunt arătaţi. Şi purtarea de grijă cea către unii ca aceştia îţi dă ţie răsplătirea pentru oserdia cea către toţi. Iar dacă nimeni nu va fi întru acest fel, şi aici îţi va fi ţie multă răsplătirea. Pentru că şi Stăpânul tău, nu numai cu drepţii vorbea iar de cei necuraţi fugea; ci şi pe Cananeianca cu multă dragoste a primit-o, şi pe Samarineanca cea spurcată şi necurată. Încă şi pe altă curvă iarăşi pentru carea îi şi imputau Iudeii, a primit-o şi a vindecat-o; şi Picioarele udându-I-se cu lacrimile celei spurcate suferea, învăţându-ne pe noi să ne pogorâm celor ce sunt întru păcate. Că aceasta mai vârtos este iubirea de oameni.

Ce zici? Tâlhari şi spărgători de mormânturi locuiesc în temniţă? Dar în cetate - spune-mi - oare toţi cei ce locuiesc sunt drepţi? Iar nu mulţi şi decât aceştia sunt mai răi cu mai multă neruşinare tâlhărind. Că aceia deşi nimic alt, dar măcar pustia şi întunericul pun înainte, şi cum că tăinuindu-se fac acestea; iar aceştia aruncând masca, cu capul gol fac relele, silnici şi răpitori fiind şi asupritori. Că cu greu este a afla om curat de nedreptate.

Iar de nu răpim aur, nici atâţia şi atâţia stânjeni de pământ, însă cu oarecare amăgire şi furtişag aceeaşi facem la mai mici, şi care putem. Căci când la negoţuri şi când va fi trebuinţă de a cumpăra ceva sau şi a vinde, ne ispitim şi ne silim să dăm mai puţin decât se cuvine, şi toate facem pentru aceasta, oare nu este tâlhărie lucrul acesta? Oare nu este furtişag şi asuprire? Căci să nu-mi zici, că nu casă, nu rob am smuls, că nedreptatea nu cu măsura şi preţul lucrurilor celor ce se răpesc, ci se face cu voinţa celor ce fură. Că nedreptatea şi dreptatea în mari lucruri şi în mici aceeaşi putere are; şi "tăietori de pungi" asemenea cu numesc, măcar pungă de va tăia cineva şi va lua aur, măcar ceva de va cumpăra de la vreunul din târgoveţi şi va scădea din preţul cel cuviincios. Şi "spărgătoriu de ziduri" este nu numai cel ce sparge zidul şi fură ceva din cele dinlăuntru, ci şi cel ce strică dreptatea şi ia ceva de la vecinul. Deci să nu trecem pe cele ale noastre şi să ne facem judecători ai străinilor, nici când este vreme de iubire de oameni, să cercetăm

răutatea? Şi socotind cum ne aflam noi mai înainte, să ne facem blânzi şi iubitori de oameni. Deci cum ne aflăm? Ascultă ce zice Pavel zicând: "Eram şi noi oarecând neascultători, fără de minte, rătăcindu-ne, slujind poftelor şi multor feluri de desfătări, urâţi fiind şi urând unul pe altul"; şi iarăşi: "Şi eram fii din fire ai mâniei!" Dar Dumnezeu văzându-ne ca într-o temniţă ţinuţi, şi cu lanţuri cumplite legaţi, decât cele de fier mult mai cumplite, nu S-a ruşinat, ci a venit în temniţă, şi pe cei vrednici de nenumărate munci i-a scos de acolo şi la Împărăţie i- a dus şi decât Cerul i-a făcut mai strălucitori, ca şi noi aceleaşi să facem după puterea noastră. Căci când zice Ucenicilor Deci de am spălat Eu picioarele voastre - Domnul şi Învăţătorul - şi voi datori sunteţi unul altuia a spăla picioarele. Pentru că pildă v- am dat vouă, ca precum Eu am făcut vouă, şi voi să faceţi!

Nu numai pentru spălatul picioarelor scrie această lege, ci şi pentru toate celelalte, care a arătat către noi.

Ucigător de oameni este cel ce locuieşte în temniţă? Dar noi de a face binele să nu slăbim.

Spărgător de mormânturi şi preacurvar este? Dar noi nu răutatea, ci nevoia să miluim!

Iar de multe ori - precum am zis - se va afla şi unul vrednic drept nenumăraţi bărbaţi. Şi de vei trepăda adeseori către cei legaţi, nu te vei scăpa de acest fel de vânat. Că precum Avraam primind ori pe cine se întâmpla, a dobândit odată şi Îngeri, aşa şi noi vom dobândi şi mari bărbaţi, de vom urma lucrul acesta cu fapta.

Iar de trebuie a spune şi ceva de mirare: Nu aşa este vrednic de laude cel ce primeşte pe cel mare, precum cel ce primeşte pe cel ticălos şi mişel. Că acela nu mică pricină are pe viaţa sa spre a dobândi faceri de bine; iar cel lepădat şi părăsit de toţi, numai un liman are: pe mila celui ce îi face lui bine! Pentru aceea iubire de oameni curată aceasta mai vârtos este!

Şi cel ce primeşte pe cel minunat şi slăvit, de multe ori a făcut aceasta şi spre fala oamenilor - iar cel ce a primit pe cel lepădat şi defăimat, numai pentru Porunca lui Dumnezeu face aceasta. Drept aceea şi de vom face ospăţ, ni se porunceşte să primim şchiopi şi orbi. Şi de vom face milostenie ni s-a rânduit să miluim pe cei prea mici şi simpli - Că "întrucât aţi făcut unuia dintru aceştia prea mici - zice - Mi-aţi făcut!".

Deci ştiind vistieria ceea ce se află acolo, să intrăm adeseori şi să ne neguţătorim, şi osârdia către teatre, acolo să o întoarcem. Şi măcar nimic de nu ai să duci, du măngâierea cea prin cuvinte. Că nu numai celui ce hrăneşte, ci şi celui ce intră Dumnezeu îi răsplăteşte! Căci când, dacă vei intra, vei ridica şi vei întări sufletul cel ce tremură şi se teme, mângâindu-l, ajutându-i, făgăduindu-i ajutorinţă, învăţându-l să filosofeze - nu puţină plată vei lua şi de aici. Că afară tu vorbind unele ca acestea, mulţi şi vor râde slăbănogi fiind de multa desfătare. Iar cei ce sunt în nevoi, smeriţă fiindu-le mintea lor, cu multă blândeţe şi vor lua aminte la cele ce se grăiesc, şi vor lăuda şi mai buni se vor face. Pentru că şi Pavel când propovăduia.

Iudeii de multe ori râdeau, iar legaţii cu multă linişte ascultau. Că nimic aşa nu face pe suflet îndemânatic la filosofie, precum nevoia, ispita şi necazul! Deci acestea toate punându-le în minte, să tăiem şi cele de prisosit.

Iar de prisosit este, tot ce este peste trebuinţă[1]! Căci când şi fără de acesta putem să petrecem sănătos şi cinstit, de prisosit este negreşit acela adăugându-se. Aceasta să socotim şi la masă şi la casă şi la toate celelalte. Şi trebuinţa pretutindenea să o căutăm Că ce este de prisosit este şi nefolositor. Când te vei deprinde să te îndestulezi cu cele ce sunt de ajuns, atuncea de vei voi să fii râvnitor acelei văduve, te vom aduce la cele mai mari decât acestea. Că nici n-ai ajuns la filosofia acestei femei, până când porţi grija de cele de ajuns. Fiindcă aceea mai presus de purtarea de grijă s-a făcut pentru cele de ajuns. Că cele ce vrea să o hrănească pe ea, acestea toate le-a dat.

Prin urmare încă te îndoieşti pentru cele de nevoie şi nu te ruşinezi întrecându-te o femeie? Şi nu numai nu-i râvneşti ei, ci şi foarte înapoi de ea rămâi? Că aceea nu a zis acestea ce se grăiesc de voi, şi ce va fi de mine dacă cheltuind toate voi fi silită să am trebuinţă de ajutorul altuia? Ci cu dragoste a dat cele ce avea!

Ce poate zice cineva pentru acea văduvă din Legea Veche care a fost în vremea Proorocului Ilie? Că aceleia nu îi mai era primejdia pentru sărăcie, ci şi pentru moarte şi sfârşit, nu numai al ei, ci şi al copiilor ei. Deoarece nici nu nădăjduia să ia de la alţii, ci să moară îndată

Dar l-a văzut pe Proorocul - zice - şi de aici s-a făcut darnică.

Dar voi oare nu vedeţi nenumăraţi Sfinţi? Şi ce zic Sfinţi? Pe Stăpânul Proorocilor îl vedeţi cerşind, şi nici aşa nu vă faceţi milostivi. Ci având jitniţe care se deşartă dintru aceasta întru aceia, nici din ceea ce prisoseşte nu daţi.

Ce zici? Prooroc era cel ce era de faţă, şi aceasta a plecat-o pe ea să aibă atâta mărime de suflet? Ci însuşi lucrul acesta este vrednic de multă mirare. Că a crezut că este el mare şi minunat. Căci cum nu a zis, precum este cu urmare să socotească o femeie barbară şi de alt neam: De era el Prooroc, nu ar fi avut trebuinţă de mine, de era el prieten al lui Dumnezeu nu l-ar fi trecut pe el cu vederea? Fie Iudeii pentru păcate se pedepsesc cu această muncă. Dar aceasta de unde, şi pentru ce? Ci nimic dintru acestea nu a socotit, ci i-a deschis lui casa şi mai înainte de casă voinţa şi toate cele ce avea le-a pus în mijloc şi părăsind firea şi defăimând copiii a cinstit pe străinul mai mult decât toţi.

Deci socoteşte câtă muncă va fi asupra noastră, când decât o femeie văduvă, săracă, de alt neam, barbară, maică de copii - care nu ştia nimic dintru acestea pe care noi le ştim - suntem mai prejos şi mai slabi. Pe aceasta

1 Din Cuvântul 19 la I pistola a 2-a către Corinteni

o lăuda şi Hristos. Că multe văduve erau în zilele lui Ilie - zice - şi către nici una n-a fost trimis Proorocul, fără numai către aceia.

Să zic ceva mare şi de mirare: Aceasta a adus la iubirea de străini mai mult decât părintele nostru Avraam. Că nu a alergat la cireadă, precum acela, ci din pumnul acela pe toţi i-a întrecut carii erau vestiţi pentru iubirea de străini. Acela biruia pentru că se rânduise pe sine la aceasta, aceasta pentru că nici de copii nu i-a fost milă pentru streinul şi nici aşteptând bunătăţile cele viitoare. Iar noi împotrivă: împărăţie fiind, gheena îngrozindu-se; şi - ceea ce este mai mare decât toate - Dumnezeu atâtea pentru noi făcând, şi de lucrurile acestea veselindu-ne şi bucurându-ne, zăcem nesimţitori! Nu, rogu-vă, ci să risipim, să dăm săracilor precum se cuvine a da. Că multul şi puţinul Dumnezeu nu îl hotărăşte cu măsura ce se dau, ci cu puterea avuţiei celui ce dă! Că de multe ori decât cel ce a dat numai un ban, mai puţin ai dat tu, cel ce ai dat o sută de statiri de aur. Că din prisosinţă ai dat. Însă măcar aşa fă, şi vei veni degrab şi la darea cea mai bogată. Risipeşte banii, ca să aduni dreptate. Că nici nu voieşte aceasta să vină împreună cu banii, ci printr-înşii cu adevărat. Dar nu împreună cu dânşii vine la noi. Că nu este cu putinţă împreună să locuiască şi pofta banilor şi dreptatea. Că despărţite au corturile. Deci nu te sili să le uneşti pe acelea care nici într-un chip nu se pot uni, ci izgoneşte pe iubirea de argint ca pe o tirană, de voieşti s-o iei pe împărăteasa! Că aceasta este împărăteasa, făcând pe oameni din robi slobozi. La care împotrivă face aceea. Pentru aceea cu toată străduinţa să fugim de iubirea de argint, iar milostenia să o îmbrăţişăm.

Că de vom face aceasta[1], şi în Lăcaşurile acelea care sunt gătite celor ce îl iubesc pe El ne va primi Hristos, şi de la Dânsul vom auzi: "Veniţi blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii!"

Pentru ce şi pentru care pricină?

"Că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat; am însetat şi Mi-aţi dat de am băut; străin am fost şi M-aţi primit; în temniţă şi aţi venit la Mine!"

Ce este mai fără de îngreuiere decât acestea? Ne-a poruncit oare nouă să iscodim şi să cercăm pe cei ce vrem să-i ajutăm? Tu arată ceea ce este a ta - zice - măcar simplu de va fi, măcar lepădat după vedere. Că cele ce se fac la aceştia El le primesc asupra Mea. Pentru aceasta a adaus: "Întrucât aţi făcut unuia dintru aceştia fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut!"

În consecinţă, acestea ştiindu-le, niciodată să nu ne necăjim către cei ce vin la noi, ci de putem să le mângâiem sărăcia lor să facem aceasta cu bucurie şi cu multă veselie, nu ca şi cum am da ceva, ci ca şi cum am

1 Din Cuvântul 41 la Facere

primi mari dobânzi de la dânşii. Iar de nu putem, să nu ne asprim asupra lor, ci să le dăm măcar mângâierea cea prin cuvânt şi cu blândeţe să le răspundem lor.

Că pentru care pricină te porneşti asupra lui cu asprime? Că au doară face silă? Pofteşte, se roagă, se cucereşte; iar cel ce face acestea, nu este vrednic de ocară.

Ce zic se roagă şi se cucereşte? Nenumărate îţi pofteşte de la Dumnezeu, şi acestea toate le face pentru un ban, şi nici acesta nu îl dăm.

Şi care iertare vom dobândi? Care cuvânt de îndreptare vom avea, când noi în toate zilele aşa de îndestulată masă ne punem înainte, şi de multe ori trecând şi peste trebuinţă, iar acelora nici ceva puţin nu le dăm, cu toate că nenumărate bunătăţi prin aceia vom să luăm?

O, mare trândăvire! Câtă pagubă pătimim dintr-însa? Şi cât folos aruncăm din mâinile noastre? Şi pricina mântuirii noastre cea dată nouă de la Dumnezeu o lepădăm, nici în minte punând, nici socotind, nici simplitatea celor ce se dau, nici mărimea unor răsplătiri ca acestea, ci toate în lăzi le închidem şi aurul îl lăsăm de se roade de rugină. Iar mai vârtos îl punem înaintea mâinilor hoţilor. Iar hainele cele de multe feluri le părăsim de se mănâncă de molii, şi nu suferim cele ce stau fără de treabă să le iconomisim după cuviinţă, ca iarăşi nouă să ni se păstreze, şi prin acestea să putem să ne învrednicim de bunătăţile cele negrăite. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 41
Pentru milostenie (V)

Mari cu adevărat şi nepovestite sunt cele ce s-au făcut de la Dumnezeu pentru noi[1]: S-a jertfit pe sine pentru vrăjmaşii carii îl urau, carii se întorceau de către El - lucru care nici pentru prieteni, nici pentru copii nu l-ar fi făcut cineva, nici pentru fraţi, acesta l-a făcut Hristos pentru robi. Stăpân nu într-acest fel, precum sunt robii, ci Dumnezeu pentru oameni şi pentru oameni prea slăviţi. Că de ar fi fost slăviţi, de ar fi fost bine plăcuţi, nu era atâta de mirare, iar acum aceasta este carea spăimântează toată mintea: a muri pentru acest fel de nemulţumitori şi necunoscători de facerile de bine. Că ceea ce nu se face de la oameni către cei de un neam, aceasta s-a făcut de la Dumnezeu către noi. Şi atâta dragoste dobândind, încă suntem amorţiţi şi nu iubim pe Hristos. El S-a jertfit pe Sine pentru noi, iar noi pe El şi lipsit fiind de hrana cea de nevoie îl trecem cu vederea, bolnav şi gol aflându-Se nu Îl cercetăm.

De câtă mânie sunt vrednice acestea, de câtă muncă, de câtă gheenă? Că deşi nimic alt, dar numai aceasta: că a voit şi a primit să facă ale Sale pe patimile oamenilor şi să zică că flămânzesc şi însetoşez, au nu era de ajuns pe toţi să-i îndemne? Ci, o, tiranie a banilor, iar mai vârtos, o, răutate a celor ce de voie s-au făcut robi lor! Nu au aceia mare putere, ci noi suntem foarte slăbănogi şi robiţi, noi suntem împilaţi şi pământeşti, noi trupeşti, noi nebuni. Că nu este mare puterea acelora. Că ce pot - spune-mi? Surzi sunt şi nesimţitori. Dacă diavolul nimic nu este, demonul cel spurcat atâta de viclean şi care toate le amestecă, banii ce putere au? De vei vedea argint, socoteşte-l că este cositor.

Nu poţi? Socoteşte-l dar ceea ce este adevărat, adică că este pământ! Căci pământ este!

Nici acest gând nu primeşti? Pune în minte cum că pierim şi noi, cum că mulţi din cei ce au avut mai înainte nu s-au folosit dintr-înşii, cum că nenumăraţi carii se slăveau şi se făleau cu dânşii s-au făcut cenuşă şi pulbere, cum că şi acum se pedepsesc cu pedeapsa cea mai de pe urmă.

Dar veseleşte vederile?

1 Din Cuvântul 7 la Epistola I către Timotei

Dar altele mai mult decât acestea pot să veselească. Că şi florile şi văzduhul curat fiind, şi Cerul şi Soarele mult mai mult veselesc. Fiindcă argintul şi rugină are multă, pentru aceea mulţi au zis că el este negru. Şi arătat este din peceţile care se fac negre. Iar în Soare nimic nu este negru, pe Cer, în Stele. Mult mai multă este desfătarea în florile acestea decât în floarea aceea. Deci nu este floarea ceea ce veseleşte, ci lăcomia, nedreptatea. Aceasta veseleşte sufletele, nu argintul. Scoate-o pe aceasta din suflet, şi vei vedea că cela ce se pare scump este mai prost decât tine. Scoate afară patima. De vreme ce şi cei cuprinşi de friguri, măcar noroi de vor vedea, ca pe nişte izvoare îl poftesc; iar cei ce sunt sănătoşi precum se cuvine, nici apă nu poftesc de multe ori.

Scoate afară boala, şi vei vedea lucrurile precum sunt.

Şi ca să cunoşti că nu mint, pe mulţi pot să-ţi arăt că au făcut aceasta.

Stinge focul şi vei vedea că acestea sunt mai proaste decât florile.

Bun este aurul? Dar la milostenie este bun, la ajutorul săracilor este bun, nu la întrebuinţarea cea nefolositoare, ca să zacă înlăuntru, ca să se îngroape în pământ, ca să se înfăşure împrejur la mâini şi la picioare şi la cap. S-a aflat nu ca să legăm cu dânsul chipul lui Dumnezeu, ci ca să slobozim pe cei legaţi. La aceasta întrebuinţează aurul. Dezleagă pe cei legaţi, nu-l lega pe sufletul slobod. Că pentru care pricină - spune-mi - cinsteşti mai mult pe lucrul cel mai de nimic decât toate? Că au doară, pentru că este aur, nu mai face legătură? Au doară materia face legătura? Ori aur de va fi, ori fier, tot una este, măcar că aurul este şi mai greu decât fierul.

Dar ce face uşor lucrul?

Slava deşartă şi fiindcă de toţi se vede muierea legată, pentru care trebuia mai vârtos să se ruşineze. Iar cum că aceasta este adevărată, leagă-o şi las-o în pustietate unde nu este nimeni care să vadă, şi se îngreuiează de legătură şi o socoteşte supărăcioasă.

Să ne temem, o, iubiţilor, să nu auzim acele înfricoşate cuvinte: "Legaţi-i lui mâinile şi picioarele!"

Pentru ce îţi faci ţie aceasta, o, femeie? Nici unul din cei legaţi nu este legat de mâini şi de picioare. Pentru ce îţi legi şi capul? Nu sunt de ajuns mâinile şi picioarele? Pentru ce înfăşori şi gâtul cu nenumărate legături? Fiindcă o las pe grija cea pentru acestea, pe frica şi pe nevoinţa, pe sfada cea pentru acestea cu bărbatul, de va avea cândva trebuinţă de dânsele, pe moartea care o sufere ei, de se va pierde cândva ceva dintru acestea.

Deci acestea dulceaţă sunt, spune-mi - ca altul să-şi veselească ochii, pe tine să te supui şi la legături şi la griji şi la primejdii şi la turburări şi la sfezi în toate zilele? Oare nu este lucrul acesta vrednic de toată prihănirea şi osândirea? Nu - rogu-vă - să nu facem acestea, ci să dezlegăm toată legătura nedreptăţii, să frângem celui flămând pâinea. Să facem toate celelalte, care pot să ne pricinuiască nouă îndrăzneala cea către Dumnezeu.

Că precum pasărea[1], chiar dacă nu se va prinde despre toate părţile, ci numai de un picior zic, este sub stăpânirea celui ce a întins cursa. Aşa şi noi, măcar deşi nu cu totul ne vom prinde, şi din credinţă adică şi din viaţă, ci numai din viaţă, sub stăpânirea diavolului suntem. "Că nu cel ce îmi zice: Doamne, Doamne va intra - zice - întru Împărăţia Cerurilor"; şi iarăşi: "Nu vă ştiu pe voi, depărtaţi-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea!" Vezi că nici un folos nu este din credinţă, când nu ne ştie pe noi Stăpânul? Şi către fecioare aceeaşi zice: "Nu vă ştiu pe voi!" Deci care este folosul fecioriei şi al sudorilor celor multe, când nu le ştie pe ele Stăpânul?

În multe locuri aflăm că pentru credinţă nimic nu se vinuiesc, iar pentru viaţa cea rea se muncesc. Precum în altă parte pentru viaţă nimic nu se vinuiesc, iar pentru dogmă răvrătită pier. Pentru că acestea se ţin una de alta. Vezi cum că, când nu facem voia lui Dummezeu suntem sub cursa diavolului? Şi nu numai pentru viaţă, ci şi pentru o neajungere şi o vină de multe ori intrăm în gheena, când celelalte bunătăţi ale noastre nu vor fi deopotrivă. Pentru că şi fecioarele nu s-au vinuit pentru curvie, pentru preacurvie, pentru zavistie, pentru pizmă, pentru beţie sau pentru credinţă rea, ci pentru lipsă de untdelemn; adică n-au făcut milostenie. Că untul de lemn aceasta însemnează. Şi osândiţii aceia "duceţi-vă, blestemaţilor, în focul cel veşnic" pentru nimic dintru acestea iarăşi nu se vinuiau, ci şi ei pentru că nu au hrănit pe Hristos!

Vezi că este de ajuns milostenia de va lipsi să bage în focul gheenii? Că unde va fi folositor - spune-mi - cel ce nu face milostenie?

Posteşti în toate zilele? Dar şi fecioarele acelea atuncea, dar nimic nu s-au folosit!

Te rogi? Şi ce este aceasta? Fără de milostenie neroditoare este rugăciunea. Fără de aceasta toate sunt necurate, toate sunt nefolositoare; cea mai multă parte a faptei bune se taie. Că "cel ce nu iubeşte pe fratele său - zice pe Dumnezeu nu Îl ştie!" Dar tu cum iubeşti, nici din acestea mici şi proaste nevoind să-I dai Lui? Căci spune-mi mie: Tu petreci întru înfrânare şi curăţenie? Pentru carea pricină? Au temându-te de muncă? Nicidecum, ci din firea ta faci lucrul acesta. Că dacă petreci întru curăţenie temându-te de muncă şi suferi atâta silă şi atâta tiranie, cu mult mai vârtos trebuie să faci milostenie. Că nu este întocmai a stăpâni pofta banilor şi a trupurilor, ci mai mare este osteneala aici. Pentru ce? Pentru că dulceaţa este firească şi semănată şi sădită în trupul nostru, iar pofta banilor nu este aşa. Lucrul acesta este cu care putem să ne asemănăm cu Dumnezeu, cu a milui şi a ne fi milă. Deci când nu avem acesta, de toate suntem lipsiţi. Nu a zis: "De veţi posti, sunteţi asemenea Tatălui vostru"; nu a zis" "De veţi păzi fecioria"; nici n-a zis: "De vă veţi ruga, sunteţi asemenea Tatălui vostru" pentru că

1 Din Cuvântul 6 la Epistola a 2-a către Timotei

nimic dintru acestea nu priveşte la Dumnezeu, nici nu lucrează ceva Dumnezeu dintru acestea.

Dar ce?

"Fiţi milostivi, precum Tatăl vostru cel din Ceruri" Acesta este lucrul lui Dumnezeu. Deci dacă nu-l ai pe acesta, ce ai? "Mila voiesc - zice - şi nu jertfa!".

A făcut Dumnezeu Cerul, a făcut pământul, marea. Mari sunt acestea şi vrednice de înţelepciunea Lui. Dar cu nimic dintru acestea nu a tras firea omenească, precum cu mila şi cu Iubirea de oameni. Că acesta este lucru al înţelepciunii şi al puterii şi al bunătăţii. Cu mult mai vârtos că s-a făcut rob. Au nu pentru aceasta mai vârtos ne minunăm de El? Au nu pentru aceasta mai vârtos ne spăimântăm de El? Nimic aşa nu trage pe Dumnezeu, precum mila. Şi multe pentru acestea pretutindenea vorbesc toţi Proorocii.

Iar milă zic nu pe cea care este înjugată cu asuprirea şi nedreptatea. Că nu este aceasta milă, pentru că nici rădăcina mărăcinelui nu naşte cândva untdelemn, ci rădăcina măslinului. Tot astfel nici rădăcina asupririi nu naşte milă, nici a nedreptăţii, nici a răpirii. Nu cleveti milostenia, nici n-o face pe ea să se prihănească de toţi. Că dacă pentru aceasta răpeşti, ca să miluieşti, nimic nu este mai rău decât milostenia aceasta. Căci când se naşte din răpire, nu este lucrul acesta milostenie; asprime este aceea şi cruzime, ocară către Dumnezeu. Dacă Cain cel ce a adus cele mai proaste dintru ale sale aşa a greşit, oare cel ce aduce cele străine, cum nu va greşi? Aducere şi prinos nimic alt nu este fără numai jertfă, curăţenie nu necurăţenie.

Şi cu mâini întinate nu îndrăzneşti să te rogi, iar întinăciune şi necurăţenie aducând din răpire, socoteşti că nu faci nici un lucru rău? Mâinile nelăsându-le să se umple de întinăciune şi de necurăţenie, ci făcându-le să fie curate, aşa să aduci prinosul. Măcar că întinăciunea aceasta nici o vină nu aduce, iar aceea este vrednică de prihănire şi de clevetire.

Deci să nu căutăm aceasta: cum cu mâini curate să aducem prinos şi să ne rugăm, ci cum şi prinoasele cele ce se aduc să fie curate. Pentru aceasta este râs, precum când cineva spălând blidul îl va umplea pe el de daruri necurate, oare nu este acest lucru batjocură şi râs?

Să fie mâinile curate. Iar vor fi, dacă nu numai cu apă le vom spăla pe ele, ci şi cu dreptate mai înainte. Aceasta este curăţenia mâinilor. Iar de vom fi plini de nedreptate, măcar de nenumărate ori de le vei spăla pe ele, nici un folos nu este. "Spălaţi-vă - zice - curăţiţi-vă". Ce dar? Oare a adaus: "duceţi- vă la izvoare, duceţi-vă la băi şi iazuri şi la râuri"? Nimic dintru acestea! Dar ce? "Ştergeţi răutăţile din sufletele voastre!" Adică, curăţiţi-vă! Aceasta face a vă izbăvi de spurcăciune, aceasta este curăţenia cea adevărată. Cealaltă nimic mare nu a folosit, iar aceasta ne dăruieşte nouă îndrăzneala cea către Dumnezeu.

Şi aceea se poate să o aibă şi preacurvarii şi furii, ucigătorii de oameni şi neghiobii şi slăbănogii bărbaţi şi curvarii şi curvătorii, mai vârtos aceştia. Că aceştia sunt cei ce poartă grija de curăţenia trupului mai vârtos

decât toţi, cu miruri puţind adeseori, curăţind mormântul - pentru că mormânt le este lor trupul, fiindcă sufletul este înlăuntru mort. Pentru aceea pe această curăţenie şi acelora este cu putinţă să o întrebuinţeze, iar pe cea dinlăuntru nu.

Nici un lucru mare nu este dacă vei spăla trupul. Iudaicească este curăţenia aceasta, nebunească şi nefolositoare, când nu este cea dinlăuntru. Să fie unul carele să aibă putrejune sau mâncătură de tane şi să-şi spele trupul; care este folosul? Care este sfârşitul? Iar dacă pe putrejunea trupului nimic nu va putea cineva să o folosească de la faţa cea de afară când se cuprinde şi se pedepseşte, dacă în suflet va fi putrejunea ce vom folosi de la curăţenia trupului? Nimic! De rugăciuni curate ne este nouă trebuinţă, iar rugăciuni curate nu pot fi când sufletul cel ce le naşte pe ele este spurcat. Deoarece nimic nu face aşa suflet spurcat, precum asuprirea şi răpirea.

Dar sunt unii care după ce toată ziua fac nenumărate răutăţi, seara spălându-se intră în Biserică, cu multă îndrăzneală întinzând mâinile, ca şi cum toate spurcăciunile prin scăldătoarea apelor ar fi lepădat. De ar fi fost aceasta, mare folos ar fi fost a se scălda în fiecare zi. De ar fi fost aceasta, nu aş fi încetat nici eu de a supăra băile, de făcea curaţi şi izbăvea de păcate.

Râs sunt acestea şi bârfeală, jucării şi glume de copii. Nu se scârbeşte Dumnezeu de întinăciunea trupului, ci de necurăţenia sufletului. Că ascultă-L pe El zicând: "Fericiţi cei curaţi cu inima!". Oare cu trupul? Nicidecum, ci, "cei curaţi cu inima!" că aceştia vor vedea pe Dumnezeu. Iar Proorocul ce zice? "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule!"; şi iarăşi: "Spală de răutate inima ta. Mare bun lucru este a fi întru deprinderea celor bune.

Vezi cât de mici sunt acestea şi nefolositoare. Şi după ce se va deprinde sufletul, nu se depărtează, nici nu suferă de nu va împlini mai întâi pe acestea să se apropie la rugăciune. Adică spre pildă : Ne-am obişnuit a ne spăla şi a ne ruga şi nu este cu putinţă de nu ne vom spăla să facem aceasta, ci cu dulceaţă nu ne rugăm, de facem aceasta cu mâini nespălate, ca cei ce vom să greşim lui Dumnezeu şi suntem sub ştiinţă a gândului. Dacă acest lucru mic are atâta tiranie şi silă şi se împlineşte în fiecare zi, dacă la milostenie ne-am fi obişnuit pe noi şi aceasta am fi hotărât să o împlinim totdeauna ca niciodată să nu intrăm în Casă de rugăciune cu mâinile deşarte, s-ar fi isprăvit lucrul. Că mare este şi întru cele bune şi întru cele rele tirania obiceiului! Nu vom avea trebuinţă de-acia de osteneală, el trăgându-ne pe noi. Mulţi s-au obişnuit a-şi face semnul Crucii adeseori şi nu mai au trebuinţă de cel ce să le aducă aminte. Ci şi mintea de multe ori pe aiurea răspândindu-se, ca de un învăţător însufleţit de obiceiu, mâna singură se trage spre a face semnul Crucii!

S-au obişnuit unii pe ei ca să nu jure; şi nici de voie, nici fără de voie nu vor face aceasta!

Să ne deprindem şi noi în obiceiul acesta al milosteniei!

De câte osteneli am fi avut trebuinţă ca să se afle doftoria aceasta? Căci spune-mi mie: De n-ar fi fost mângâierea milosteniei, apoi greşind nenumărate ne-am fi făcut pe noi vinovaţi muncii, oare nu ne-am fi tânguit mult? Oare nu am fi zis: O, de ar fost cu putinţă să spălăm păcatele cu bani, şi pe toţi i-am fi deşertat! O, de-ar fi fost cu putinţă să potolim mânia lui Dumnezeu cu bani, n-am fi cruţat avuţiile! Că dacă la boală facem aceasta, şi la moarte zicem, că de-ar fi fost cu putinţă să cumpărăm moartea, toate avuţiile ar fi dat cutarele, - cu mult mai vârtos aici!

Şi vezi Iubirea de oameni a lui Dumnezeu, câtă este. Nu ţi-a dat ţie să cumperi moartea cea vremelnică, ci moartea cea veşnică. Să nu cumperi - zice - pe viaţa aceasta mică, ci pe viaţa aceea: veşnică! Pe aceea ţi-o vând ţie, nu pe aceasta. Nu te înşel, de-o vei lua pe aceasta, nimic nu ai luat, Eu ştiu că aceea este mare.

Dar nu aşa fac cârciumarii şi cei ce neguţătoresc cele ale acestei vieţi; acelora de ar fi fost cu putinţă să înşele pe carii ar fi voit şi lucrul cel mic îl dau în loc de mare! Însă El nu aşa, ci în locul celor mici, dă pe cele mult mai mari.

Spune-mi: De vei merge la vreun neguţător, şi vor fi puse înainte două pietre: una proastă, alta scumpă şi de mult preţ; şi punând preţul pentru cea mică, ai fi luat pe cea mare, oare ai fi prihănit şi l-ai fi vinuit pe acela? Nicidecum, ci mai mult te-ai fi minunat! Aşa şi acum sunt puse înainte două vieţi: cea vremelnică şi cea veşnică - şi le vinde pe acestea Dumnezeu. Pe aceasta o vinde nouă, nu pe aceea! Ce ne necăjim ca şi copiii cei nebuni, pentru că luăm lucrul cel scump?

Dar este cu putinţă - zice - a cumpăra viaţă cu bani?

Aşa este cu putinţă, când vom da în preţ pe cele ale noastre şi nu pe cele străine, când nu vom face răpire.

Dar ale mele sunt de-aci înainte, zice.

Nu sunt ale tale după răpire, ci sunt ale aceluia. Sunt străine, măcar de mii de ori de vei fi stăpân peste dânsele. Că nici dacă ai fi luat un amanet, în vremea în care lipseşte cel ce a pus amanetul, sunt acestea ale tale, chiar dacă se află la tine. Deci dacă acelea care le-am luat cu voia şi cu mulţumirea acelora carii le-au pus amanet, nu sunt ale noastre nici în vremea aceea întru care le avem, cu mult mai vârtos acestea, care fără de voie şi cu sila le răpim. Acela este stăpân al lor, chiar de nenumărate ori de îi vei avea pe ei. A noastră cu adevărat este fapta bună, iar banii nici cei ai noştri nu sunt ai noştri, cu mult mai vârtos cei străini, ci acum sunt ai noştri, iar mâine nu sunt ai noştri, iar fapta bună este totdeauna a noastră. Că nu se vatămă aceasta, precum banii, ci la toţi când este de faţă este întreagă.

Deci să dăm milostenie[1] şi pe aceasta tare, nici dacă vom da o dată şi de două ori, să nu socotim că am împlinit tot ce trebuieşte. Că în toată viaţa trebuie să facem aceasta. Fiindcă nu o dată trebuie să plăcem, ci totdeauna; deoarece cel ce aleargă, de va alerga zece stadii şi va lăsa pe cea de pe urmă, tot a pierdut; tot astfel şi noi, dacă începând de la lucruri bune pe urmă ne vom slăbănogi, tot am pierdut, tot am prăpădit. Ascultă Sfătuirea cea folositoare zicând: "Milostenia şi credinţa să nu-ţi lipsească!" Nu-a zis "o dată", "de două sau de trei ori, de zece sau de o sută de ori", ci totdeauna să nu-ţi lipsească zice. Şi n-a zis să nu le laşi tu, ci să nu te lase ele, arătând că noi avem trebuinţă de ele, nu ele de noi, şi învăţând că toate trebuie să facem, ca să le ţinem pe ele lângă noi.

"... Şi le înfăşură pe ele - zice - împrejurul grumajilor tăi". Că precum copiii celor bogaţi au podoabă de aur împrejurul grumajilor şi niciodată nu o leapădă pe ea, purtând-o ca un semn al blagorodiei, - tot astfel şi milostenia trebuie să o punem totdeauna împrejurul nostru, arătând că ai Celui Milostiv suntem fii, Carele răsare Soarele peste cei răi şi peste cei buni.

Dar nu cred cei necredincioşi?

Prin acestea vor crede, dacă noi vom lucra acestea. Că de vor vedea că pe toţi miluim, şi pe Acela îl scriem şi-L arătăm învăţător, vor cunoaşte că Aceluia urmând facem aceasta.

Şi aceasta nu simplu trebuie să o facem, ci cu luare aminte şi cu întărire. "Că milostenia şi credinţa - zice - să-ţi fie ţie adevărată!". Bine a zis: "adevărată", că nu voieşte să fie din răpire, nici din furtişag. Că acest lucru nu este credinţă, nu este adevărată milostenie. Că furul nevoie este să mintă şi trebuie să jure strâmb. Iar tu nu aşa, ci împreună cu milostenia ai bi credinţă, zice. Să punem împrejurul nostru această podoabă. Gherdan de aur să facem sufletului - pe milostenie o zic - până când suntem aici. Că de va trece vârsta aceasta, nu vom mai întrebuinţa-o pe ea.

Cum? Nu sunt acolo săraci, nu sunt acolo bani, nu este acolo sărăcie. Până când suntem copii, să nu ne lipsim pe noi înşine de podoaba aceasta. Că precum la copii, dacă se fac bărbaţi, se ridică acestea şi la altă podoabă se aduc, tot astfel şi la noi. Nu va mai fi acolo milostenia ceea ce se face prin bani, ci alta oarecare mult mai mare. Pentru aceea să nu ne lipsim pe noi înşine de aceasta, să facem să se arate sufletul frumos.

Mare lucru bun şi cinstit este milostenia, dar mare este, iar mai ales mare bunătate. De ne vom învăţa să defăimăm banii, ne vom învăţa şi altele. Căci vezi câte bunătăţi se nasc de aici: Cel ce dă milostenie, precum se cuvine să dea, se învaţă să defaime banii. Iar cel ce s-a învăţat să defaime

1 Din Înainte cuvântare la Epistolia cea către Filipeni

banii, a tăiat rădăcina răutăţilor. Pentru aceea nu face facerea de bine mai ales, decât primeşte, nu numai pentru că stă şi urmează la milostenie datorie şi răsplătire, ci şi pentru că se face sufletul filosof şi înalt şi bogat. Cel ce dă milostenie se învaţă să nu se minuneze de bani, nici de aur; iar cel ce şi-a învăţat mintea la aceasta a luat prea mare început a se sui la Cer şi a tăiat nenumărate pricini de sfadă şi de gâlceavă şi de zavistie şi de scârbă. Căci ştiţi cu adevărat, ştiţi şi voi, că toate relele se fac pentru bani şi nenumărate războaie se fac pentru bani. Iar cel ce s-a învăţat să-i defaime pe aceştia, s-a aşezat pe sine în alinare nu se teme de pagubă. Că aceasta l-a învăţat pe el milostenia. Nu mai pofteşte cele aproapelui. Căci cum / ar pofti / cel ce pe ale sale leapădă, şi dă? Nu mai zavistuieşte pe cel bogat. Căci cum / ar zavistui / cel ce voieşte să se facă sărac? Curăţeşte ochiul sufletului său. Adică acestea aici!

Iar cele de acolo nici nu este cu putinţă a le spune, câte bunătăţi va dobândi. Nu va rămâne afară cu fecioarele cele nebune, ci împreună cu cele înţelepte va intra, împreună cu Mirele, având făcliile strălucite. Şi decât cele ce s-au ticăloşit[1] întru feciorie, cel ce nici n-a gustat ostenelile acelea, pentru milostenia aceasta va fi mai bun. Aceasta este puterea milosteniei. Cu multă îndrăzneală bagă înlăuntru pe ucenicii ei, pentru că este cunoscută Portarilor din Cer, care păzesc uşile Cămării. Şi nu numai cunoscută, ci şi astfel cât şi se cucereşte de dânsa. Şi pe carii îi va cunoaşte ea că o cinstesc pe dânsa, cu multă îndrăzneală îi va băga înlăuntru şi nimeni nu va grăi împotrivă, ci toţi se vor da în lături. Că dacă pe Dumnezeu L-a pogorât pe pământ şi L-a plecat de S-a făcut om, cu mult mai vârtos va putea să suie pe om în Cer. Că mare este puterea ei. Deci dacă din milă şi din iubire de oameni Dumnezeu S-a făcut om, şi L-a plecat pe El de S-a făcut rob, cu mult mai vârtos pe robi îi va băga în casa sa.

Pe aceasta deci să o iubim, pe aceasta să o îndrăgim, nu o zi, nici două, ci în toată vremea. Că precum izvorul cel din Rai nu acum izbucneşte curgerile, iar acum se usucă[2] - pentru că n-ar fi fost de-acia izvor, ci pururea izvorăşte; tot astfel şi izvorul nostru pururea să izbucnească mai cu îndestulare curgerea către cei ce au mai mult trebuinţă de milă, ca să rămână izvor. Aceasta face blând pe cel ce ia; aceasta este milostenie, dacă nu numai tare izbucneşte curgerea, ci şi totdeauna.

De voieşti ca din izvoare să curgă peste tine mila lui Dumnezeu, să ai şi tu izvor!

Nimic nu este întocmai cu milostenia, iar mai vârtos atâta de mare este puterea acestui lucru, când izbucneşte din jitniţe curate, că cele ce

1 "Ticălos" = (înv.) (Persoană) care se găseşte într-o stare jalnică; (om) vrednic de milă, sărman, nenorocit.
2 Din Cuvântul 22 la Faptele Apostolilor

izbucnesc din nedreptate sunt asemenea cu un izvor ce sloboade noroi; iar cele ce din câştiguri drepte - sunt ca o curgere limpede şi curată ce curge în Rai, care este dulce la vedere, dulce la atingere, uşoară şi rece dându-se întru amiază-zi. Astfel este milostenia. Lângă izvorul acesta nu sunt copaci plopi, peyghi, nici chiparoşi, ci alţi pomi înalţi mult mai buni decât aceştia: Dragostea lui Dumnezeu, lauda oamenilor, Slava cea către Dumnezeu, îndrăgirea cea de la toţi, stingerea păcatelor, îndrăzneală multă, trecerea cu vederea a banilor, milostenia, prin carea pomul dragostei se hrăneşte. Că nimic nu obişnuieşte aşa a hrăni dragostea, precum dacă este cineva milostiv. Aceasta face a se sui întru înălţime ramurile. Izvorul acesta este mai bun decât cel din Rai, nu împărţindu-se în patru începuturi, ci ajungând până la însuşi Cerul. Acesta naşte pe Râul acela carele saltă întru viaţa veşnică. Întru acesta de va cădea moarte, ca o scânteie se mistuieşte de izvor. Aşa oriunde va pica, mari bunătăţi face. Acesta ca o scânteie stinge pe râul cel de foc. Acesta pe vierme aşa îl îneacă ca o nimic. Cel ce îl are pe acesta, nu scrâşneşte dinţii. Din apa acestuia de va pica peste legături, le rupe pe ele. Măcar în cuptoare de va cădea pe toate le stinge. Nimic nu este întocmai cu izvorul acesta. De vei deschide tu gurile izvorului acestuia, gurile Izvorului lui Dumnezeu astfel vor fi, cât tot adâncul să biruiasscă. Numai pricină caută Dumnezeu să ia de la noi şi izbucneşte pe cele bune din jitniţele Sale. Când cheltuieşte, când dă, atuncea este bogat, atuncea este îndestulat. Mare este gura acestui izvor; curată şi limpede este curgerea lui. De nu îl vei închide pe acesta, nici pe acela nu-l închizi! Nici un pom neroditor să nu stea lângă dânsul, ca să nu sugă umezeala lui!

Ai bani? Nu sădi acolo plopi - că astfel de lucru este desfătarea - multe cheltuieşte şi nimic întru sine nu arată, ci prăpădeşte rodul. Să nu sădeşti peyc, nici pin, nici altceva dintru acest fel de pomi, carii sug cu adevărat, dar nicăieri nu sunt folositori. Că astfel este desfătarea hainelor, frumoase numai la vedere şi nicăieri folositoare. Umple de viţe, toţi pomii cei roditori carii vei voi sădeşte-i în mâinile săracilor. Nimic nu este mai gras decât pământul acesta - chiar dacă este mic latul mâinii - însă pomul cel ce se sădeşte ajunge la însuşi Cerul, şi stă întărit. Aceasta este adevărată sădire. Că pomul cel ce se sădeşte în pământ, deşi nu acum, după o sută de ani piere.

Ce sădeşti pomi de carii nu te vei îndulci? Ci mai înainte de a te îndulci, venind moartea te răpeşte? Pomul acesta după ce mori, atuncea îţi dă ţie rodul. De sădeşti, să nu sădeşti în pântecele îmbuibării, ca să nu treacă rodul la şezut, ci sădeşte în pântecele cel necăjit şi strâmt ca să sară rodul la Cer. Odihneşte sufletul cel strâmtorat al săracului, ca să nu necăjeşti pe cel desfătat al tău. Nu vezi că pomii cei ce se udă peste măsură de la rădăcină putrezesc, iar cei ce se udă cu măsură, cresc? Aşa şi tu, nu uda pe pântecele tău peste măsură, ca să nu putrezească rădăcina pomului, Adapă pe cel însetat, ca să aducă rod. Pe cei ce se udă măsurat nu-i putrezeşte Soarele, iar pe cei ce se udă peste măsură, îi putrezeşte. Că acest fel este firea

Soarelui. Pretutindeni trecerea peste măsură este lucru rău. Pentru aceea să o tăiem pe ea, ca şi noi să dobândim cele ce cerem. În locurile cele prea înalte zic că se nasc izvoarele. Deci să ne facem şi noi înalţi cu sufletul, şi degrab va curge milostenia. Că nu este cu putinţă ca sufletul cel înalt să nu fie şi milostiv, şi cel milostiv să nu fie şi înalt. Deci cel ce trece cu vederea banii, este mai presus de rădăcina răutăţilor.

Izvoarele de mai multe ori sunt prin pustietăţi. Şi noi să scoatem afară sufletul din multa turburare, şi va izvorî de la noi milostenia.

Izvoarele pe cât se curăţesc, pe atâta se fac mai îndestulate. Aşa şi noi pe cât vom cheltui, pe atâta şi cele bune vor răsări.

Cel ce are izvor, nu se teme. Deci dacă şi noi vom avea izvor pe milostenie, nu ne vom teme. Că izvorul acesta la băut, la udare, la zidire, la toate ne este nouă folositor. Nimic decât băutura aceasta nu este mai bun, nu ştie izvorul acesta să facă beţie. Mai bine este a avea acest fel de izvor decât a curge izvoare de aur. Decât tot pământul cel aducător de aur, mai bun este sufletul care aduce acest aur. Că nu la aceste palate împărăteşti, ci la cele de sus intră împreună cu noi. Aurul acesta se face podoaba Bisericii lui Dumnezeu. Din aurul acesta se face sabia Duhului, sabia prin care se taie balaurul. Din izvorul acesta ies pietrele cele scumpe, care împodobesc, Capul Împăratului.

Deci să nu ne lenevim de atâta bogăţie, ci să aducem milostenie cu îndestulare, ca să ne învrednicim de iubirea de oameni cea de la Dumnezeu. Iar milostenia nu numai cu bani se face, ci şi cu lucruri. Precum adică: Se poate şi apărător a fi; se poate şi mână de ajutor a da; de multe ori mai mult şi decât banii a mântuit apărarea.

Veniţi dar acum să pornim toate chipurile milosteniei.

Poţi prin bani? Nu pregeta!

Poţi[1] prin apărare? Să nu zici: "Fiindcă nu sunt bani nimic nu este aceasta!", foarte mare este şi aceasta. Ca şi cum ai fi dat aur, aşa află-te.

Poţi prin căutare? Fă şi aceasta. Adică, doctor eşti cu meşteşugul? Poartă grija pentru cei bolnavi. Şi aceasta este mare. Poţi prin sfătuire? Mult mai mare decât toate este aceasta! Aceasta este mai bună decât toate sau şi mai mare, pe cât are şi mai mare folosul! Că nu foamete a vieţii acesteia dezlegi şi goneşti, ci moarte cumplită. De această bună lucrare erau foarte plini şi Apostolii. Pe aceasta - adică pe împărăţirea banilor - au încredinţat-o celor după dânşii, iar ei ajutau cu cuvintele!

Sau mică milostenie socoteşti că este a putea pe un suflet care este întru nedumerire, care se primejduieşte de primejdia cea mai de pe urmă, care este cuprins de aprindere, să-l izbăveşti de boală? Adică vezi pe prietenul cuprins de iubirea de argint? Miluieşte pe om! Se sugrumă?

1 Din Cuvântul 25 la Faptele Apostolilor

Stinge-i focul lui. Ce dar dacă nu se pleacă? Tu fă ceea ce este a ta şi nu pregeta. L-ai văzut pe el că se ţine în legături? - pentru că legături cu adevărat sunt banii - mergi la el, cercetează-l pe el, mângâie-l, ispiteşte-te să-l slobozi din legături. De nu va voi, pricina şi vina el va suferi.

Văzut-ai gol şi străin? Gol este cu adevărat şi străin de Ceruri cel ce nu poartă grija de viaţa dreaptă. Ia-l în lăcaşul tău, îmbracă-l cu hainele faptei bune. Dă-i cetatea cea din Cer.

Dar dacă eu sunt gol? zice.

Îmbracă-te şi pe tine întâi, dacă ştii că eşti gol, negreşit ştii că trebuie să te îmbraci. Dacă ştii chipul aceste goliciuni, vei putea cunoaşte cu lesnire şi îmbrăcămintea ei.

Câte muieri poartă haine de mătase, dar sunt goale cu adevărat de hainele faptei bune, pe acestea să le îmbrace bărbaţii.

Dar nu primesc hainele acelea, ci acestea voiesc? Aceasta întâi fă: Adu-le pe ele la pofta acelor haine; arată-le lor că sunt goale! Vorbeşte-le pentru judecata ceea ce va să fie. Zi: De altele ne este nouă trebuinţă acolo, nu de acestea. Iar de mă suferiţi, şi eu voi arăta goliciunea: Cel gol când este frig îngheaţă şi tremură şi stă strâns strângând braţele, iar când este cald nu astfel. Deci de voi arăta şi pe cei bogaţi şi pe cele bogate că cu atâta mai mult sunt goale, cu cât mai mult se îmbracă, nu vă îngreuiaţi. Aşadar spune-mi: Când pornim cuvintele cele pentru gheena şi pentru muncile acelea, au nu mai mult decât cei goi aceia, aceştia îngheaţă şi tremură? Oare nu amar suspină şi se osândesc pe dânşii? Ce dar când vin la cutarele şi zic: Roagă-te pentru mine! oare nu aceleaşi cuvinte grăiesc cu aceia?

Dar acum oricâte vom zice, încă nu este arătată goliciunea. Dar va fi acolo arătată.

Cum şi în ce chip? Când hainele cele de mătase şi pietrele pierzându-se, numai cu hainele faptei bune şi ale răutăţii toţi se vor arăta îmbrăcaţi. Când săracii vor fi îmbrăcaţi cu slavă multă, iar bogaţii goi şi cu ocară se vor trage la munci. Cine era mai desfătat decât bogatul acela carele se îmbrăca cu porfiră? Şi cine era mai sărac decât Lazăr? Aşadar, care grăia cuvintele cerşetorilor? Şi carele era întru îndestulare? Spune- mi: Dacă cineva va împodobi casa cu multe perdele, iar el va şedea înăuntru gol, care este folosul? Tot astfel se face şi la femei. Fiindcă împodobesc casa sufletului - trupul zic - cu multe podoabe, iar stăpâna casei - care este sufletul - şade înăuntru goală.

Împrumutaţi-mi ochii sufletului şi vă voi arăta vouă goliciunea sufletului. Căci care este haina sufletului? Fapta bună cu adevărat! Şi care este golătatea? Răutatea. Că precum dacă cineva va dezbrăca pe vreunul din cei blagorodnici, se ruşinează şi se sfieşte şi fuge - tot astfel şi sufletul cel ce n-are aceste haine, de vom voi să căutăm la dânsul, se ruşinează.

Câte femei socoteşti acum că se ruşinează şi în adânc se afundă, căutând ca o perdea şi acoperământ, ca să nu audă cuvintele acestea? Iar cele ce nu ştiu nici un rău ca acesta întru dânsele, se veselesc, se bucură, se

fălesc şi se slăvesc pentru cele ce se zic. Ascultă pentru fericita Tecla: aceea ca să vadă pe Pavel şi sculele cele de aur ale sale le-a dat; iar tu ca să vezi pe Hristos, nici un ban nu dai. Te minunezi de cele ce s-au făcut de aceia, dar nu îi urmezi. Nu auzi cum fericeşte pe cei milostivi cu cuvântul? "Fericiţi cei milostivi - zice - că aceia se vor milui!"

Care este folosul din hainele cele scumpe?

Până când căscăm la această podoabă?

Să ne îmbrăcăm întru Slava lui Hristos! Să ne împodobim cu frumuseţea aceea, ca şi aici să ne lăudăm, şi acolo bunătăţile cele veşnice să dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 42
Pentru mânie şi iuţime

De multă osârdie avem trebuinţă întru toate, o, iubiţilor. Pentru că cuvânt şi seamă cu de-amănuntul vom da şi pentru cuvinte şi pentru fapte. Că lucrurile noastre nu stau până în viaţa aceasta, ci şi altă stare de viaţă ne va primi pe noi după aceasta, şi vom sta înainte la Tribunal înfricoşat. Că trebuie - zice Pavel - să ne arătăm noi înaintea Divanului lui Hristos, ca să ia fiecare după cum a făcut, cele ce s-au lucrat prin trup, ori bine, ori rău. Deci trebuie să fugim de toate patimile cele pierzătoare, iar împreună cu celelalte toate şi de mânie.Pentru că este fiară[1], fiară iute şi fierbinte!

Deci să ne grăim nouă cuvintele cele din Dumnezeiasca Scriptură, şi să ne zicem: "Pământ eşti şi cenuşă!" şi: "Ce se mândreşte pământul şi cenuşa?" şi: "Pripa mâniei lui căderea lui este!" şi: "Omul mânios nu este cu bună cuviinţă!". Fiindcă nimic nu este mai de ocară decât faţa cea mânioasă, nimic nu este mai urât. Iar dacă decât faţa, cu mult mai vârtos decât sufletul. Că precum când se amestecă noroiul obişnuieşte a se face putoare, tot astfel când se turbură sufletul de mânie, multă va fi necuviinţa şi greaţa.

Dar nu sufăr - zice - ocara cea de la vrăjmaşi.

Pentru ce, spune-mi? Că de este adevărată, şi mai înainte de acela trebuie să te umileşti şi să-i mulţumeşti lui pentru mustrări! Iar de este mincinoasă, defaimă-o!

Ţi-a zis: "Sărac"? Râzi!

Ţi-a zis că eşti de neam simplu sau fără minte?

Suspină pentru acela de-aici. Că cel ce zice fratelui său: "Nebune" vinovat va fi gheenei focului! Deci când va ocărî pune în minte munca cu care va să se muncească şi nu numai nu vei avea iuţime, ci şi lacrimi vei slobozi. Că nici către cel cuprins de friguri nu se întârâtă cineva, nici către cel aprins de fierbinţeală, ci de cei ca de acest fel tuturor le este milă şi lăcrimează. Că astfel este sufletul cel mânios.

Ci şi de vei voi să-i răsplăteşti, taci, şi i-ai dat lui rană de moarte. Iar de vei uni ocară cu ocară, ai aprins focul.

1 Din Cuvântul 48 la Sfântul Ioan

Dar de vom tăcea - zice - ca pe nişte neputincioşi ne vor prihăni cei de faţă.

Nu ca pe nişte neputincioşi ne vor prihăni, ci de filosofie se vor minuna.. Iar dacă te vei împunge de ocări, sileşti să se socotească că sunt adevărate cele ce se grăiesc. Pentru ce - spune-mi - bogatul râde când se numeşte sărac? Oare nu pentru că nu ştie întru sine sărăcie? Aşa şi noi, dacă mai vârtos vom râde pentru ocări, prea mare dovedire vom da că nu ştim întru noi cele ce se grăiesc!

Afară de acestea: Până când ne vom teme de vinuirile oamenilor? Până când vom defăima pe Stăpânul cel de obşte şi ne vom pironi la trup? Deoarece când este între voi râvnire, prigonire şi împerecheri - au nu sunteţi trupeşti? Deci să ne facem duhovniceşti şi să înfrânăm această fiară cumplită!

Între iuţime şi între turbare nu este nici o deosebire, ci este drac vremelnic, iar mai vârtos şi decât cel îndrăcit mai rău. Că cel îndrăcit şi iertare va dobândi, iar cel mânios de nenumărate munci va fi vrednic, de voie pe sine în prăpăstiile pierzării aruncându-se, şi mai înainte de gheena ceea ce va să fie de aici a început a se pedepsi; pentru că şi oarecare turburare neâncetată şi vifor nesuferit toată noaptea şi toată ziua bagă în gândurile sufletului.

Voieşti să cunoşti cât de rău lucru este mânia?

Stai[1] aproape la alţii care se gâlcevesc în târg, pentru că întru tine nu vei putea să vezi cu lesnire necuviinţa şi ocara, fiind întunecat şi beat cu gândul. Dar când eşti curat de patimă, atuncea întru alţii priveşte cele ale tale, fiindcă atuncea judecata ta nu este stricată. Şi vezi-mi pe noroade curgând, pe cei mânioşi ca nişte turbaţi cu necuviinţă purtându-se în mijloc. Căci când mânia fierbând împrejurul pieptului se sălbăticeşte, foc suflă gura, foc slobod ochii; se umflă despre toate părţile faţa; cu nerânduială se întind mâinile; cu râs sar picioarele şi se ridică asupra celor ce îi ţin; şi decât cei turbaţi nimic nu se deosebesc către toate acestea fiind nesimţitori, nici de măgarii cei sălbatici azvârlind cu picioarele, muşcând. Cu adevărat omul mânios nu este cu bună cuviinţă!

Apoi, după râsul cel mult acesta, ducându-se acasă, şi întru sine venind, mai mare au durerea şi multă frica, punând în minte oare cine să fi fost cei ce erau de faţă când se mânia. Că precum cei nebuni nu ştiu pe cei ce sunt de faţă când se înţelepţesc atuncea acestea socotesc, oare nu cumva au fost prieteni, oare nu cumva au fost potrivnici şi vrăjmaşi cei ce au văzut. Că deopotrivă de amândoi se tem: De unii - ca de cei ce vor să-i dobândească şi mai mare să facă ruşinea;iar de alţii - ca de cei ce vor să se bucure de necuviinţa lor. Iar de se vor fi şi bătut între dânşii, mai cumplită este frica,

1 Din Cuvântul 4 la Sfântul Ioan

nu cumva din cele cumplite se va fi întâmplat la cel ce a pătimit; sau urmând friguri va aduce moarte, sau vreo umflătură ridicându-se cu anevoie de vindecat, îl va arunca în primejdia cea mai de pe urmă.

Şi ce trebuinţă aveam eu de gâlceavă? Ce trebuinţă de ocări şi de prigonire? De s-ar fi prăpădit acelea şi acelea...şi pe toate aceste lucruri stricăcioase le blestemă, care au fost pricină lor de mânie.

Iar cei mai fără de socoteală vinuiesc draci şi ceas rău pentru cele ce s-au făcut.

Dar nu este pricina din ceas rău. Că nici nu este cândva ceas rău. Nici de la drac rău nu se fac acestea, ci din răutatea celor cuprinşi de patimă. Că aceştia trag şi pe draci şi toate cele rele aduc asupra lor.

Dar se umflă inima şi se răneşte de ocări, zice.

Ştiu şi eu. Că pentru aceasta mă minunez de cei ce stăpânesc această cumplită fiară. Că de vom voi, putem să împingem patima. Că pentru ce când ne ocărăsc pe noi Boierii nu pătimim aceasta? Oare nu pentru că frică nu mai puţină decât mânia ne îngrozeşte pe noi, şi nici a răsîri dintru început nu o lasă? Pentru ce şi slugile ocărându-se de noi cu nenumărate ocări, toate le suferă cu tăcere? Oare nu pentru că şi ei au asupra lor aceeaşi legătură.

Iar tu să nu socoteşti numai frica lui Dumnezeu, ci cum că însuşi Dumnezeu te ocărăşte pe tine atuncea, care-ţi porunceşte să taci - şi toate vei suferi cu blândeţe. Şi zi către cel ce ocărăşte: "Ce să-ţi fac? Altul îmi ţine şi mâna şi limba!" şi se va face cuvântul acesta şi ţie şi aceluia pricină de filosofie!

Acum pentru oameni şi pe cele nesuferite suferim, şi către cei ce ne ocărăsc zicem de multe ori: "Cutare m-a ocărât, nu tu!", iar la Dumnezeu nici această evlavie nu vom avea? Şi care iertare ne va fi nouă?

Să zicem şi către sufletul nostru: Dumnezeu ne ocărăşte pe noi acum, Care ne ţine mâinile noastre. Să nu zburdăm, nici să fie la noi Dumnezeu mai necinstit decât oamenii.

V-aţi cutremurat către cuvântul acesta. Dar nu voiesc să vă cutremuraţi voi numai către cuvinte, ci şi către faptă. Fiindcă ne-a poruncit Domnul Dumnezeu când ni se va da palmă nu numai să suferim, ci şi să ne dăm pe noi înşine spre a pătimi ceva mai rău - iar noi cu atâta tărie ne împotrivim, cât nu numai nu ne dăm pe noi înşine spre a pătimi rău, ci şi răsplătim. De multe ori şi noi întâi ridicăm mâini nedrepte şi socotim că ne biruim de nu vom face aceleaşi. Deoarece lucrul cel rău este acesta: căci şi socotim că biruim, când suntem biruiţi cu biruirea cea mai de pe urmă. Şi zăcând jos, nenumărate răni primind de la diavolul, socotim că îl biruim pe el!

Pentru aceasta - rogu-vă - depărta-ţi-vă şi de mânie şi cuvântul vostru vrednic de credinţă faceţi-l, nu numai cu a nu vă mânia, ci şi cu a nu striga; pentru că materie a mâniei este strigarea: Deci să înpiedicăm calul,

ca să aruncăm jos pe călăreţ. Să taiem aripile mâniei, şi nu va mai creşte răul.

Iute patimă este iuţimea, iute şi puternică a fura sufletele noastre. Pentru aceasta trebuieşte despre toate părţile să-i închidem ei intrarea. Că cu necuviinţă este fiară să putem să îmblânzim, iar pe mintea noastră sălbăticindu-se să o trecem cu vederea. Cumplit foc este mânia, care toate le mănâncă; pentru că şi trupul vatămă şi sufletul strică, şi pe om îl face urât şi grozav la vedere. Şi de-ar fi fost cu putinţă ca omul cel mânios să fi fost luişi arătat în vremea mâniei, nu ar fi avut trebuinţă de altă sfătuire. Că nimic nu este mai urât decât faţa cea mânioasă.

Oarecare beţie este mânia, iar mai vârtos decât beţia mai cumplită şi decât dracul mai ticăloasă. Ci de ne vom deprinde să nu strigăm, prea bună cale a filosofiei vom afla. Pentru aceasta Pavel scrie că împreună cu mânia să lepădăm şi strigarea zicând: "Toată mânia şi strigarea să se ridice de la voi!" Deci să ne plecăm învăţătorului a toată filosofia, şi când ne mâniem asupra slugilor să socotim păcatele noastre, şi să ne ruşinăm de blândeţea acelora. Deoarece când tu ocărăşti, iar acela suferă ocara cu tăcere; şi tu te porţi cu necuviinţă, iar acela filosofeşte, aceasta primeşte-o în loc de toată sfătuirea! Pentru că deşi este slugă, dar este om şi are suflet nemuritor şi s-a cinstit de Stăpânul cel de obşte cu aceleaşi daruri. Iar dacă cel ce întru cele mai mari şi mai Duhovniceşti este de o cinste cu noi, pentru oarecare omenească proastă şi mică întrecere aşa cu blândeţe sufere cele de la noi, de care iertare sau de care cuvânt de îndreptare vom fi noi vrednici cei ce nu putem, iar mai vârtos nu voim, să filosofăm pentru frica lui Dumnezeu, precum acela pentru a noastră?

Deci acestea toate socotindu-le şi păcatele noastre în minte punându-le, şi firea cea omenească, să ne deprindem pretutindenea liniştit să vorbim.

Şi de te va nedreptăţi cineva[1], să nu te mânii fără de moarte, iar mai vârtos nici vremelnic. Că mai mult decât o zi nu ne-a dat nouă Apostolul să întrebuinţăm mânia, "pentru că Soarele să nu apună peste mânia voastră!". Şi cu cuviinţă. Că iubit lucru este ca şi întru atâta puţină vreme să nu se facă nici un lucru necuvios. Iar de va apuca şi noaptea, mai cumplite se fac cele ce s-au făcut, fiindcă pomenirea noastră mare foc adună, şi noi având vreme de îndeletnicire, mai amar le cercăm pe ele. Deci mai înainte de a ne apuca de această pierzătoare îndeletnicire, şi de a aprinde focul mai mare, porunceşte să apucăm mai înainte şi să stingem răul. Că iute este patima mâniei, precum s-a zis, şi decât toată văpaia mai iute. Pentru aceea avem trebuinţă de multă grăbnicie ca să apucăm mai înainte văpaia şi să nu o lăsăm să crească. Că aşa de multe rele pricinuitoare se face boala aceasta,

1 Din Cuvântul 26 la Sfântul Ioan

fiindcă case întregi a răsturnat şi a stricat prieteşuguri vechi, şi prieteşuguri vechi a stricat şi urmări jalnice şi nemângâiate în puţină şi într-un minut au făcut. "Pentru că pricina mâniei lui este căderea lui" zice.

Deci să nu lăsăm pe fiară fără de zăbavă, ci despre toate părţile să-i punem ei frâu tare pe frica Tribunalului celui ce va să fie.

Prin urmare, când te va scârbi pe tine vreun prieten, sau te va întărâta vreunul dintru ai tăi, pune în minte cele greşite de tine către Dumnezeu, şi cum că bunătatea cea către acela mai blând îţi va face ţie pe tribunalul acela. Că iertaţi - zice - şi se va ierta vouă!" Şi degrab va fugi patima.

Lângă acestea socoteşte şi aceea, dacă cândva pornindu-te spre sălbătăcie te-ai stăpânit pe tine, şi dacă cândva te-ai biruit de patimă. Şi alăturând amândouă vremile acestea, şi de aici multă îndreptare vei lua. Căci spune-mi: Când te-ai lăudat pe tine:oare când te-ai biruit, sau când ai stăpânit patima? Oare nu atunci ne prihănim pe noi înşine foarte şi ne ruşinăm, chiar şi dacă nimeni nu ne mustră pe noi, şi multă căinţă ne urmează nouă şi pentru cuvinte şi pentru lucruri? Iar când biruim, atuncea şi ne desfătăm şi ne lăudăm ca nişte biruitori. Că biruinţă la mânie este nu a răsplăti cu cele întocmai - fiindcă acest lucru însemnează a fi foarte biruit - ci a suferi cu blândeţe când pătimeşte rău şi aude. Că aceasta este a întrece şi a birui; nu a face rău, ci a pătimi rău. Deci să nu zici când te mânii: Negreşit voi sta împotrivă şi eu, negreşit mă voi porni şi voi izbândi; nici către cei ce te sfătuiesc să biruieşti mânia să nu te împotriveşti zicând: Nu voi suferi ca să râdă cutarele de mine şi să se ducă! pentru că nu va râde de tine, ci când te vei porni şi vei izbândi. Iar dacă şi atuncea va râde, ca un nebun va face aceasta. Dar tu când biruieşti mânia nu căuta slava cea de la nebuni, ci socoteşte că o ai pe ea de ajuns de la cei cu minte.

Dar pentru ce îţi aşezi ţie privelişte mică şi simplă, alcătuind- o pe ea din oameni? Îndată caută la Dumnezeu şi Acela te va lăuda. Iar cel lăudat de la Acela nu trebuie să caute cinstea cea de la oameni. Că aceea şi spre favoare se face de multe ori şi spre pizma altora, şi nu a adus nici un folos. Iar hotărârea cea de la Dumnezeu este izbăvită de această nepotrivire, şi aduce mult folos celui lăudat.

Deci să fim curaţi de mânie[1]. Nu locuieşte Duhul Sfânt unde este mânie. Blestemat este cel mânios. Nu este cu putinţă să iasă cineva sănătos, de unde este mânia. Că precum într-un vifor de mare multă este turburarea, mare este strigarea şi nu poate a avea cineva vreme de a filosofa, tot aşa nici întru mânie. Ci de va voi sufletul ceva filosofesc sau să grăiască sau să se înveţe, trebuie mai întâi să fie în liman. Oare nu vezi cum, când voim să vorbim pentru oarecare lucru de nevoie, căutăm locuri curate de gâlceavă,

1 Din Cuvântul 17 la Faptele Apostolilor

unde este linişte, unde este alinare ca să nu ne supărăm? Iar dacă gâlceava cea de afară supără, cu mult mai vârtos turbarea cea dinlăuntru. Chiar dacă se va ruga cineva, în zadar se roagă, de va face aceasta cu iuţime şi cu mânie! Chiar de va grăi, de râs va fi; chiar dacă va tăcea, iarăşi asemenea; fie şi de va mânca, şi aşa s-a vătămat; măcar de va bea, măcar de va şedea, măcar de va sta, măcar de va umbla, măcar de va dormi, - pentru că şi în visuri nălucesc unele ca acestea. Că ce dintru ale acestora nu este necuvios. Ochii greţoşi, gura răzvrătită, mădulările tremurătoare şi umflate, limba nestăpânită şi nimic cruţând, mintea nebună, forma necuviosă, multă greaţa! Vezi-mi ochii celor îndrăciţi, ai celor turbaţi şi ai celor beţi - ce se deosebesc între dânşii? Oare nu este cu totul turburare? Ce dacă la o vreme se face aceasta? Pentru că cel turbat la o vreme se stăpâneşte de turbare, dar decât acesta ce este mai rău? Şi nu se ruşinează ei pentru răspunsul cel de îndreptare: "N-am ştiut ce am zis!" zice.

Dar pentru ce n-ai ştiut aceasta, omule raţional, cel ce ai socoteală, pentru ce faci cele ale dobitoacelor, ca un cal sălbatic răpindu-te de mânie şi de iuţime? Acest răspuns de îndreptare este vrednic de vinuire. Că, o, de ai fi ştiut cele ce grăiai!

Ale mâniei sunt cuvintele - zice - nu ale mele!

Cum sunt ale aceleia? Când mânia nu are putere, de nu va lua de al tine? Precum şi de va zice cineva: Ale mâniei sunt bătăile nu ale mele!

Cu lucru socoteşti că are trebuinţă mai vârtos de mânie? Oare nu războiul şi prigonirea? Dar şi acolo dacă cu mânie se va face ceva, toate s-au stricat şi s-au prăpădit. Că mai vârtos cei ce se prigonesc nu trebuie să se mânie; mai vârtos cei ce ocărăsc nu trebuie să se mânie.

Şi cum este cu putinţă să se prigonească - zice - cu cuvânt, cu blândeţe?

Prigonire este a sta împotrivă. Oare nu vezi că şi războaiele acestea sunt rânduite cu lege şi cu rânduială, şi cu vremi? Pentru că mânia nimic nu este, fără numai pornire fără de socoteală. Iar de nesocoteală a se face ceva cu socoteală este cu neputinţă. Pentru că şi Ilie zicea:" Până când veţi şchiopăta întru amândouă gleznele voastre? şi nu se mânia! Şi Finees a înjunghiat şi nu se mânia. Pentru că mânia nu lasă să vadă, ci ca într-un război de noapte toate legându-le şi ochii şi urechile aşa le trage unde voieşte.

Deci să ne izbăvim de acest drac! Când începe să-l potolim. Să punem Crucii pe piept ca un frâu. Câine neruşinos este mânia, dar să se înveţe să asculte legea. De ar fi fost în turmă câine atâta de sălbatic, cât să nu se plece păstorului când porunceşte, nici să-i cunoască graiul lui, toate s-au prăpădit şi s-au stricat. Împreună cu oile paşte? Dar de va mânca oile, nefolositor este şi se ucide. De s-a învăţat să te asculte pe tine, hrăneşte câinele. Folositor este împotriva lupilor, împotriva furilor, împotriva mai marelui tâlharilor lătrând, nu împotriva oilor, nici împotriva celor ai tăi. De nu va asculta toate le strică. De se va învăţa să defaime, toate le prăpădeşte.

fiindcă case întregi a răsturnat şi a stricat prieteşuguri vechi, şi prieteşuguri vechi a stricat şi urmări jalnice şi nemângâiate în puţină şi într-un minut au făcut. "Pentru că pricina mâniei lui este căderea lui" zice.

Deci să nu lăsăm pe fiară fără de zăbavă, ci despre toate părţile să-i punem ei frâu tare pe frica Tribunalului celui ce va să fie.

Prin urmare, când te va scârbi pe tine vreun prieten, sau te va întărâta vreunul dintru ai tăi, pune în minte cele greşite de tine către Dumnezeu, şi cum că bunătatea cea către acela mai blând îţi va face ţie pe tribunalul acela. Că iertaţi - zice - şi se va ierta vouă!" Şi degrab va fugi patima.

Lângă acestea socoteşte şi aceea, dacă cândva pornindu-te spre sălbătăcie te-ai stăpânit pe tine, şi dacă cândva te-ai biruit de patimă. Şi alăturând amândouă vremile acestea, şi de aici multă îndreptare vei lua. Căci spune-mi: Când te-ai lăudat pe tine:oare când te-ai biruit, sau când ai stăpânit patima? Oare nu atunci ne prihănim pe noi înşine foarte şi ne ruşinăm, chiar şi dacă nimeni nu ne mustră pe noi, şi multă căinţă ne urmează nouă şi pentru cuvinte şi pentru lucruri? Iar când biruim, atuncea şi ne desfătăm şi ne lăudăm ca nişte biruitori. Că biruinţă la mânie este nu a răsplăti cu cele întocmai - fiindcă acest lucru însemnează a fi foarte biruit - ci a suferi cu blândeţe când pătimeşte rău şi aude. Că aceasta este a întrece şi a birui; nu a face rău, ci a pătimi rău. Deci să nu zici când te mânii: Negreşit voi sta împotrivă şi eu, negreşit mă voi porni şi voi izbândi; nici către cei ce te sfătuiesc să biruieşti mânia să nu te împotriveşti zicând: Nu voi suferi ca să râdă cutarele de mine şi să se ducă! pentru că nu va râde de tine, ci când te vei porni şi vei izbândi. Iar dacă şi atuncea va râde, ca un nebun va face aceasta. Dar tu când biruieşti mânia nu căuta slava cea de la nebuni, ci socoteşte că o ai pe ea de ajuns de la cei cu minte.

Dar pentru ce îţi aşezi ţie privelişte mică şi simplă, alcătuind- o pe ea din oameni? Îndată caută la Dumnezeu şi Acela te va lăuda. Iar cel lăudat de la Acela nu trebuie să caute cinstea cea de la oameni. Că aceea şi spre favoare se face de multe ori şi spre pizma altora, şi nu a adus nici un folos. Iar hotărârea cea de la Dumnezeu este izbăvită de această nepotrivire, şi aduce mult folos celui lăudat.

Deci să fim curaţi de mânie[1]. Nu locuieşte Duhul Sfânt unde este mânie. Blestemat este cel mânios. Nu este cu putinţă să iasă cineva sănătos, de unde este mânia. Că precum într-un vifor de mare multă este turburarea, mare este strigarea şi nu poate a avea cineva vreme de a filosofa, tot aşa nici întru mânie. Ci de va voi sufletul ceva filosofesc sau să grăiască sau să se înveţe, trebuie mai întâi să fie în liman. Oare nu vezi cum, când voim să vorbim pentru oarecare lucru de nevoie, căutăm locuri curate de gâlceavă,

1 Din Cuvântul 17 la Faptele Apostolilor

unde este linişte, unde este alinare ca să nu ne supărăm? Iar dacă gâlceava cea de afară supără, cu mult mai vârtos turbarea cea dinlăuntru. Chiar dacă se va ruga cineva, în zadar se roagă, de va face aceasta cu iuţime şi cu mânie! Chiar de va grăi, de râs va fi; chiar dacă va tăcea, iarăşi asemenea; fie şi de va mânca, şi aşa s-a vătămat; măcar de va bea, măcar de va şedea, măcar de va sta, măcar de va umbla, măcar de va dormi, - pentru că şi în visuri nălucesc unele ca acestea. Că ce dintru ale acestora nu este necuvios. Ochii greţoşi, gura răzvrătită, mădulările tremurătoare şi umflate, limba nestăpânită şi nimic cruţând, mintea nebună, forma necuviosă, multă greaţa! Vezi-mi ochii celor îndrăciţi, ai celor turbaţi şi ai celor beţi - ce se deosebesc între dânşii? Oare nu este cu totul turburare? Ce dacă la o vreme se face aceasta? Pentru că cel turbat la o vreme se stăpâneşte de turbare, dar decât acesta ce este mai rău? Şi nu se ruşinează ei pentru răspunsul cel de îndreptare: "N-am ştiut ce am zis!" zice.

Dar pentru ce n-ai ştiut aceasta, omule raţional, cel ce ai socoteală, pentru ce faci cele ale dobitoacelor, ca un cal sălbatic răpindu-te de mânie şi de iuţime? Acest răspuns de îndreptare este vrednic de vinuire. Că, o, de ai fi ştiut cele ce grăiai!

Ale mâniei sunt cuvintele - zice - nu ale mele!

Cum sunt ale aceleia? Când mânia nu are putere, de nu va lua de al tine? Precum şi de va zice cineva: Ale mâniei sunt bătăile nu ale mele!

Cu lucru socoteşti că are trebuinţă mai vârtos de mânie? Oare nu războiul şi prigonirea? Dar şi acolo dacă cu mânie se va face ceva, toate s-au stricat şi s-au prăpădit. Că mai vârtos cei ce se prigonesc nu trebuie să se mânie; mai vârtos cei ce ocărăsc nu trebuie să se mânie.

Şi cum este cu putinţă să se prigonească - zice - cu cuvânt, cu blândeţe?

Prigonire este a sta împotrivă. Oare nu vezi că şi războaiele acestea sunt rânduite cu lege şi cu rânduială, şi cu vremi? Pentru că mânia nimic nu este, fără numai pornire fără de socoteală. Iar de nesocoteală a se face ceva cu socoteală este cu neputinţă. Pentru că şi Ilie zicea:" Până când veţi şchiopăta întru amândouă gleznele voastre? şi nu se mânia! Şi Finees a înjunghiat şi nu se mânia. Pentru că mânia nu lasă să vadă, ci ca într-un război de noapte toate legându-le şi ochii şi urechile aşa le trage unde voieşte.

Deci să ne izbăvim de acest drac! Când începe să-l potolim. Să punem Crucii pe piept ca un frâu. Câine neruşinos este mânia, dar să se înveţe să asculte legea. De ar fi fost în turmă câine atâta de sălbatic, cât să nu se plece păstorului când porunceşte, nici să-i cunoască graiul lui, toate s-au prăpădit şi s-au stricat. Împreună cu oile paşte? Dar de va mânca oile, nefolositor este şi se ucide. De s-a învăţat să te asculte pe tine, hrăneşte câinele. Folositor este împotriva lupilor, împotriva furilor, împotriva mai marelui tâlharilor lătrând, nu împotriva oilor, nici împotriva celor ai tăi. De nu va asculta toate le strică. De se va învăţa să defaime, toate le prăpădeşte.

Nimic nu este mai rău, o, iubitule, decât iuţimea; nimic decât mânia cea fără de vreme. Nu are trebuinţă de multă zăbavă, este iute patima. De multe ori şi un cuvânt - numai - a scos cineva de mânie, la vindecarea căruia are trebuinţă de o întreagă viaţă. Şi i-a făcut aşa care i-a răsturnat toată viaţa lui. Pentru că lucrul rău acesta este: Că şi în puţină vreme şi numai printr-o faptă şi printr-un cuvânt ne-a scos pe noi de multe ori şi din bunătăţile cele veşnice şi nenumărate osteneli ne-a făcut deşarte. Pentru aceasta trebuie toate să facem, ca să înfrânăm fiara aceasta.

Acestea anume pentru mânie!

Iar de vom încerca şi mândria[1] nimic nu este mai nebun decât omul mândru, măcar cu bogăţie de va fi încărcat! măcar multă de va avea învăţătura cea de afară (laică), măcar în stăpânire de va fi, măcar toate cele ce se par între oameni că sunt râvnite de va purta! Fiindcă dacă cel ce se trufeşte pentru cele cu adevărat bune este ticălos şi mişel şi plata tuturor acelora o pierde, oare cel ce se mândreşte întru cele ce nimic nu sunt şi pentru umbră şi floarea ierbii pentru că aceasta este slava cea deşartă: - se înşală pe sine - cum nu va fi mai de râs decât toţi, aceeaşi făcând, care a făcut un sărac şi calic, care în toată vremea topindu-se de foame, de i s-ar fi întâmplat cândva în vreo noapte să vadă vis bun, pentru acesta se trufeşte?

Ticălosule şi mişelule, sufletul tău fiind stricat de prea cumplită boală, şi tu sărac cu cea mai de pe urmă sărăcie, cugeţi înalt, că atâţia şi atâţia talanţi de aur ai? Că mulţime de robi? Dar acestea nu sunt ale tale. Şi de nu crezi cuvintele mele, învaţă-te din cercarea celor mai dinainte bogaţi.

Iar de eşti atâta de beat, cât nici din cele ce se întâmplă altora nu te înveţi aceasta, aşteaptă puţin şi vei cunoaşte prin cele ce se întâmplă la tine că nici un folos nu-ţi va fi ţie dintru acestea când trăgându-ţi sufletul şi nici peste un ceas, nici peste un mic minut fiind stăpân, fără de voie le vei lăsa pe ele la cei ce vor fi de faţă; şi la aceştia de multe ori, la carii nu voieşti. Deoarece mulţi nici a rândui pentru acestea nu s-au lăsat ci s-au răpit deodată voind să se îndulcească de ele, dar neslobozindu-se, ci trăgându-se şi altora pe ele cu sila lăsându-le, la carii nu voiau.

Care lucru ca să nu-l pătimim, de aici acum fiind întregi la minte şi sănătoşi, să le trimitem pe ele în Cetatea noastră. Că numai aşa vom putea să ne îndulcim de ele, iar în alt chip nicidecum! Aşa le vom aşeza pe ele în loc nejefuit şi cu întărire. Că nu este cu adevărat, nu este nimic acolo din cele ce pot să le ia pe ele. Nu este moarte, nu sunt dieţi, nu sunt moştenitori de clironomii, ci cel ce se duce de aici având multe cu sine, totdeauna poate să se folosească din ele. Cine dar este atâta de ticălos cât să nu voiască să se desfăteze în banii săi totdeauna? Deci să mutăm bogăţia noastră, şi să o aşezăm acolo. Nu ne este nouă trebuinţă de asini, de cămile şi de căruţe nici

1 Din Cuvântul 16 la Sfântul Ioan

de corăbii spre astfel de mutare. Că şi de această greutate ne-a izbăvit pe noi Dumnezeu - ci numai de săraci ne este nouă trebuinţă, de şchiopi, de orbi, de bolnavi! Acestora li s-a încredinţat o mutare şi ducere ca aceasta. Aceştia trimit banii în Cer. Aceştia pe stăpânii unor bani ca aceştia îi bagă întru moştenirea bunătăţilor celor veşnice. Pe carea fie ca noi toţi să o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Carele şi împreună cu Carele Tatălui fie Slava şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 43
Pentru citirea Dumnezeiştilor Scripturi

Mare bunătate este, o, iubiţilor[1], citirea Dumnezeieşilor Scripturi. Aceasta îl face pe suflet filosof, aceasta mută mintea la Cer, aceasta întocmeşte pe om mulţumitor, aceasta face ca la nimic din lucrurile lumii să nu ne dăm, aceasta face ca totdeauna în viaţa cealaltă să petreacă gândul nostru, şi la răsplătirea Stăpânului privind noi să lucrăm toate, şi de ostenelile faptei bune cu multă osârdie să ne apucăm. Că de aici putem să cunoaştem cu deadinsul purtarea de grijă a grabnicului ajutor al lui Dumnezeu, vitejia Drepţilor, bunătatea Stăpânului şi mărimea răsplătirilor. De aici putem să ne ridicăm spre râvnă şi urmare a filosofiei bărbaţilor celor viteji şi să nu ne slăbănogim spre nevoinţele faptei bune, ci să nădăjduim la făgăduinţele cele Dumnezeieşti şi mai înainte de săvârşire. Pentru aceasta - rogu- vă - cu multă osârdie să facem citirea Dumnezeieştilor Scripturi. Că aşa şi cunoştinţa vom dobândi, dacă adeseori vom citi cele ce se află acolo. Că nici nu e cu putinţă ca cel ce se îndeletniceşte întru Dumnezeieştile Scripturi cu osârdie şi cu multă dorinţă, să fie trecut cu vederea cândva. Ci chiar deşi vreun om nu se va face nouă învăţător, Însuşi Stăpânul de Sus intrând în inimile noastre străluceşte cugetul, luminează gândul, descopere cele tăinuite, învăţător se face nouă de acelea care nu ştim, numai de vom voi noi să aducem cele de la noi. Că "Să nu chemaţi - zice - învăţători pe pământ!" Deci când vom lua în mâini carte Duhovnicească, întinzându-ne mintea noastră şi adunându-ne gândul şi toată gândirea cea lumească lepădându-o, astfel să facem citirea cu multă evlavie, cu multă luare aminte, ca să putem să ne povăţuim de Sfântul Duh la înţelegerea celor scrise şi mult folos să dobândim de acolo. Pentru că şi acel barbar famen al împărătesei arapilor, fiind în atâta strălucire şi purtându-se în căruţă, nici în vremea aceea n-a fost nebăgător de seamă de citire, ci având în mâini pe Proorocul, multă silinţă făcea spre citire, măcar că nu ştia cele ce se cuprindeau în cărţi. Însă fiindcă a adus toate cele ce erau întru puterea sa, adică osârdie, sârguinţa, luarea aminte, a dobândit pe povăţuitorul.

1 Începutul Cuvântului 34 la Facere

Căci socoteşte cât era, nici călătorind el să nu defaime citirea măcar că şedea în căruţă.

Audă cei ce nici acasă nu primesc să facă aceasta, ci pentru că locuiesc împreună cu femeie, sunt scrişi la oştire, poartă grija de copii, de slugi şi de alte lucruri, socotesc că este de prisosit, şi nu li se cuvine lor să aibă osârdie la citirea Dumnezeieştilor Scripturi. Că iată famenul, om barbar, - care amândouă erau de ajuns să-l arunce pe el în multă lenevire - şi lângă acestea strălucirea cea multă, avuţia bogăţiei, călătoria pe drum şi purtarea în căruţă. Fiindcă nici nu e cu lesnire celui ce astfel călătoreşte, a lua aminte la citire, ci şi foarte cu greu, - însă dorinţa şi osârdia cea multă toate împiedecările le da în laturi şi se ţinea de citire, şi nu zicea acestea care acum zic mulţi: Nu înţeleg cele ce sunt scrise! Nu pot pricepe adâncul celor scrise! Pentru care pricină în deşert şi în zadar să sufăr osteneala, citind şi neavând pe cel ce poate să mă povăţuiască?

Nimic dintru acestea nu a socotit cel barbar cu limba, dar filosof cu mintea, ci punând în minte că nu va fi trecut cu vederea, ci degrab va dobândi ajutorul cel de Sus de va arăta cele de la sine şi după puterea sa, se ţinea de citire! Pentru aceasta iubitorul de oameni Stăpân văzând dorinţa lui, nu le-a trecut cu vederea, nu l-a lăsat fără de purtarea Sa de grijă, ci îndată i-a trimis lui pe învăţătorul.

Iar tu socoteşte înţelepciunea lui Dumnezeu, cum a aşteptat ca acela mai înainte să aducă cele de la sine, şi atuncea arată ajutorul Său!

Deci după ce s-au săvârşit toate cele de la dânsul, de-acia s-a arătat Îngerul Domnului zicând către Filip: "Scoală-te şi mergi la calea ce pogoară din Ierusalim în Gaza, aceasta este pustie. Şi iată un bărbat arap puternic famen al Kandachiei împărătesei arapilor, care a venit să se închine în Ierusalim, şi acesta se întorcea şezând în căruţa sa şi citea pe Proorocul Isaia.

Vezi cum cu de-amănuntul ne-a povestit nouă cel ce a scris cartea zicând că era arap - ca să cunoaştem că era barbar. Apoi zice că era puternic, carea însemnează că era întru prea mare dregătorie şi în strălucire, carele venise - zice - să se închine în Ierusalim.

Vezi şi pricina călătoriei lui, care este de ajuns a arăta socoteala lui cea iubitoare de Dumnezeu. Că iată atâta cale călătoreşte pentru ca să dea Stăpânului închinăciunea. Că încă socoteau ei că într-un loc este închisă slujba cea Dumnezeiască, şi pentru aceasta multă cale călătorind acolo aduceau rugăciunile. Pentru aceasta a mers şi acela, unde era Biserica şi slujba cea Iudaică, ca să dea Stăpânului închinăciunea. Şi după ce a împlinit ceea ce dorea, întorcându-se - zice - şi şezând în căruţa sa citea.

Apoi sosind Filip zice către el: "Oare înţelegi ceea ce citeşti?"

Văzut-ai suflet îngrijitor şi osârduitor, care nu ştia cele ce se aflau în cărţi, dar se ţinea de citire şi dorea să dobândească pe învăţătorul care să-l povăţuiască? Că îndată Apostolul prin întrebare ridică dorinţa lui. Căci

cum că era vrednic să dobândească pe cel ce să-l povăţuiască spre înţelegerea celor scrise, însuşi răspunsul bărbatului arată. Că Apostolul zicând: "Oare înţelegi?" şi cu formă simplă apropiindu-se nu s-a împotrivit el, nu s-a mâniat, nu a socotit că se ocărăşte - care mulţi din cei fără de minte pătimesc, şi de multe ori aleg să petreacă întru neştiinţa cea de-a porunci ruşinându-se să mărturisească neştiinţa şi să se înveţe de la cei ce pot să înveţe. Dar acesta nimic dintru acestea n-a pătimit, ci cu toată blândeţea şi evlavia face răspunsul, arătând aşezarea sufletului său, şi zice: "Cum voi putea, de nu mă va povăţui cineva?". Şi nu numai a răspuns cu blândeţe, şi a trecut, ci mai mult arătându-ne nouă bunătatea năravurilor sale, după ce a zis acestea, a rugat acel puternic barbar care se purta în carută pe cel ce se arăta simplu, pe cel ce de la îmbrăcăminte era defăimat, ca suindu-se să şază împreună cu el.

Văzut-ai osârdie a sufletului? Văzut-ai evlavie mare? Văzut-ai minte iubitoare de Dumnezeu a barbarului, cum împlinea ceea ce s-a zis de un înţelept: "De vei vedea priceput mânecă la el, şi pragurile uşilor lui să le roadă piciorul tău?"

Văzut-ai cum cu dreptate nu s-a trecut cu vederea?

Văzut-ai cum nimic nu a lăsat din cele ce trebuia să se aducă de la dânsul? Aşadar pentru aceasta dobândind pe învăţătorul, se învăţa cu deadinsul puterea celor scrise şi se lumina la minte.

Văzut-aţi cât bun lucru este a face citirea Dumnezeieştilor Scripturi cu luare aminte şi cu osârdie? Pentru aceasta am adus în mijloc şi istoria pentru acest barbar, ca să nu ne ruşinăm toţi să ne facem râvnitori arapului famenului ce nici în călătorie nu defăima citirea. Fiindcă de ajuns este barbarul acesta tuturor nouă să se facă învăţător, şi celor ce au ales viaţa cea simplă şi celor ce s-au scris în oştire şi sunt în strălucire; şi în scurt: tuturor nu numai bărbaţilor ci şi femeilor, pe cât şi în casă totdeauna petrec, încă şi celor ce au ales viaţa monahicească, ca să se înveţe toţi, că nici o vreme nu se face împiedicare spre citirea Dumnezeieştilor cuvinte, ci este cu putinţă nu numai în casă, ci şi în târg umblând, făcând călătorie, sau fiind în adunare de mulţi şi cu lucruri împleticiţi, să ne ţinem de osârdia acestor ca cele de la noi înşine aducând, degrab să dobândim şi povăţuitor. Căci văzând Stăpânul nostru sârguinţa către cele Duhovniceşti, nu ne va trece cu vederea, ci va da strălucirea cea de sus şi va lumina mintea noastră.

Deci să nu defăimăm - rogu-vă - citirea Scripturilor, ci ori de vom înţelege puterea celor scrise ori de nu o vom cunoaşte, adeseori pe cele ce le citim. Pentru că citirea cea totdeauna, neştearsă face pomenirea. Şi de multe ori ceea ce astăzi citind nu am putut afla, aceasta iarăşi mâine citind deodată o am aflat, Iubitorul de oameni Dumnezeu nevăzut luminând mintea noastră.

Cu cuviinţă este cu adevărat să ne minunăm de famenul acesta[1]. Nu L-a văzut pe Hristos, nu a văzut semn, încă vedea că Ierusalimul stă şi credea lui Filip. De unde dar s-a făcut el într-acest fel? Sufletul lui era îngrijitor şi osârduitor, lua aminte la Scripturi, se îndeletnicea la citiri. Şi măcar că şi tâlharul a văzut semne şi Magii au văzut stea, iar acesta n-a văzut nimic ca de acest fel, şi a crezut! Atâta este de folositoare citirea Scripturilor!

De voiţi, să vedem şi proorocia însăşi ce zice. "Ca o oaie spre junghiere S-a adus, şi întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat". De aici s-a învăţat cum că s-a răstignit, cum că se ridică de pe pământ viaţa Lui, cum că păcat nu a făcut, cum că a putut să mântuiască şi pe alţii, cum că Neamul Lui este nepovestit, cum că pietre s-au despicat, cum că catapeteasma s-a rupt, cum că morţii din mormânturi s-au sculat. Acestea toate mai ales i le-a povestit Filip lui, pricină luând de la Proorocul.

Mare lucru cu adevărat este citirea Scripturilor.

Astfel se împlinea ceea ce s-a zis de Moisi: "Când şezi şi când te culci, când te scoli şi când mergi pe cale, adu-ţi aminte de Domnul Dumnezeul tău!". Că mai vârtos căile când sunt pustii ne dau nouă vreme spre înţelegerile noastre, nimeni fiind carele să ne turbure.

Să luăm aminte dar la Scripturi[2]. Şi dacă nici alta, măcar Evangheliile cu multă osârdie să le citim. Pentru că îndată deschizând cartea, vei vedea Numele lui Hristos şi vei auzi zicând: "Iar naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost: Că logodită fiind Mama Lui - Maria - cu Iosif, s-a aflat având în pântece din Duhul Sfânt. Iar cel ce va auzi acestea, va pofti îndată fecioarie, se va minuna de naştere, se va muta de la pământ. Nu mici sunt şi acestea, când vei vedea şi pe Fecioara învrednicindu-se de Duh şi pe Îngerul vorbind cu dânsa. Acestea pe deasupra. Iar de vei petrece citind până în sfârşit, pe toate cele ale vieţii acesteia îndată le vei scuipa; de toate cele de aici vei râde.

Şi de vei fi bogat, nimic nu vei socoti bogăţia, auzind că aceea fiind a unui teslar şi în casă simplă, s-a făcut Maică a Stăpânului tău!

De vei fi sărac, nu te vei ruşina de sărăcie; învăţându-te că Ziditorul lumii nu s-a ruşinat de casa cea simplă.

Acestea socotindu-le, nu vei răpi, nu vei asupri, nu vei lua pe cele ale altora, ci mai vârtos vei fi poftitor de sărăcie şi vei trece cu vederea bogăţia. Iar de se va face aceasta, toate răutăţile vei goni.

Iarăşi, când vei vedea pe Hristos şezând în iesle, nu te vei sârgui să pui împrejurul copilului tău podoabă de aur, nici că faci femeii pat fetecat cu argint. La acestea nesârguindu-te, nu vei face nici asupririle şi răpirile cele dintru acestea. Multe şi altele se pot a dobândi, care acum nu pot deosebi

[1] Din Cuvântul 19 la Faptele Apostolilor
[2] Din Cuvântul 2 la Sfântul Iosea Evanghelistul

a le spune. Dar vor cunoaşte cei ce s-au învăţat cu cercarea. Pentru aceea rogu-vă să dobândiţi şi cărţi şi împreună cu cărţile şi înţelegerile să ţineţi şi să le scrieţi în minţile voastre. Deoarece Iudeilor, fiindcă nu luau aminte, li se poruncea să spânzure cărţile de mâinile lor. Iar noi nu de mâini, ci în casă le punem, fiind trebuinţă să le tipărim în inimă.

Deci să nu defăimăm citirea, ci neîncetat să citim şi Sfintele Evanghelii şi celelalte Scripturi şi pe fericitul David.

Şi cânte limba şi învеţe-se mintea[1]. Nu este nici acest lucru mic. Că de vom deprinde limba să cânte, se va ruşina sufletul sfătuind cele împotriva acesteia care cântă. Nu numai acest bine vom dobândi, ci şi multe din cele ce ne folosesc pe noi vom cunoaşte. Că şi pentru cele ce sunt de faţă acum şi pentru cele ce vor să fie îţi vorbeşte ţie David; şi pentru cele ce se văd, şi pentru zidirea cea nevăzută.

Şi de vei voi pentru Cer să te înveţi, - oare sta-va întru acest fel sau se va schimba? - luminat îţi va răspunde ţie şi va zice că "cerurile ca o haină se vor învechi, şi ca un veşmânt vei învăli pe ei Dumnezeule, şi se vor schimba.

Şi pentru formă de vei voi, vei auzi iarăşi: "Cel ce întinzi Cerul ca o piele".

Şi despre spatele lui de va voi cineva mai mult să ştie, va zice ţie iarăşi: "Cel ce acoperi cu ape cele mai deasupra ale lui".

Şi nici aici nu stă, ci şi pentru lăţime şi pentru înălţime îţi vorbeşte ţie, arătându-le pe acestea că sunt întocmai la măsură. "Că pe cât sunt departe Răsăriturile de Apusuri - zice - depărtatu-s-au de la noi fărădelegile noastre. După înălţimea Cerului de la pământ a întărit Domnul Mila sa spre cei ce se tem de El!".

De vei pofti să te înveţi pentru cutremure de unde se fac, te va izbăvi pe tine de toată nedumerirea zicând astfel: "Cel ce caută spre pământ şi îl face pe el de se cutremură!".

De vei căuta trebuinţa nopţii, şi pe aceasta o vei cunoaşte învăţându-te de la el: Întru aceea vor trece toate fiarele pădurii.

De vei căuta la ce sunt munţii folositori, îţi răspunde ţie: 'Munţii cei înalţi - ierbilor".

Şi pentru ce sunt pietrele îţi va zice ţie: "Piatra scăparea aricilor şi iepurilor!".

Pentru ce sunt copacii cei neroditori, învaţă-te: "Acolo păsările se vor îmbuiba!".

Pentru ce în pustii izvoare? Peste acestea păsările Cerului vor locui şi fiarele câmpului.

1 Din Cuvântul 28 la Epistola către Romani

Pentru ce vinul? Nu numai ca să bei, - că ar fi fost de ajuns şi firea apei - ci ca şi să te veseleşti şi să te bucuri. "Pentru că vinul veseleşte inima omului!'. Aceasta învăţându-te, vei şti şi până unde trebuie să întrebuinţezi vinul.

De unde se hrănesc păsările zburătoare şi fiarele cele sălbatice? Îl vei auzi pe el zicând: Toate către tine aşteaptă să le dai lor hrană la bună vreme.

De vei zice: Pentru ce dobitoacele? - îţi va răspunde că şi acestea pentru tine. Că "Cel ce răsare iarbă - zice - dobitoacelor şi păşune spre slujba oamenilor!"

Care îţi este trebuinţa lunii? Ascultă-l pe el zicând: "Făcut-a Luna spre vremi!"

Şi cum că a făcut toate cele ce se văd şi cele ce nu se văd, şi aceasta luminat a învăţat-o zicând: "El a zis şi s-au făcut; El a poruncit şi s-au zidit!".

Şi cum că va fi izbăvire de moarte, şi aceasta te învaţă zicând: "Dumnezeu va izbăvi sufletul meu din mâna iadului, când mă va apuca!".

De unde s-a făcut nouă trupul? Şi aceasta o zice: "Adusu-şi-a aminte că cenuşă suntem."

Unde iarăşi se duce? Se va întoarce în ţărâna sa.

Pentru ce acestea toate? Pentru tine! "Că cu slavă şi cu cinste l-ai încununat pe el şi l-ai pus pe dânsul peste lucrurile Mâinilor Tale!".

Oare avem noi oamenii ceva de obşte cu Îngerii? Şi aceasta o spune cântând aşa: "Micşoratu-l-ai pe dânsul puţin oareşce decât Îngerii!".

Pentru dragostea lui Dumnezeu "În ce chip milueşte tatăl pe fii, a miluit Domnul pe cei ce se tem de El!".

Pentru cele ce pe urmă vor să ne primească pe noi, şi pentru laturea aceea neturburată: "Întoarce-te - zice - sufletul meu întru odihna ta!"

Pentru ce aşa mare este Cerul? Şi aceasta o zice: "Cerurile spun slava lui Dumnezeu!".

Pentru ce s-a făcut noapte şi zi? Nu numai ca să lumineze şi să odihnească, ci ca să şi ne înveţe. Căci nu sunt graiuri nici cuvinte, ale cărora să nu se audă glasurile lor.

Cum marea este pusă împrejurul pământului? " Adâncul ca o haină este îmbrăcămintea lui" - adică a pământului. Pentru că aşa are cea evreiască.

Iar din cele ce s-au zis luând început şi celelalte toate veţi cunoaşte: cele pentru Hristos, cele pentru înviere, cele pentru viaţa ce va să fie, cele pentru odihnă, cele pentru muncă, cele ce privesc la năravuri, toate cele pentru dogme - şi veţi afla cartea plină de nenumărate bunătăţi.

Şi de vei cădea în ispite, multă mângâiere vei lua de la dânsa.

Şi dacă vei cădea în păcate, nenumărate lucruri vei afla aici.

Dacă în sărăcie, dacă în necaz, multe limanuri vei vedea.

Dacă vei fi drept, multă întărire vei lua de acolo.

Dacă vei fi păcătos, multă mângâiere. Că ori drept de vei fi, şi vei pătimi rele, îl vei auzi pe el zicând: "pentru Tine ne omorâm toată ziua,

socotitu-ne-am ca nişte Oi de junghiere!" Acestea toate au venit peste noi şi nu Te-am uitat pe Tine!"

De te vor mândri pe tine isprăvile tale, îl vei auzi pe el zicând: "Nu intra la judecată cu robul tău, că nu se va îndrepta înaintea Ta tot cel viu!" şi îndată te vei smeri...

De eşti păcătos şi deznădăjduit, îl vei auzi pe el neâncetat cântând: "Astăzi de veţi auzi glasul Lui, să nu vă învârtoşiţi inimile voastre, ca întru întărâtare" şi te vei scula degrab.

De vei avea coroană pe cap şi vei cugeta înalt, te vei învăţa că "nu se mântuieşte împăratul prin multă putere, şi uriaşul nu se va mântui întru mulţimea virtutei lui" şi vei putea să te smereşti.

De vei ti bogat şi slăvit, iarăşi îl vei auzi pe el cântând: "Vai celor ce nădăjduiesc spre puterea lor, şi întru mulţimea bogăţiei lor se fălesc!" şi: "Omul ca iarba sunt zilele lui, ca floarea câmpului, aşa va înflori!" şi: "Nu se va pogorî slava lui cu dânsul!" - nimic din cele de pe pământ nu vei socoti că este mare. Că lucrul cel mai strălucit decât toate - slava şi stăpânirea - când va fi atâta de proastă, ce alt din cele de pe pământ va fi slăvit şi vrednic de laudă?

Eşti cuprins de scârbă? "Pentru ce eşti mâhnit sufletul meu? Şi pentru ce mă turburi? Nădăjduieşte spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui!"

Vezi pe vreunii slăvindu-se cu nevrednicie: "Nu râvni celor ce viclenesc, căci ca iarba se vor usca şi ca verdeaţa buruienei degrab vor cădea.

Vezi şi drepţi şi păcătoşi muncindu-se? Auzi că nu este aceeaşi pricină. "că multe sunt - zice - bătăile păcătosului" Dar la cei drepţi n-a zis bătăile, ci "multe sunt necazurile drepţilor, şi din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul!" şi iarăşi: "Moartea păcătoşilor este cumplită!" şi: "Cinstită este înaintea Domnului moartea Cuvioşilor Lui!".

Acestea zi-le neâncetat, de aci te învaţă. Pentru că fiecare dintru aceste cuvinte are noian nemăsurat de înţelegeri. Că noi în scurt pe ele le-am trecut.

De veţi voi cu de-amănuntul să cercaţi cele ce s-au zis, multă bogăţie veţi vedea.

Dar acum şi din cele ce s-au zis este cu putinţă să vă bucuraţi de patimile cele ce zac asupră-vă. Căci când nu te lasă nici a zavistui, nici a te mâhni şi a te scârbi fără de vreme, nici a socoti că este ceva bogăţie, nici necazul, nici însăşi viaţa, de toate patimile te izbăveşte. Iar pentru acestea să mulţumim lui Dumnezeu, şi pentru fapta bună purtarea de grijă cea cuviincioasă pe cât se poate să facem.

Pentru că Stăpânul nostru cel Iubitor de oameni[1], când ne va vedea pe noi că trecem cu vederea cele ale vieţii acesteia, cu îndestulare şi pe

acestea le dă, şi desfătarea bunătăţilor celor ce vor să fie nouă ne păstrează. Şi aceasta şi la bani şi la slava acestei vieţi şi la toate lucrurile cele stricăcioase se poate a vedea că se face.

Deci să defăimăm bogăţia cea de aici, ca să putem afla bogăţia cea adevărată.

Să trecem cu vederea această slavă deşartă, ca s-o dobândim pe cea adevărată şi întărită.

Să râdem de îndestularea cea de aici, ca să ne îndulcim de bunătăţile acelea negrăite.

Să socotim că nimic nu sunt cele de aici, ca să putem să ne ridicăm spre dorinţa celor ce vor să fie. Fiindcă nici nu este cu putinţă cel pironit la cele de aici, să primească cândva dorinţa bunătăţilor acelor negrăite. Căci precum ponevire şi împăienjenire se pune deasupra ochilor trupului, aşa pofta celor de aici întunecă gândul şi nu-l lasă să vadă ceva din cele ce se cuvin. Căci iarăşi este cu putinţă cel ce are dorinţă către bunătăţile acelea cele nemişcătoare şi adevărate să ia vreo poftă acestor stricăcioase şi care mai înainte de a se arăta zboară şi se vestejesc. Pentru că cel ce s-a rănit de dorinţa cea către Dumnezeu şi are pofta celor ce vor să fie, cu alţi ochi vede aşezarea lucrurilor celor de aici, şi ştie că toată viaţa aceasta este chip şi umăgire, şi de visuri nimic nu se deosebeşte. Pentru aceasta fericitul Pavel zicea scriind: "trece chipul lumii acesteia, arătând că fiecare din lucrurile cele omeneşti numai în chip este, şi ca umbra şi visul trece, nimic adevărat, nimic statornic având. Deci cum nu este al minţii celei copilăreşti a căsca la umbre şi a cugeta înalt pentru visuri şi a se lipi de acestea care puţin mai pe urmă vor să treacă? "Că trece - zice - chipul lumii acesteia".

Când auzi că trece, ce cauţi mai mult? Când auzi că numai chip sunt toate cele omeneşti lipsite de adevăr fiind, pentru carea pricină de voie suferi înşelarea şi nu socoteşti că acestea sunt schimbăcioase, nestatornice şi vin le treci? Şi către acelea să muţi pofta care sunt veşnice, nemişcătoare, statornice, neprimitoare de schimbare.

Căci ca să cunoşti înţelepciunea Învăţătorului lumii, vezi-l pe el în altă parte vrând să arate că toate cele ce sunt luminate în viaţa aceasta sunt de nimic, ce fel de cuvinţel a întrebuinţat zicând: "Că cele ce se văd", ori averea bogăţiei de vei zice, ori slava, ori strălucirea şi stăpânirea, şi puterea, ori pe însăşi împărăţia şi pe cel ce poartă coroana, şi pe scaunul cel mai de sus - toate acestea care se văd, sunt vremelnice, întru puţină vreme petrecând, şi nu la multă vreme dându-ne nouă desfătarea.

[1] Din Cuvântul 35 la Facere

Deci care voieşti să căutăm noi, dacă toate acestea care se văd sunt vremelnice? Acelea - zice - care nu se văd, nu acestea care se văd, ci acelea care cu ochii trupeşti nu se văd.

Şi cine va sfătui aceasta - zice - ca să treacă pe cele ce se văd, şi să caute pe cele ce nu se văd?

Însăşi firea lucrurilor să vă înveţe pe voi - zice, că acestea, deşi se văd, dar degrab trec; iar acelea, deşi acum nu putem să le vedem, dar sunt veşnice şi pururea petrecătoare, sfârşit nu ştiu, săvârşire nu primesc, schimbare nu cunosc, petrec statornice şi nemişcate.

Poate că sunt şi supărător în toate zilele în zadar sfătuind. Dar ce să fac? Multă este vătămarea răutăţii, multă este tirania banilor, multă este rărimea faptelor bune. Pentru aceasta voiesc măcar cu necurmarea sfătuirii să biruiesc boala şi la sănătatea cea desăvârşit să aduc pe cei ce se adună aici. Că pentru aceasta ne sârguim să facem şi tâlcuirile Scripturilor ca prin toate să putem să vă aducem pe voi la râvna faptelor bune, şi măcar acum să facem purtare de grijă pentru mântuirea noastră, şi pe vremea care ni s-a dat spre sorocul vieţii să o întrebuinţăm precum se cuvine şi până când încă este vreme, să ne silim la pocăinţa şi îndreptarea greşelilor, şi pe avuţia banilor să o cheltuim spre folosul sufletelor noastre, şi pe cele de prisosit să le dăm săracilor. Că pentru care pricină - spune-mi - laşi să se mănânce de rugină argintul şi aurul, fiind trebuinţă să-l deşerţi pe el în pântecele săracilor, ca în jitniţă întărită aşezându-l pe el în vreme cuviincioasă, când mai vârtos ai trebuinţă de mângâierea cea de la el, să dobândeşti ajutorul cel de aici; şi cei ce s-au hrănit aici de tine, în ziua aceea să-ţi deschidă ţie uşile îndrăznirii şi să te primească pe tine în corturile lor cele veşnice?

Dar nici hainele să nu le lăsăm să se mănânce de molii şi să putrezească în zadar în lăzi, fiind atâţia cei lipsiţi şi carii înconjură goi, ci să cinstim mai mult decât moliile pe Hristos care este gol, şi să-L îmbrăcăm pe cel ce pentru noi şi pentru mântuirea noastră înconjură gol, ca noi învrednicindu-ne să-L îmbrăcăm pe El, să auzim în ziua aceea: "Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat!". Fiindcă oare însărcinătoare sunt poruncile? Oare supărătoare? Acelea care ne prăpădesc - zice -, acelea care putrezesc, acelea care se cheltuiesc în deşert şi în zadar, acelea sârguieşte-te să se împărţească cu folos, ca şi osânda pagubei să scapi, şi folosul cel dintr-însele prea mare să ţi-l pricinuieşti ţie. Că al cruzimii celei multe şi mari lucru este ca după atâta desfătare să închidem cele de prisosit în lăzi şi în ziduri şi să nu suferim să mângâiem lipsa celor de un neam cu noi, ci să alegem mai bine să se strice de rugină şi de molii, şi să se pună înainte la mâinile tâlharilor, şi să dăm seama pentru dânsele decât să le iconomisim după cuviinţă şi să luăm răsplătirea cea pentru dânsele.

Aşadar, vă rog, nu cu lenevire să ne aflăm către mântuirea sufletelor noastre, ci cele de prisosit deşertându-le la cei săraci, multă îndrăzneală să ne gătim nouă, ca să ne învrednicim să ne desfătăm de bunătăţile cele negrăite, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 44
Pentru creşterea copiilor (I)

Dumnezeiescul Apostol scriind către Corinteni zice[1] că cei ce nu poartă grijă de mântuirea fraţilor, greşesc la Însuşi Hristos şi răstoarnă zidirea lui Dumnezeu. Şi acestea nu de la sine, ci de la Învăţătorul învăţându-se zicea. Pentru că Fiul lui Dumnezeu cel Unul Născut vrând să înveţe că este de nevoie această datorie, şi pe cei ce nu vor voi să o plătească îi aşteaptă mari rele, zicea: "Oricine va aminti pe unul dintru aceşti mici, mai de folos i-ar fi lui, ca să se spânzure o piatră de moară la grumazul lui şi să se înece întru adâncul mării!"

Încă şi cel ce a adus talantul, nu pentru că a trecut cu vederea ceva dintru ale sale, ci pentru că nu a purtat grija de mântuirea celor de aproape se munceşte cu munca aceea. Pentru aceasta măcar toată viaţa noastră de va fi prea cu bună rânduială, nici un folos nu ne va fi nouă, fiindcă păcatul acesta este de ajuns a ne îneca în adâncul gheenei. Că dacă pe cei ce întru cele trupeşti nu au voit să ajute celui de aproape, nici nu cuvânt nu-i izbăveşte, ci măcar feciorie de vor păzi, afară de cămară se aruncă cel ce a lăsat lucrul cel mult mai mare, - că mult mai mare lucru este folosinţa sufletului - cum nu va pătimi cu dreptate toate nevoile? Că pe om l-a zidit Dumnezeu, nu ca numai luişi să fie folositor, ci şi altora multora. Pentru aceasta şi "luminători" numeşte Pavel pe cei credincioşi, arătând, că şi alţii trebuie să fie ei folositori. Că luminătorul până când numai pe sine se luminează, nu poate fi luminător. Pentru aceasta zice că şi decât unii cei păgâni sunt mai răi, cei ce nu poartă grijă pentru cei de aproape, astfel zicând: "Iar dacă cineva nu poartă grijă de ai săi şi mai vârtos de ai casei sale, de credinţă s-a lepădat şi este decât cel necredincios mai rău" (I Tim 5, 8).

Pentru că ce voieşti să se însemneze aici cu numele "purtarea de grijă"? Oare darea celor de nevoie? Eu socotesc că el o zice pe purtarea de grijă a sufletului.

Iar de te contrazici, şi aşa socoteala mea va fi mai tare. Că dacă pentru trup zice acestea, şi pe cel ce nu dă hrana aceasta de nevoie la alţii

1 Din Cuvântul 3 către Tatăl cel credincios

muncă l-a dat, zicând că este mai rău şi decât păgânii elini - unde va sta cel ce trece cu vederea lucrul cel mai mare şi mai de nevoie?

Veniţi dar acum să socotim mărimea păcatului nostru, şi câte puţin suindu-ne, să arătăm, că nepurtarea de grijă pentru copii este mai presus de toate păcatele şi ajunge la însuşi vârful răutăţii.

Deci este cea dintâi treaptă a răutăţii şi a vicleniri şi a cruzimei a trece cu vederea pe prieteni. Dar mai ales să aducem cuvântul mai jos. Că aceasta nu ştiu cum puţin de nu mi-a scăpat, cum că legea cea mai dinainte, care s-a dat Iudeilor, nu lăsa să treacă cu vederea nici dobitoacele vrăjmaşilor, ori căzute de erau, ori rătăcite, ci poruncea ca pe unele să le povăţuiască, iar pe altele împreună să le ridice.

Deci cea dintâi treaptă de jos în sus a răutăţii şi a cruzimii este a trece cu vederea dobitoacele şi vitele vrăjmaşilor când pătimesc rău.

A doua, mai sus după aceea este a nu purta grija de vrăjmaşi. Că pe cât omul este mai cinstit decât dobitocul, pe atâta păcatul acesta este mai mare decât acela.

A treia după aceasta este: a defăima pe fraţi, măcar şi necunoscuţi de vor fi.

A patra este a trece cu vederea pe casnici.

A cincea: când defăimăm nu numai trupul lor, ci şi sufletul pierzându-se.

A şasea: când nu numai pe casnici ci şi pe copiii noştri stricându-se nu purtăm grija.

A şaptea: când nici pe-alţii carii să poarte grija de ei nu căutăm.

A opta: când şi de la dânşii vrând să facă aceasta îi oprim şi îi împiedicăm.

A noua: când nu numai îi oprim, ci şi îi luptăm.

Deci dacă la treapta dintâi, a doua şi a treia a acestei răutăţi urmează atâta muncă, oare la ceea ce trece peste toate acestea - la aceasta întru care sunteţi voi - cât foc va urma, care este a noua după aceea?

Mai ales nu numai a noua, nici a zecea, ci şi a unsprezecea de o va zice cineva nu va greşi. Pentru ce? Pentru că nu numai cu firea păcatul acesta este mult mai mare decât cele ce s-au numărat mai sus, ci şi de la vreme se face mai cumplit.

Ce este aceasta: "de la vreme"?

Că asupra noastră celor ce greşim acum aceleaşi păcate care greşeau cei din Lege, nu vor zăcea aceleaşi munci ci mult mai cumplite, pe cât şi mai mare dar am dobândit şi de mai desăvârşită învăţătură ne-am împărtăşit şi cu mai multă cinste ne-am cinstit.

Deci când cu firea şi cu vremea atâta de cumplit se face păcatul acesta, socoteşte câtă văpaie va aduce asupra capului celor ce îndrăznesc la dânsul.

Şi cum că nu simplu şi fără de luarea aminte socotesc acestea, voi arăta ce s-a întâmplat şi din însăşi lucru - ca să cunoaşteţi, că măcar deşi

toate ale noastre vor fi ocârmuite bine de noi, dar de mântuirea copiilor nu vom lua aminte, ne vom pedepsi cu pedeapsa cea mai de pe urmă. Şi vă voi spune vouă un cuvânt nu de-al meu, ci care se află în Dumnezeieştile Scripturi.

Era la Iudei oarecare Preot, om smerit şi blând - Eli cu numele. Acest Eli se face tată de doi fii; şi văzându-i pe ei că s-au abătut la răutate, nu îi ţinea, nici îi oprea. Mai bine zis îi ţinea şi îi oprea, dar nu făcea aceasta cu toată osârdia. Vinele acestor fii erau curvia şi îmbuibarea pântecelui. "Că mâncau mai înainte - zice - de a se sfinţi cărnurile cele sfinte şi a se aduce lui Dumnezeu jertfa!" Iar acestea auzindu-le tatăl nu a adaus asupra lor pedeapsă, ci cu cuvântul şi cu sfătuirea se ispitea să-i depărteze pe ei de la această răutate, şi adeseori grăia către ei astfel de cuvinte: Nu fiilor, nu faceţi aşa, fiindcă nu este bun auzul care aud pentru voi, pentru că face pe norod să nu slujească Domnului. Dacă păcătuind va păcătui om asupra omului, se vor ruga pentru el Domnului. Dar de va păcătui Domnului om, cine se va ruga pentru el?

Măcar că multă este greutatea cuvintelor şi ruşinarea şi de ajuns a întoarce la buna aşezare pe cel ce are minte. Că şi păcatul l-a mărit şi l-a vădit că este înfricoşat, şi munca ce zăcea asupra lor a arătat-o că este nesuferită şi groaznică! Însă fiindcă nu a arătat tot cât trebuia, s-a prăpădit şi el împreună cu aceia. Pentru că trebuia să aducă şi îngroziri, să-i oprească de la faţa sa şi să pună asupra lor bătăi şi să se facă el mult mai greu şi mai cumplit. Dar de vreme ce nici una dintru acestea nu a făcut, a pornit şi a întărâtat pe Dumnezeu şi asupra sa şi asupra acelora. Şi fiindu-i milă de fiii lui fără de vreme, împreună cu fiii lui a prăpădit şi mântuirea sa.

Că ascultă ce zice către el Dumnezeu - mai bine zis către el nu zice mai mult, fiindcă nici nu l-a socotit pe el de aici înainte că este vrednic de răspuns, ci ca pe o slugă ce a greşit foarte tare, prin altul îl face să cunoască relele ce vor să-l cuprindă pe el. Atâta era atuncea urgia lui Dumnezeu! Încât ascultă ce zice ucenicului aceluia pentru învăţătorul - pentru că şi cu ucenicul şi cu alt prooroc şi cu toţi mai vârtos decât cu acela vorbea pentru nevoile aceluia - atâta s-a fost întors de către el, până în sfârşit!

Deci ce zice către Samuil? "A ştiut Eli că grăiesc de rău pe Dumnezeu fiii lui şi nu i-a sfătuit!"

Dar nu aşa, fiindcă i-a sfătuit?!?!

Nici sfătuire nu zice Dumnezeu că era aceea, aşa a defăimat-o pe ea pentru că era lipsită de asprime şi de greutate.

Pentru aceasta chiar dacă vom purta grija de copii, dar nu atâta pe cât se cuvine, nici purtare de grijă nu este lucrul acesta, precum nici sfătuirea lui Eli.

Iar după ce a spus vina adaugă şi pedeapsa cu multă urgie. Că "M-am jurat casei lui Eli - zice - că nu se va ierta păcatul casei lui Eli sau întru tămâie, sau întru jertfele lui, până în veac!" (I Regi 3,14).

Văzut-ai mânie mare şi pedeapsă neiertată? Negreşit trebuie el - zice - să se prăpădească; şi nu numai el sau numai copiii, ci şi toată casa împreună cu el. Măcar că afară de neluarea aminte către fiii săi, cu nimic alt nu avea atuncea Dumnezeu să vinuiască pe bătrânul acela. Ci era întru toate celelalte minunat, şi pe toată filosofia lui este a o vedea nu numai din celelalte, ci şi din însăşi acelea ce s-au întâmplat la nevoia aceasta. Deoarece - întâi - după ce a auzit acestea toate şi s-a văzut pe sine că a ajuns la munca cea mai de pe urmă, nu s-a supărat, nu s-a necăjit, nu a zis ceva de acest fel, precum urma să zică mulţi: "Oare eu sint stăpân peste socoteala altora? Pentru păcatele mele eu sunt dator să mă pedepsesc! Fiii mei au vârstă şi numai ei este cu dreptul să se muncească! - nimic dintru acestea nici n-a zis, nici n-a pus în minte. Ci ca o slugă mulţumitoare şi care ştie numai una: a suferi cu lesnire cele de la stăpânul, măcar de întristare de vor fi, aşa grăia cuvintele cele pline de multă filosofie: "El este Domnul; ce este plăcut înaintea Lui va face!" (I Regi 3,18).

Dar nu numai de aici, ci şi din altă parte este cu putinţă a vedea fapta bună a lui. Deoarece războiul cuprinzând pe Iudei, venind unul şi vestind nevoile cele din război, că fiii lui s-au tăiat rău şi jalnic în bătaie - acestea auzindu-le se liniştea - dar după ce a adus lângă tăierea aceasta răpirea Sicriului ce s-a făcut de vrăjmaşi, atuncea întunecându-se bătrânul de scârbă, a căzut de pe scaun îndărăpt ţinându-se de uşă şi şi-a rupt spinarea lui, că era un bătrân şi greu şi slăbit. Acesta a judecat pe Israil douăzeci de ani. Iar dacă pe Preotul cel bătrân, cel slăbit, cel ce a ocârmuit pe neamul evreiesc fără prihană douăzeci de ani, cel ce a petrecut în anii aceia, carii nu cereau multă luare aminte cu de-amănuntul, nimic dintru acestea nu a putut să-l scape, ci fiindcă n-a purtat grija de copii cu deadinsul, cu ticăloşie şi jalnic a pierit şi păcatul nepurtării de grija acesteia, ca un cal sălbatic şi mare a trecut peste toate acelea şi a ascuns toate isprăvile lui - care pedeapsă ne va cuprinde pe noi cei ce suntem în anii aceştia care cer mult mai mare filosofie, şi suntem lipsiţi de fapta bună a aceluia, şi pe copii nu numai nu îi folosim şi nu-i ocrotim, ci şi pe cei ce voiesc să facă aceasta îi vrăjmăşuim şi îi luptăm? Şi decât orice barbar mai cumplit ne aflăm către fiii noştri? Pentru că cruzimea acelora a stat până la robie şi la stingerea şi prăpădirea patriei, şi nevoile trupului - iar voi robiţi sufletul lor, şi ca pe un rob legându-l; aşa îl daţi dracilor celor răi şi sălbatici şi patimilor acelora. Căci când nici voi nu-i sfătuiţi ceva duhovnicesc, nici pe alţii carii voiesc să facă aceasta nu îi lăsaţi, nimic alt nu faceţi fără numai aceasta.

Şi să nu-mi zică cineva că mulţi mai mare nepurtare de grijă decât Eli arătând pentru fiii lor, nimic n-au pătimit precum Eli. Pentru că au pătimit şi mulţi de multe ori şi mai cumplite decât acestea, şi pentru păcatul acesta. Fiindcă de unde sunt morţile cele fără de vreme? De unde sunt bolile cele cumplite şi dese, şi asupra noastră şi asupra înşişi copiilor? De unde pagubele? De unde nevoile? De unde sunt scârbele şi ispitele? De unde relele cele nenumărate? Oare nu dintru a trece cu vederea pe copii fiind răi?

Şi cum că aceasta nu este socoteală, de ajuns sunt pătimirile bătrânului aceluia să încredinţeze.

Dar eu vă voi grăi vouă pentru acestea şi cuvânt al unui bărbat înţelept din cei ai noştri. Că pentru copii vorbind acesta astfel zice: "Nu te bucura de fii necredincioşi. De nu este frica lui Dumnezeu cu ei, nu crede vieţii lor. Că vei suspina cu plângere fără de vreme, şi fără de veste vei cunoaşte sfârşitul lor"

Deci mulţi - precum am zis - multe ca acestea au pătimit. Iar dacă unii au şi scăpat, dar nu vor scăpa până în sfârşit, ci spre răul capului lor. Că mai amară muncă mergând acolo vor lua.

Dar pentru ce - zice - nu aici se muncesc toţi?

Pentru că a hotărât Dumnezeu zi în care va să judece lumea, iar ziua aceasta încă nu a sosit!

Încă şi alta: De se făcea aceasta, s-ar fi cheltuit şi s-ar fi răpit tot neamul nostru. Ci ca nici aceasta să nu se întâmple, nici mulţi să se facă mai trândavi şi nebăgători de seamă pentru întârzierea Judecăţii, luând Dumnezeu pe unii vinovaţi pentru păcate şi pedepsindu-i aici, arată celorlalţi printr-înşii, măsurile muncilor celor ce îi aşteaptă pe ei, ca să se încredinţeze, că măcar deşi aici nu se vor pedepsi, dar mergând acolo se vor pedepsi negreşit mai cumplit. Căci nu pentru că nu trimite acum Prooroc, nici nu vesteşte mai înainte munca, precum în vremea lui Eli, pentru aceasta trebuie să fim nesimţitori; pentru că nu este vremea de Prooroci. Dar mai ales şi acum trimite.

De unde ne este nouă aceasta arătat? "Au pe Moisi - zice Domnul - şi pe Prooroci!" Pentru că cele ce s-au zis către aceia, nu mai puţin s-au grăit şi către noi. Şi nu numai cu Eli, ci şi cu toţi cei ce greşesc cele asemenea cu acela, prin acela, şi prin pătimirile aceluia vorbeşte. Că nici la Dumnezeu faţă, nici Cel ce a răsturnat pe cel ce a păcătuit mai mici aşa împreună cu toată casa, va lăsa nemunciţi pe cei ce au greşit mai cumplite.

Nici nu este cu putinţă a zice că nu are El multă grijă pentru lucrul acesta. Că multă osârdie face pentru creşterea copiilor. Pentru că şi atâta poftă a sămănat în fire pentru aceasta, pentru ca într-o poftă netrecută a purtării de grijă către cei născuţi să pună pe născătorii lor.

Şi legi a adus mai pe urmă pentru purtarea de grijă a lor vorbind cu noi!

Încă şi sărbători punând, porunceşte să înveţe pe copiii lor pricina. Deci pentru pasha vorbind, a adaus: "Şi vei spune fiului tău în ziua aceea zicând: Pentru aceasta mi-a făcut mie Dumnezeu, când am ieşit din Egipt! Încă şi la Lege însăşi aceasta face. Că pentru cei născuţi grăind adaugă iarăşi: 'Şi de te va întreba feciorul tău după aceasta zicând: Ce este aceasta? Vei zice lui: Că cu mână tare ne-a scos pe noi Domnul din Egipt, din casa robiei. Deci atunci când a învârtoşat pe Faraon şi nu voia să ne slobozească pe noi, a ucis pe tot cel întâi născut în pământul Egiptului, de la cei întâi născuţi ai oamenilor, până la cei născuţi ai dobitoacelor. Pentru aceasta eu jertfesc

Domnului toată partea bărbătească ce deschide pântecele" - prin toate poruncind să-i aducă pe ei la cunoştinţa lui Dumnezeu.

Încă şi fiilor multe pentru cei ce i-au născut pe ei le rânduieşte, pe cei ce se află cu dragoste către părinţi cinstindu-i, iar pe cei nemulţumitori pedepsindu-i; iarăşi cu acest chip pe ei mai drăgăstoşi părinţilor făcându-i. Când ne va face cineva pe noi stăpâni peste altcineva, prea mare nevoie se pune nouă asupră cu cinstea aceasta ca să purtăm grija de el. Că deşi nimic altceva, dar faptul că toate ale acestuia sunt în mâinile noastre, este de ajuns a ne pleca pe noi, şi nu vom suferi să vindem degrab pe acela ce astfel ni s-a încredinţat nouă! Iar când după aceasta, şi împreună se mânie, şi se necăjeşte mai mult decât cei ce s-au ocărât, şi se face cumplit muncitor, şi cu aceasta mult mai mult trage la datoria sa.

Care lucru a făcut şi Dumnezeu, şi lângă acestea a adaus şi a treia legătură pe cea de la fire. Iar de voieşti, întâia.

Şi ca să nu defaime părinţii poruncile Lui, când li se porunceşte să le muncească pe fii a pus asupră pe nevoia cea de la fire. Iar ca nu cândva aceasta făcându-se mai slabă de ocările fiilor să se rupă, a întărit munca cea de la El şi cea de la însăşi părinţii, şi pe aceştia cu multă luare aminte supunându-i şi dragostea acelora către fii cu acest chip crescând-o.

Şi nu numai cu aceasta ci şi cu alt chip - al patrulea - foarte tare şi cu deadinsul ne-a legat pe noi cu ei. Că nu numai pe copii de vor fi răi către născătorii lor îi pedepseşte, iar de se vor face buni îi laudă, ci şi la părinţi însăşi aceasta face şi pedepseşte amar pe cei ce nu poartă grija de fii. Iar pe cei ce poartă grija îi cinsteşte şi îi laudă. Că pe bătrânul acesta, măcar că întru celelalte era strălucit, numai pentru neluarea aminte aceasta l-a pedepsit, iar pe Patriarhul /Avraam/ nu mai puţin pentru celelalte, decât pentru purtarea de grijă aceasta l- a cinstit. Că spunând pe celelalte multe şi mari acele daruri, care se făgăduise să le dea lui, şi pricina punând aceasta a pus: "Ştiu că va învăţa Avraam pe fiii săi şi casa sa după sine, şi vor păzi căile Domnului Dumnezeu, ca să facă dreptate şi judecată!"

Iar acestea s-au zis de mine acum, ca să ne învăţăm că nu va suferi cu blândeţe Dumnezeu dacă se vor trece cu vederea aceia pentru care El face atâta purtare de grijă. Pentru că nici este a Aceluia a face atâta pentru mântuirea lor, iar de se vor defăima ei să treacă cu vederea şi să nu grijească nimic. Deci nu va trece cu vederea, ci şi foarte tare se va mânia şi se va iuţi, precum s-a dovedit din însăşi lucrurile. Pentru aceasta şi fericitul Pavel sfătuieşte adeseori zicând: "Părinţi, creşteţi pe fiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului!" Că dacă nouă ni se porunceşte să priveghem pentru sufletele voastre ca cei ce vom să dăm cuvânt, cu cât mai vârtos tatăl cel ce l-a născut, cel ce l-a crescut, cel ce îl are toată ziua împreună cu sine lucrător. Că precum, la păcatele sale nu poate să alerge la îndreptare şi iertare, aşa nici pentru păcatele fiilor. Şi aceasta iarăşi fericitul Pavel a făcut-o arătat [illegible] împreună [illegible] la dânşii, cere şi purtarea

de grijă a feciorilor, pentru că nu ne este nouă iertare dacă se vor răzvrăti aceia. Şi foarte cu cuviinţă. Că de se afla din fire răutate la oameni, cu cuviinţă cineva ar fi alergat la îndreptare. Iar de vreme ce din voinţa cea slobodă şi răi ne facem şi îmbunătăţiţi, care cuvânt bine cuvântat va putea să zică cel ce a lăsat pe cel decât toţi mai drăgăstos să se răzvrătească şi să se facă rău? Oare pentru că nu voia să-l facă bun? Dar nici un părinte nu poate zice aceasta. Că firea l-a pus pe el la aceasta, deşteptându-l şi ridicându-l adeseori.

Dar oare pentru că nu putea? Dar nici aceasta nu poate să zică. Pentru că l-a luat pe el încă tânăr fiind, şi aceea că lui întâi şi numai i s-a încredinţat stăpânirea aceluia; şi faptul că îl are totdeauna înlăuntru petrecător, uşoară lui şi foarte lesnicioasă îi face povăţuirea. Pentru aceasta de nicăieri nu se face răzvrătirea feciorilor, fără numai din turbarea părinţilor la lucrurile acestei vieţi. Că a căuta ei numai la acelea şi nimic mai mult decât acestea a nu voi să cinstească, sunt siliţi a trece cu vederea şi a nu griji şi de copii împreună şi de sufletul lor.

Pe aceşti părinţi eu - şi să nu socotească cineva că ceea ce se grăieşte este de mânie - şi decât înşişi ucigaşii de copii zic că sunt mai răi. Pentru că aceia despărţesc trupul de suflet, iar aceştia şi pe suflet şi pe trup ducându-l îl aruncă în focul gheenei. Şi pe moartea aceea nevoie este să o primească negreşti şi de la fire. Iar de aceasta se putea şi, să se scape dacă neluarea aminte a părinţilor nu o ar fi adus pe ea asupră.

Lângă acestea, pe moartea trupului venind învierea, degrab va putea să o stingă; iar pe pierzarea sufletului nimic nu o va mai putea mângâia. Că nu mai este de-aici după ea următoare mântuire, ci nevoie este să se muncească sufletul fără de moarte. Pentru aceasta nu fără de cuviinţă zicem că nişte părinţi ca aceştia sunt mai răi decât ucigaşii de copii. Deoarece nu este aşa cumplit lucru a ascuţi sabia şi a într-arma dreapta şi a o crunta în gâtul copilului, precum a pierde şi a prăpădi suflet. Că cu aceasta nimic nu este la noi întocmai!

Trebuie dar ca părinţii în tot chipul[1] să ia aminte de creşterea feciorilor lor şi lângă celelalte, precum pe învăţătorii de cai îi silesc să înveţe caii lor cu multă silinţă, şi nu lasă vârsta mânzului să crească neîmpilată, ci şi frâu şi celelalte toate dintru început pun asupra lui - tot astfel nici pe tinerii lor să nu-i treacă cu vederea la multă vreme să înconjure fără de frâu şi lipsiţi de curăţenie şi înfrânare, ruşinându-se cu curvii şi cu tavlii şi cu petrecerile în priveliştile cele fără de lege. Ci mai înainte de curvie, cu femeie trebuie să-l însoare, cu femeie înfrânată şi înţeleaptă. Că aceasta va depărta pe bărbatul său şi de la petrecerea cea prea necuvioasă şi în loc de frâu va fi mânzului. Deoarece nici nu răsar din altă parte curviile şi preacurviile, ci

1 Din Cuvântul 59 la Matei

dintru a fi slobozi tinerii. Că de va avea femeie înţeleaptă şi pricepută, va purta grijă şi de casă, şi de slava ei şi de cinstea ei.

Dar e tânăr, zice.

Ştiu şi eu. Că dacă Isaac de patruzeci de ani fiind s-a însurat întru feciorie pe toată vârsta aceea petrecând-o, cu mult mai vârtos tinerii cei din Dar trebuiau să se nevoiască la filosofia aceasta.

Dar ce să fac? Nu suferiţi să purtaţi grija de curăţenia şi înfrânarea lor, ci îi treceţi cu vederea ruşinându-se şi spurcându-se şi necuraţi făcându-se, şi nici nu ştiţi că folosul nunţii este a păzi trup curat. Şi de nu va fi aceasta, nici un folos nu va fi din nuntă! Dar voi împotrivă faceţi. După ce se vor umplea de nenumărate întinăciuni, atuncea îi aduceţi la nuntă şi îi însuraţi. În zadar şi în deşert. Că trebuie să aştepte - zice - să se facă vrednic şi slăvit, ca să strălucească în pricinile cele politiceşti! Iar de suflet nici o purtare de grijă nu aveţi, ci îl treceţi cu vederea pe el aruncat.

Pentru aceasta toate sunt pline de turbare şi de amestecare şi de nerânduială. Pentru că sufletul este defăimat, pentru că cele de nevoie sunt trecute cu vederea, iar cele simple sunt întru multă purtare de grijă.

Oare nu ştii, că nimic aşa nu face har copilului, precum de îl vei păzi pe el curat de curveasca necurăţenie? Fiindcă cu sufletul nimic nu este întocmai. "Ce folos este omului - zice - de ar dobândi lumea toată, iar sufletul său îşi va pierde?" Însă pofta banilor toate le-a răsturnat şi le-a surpat, şi pe frica lui Dumnezeu cea cu deadinsul a gonit-o. Căci ca un tiran pe turn, aşa ea pe sufletele oamenilor le-a cuprins şi le-a surpat. Pentru aceea şi de mântuirea copiilor şi de a noastră nu purtăm grija, una numai grijind: cum făcându-ne mai bogaţi să lăsăm bogăţia altora; şi aceia iarăşi altora şi aceştia celor după dânşii, oarecarii petrecători făcându-ne ai moşiilor şi banilor noştri iar nu stăpâni. De aici multă este nebunia. De aici cei slobozi sunt mai necinstiţi decât slugile. Că pe slugi, deşi nu pentru dânşii, dar pentru noi înşine îi certăm; iar pe cei slobozi nici purtarea aceasta de grijă nu-i învrednicim s-o dobândească, ci şi decât slugile acestea sunt la noi mai de jos.

Şi ce zic decât slugile? Că şi decât dobitoacele sunt mai necinstiţi copiii; şi de măgari şi de cai mai multă purtare de grijă avem decât de copii! Şi de va avea cineva vreun asin, multă este grija ca să afle ocârmuitor prea bun şi nu nemulţumitor, nu fur, nu beţiv, nu fără de ştiinţă de meşteşugul acesta. Iar de va fi trebuinţă să punem pedagog peste sufletul copilului, alegem prost şi cum s-ar întâmpla pe cel ce va veni; măcar că decât meşteşugul acesta nu este altul mai mare. Că ce este întocmai cu a pune la rânduială suflet şi a formălui mintea tânărului? Pentru aceasta fericitul Pavel zicea: "Părinţi, creşteţi pe fiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului!"

Deoarece cum nu este cu necuviinţă[1] să-i trimitem la meşteşuguri şi la şcoală şi toate să facem pentru aceasta, iar întru învăţătura şi certarea

1 Din Cuvântul 21 către Efeseni

Domnului să nu-i creştem pe ei? Pentru aceasta noi cei dintâi dobândim rodurile crescând pe copii obraznici, neânfrânaţi, nesupuşi, mojici! Deci să nu facem aceasta; ci să ne supunem fericitului acesta care ne sfătuieşte să-i creştem pe ei întru învăţătura şi certarea Domnului! Să le dăm lor pildă, făcându-i pe ei să se îndeletnicească din vârsta cea dintâi întru citirea Scripturilor.

Vai mie, cum neâncetat grăind acestea, mă socotesc că bârfesc, însă nu voi înceta de a face ceea ce este a mea.

Pentru care pricină - spune-mi - nu urmezi celor vechi? Mai vârtos voi femeilor râvniţi acelor femei minunate.

S-a născut copilul? Urmează Annei! Învaţă-te ce a făcut aceea: L-a suit pe el imediat la Biserică!

Care din voi nu va voi să se facă fiul său Samuil o dată, decât de mii de ori împărat a toată lumea?

Dar cum este cu putinţă să se facă astfel?

De ce nu e cu putinţă? Pentru că nu voieşti, nici nu-l dai pe el celor ce pot să-l facă în acest fel.

Şi cine este unul ca acesta? întreabă.

Dumnezeu! Pentru că şi aceea Lui I l-a încredinţat pe el! Fiindcă nici Eli nu era din cei ce foarte putea să-l plăzmuiască şi să-l formăluiască pe el, -, căci cum ar fi putut, cel ce n-a putut nici pe fiii săi? - ci credinţa femeii şi osârdia a lucrat aceasta. Pe el întâi l-a născut şi nici nu ştia de va mai naşte şi alţii, şi n-a zis: Să aştept să crească copilul, ca să întrebuinţeze lucruri de ale vieţii acesteia, să-l las pe el să petreacă puţin în vârsta cea copilărească, ci toate acestea lăsându-le femeia, într-una numai era, cum să afierosească lui Dumnezeu dintru început Icoana cea Duhovnicească.

Să ne ruşinăm bărbaţii de filosofia femeii!...

L-a adus pe el lui Dumnezeu, şi acolo l-a lăsat! Pentru aceasta şi nunta s-a făcut mai luminată, pentru că a căutat mai înainte cele Duhovniceşti, pentru că a afierosit pârga. Pentru aceasta s- a făcut pântecele ei roditor, şi a dobândit alţi copii. Pentru aceasta şi în această lume l-a văzut pe el sporit şi slăvit. Deoarece dacă oamenii cinstindu-se cinstesc în replică, au nu mai mult Dumnezeu Care şi fără de a Se cinsti face aceasta?

Până când suntem trupuri? Până când ne plecăm la pământ? Toate să fie al noi a doua şi mai pe urmă după purtarea de grijă a copiilor şi după creşterea lor întru învăţătura şi certarea Domnului. De se va învăţa dintru început să fie filosof, a dobândit bogăţie mai mare decât toată bogăţia şi slava mai puternică. Nimic aşa nu vei face de îl vei învăţa pe el meşteşug şi învăţătura cea de afară (laică) prin care să dobândească bani, pe cât de îl vei învăţa meşteşug prin care să defaime banii! De voieşti să-l faci pe el bogat, aşa fă! Că bogat este nu cel ce are trebuinţă de mulţi bani şi este încărcat cu mulţi, ci cel ce nu are trebuinţă de nimic. Aceasta sfătuieşte pe fiul tău, aceasta învăţă-l. Aceasta este prea mare bogăţie. Nu căuta cum să-l

faci sporit şi slăvit întru învăţăturile cele de afară, ci grijeşte cum să-l înveţi pe el să defaime slava vieţii acesteia. De acolo se face mai slăvit şi strălucit. Acestea şi săracului şi bogatului este cu putinţă a le face. Acestea nu de la dascăl le învaţă cineva, nici prin meşteşug, ci prin Dumnezeieştile cuvinte. Nu căuta cum va trăi aici viaţă îndelungată, ci cum acolo nemărginită şi fără de sfârşit. Cele mari dăruieşte-i lui, nu cele mici! Ascultă pe Pavel zicând: "Creşteţi-i pe ei întru învăţătura şi certarea Domnului!" Nu te sili să-l faci pe el retor sau frumos-vorbitor, ci învaţă-l să filosofeze şi să fie înţelept. Că aceea de nu va fi nu este nici o vătămare, iar aceasta de va lipsi, nici un folos nu va fi de nenumărate frumoase grăiri.

De năravuri este trebuinţă, nu de cuvinte; de obicei bun, nu de putere de cuvânt; de lucruri, nu de graiuri. Acestea pricinuiesc Împărăţia, acestea dăruiesc şi pe bunătăţile cele adevărate. Nu ascuţi limba, ci curăţeşte sufletul!

Nu zic acestea oprind de a învăţa, ci oprind de a lua aminte numai la acelea.

Să-i creştem dar pe ei întru învăţătura şi certarea Domnului, şi multă ne va fi nouă plata. Că dacă oamenii făcând chipurile împăraţilor şi zugrăvind icoanele, dobândesc atâta cinste oare noi împodobind chipul cel împărătesc - căci chip al lui Dumnezeu este omul! - oare nu vom dobândi nenumărate bunătăţi, dând înapoi ceea ce este după asemănare? Că aceasta este asemenea, fapta bună a sufletului, când vom învăţa pe copii să fie buni, când să fie nemânioşi, când să fie nepomenitori de rău - acestea toate sunt însuşiri ale lui Dumnezeu - când să fie făcători de bine, când să fie iubitori de oameni, când îi vom învăţa că nimic să socotească pe cele de aici.

Deci acesta să ne fie nouă lucrul, ca şi pe noi înşine şi pe aceia să-i formăluim şi să-i punem la rânduială precum se cuvine. Că în alt chip cu care îndrăzneală vom sta înaintea Divanului lui Hristos? Că dacă cel ce are copii nesupuşi este nevrednic de Episcopie, cu mult mai vârtos de Împărăţia Cerurilor.

Ce zici? Dacă vom avea femeie fără de rânduială, dacă copii, vom fi vinovaţi să dăm seama?

Da cu adevărat, dacă nu vom aduce cu deadinsul cele ce sunt despre partea noastră. Că nu este de ajuns nouă spre mântuire fapta bună a noastră. Că dacă cel ce n-a dat talantul cel unic, nimic nu a dobândit, dar şi aşa se munceşte - arătat că nu este de ajuns spre mântuire fapta bună a noastră, ci este trebuinţă şi de fapta bună a altuia. Deci multă purtare de grijă să facem şi pentru muieri, multă pentru copii şi pentru slugi, multă şi pentru noi înşine.

Şi când ne punem la rânduială pe noi înşine, şi când pe aceia, să rugăm pe Dumnezeu ca să ne ajute nouă la lucrul acesta. De ne va vedea pe noi că purtăm grijă de lucrul acesta, ne va ajuta. Iar de va vedea că nici o purtare de grijă nu facem, nu va da mână de ajutor. Că de vom dormi noi nu ne va da Dumnezeu ajutorul, ci de ne vom osteni şi noi. Că ajutătorul nu este ajutător al celui ce petrece în zadar, ci al celui ce şi el lucrează.

Dar puternic este Prea Bunul Dumnezeu singur să aducă lucrul la sfârşit, ca să ne învrednicim toţi să dobândim bunătăţile cele făgăduite, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 45
Pentru creşterea copiilor (II)

Precum o femeie o stăpâneşte bărbatul, aşa pe copii bărbatul şi femeia împreună. Pentru aceasta şi mare plată de la Dumnezeu vor avea amândoi părinţii pentru creşterea lor[1]. Deoarece nu este mic lucrul acesta, ca pe copiii cei daţi lor de la Dumnezeu pe aceştia să-i aducă lui Dumnezeu prin fapte bune. Că dacă vor avea bune aşezământul şi temeliile începutului, mare plată vor avea; precum de se vor lenevi - muncă! De vreme ce şi Eli pentru copiii săi a pierit. Că trebuia să-i sfătuiască pe ei. I-a sfătuit, însă nu precum se cuvenea. Ci nevrând să-i mâhnească pe ei, şi pe dânşii şi pe sine s-a prăpădit.

Auziţi acestea, părinţilor! Învăţaţi pe copiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului cu multă silinţă. Sălbatic lucru este tinereţea, având trebuinţă de mulţi luători aminte, de dascăli, de pedagogi, de următori, de hrănitori. Că iubit lucru este după atâtea să se stăpânească ea. Ca un cal neîmpilat, ca o fiară neîmblânzită, astfel este tinereţea!

Deci dacă dintru început şi din vârsta cea dintâi îi vom pune ei hotare bune, nu vom avea trebuinţă după aceea de multe osteneli, ci obiceiul lege va fi lor de-aici înainte.

Nimic din cele vătămătoare şi dezmierdătoare să nu-i lăsăm pe ei să facă, nici ca unor copii să le facem favoare. Întru înfrânare şi curăţenie mai vârtos să-i păzim pe ei. Că acest lucru mai mult decât toate vatămă tinereţea. La aceasta de multe nevoinţe avem trebuinţă, de multă luare aminte. Degrab să-i însurăm pe ei, ca curate şi neatinse trupurile lor să primească pe mireasă. Dragostele acestea sunt mai fierbinţi. Cel ce mai înainte de nuntă petrece întru înfrânare şi curăţenie, cu mult mai vârtos după nuntă va petrece aşa. Iar cel ce s-a învăţat să curvească mai înainte de nuntă, şi după nuntă va face aceasta! "Că bărbatului curvar - zice - toată pâinea este dulce!". Pentru aceasta se pun pe capete cununi - semn al biruinţei - că nebiruiţi făcându-se, astfel se apropie de pat, că nu s-au înfrânt de dezmierdare. Iar dacă biruindu-se de dezmierdare se vor da pe sine la curve, pentru care pricină de-acia şi cunună poartă pe cap, biruit fiind?

1 Din Cuvântul 9 la Epistola I către Timotei

Acestea să-i sfătuim pe ei, acestea să-i învăţăm, să-i înfricoşăm, să-i îngrozim, acum făcând aceasta, acum aici mare amanet avem pe copii. Deci să purtăm grija de dânşii şi toate să facem, nu cumva vicleanul să ne lipsească pe noi de ei!

Dar acum toate împotrivă se fac de noi. Căci cum va fi ţarina bună, toate facem şi cum s-o încredinţăm pe ea la om credincios, şi vizitiu, şi purtător de grijă de asini, şi epitrop, şi logofăt căutăm care va fi mai cu minte - iar lucrul cel ce ne este mai scump decât toate: ca să dăm pe fiul nostru la cineva care să poată să-i păzească curăţenia lui, nu socotim. Măcar că averea aceasta este mai scumpă nouă decât toate, şi acelea pentru aceasta se fac.

Deci de moşii şi de averi purtăm grija pentru dânşii, iar de ei nicidecum.

Vezi nesocoteală? Iscuseşte sufletul copilului, şi acelea vor veni de-aici înainte. Că de nu va fi acesta bun, nici un folos nu-i este lui din bani. Iar de se va îndrepta şi se va face bun acesta nici o vătămare, nu-i va fi lui din sărăcie.

Voieşti să-l laşi pe el bogat? Învaţă-l să fie bun! Că aşa va putea şi lucrurile casei să le înmulţească, şi de nu le va înmulţi, nimic mai jos decât cei ce le-au înmulţit nu se va afla. Iar de va fi rău, măcar nenumărate de îi vei lăsa lui, pe păzitorul nu l-ai lăsat, ci l-ai făcut pe el mai rău decât cei ce au ajuns la cea mai de pe urmă sărăcie. Fiindcă copiilor ce nu sunt pedepsiţi bine, mai de folos le este sărăcia decât bogăţia. Că sărăcia şi fără de voia lor îi ţine întru fapta bună, iar bogăţia nici de vor voi ei nu-i lasă să petreacă întru înfrânare şi curăţenie, ci îi trage şi îi răzvrăteşte şi în nenumărate rele îi aruncă.

Maicelor, mai vârtos pentru fiicele voastre purtaţi grija. Lesnicioasă este vouă această păzire. Luaţi aminte, ca să fie petrecătoare în casă. Iar mai întâi de toate învăţăţi-le să fie evlavioase, cucernice, să defaime banii, să petreacă neîmpodobite. Astfel le daţi la nuntă!

Dacă aşa le vom formălui pe ele, nu numai pe ele, ci şi pe bărbatul care o va lua pe ea îl veţi mântui! Şi nu numai pe bărbat, ci şi pe copii; şi nu numai pe copii, ci şi pe nepoţi. Că de va fi rădăcina bună, şi ramurile spre mai bine se vor întinde, şi pentru toţi aceştia veţi lua plata.

Şi copiii iarăşi aşa să fie de cinstiţi, cât de la cucernicie şi de la înfrânare şi de la curăţenie mai mult să se cunoască, ca şi de la oameni, şi de la Dumnezeu să aibă multă laudă. Să se înveţe să stăpânească pântecele, să se depărteze de la multă cheltuială, să fie economicoşi, iubitori de dragoste, să se înveţe să fie supuşi stăpânirii. Deoarece aşa vor putea multă plată să pricinuiască părinţilor. Aşa toate vor fi spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea noastră.

Să faceţi încă nunta precum zic eu[1] şi veţi vedea dulceaţa.

Cum să fie nunta?

Luaţi aminte: Întâi caută bărbat fecioarei cu adevărat bărbat şi apărător, ca cel ce vrei să pui în trup cap, ca cel ce vrei să-i dai lui nu roabă, ci fiica ta! Nu căuta bani, nu strălucire de neam, nu mărime de patrie - toate acestea sunt de prisosit - ci evlavie a sufletului, blândeţe, înţelepciune adevărată, frica lui Dumnezeu, de voieşti să trăiască copila ta cu dragoste. Că de vei căuta mai bogat, nu numai n-o vei folosi pe ea, ci şi o vei vătăma, roabă în loc de slobodă făcând-o. Că nu va dobândi atâta dulceaţă din sculele cele de aur, câtă greaţă şi supărare dintru a robi. Ci nu căuta acestea, ci mai vârtos să fie de o cinste. Iar de nu este cu putinţă, mai bine mai sărac, decât mai bogat, dacă voieşti să nu o vinzi la stăpân ci să o dai la bărbat pe fiica ta.

Şi când vei cerceta cu de-amănuntul fapta bună a bărbatului şi vrei să i-o dai, roagă-te lui Hristos să vie de faţă! Că nu se va ruşina - Taină, este a venirii Lui! Mai ales şi atuncea roagă-L ca să dea astfel de logodnic. Să nu fii mai jos decât sluga lui Avraam, care întru atâta depărtare trimiţându-se, a ştiut unde trebuie să alerge, pentru aceea şi toate a dobândit.

Când cerci şi cauţi bărbat, roagă-te! Zi-I lui Dumnezeu: Pe carele îl vei voi Tu iconomiseşte! Încredinţează-I Lui lucrul acesta, şi El cinstindu-Se de la tine cu cinstea aceasta îţi va răsplăti ţie.

Două deci trebuie să faci: Şi să-I încredinţezi Lui lucrul; şi astfel de bărbat să cauţi, precum El voieşte, adică cucernic şi înţelept.

Deci când vei face nunta, nu înconjura casele, luând împrumut oglinzi şi haine, că nu este lucru spre fală, nici o aduci pe fiică la pombă. Ci împodobind casa cu cele ce se pot, cheamă pe vecini şi pe prieteni, pe rudenii şi pe câţi îi ştii buni şi cinstiţi, pe aceştia cheamă-i şi sfătuieşte-i să se îndestuleze cu cele ce se află. Nimeni din cei de la clup să nu fie de faţă. Că acolo este cheltuială de prisosit şi necuviincioasă.

Mai înainte de alţii toţi cheamă pe Hristos.

Ştii prin cine îl vei chema pe El?

"Cel ce a făcut - zice - unuia dintru aceşti prea mici, Mie Mi-a făcut!" Să nu socoteşti că este lucru neplăcut, de vei chema pe săraci pentru Hristos. Neplăcut este de vei chema curve. Pentru că a chema săracii, lucrul acesta este pricină de bogăţie, iar acela de răsturnare.

Împodobeşte pe mireasă nu cu podoabele acestea cele din aur, ci cu blândeţe şi cu cucernicie şi cu hainele cele obişnuite, în loc de toată podoaba de aur şi de împletituri, punând împrejurul ei cucernicia şi ruşinarea, şi a nu căuta acelea.

Nici un zgomot să nu fie, nici o turburare.

1 **Din Cuvântul 12 la Epistola către Coloseni**

Să se cheme mirele, să primească fecioara.

Prânzurile şi cinele să nu fie pline de beţie, ci de bucurie Duhovnicească. Că nenumărate bunătăţi vor curge dintr-o nuntă ca aceasta, şi cele ale vieţii vor fi întru întărire.

Iar din nunţile cele ce se fac acum - de se cuvine a le numi nunţi iar nu pombe - câte sunt relele? Îndată după nunţi griji şi frică nu cumva să se piardă ceva din cele luate împrumut, şi să urmeze după bucurie nesuferită mâhnire. Această supărare este a purtătoarei de grijă, iar mai ales nici însăşi mireasa nu este slobodă de aceasta; iar cele de pe urmă toate sunt ale însăşi miresei. Că a vedea risipindu-se toate este pricină de întristare; a vedea casa deşartă este întărâtare de mâhnire.

Acolo Hristos, aici satana!

Acolo veselie, aici grijă!

Acolo bucurie, aici scârbă!

Acolo cheltuială, aici nimic ca de acest fel!

Acolo faptă de ruşine, aici bună rânduială!

Acolo zavistie, aici lipsire de toată zavistia!

Acolo beţie, - aici trezvire, aici mântuire, aici curăţenie!

Deci acestea toate punându-le în minte să facem să stea răul până aici, ca să plăcem lui Dumnezeu.

Iar după toate acestea trebuie să se înveţe bărbatul[1] să fie blând şi cu dragoste către toţi iar mai vârtos către soţia sa, ci să facă multă silinţă ca măcar cu dreptate, măcar fără dreptate de va cârti, să nu cerceteze pricinile cu de-amănuntul, ci de una numai să grijească, ca să ridice din mijloc pricinile mâhnirii şi să pricinuiască în casă pace adâncă, ca şi soţia să aibă întoarcerea către bărbat şi bărbatul să poată să alerge la dânsa ca la un liman din turburările şi viforele cele de afară, şi toată mângâierea să afle acolo. Că spre ajutor s-a dat femeia, ca îndestulându-se bărbatul cu mângâierea ei să poată să se împodobească la cele ce năpădesc asupra lui. Căci de va fi ea îmbunătăţită şi blândă, nu numai mângâierea cea din societate va da bărbatului, ci şi întru celelalte toate multă va arăta sârguinţa sa, toate făcându-le lui uşoare şi lesnicioase, şi nelăsându-l să cerce nici greutăţile cele de afară, nici cele ce se nasc în casă în toate zilele. Ci ca un cârmaci prea bun, aşa pe viforul sufletului lui îl va aşeza întru linişte prin înţeleciunea sa, şi cu priceperea sa multă mângâiere îi va face lui. Că pe cei ce sunt legaţi astfel, nimic de-acia din cele ale acestei vieţi nu va putea să-i mâhnească, nici bucuria lor să o vatăme. Căci când va fi unire şi pace şi legătură a dragostei cu muierea şi bărbatul, acolo vor curge toate bunătăţile, şi vor fi nerobiţi de toată vrăjmăşia, fiind îngrădiţi cu un mare şi nebiruit zid, adică cu unirea cea după Dumnezeu. Aceasta îi va face pe ei mai vârtoşi decât

1 Din Cuvântul 38 la Facere

diamantul, aceasta îi va face mai tari decât fierul, aceasta le va folosi lor mai mult decât toată bogăţia şi avuţia, aceasta îi va sui pe ei la slava cea prea înaltă, aceasta le va pricinui lor dragostea cea de la Dumnezeu cu multă îndestulare.

Deci să nu socotim - rogu-vă - ceva mai cinstit decât aceasta, ci toate să facem şi să lucrăm, ca linişte şi pace să fie întru locuinţa cea dimpreună! Pentru că atuncea şi copiii cei ce se nasc vor urma faptei bune a părinţilor şi slugile se vor asemăna acestora, şi despre toate părţile pricinile casei vor spori spre fapta bună şi va fi multă îndestulare a lucrurilor. Deoarece când vom cinsti noi mai mult pe cele ale lui Dumnezeu, toate celelalte cu lesnire şi cu îndestulare ne vor veni nouă, şi de nici un lucru de mâhnire nu vom lua simţire, fiindcă bunătatea lui Dumnezeu cu îndestulare toate ni le dă nouă. Deci ca şi noi să petrecem fără de scârbă în viaţa aceasta, şi dragostea cea de la Stăpânul mai mult să o tragem, să ne ţinem de fapta bună, să ne sârguim să băgăm în casa noastră unirea şi pacea, să ne silim pentru buna rânduială a copiilor, să grijim pentru năravul slugilor, ca pentru toţi bogate răsplătirile luând, să ne învrednicim şi de bunătăţile cele făgăduite, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 46
Pentru ce fel de clironomii trebuie să lăsăm copiilor noştri

"A venit Iacov[1] în cetatea Sichemilor - zice Dumnezeiasca Scriptură - şi a cumpărat o parte din ţarină de la Hemor tatăl lui Sichem, cu o sută de miei" (Facere 33,19). "Şi a făcut acolo Jertfelnic şi a chemat pe Dumnezeul lui Israil". (v. 20).

Să nu trecem în treacăt cele ce se află în Dumnezeieştile Scripturi. Fiindcă dacă cei ce sapă grăunţele cele de aur din pământ, rabdă toată osteneala şi toate greutăţile suferă ca să poată să deosebească aurul de pământ, - cu mult mai vârtos este nouă cu dreptate să cercăm cuvintele Duhului, şi dobândind folosul cel dintr-însele, aşa să ne ducem de aici.

Deci pune-mi în minte filosofia acestui minunat bărbat, cum atâta ajutor de Sus dobândind şi văzând avuţia sa crescând - pe a dobitoacelor zic - şi ceată de atâţia copii împrejurul lui stând, nu s-a dat pe sine la zidiri strălucite, nici nu s-a sârguit să cumpere ţarini şi sate care să poată să fie de ajuns spre împărţirea copiilor. Fiindcă acestea şi cele ca acestea le punem înainte noi cei de acum, şi de multe ori un fiu având cineva se sileşte să adune nenumăraţi talanţi de aur şi să cumpere ţarini şi să facă zidiri strălucite.

Şi, o, de ar fi adunat avuţia acestora din drepte ostenele şi fără de nedreptate. Dar cel mai greu lucru şi mai cumplit decât toate este că răpind de la alţii şi nedreptăţind şi pe alţii şi făcând vrajbe şi sfezi, aşa face avuţiile altora ale lui!

Şi de îl va întreba cineva: Pentru care pricină atâta turburare de bani? îndată pune înainte pe copil şi zice că pentru dragostea cea către acela face acestea.

Acesta măcar pe copil punându-l înainte se "curăţă" cu acestea, însă în deşert şi în zadar. Dar sunt unii carii nici copii având se turbează la adunarea banilor şi de nenumărate ori ar fi ales să sufere cele mai cumplite decât să dea un ban vreunuia din săraci.

1 Din Cuvântul 59 la Facere

Dar Dreptul acesta nimic ca de acest fel nu a sfătuit, nici n-a socotit, ci şi când trebuia să cumpere o ţarină mică, o sută de miei dând, aşa a cumpărat o parte din ţarină de la Hemor tatăl lui Sichem.

Vezi iubirea de Dumnezeu a bărbatului, şi pentru care pricină s-a sârguit să cumpere ţarina: "Şi a făcut acolo - zice - Jertfelnic şi a chemat pe Dumnezeul lui Israil". Şi partea ţarinii pentru nimic alt nu a cumpărat-o, fără numai ca să aducă Stăpânului nostru celui de obşte al tuturor mulţumirile.

Acestuia trebuie toţi să-I urmăm cei ce suntem în Dar celui ce a fost mai înainte de Lege, şi nu aşa să ne turbăm la adunarea banilor.

Că pentru care pricină - spune-mi - şi ţie însuţi atâtea sarcini de mărăcini aduni şi copiilor tăi materie şi pricină a răutăţii lăsându-le nu simţi. Şi nu ştii că mai mult decât tine se grijeşte Dumnezeu de copilul tău, iar tu ca şi cum mai multă purtare de grijă arătând către dânsul, te sileşti să-i laşi lui pricini care pot să-i înece sufletul lui? Oare nu ştii că tinereţea şi ea singură este lucrul lesne alunecos şi iute plecat spre răutate, iar când şi avuţie de bani va dobândi mult mai mult pornit la rău se face. Că precum focul aflând materie mai mare aprinde flacăra, aşa şi tinereţea ca o pară primind pe materia banilor, atâta aprinde cuptorul, cât pe sufletul tânărului cu totul îl arde. Căci când va putea unul ca acesta să poarte grija de înfânare şi curăţenie, şi să scape de curvie şi să primească ostenelile cele pentru fapta bună, sau altceva Duhovnicesc?

Oare nu auzi pe Hristos zicând că grija veacului acesta şi amăgirea bogăţiei înecă mintea şi se face neroditoare, pe care şi "mărăcini" le-a numit? Pentru că zicând că una din seminţe a căzut în mărăcini, apoi tâlcuind ucenicilor carii sunt mărăcinii, zice: Grija veacului acesta şi amăgirea bogăţiei înecă mintea şi se face neroditoare.

Şi bine a asemănat cu mărăcinii pe grija acestui veac. Că precum mărăcinii nu lasă să crească sămânţa, ci cu desimea înecă ceea ce se seamănă, tot astfel şi grijile acestei vieţi pe sămânţa cea duhovnicească, când se va semăna în suflet, nu o lasă să aducă roadă, ci aprinzând-o şi înecând-o, ca mărăcinii, nu lasă să crească sămânţa cea duhovnicească.

"Şi amăgirea bogăţiei". Bine a zis amăgirea bogăţiei. Căci cu adevărat amăgire este. Că de folos este dintru atâţia talanţi şi dintru atâta adunare de bani?

Cu adevărat - zice - multă veselie dă averea!

Care veselie? Şi ce zic veselie? Oare nu aceasta vai vârtos face de se nasc poftele cele necuvioase şi scârbele şi mâhnirile cele multe? Şi încă nu zic munca ceea ce dintru acestea estă gătită, ci simplu zic cele ce se întâmplă în viaţa aceasta, că nici dulceaţă nu poate să aibă lucrul acesta, ci turburări şi scârbe în toate zilele. Şi nu este cu putinţă a vedea marea aşa înălţată de valuri, precum un suflet ca acesta cuprins de gânduri şi de patimi, şi către toţi şi către cei ai săi, şi către cei străini cu greaţă şi cu turburare aflându-se. Şi dacă cineva cândva va lua măcar vreo parte dintru acestea -

că multe sunt cele ce se întâmplă, şi mulţi sunt cei ce pândesc şi răutăţile slugilor şi ispitele celor puternici - atuncea cu adevărat, atuncea îi vei afla pe unii ca aceştia că socotesc viaţa lor nevieţuită, adică amară şi cu dureri.

Deci de care plânsuri nu sunt vrednici unii ca aceştia, carii împotriva lor se sârguiesc să facă toate şi voiesc să adune banii aceştia spre vătămarea sufletului lor?

Deci să nu ne sârguim[1] să adunăm bani şi pe aceştia să-i lăsăm copiilor, ci să-i învăţăm pe ei fapta bună, şi să le rugăm lor blagorodia cea de la Dumnezeu. Că aceasta cu adevărat, aceasta este cea mai mare avuţie, aceasta este bogăţia cea nespusă şi necheltuită, carea în toate zilele mai multă face avuţia. Că nimic nu este întocmai cu fapta bună, nimic nu este mai tare decât aceasta. Măcar pe însăşi împărăţia de îmi vei zice, şi pe cel ce poartă coroană, de nu va avea pe aceasta, decât orice sărac îmbrăcat cu zdrenţe este mai ticălos. Că ce poate să-l folosească pe el coroana sau porfira dacă este vândut de trândăvirea şi nebăgarea sa de seamă? Că au doară ştie Stăpânul deosebire a boierilor celor de afară? Oare se cucereşte de slava feţelor? Una este ceea ce se caută acolo: ca să putem afla deschise uşile îndrăznirii celei către El din lucrarea faptei bune. Că cel ce nu a dobândit îndrăzneală de aici, se va afla între cei necinstiţi şi carii nu au nici o îndrăzneală.

Aşadar aceasta să socotim toţi, şi pe copiii noştri să-i învăţăm ca pe fapta bună mai mult decât toate lucrurile să o cinstească, şi nimic să nu o socotească pe avuţia banilor. Că aceasta, aceasta de multe ori se face şi împiedecare către fapta bună. Când nu va şti tânărul să întrebuinţeze banii precum se cuvine. Şi precum copiii cei mici când iau cuţit sau sabie, pentru că nu ştiu să le întrebuinţeze după cuviinţă, de multe ori se aruncă pe dânşii în primejdie arătată. Pentru aceasta nici nu-i lasă pe ei maicile să se atingă de unele ca acestea fără de frică. Tot astfel şi tinerii când vor primi moştenire avuţie de bani, pentru că nu voiesc să-i întrebuinţeze pe dânşii după cuviinţă în arătată primejdie se prăpăstuiesc pe dânşii, sarcina păcatelor de aici adunând-o loruşi. Că desfătările şi dezmierdările cele necuvioase şi nenumăratele răutăţi de aici se nasc. Nu prost din bani zic, ci dintru a nu şti să-i întrebuinţeze pe dânşii după cuviinţă cei ce i-au moştenit pe ei. Pentru aceasta şi oarecarele înţelept zicea: "Bună este bogăţia la care nu este păcat!" Pentru că şi Avraam a fost bogat, şi Iov a fost bogat, dar nu numai nimic nu s-au vătămat din bogăţie, ci şi mai mult au fost vestiţi.

Pentru ce şi pentru care pricină? Pentru că nu numai spre desfătarea lor întrebuinţa aceasta, ci şi spre mângâierea celorlalţi îndreptând lipsele celor săraci, şi casa lor era deschisă la tot străinul. Că ascultă pe unul dintr-înşii zicând: Iar de a ieşit cineva din casa mea cu sânul gol; şi cei ce

1 Din Cuvântul 66 la Facere

erau neputincioşi, dacă cândva au avut lipsă, nu au dobândit! Şi nu numai ajutorul cel cu bani arăta către cei lipsiţi, ci şi purtarea de grijă cea prin folosinţă. "Că eu eram picior şchiopilor - zice - şi ochi orbilor şi din mijlocul dinţilor jefuire am scos!" Îl vezi pe el că şi purta grija de cei ce se nedreptăţeau, şi în locul mădulărilor celor betegite tuturor se făcea? Acestuia trebuia toţi să-i urmăm, care mai înainte de Lege şi mai înainte de Dar a arătat atâta filosofie.

Dar poftesc să-i las pe ei bogaţi[1].

Pentru care pricină dar îi face pe ei săraci? Că de vei lăsa lor toate, iarăşi la pază primejdioasă ai încredinţat toate ale tale. Iar de vei lăsa lor pe Dumnezeu împreună moştenitor şi epitrop, vistierii nenumărate le-ai lăsat. Că precum când ne izbândim noi nouă singuri, Dumnezeu nu ne ajută şi nu ne apără pe noi, iar când vom lăsa la El, mai mult decât aşteptăm se face. Aşa şi la bani: Dacă vom purta noi grija de dânşii, Acela se va depărta de a avea grijă pentru dânşii. Iar de vom arunca la Dânsul toate, şi pe bani şi pe copii îi va aşeza întru toată întărirea.

Şi ce te minunezi dacă la Dumnezeu se face aceasta? Că şi la oameni vei vedea întâmplându-se aceasta. Că dacă murind pe nimeni din rudenii nu vei îndemna la purtarea de grijă a copiilor, se sfieşte şi se ruşinează de multe ori şi cel ce foarte voieşte de la sine să ceară la această epitropie. Iar de vei arunca la dânsul purtarea de grijă, ca cel ce s-a cinstit cu prea mare cinste, şi el prea mare răsplătire va răsplăti.

În consecinţă, de voieşti să laşi bogăţie multă copiilor tăi, lasă-le lor purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Că Cel ce nimic făcând tu, şi suflet ţi-a dat şi trup ţi-a zidit şi viaţă ţi-a dăruit, când te va vedea că atâta dăruire arăţi, şi îi dai Lui bunătăţile fiilor tăi împreună cu aceia, cum nu le va deschide lor toată bogăţia? Că dacă Ilie cu puţină făină hrănindu-se, pentru că a văzut pe muierea aceea că l-a cinstit pe el mai mult decât pe copii, arii şi teascuri a arătat la căscioara văduvei, - socoteşte Stăpânul lui Ilie câtă bună voinţă va arăta ţie.

Deci să nu căutăm aceasta: cum să lăsăm bogaţi pe copii, ci cum să-i lăsăm îmbunătăţiţi. Că de vor avea nădejdile lor la bogăţie, de nimic alt nu vor purta grija, ca cei ce pot să acopere răutatea năravurilor cu mulţimea banilor. Iar de se vor vedea pe dânşii că sunt lipsiţi de mângâierea cea de acolo, toate vor face ca prin fapta bună să afle sărăciei multă mângâiere. Deci nu le lăsa lor bogăţie, ca să le laşi fapta bună! Că al socotelii celei mai de pe urmă este lucrul, când suntem vii să nu-i facem stăpâni pe ei peste toate avuţiile, iar după moartea noastră să dăm tinereţei celei uşoare multă slobozenie. Măcar că când suntem vii vom putea şi socoteala să cerem, şi de vor întrebuinţa rău avuţiile să-i înţelepţim şi să-i înfrânăm, iar

1 Din Cuvântul 7 la Epistola către Romani

după moarte împreună cu lipsirea noastră şi cu tinereţea acelora le vom da şi stăpânirea cea de bogăţie, în nenumărate prăpăstii îi vom împinge pe ticăloşii aceia, punând foc peste foc şi în cuptor aprins untdelemn turnând. Pentru aceea, de voieşti cu întărire să-i laşi pe ei bogaţi, lasă-le lor pe Dumnezeu dator şi încredinţeze Lui diata lor! Că ei de vor lua banii, nici nu ştiu cui să-i dea, ci vor întâmpina mulţi năpăstuitori şi nemulţumitori. Iar dacă tu apucând mai înainte îi vei da lui Dumnezeu împrumut, nejefuită de-acia rămâne comoara, şi cu multă leznire va fi răsplătirea.

Să ne învăţăm încă lângă acestea şi cum se însurau[1] cei vechi şi să le urmaţi lor. Că acum cine vrând să se însoare, a căutat năravsau şi creştere a fetei? Nimeni! Ci îndată bani şi moşii şi măsuri de avuţie de multe feluri ca şi cum ar fi voit să cumpere ceva. Şi ocărăsc Darurile lui Dumnezeu şi ca şi cum cumpărând şi vânzând aşa se însoară şi se mărită. Şi se fac foi de zestre care au trebuinţă de mai multă întărire decât cele pentru vânzare şi cumpărare.

Deci învăţaţi-vă cum se însurau cei vechi, şi le urmaţi lor! Aşadar, cum se însurau aceia?

Căutau obiceiuri bune şi năravuri şi fapta bună a sufletului! Pentru aceasta n-aveau ei trebuinţă de foi de zestre nici de întărirea cea din hârtie şi din cerneală. Că le era lor de ajuns în locul tuturor năravul miresei.

Deci vă rog şi pe voi să nu căutaţi bani şi avere, ci caută năravşi blândeţe, copilă evlavioasă şi filosoafă şi decât nenumărate vistierii mai bune vor fi ţie acestea. De vei căuta cele ale lui Dumnezeu şi pe acestea vei avea. Iar dacă trecându-le pe acelea vei alerga la acestea, nici acestea nu vor urma.

Dar cutare - zice - de la nevastă s-a făcut bogat!

Nu te ruşinezi aducând astfel de pilde? Eu pe mulţi am auzit zicând: "De nenumărate ori mai bine voiesc să fiu sărac, decât să mă îmbogăţesc de la nevastă!" Că ce lucru este mai greţos decât bogăţia aceea? Ce este mai amar decât acest fel de îndestulare? Şi ce este mai de ocară decât a fi vestit dintru aceasta şi a se zice de toţi: "Cutare, de la nevastă s-a făcut bogat!"? Că pe cele din casă supărări şi greţoase urmări le tac, câte nevoi este să se întâmple dintru aceasta: îngâmfarea muierii, robia bărbatului, sfezile, ocările slugilor: Calicule, zdrenţărosule, necinstitule şi din cei necinstiţi! Ce-a avut când a venit? Au nu toate sunt ale cocoanei? - dar nici o grijă n-ai tu de cuvintele acestea, că nici nu eşti slobod şi blagorodnic. Că şi linguşitorii mai rele decât acestea aud şi nu se mâhnesc nici ei, ci şi se fălesc întru ruşine.

1 Din Cuvântul 73 la Matei

Deci să nu căutăm nuntă de la cele bogate, ca nu cumva avuţia cea multă să nască femeii mândrie[1]; ca nu cumva mândria să fie pricinuitoare de stricare.

Nu vezi ce a făcut Dumnezeu? Cum a supus-o pe ea? Pentru ce eşti nemulţumitor? Pentru ce eşti nesimţitor? Lucru care ţi l-a dăruit ţie de la fire, pe ajutorul acestuia caută să nu îl strici. Pentru aceea nu trebuie să căutăm bogată, ci să luăm tovarăşă a vieţii spre facerea de copii. Nu ca să aducă muierea bani, nu pentru aceasta a dat-o pe ea Dumnezeu, ci ca să fie ajutătoare. Iar ceea ce aduce bani este şi vrăjmaşă, vrând să cugete înalt pentru bogăţie. Nimic nu este mai de ocară decât bogatul cel ce voieşte să se îmbogăţească aşa. Că dacă însăşi bogăţia este plină de ispite, astfel de bogăţie unde o vom pune? Că să nu cauţi aceasta dacă rar s-a întâmplat şi fără de cuviinţă şi fără de cuvânt. Că nici la celelalte lucruri de care se îndulcesc unii şi fără de nădejde le dobândesc, trebuie să luăm aminte, şi să vedem ceea ce se face după cuviinţă, de nu este lucru plin de multă turburare şi greaţă. Nu numai tu singur vei fi întru necinste, ci şi pe copii îi ruşinezi, lăsându-i săraci, de se va întâmpla să te duci mai înainte din viaţă, şi ei multe pricini îi dai de a lua iarăşi al doilea mire. Sau nu vezi că multora s-a făcut aceasta pricină de a doua nuntă, ca să nu se defaime, şi ca să caute pe alţii pe cei ce să poarte grija de lucrurile ei?

Deci să nu facem atâtea rele pentru bani. Ci toate să le lăsăm, suflet bun să căutăm, ca să dobândim şi dragoste. Aceasta este bogăţia cea multă, aceasta este vistieria cea mare, acestea sunt bunătăţile cele nenumărate. De care fie ca noi toţi să ne îndulcim şi după Legile lui Dumnezeu să vieţuim, ca şi bunătăţile cele ce vor să fie s ă putem să le dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

1 Din Cuvântul 49 la Faptele Apostolilor

Cuvântul 47
Pentru podoaba şi pohfala muierilor

"Iar sâmbătă târziu[1] - zice Evanghelistul Matei - întru ceea ce lumina spre una din Sâmbete, a venit Maria Magdalena şi cealaltă Marie să vadă Mormântul. Şi iară cutremur mare s-a făcut. Că Îngerul Domnului pogorându-se din Cer şi venind a prăvălit piatra de pe uşa Mormântului şi şedea deasupra ei. Şi era vederea lui ca fulgerul, şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada".

După Înviere a venit Îngerul. Prin urmare, pentru care pricină a venit şi a ridicat piatra? Pentru femei! Fiindcă ele L-au văzut pe El atuncea în Mormânt. Deci ca să creadă că S-a sculat, văd Mormântul deşert de Trup.

Şi au ieşit de la Mormânt cu frică şi cu bucurie. Pentru ce? Spăimântat lucru au văzut şi prea slăvit: Mormântul deşert, întru care au văzut că Trupul Lui s-a pus întâi. Pentru aceasta şi le-a adus pe ele la vedere, ca să fie mărturii ale amândurora: şi Mormântului şi Învierii! Pentru că socoteau ele că nimeni nu L-ar fi luat pe El atâţia ostaşi şezând împrejur, de nu S-ar fi înviat El Însuşi pe Sine. Pentru aceasta şi se bucură şi se minunează, şi pentru o stăruire ca aceasta iau răsplătirea, că ele întâi au văzut şi au binevestit, nu numai cele ce au auzit, ci şi cele ce au văzut.

Deci după ce au ieşit cu frică şi cu bucurie, iată Iisus le-a întâmpinat pe dânsele zicând: "Bucuraţi-vă!" Iar ele cuprinzând Picioarele Lui şi cu multă bucurie alergând la El luau şi prin pipăire semn şi încredinţare a Învierii. Şi s-au închinat Lui!.

Ce zice El?

"Nu vă temeţi! Ci mergeţi şi spuneţi fraţilor Mei, ca să meargă în Galileea, şi acolo Mă vor vedea!"

Socoteşte cum şi El prin acestea binevesteşte Ucenicilor, precum am zis de multe ori, pe neamul cel necinstit mai vârtos aducându-l la cinste şi la bune nădejdi, şi pe cel ce era slab vindecând.

Oare vreunul din voi voia să se facă ca fericitele acele femei şi să cuprindă Picioarele lui Iisus?

1 Din Cuvântul 89 la Matei

Dar puteţi şi acum câţi voiţi, nu numai picioarele şi mâinile, ci şi Sfinţitul acela Cap să-l cuprindeţi, până când vă împărtăşiţi cu Prea Curatele Taine cu ştiinţă a gândului curată. Şi nu numai aci, ci şi în ziua aceea îl veţi vedea pe El, venind cu acea Slavă negrăită şi cu mulţimea Îngerilor, de veţi voi să fiţi iubitori de oameni. Şi veţi auzi nu numai cuvintele acestea: "Bucuraţi-vă!" ci şi acelea: "Veniţi, blagosloviţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii!".

Deci să ne facem temători de Dumnezeu, iubitori de fraţi, arătând dragostea către toţi, ca să auzim cuvintele acestea şi să primim pe Însuşi Hristos.

Şi voi femeilor împodobite cu aur, care aţi văzut alergarea acestor femei, măcar acum târziu lepădaţi boala poftei sculelor celor de aur. Şi aşa de voiţi să urmaţi fericitelor acestor femei, schimbaţi podoaba aceasta cu care sunteţi îmbrăcate, punând împrejurul vostru milostenie.

Care este folosul din aceste pietre scumpe - spune-mi - şi din hainele cele ţesute cu fir?

Se bucură şi se veseleşte sufletul de acestea, zice.

Eu de folos te-am întrebat, şi tu mi-ai spus vătămarea. Că decât a se îndeletnici cineva întru acestea şi a se bucura şi a se pironi, nimic nu este mai rău. Mai amară se face cumplita aceasta robie, când cineva robind se veseleşte. Că la care din faptele cele Duhovniceşti precum se cuvine se va sârgui cândva? Şi când va defăima precum trebuie lucrurile vieţii acesteia, ceea ce socoteşte lucru vrednic de bucurie a fi legată cu aur? Că acela ce în temniţă petrece şi se veseleşte, niciodată nu va pofti să se izbăvească, precum nici aceasta, ci ca o roabă făcându-se a poftei celei rele acesteia, nu va suferi nici glas Duhovnicesc să audă cu cuviincioasa poftă şi osârdie, necum vreun lucru să facă.

Deci care este folosul din podoaba aceasta şi din dezmierdarea aceasta, spune-mi?

Îmi pare bine, zice!

Iarăşi vătămare şi prăpădenie mi-ai zis.

Dar şi cinste multă - zice - dobândesc de la cei ce văd.

Şi ce este aceasta? Că pricină de altă stricăciune este lucrul acesta, când ridică spre trufie, când spre mândrie. Deci vino de vreme ce tu nu ai spus folosul suferă-mă pe mine care îţi povestesc vătămările.

Deci care sunt vătămările cele de aici? Grija cea mai mare decât bucuria. Pentru aceea mulţi dintru aceştia ce privesc carii sunt mai groşi se veselesc mai mult decât cea îmbrăcată cu ele. Că tu te împodobeşti cu grijă, iar aceia îşi hrănesc vederile fără de grijă.

Apoi altă vătrămare iarăşi este că se împilează sufletul, se porneşte zavistie despre toate părţile şi pretutindenea. Că vecinele rănindu-se se într-armează asupra bărbaţilor lor şi ridică războaie cumplite. Lângă acestea toată îndeletnicirea şi grija o cheltuieşte la aceasta, nu se ţine tare de isprăvile cele Duhovniceşti, este plină de trufie şi de mândrie şi de slavă

deşartă, este pironită la pământ şi leapădă penele, şi în loc de vultur se face căţea şi scroafă, că lăsând a căuta şi a zbura la Cer, ca porcii te pleci jos iscodind metaluri şi crăpături ale pământului, având suflet molatec şi lipsit de slobozenie.

Dar întorci ochii la tine când te arăţi prin târg?

Şi pentru însăşi aceasta nu trebuia să porţi aur ca să nu te faci privelişte de obşte şi să deschizi gurile multor prihănitori. Că nimeni din cei ce te văd nu te laudă, ci te ocărăsc, ca o iubitoare de lume, ca o trufaşă, ca o muiere trupească.

Şi în Biserică de vei intra ai ieşit nimic luând, fără numai nenumărate ocări şi prihăniri şi blestemuri, nu numai de la cei ce văd, ci şi de la proorocul. Că îndată Isaia cel cu prea mare glas văzându-te va striga: "Acestea zice Domnul asupra doamnelor fetelor Sionului pentru că au umblat cu grumajii ridicaţi şi clipind cu ochii, şi cu păşitul picioarelor împreună târăsc hainele şi împreună joacă cu picioarele. Va descoperi Domnul podoaba lor şi va fi în locul mirosului celui frumos praf, şi în loc de brâu te vei încinge cu funie. Acestea vor fi ţie în loc de podoabă!" Că nici numai către femeile acelea s-au grăit acestea, ci către toată femeia care urmează lor. Încă şi Pavel împreună cu acela stă pârâş, scriind către Timotei să poruncească femeilor nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritari, sau cu haine scumpe să se împodobească pe ele. Pentru aceea pretutindenea este de vătămare a purta aur, iar mai vârtos când intri în Biserică, când treci printre săraci. Că de te-ai fi silit foarte să te prihăneşti pe tine nu ai fi pus împrejurul tău altă formă, fără numai masca aceasta a cruzimei şi a nemilostivirii.

Pune în minte câte pântece flămânde treci cu forma aceasta, câte trupuri goale cu această fală satanicească... Cât mai bine este să hrăneşti suflete flămânde decât să găureşti urechile şi să spânzuri în deşert şi în zadar hrane de nenumăraţi săraci. Au doară bogăţia îţi este ţie grăire de bine? Au doară purtarea aurului îţi este ţie laudă? Şi din drepte ostenele de te-ai fi îmbrăcat tu cu acestea, şi aşa prea mare prihănire ar fi fost lucrul cel ce se face. Iar când şi din nedreptate, socoteşte cât mai mare este ocara!

Pofteşti laude şi slavă? Dezbracă-te deci de această îmbrăcăminte de râs şi atuncea toţi se vor minuna de tine! Atuncea şi slavă vei dobândi şi bucurie curată, pentru că acum eşti plină de ocări, pricinuindu-ţi ţie dintru acestea multe pricini de scârbă. Că de va cădea şi se va pierde ceva dintru acestea, socoteşte câte rele se nasc de aici, câte slujnice se căznesc, câţi bărbaţi se supără, câţi se trag la judecată, câţi se bagă în temniţă. De aici judecătorii şi pâre, de aici şi nenumărate blestemuri şi prihăniri asupra muierii de la bărbatul ei, asupra bărbatului de la prieteni, asupra sufletului de la însuşi el. Dar nu vor pieri. Ci a se păstra ele nu este cu lesnire. Iar deşi se vor păstra totdeauna, păstrându-se iarăşi multă grijă vor pricinui şi supărare, iar folos nimic. Căci care venit dintru acestea este casei? Care folos din podoabă este muierii? Folos nici unul cu adevărat, iar necuviinţă

multă şi prihănire despre toate părţile. Cum vei putea să săruţi Picioarele lui Hristos şi să le cuprinzi, aşa fiind împodobită? De către această podoabă se întoarce Acela. Pentru aceasta a primit de S-a născut în casa Teslarului, mai bine zis nici în acea casă ci într-o colibă şi iesle. Deci cum vei putea să-L vezi pe El neavând tu frumuseţea cea potrivită Lui? Nefiind îmbrăcată cu podoaba cea plăcută Lui, ci urâtă? Pentru că cel ce se apropie de El nu trebuie să se împodobească cu astfel de haine, ci să se îmbrace cu fapta bună.

Socoteşte: ce este aurul acesta? Nimic alt fără numai pământ şi cenuşă. Toarnă apă şi s-a făcut lut. Socoteşte şi te ruşinează făcând stăpân pe lut şi toate lăsându-le şi şezând lângă el, şi pretutindenea pe el ştiindu-l şi purtându-l.

Şi când intri în Biserică, atuncea mai vârtos trebuia să fugi de el. Pentru că nu s-a zidit Biserica pentru aceasta, ca într-însa să arăţi bogăţia aceasta, ci bogăţia cea Duhovnicească - iar tu ca şi cum intri la o pombă, aşa despre toate părţile te împodobeşti pe tine, urmând muierilor celor de la clup, aşa cu atâta gătire porţi sarcina aceasta a lor cea de râs. Pentru aceasta intri spre vătămarea multora şi risipindu-se adunarea Bisericii, prin case, la mese, acestea poate auzi cineva pe cei mai mulţi povestindu-le. Că lăsând a zice aceasta şi aceasta a zis Proocorul şi Apostolul, povestesc schimbarea hainelor, mărimea pietrelor cealaltă toată ocara a celor îmbrăcate cu acestea.

Acestea pe voi şi pe soţii voştri vă fac nedarnici spre milostenie. Că nu va suferi vreunul din voi cu lesnire să sfarme vreuna din sculele cele de aur acestea şi să hrănească pe cel flămând. Căci când şi ea alege mai bine să fie în strâmtoare decât să vadă pe acestea sfărâmându-se, cum vei hrăni dintru acestea pe altul? Căci cele mai multe se află către acestea ca şi către nişte lucruri însufleţite, şi nimic mai puţin decât către copii.

Departe de aceasta, zice.

Arătaţi-mi mie aceasta, arătaţi-o din însăşi lucrurile. Pentru că acum împotrivă văd. Căci carea cândva din cele foarte robite de acestea topindu-le a răpit din moarte sufletul copilului?

Ce zic al copilului? Carea pe sufletul ei prăpădindu-se l-a răscumpărat prin acestea? Pentru că, dimpotrivă, mulţi în toate zilele îl vând pe el pentru acestea! Şi de se va întâmpla boală trupească, toate fac. Iar de vor vedea pe suflet stricat, nimic ca de acest fel nu lucrează, ci şi pe sufletul copiilor şi al nepoţilor şi pe al lor îl defaimă, ca acestea să stea ruginindu-se de vreme. Tu eşti îmbrăcată cu scule de aur de nenumăraţi talanţi, iar mădularul lui Hristos nu are nici hrana cea de nevoie!

Stăpânul obştesc al tuturor şi de Cer şi de cele Cereşti şi de masă Duhovnicească, pe toţi deopotrivă i-a împărtăşit - iar tu nici din cele pieritoare nu-I dai Lui, ca să petreci totdeauna legată cu aceste cumplite lanţuri.

De aici sunt relele cele nenumărate. De aici râvnirile bărbaţilor asupra muierilor lor. De aici curviile bărbaţilor, când nu-i faceţi pe ei să

filosofeze, ci îi învăţaţi să se bucure de acelea cu care se împodobesc muierile cele curve. Pentru aceasta şi degrab se vânează. Că de l-ai fi învăţat pe el să treacă cu vederea acestea şi să se bucure de curăţenie, de evlavie, de smerenie, nu s-ar fi prins lesne de aripile curviei. Că a se împodobi aşa, încă şi mai mult decât atâta poate curva; iar cu acelea nicidecum. Deci obişnuieşte-l pe el să se bucure de podoaba aceasta, care nu poate s-o vadă la curvă.

Dar cum îl vei aduce pe el la acest obicei?

Dacă vei lepăda podoaba aceasta şi te vei îmbrăca întru aceea! Aşa şi bărbatul va fi întru întărire şi tu întru cinste, şi Dumnezeu va fi vouă milostiv, şi toţi oamenii vă vor lăuda.

Deoarece[1] cu adevărat nimic, nimic nu este mai tare decât soţia cea cu evlavie şi pricepută, spre a pune la rânduială pe bărbatul său şi a formălui sufletul lui întru cele ce va voi. Că nici pe prieteni, nici pe dascăli, nici pe boieri nu-i va suferi aşa, precum pe soţia sa cea împreună locuitoare când îndeamnă şi sfătuieşte. Pentru că are şi oarecare dulceaţă sfătuirea, pentru că este foarte iubită ceea ce sfătuieşte. Aş fi putut să spun mulţi bărbaţi aspri şi neplecaţi carii de muierile lor aşa muiaţi şi îmblânziţi s-au făcut. Pentru că ea este părtaşă cu el şi de masă, şi de pat, şi de facerea de copii, de grăite şi de negrăite, de venituri şi cheltuieli şi de mult mai multe altele, întru toate fiind dată lui şi unită cu el, precum se cuvine să fie unit trupul cu capul. De se va întâmpla să fie pricepută şi osârduitoare, pe toţi îi va covârşi şi îi va birui întru purtarea de grijă a soţului ei cu care împreună locuieşte.

Pentru aceasta sfătuiesc ca lucrul să facă acesta şi să sfătuiască cele cuviincioase. Că precum spre fapta bună aşa şi spre răutate are muierea multă putere. Aceasta a prăpădit pe Avesalom; aceasta pe Amon; aceasta era să prăpădească pe Iov. Aceasta pe Naval l-a răpit de la junghiere. Aceasta a mântuit neam întreg. Pentru că Debora şi Iudit au arătat isprăvi de bărbaţi voievozi. Încă şi altele nenumărate muieri. Pentru aceasta şi Pavel zice: "Că ce ştii, femeie, de îţi vei mântui bărbatul?". Ci şi în vremile acelea ştim pe Persida şi pe Mariam şi pe Priscilla că s-au apucat de nevoinţe Apostoleşti. Cărora nevoie este să le urmaţi şi voi. Şi nu numai cu cuvintele, ci şi cu lucrurile să puneţi la rânduială pe soţul vostru.

Dar cum îl vom învăţa pe el prin lucruri?

Când te va vedea pe tine că nu eşti vicleană, nici mult cheltuitoare şi iubitoare de podoabă, nici ceri venituri de bani de prisosit, ci te îndestulezi cu cele ce sunt. Pentru că atuncea şi te va suferi sfătuindu-l. Iar de vei filosofa cu cuvintele, iar cu lucrurile vei face cele împotrivă, te va prihăni şi te va osândi ca pe o bârfitoare. Dar când împreună cu cuvintele vei aduce lui şi

1 Din Cuvântul 61 la Sf. Ioan Evanghelistul

învăţătura cea prin lucruri, atuncea te va lăuda şi mai mult se va pleca. Precum adică când nu vei cere aur, nici mărgăritari, nici haine scumpe, ci în locul acestora după cuviinţă; înfrânare, dragoste şi de la tine acestea le vei aduce, şi de la acela acestea le vei cere. Că de trebuie să faci ceva spre plăcerea bărbatului, sufletul se cuvine nu trupul să-l împodobeşti şi să-l strici. Pentru că nu te face pe tine aurul cel dimprejurul tău aşa drăgăstoasă şi poftită bărbatului, precum curăţenia şi dragostea cea către el, şi a fi gata a muri pentru soţul tău. Acestea mai mult robesc pe bărbaţi. Fiindcă podoaba aceea şi se împotriveşte lui - strâmtorându-i lucrurile lui - şi multă cheltuială şi grijă pricinuindu-i. Iar cele ce s-au zis, va pironi pe bărbat la femeie. Că dragostea şi iubirea şi dorinţa nici griji nu pricinuieşte, nici cheltuială nu face, ci cu totul cele împotrivă.

Şi podoaba aceea, de obicei, săţioasă se face. Iar podoaba sufletului în toate zilele înfloreşte şi mai mare aprinde flacăra. Pentru aceea de voieşti să placi bărbatului împodobeşte- ţi sufletul cu curăţenia, cu evlavia, cu purtarea de grijă a casei. Acestea şi mai mult robesc, şi niciodată nu încetează. Nu bătrâneţele strică podoaba aceasta, nici boala n-o prăpădeşte. Fiindcă pe podoaba trupului vremea cea multă a şters-o şi boala a istovit-o şi altele mai multe, iar bunătăţile sufletului sunt mai presus de toate acestea.

Şi podoaba aceea şi zavistie are şi râvnire aprinde. Iar aceasta curată este de boală şi izbăvită de toată slava deşartă. Aşa şi lucrurile casei mai uşoare vor fi şi venitul cu lesnire, când aurul nu se spânzură de trupul tău, nici leagă mâinile, ci se cheltuieşte la trebuinţele cele de nevoie: adică la hrana slugilor, la purtarea de grijă cea de nevoie a copiilor şi la alte pricini de trebuinţă. Iar de nu vor fi acestea astfel, ci vor fi spânzurate ele împrejurul feţei şi inima sa se va strâmtora, care este dobânda? Care este folosul? Inima fiind mâhnită nu lasă să se vadă podoaba feţei. Căci ştiţi cu adevărat, ştiţi că măcar de va vedea cineva vreo muiere mai frumoasă decât toate, nu poate să se veselească de îi va fi sufletul întru durere. Pentru că cel ce va să se veselească, trebuie mai întâi să se bucure şi să aibă voie bună; iar când tot aurul este grămădit la podoaba trupului muierii şi în casă este strâmtorare, nici o veselie nu este bărbatului celui ce locuieşte împreună. Pentru aceasta de voim să plăcem bărbaţilor să-i aducem pe ei întru dulceaţă şi voie bună; iar îi vom aduce pe ei întru dulceaţă şi voie bună, de vom lepăda podoaba şi înfrumuseţările. Că toate acestea în vremea logodirii se par că au oarecare veselie, dar mai pe urmă, de vreme se vestejesc. Că dacă de Cer care este atâta de frumos, şi de Soarele carele este atâta de strălucit, cu care nici un trup nu poţi să zici că este întocmai, pentru obicei nu asemenea şi deopotrivă ne minunăm - cum ne vom minuna de trup împodobit?

Acestea zic voind să vă împodobiţi voi cu podoaba cea sănătoasă care a poruncit Pavel: "Nu cu aur sau cu mărgăritari, sau cu haine scumpe, ci (precum se cuvine muierilor celor ce se făgăduiesc temere de Dumnezeu) prin fapte bune.

Dar voieşti să placi celor de afară, să te lauzi de dânşii?

Cu adevărat pofta aceasta nu este a muierii celei înţelepte şi întru curăţenie petrecătoare. Însă de voieşti, şi pe aceştia îi vei avea aşa tari îndrăgitori şi ai curăţeniei lăudători. Că pe acel fel de muiere nici un om blând şi smerit nu o va lăuda, ci cei desfrânaţi şi înverşunaţi. Iar mai vârtos nici aceştia nu o vor lăuda, ci şi o vor grăi de rău văzând neînfrânarea muierii. Iar pe cea bună aceasta şi aceia şi aceştia, toţi o vor lăuda, fiindcă nici un rău nu iau de la dânsa, ci şi învăţătură a filosofiei. Şi multă va fi lauda de la oameni, multă plata de la Dumnezeu.

Voieşti[1] dar să dobândeşti slavă? Fă milostenie! Atuncea te vor lăuda Îngerii, atuncea te va primi Dumnezeu. Pentru că acum minunea stă, până la argintar şi la ţesător, iar tu te vei duce neîncununată, văzându-te pe tine de multe ori primind blestemuri. Iar dacă acestea nu le vei pune împrejurul trupului tău, ci le vei deşerta în pântecele săracilor, mult va fi sunetul despre toate părţile, multă va fi lauda. Atuncea le vei avea pe ele, când le vei da altora; iar până când le ţii singură, nu le ai. Că comoară necredincioasă este casa. Iar comoară întăritâ şi fără de primejdie sunt mâinile săracilor.

Pentru ce împodobeşti trupul, iar de suflet nu ţii seamă, stăpânindu-te de necurăţenie? Pentru ce nu dai sufletului atâta purtare de grijă, câtă trupului? Măcar că trebuia mai multă. Însă, iubiţilor, trebuia să dăm sufletului măcar pe purtarea de grijă cea deopotrivă. Căci spune-mi: De te-ar fi întrebat cineva ce voieşti oare trupul tău să fie strălucit şi sănătos şi să biruiască cu frumuseţea, dar să poarte haine proaste; sau pe acesta să-l ai beteag şi plin de boli, dar să poarte haine cu aur şi să se împodobească? Nu mult mai bine ai fi ales să ai frumuseţea în firea trupului, decât întru îmbrăcămintea hainelor? Apoi la trup aceasta voi alege, iar la suflet împotrivă? Şi avându-l pe el grozav şi urât şi negru, socoteşti că te foloseşti ceva din sculele cele de aur? Şi de câtă nebunie sunt acestea?

Întoarce podoaba aceasta înăuntru, şi gherdanele acestea pune-le împrejurul sufletului. Că cele ce sunt împrejurul trupului, nici spre sănătate, nici spre frumuseţe nu-i folosesc lui. Că nici pe cel negru nu-l va face alb, nici pe cel grozav frumos sau chipeş. Dar împrejurul sufletului de le vei pune, degrab pe el în loc de negru îl vei face alb, în loc de grozav şi urât, îl vei face frumos şi chipeş.

Şi nu este al meu cuvântul, ci al Domnului care zice aşa: "De vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi!" şi: "Daţi milostenie, şi toate vor fi vouă curate!" Şi aşa de te vei afla, nu numai pe tine, ci şi pe bărbatul tău îl vei face bun. Că de vă vor vedea ei pe voi că lepădaţi această podoabă, nu vor avea multă nevoie de cheltuială. Iar neavând se vor depărta de toată asuprirea şi lăcomia şi vor fi mai lesnicioşi

1 Din Cuvântul 69 la Sf. Ioan

spre milostenie. Încă şi voi veţi putea cu îndrăzneală să-i sfătuiţi pe ei cele ce se cuvin. Că acum sunteţi lipsite de o putere ca aceasta. Căci cu care gură veţi grăi acestea? Şi cu carii ochi veţi căuta îndemnând pe bărbaţi la milostenie, când cele mai multe le cheltuiţi la îmbrăcămintea şi podoaba trupului. Atuncea vei putea cu îndrăzneală să-i vorbeşti bărbatului pentru milostenie, când vei lepăda podoaba cea de aur. Şi măcar nimic de nu vei isprăvi, ceea ce era a ta tot ai împlinit. Iar mai vârtos cu neputinţă este să nu-l dobândeşti şi pe acela când vorbeşti din însăşi lucrurile. "Că ce ştii, muiere, de îţi vei mântui bărbatul?".

Deci precum acum şi pentru tine şi pentru acela vei da seamă, aşa de vei lepăda toată pohfala aceasta, îndoită cunună vei avea, împreună cu bărbatul tău încununându-te şi slăvindu-te în veacurile acelea fără de sfârşit, şi de bunătăţile cele veşnice îndulcindu-te. Pe care fie ca noi toţi să le dobândim cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 48
Pentru purtarea de grijă de muieri; şi pentru supunerea şi cinstea muierii către bărbat

Oarecare bărbat înţelept[1] punând multe în numărul fericirilor, pune acum şi aceasta una între fericiri: "Şi muierea care se înţelege bine cu bărbatul" (Eclesiasticul 25,2). Şi iarăşi în altă parte împreună cu fericirile pune aceasta: a locui întru unire muierea cu bărbatul!

Încă şi dintru început se vede Dumnezeu că multă purtare de grijă a făcut pentru însoţirea aceasta şi ca pentru unul, vorbind pentru amândoi, astfel zicea: "Bărbat şi femeie i-a făcut pe ei!" şi iarăşi: "Nu este bărbat şi femeie!" Nu este a bărbatului către bărbat atâta apropierea şi înjugarea, câtă este a femeii către bărbat. De va fi cineva însoţit, precum se cuvine! Pentru aceasta şi un fericit bărbat arătând dragostea cea mare şi plângând pe oarecare din prietenii săi şi care era de un suflet cu el, nu a zis pe tată, nu pe mamă, nu pe fiu, nu pe frate, nu pe prieten. Dar ce? "A căzut peste mine dragostea ta - zice - ca dragostea muierilor!" Fiindcă cu adevărat, dragostea aceasta, cu adevărat este mai tirană decât toată tirania. Că celelalte sunt tari, iar pofta aceasta are şi tăria şi nevestejirea. Că se află oarecare dragoste încuibată în fire şi tăinuindu-se de noi uneşte trupurile acestea. Pentru aceasta şi dintru început din bărbat - muierea, şi după aceea din bărbat şi din muiere: bărbat şi muiere!

Vezi legătură şi împreunare? Că nimic nu amăgeşte aşa viaţa noastră, precum dragostea bărbatului şi a muierii! Pentru aceasta mulţi pun şi arme, pentru aceasta îşi dau şi sufletul. Fiindcă nu simplu, nici în zadar multă osârdie a făcut pentru lucrul acesta Pavel, zicând: "Femei plecaţi-vă bărbaţilor voştri, ca Domnului!" Pentru ce? Că de vor fi aceştia întru unire, şi copiii se hrănesc bine, slugile sunt cu bună rânduială şi vecinii se îndulcesc de buna mireasmă şi prietenii şi rudele. Iar dacă dimpotrivă, toate s-au răsturnat şi s-au amestecat. Şi precum când voivozii au pace între dânşii, toate urmează bine; iarăşi când se turbură aceia, toate se întorc cu susul în jos - aşa şi acum. Pentru aceasta zice: "Plecaţi-vă bărbaţilor voştri, ca Domnului!"

1 Din Cuvântul 20 către Efeseni

Când te supui bărbatului, socoteşte că te pleci ca şi cum ai sluji Domnului. Că dacă cel ce se împotriveşte stăpânitorilor politici acestora laici, se împotriveşte rânduielii lui Dumnezeu, cu mult mai vârtos ceea ce nu se pleacă bărbatului. Deci precum Biserica se supune lui Hristos - anume bărbaţii şi muierile - aşa şi muierile supuneţi-vă bărbaţilor ca lui Dumnezeu. Bărbaţi, iubiţi-vă muierile voastre, precum şi Hristos a iubit Biserica!

Ai auzit mărimea supunerii, ai lăudat şi te-ai minunat de Pavel, ca de cela ce întăreşte viaţa noastră ca un bărbat minunat şi Duhovnicesc. Bine. Dar ascultă şi cele ce cere de la tine, pentru că iarăşi aceeaşi pildă întrebuinţează. "Bărbaţi, iubiţi-vă - zice - muierile voastre, precum şi Hristos a iubit Biserica!"

Văzut-ai măsură a supunerii?

Ascultă şi măsură a dragostei!

Voieşti să ţi se supună ţie femeia, ca lui Hristos Biserica? Poartă de grijă şi tu pentru dânsa, precum Hristos pentru Biserică. Şi de va trebui să dai şi sufletul pentru dânsa, chiar să te zdrumici de nenumărate ori, fie să suferi să pătimeşti orice, să nu te lepezi. Şi de vei pătimi acestea, nimic încă nu ai făcut, precum Hristos. Că tu după ce te-ai unit acum cu dânsa faci acestea, iar Acela pentru ceea ce se întorcea de către El şi Îl ura. Deci precum El pe ceea ce se întorcea de către Dânsul şi Îl ura şi Îl scuipa şi Îl defăima a adus-o la Picioarele Sale cu multă purtare de grijă, nu cu îngroziri, nici cu ocări, nici cu frică, nici cu alt chip ca acesta. Aşa să te afli şi tu către soţia ta! Şi măcar de o vei vedea pe dânsa că te trece cu vederea, măcar de te va defăima, vei putea să o aduci pe dânsa sub picioarele tale cu multă purtare de grijă către dânsa, cu dragostea, cu iubirea! Că nimic decât legăturile acestea nu este mai tiran, şi mai vârtos la bărbat şi la femeie. Că pe slugă va putea cineva să-l lege cu frica - mai bine zis nici pe acela, că degrab fugind se va duce - iar pe tovarăşa vieţii, pe maica copiilor, pe pricina a toată veselia, nu cu frică şi cu îngroziri trebuie să o legi, ci cu dragoste şi cu iubire. Căci care însoţire este când soţia tremură de bărbat? Şi care dulceaţă va dobândi bărbatul, când locuieşte cu soţia ca şi cu o slujnică, şi nu ca şi cu o slobodă?

Şi de vei pătimi ceva pentru dânsa, să nu o ocărăşti. Pentru că nici Hristos n-a făcut aceasta şi pe Sine - zice - S-a dat Hristos pentru Biserică, ca pe ea să o sfinţească curăţind-o. Aşadar era necurată, avea prihană, era urâtă, era proastă. Orice fel de muiere vei lua, nu vei lua astfel de mireasă, precum Hristos Biserica; nici care atâta de departe să fie de tine pe cât Biserica de Hristos. Însă nu s-a îngreţoşat, nici n-a urât-o pentru multa urâciune. Deci şi tu nu te întoarce de către muierea ta pentru urâciune. Ascultă pe Scriptură zicând: "Mică este între cele zburătoare albina, şi începutul dulceţilor rodul ei!" A lui Dumnezeu este zidire, nu ocărăsc pe aceea, ci pe cel ce o a făcut pe ea.

Ce va face muierea? Nu o lăuda pe ea pentru frumuseţe. A sufletelor celor desfrânate este şi lauda şi urâciunea aceea, şi dragostea

aceasta. Caută frumuseţea sufletului! Mirelui Bisericii urmează! Frumuseţea cea de afară este plină de multă trufie şi mândrie şi aruncă în râvnire şi te face lucrul a bănui de multe ori necuvioase.

Dar are dulceaţă? Până la o lună, două sau mai mult la un an şi de-aici înainte nu mai are şi de obicei se vesteşte minunea. Iar relele cele ce se fac pentru frumuseţe rămân: trufia, mândria şi defăimarea! Dar la ceea ce nu este întru acest fel, nimic ca de acestea. Ci cu cuviinţă începându-se dragostea stă tare, pentru că este a frumuseţii sufletului, nu a trupului.

Ce este mai bun decât Cerul, spune-mi? Ce este mai bun decât stelele? Orice trup vei zice nu este aşa de alb. Orice ochi vei zice, nu sunt aşa de strălucitori. Pentru că acestea făcându-se şi Îngerii s-au minunat, şi noi acum ne minunăm, dar nu asemènea ca la început. Că astfel de lucru este obiceiul. Nu asemenea spăimântează, cu cât mai vârstos la muiere! Iar de va veni şi vreo boală, îndată au zburat toate.

Dragoste să cerem de la femeie, smerenie, blândeţe. Acestea sunt semnele frumuseţii. Iar frumuseţea trupului să nu cerem, nici să n-o vinuim pe ea pentru acestea care nu sunt în stăpânirea ei; mai bine zis nicidecum să n-o vinuim. Fiindcă lucrul acesta este al celor obraznici. Nici să ne necăjim şi să ne supărăm. Au nu vedeţi câţi au muieri frumoase locuind, cu ticăloşie şi-au prăpădit viaţa? Şi câţi nu cu foarte chipeşe cu multă dulceaţă au ajuns la bătrâneţele cele mai de pe urmă?

Întinăciunea cea dinăuntru să o spălăm, zbârciturile cele dinăuntru să le smulgem, prihănirile cele din suflet să le lepădăm. Astfel de frumuseţe caută Dumnezeu. Lui Dumnezeu, nu nouă, să o facem pe ea frumoasă.

Să nu căutăm bani, nici blagorodia cea de afară, ci blagorodia sufletului. Nimeni să nu aştepte să se îmbogăţească de la muiere, că urâtă şi de ocară este bogăţia aceasta. Nici să nu caute cineva câtuşi de cât să se îmbogăţească de aici. Că cei ce vor să se îmbogăţească - zice - cad în ispită şi în pofte fără de socoteală şi vătămătoare şi în curse şi în pierzare şi pieire.

Deci să nu cauţi de la soţie avuţie de bani, şi toate celelalte le vei afla cu lesnire. Cine - spune-mi - lăsând pe cele mai adevărate, va griji de cele mai de jos?

Dar, vai mie, pretutindenea aceasta pătimim! Şi copil de vom dobândi, nu ne silim cum să se facă bun, ci cum să-i luăm lui muiere bogată. Nu cum să fie cu bune năravuri, ci cum să fie îndestulat cu avuţie. Şi vreun meşteşug de vom întrebuinţa, nu cum să fie izbăvit de păcate, ci cum să ne aducă nouă mare dobândă. Şi toate s-au întors în bani. Pentru aceasta toate s-au stricat, pentru că ne stăpâneşte pe noi pofta aceea.

"Aşa sunt datori bărbaţii - zice - să-şi iubească soţiile lor, ca şi trupurile lor. Că nimeni niciodată nu şi-a urât trupul său, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte pe el!" Aşa sunt datori. Că nu este lucrul acesta dar, ci datorie. Şi după ce a zis: ca şi trupurile lor - a adaus: Că nimeni niciodată nu şi-a urât trupul său, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte pe el, adică cu multă silinţă îl caută.

Dar cum este ea trup al lui?

Ascultă: "Aceasta acum este os din oasele mele - zice Adam - şi trup din trupul meu". Şi nu numai aceasta, ci "şi vor fi un trup. Că pentru aceea va lăsa omul - zice - pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi vor fi amândoi un trup" (Facere 2,21 şi urm.).

Şi să nu-mi zici că ea - aşa şi aşa... Oare nu vezi că şi în trupul nostru multe neajunsuri avem? Că unul este şchiop, altul are picioarele strâmbe, altul are mâinile uscate, altul alt mădular slăbănog. Însă nu se scârbeşte, nici nu-l taie, ci şi de multe ori îl protimiseşte pe el mai mult decât altul. Cu cuviinţă că al lui este. Deci câtă dragoste are fiecare către sine, atâta voieşte să avem noi către muiere. Nu pentru că suntem părtaşi de o fire, ci mai multă avem noi dreptatea aceasta către muiere, pentru că nu mai sunt două trupuri, ci unul, el fiind cap iar ea trup. "Taina aceasta mare este - zice - iar eu zic de Hristos şi de Biserică!"

Deci dar şi voi fiecare aşa să-şi iubească pe muierea sa ca pe sine. Iar muierea să se teamă de bărbat.

Cu adevărat Taină este - şi mare Taină - că lăsând pe cel ce l-a născut, pe cel ce l-a crescut, pe aceea care l-a purtat în pântece, carea s-a ticăloşit pentru dânsul, pe cei ce i-au făcut atâtea faceri de bine, pe cei ce erau obişnuiţi lui, se lipeşte de ceea ce nici n-a fost văzută de el, nici a avut ceva de obşte către el, şi o protimiseşte pe ea decât toţi. Taină cu adevărat este. Iar părinţii când se fac acestea nu se scârbesc, ci mai vârtos când nu se fac; şi bani cheltuindu-se, şi cheltuială făcându-se, se bucură. Cu adevărat mare taină Taină negrăită oarecare înţelepciune având.

Aceasta dintru început proorocind Moisi însemna; aceasta şi acum strigă Pavel zicând: "De Hristos şi de Biserică". Însă nu pentru dânsul numai s-a zis aceasta, ci şi pentru muiere ca să o încălzească pe ea ca pe trupul său, precum şi Hristos Biserica.

"Iar muierea să se teamă de bărbat!" Nu mai pune numai cele ce sunt ale dragostei. Dar ce? Să se teamă de bărbat. A doua stăpână este muierea. Deci nici ea să nu ceară cinstea cea deopotrivă - că este sub cap - nici acela să nu o defaime ca pe ceea ce este supusă. Că trup este. Şi de va defăima capul pe trup, şi el împreună se prăpădeşte. Ci să aducă dragostea deopotrivă cu supunerea. Precum capul aşa şi trupul. Trupul dând capului spre slujbă, mâinile, picioarele şi toate celelalte mădulări. Iar capul purtând grija de trup, fiindcă are întru sine toată simţirea. Nimic nu este mai bun decât însoţirea aceasta.

Ce dar voi face dacă nu se va teme muierea? zice.

Tu iubeşte-o, împlineşte datoria ta. Că şi de nu vor urma cele ce se cer de la ceilalţi, cele ce se cer de la noi trebuie să urmeze. Adică spre pildă: "Plecaţi-vă - zice - unul altuia întru frica lui Hristos!" Ce dar dacă nu se va pleca celălalt? Tu supune-te Legii lui Dumnezeu! Aşa şi aici.

Deci muierea deşi nu va fi în dragostea lui, însă să se teamă, ca nimic să nu se facă despre ea!

Şi bărbatul, de nu se va teme muierea, însă să o iubească, ca întru nimic să nu aibă el lipsă. Că fiecare a luat ceea ce este a sa.

Dar pentru ce nu a zis şi pentru muiere "că se va lipi de bărbatul ei"?

Pentru ce? Pentru că vorbea pentru dragoste, şi vorbea cu bărbatul. Că cu aceea vorbind pentru frică zice: "Bărbatul este cap muierii! şi iarăşi: "Că şi Hristos este Cap Bisericii". Iar pentru dragoste cu bărbatul vorbeşte şi lui i-a încredinţat cele ce privesc la dânsa, şi pentru dragoste către el a grăit, strângându-l pe el şi lipindu-l. Că cel ce a lăsat pe tatăl pentru muiere, şi pe ea iarăşi o lasă şi o părăseşte, de care iertare va fi vrednic? Oare nu vezi câtă cinste voieşte Dumnezeu ca să dobândească ea, că depărtându-te pe tine de la tatăl, te-a pironit la dânsa. Ce dar dacă se vor face de la noi cele ce sunt de făcut - zice - iar aceea nu va urma?

"Iar de se desparte cel necredincios, despartă-se. Că nu este robit fratele sau sora întru unele ca acestea!"

Iar când auzi frică, cere frica cea cuviincioasă muierii celei slobode, nu precum de la slujnică. Că este trup al tău. Fiindcă de vei face aceasta, pe tine te ocărăşti, necinstind trupul tău.

Şi care este frica? Ca să nu grăiască împotrivă, ca să nu se scoale asupră, ca să nu poftească să fie ea întâi. De ajuns este până la acestea să stea frica. Iar de vei iubi, precum ţi s-a poruncit şi mai mari vei face. Iar mai vârtos nu cu frica vei mai face aceasta, ci şi singură dragostea va face ceva.

Mai slab oarecum este neamul, având trebuinţă de mult ajutor, de multă pogorâre. Deci cum bine se vor iconomisi lucrurile muierii şi ale bărbatului cu deadinsul a spus Apostolul Pavel, sfătuind-o pe ea ca să se teamă ca de un cap, iar pe el să o iubească ca pe o muiere.

Dar cum se vor face acestea? zice.

Cum că trebuie a arătat; iar cum - eu vă voi spune vouă! Dacă vom defăima banii, dacă la una numai vom căuta, adică la fapta bună a sufletului, dacă vom avea frica lui Dumnezeu înaintea ochilor. Că ceea ce zicea când vorbea pentru slugi ca orice bine sau rău va face fiecare aceea va lua de la Dumnezeu - aceasta şi aici. Deci nu pentru aceea atâta, cât pentru Hristos trebuie să o iubeşti pe ea. Că aceasta şi a însemnat Apostolul zicând: "Ca Domnului!" Deci ca Domnului plecându-te şi pentru Dânsul toate făcând, aşa lucrează toate. Aceasta este de ajuns a îndemna şi a pleca, şi a nu lăsa să fie vreo prigonire şi vrajbă.

Nimeni să nu fie credincios năpăstuind la muiere pe bărbatul, dar nici bărbatul prost şi fără de luare aminte să creadă asupra muierii, nici muierea prost să iscodească intrările şi ieşirile. Nici iarăşi bărbatul să nu se dea pe sine vrednic de vreun presupus.

Deoarece pentru ce - spune-mi - toată ziua te dai pe tine prietenilor, iar muierii seara? Şi nici aşa nu poţi să o încredinţezi pe ea şi să o faci fără de presupus?

Şi de te va vinui şi va cârti muierea, să nu te necăjeşti. A dragostei este aceasta, nu a mândriei; ale dragostei celei fierbinţi sunt vinuirile şi ale iubirii celei înfocate şi ale temerii. Pentru că se teme nu cumva cineva i-a furat patul ei, nu cumva cineva a păgubit-o pe ea la capul bunătăţilor, nu cumva cineva i-a luat capul ei, nu cumva cineva i-a stricat patul.

Este şi altă pricină de vrajbă. Nimeni peste măsură să nu ţie de slugi, nici bărbatul de copilă, nici muierea de slugă. Că acestea sunt de ajuns a naşte presupus.

Nimeni să nu ocărască pe aproapele pentru sărăcie, nimeni să nu poftească bani şi toate s-au dezlegat.

Nici să nu zică muierea către bărbat: Molatecule şi fricosule! Plinule de trândăvire şi de lenevire şi de somn mult! Cutarele prost şi din proşti născut, luând asupră primejdii şi ducându-se în călătorii, a făcut multă avuţie, şi muierea lui este îmbrăcată cu fir şi se poartă în trăsură cu asini albi, se plimbă pretutindenea, are cirezi de slugi şi mulţime de castraţi, iar tu eşti speriat şi în zadar trăieşti! Să nu zică muierea acestea, şi cele asemenea acestora. Că trup este, nu ca să stăpânească şi să poruncească capului, ci ca să se plece şi să se supună.

Cum dar va suferi sărăcia? De unde va afla mângâiere?

Să aleagă ea pe cele mai sărace decât dânsa! Să socotească iarăşi câte fete blagorodnice şi din blagorodnici născute, nu numai nu au luat nimic de la bărbaţi şi ci şi au dat, şi toate ale lor au cheltuit. Să pună în minte primejdiile cele ce se nasc dintru acest fel de bogăţie şi va îmbrăţişa viaţa cea fără de pricini. Şi, în scurt, de se va afla către bărbat cu dragoste, nimic ca de acest fel nu va grăi, ci va alege să-l aibă aproape de dânsa nimic aducând, decât zece mii de talanţi de aur cu grijă şi cu frică care se naşte totdeauna la muieri din călătoriile bărbaţilor. Dar nici bărbatul acestea auzind, ca cel ce are stăpânire, să se pornească la ocări şi la bătăi, ci să o înveţe, să o sfătuiască, ca pe ceea ce nu este desăvârşit cu socotele să o plece, mâinile asupra ei niciodată să nu-şi întindă, departe sunt acestea de suflet slobod, ci nici ocări, nici înjurători, nici proboziri să nu aducă asupră-i. Ci ca pe ceea ce se află mai fără de socoteală să o pună la rânduială şi să o îndrepteze.

Dar de unde va fi aceasta?

De se va învăţa şi va cunoaşte bogăţia cea adevărată, filosofia cea de Sus, nimic din darul acela nu va vinui nici va cârti. Să o înveţe pe ea cum că sărăcia nu este nici un rău. Să o înveţe nu numai prin cele ce zice, ci şi prin cele ce face. Să o înveţe să defaime slava, şi nimic ca de acest fel nici nu va zice muierea, nici nu va pofti. Ca o icoană primind-o, aşa din seara aceea în care o va primi în cămara cea de mire să o înveţe întreaga înţelepciune, blândeţea, cum să trăiască cinstit, dintru început îndată şi din însăşi intrările cele dintâi surpându-i pofta banilor. Şi filosofia să o înveţe şi să o sfătuiască să nu fie la dânsa scule de aur spânzurate de urechi, şi pe obraz, şi împrejurul gâtului, nici puse în cămara cea de mire, nici haine de

fir şi scumpe aşezate acolo. Ci să fie podoaba luminată, dar luminarea să nu cadă la ocară. Ci acestea lăsându-le la cei de la clup, tu împodobeşte casa cu multe cinste şi cu cuviinţă care să sufle întreagă înţelepciune mai vârtos, decât altă bună mireasmă.

Pentru că două lucruri bune, chiar trei, vor fi dintru aceasta:

Întâi, anume nu se va mâhni mireasa, când se vor slobozi cămările de nuntă şi se vor trimite fiecăruia şi hainele şi sculele cele de aur şi vasele cele de argint.

A doua, nu va griji mirele pentru pierzarea şi păzirea celor adunate.

A treia, iarăşi lângă acestea - care este capul bunătăţilor - dintru însăşi acestea va arăta socoteala sa, cum că adică de nici una dintru acestea nu se bucură, şi cum că şi celelalte toate le va strica şi nici jocuri, nici cântece necinstite nu va lăsa cândva să se facă.

Ştiu cu adevărat că poate mă voi părea unora a fi de râs legiuind unele ca acestea. Însă de vă veţi pleca mie, trecând vremea şi dobândind voi folosul cel din lucru, atuncea veţi cunoaşte dobânda. Râsul va trece şi veţi râde de obiceiul cel de acum, şi veţi vedea că cele ce se fac acum sunt lucruri ale copiilor celor nebuni şi ale bărbaţilor celor beţi; iar cele ce sfătuiesc sunt ale întregii înţelepciuni şi ale curăţeniei, ale filosofiei şi ale petrecerii celei de Sus.

Ce dar zic că trebuie? Toate cântările cele de ocară, cele sataniceşti, cântecele cele necinstite, adunările tinerilor celor desfrânaţi ridică-le de la nuntă, şi acestea vor putea să înţelepţească pe mireasă. Fiindcă îndată ea singură va socoti - o, minune - ce fel este bărbatul acesta? - filosof este, nimic nu socoteşte viaţa aceasta, pentru facerea şi creşterea de copii m-a adus în casa sa, pentru păzirea casei.

Dar greţoase sunt acestea miresei?

Până la ziua dintâi şi la a doua, iar după aceea nu, ci şi prea mare dulceaţă va dobândi, izbăvindu-se pe sine de tot presupusul. Că cel ce nu suferă nici fluiere, nici jucători, nici cântece dezmierdătoare - şi mai ales în vremea nunţii - cu mult mai vârtos acesta nu va suferi cândva să facă sau să grăiască ceva de ocară. Iar după aceasta, când toate acestea le vei ridica de la nuntă, luând-o pe ea, plăzmuieşte-o bine, ruşinarea ei la multă vreme întinzându-o şi nerisipind-o degrab. Că măcar şi mai neruşinoasă de va fi fata, dar ştie să tacă până la o vreme cucernicindu-se de bărbat şi spăimântându-se de lucruri. Deci tu această ruşinare nu o risipi degrab, care lucru fac bărbaţii cei desfrânaţi, ci întinde-o la multă vreme. Că mare folos îţi va fi ţie aceasta. Nu va cârti deodată, nu va prihăni pentru cele ce tu vei rândui şi vei sfătui.

Deci toate legiuieşte în vremea aceea, întru care ruşinea, ca un frâu stând peste suflet, nu îl lasă să prihănească nimic, nici să cârtească pentru cele ce se fac. Căci când va lua îndrăzneală, cu multă slobozenie toate le răstoarnă şi le turbură. Prin urmare, când este altă vreme aşa de îndemânatică spre a formălui lui muierea, precum aceea, întru care se cucerniceşte de

bărbat, şi încă se teme şi se ruşinează, atuncea pune-i ei toate legile şi negreşit se va supune şi vrând şi nevrând. Dar cum nu vei dezlega ruşinea? Când te vei arăta şi tu că nimic mai puţin decât dânsa te ruşinezi, puţine vorbind, şi pe acestea cu multă statornicie şi luare aminte. Atuncea pune ei cuvintele cele pentru filosofie. Că le primeşte sufletul. La deprinderea cea mai bună aşează-o pe ea, la ruşine zic. Iar de voiţi, şi spre pildă voi spune ce cuvinte trebuie să grăiţi către dânsa. Că dacă Pavel nu s-a lepădat a zice: "Să nu opriţi datoria unul altuia!" şi ale aducătoarei de mirese cuvinte a grăit - iar mai vârtos nu ale aducătoarei de mirese, ci ale sufletului celui duhovnicesc - cu mult mai vârtos noi nu ne vom lepăda a grăi.

Deci ce trebuie a vorbi către dânsa?

Cu mult har trebuie a zice ei: Noi, o, copilă te-am luat tovarăşă a vieţii, şi te-am adus ca să fii părtaşă nouă întru cele mai de cinste şi mai de nevoie, adică întru facerea de copii şi întru purtarea de grijă şi ocârmuirea casei.

Ce dar te rugăm? - dar mai ales mai înainte de aceasta vorbeşte-i cele ce privesc spre dragoste. Că nimic aşa nu foloseşte spre a pleca pe ascultător să primească cele ce se grăiesc, precum a şti cum că cu multă dragoste se grăiesc.

Deci cum vei arăta dragostea? Dacă vei zice: Fiind cu putinţă a lua multe şi mai bogate şi de ne-am strălucit, nu am ales pe acelea, ci te-am îndrăgit pe tine şi petrecerea ta, pe cinstita purtare, pe blândeţe, pe înfrânare şi curăţenie.

Apoi de la acestea îndată găteşte cale a cuvintelor celor pentru filosofie şi prihăneşte bogăţia cu oarecare înconjurare şi împleticire. Că dacă curat vei întinde cuvântul numai asupra bogăţiei, vei fi greu şi însărcinător, iar dacă vei lua pricină de la dânsa, toate le vei săvârşi. Că te vei părea că faci aceasta spre îndreptare şi dezvinovăţire, nu ca un aspru oarecarele şi fără de har şi scump, ci când vei lua pricina din cele ale ei, şi se va bucura. Deci vei zice - pentru că e de nevoia iarăşi să repetăm cuvântul - că fiind cu putinţă să iau muiere bogată şi îdestulată, nu am suferit. Pentru ce? Nu prost, nici în zadar, ci m-am învăţat eu bine, că bogăţia nu este nici o avere, ci un lucru lesne defăimat, care se află şi la tâlhari, şi la muieri curve, şi la spărgători de mormânturi. Pentru aceea lăsându-le am venit la fapta bună a sufletului tău pe care îl cinstesc mai mult decât tot aurul. Căci copilă tânără şi pricepută şi slobodă şi purtătoare de grijă de evlavie, în loc de toată lumea este vrednică. Deci pentru acestea şi te-am iubit şi te iubesc, şi mai mult decât sufletul meu de protimisesc. Că nimic nu este viaţa aceasta. Şi poftesc, mă rog şi toate fac, ca noi aşa să ne învrednicim să trecem această viaţă, cât să putem şi acolo în veacul ce va să fie cu multă slobozenie să fim împreună. Că vremea aceasta este scurtă şi trecătoare, iar de ne vom învrednici ca bine plăcând lui Dumnezeu aşa să petrecem viaţa aceasta, totdeauna vom fi, şi cu Hristos şi împreună noi cu mai multă dulceaţă. Eu pe dragostea ta o protimisesc mai mult decât pe toate, şi nimic nu-mi este mie aşa greu, nici

supărăcios, precum a mă certa vreodată cu tine. Măcar de va trebui toate să le pierd, măcar decât Iru să mă fac mai sărac, măcar primejdiile cele mai de pe urmă să sufăr, măcar orice să pătimesc, mie toate îmi sunt suferite, până când mă aflu bine cu tine. Şi copiii atuncea îmi vor fi iubiţi, până când te vei afla cu dragoste către noi. Dar trebuie şi tu acestea să faci.

Apoi amestecă şi cuvintele Apostolice, că aşa voieşte Dumnezeu să fie dragostea întărită între noi. Fiindcă ascultă pe Scriptură ce zice: "Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa, şi se va lipi de muierea sa. Nici o pricină de împuţinare de suflet să nu fie între noi. Prăpădească-se banii şi mulţimea robilor şi cinstele celor de afară. La mine decât toate, aceasta este mai de cinste! Decât aur, decât vistierii nu vor fi muierii mai poftite aceste cuvinte!

Să nu te temi nu cumva fiind iubită se va mândri asupra ta, ci cum că o iubeşti mărturiseşte. Deoarece curvele acum împreunându-se cu acesta, şi acum cu acela, cu cuviinţă se ridică asupra ibovnicilor, când aud unele cuvinte ca acestea. Iar femeie slobodă şi copilă blagorodnică nu se va înălţa cândva de aceste cuvinte, ci mult mai vârtos se va pleca.

Arată că pe petrecerea împreună cu ea o socoteşti de mare lucru, şi că voieşti mai bine să fii acasă pentru dânsa decât în târg.

Şi decât toţi prietenii protimiseşte-o, şi decât copiii cei născuţi dintr-însa, încă şi pe aceştia pentru dânsa iubeşte-i.

Dacă va face ceva bun, laud-o şi te minunează. Dacă - ceva necuviincios şi precum se întâmplă celor tinere, sfătuieşte-o şi adu-i aminte. În sus şi în jos prihăneşte banii şi multa cheltuială, şi arată-i ei podoaba care se face din buna cuviinţă şi din cinstita petrecere, şi învaţ-o cele de folos.

Rugăciuni comune să se facă de voi. Fiecare să meargă la Biserică; şi a celor ce se grăiesc şi a celor ce se citesc acolo, şi bărbatul să ceară de la muiere acasă partea şi aceea de la bărbat.

De supără vreo sărăcie, adu-i în mijloc pe Sfinţii bărbaţi - pe Pavel, pe Petru - carii întru mai mare slavă au fost decât toţi împăraţii şi bogaţii, şi cum în foamete şi în sete au petrecut viaţa.

Învaţ-o pe ea că nimic din viaţa aceasta nu este înfricoşat, fără numai a greşi lui Dumnezeu.

Dacă aşa se va însura cineva, dacă pentru acestea, nu va fi mai jos decât monahii, nici decât cei neînsuraţi cel însurat!

De voieşti să faci şi prânzuri şi să săvârşeşti ospăţuri, pe nici unul necinstit, pe nici unul fără de rânduială, ci de vei afla vreun sfânt sărac, care să poată să vă blagoslovească casa voastră, care să poată împreună cu călcarea picioarelor să aducă înăuntru toată blagoslovenia lui Dumnezeu, pe acesta cheamă-l!

Să zic încă şi alta: Nimeni din voi să nu se sârguiască să ia muiere mai bogată, ci mai ales mult mai săracă. Că nu va intra aducând atâta pricină de dulceaţă de la bani pe câtă greaţă de la ocări, de la a cere mai multe decât cele ce a adus, de la sudălmi de la cheltuiala cea mare, de la cuvintele cele

grele şi însărcinătoare. Că va zice poate: Încă nu am cheltuit nimic dintru ale tale, încă ale mele port, din cele ce mi-au dăruit mie părinţii.

Ce zici, o, muiere? Încă ale tale porţi? Ce poate fi mai ticălos decât cuvântul acesta? Trup nu mai ai al tău, dar bani ai ai tăi? Nu mai sunteţi două trupuri după nuntă, ci v-aţi făcut unul, dar averile două, şi nu una?!?! O, poftă a banilor! Un om, o jivină v-aţi făcut amândoi şi încă mai zici: "ale mele"? Cuvântul acesta blestemat şi spurcat de la diavolul s-a adus înăuntru. Pe toate ale noastre comune le-a făcut Dumnezeu, care sunt mai de nevoie decât acestea, iar acestea nu sunt comune? Nu este a zice: Lumina mea, Soarele meu, apa mea. Toate ne sunt nouă comune cele mai mari, iar banii nu sunt de obşte? Să se prăpădească banii de mii de ori, iar mai vârtos nu banii, ci voinţele cele ce nu ştiu să întrebuinţeze banii, ci mai mult decât pe toate îi protimisesc pe ei.

Şi acestea împreună cu cele alte învaţ-o pe ea, dar cu mult har. Pentru că ea singură sfătuirea faptei bune are multă întristare şi mai ales către o copilă blândă şi tânără, când se grăiesc cuvinte pentru filosofie să socoteşti şi să afli mult har.

Şi aceasta mai vârtos să izgoneşti din sufletul acela: "a mea" şi "a ta". De va zice "ale mele" zi-i ei: "care ale tale" zici? Că nici ştiu, nimic nu am al meu, cum dar zici "ale mele" când toate sunt "ale tale"? Dăruieşte-i ei acest cuvânt.

Oare nu vezi că la copii aceasta facem? Când noi ţinând ceva copilul va prihăni, şi va voi iarăşi să ia şi cealaltă, lăsăm şi zicem: Da, cu adevărat, a ta este şi aceasta şi aceea. Aceasta să facem şi la muiere. Că mai copilărească este mintea ei. Şi de va zice "ale mele" zi-i: "Toate sunt ale tale! Şi eu sunt al tău!" Nu este cuvântul acesta al măgulirii ci al înţelepciunii celei multe. Aşa vei putea să potoleşti mânia ei şi să stingi scârba. Că măgulire este când cineva pentru vreun rău face vreun lucru necuviincios şi prost, dar cuvântul acesta este prea mare filosofie. Deci zi-i ei: "Şi eu sunt al tău, o, copilă! Aceasta m-a sfătuit Pavel zicând: Bărbatul trupul său nu şi-l stăpâneşte, ci muierea. Dacă peste trupul meu nu am eu stăpânire, ci tu, cu mult mai vârtos peste bani!". Ai odihnit-o pe ea grăind acestea, ai stins flacăra, ai ruşinat pe diavolul, roabă o ai făcut mai vârtos decât ceea ce este cumpărată cu bani, cu cuvintele acestea ai legat-o pe ea. Pentru aceea din cele ce tu grăieşti, învaţ-o pe ea niciodată să nu zică: "a mea" şi "a ta". Şi niciodată să n- o chemi pe ea simplu, ci cu măgulire, adică cu cuvinte dulci, cu cinste, cu multă dragoste.

Cinsteşte-o pe ea şi nu va avea trebuinţă de cinstea cea de la alţii, nu va avea trebuinţă de slava cea de la alţii, dacă va dovbândi cea de la tine.

Mai mult decât toţi protimiseşte-o pe ea, pentru toate, şi pentru frumuseţe şi pentru înţelepciune şi laud-o! Aşa o vei pleca pe ea să nu ia aminte la nimeni din cei de afară, ci de toţi ceilalţi să râdă.

Învaţ-o frica lui Dumnezeu şi toate ca dintr-un izvor vor curge. Şi va fi casa plină de nenumărate bunătăţi. De vom căuta cele nestricăcioase,

şi acestea stricăcioase vor veni. "Căci căutaţi întâi Împărăţia lui Dumnezeu - zice, - şi acestea toate se vor adăuga vouă!"

Ce fel trebuie să socotim că sunt copiii unor astfel de părinţi?

Ce fel - slugile unor astfel de stăpâni?

Ce fel - ceilalţi toţi carii se apropie de dânşii? Oare nu se va întâmpla să fie şi ei plini de nenumărate bunătăţi? Că de mai multe ori după stăpânitori îşi îndreptează năravurile şi slugile, şi cu poftele şi socotelile acelora se aseamănă, aceleaşi poftesc, care se şi învaţă; aceleaşi grăiesc, întru aceleaşi petrec.

Dacă aşa ne vom pune la rânduială pe noi înşine, şi vom lua aminte la Scripturi, cele mai multe dintru acelea ne vom învăţa. Şi aşa vom putea să plăcem lui Dumnezeu, şi toată viaţa noastră aceasta cu fapte bune să o petrecem, şi bunătăţile cele făgăduite celor ce îl iubesc pe el să le dobândim, de care fie ca noi toţi să ne învrednicim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 49

Pentru că bărbaţii trebuie a suferi neajunsurile soţiilor şi a îndrepta cu toată îndelunga răbdare pe cele fără de socoteală

Nici muierea nu trebuie să aştepte fapta bună a bărbatului[1] şi atuncea s-o dea pe ei - fiindcă aceasta nici un lucru mare nu este - nici bărbatul iarăşi să nu aştepte buna rânduială a femeii, şi atuncea să filosofeze - că nici aceasta nu este de- aici ispravă a lui - ci fiecare ceea ce este a lui să dea mai înainte. Că dacă celor de afară ce vor lovi peste faţa obrazului cea dreaptă trebuie a întoarce şi pe cealaltă, cu mult mai vârtos trebuie a suferi pe bărbat când se turbură.

Nu zic aceasta ca să se bată femeia - să nu fie! - că cea mai de pe urmă ocară este aceasta, nu a celei ce se bate ci celuia ce bate, ci dacă din vreo pricină se va întâmpla, o, femeie, să ai un împreună locuitor soţ ca acesta, nu te necăji, punând în minte plata ceea ce ţi se păstrează pentru acestea şi lauda cea din această viaţă!

Iar vouă bărbaţilor aceasta zic: Nici o greşeală ca aceasta să nu fie, cât să vă silească pe voi să bateţi soţia!

Şi ce zic soţia? Nici pe slujnică nu este suferit bărbatului celui blagorodnic să o bată şi să ridice mâinile asupra ei. Iar dacă a bate pe slujnică bărbatului este multă ocară, cu mult mai vârtos a întinde mâna asupra celei slobode.

Aceasta o va putea vedea cineva şi de la legiuitorii cei de afară, carii pe cei ce au pătimit unele ca acestea, nu o mai silesc să locuiască împreună cu cel ce a bătut-o, ca cu cel ce este nevrednic de petrecerea împreună cu dânsa. Că a nelegiuririi celei mai de pe urmă este pe soţia vieţii, carea întru cele de nevoie şi dintru început îţi ajută ţie, pe aceasta ca pe o roabă să o necinsteşti. Pentru aceea şi pe un bărbat ca acesta, de se cuvine a-l numi pe el bărbat, iar nu fiară, zic eu că este întocmai cu ucigătorul de tată şi cu ucigătorul de mumă. Că dacă ni s-a poruncit şi pe tată şi pe mumă să-i lăsăm pentru aceasta, nu nedreptăţind noi pe aceia, ci Lege Dumnezeiască plinind, şi însuşi părinţilor atâta este de poftit lucrul, cât şi ei carii se lasă şi mulţumesc şi cu multă osârdie aceasta fac - cum nu este a

1 Din Cuvântul 26 la Epistola I Corinteni

turbării celei mai de pe urmă a o ocărî pe aceasta, pentru carea şi pe părinţi Dumnezeu a poruncit a-i lăsa?

Deci oare numai turbare este aceasta? Dar ruşinea - spune-mi - cine o va suferi? Şi care cuvânt va putea să o arate, când vaiete şi ţipete pe uliţe se port şi alergare se face la casa celui ce face nişte lucruri necuviincioase şi de ocară ca acestea şi a vecinilor şi a trecătorilor, precum când o fiară ar fi vătămat şi ar fi prăpădit cele dinăuntru? Mai bine era să se deschidă pământul la cel ce face astfel de ocări, decât a se mai arăta el prin târg.

Dar se semeţeşte şi se aspreşte muierea, zice.

Socoteşte că este muiere, vasul cel slab, iar tu bărbat. Că pentru aceasta şi stăpânitor te-ai hirotonisit, şi în rânduială de cap te-ai dat, ca să porţi neputinţa celei supuse. Fă dar strălucită stăpânirea ta. Va fi strălucită, când nu vei necinsti pe cea supusă. Şi precum împăratul pe atâta se va arăta mai cinstit, pe cât pe eparhul îl va arăta mai cinstit - iar de va necinsti şi se va ruşina mărimea celei dregătorii, nu puţină parte şi din slava se va ciunti. Tot astfel şi tu dacă pe cea după tine stăpânitoare vei necinsti, nu puţin şi cum s-ar întâmpla vei vătăma cinstea stăpânirii tale.

Deci acestea toate gândindu-le fii înţelept şi împreună cu acestea socoteşte şi seara aceea întru carea tatăl chemându-te, ca un amanet ţi-a dat ţie pe fiica sa, şi de toate depărtând-o, şi de maică, şi de el, şi de casă, întreagă epitropia ei a încredinţat-o în mâna ta. Socoteşte că după Dumnezeu printr-însa ai copii, şi fă-te şi de aici blând către dânsa.

Nu vezi pe lucrătorii de pământ, cum pe pământul cel ce o dată a primit seminţele îl caută cu tot felul de căutare, măcar nenumărate neajunsuri de va avea, adică măcar uscăcios de va fi, măcar buruieni sălbatice de va răsări, măcar de multa plouare de se va supăra pentru firea aşezării? Aceasta şi tu fă. Pentru că aşa cel dintâi vei dobândi şi roadele şi liniştea. Că liman este muierea şi doftorie prea mare a bucuriei. Deci de vei izbăvi limanul de vânturi şi de valuri, multă slobozenie şi negrijă vei dobândi când te întorci din târg, iar de îl vei umplea de vifor şi de turburare, mai cumplite ţie îţi faci spargerea corabiei. Deci ca să nu se facă aceasta, să se facă ce zic eu: Când se va întâmpla ceva de mâhnire în casă aceea greşind, mângâie şi nu întinde mâhnirea. Că măcar toate de vei pierde, nimic nu este mai de mâhnire decât a nu avea soţie locuitoare înăuntru cu dragoste. Măcar orice greşeală de vei zice nimic nu vei zice aşa care să aducă mai multă durere, decât a te certa cu dânsa.

În consecinţă, aşadar şi pentru acestea să fie mai cinstită decât toate dragostea ei. Că dacă trebuie a purta sarcinile unul altuia, cu mult mai vârtos ale soţiei! Măcar săracă de va fi, nu o înfrunta! Măcar fără de socoteală de va fi, nu o ocărî, ci îndrepteaz-o şi o pune la rânduială mai vârtos. Că mădular al tău este şi un trup s-a făcut.

Este bârfitoare, beţivă şi iute? Deci trebuie pentru aceasta a nu te iuţi, ci a te durea inima şi a ruga pe Dumnezeu şi a o învăţa, şi a o sfătui -

toate a face ca să-i tai patima. Iar de o vei bate şi o vei necăji, boala nu se vindecă. Că asprimea cu blândeţe se potoleşte, nu cu altă asprime.

Împreună cu acestea socoteşte şi plata de la Dumnezeu. Căci când fiind cu putinţă ţie a o tăia pe ea, nu faci aceasta pentru frica lui Dumnezeu, ci suferi atâtea neajunsuri, temându-te de legea cea pusă pentru acestea care opreşte a lepăda pe muiere, măcar orice boală de va avea, nespusă plată vei lua. Încă şi mai înainte de plată foarte mult te vei folosi, pe aceea făcând-o mai supusă, şi tu către dânsa făcându-te mai blând.

Deci se povesteşte că unul din filosofii cei de afară având muiere rea şi bârfitoare şi ocărâtoare, către cei ce-l întrebau pentru care pricină o suferă pe ea, a zis, ca să aibă acasă şcoală de nevoinţă şi de deprindere la filosofie. Pentru că voi fi către ceilalţi mai blând - zice - învăţându-mă întru aceasta în toate zilele.

Aţi strigat tare?

Dar eu acum mă tânguiesc tare, când elinii, sunt decât noi mai filosofi, decât noi cărora ni s-a poruncit să urmăm Îngerilor, iar mai vârtos cărora ni s-a poruncit să urmăm Însuşi lui Dumnezeu după cuvântul blândeţii. Deci filosoful se povesteşte că pentru aceasta având muiere rea nu o lepăda. Iar unii zic că şi pentru aceasta a luat-o pe ea!

Iar eu fiindcă mulţi din oameni se află mai fără de socoteală, sfătuiesc ca dintr-un început toate să facă şi să se sârguiască să ia soţie bine potrivită şi plină de toată fapta bună. Iar de se va întâmpla să greşească şi să bage în casă mireasmă nu bună nici suferită, atunci să urmeze acestui filosof şi să o îndrepteze întotdeauna şi nimic dintru acestea să nu adauge. Pentru că şi un neguţător mai înainte de a face cu tovarăşul său tocmele care pot să păzească pacea, nu trage corabia în mare, nici nu se apucă de cealaltă neguţătorie. Prin urmare şi noi toate să facem ca pe tovarăşa neguţătoriei vieţii noastre şi a acestei corăbii, cu toată pacea să o ţinem înlăuntru.

Şi de va fi muierea iubitoare de podoabe şi la suliman şi la dresuri dată şi căscând şi întru multă desfătare[1] zăbovindu-se şi veselindu-se, vorbitoare şi nefolositoare - măcar că nu se pot acestea toate să se întâmple la o femeie, însă să plăzmuim cu cuvântul astfel de femeie.

Dar pentru ce muiere - zice - şi nu bărbat plăzmuieşti?

Sunt şi bărbaţi mai răi decât muierea aceasta. Dar fiindcă bărbaţilor li s-a încredinţat ocârmuirea, pentru aceasta plăzmuim acum muiere, - nu fiindcă acolo prisoseşte răutatea, că multe se pot afla şi la bărbaţi care la femei nu sunt, precum: uciderile de oameni, spargerile de mormânturi şi multe ca acestea. Deci să nu socotiţi că defăimând noi neamul facem acestea. Nu sunt acestea, nu sunt? Ci aşa este de folos acum a zugrăvi icoana.

1 **Din Cuvântul 30 la Matei**

Deci să se socotească de noi şi să se pună astfel de femeie şi în tot chipul să se sârguiască bărbatul să o îndrepteze.

Cum dar o va îndrepta pe ea?

De nu va porunci toate de-odată, ci mai întâi cele mai uşoare şi de care nu este foarte stăpânită. Că de o vei sili pe ea dintru început toate să le isprăvească, toate le-ai pierdut.

Deci nu ridica de la ea îndată sculele cele de aur, ci lasă să le aibe şi să le întrebuinţeze de-odată. Că se pare aceasta că este mai mică răutate decât sulimanul şi dresurile. Deci mai întâi acelea să se surpe. Şi nici acelea cu frică şi cu îngrozire, ci cu îndeplecare şi cu binişorul, şi prin prihănirea altor muieri, şi prin hotărârea şi socoteala ta. Şi zi către dânsa adeseori: Mie nu-mi este dragă faţa ceea ce astfel se împodobeşte, ci şi foarte urâtă! - şi încredinţează-o cum că pe tine mai mult aceasta te mâhneşte. Şi după hotărârea şi socoteala ta adă şi părerea altora şi zi că lucrul acesta obişnuieşte a prăpădi şi pe cele frumoase, ca să scoţi din mijloc patima.

Şi nimic încă pentru gheena să nu zici, nici pentru Împărăţie; că în zadar le vei grăi acestea.

Încredinţează-o pe ea că pe tine mai mult te veseleşte de va arăta lucrul lui Dumnezeu gol; iar ceea ce freacă faţa şi o întinde şi o văruieşte, nici la cei mulţi nu se pare frumoasă şi chipeşă.

Şi mai întâi sfătuind-o cu socotelile cele comune şi cu hotărârile şi părerile tuturor scoate afară boala. Şi când cu aceste cuvinte o vei muia pe ea, adaugă şi acelea.

Dacă o dată vei zice şi n-o vei pleca, a doua oară şi a treia oară şi de multe ori aceleaşi cuvinte a le repeta nu slăbi, însă nu cu vreo îngreuiere, ci cu plăcere şi cu dulceaţă. Acum te întoarce de către dânsa, acum măguleşte-o şi o cinsteşte. Oare nu-i vezi pe zugravi câte şterg, câte prescriu când fac faţă frumoasă? Deci să nu te faci mai rău decât aceia. Că dacă aceia zugrăvind icoane ale trupului, întrebuinţează atâta osârdie, cu mult mai vârtos noi carii formăluim suflet, cu dreptate este să pornim tot meşteşugul. Că de vei formălui faţa sufletului acestuia frumos, nu vei vedea obrazul trupului fără de rânduială făcând, nici buze sângeroase, nici gură asemenea cu gură de urs încruntată, nici sprâncene mânjite cu funingine ca de la vreo tingire, nici fălci văruite ca pereţii mormânturilor. Că toate acestea sunt funingie, cenuşă şi praf şi semne ale putorii celei mai de pe urmă.

Dar nu ştiu cum am greşit şi m-am abătut la cuvintele acestea şi pe altul sfătuind ca să înveţe cu blândeţe eu m-am prăvălit la iuţime.

Deci să ne întoarcem iarăşi la sfătuirea cea mai blândă, şi să suferim toate neajunsurile muierilor, ca să isprăvim ceea ce voim. Oare nu vezi pe copii plângând cum îi suferim, când voim să-i înţărcăm de la ţâţă, ci toate le răbdăm numai pentru aceia, ca să-i plecăm pe ei să defaime masa cea dintâi? Aşa să suferim şi aici; toate celelalte să le răbdăm, ca să isprăvim aceasta. Căci când se va îndrepta aceasta, vei vedea şi pe cealaltă bine sporind, şi iarăşi vei veni la sculele cele de aur şi vei vorbi şi pentru acestea

asemenea cu acest chip. Şi aşa câte puţin îndreptând muierea, vei fi zugrav prea bun, slugă credincioasă, lucrător de pământ prea iscusit. Iar împreună cu acestea adu-i aminte şi de muierile cele vechi: de Sarra, Rebecca; şi de cele frumoase şi de cele ce n-au fost aşa, şi arată-le pe toate deopotrivă înţelepte şi înfrânate. Că Lia soţia Patriarhului/Iacov/nefiind frumoasă (Facere, cap. 29) n-a fost silită să afle nimic ca de acest fel, ci şi urâtă fiind şi nu foarte iubită bărbatului, nici n-a aflat ceva ca de acest fel nici faţa nu şi-a stricat, ci a rămas păzind întregi caracterele, şi mai ales fiind crescută de neamurile cele păgâne. Iar tu cea credincioasă, care ai Cap de Hristos, ne aduci nouă meşteşugire satanicească? Oare nu îţi aduci aminte de Apa aceea care a acoperit faţa ta? De Jertfa care împodobeşte buzele tale? De Sângele care a roşit limba ta? Că de le vei pune în minte toate acestea, măcar oricât vei fi iubitoare de podoabe ca acestea nu vei îndrăzni, nici nu vei suferi să iei pulberea şi cenuşa aceea. Cunoaşte că te-ai logodit cu Hristos, şi te depărtează de această ocară. Fiindcă nici Se veseleşte de aceste vopsele, ci caută altă frumuseţe pe carea şi foarte o iubeşte - pe podoaba sufletului zic. La aceasta îţi porunceşte ţie şi Proorocul să te nevoieşti şi zicea: "Şi va pofti Împăratul frumuseţea ta!" (Ps. 44).

Deci să nu lucrăm cele de prisosit şi de ocară. Că nici este ceva din lucrurile lui Dumnezeu nesăvârşit, nici are trebuinţă de îndreptarea cea de la tine. Că nici dacă cineva se va ispiti la vreo icoană împărătească după ce s-a ridicat să adauge cele de la sine, va fi ispitirea fără de primejdie şi va suferi primejdia cea mai de pe urmă. Apoi omul lucrează şi nu adaugi, Dumnezeu lucrează şi îndreptezi?

Nu socoteşti focul gheenei?

Nu socoteşti nepurtarea de grijă a sufletului? Că pentru aceasta s-a defăimat acela, pentru că toată osârdia se deşartă la trup. Şi ce zic sufletul? Că şi la trup însăşi se întâmplă toate împotriva celora la care voi vă siliţi.

Şi socoteşte: Voieşti să te arăţi frumoasă? Aceasta pe tine te arată urâtă.

Voieşti să placi bărbatului? Aceasta mai mult îl mâhneşte pe el. Şi nu numai pe el, ci şi pe cei de afară îi face prihănitori.

Voieşti să te arăţi tânără?

Aceasta te va aduce pe tine degrab la bătrâneţe.

Voieşti să te împodobeşti?

Aceasta te face pe tine să te ruşinezi. Că o muiere ca aceasta nu numai de cele de o cinste cu dânsa, ci şi de slujnicele şi de slugile care ştiu se ruşinează. Dar mai întâi de toţi de sine.

Însă ce trebuie a zice acestea? Că ceea ce este mai cumplită decât toate acum am lăsat-o: anume că greşeşti lui Dumnezeu; că sapi pe dedesubt groapă curăţeniei; că aprinzi flăcările râvnirii; că urmezi muierilor celor ce curvesc în casa de curvie!

Deci acestea toate punându-le în minte voi, defaimă-ţi podoaba cea satanicească şi meşteşugul cel diavolesc, şi lăsând podoaba aceasta, iar mai vârtos ocara, lucraţi în sufletele voastre frumuseţea aceea care şi Îngerilor este poftită şi lui Dumnezeu iubită, şi bărbaţilor celor cu voi însoţiţi dulce. Ca şi pe slava de aici şi pe ceea ce va să fie să o dobândiţi, pe care fie ca noi toţi să o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava şi Stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 50

Că nu se cuvine a se iuţi stăpânele şi a bate pe slujnicele lor. Şi pentru buna cuviinţă a lor către bărbaţi

Toată amărăciunea[1] zice Dumnezeiescul Pavel către Efeseni - şi mânia şi iuţimea şi strigarea şi hula să se lepede de la voi, împreună cu toată răutatea" (Efes. 4,31). Că ce trebuie a păzi fiara, fiindcă cu putinţă a o lepăda şi a o izgoni din suflet. Deci să ne plecăm lui Pavel care zice: "Toată amărăciunea să se lepede de la voi!..."

Dar, o, răzvrătire şi rău obicei care ne stăpâneşte pe noi! Fiind trebuinţă de a face toate pentru aceasta, sunt unii atâta de nebuni cu adevărat, cât şi se fericesc pe dânşii întru aceasta şi se fălesc întru răutate, se laudă şi se râvnesc de alţii. Amar şi aspru om este cutare - zice - este scorpie, şarpe este, viperă este! Înfricoşat îl socotesc pe el.

Ce te temi de cel amar, o, omule?

Să nu mă strice - zice - să nu mă vatăme! Neştiutor sunt eu de răutatea aceluia. Mă tem nu cumva luându-mă pe mine om prost şi care nu văd mai înainte nimic dintru ale lui, să mă arunce în cursele sale şi să mă împiedice în mrejele cele gătite de el spre amăgirea noastră.

Râd acum. Pentru ce? Pentru că acestea sunt vorbe de copii, carii se tem de cele ce nu sunt de temut.

Pe nimeni nu trebuie aşa a defăima, de nimeni aşa a râde, ca de omul amar şi viclean. Fiindcă nimic nu este aşa slab, ca amărăciunea. Nebuni face şi fără de minte.

Oare nu vedeţi că orb lucru este răutatea? Sau n-aţi auzit că cel ce sapă groapă aproapelui, lui îşi sapă?

Ce dar? Au nu trebuie să ne temem de sufletul cel plin de turburare?

Dacă ca de nişte demoni şi turbaţi trebuie să ne temem şi de cei amari, şi ca de nişte nebuni pentru că toate aceia prost şi fără de socoteală fac. Zic şi eu aceasta. Iar dacă ca de cei ce sunt iscusiţi şi înţeleg bine cum trebuie să se ocârmuiască lucrurile, la aceasta nu mă unesc. Că nimic nu este îndemânatic aşa spre iconomia lucrurilor, precum priceperea şi

1 Din Cuvântul 15 la Epistola către Efeseni

înţelepciunea. Şi nimic aşa nu opreşte priceperea şi înţelepciunea, precum vicleşugul şi răutatea şi vrăjmăşia cea ascunsă.

Oare nu vedeţi trupurile cele holericoase? Cum sunt de urâte, toată floarea vestejindu-se întru dânsele? Cum sunt de slabe şi istovite şi către toate neîndemânatice? Astfel sunt şi sufletele cele de acest fel. Fiindcă gălbinare a sufletului nimic alta nu este fără numai vicleşugul! Nu este dar lucru tare vicleşugul, nu este!

Voiţi iarăşi şi cu pildă să fac arătată ceea ce zic, aducându-vă vouă icoane, de om viclean şi de om fără de vicleşug?

Viclean era Abesalom şi pe toţi îi trăgea la sine şi îi făcea ai săi. Deci vezi cât era vicleşugul! "Înconjurând zicea - zice - "Nu cumva ai tu judecată?" vrând să tragă la sine şi să facă al său pe fiecare. Iar David era fără de vicleşug.

Dar ce? Vezi sfârşitul amândurora. Căci fiindcă căuta numai la vătămarea tatălui său, întru toate celelalte era orb. Dar nu David. Că cel ce umblă drept, umblă cu nădejde. Adică cel ce nimic nu iscodeşte, cel ce nici un rău nu urzeşte.

Deci să ne plecăm fericitului Pavel şi să ne fie milă şi să plângem de cei amari, şi toate să lucrăm şi să facem, ca să scoatem vicleşugul din sufletul lor. Căci cum nu este cu necuviinţă, când este venin întru noi, măcar că stihia aceasta este folositoare. Că fără de venin nu este cu putinţă a fi om, - zic de veninul acesta stihic. Cum nu este cu necuviinţă pe acesta a-l deşerta după putere, măcar că foarte mult ne folosim dintr- însul - iar pe cel din suflet nimic a nu face, nici a ne sârgui ca să-l deşertăm, care nicăieri nu este folositor, ci şi foarte mult vatămă? "Cel ce voieşte între voi să fie înţelept, nebun să se facă, ca să fie înţelept!". Ascultă iarăşi şi pe Luca zicând: "Primea hrană cu bucurie şi cu simplitatea inimii, lăudând pe Dumnezeu, şi având har către tot norodul!" Oare nu vedem şi acum că cei simpli şi fără de vicleşug dobândesc cinste de obşte de la toţi? Nimeni pe unul ca acesta nu-l zavistuieşte când lucrurile lui merg bine, nimeni nu se scoală asupra lui când lucrurile lui merg rău. Ci toţi şi când este el bine se bucură împreună, şi când cade se mâhnesc împreună. Iar dacă vreunul om amar îi vor merge lucrurile bine cândva, ca şi cum s-ar fi întâmplat un rău, toţi suspină. Şi de îi vor merge iarăşi lucrurile rău, toţi se bucură. Deci să ne fie milă de dânşii. Fiindcă au vrăjmaşi comuni carii înconjură pretutindeni.

Iacov era fără de vicleşug, dar l-a biruit pe vicleanul Isav. Că în sufletul cel viclean nu va intra înţelepciunea. Toată amărăciunea să se lepede de la voi. Nici o rămăşiţă să nu rămână. Că obişnuieşte aceasta, de se va porni, ca dintru o scânteie să facă înăuntru foc întreg.

Deci ce este amărăciunea să înţelegem amănunţit. Precum este anume omul cel amăgitor întru ascuns, cel viclean, cel gătit spre a face rău, cel presupus spre răutate. De la acesta totdeauna se naşte mânie şi iuţime. Că nu este cu putinţă să fie întru alinare un suflet ca acesta, fiindcă rădăcină

a mâniei şi a iuţimii este amărăciunea şi oţărâtura. Unul ca acesta este şi plecat la grea mânie, şi niciodată nu lasă sufletul a fi întru bună voie, pururea fiind el socotitor, pururea trist. Deoarece - precum am zis - ei cei dintâi simţesc relele lor.

"... Şi strigarea să se lepede de la voi!"

Pentru ce ridici şi strigarea? Că cel ce este blând astfel trebuie să fie. Că strigarea este cal care poartă ca pe un călăreţ pe iuţime şi mânie. Împiedică calul, şi l-ai trântit pe călăreţ!

Audă acestea mai vârtos muierile, care la tot lucrul strigă şi zbiară, numai la una este de folos strigarea: la propovăduire şi la învăţătură, iar în altă parte nicăieri, dar nici la rugăciune.

Şi de voieşti să cunoşti prin însăşi lucrurile: niciodată să nu strigi, şi niciodată nu te vei mânia! Iată chip al neiuţirii şi al nemânierii! Că precum nu este cu putinţă cel ce nu strigă să se iuţească, aşa nu este cu putinţă cel ce strigă să nu se iuţească.

Să nu-mi zici pe pomenitorul de rău şi pe cel ce este însuşi amărăciune şi însuşi venin. Noi pentru răpirea patimii vorbim acum.

Pentru aceea nu puţin foloseşte la aceasta a-şi deprinde sufletul ca niciodată să nu strige şi să zbiere. Tai aripile iuţimii dacă vei ridica strigarea, potoleşti umflătura inimii. Că precum nu este cu putinţă a se lupta, cel ce nu ridică mâinile împotrivă, aşa nu este cu putinţă a se împiedica şi a se birui de iuţime, cel ce nu strigă. Leagă mâinile celui ce se luptă cu pumnii şi porunceşte-i să se lupte! Nu va putea. Aşa nici mânia. Iar strigarea şi pe ceea ce nu este o întărâtură.

Mai ales de aici degrab se prinde neamul muierilor, care, când se mânie asupra slujnicelor, umple toată casa de strigarea lor. Iar de multe ori de se va întâmpla să fie zidită casa lângă uliţă, toţi ce trec o aud pe ea strigând şi pe slujnică bătându-se.

Ce poate fi mai de ocară cândva decât a auzi ţipete? Că toate îndată căutând acolo, întreabă ce s-a făcut? Cutarea - zice - o bate pe slujnica ei.

Ce poate fi mai fără de ruşine decât aceasta?

Dar ce - nu trebuie să bată?

Nu zic că trebuie, dar nici adeseori, nici peste măsură, nici pentru nedreptăţile ei - care totdeauna zic - nici de va lipsi ceva din slujbă, ci de îşi vatămă sufletul ei! Dacă pentru astfel de pricină vei bate, toţi te vor lăuda şi nimeni nu va fi care să te prihănească. Iar dacă pentru lucrurile tale, toţi te vor osândi pentru cruzime şi asprime.

Şi lucrul cel mai de ocară decât toate: Sunt atâta de sălbatice şi aspre, încât atâta le bat cu toiege, cât nici în ziua aceea nu se sting vânătăile. Pentru că dezbrăcând pe fete şi pe bărbat chemându-l, pentru aceasta le leagă de multe ori de paturi. Vai mie, nu-ţi vine ţie în vremea aceea - spune-mi pomenire de gheena? De ce-o dezbraci pe slujnică şi o arăţi bărbatului. Şi nu te ruşinezi să nu te defaime? Şi mai mult îl întărâţi pe el şi o îngrozeşti că o vei lega, cu nenumărate mai înainte ocărând-o pe ticăloasa şi mişeaua

şi cu multe nume de ocară numind-o. Că mânia nu lasă să cruţe nici gura sa, ci la una numai caută, cum să răsplătească şi să pedepsească pe aceea, chiar de se va ruşina pe sine!

Acestea în casele Creştinilor trebuiau să se facă?

Dar viclean, obraznic, neruşinat şi neîndreptat este neamul, zice.

Ştiu şi eu. Dar este cu putinţă cu alt chip a o pune la rânduială şi a o îndrepta, cu înfricoşări, cu îngroziri, cu cuvinte care pot şi pe aceea mai tare să o rănească, şi pe tine de ruşine să te izbăvească. Ai grăit cuvinte de ocară slobodă şi blagorodnică fiind, şi nu mai mult pe aceea decât pe tine te ruşinezi. Apoi la baie de va fi trebuinţă să meargă, sunt vânătăi pe spatele ei cele goale şi semne ale cruzimii poartă.

Dar nesuferit este neamul robilor - zice - de va dobândi odihnă!

Ştiu şi eu. Dar cu alt chip, precum am zis, întoarce-o nu numai cu toiege, nici cu frică, ci şi cu măgulire şi cu faceri de bine. Soră a ta s-a făcut de va fi credincioasă! Socoteşte că tu eşti stăpână şi aceea îţi slujeşte ţie. De va fi beţivă, ridică pricinile beţiei, cheamă pe bărbat şi sfătuieşte.

Oare nu vezi cât de ocară lucru este a bate muiere? Cei ce au legiuit nenumărate asupra bărbaţilor, şi arderi şi munci, rar au spânzurat femeie, ci până la a-i da palme au încetat mânia. Atâta cucernicie întrebuinţează la firea aceasta. Că nici trebuinţă de nevoie fiind n-a spânzurat-o, ci mai ales când se întâmplă să fie însărcinată.

Ruşine este bărbatului a bate muierea. Iar dacă bărbatului, cu mult mai vârtos celei ce este de un neam cu dânsa. Dintru acestea şi bărbaţilor se fac urâte muierile.

Ce dar/ voi face/ - întreabă - când curveşte?

Însoţeşte-o cu bărbat, ridică pricinile curviei, nu o lăsa să se desfăteze!

Dar dacă fură?

Păzeşte şi ia aminte!

O, trecere peste măsură! Eu voi fi păzitoare?

O, nebunie! Pentru ce - rogu-te - nu vei fi păzitoare?

Oare nu se împărtăşeşte de acelaşi suflet cu tine?

Oare nu s-a învrednicit de la Dumnezeu de aceleaşi?

Oare nu se îndulceşte de aceeaşi masă? Oare nu are comun cu tine acelaşi bun Neam?

Ce dar, de va fi - zice - ocărâtoare, limbută şi beţivă?

Dar câte femei slobode şi blagorodnice sunt întru acest fel? Şi toate neajunsurile femeilor a poruncit Dumnezeu să le sufere bărbaţii. Numai să nu fie - zice - muierea curvă, ci toate celelalte neajunsuri sufere-le! Măcar beţivă de va fi, măcar ocărâtoare, măcar limbută, măcar zavistnică, măcar mult cheltuitoare, măcar de va strica avuţia - ai tovarăşă a vieţii! Nevoie ai a o îndrepta. Pentru aceasta tu eşti cap! Deci îndrepteaz-o, fă ceea ce este a ta. Chiar neîndreptată de va rămânea, chiar de va fura, păzeşte cele ale tale: nu o chinui pe aceea atâta! De va fi limbută, astupă-i gura; lucrul acesta este

al filosofiei celei înalte. Iar acum la atâta necuviinţă au ajuns unele, cât le descoperă capul şi le trag de păr pe slujnice!

Ce v-aţi ruşinat toate? Nu ne este nouă cuvântul către toate, ci către cele ce s-au tras la această sălbăticie. Muiere neacoperită să nu fie - zice Pavel - iar tu îi ridici legătura capului? Vezi cum tu pe tine singură te ocărăşti? De se va arăta aceea la tine cu capul gol, ocară zici că este lucrul acesta - iar tu dezvelind-o pe ea, nici un lucru rău nu zici că este?

Apoi - zice - ce dacă nu se va îndrepta?

Cu vargă şi cu bătăi înţelepţeşte-o. Dar câte neajunsuri ai tu şi nu te îndreptezi?

Acestea acum s-au zis de noi, nu pentru voi cele slobode, nu pentru acelea, ca nimic necinstit, nimic de ocară să nu faceţi, petnru ca să nu vă vătămaţi pe voi înşivă. Dacă în casă acestea te vei deprinde către slujnică şi vei fi blândă şi nu cumplită, cu mult mai vârtos către bărbat vei fi întru acest fel. Că dacă când este în stăpânirea ta, te vei arăta că nu faci nimic întru acest fel, cu mult mai vârtos, unde este ceva care opreşte, nu vei face nimic ca de acest fel. De aceea, filosofia către slujnice foarte mult vă foloseşte pe voi la dragostea bărbaţilor. Pentru că "cu ce măsură veţi măsura - zice - cu aceea se va măsura vouă!"

Pune gurii frâu! Şi de te vei deprinde să suferi cu bărbăţie pe slujnică necăjindu-se, către cea de o cinste cu tine nici de te va ocărî nu te vei supăra. Şi nesupărându-te ai isprăvit filosofia cea înaltă.

Şi sunt unele care adaugă şi jurământuri. Dar nimic nu este mai de ocară decât ceea ce se mânie aşa.

Ce dar/ voi face/ dacă se sulimeneşte? întreabă.

Aceasta opreşte-o, şi eu mărturisesc împreună cu tine. Dar opreşte-o, începând de la tine, nu atâta cu frica, pe cât cu pilda. Fii întru toate pilda cea dintâi.

"... Şi hula - zice - să se lepede de la voi". Vezi cum sporeşte răul: Amărăciunea a născut-o pe mânie, mânia pe iuţime, iuţimea pe strigare, strigarea pe hulă, adică pe ocări. Ocara de-acia bătăi, bătăile răni, ranele moarte. Ci nimic dintru acestea nu a voit să grăiască Pavel, fără numai aceasta: "să se lepede împreună cu toată răutatea!"

Ce este aceasta: "împreună cu toată răutatea? Că toată răutatea la aceasta se sfârşeşte. Că sunt unii ca şi câinii cei ce muşcă pe ascuns, carii pe cei ce se apropie nu îi latră, nici nu se necăjesc asupra lor. Ci gudulindu-se şi arătând chip blând apucându-i fără de păzire înfig dinţii într-înşii. Aceştia sunt mai cumpliţi decât cei ce au vrajbă arătată. Deci fiindcă sunt şi oameni câini, nici strigând, nici mâniindu-se, nici necăjindu-se îngrozesc, dar pe ascuns împletind vicleşuguri şi nenumărate rele urzind şi cu faptele vătămând, şi pe aceştia i-a însemnat.

"Să se lepede de la voi împreună cu toată răutatea". Nu cruţa cuvintele, iar cu faptele să vatămi. Eu pentru aceasta am pedepsit limba, şi am tăiat strigarea ei ca să nu aprindă focul mai mare. Iar dacă şi fără de

strigare aceleaşi faci şi înăuntru hrăneşti focul şi cărbunii, care este folosul din tăcere? Sau nu ştii că acele focuri sunt mai cumplite care hrănindu-se înlăuntru nu se arată la cei ce stau împrejur afară? Şi ranele dacă nu ies în faţă? Şi frigurile care ard cele dinlăuntru? Aşa şi iuţimea aceasta este mai cumplită care mânâncă sufletul. Ci şi aceasta să se lepede împreună cu toată răutatea: şi cu mică şi cu mare! Deci să ne plecăm lui şi toată amărăciunea şi toată răutatea să o scoatem afară, ca să nu mâhnim pe Duhul Sfânt. Să scoatem din rădăcină amărăciunea, să o tăiem pe ea. Nimic bun nu poate fi din sufletul cel amar, nimic sănătos, toate sunt nevoi, toate lacrimi, toate plânsuri şi vaiete. Oare nu vedeţi că şi de fiarele care strigă cum ne întoarcem? Precum de leu, de urs, dar nu de oaie. Că nu este acolo strigare, ci oarecare glas blând.

Să proslăvim[1] dar pe Dumnezeu în trupul nostru şi în duhul nostru. Precum zice Apostolul.

Şi cum proslăveşte cineva în trup? zice. Şi cum în duhul? "Duh" aici îl zice pe suflet, spre deosebirea trupului. Cum dar proslăveşte cineva în trup? Şi cum în suflet? În trup proslăveşte cel ce nu curveşte, cel ce nu se îmbată, cel ce nu se îmbuibează cu pântecele, cel ce nu se împodobeşte, cel ce face atâta purtare de grijă pentru dânsul, cât să fie de ajuns numai spre sănătate; cel ce nu preacurveşte. Ceea ce nu se unge cu miruri, ceea ce nu-şi unge obrazul cu vopsele, ceea ce se îndestulează cu formăluirea lui Dumnezeu şi nimic nu meşteşugeşte.

Că pentru ce - spune-mi - aduci cele de la tine peste zidirea cea isprăvită de Dumnezeu? Oare nu-ţi este ţie de ajuns formăluirea aceea? Deci ca o maşteră mai bună te ispiteşti să îndreptezi lucrul?

Nu este aceasta, ci pentru aceasta te împodobeşti şi ocărăşti pe Ziditorul, ca să tragi nenumăraţi ibovnici.

Ce să fac? - zice , pentru că nici eu nu voiesc, dar pentru bărbatul sunt silită să fac acestea.

Nu este cu putinţă a fi îndrăgită ceea ce nu voieşte. Frumoasă te-a făcut Dumnezeu, ca să fie minunat şi pentru aceasta, nu ca să fie ocărât. Nu îi răsplăti Lui cu aceste daruri, ci cu curăţenia şi cu buna cuviinţă. Frumoasă te-a făcut Dumnezeu, ca să-ţi crească ţie darurile bunei cuviinţe. Că nu este întocmai: iubită fiind să păzească curăţenia, şi de nimenea fiind poftită să facă aceasta. Auzi ce zice Scriptura pentru Iosif: "Că nu era frumos şi bun la faţă!" Ce ne foloseşte pe noi auzind aceasta: Că Iosif era frumos? Ca mai mult să ne minunăm de frumuseţea lui şi de buna cuviinţă.

Te-a făcut frumoasă Dumnezeu? Pentru ce dar îţi strici frumuseţea ta? Că precum dacă cineva ar fi mânjit vreun andriand de aur cu tină de

1 Din Cuvântul 4 la Epist. I către Timotei

noroi, astfel sunt cele ce întrebuinţează sulimanul. Pământ presari peste tine: unul rumen, iar altul alb.

Dar cele grozave şi urâte - zice - cu cuviinţă fac aceasta. Pentru ce, spune-mi? Ca să ascundă urâciunea. Dar fără de folos se ostenesc. Deoarece când - spune-mi - lucrul cel firesc se biruieşte de cel făcut cu meşteşug şi cu iscusinţă?

Şi pentru ce te mâhneşte urâciunea şi grozăvia, când nu are prihană? Fiindcă ascultă pe oarecare înţelept zicând: "Să nu te scârbeşti de om pentru chipul lui, nici să lauzi pe om pentru frumuseţea lui! Ci mai vârtos de Dumnezeu te minunează Meşterul cel Preaales, iar nu de acela. Că nu este ispravă a lui ceea ce s- a făcut.

Căci care folos este de la frumuseţe, spune-mi? Nimic, ci lupte mai multe, ispite mai mari şi primejdii şi presupusuri. Pentru că ceea ce nu este întru acest fel nici n-o va presupune cineva. Iar cea frumoasă, de nu va întrebuinţa aceea multă bună cuviinţă şi curăţenia, îndată va primi părere rea şi bărbatul va locui cu dânsa cu presupus, decât care lucru ce poate fi mai cumplit? Nu atâta dulceaţă primind de la faţa şi obrazul ei, pe câtă mâhnire de la presupus. Că faţa aceea de obicei se vesteşte când sufletul ei ia părere de dezmierdare, de slăbănogire, de înverşunare, gros făcându-se şi plin de multă trufie. Că la toate acestea mai mult trage frumuseţea. Iar la ceea ce nu este frumoasă nu vom afla astfel de împiedicări. Că nici câinii care să sară asupră nu sunt, ci ca o junincă paşte întru multă linişte, nici un lup supărând nici sărind asupră, fiindcă păstorul şade lângă dânsa.

Iar de trebuie a zice ceva minunat de mirare: Decât cele frumoase mult mai sănătoase sunt cele de nu sunt frumoase. Că acelea ca să-şi păzească frumuseţea nu se dau pe ele la osteneli ci la nelucrare şi la creşterea sub umbră, de care mai vârtos lucrările mădulărilor se fac mai tâmpe. Iar acestea, fiindcă n-au nici o grijă pentru frumuseţe cu totul se dau pe ele la ostenele.

Deci să proslăvim pe Dumnezeu în trupul nostru, să nu ne înfrumuseţăm. De prisosit şi nefolositoare este sârguinţa aceasta. Să nu învăţăm pe bărbaţi să iubească numai obrazurile. Că de vei fi aşa împodobită, degrab se vânează la curvă, fiind deprins în obrazul tău. Iar de îl vei învăţa pe el să iubească năravuri şi bună cuviinţă, nu va curvi degrab. Pentru că nici nu află acestea la curvă. Prin urmare nu-l învăţa pe el să se vâneze de râs, nici de formă răsfăţată, ca să nu găteşti lucrurile împotriva ta. Învaţă-l pe el să se bucure de buna cuviinţă. Vei putea aceasta când şi forma va fi întru acest fel. Că dacă vei fi fluşturatică şi desfrânată, cum vei putea să grăieşti cuvânt cinstit? Şi cine nu te va cleveti şi nu te va râde?

Şi cum putem să proslăvim pe Dumnezeu şi în trup? Dacă ne vom nevoi la fapta bună, dacă vom înfrumuseţa sufletul. Că acest lucru la suflet nu se opreşte. Astfel proslăvim pe Dumnezeu când vom fi cu totul buni, şi

ne vom proslăvi şi noi în ziua aceea nu asemenea, ci mult mai mult. "Că socotesc - zice - că nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum, către Slava cea viitoare carea va să se descopere către noi". De carea fie ca noi toţi să ne împărtăşim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 51
Pentru Preoţie

Întâi după numărul neamurilor erau Îngerii[1], iar acum nu după numărul neamurilor, ci după numărul credincioşilor. De unde este arătat? Ascultă pe Hristos zicând: "Vedeţi să nu defăimaţi pe vreunul dintru aceşti mai mici, că Îngerii lor pururea văd faţa Tatălui Meu care este în Ceruri!" Că fiecare credincios are Înger, pentru că şi dintru început fiecare bărbat din cei vestiţi avea Înger. Precum zice Iacov: "Îngerul cel ce mă hrăneşte şi m-a scos din tinereţele mele!" Deci dacă avem Îngeri, să ne trezvim, căci ca nişte pedagogi sunt de faţă la noi. Fiindcă este de faţă şi drac. Pentru aceasta ne rugăm şi zicem cerând Îngerul păcii; şi pretutindeni pace cerem. Că nimic nu este întocmai cu aceasta; la Biserici pace, la rugăciuni, la litanii, la heretisiri o dată, de două ori şi de trei ori şi de multe ori o dă pe ea Proiestosul Bisericii: "Pace vouă" zicând.

Pentru ce? Pentru că aceasta este mumă tuturor bunătăţilor, aceasta este pricină a bucuriei. Pentru aceasta şi Hristos a poruncit Apostolilor ca intrând în casă aceasta să zică îndată, ca un semn al bunătăţilor "Că intrând în casă ziceţi: "Pace vouă!" Că de nu va fi aceasta, toate sunt de prisosit. Şi iarăşi Ucenicilor zicea: "Pace las vouă, pacea Mea dau vouă!". Aceasta face cale dragostei.

Şi nu zice Proiestosul Bisericii aşa simplu: "Pace vouă!" cu "Pace tuturor!". Că ce folos este dacă cu acesta vom avea pace, iar cu altul război şi vrajbă? Ce dobândă? Că nici în trup, dacă unele din stihii se vor linişti, iar altele se vor împerechea, nu este cu putinţă să se încheie cândva sănătate, ci prin buna rânduială şi unirea şi pacea tuturor. Şi de nu se vor linişti toate şi în hotarele lor vor rămânea, toate se vor răsturna. Încă şi în mintea noastră, de nu se vor linişti toate gândurile, pace nu va fi. Atâta de bun lucru este pacea, cât "fii ai lui Dumnezeu" se cheamă făcătorii şi ziditorii ei. Cu cuviinţă. Pentru că şi Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a venit pe pământ ca să împace pe cele de pe pământ şi pe cele din Ceruri. Iar dacă făcătorii de pace sunt "fii ai lui Dumnezeu", cei ce se silesc a izvodi lucruri noi sunt "fii ai diavolului!".

1 Din Cuvântul 3 la Epist. către Coloseni

Ce zici? Vrăjbi şi prigoniri pui? Şi cine este atâta de ticălos? se întreabă.

Pentru că sunt mulţi carii se bucură pentru cele rele şi Trupul lui Hristos îl rup mai mult decât ostaşii îl tăiau cu suliţa, sau Iudeii cu piroanele. Răul acela este mai jos decât acesta. Mădulările acelea tăindu-se iarăşi s-au unit, iar acestea de se vor despărţi, dacă aici nu se vor uni, nu se vor mai uni, ci rămân afară de plinire.

Când vei voi să lupţi pe fratele, socoteşte că pe mădulările lui Hristos le lupţi, şi încetează de turbare! Că ce, dacă este lepădat, dacă este prost? Ce dacă este defăimat? Aşa nu este - zice - voia înaintea Tatălui Meu celui din Ceruri, ca să piară unul dintru aceşti mici!" Şi iarăşi: "Îngerii lor pururea văd Faţa Tatălui Meu Care este în Ceruri!". Dumnezeu pentru el şi slugă s-a făcut, iar tu îl socoteşti pe el că este nimic? Prin urmare te lupţi şi întru aceasta cu Dumnezeu, aducând hotărârile cele împotriva lui.

Când intră Proiestosul Bisericii, îndată zice: "Pace tuturor!"; când face cuvânt - "Pace tuturor!"; când blagosloveşte - "Pace tuturor!"; când porunceşte să urmeze şi să heretisească - "Pace tuturor!"; când se va săvârşi Jertfa: - "Pace tuturor!"; şi prin mijloc iarăşi: "Dar vouă şi Pace!". Aşadar, cum nu este cu necuviinţă, dacă de atâtea ori auzind noi să avem pace, avem vrajbă între noi; şi luând şi dând, ne luptăm cu Cel ce dă pacea? Zici: "Şi duhului tău!" şi îl cleveteşti pe el afară?

Vai mie, că cele cinstite ale Bisericii s-au făcut numai figuri de lucruri, iar nu vreun adevăr! Vai mie, că până la graiuri stau semnele acestei taberi! Pentru aceea nu ştiţi pentru ce se zice "Pace tuturor!" Dar ascultaţi cele de pe urmă ce zice Hristos: "Ori în care cetate veţi intra, intrând în casă să-i uraţi ei; şi de va fi casa aceea vrednică, să vină pacea voastră peste dânsa. Iar de nu va fi vrednică, pacea voastră să se întoarcă la voi!" Pentru aceasta nu ştim fiindcă figură şi închipuire de graiuri socotim că sunt acestea, şi nu ne plecăm şi ne unim cu mintea. Că oare eu dau pacea? Hristos voieşte a grăi prin noi; deşi în toată cealaltă vreme, suntem deşerţi de Dar, dar nu suntem acum pentru voi. Că dacă în măgar şi în vrăjitor a lucrat Darul lui Dumnezeu pentru iconomie şi folosul Israiltenilor, arătat că nici la noi a lucra nu se va lepăda, ci va primi şi aceasta pentru voi.

Deci nimeni să nu zică că sunt eu prost, de jos şi de nimic vrednic; şi aşa să ia aminte la mine, că sunt întru acest fel. Dar pururea obişnuieşte Dumnezeu pentru cei mulţi să fie de faţă şi la unii ca aceştia. Şi ca să cunoaşteţi că aşa este, cu Cain a voit de a vorbit pentru Abel, cu diavolul pentru Iov, cu Faraon pentru Iosif, cu Nabucodonosor pentru Daniil, cu Baltazar pentru acelaşi; încă şi Magii au dobândit descoperire, şi Caiafe a proorocit ucigător de Hristos şi nevrednic fiind - pentru dregătoria Preoţiei. Se zice că şi Aaron pentru aceasta nu s-a leproşat. Căci pentru ce - spune-mi - amândoi cârtind, numai aceea s-a pedepsit? Să nu te minunezi. Că dacă la dregătoriile cele de afară, măcar cu nenumărate de se va vinui cineva, nu se aduce la tribunal mai înainte de a lepăda boieria, ca nu şi aceea împreună

cu el să se ocărască - cu mult mai vârtos la boieria cea duhovnicească, oricare va fi acela, lucrează Darul lui Dumnezeu. Pentru că în alt chip toate s-ar fi prăpădit. Iar când o va lepăda pe ea, sau când din viaţă se va duce, sau şi aici, atuncea cu adevărat, atuncea mai cumplită muncă va lua.

Deci să nu socotiţi că acestea se zic de noi. Darul lui Dumnezeu este care lucrează şi la cel nevrednic, nu pentru noi, ci pentru voi.

Deci ascultaţi ce zice Hristos: "De va fi casa vrednică, să vină pacea voastră peste dânsa!"

Dar cum se face vrednică?

"De vă vor primi pe voi, zice. Iar de nu vă vor primi pe voi, nici vor asculta cuvintele voastre, amin grăiesc vouă: mai uşor va fi pământului Sodomului şi Gomorului în ziua Judecăţii, decât cetăţii aceleia!"

Prin urmare ce folos este că ne primiţi pe noi, şi nu ascultaţi cele ce se grăiesc de noi? Ce dobândă este că ne cinstiţi, şi nu luaţi aminte la cele ce se grăiesc vouă? Aceea ne este nouă cinste minunată, care şi pe noi ne foloseşte şi pe voi, dacă ne veţi asculta pe noi. Ascultaţi şi pe Pavel zicând: "Nu am ştiut, fraţilor, că este Arhiereu!". Ascultă şi pe Hristos zicând: "Toate câte vor zice vouă să păziţi, păziţi şi faceţi!".

Nu mă defaimi pe mine, ci pe Preoţie. De mă vei vedea gol de aceasta, atuncea mă defaimă, atuncea nici eu nu sufăr să poruncesc. Iar până când şedem pe scaunul acesta, până când avem şederea mai sus, avem şi dregătoria şi puterea, deşi nevrednici suntem! Dacă scaunul lui Moisi era atâta de cinstit, cât pentru acela se auzeau ei, cu mult mai vârtos scaunul lui Hristos! Pe acesta l-am primit noi, de pe acesta grăim, de pe care şi Hristos a pus întru noi slujba împăcării.

Solii - oricum vor fi - pentru dregătoria solirii multă cinste dobândesc. Căci vezi vin prin mijlocul pământului barbarilor singuri, printre atâţia vrăjmaşi. Şi fiindcă mare putere are legea solirii, toţi îi cinstesc pe ei, toţi caută la dânşii, toţi cu întărire îi trimit.

Deci şi noi am luat asupră-ne rânduială de solire, şi am venit de la Dumnezeu. Că aceasta este dregătoria episcopiei. Am venit la voi solire făcând, poftindu-vă să încetaţi războiul şi zicem cu care aşezământuri - nu cetăţi făgăduindu-vă să vă dăm, nici măsuri de grâu atâtea şi atâtea, nici robi, nici aur, ci Împărăţia Cerurilor, viaţa cea veşnică, petrecerea împreună cu Hristos, celelalte bunătăţi, care nici nouă nu ne este cu putinţă a le spune, nici vouă a le auzi, până ce vom fi în trupul acesta şi în viaţa aceasta.

Deci facem solire şi voim să dobândim cinste - nu pentru noi - să nu fie! - că ştim prostimea ei, ci pentru voi, ca voi cu osârdie să auziţi cele ce se grăiesc de noi, ca voi să vă folosiţi, ca nu cu trândăvire sau cu neluare aminte să luaţi aminte la cele ce se grăiesc. Oare nu vedeţi cum toţi pe soli îi înconjură şi îi cinstesc? Noi suntem soli ai lui Dumnezeu către oameni. Iar de se pare vouă acest lucru împotrivă, nu voi, ci episcopatul acesta, nu cutare şi cutare, ci episcopul, nimeni să nu mă asculte pe mine, ci pe

dregătorie. "Că ascultaţi[1] pe învăţătorii voştri - zice - şi vă supuneţi lor, ştiind că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seama". Căci spune-mi: El la atâta primejdie este supus, iar tu nici a-l asculta pe el nu voieşti şi mai vârtos spre folosul tău? Că măcar pe ale sale bine le va tocmi, până când ale tale nu se vor afla în bună aşezare este întru îngrijire, îndoite pedepse ia.

Şi socoteşte cât este pentru fiecare din cei supuşi să dea seama şi să fie întru îngrijire. Câtă cinste voieşti să punem deopotrivă cu primejdiile acestea? Dar nimic întocmai nu vei zice, că încă nu ai dat sufletul; iar el îşi pune sufletul pentru tine. Şi de nu-l va pune aici, când va chema vremea, îl pierde pe el acolo! Iar tu nici până la cuvânt nu voieşti să te supui.

Aceasta este pricina tuturor răutăţilor: că cele ce privesc la dregători au pierit, nici o ruşine nu este, nici o frică. "Ascultaţi pe învăţătorii voştri şi vă supuneţi lor" zice - iar acum toate s-au întors şi s-au amestecat.

Nu pentru învăţători zic acestea, că ce se vor folosi ei de cinstea noastră, fără numai atâta că ne vor avea ascultători? Ci pentru folosul vostru. Că aceştia, măcar de se vor cinsti, nimic nu se folosesc spre veacul cel viitor, ci mai mare le va fi lor osânda. Măcar de se vor ocărî, nimic nu s-au vătămat spre veacul cel viitor, ci şi mai multă le va fi lor îndreptarea. Ci pentru voi înşuşi toate voiesc să se facă. Căci când se cinstesc învăţătorii de cei supuşi, aceasta se aduce lor, precum zicea lui Eli: "Te-am luat pe tine din casa tătâne-tău!". Iar când se ocărăsc, se întâmplă ca la Samuil: "Nu pe tine te-au defăimat, ci pe Mine!". Pentru aceea ocara le este lor folos, iar cinstea greutate. Deci nu pentru dânşii zic acestea, ci pentru voi înşişi. Cel ce cinsteşte pe Preotul şi pe Dumnezeu va cinsti. Iar cel ce s-a învăţat a defăima pe Preotul, cu vreme şi pe Dumnezeu va ocărî. "Cel ce vă primeşte pe voi - zice - pe Mine Mă primeşte!"

"Şi pe Preoţii Lui - zice - întru cinste să-i aibi!" De aici s-au învăţat Iudeii să defaime pe Dumnezeu, pentru că au defăimat pe Moisi, pentru că îl împroşcau pe el cu pietre. Căci când cineva se va afla cu evlavie către Preotul, cu mult mai vârtos se va afla către Dumnezeu. Chiar şi Preotul de va fi rău, Dumnezeu văzând că pentru cinstea cea către Dânsul şi pe cel ce nu este vrednic de cinste îl cinsteşti, El va da ţie răsplătirea! Că dacă cel ce primeşte Prooroc - zice - în nume de Prooroc, plata Proorocului va lua" şi cel ce cinsteşte şi cel ce se pleacă şi ascultă, anume pe Preot. Că dacă unde este cuvânt de iubire de străini, unde nu ştii pe cel ce îl primeşti în gazdă, atâta plată iei - de te vei pleca aceluia, căruia şi Dumnezeu porunceşte să te pleci, mult mai mult vei lua.

1 Din Cuvântul 2 la Epistola a 2-a către Timotei

"Pe scaunul lui Moisi au şezut cărturarii şi fariseii - zice. Deci toate câte vor zice vouă să faceţi, faceţi. Iar după lucrurile lor nu faceţi!" Oare nu ştiţi ce este Preotul? Îngerul (adică vestitorul) Domnului este. Că au doară ale sale grăieşte? Pentru că obicei este Scripturii şi "Înger" şi "Dumnezeu" a-l numi pe Preot, acum zicând: "Pe dumnezei să nu-i vorbeşti de rău, şi pe mai marele norodului tău să nu-l grăieşti de rău, şi: "Buzele Preoţilor vor păzi judecată, şi din gura lui vor căuta dreptate. Că Îngerul Domnului Atotţiitorul este!"

De îl defaimi pe el, nu pe el îl defaimi, ci pe Dumnezeu cel ce l-a hirotonisit pe el.

Şi de unde este arătat că Dumnezeu l-a hirotonisit pe el? zice.

Prin urmare, dacă tu nu ai această socoteală, nădejdea ta s-a făcut deşartă. Că dacă nimic nu lucrează Dumnezeu printr-însul, nici Baie adică Botez n-ai, nici de Taine nu te împărtăşeşti, nici Blagoslovenii nu dobândeşti. Deci Creştin nu eşti!

Ce dar? zice - pe toţi Dumnezeu îi hirotoniseşte, şi pe cei nevrednici?

Pe toţi Dumnezeu nu hirotoniseşte, dar prin toţi El lucrează, deşi ei vor fi nevrednici, ca să se mântuiască norodul. Că dacă prin măgar şi prin Valaam om spurcat, pentru norod a vorbit, cu mult mai vârtos prin Preotul. Că ce nu face Dumnezeu pentru mântuirea noastră? Ce nu grăieşte? Şi prin cine nu lucrează? Dacă prin Iuda a lucrat, şi prin cei ce prooroceau, cărora le zice: "Nu vă ştiu pe voi, duceţi-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea!", şi alţii draci au scos, cu mult mai vârtos prin Preoţi va lucra. Că de vom voi să cercetăm vieţile dregătorilor, noi vom fi hirotonisitori ai învăţătorilor, şi cele de sus se fac jos - sus picioarele şi jos capul. Ascultă pe Pavel zicând: "Iar mie prea puţin îmi este, ca să mă judec de către voi sau de ziua omenească"; şi iarăşi: "Tu ce judeci pe fratele tău?" Dacă pe fratele nu trebuie să-l judeci, cu mult mai vârtos pe învăţătorul! Dacă a poruncit Dumnezeu aceasta, bine faci, şi greşeşti dacă nu vei face! Iar dacă cea împotrivă, nu îndrăzni, nici nu te ispiti peste cele hotărâte.

Asupra lui Aaron după facerea viţelului s-au sculat Core, Datan şi Aviron. Ce dar, oare n-au pierit?

Fiecare să grijească de cele de sunt ale sale. Că de are dogmă răzvrătită, măcar Înger de va fi, nu te pleca. Iar de învaţă cele drepte, ia aminte nu la viaţă, ci la cuvinte. Ai pe Pavel care şi prin lucruri şi prin cuvinte te îndreptează la ceea ce se cuvine.

Dar nu dă săracilor - zice - nici nu ocârmuieşte bine!

De unde îţi este ţie aceasta arătat? Mai înainte de a cunoaşte, nu prihăni, teme-te de darea de seamă. Multe din presupus se judecă. Urmează Stăpânului tău, ascultă-L pe El zicând: "Pogorându-Mă voi vedea de se fac după strigarea lor, iar de nu, să ştiu!". Iar de ai cunoscut şi ai cercetat, şi ai văzut, aşteaptă pe Judecătorul, nu răpi mai înainte rânduiala lui Hristos. A Aceluia este a cerceta acestea, nu a ta ! Tu eşti slugă mai de pe urmă, nu

stăpân. Tu eşti Oaie, deci nu iscodi pe Păstorul, ca nu şi pentru cele ce îl prihăneşti pe el, să dai seama.

Şi vei zice: Cum îmi zice mie, el nefăcând?

Nu el îţi zice. De te pleci lui, plată nu ai. Hristos te sfătuieşte pe tine acestea. Şi ce zic? Nici lui, zice Pavel nu trebuie să te pleci, de zice ceva al său, de ceva omenesc, ci Apostolului care avea întru sine pe Hristos grăind.

Să nu judecăm cele ale altora, ci fiecare pe ale sale. Cearcă-ţi viaţa ta!

Dar acela trebuie să fie mai bun decât mine, zise.

Pentru ce?

Pentru că este, Preot!

Şi ce n-are mai mult decât tine? Oare nu ostenelile? Oare nu primejdiile? Oare nu îngrijirea? Oare nu ticăloşia şi acestea avându-le cum nu este mai bun decât tine? Iar dacă nu este mai bun, oare trebuie - spune-mi - tu pe tine te prăpădeşti? Ale mândriei sunt cuvintele acestea.

Că de unde ştii că nu este mai bun decât tine?

Dacă jefuieşte - zice - şi fură cele Sfinte.

De unde ştii, o, omule? Ce te împingi pe tine în prăpăstii? Şi tu, de va zice cineva că cutare are păcate măcar de ai şti, astupă-ţi urechile, măcar de ai putea să-l zăreşti fugi îndată şi te prefaci că nu ştii, nevoind să primeşti asupră-ţi primejdie de prisosit. Aceste cuvinte nu sunt fără de osândă. Că ascultă pe Hristos zicând: Vă grăiesc vouă: Pentru tot cuvântul deşert care îl vor grăi oamenii, vor să dea seama de dânsul în ziua Judecăţii de Apoi şi socoteşti că eşti mai bun decât cineva? Nu suspina, nu te baţi în piept, nici pleci capul în jos, nici urmezi vameşului? Prin urmare te-ai prăpădit pe tine, deşi mai bun vei fi! Mai bun eşti, taci, ca să rămâi mai bun. Iar de vei zice acesta, ai deşertat tot. Iar de te vei socoti că eşti, nu eşti. De nu te vei socoti, mult ai adaus. Şi cel ce era păcătos, pentru că a mărturisit, s-a pogorât îndreptat, cel ce nu este foarte păcătos şi se socoteşte pe sine că este, ce nu va dobândi?

Cearcă-ţi viaţa ta. Nu furi, dar răpeşti, silniceşti, nenumărate alte faci. Nu lăudând furtişagul zic acestea, departe de aceasta, ci şi foarte plângând, de este vreunul ca acesta. Că nu cred. Căci cât rău este furtişagul de cele Sfinte nici nu este cu putinţă a spune, ci de voi îmi este milă. Că nu voiesc să se facă deşartă fapta bună a noastră cu a prihănii pe alţii.

Ce este mai rău decâ vameşul, spune-mi? Adevărat era, că şi vameş era, şi la nenumărate rele vinovat. Şi numai pentru că a zis fariseul că nu sunt ca vameşul acesta, toate a prăpădit. Tu pentru Preotul zici, că nu sunt ca acesta fur de cele Sfinte şi nu deşerţi toate?

Acestea sunt silit a le zice şi a le grăi cu cuvântul acesta, nu pentru că atâta îmi este mie grijă de aceia, ci pentru că mă tem de voi, nu cumva să faceţi deşartă fapta bună a voastră, prin lauda aceasta, prin osândirea

aceasta. Că ascultă pe Pavel sfătuind şi zicând: "Iară fapta sa fiecine să-şi ispitească, şi atuncea numai întru sine va avea lauda, iar nu întru altul".

Spune-mi: Dacă vei merge la farmacie având rană, care nelăsând să pună doftorie şi să tămăduiască buba, întrebi pe doftor de are bubă, sau de nu are? Şi de are acela, grijeşti? Sau pentru că are acela, nu grijeşti de a ta, ci zici: "Trebuia el să fie sănătos fiind doftor! De vreme ce nu este sănătos fiind doftor, las şi eu buba mea nevindecată?" Că au doară, dacă Preotul va fi rău, va fi mângâiere celui supus? Nicidecum! Ci va lua acela munca cea rânduită, vei lua şi tu cea cuviincioasă. Că învăţătorul rânduiala de-acia nu mai împlineşte. "Că vor fi toţi - zice - învăţaţi de Dumnezeu şi nu vor zice, cunoaşte pe Domnul, că toţi Mă vor cunoaşte pe Mine de la cel mic până la cel mare al lor!".

Pentru ce dar - zice - şade mai sus? Pentru ce dar apucă locul acesta?

Să nu grăim - rogu-vă - să nu grăim de rău pe învăţători, să nu iscodim pentru dânşii, ca să nu ne vătăm pe noi înşine. Să cercetăm pe cele ale noastre şi pe nimeni nu vom grăi de rău. Să ne cucerim de ziua aceea întru carea pe noi ne-a luminat.

De va avea cineva tată carele măcar nenumărate rele de va avea, pe toate le acopere. "Că nu te slăvi întru necinstea tatălui tău - zice - că nu-ţi este ţie slavă pe cât ocară. Şi de îşi va pierde mintea îngăduieşte-l!" Şi dacă pentru părinţii cei trupeşti trebuie să se zică acestea, cu mult mai vârtos pentru părinţii cei Duhovniceşti!

Cucerniceşte-te că în toate zilele îţi slujeşte ţie, a se citi Scripturile grijeşte, pentru tine împodobeşte casa, pentru tine priveghează, pentru tine se roagă, pentru tine stă îmblânzind pe Dumnezeu, pentru tine face litanii, pentru tine îi este toată slujirea lui. De aceea te cucereşte, acestea pune în minte, cu toată evlavia te apropie.

Spune-mi mie: Rău este? Şi ce este aceasta? Oare cel ce nu este rău, acesta îţi dăruieşte ţie bunătăţile cele mari? Nicidecum! După credinţa ta se lucrează toate. Nici cel drept nu va folosi ceva de nu vei fi tu credincios, nici cel rău nu va vătăma ceva, de vei fi tu credincios. Prin veci a lucrat Dumnezeu la sicriu, când voia să mântuiască norodul. Că au doară viaţa Preotului, au doară fapta bună a lui săvârşeşte ceva ca de acest fel? Nu sunt astfel cele ce grăieşte Dumnezeu, cât să se săvârşească de faptă bună preoţească. Toate sunt ale Darului, a acestuia este numai a deschide gura; iar toate Dumnezeu le lucrează, semn numai plineşte acesta.

Socoteşte câtă este deosebirea între Ioan şi între Iisus, pentru că ascultă pe Ioan zicând: "Eu am trebuinţă să mă botez de Tine! şi: "Nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintei Lui!" Însă deşi atâta era deosebirea, Duhul S-a pogorât, care nu avea Ioan. "Că din plinirea Lui, zice, noi toţi am luat" (Ioan 1,16). Însă mai înainte până a nu Se boteza, nu S-a pogorât! Ci nici Ioan a făcut să Se pogoare El. Deci pentru ce se face aceasta? Ca să cunoşti că Preotul semn împlineşte.

Nimeni din oameni nu se deosebeşte atâta de om, pe cât Ioan de Iisus, însă la dânsul s-a pogorât Duhul, ca să cunoşti cum că toate le lucrează Dumnezeu, cum că toate le face Dumnezeu.

Voiesc oarece prea slăvit să zic, dar să nu vă minunaţi nici să vă turburaţi. Care este aceasta? Jertfa aceeaşi este, măcar oricare o va aduce, măcar Pavel, măcar Petru, aceeaşi este, carea Hristos a dat-o Ucenicilor şi care acum Preoţii fac. Nimic aceasta nu este mai jos decât aceea, pentru că şi pe aceasta nu oamenii o sfinţesc, ci Însuşi Cel ce a sfinţit-o şi pe aceea. Că precum cuvintele care le-a grăit Dumnezeu aceleaşi sunt care şi acum Preotul le zice - tot astfel şi Jertfa aceeaşi este, şi Botezul care a dat! Aşa toate sunt ale credinţei!

A sărit îndată Duhul peste Cornelie, pentru că apucând el întâi a arătat cele ale sale, şi a adus credinţa.

Deci şi acesta este Trupul lui Hristos şi acela. Iar cel ce socoteşte că acesta este mai de jos decât acela, nu ştie că Hristos şi acum este de faţă, şi acum lucrează.

Prin urmare acestea ştiindu-le, că nici simplu nu s-au zis de noi toate acestea, ci ca să ne îndreptăm socoteala noastră şi mai neprimejduiţi de-aici înainte să ne facem, să arătăm multă păzirea celor ce s-au grăit.

Să nu ne abatem la grăiri de rău, ci la faceri[1] de bine. Să nu iscodim răutăţile altora, ci pe cele ale noastre să le socotim; isprăvile altora să le punem în mintea noastră, iar pe păcatele noastre să le socotim. Şi aşa vom plăcea lui Dumnezeu. Că cel ce vede păcatele altora, şi isprăvile sale, îndoit se vatămă: că şi dintru acestea se înalţă întru mândrie, şi dintru acelea cade întru trândăvire. Căci când va socoti că cutare a păcătuit, cu lesnire va păcătui şi el; când va socoti că el a săvârşit isprăvi, cu lesnire se mândreşte. Iar cel ce isprăvile sale le dă uitării, iar numai păcatele vede, şi păcatele altora nu iscodeşte, ci isprăvile, mult va dobândi. Cum? Ascultă: Când va vedea că cutare a săvârşit isprăvi mari, spre râvna cea deopotrivă se ridică. Când va vedea că el a păcătuit, se va smeri.

Dacă aşa vom face, şi aşa vom iconomisi cele ale noastre, vom putea să dobândim bunătăţile cele făgăduite, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

1 Din Cuvântul 9 la Epistola către Filipeni

Cuvântul 52
Pentru Preoţie

Precum un împărat trimiţând boieri[1], le dă lor putere şi să bage în temniţă şi să slobozească - tot astfel şi Hristos trimiţând pe Ucenici, cu puterea iertării păcatelor îi îmbracă pe ei, zicând: "Luaţi Duh Sfânt: Cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor; şi cărora le veţi ţinea, vor fi ţinute".

Mare dar este dregătoria Preoţilor. Pentru aceasta şi Pavel zicea: "Ascultaţi pe învăţătorii voştri şi vă supuneţi lor, şi să-i aveţi pe ei foarte întru cinste!" Că tu porţi grija de ale tale. Şi dacă pe acestea bine le vei rândui, nici o grijă nu-ţi va fi ţie pentru ceilalţi. Dar Preotul chiar de va iconomisi bine viaţa sa, iar pentru a ta - adică a tuturor celor de prinprejurul lui nu va purta grijă cu silinţă, cu cei răi se duce în gheena; şi de multe ori de la ale sale neînvinovăţindu-se dintru ale voastre se prăpădeşte, dacă nu va săvârşi bine toate cele ce se cuvin şi privesc la el. Deci ştiind mărimea primejdiei multă dragoste să le dăm lor. Care şi Pavel a însemnat zicând: "Că priveghează pentru sufletele voastre" şi nu simplu, ci "ca cei ce vor să dea seama". Pentru aceasta trebuie multă cinste să dobândească ei. Iar dacă împreună cu ceilalţi şi voi vă veţi ridica asupra lor, nici cele ale voastre nu se vor afla bine. Că până când este cârmaciul vesel, întru întărire vor fi şi cele ale călătorilor celor din corabie. Iar dacă aceia ocărându-l şi cu urâciune aflându-se către el se va ticăloşi, nici a priveghea nu poate, nici meşteşugul a păzi, şi fără de voie în nenumărate rele îi aruncă pe ei. Aşa şi Preotul de va dobândi cinstea cea de la voi, şi cele ale voastre va putea bine să le iconomisească. Iar dacă îi veţi scârbi pe ei, slăbănogindu-le mâinile aşa, lesne supuşi balaurilor împreună cu voi îi veţi face pe ei, măcar foarte viteji de vor fi. Că socoteşte ce zice Hristos pentru Iudei: "Pe scaunul lui Moisi au şezut cărturarii şi fariseii. Deci toate câte vor zice vouă să faceţi, faceţi!" iar acum nu este a zice: "Pe scaunul lui Moisi au şezut Preoţii", ci "Pe scaunul lui Hristos!". Fiindcă pe învăţătura Aceluia au primit-o! Pentru aceea şi Pavel zice: "În locul lui Hristos vă rugăm, ca şi cum Dumnezeu s-ar ruga prin noi".

1 Din Cuvântul 86 la Sfântul Ioan

Oare nu vedeţi la dregătorii cei de afară că toţi se supun şi cei ce de multe ori sunt mai buni cu neamul şi cu viaţa şi cu priceperea decât toţi cei ce îi judecă pe ei? Însă pentru cei ce i-au pus pe ei nimic dintru acestea nu pun în minte, ci se cucernicesc şi se sfiesc de hotărârea împăratului, măcar oricare va fi cel ce a luat dregătoria. Apoi dacă omul hirotoniseşte, atâta frică urmează, iar când Dumnezeu hirotoniseşte pe cel hirotonisit îl trecem cu vederea şi îl ocărâm şi cu nenumărate prihăniri îl supărăm; şi cei ce ne-am oprit a judeca pe fraţii noştri, ne ascuţim limba asupra Preoţilor. Unde sunt acestea vrednice de cuvânt de îndreptare, când bârna ce este în ochiul nostru nu o vedem, iar gunoiul care este în ochiul celuilalt amar îl iscodim? Nu ştii că mai cumplit îţi faci ţie tribunalul aşa judecând?

Acestea zic, nu primind pe cei ce cu nevrednicie ocârmuiesc Preoţia, ci şi foarte fiindu-i milă de ei şi plângând pentru ei. Dar nu pentru aceasta zic că este cu dreptate a se judeca de cei supuşi, şi mai vârtos de cei foarte proşti. Măcar deşi viaţa lor va fi prea prihănită, tu, de vei lua aminte de tine, nimic nu te vei vătăma la cele încredinţate lui de la Dumnezeu. Că dacă a făcut de s-a slobozit glas prin măgar şi prin vrăjitorul a dat blagoslovenii duhovniceşti; dacă şi în gură de dobitoc şi în limbă necurată a lui Valaam a lucrat pentru Iudeii cei ce au greşit - cu mult mai vârtos pentru noi cei mulţumitori şi cu bună cunoştinţă, deşi Preoţii vor fi foarte prihăniţi, va lucra toate cele ale Sale şi va trimite Duhul Sfânt. Că nici cel curat dintru a sa curăţenie îl trage pe El, ci Darul este care lucrează toate. Că toate pentru voi sunt - zice - ori Pavel, ori Apollos, ori Chifa. Că cele ce i s-au încredinţat Preotului, numai a lui Dumnezeu este a le dărui. Şi ori unde va ajunge filosofia omenească, mai jos decât Darul acela se va arăta.

Acestea zic, nu ca să ne iconomisim viaţa noastră cu lenevire, ci ca nu dacă vreunii din proiestoşi se vor lenevi, voi cei supuşi să vă grămădiţi asupra voastră de multe ori relele.

Şi ce zic Preoţii, nici Înger, nici Arhanghel nu poate să lucreze ceva în cele date de la Dumnezeu, ci Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh toate le iconomiseşte. Iar Preotul împrumută limba sa şi dă mâna sa.

Pentru că nici nu era cu dreptate pentru răutatea altuia să se vatăme la semnele mântuirii noastre cei ce se apropie cu credinţă.

Deci acestea toate ştiindu-le, şi de Dumnezeu să ne temem, şi pe Preoţii Lui să-i cinstim, dându-le lor toată cinstea. Că şi pentru isprăvile noaste, şi pentru cinstea cea către aceia să luăm de la Dumnezeu multă răsplătire.

Oare nu ştiţi că cinstea cea către Preoţi[1] trece la Stăpânul tuturor? Deci nu căuta la cel ce primeşte cinstea. Că nu pentru aceasta trebuie să faci cele ale tale, ci pentru Acela al căruia este Preot, ca şi de la Acela să iei

1 Din Cuvântul 65 la Facere

răsplătirile cu îndestulare. Pentru aceasta şi zicea: "Cel ce a făcut unuia dintru aceştia, Mie Mi-a făcut!" şi: "Cel ce primeşte Prooroc în nume de Prooroc, plata Proorocului va lua!". Că au doară de la vrednicia sau simplitatea celor ce se cinstesc îţi va da ţie Stăpânul răsplătirile? De la osârdia ta sau te va încununa, sau te va osândi. Şi precum cinstea ceea ce se face printr-înşii multă îndrăzneală pricinuieşte - pentru că socoteşte că sunt ale Sale cele ce se fac la slugile Lui - aşa şi trecerea cu vederea cea către aceştia multă va aduce osânda cea de Sus. Că precum socoteşte că este a Sa cinstea, aşa şi defăimarea. Care lucru ştiindu-l niciodată să nu defăimăm cinstea Preoţilor lui Dumnezeu.

Acestea zic, nu atâta purtând grija de aceia, cât de dragostea voastră, şi voind ca voi prin toate să vă folosiţi. Că ce atâta dai, pe cât iei de la Stăpânul? Câtă cinste aduci? Însă şi pentru aceea simplă şi carea încetează în viaţa aceasta, fără de moarte răsplătiri vei lua şi bunătăţile cele negrăite.

Care socotindu-le să alergăm către acest fel de slujbe, nu socotind cheltuiala, ci folosul şi venitul cel ce se naşte de aici. Că dacă noi vom vedea pe vreunul că este iubit vreunuia din cei ce covârşesc în boieriile lumeşti, toată cinstea ne silim să arătăm către acela, socotind că cele ce se fac către acela vor trece la apărătorul său, şi cum că acela făcând-o cunoscută la cel ce îl scrie apărător al său, va face să dobândim noi mai multă dragostea cea de la acela - cu mult mai vârtos aceasta va fi la Stăpânul tuturor. Că dacă şi la cel de rând şi carii sunt aruncaţi în târg va arăta cineva vreo bunătate şi milostivire, Stăpânul socotind ale Sale pe cele ce s-au făcut la acela, Se făgăduieşte să bage întru Împărăţia Cerurilor pe cei ce au făcut la aceia vreun bine şi să le zică: "Veniţi, blagosloviţii Părintelui Meu... că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat!" cu mult mai vârtos pe cei ce se necăjesc pentru Dumnezeu şi sunt cinstiţi cu Preoţie, de îi va cinsti cineva, nu va dobândi atâta răsplătire, ci mult mai multă, fiindcă Iubitorul de oameni Dumnezeu cu multă covârşire biruieşte pururea pe cele ce se fac de la noi. Deci să nu ne facem mai răi şi decât cei necredincioşi din vremea lui Faraon, care din rodul pământului Egiptului patru părţi dădea lucrătorilor pământului, apoi lua el, afară numai de pământul Preoţilor, că dintru acestea nu se dă lui Faraon, pentru cinstea ce arătau cei înşelaţi către preoţii idolilor. Ci pe câtă este deosebirea între înşelare şi între adevăr, şi între preoţii acelora şi între Preoţii lui Dumnezeu atâta deosebire să arătăm şi la cinste, ca să putem să luăm mult mai înmulţite răsplătirile cele de Sus.

Însă precum supuşii trebuie să fie[1] plecaţi şi ascultători, aşa şi dregătorii trebuie să fie priveghitori şi treji, că "ascultaţi pe învăţătorii voştri - zice - şi vă supuneţi lor!" Că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca

1 Din Cuvântul 34 la Ep. către Evrei

cei ce vor să dea seama!" Ce zici? Priveghează, primejdii are asupra capului său, este supus muncilor păcatelor tale, şi pentru tine este vinovat sub atâta frică, iar tu te leneveşti, te trândăveşti şi te faci gros nepedepsit şi nu voieşti să asculţi? Pentru aceasta adaugă zicând "ca cu bucurie aceasta să facă, iar nu suspinând. Că nu vă este de folos vouă aceasta!"

Vezi că dregătorul când se defaimă, nu trebuie să răsplătească? Ci cea mare răsplătire este a plânge şi a suspina? Şi cu cuviinţă. De vreme ce şi doftorul când se defaimă de cel bolnav nu se poate să răsplătească, ci să lăcrimeze şi să se vaiete. Pentru aceasta de va suspina dregătorul, îţi va răsplăti ţie Dumnezeu. Că dacă pentru păcatele noastre suspinând tragem pe Dumnezeu, oare pentru mândria celorlalţi şi defăimarea suspinând, nu cu mult mai vârtos? Vezi că nu îl lasă pe el să se abată de la ocări? Vezi câtă este filosofia? A suspina trebuie cel defăimat, cel călcat, cel scuipat. Să nu socoteşti că nu îţi va răsplăti ţie Dumnezeu. Că suspinul este mai rău decât toată răsplătirea. Căci când el nu va folosi nimic, suspinând cheamă pe Stăpânul. Şi precum când copilul nu ascultă pe dascălul, se cheamă pedagogul cel ce se poartă către el mai aspru - aşa şi aici.

O, cât de mare este primejdia! Ce va zice cineva către ticăloşii aceia, carii se aruncă pe ei la atâta adânc de munci? Pentru toţi peste carii eşti mai mare pentru femei şi bărbaţi şi copii tu dai seama, sub atâta foc îţi pui capul. Mă minunez de se poate să se mântuiască cândva vreunul din dregători, lângă atâta îngrozire şi lângă trândăvirea cea de faţă, când văd că unii încă şi aleargă şi se aruncă pe ei la atâta mărime de dregătorie. Că dacă cei ce se trag cu sila nu au nici o iertare, nici îndreptare dacă vor iconomisi lucrul rău, de vreme ce şi Aaron cu sila s-a tras, şi s-a primejduit; şi Moisi iarăşi s-a primejduit, măcar că de multe ori s-a lepădat; şi Saul căruia i s-a încredinţat altă dregătorie, după ce s-a lepădat, s-a primejduit, pentru că rău o a iconomisit pe ea - cu cât mai vârtos cei ce pun atâta osârdie la aceasta, şi se aruncă pe ei? Că unul ca acesta cu mult mai mult se lipseşte pe sine de toată iertarea. Că trebuie să ne temem şi să ne cutremurăm şi pentru ştiinţa gândului şi pentru mărimea dregătoriei, şi nici dacă vreunii se vor trage la dregătorie să se lepede, nici dacă nu se vor trage să se ajute pe ei, ci şi să fugă văzând mai înainte mărimea dregătoriei, iar de se vor prinde trebuie să arate iarăşi cucernicia. Nimic peste măsură să nu fie, toate după rânduială să se facă. Dacă mai înainte de a te face vei simţi, depărtează-te, încredinţându-te pe tine că eşti nevrednic de lucrul acela. Iar de te vei prinde iarăşi, asemenea fii cucernic pretutindenea arătând buna cuviinţă şi mulţumirea.

Nici dacă Dumnezeu pe altul a ales[1], să nu te superi şi să te scârbeşti. Că dacă El a ales, iar tu îndrăzneşti a te supăra şi a te scârbi, aceeaşi

1 Din Cuvântul 3 la Faptele Apostolilor

faci ca şi Cain. Căci fiind cu cuviinţă a primi şi a se împăca, el pentru că a fost primită mai mult jertfa fratelui său, s-a mâhnit, s-a scârbit, fiind trebuinţă a se umili. Iar eu nu zic aceasta, ci cum că ştie Dumnezeu spre folos a iconomisi. Că de multe ori cu năravul tu eşti mai blând, dar nu îndemânatic şi vrednic; iarăşi viaţa ta este neprihănită şi năravul slobod, dar în Biserică nu numai de acestea este trebuinţă.

Apoi alta: altul la alta este vrednic.

Oare nu vezi câtă grijă face Dumnezeiasca Scriptură pentru acestea?

Dar să spun pentru care pricină s-a făcut lucrul acesta poftit: pentru că la dregătorie nu ca la folosinţă a fraţilor venim, ci ca la cinste şi odihnă. Că de ai fi ştiut cum că episcopul trebuie să fie al tuturor, purtând sarcinile tuturor, cum că celorlalţi de se vor mânia li se dă iertare, iar lui nicidecum; cum că celorlalţi de vor greşi este dezvinovăţire şi lăsare multă, iar lui nici una, nu te-ai fi silit la dregătorie, nu ai fi alergat. Pentru că acesta, este supus la gurile tuturor, la judecăţile tuturor, şi a celor înţelepţi şi a celor neînţelepţi, se sfarmă cu grijile în toate zilele şi în toate nopţile, mulţi are pe cei ce îl urăsc, mulţi are pe cei ce îl zavistuiesc. Să nu-mi zici pentru aceia carii toate le fac spre har, carii vor să doarmă, carii ca la o odihnă vin la lucrul acesta - nu pentru aceştia fac cuvântul - ci pentru aceia carii priveghează pentru sufletele voastre, carii aleg mai mult decât pe mântuirea lor pe a supuşilor.

Spune-mi: Dacă cineva având zece copii supuşi locuitori împreună cu dânsul totdeauna, este silit să poarte grija de dânşii neîncetat, oare acesta având atâţia, nesupuşi, nelocuitori împreună, ci întru stăpânirea sa având ei ascultarea, ce fel trebuie să fie?

Dar se cinsteşte, zice.

Cu carea cinste? Săraci prea proşti îl hulesc pe el prin târg.

Dar pentru ce nu le astupă gura lor?

Foarte bine. Că nu îmi zici lucru de episcop. Iarăşi, dacă nu va da tuturor şi celor ce petrec în zadar şi fără de lucru şi celor de lucrează, nenumărate prihăniri despre toate părţile, nimeni nu se teme a-l prihăni şi a-l cleveti pe el. Că la boieri opreşte frica, iar la aceştia, nu. Că frica lui Dumnezeu nu are nici o putere la dânşii!

Ce poate zice cineva grija cea pentru cuvânt şi pentru învăţătură? Greutatea cea întru hirotonii? Poate sau foarte slab sunt eu şi ticălos, şi de nimic vrednic, sau lucru aşa se află precum zic. Nimic nu se deosebeşte sufletul Preotului de o corabie ce se bate de valuri. Despre toate părţile se împunge, de către prieteni, de către vrăjmaşi, de către ai săi, de către cei străini.

Oare nu împăratul stăpâneşte toată lumea, iar acesta numai o cetate? Dar atâta sunt mai mari grijile acestuia, pe cât se deosebeşte noianul cel ce se umflă şi se turbează de apa de râu care se mişcă simplu de vânt. Pentru ce? Pentru că acolo mulţi sunt cei ce ajută - că toate se fac după

pravilă şi după rânduială - iar aici ca de acest fel nimic nu este, nici poate să poruncească cu stăpânire. Ci dacă se va porni tare, aude că este crud, iar dacă nu tare, se numeşte rece. Şi trebuie acestea ce sunt împotrivă să se unească, ca nici să se defaime, nici să se urască.

Iar alta: şi pricinile apucă mai înainte. Pe câţi este silit să sminteaască şi vrând şi nevrând, pe câţi să atingă şi vrând şi nevrând? Nu în alt fel zic, ci precum socotesc şi mă aflu. Nu socotesc că sunt mulţi între Preoţi cei ce se mântuiesc, ci mult mai mulţi cei ce pier. Iar pricina este, că lucrul acesta are trebuinţă de mare suflet. Că multe nevoi are care îl scoate din năravul său, şi îi trebuie lui nenumăraţi ochi despre toate părţile.

Nu vezi câte trebuie să aibă Episcopul? Să fie învăţător, suferitor de rele, ţinându-se de cuvântul cel credincios al învăţăturii. Câtă greutate are aceasta? Şi pricinile greşalelor ce se fac de ceilalţi, el le are. Nu zic din celelalte nimic. Dacă numai unul va muri nebotezat, oare nu a răsturnat toată mântuirea lui. Pentru că pierzarea unui suflet are atâta pagubă, câtă nici un cuvânt nu poate să o arate. Că dacă mântuirea lui este atât de vrednică, cât Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om şi atâtea a pătimit, pierzarea socoteşte câtă muncă va aduce. Că dacă acela pentru care se prăpădeşte cineva în viaţa aceasta este vrednic de moarte, cu mult mai vârtos acolo. Că să nu-mi zici că Preotul a greşit; nici că Diaconul, fiindcă pricinile tuturor acestora se aduc peste capul celor ce i-ai hirotonisit!

Iarăşi alta voi zice: Se întâmplă din bărbaţii cei răi să primească vreunul clir. Nu se dumireşte ce trebuie să facă pentru păcatele ce a apucat de s-au făcut. Fiindcă două sunt prăpăstiile: şi trebuie nici pe acela să-l lase, şi pe ceilalţi să nu-i sminteaască: oare să-l taie şi să-l oprească trebuie întâi?

Dar nu este pricina de faţă.

Să-l lase dar?

Aşa, zice, că a celui ce l-a hirotonisit este pricina. Ce/face/ dar? Nu trebuie să-l hirotonisească, nici la altă treaptă să-l suie? Dar aceasta tuturor va fi arătată că acela este rău. Iarăşi dar în alt chip i-a smintit. Dar a-l sui la mai mare treaptă? Aceasta este mult mai cumplită! Pentru aceasta de ar fi alergat cineva la Arhierie ca la o purtare de grijă, ca la o osteneală şi priveghere, nimeni nu o ar fi primit degrab. Iar acum, precum alergăm la dregătoriile cele de afară, aşa şi la aceasta. Deoarece ca să ne slăvim, ca să ne cinstim de oameni, pierim la Dumnezeu! Care este folosul cinstei? Cum s-a vădit că nimic nu este? Când vei pofti Preoţie, pune împotrivă gheena, pune împotrivă darea de seamă cea de acolo, pune împotrivă viaţa cea fără de grijă, pune împotrivă măsura muncii.

Că de vei greşi deosebi, nimic ca de acest fel nu vei pătimi, iar dacă Preot fiind - te-ai prăpădit. Socoteşte câte a suferit, câte a filosofat Moisi, câte lucruri bune a arătat. Şi pentru că a greşit numai o greşeală, se pedepsea cu amar. Cu cuviinţă! Că cu paguba celorlalţi s-a făcut aceasta. Pentru aceasta mai amar se pedepsea, nu pentru că s-a făcut arătat, ci pentru că şi de Preot era greşala. Că nu cu aceeaşi muncă ne pedepsim şi pentru greşelile

cele arătate şi pentru cele în taină făcute. Că păcatul este acelaşi, iar paguba nu este aceeaşi; iar mai ales nici păcatul. Că nu este aceeaşi în taină şi întru ascuns a greşi, şi arătat. Iar Episcopul nu este cu putinţă întru ascuns a greşi. Că iubit lucru este, ca negreşind să se izbăvească de vine, cu cât mai vârtos greşind. Ori de se va mânia, ori de va râde, ori de va pofti odihnă în vis, mulţi sunt cei ce ocărăsc, mulţi cei ce se smintesc, mulţi cei ce legiuiesc, mulţi cei ce pomenesc de cei mai dinainte şi pe cel de acum îl prihănesc. Şi acestea fac nu vrând să-i laude pe aceia, ci ca să-l împungă pe acesta pomenesc de cei împreună Episcopi, de Preoţi.

"Dulce este războiul celor ce nu l-au gustat" zice. Aceasta şi acum se potriveşte a zice. Iar mai vârtos şi zicem până a nu intra în luptă şi nevoinţă, iar după ce intrăm întru aceea, nici arătaţi nu suntem celor mulţi. Că nu ne este nouă acum războiul împotriva celor ce necăjesc pe cei săraci, nici nu suferim a ne război pentru turmă, ci ca păstorii aceia carii se pomenesc la Iezechiil, junghiem şi mâncăm.

Cine din noi arată atâta purtare de grijă către turmele lui Hristos, câtă Iacov către turmele lui Lavan? Cine poate să numere gerul nopţii? Că să nu-mi zici privegherile cele de toată noaptea şi purtarea de grijă cea atâta de mare. Ci toate împotrivă. Domnii şi stăpânitorii nu dobândesc atâta cinste, câtă dregătorul Bisericii. De va intra în palaturile împărăteşti, cine este cel întâi; dacă la muieri, dacă la casele celor mari, nimeni altul nu este mai cinstit decât el. Au pierit toate şi s-au prăpădit.

Acestea le zic nu vrând să vă ruşinez pe voi, ci să opresc pofta voastră. Căci carea ştiinţă a gândului vei avea de te vei face sârguindu-te sau prin tine însuţi, sau prin altul? Cu care ochi vei căuta la acela care te-a ajutat? Ce vei avea să răspunzi spre îndreptare? Că cel fără de voie şi silit, are oarecare răspuns de îndreptare - deşi chiar şi acesta este foarte lipsit de iertare, însă pentru aceasta are oarecare răspuns de îndreptare. Socoteşte ce a pătimit Simon? Că ce dacă nu ai dat argint, ci în loc de argint ciocoiniceşti şi alcătuieşti multe şi meşteşugeşti? "Argintul tău să fie cu tine întru pierzare" a zis către acela; şi acestora va zice: "Sârguinţa voastră să fie cu voi întru pierzare, căci aţi socotit că Darul lui Dumnezeu cu înconjurare omenească se dobândeşte!"

Nimeni nu este întru acest fel? Să dea Dumnezeu nici să nu fie! Că nici nu voiesc să fie ceva din cele ce se zic către voi. Iar acum din urmare şi curgerea vorbei am căzut întru aceste cuvinte.

Însă Apostolul Pavel scriind către Tit[1] zice: "Dar şi pace de la Dumnezeu Tatăl şi Domnul Iisus Hristos Mântuitorul nostru!" Şi vezi cum cele ce roagă şi pofteşte ucenicilor şi celor de rând, acestea şi învăţătorului. Că deopotrivă şi el are trebuinţă de acest fel de rugăciuni, şi mult mai vârtos

1 **Din Cuvântul 1 la Epistola către Tit**

decât aceia, pe cât şi mai mulţi vrăjmaşi are, pe cât şi mai multe nevoi de a greşi lui Dumnezeu. Că pe cât este mare dregătoria, pe atâta mai mari sunt şi primejdiile la cel ce are Preoţia. Fiindcă este de ajuns şi o ispravă a Episcopiei a-l sui în Cer, şi un păcat a-l băga întru însăşi gheena.

Deoarece, ca să las pe celelalte toate care se întâmplă în fiecare zi, de se va întâmpla vreodată pe vreunul sau pentru prietenie, sau pentru altă pricină să-l aducă la Episcopie nevrednic fiind, şi să-i dea dregătorie de oraş mare, vezi la cât foc se face pe sine vinovat. Că nu numai pentru sufletele ce se prăpădesc - că le prăpădeşte pe ele de va fi fără de cucernicie, ci şi pentru toate cele ce se fac de acela el va da seama. Că cela ce când este în rânduială de om de rând este fără de cucernicie, cu mult mai vârtos când va lua dregătoria. Că iubit lucru este ca cel cucernic să rămână aşa după ce va lua dregătoria, pentru că slava deşartă atuncea mai tare se pune asupră şi pofta banilor şi îndrăzneala, fiindcă dregătoria dă putere, şi greşalele, şi ocările, şi mustrările, şi nenumărate altele. Prin urmare, de va fi cineva necucernic, mai necucernic va fi când va veni în treapta aceasta. Deci când va pune acest fel de dregător la Biserică, pentru toate păcatele aceluia şi ale norodului celui supus el va fi vinovat! Iar dacă cel ce va sminti un suflet, mai de folos i-ar fi lui ca să se spânzure o piatră de moară de grumazul lui şi să se înece întru adâncul mării, oare cel ce va sminti atâtea suflete, cetăţi întregi şi noroaie, şi nenumărate suflete, bărbaţi, femei, copii, cetăţeni, lucrători de pământ, pe cei din cetatea aceea, pe cei din celelalte care sunt sub cetatea aceea, ce va pătimi? Fiindcă chiar întreită alta de vei zice, nimic nu zici - de atâta muncă şi pedeapsă vinovat va fi. Pentru aceea acesta mai vârtos are trebuinţă de Darul lui Dumnezeu şi de pace. Că de nu va ocârmui norodul cu aceasta, toate au pierit şi s-au prăpădit, neavând el cârmele. Că măcar de va fi iscusit la ocârmuire, de nu va avea cârmele acestea; Darul şi pacea cea de la Dumnezeu, va afunda corabia şi pe cei ce înoată cu dânsa. Pentru aceasta îmi vine să mă minunez de cei ce poftesc atâta mărime şi greutate.

Omule ticălos şi mişel, nu vezi ce pofteşti? De ai fi fost deosebi şi neştiut şi neînsemnat, măcar nenumărate de ai fi greşit, pentru un suflet vei să dai seamă şi numai pentru acesta să suferi pedeapsă. Iar când te vei sui la această dregătorie, socoteşte la a câte capete muncă eşti vinovat. Pentru că ascultă pe Pavel zicând: "Ascultaţi pe învăţătorii voştri şi vă supuneţi lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seamă!"

Dar pofteşti cinste şi dregătorie? Care este dulceaţa acestei cinsti? Fiindcă nici acest lucru nu văd. Că nu este cu putinţă să fie dregător cu adevărat. Cum? Pentru că ascultarea stă la stăpânirea celor supuşi. Şi de va cerceta cineva cu de-amănuntul lucrul acesta, nu vine la dregătorie unul ca acesta, ci robeşte la nenumăraţi stăpâni carii împotrivă şi poftesc şi grăiesc. Că ceea ce laudă unul prihăneşte celălalt. Ceea ce ocărăşte acesta, de aceea acela se minunează. Deci pe care trebuie a asculta, căruia a se pleca, nu poate pricepe! Şi robul cel cumpărat, de îi va porunci lui stăpânul cele

împotrivă, se necăjeşte - iar tu, când atâţia stăpâni porunceşte cele împotrivă, de te vei mâhni, şi pentru aceasta te osândeşti, deschizând gurile tuturor asupra ta. Deci aceasta cinste este - spune-mi? Aceasta dregătorie? Aceasta stăpânire?

A zis Episcopul să aducă bani. De nu voieşte, nu numai n-a adus, ci ca să nu pară că pentru trândăvire şi nebăgare de seamă face aceasta, prihăneşte pe cel ce a poruncit. "Fură, răpeşte - zice - soarbe cele ale săracilor, mânâncă cele ale scăpătaţilor!"

Încetează de a ocărî! Până când grăieşti acestea? Nu voieşti să aduci? Nimeni nu te sileşte, nimeni nu-ţi aduce asupră nevoie. Pentru ce ocărăşti pe cel ce te sfătuieşte şi te învaţă cele de folos?

Dar are cineva nevoie, şi nu i-ai dat mână de ajutor sau pentru că n-a putut sau pentru că şi la altă treabă se îndeletnicea. Nici o iertare nu i se dă, ci iarăşi prihăniri, mai rele decât cele dintâi.

Deci aceasta dregătorie este? Şi nu poate să răsplătească. Că inimă a lui este. Şi precum inima, măcar de se va umfla, măcar de va pricinui durere şi capului şi celuilalt trup, nu îndrăznim să-l răsplătim, - fiindcă n-o deschidem luând sabie - aşa şi din cei supuşi dacă vreunul este întru acest fel, pricinuindu-ne nouă dureri şi mâhniri cu prihănirile acestea, nu îndrăznim să-i răsplătim. Că departe sunt acestea de minte părintească, ci nevoie este a suferi durerea, până când acela se va face sănătos bine.

Robul cel cumpărat are o treabă rânduită. Şi de o va săvârşi aceasta - de-aici este stăpân pe el - iar acesta pretutindeni se întinde, multe şi din cele peste putere i se cer.

De nu va fi iscusit a grăi, multă este cârtirea. Iar de va fi iscusit a grăi, iarăşi prihăniri: este iubitor de slavă deşartă! De nu înviaţă morţi, nu este vrednic de nimic! zice. Cutare este cucernic, iar acesta nu. De se va îndulci cu hrană măsurată, iarăşi prihăniri: trebuia el să se sugrume. De îl va vedea cineva scăldându-se, multe prihănirile: nicicum nu trebuie să vadă nici Soarele, zice. Iar dacă aceleaşi face ca şi mine: se scaldă, mânâncă, bea, cu haine se îmbracă şi poartă grija de casă şi de slugi, pentru ce este mai mare decât mine? Dar are şi slugi care îi slujesc lui - zice - şi pe asin încalecă. Pentru ce dar este mai mare decât mine?

Dar ce/ vrei/, spune-mi? Nu trebuie să aibă pe cel ce să-i slujească, ci el să aprindă focul, să care apă, să taie lemne şi să se ducă în târg? Câtă ruşine este lucrul acesta? Şi acei bărbaţi Sfinţi - Apostolii - pe cel ce se zăboveşte în cuvânt, nu îl voiesc să ia aminte nici la slujba văduvelor, ci nevrednic de dânsul socotesc că este lucrul acesta. Iar tu îl tragi pe el şi la slujba slugilor tale? Pentru ce tu cel ce porunceşti acestea nu faci şi nu împlineşti acestea?

Spune-mi: Au nu-ţi posluşeşte ţie slujbă mai mare, decât posluşeşti tu cele trupeşti? Pentru ce nu trimiţi pe sluga ta spre slujba acestuia? Hristos a spălat picioarele ucenicilor, şi tu de vei face slujbă învăţătorului, oare faci ceva mare? Dar nici tu nu voieşti să faci, şi pe el îl opreşti.

Ce dar? Din Cer trebuie să-şi ducă viaţa? Dar nu voieşte Dumnezeu aşa.

Dar Apostolii oameni slobozi şi blagorodnici - zice - aveau carii le slujeau?

Voieşti să auzi şi aceasta cum petreceau Apostolii? Făceau călătorii, şi bărbaţi slobozi şi femei blagorodnice pentru odihnă acelor îşi puneau şi sufletele şi capetele lor. Şi ascultă şi pe fericitul acesta care sfătuieşte şi zice: "Drept aceea pe unii ca aceştia întru cinste îi aveţi" şi iarăşi: "Pentru lucrul lui Dumnezeu până la moarte s-a apropiat, nebăgând de seamă de viaţă, ca să plinească lipsa voastră a slujbei celei către mine!" Vezi ce zice? Iar tu nici cuvânt cu grăieşti pentru părintele tău, cu cât mai ales să primeşti atâta primejdie.

Dar a se scălda - zice - nu trebuie!

Pentru ce, spune-mi? Unde s-a oprit aceasta? Pentru că nici întinăciunea nu este lucru bun. Nicăieri nu vedem acestea, nici că sunt prihănite, nici că sunt lăudate. Că altele sunt care a poruncit să aibă Episcopul: să fie fără de prihană, întreg la minte, cucernic, iubitor de străini, învăţător. Acestea cere Apostolul, acestea trebuie a le căuta la dregătorul, iar mai mult nimic. Nu eşti decât Pavel mai cu de-amănuntul luător aminte, iar mai vârtos nu eşti decât Duhul mai cu de-amănuntul luător aminte.

De este arţăgos sau şi beţiv, de este crud şi nemilostiv - prihăneşte-l! Nevrednice sunt acestea de Episcop. De se desfătează, şi aceasta prihănire. Iar dacă grijeşte de trup ca să-ţi slujească ţie, dacă îl caută ca să fie ţie folositor, oare pentru acestea trebuie să-l prihăneşti? Nu ştii că boala cea trupească nu mai puţin decât boala cea sufletească şi pe noi ne vatămă şi pe Biserică? Pentru ce o îndreptează pe ea Pavel scriind către Timotei: "Puţin vin primeşte pentru stomacul tău şi pentru cele dese slăbiciunile tale"? Că de isprăveam fapta bună numai cu sufletul, nu trebuia să grijim de trup. Dar pentru ce ne- am şi făcut aşa? Iar de este mult folosul cel de la dânsul, cum nu este lucru al nebuniei celei mai de pe urmă a nu purta grija de el. Că fie un bărbat cinstit cu Episcopie şi având încredinţată purtarea de grijă a obştei Bisericii, şi cu celelalte fapte bune să fie împodobit, toate avându-le câte se cuvine să aibă Preotul, dar totdeauna să fie legat de pat de multă boală, ce poate acesta să folosească? Care călătorie să facă? Care cercetări? Pe cine să certe? Pe cine să sfătuiască?

Acestea le-am zis ca să ştiţi să nu prihăniţi pe Păstori, ca să ştiţi mai vârtos să-i lăudaţi, ca şi de pofteşte vreunul dregătoria, văzând lapeţile prihănitorilor, să stingă o poftă ca aceasta. Mare cu adevărat este primejdia şi are trebuinţă de Darul şi pacea lui Dumnezeu, pe carea o rugaţi de la Dumnezeu voi nouă multă, şi noi vouă! Ca toţi împreună isprăvind fapta bună, aşa să dobândim bunătăţile cele făgăduite întru Hristos Iisus, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 53
Pentru Sfintele şi Prea Curatele Taine (I)

Scriind către Filipeni pentru oarecarii, Pavel zicea: "... Al cărora dumnezeu este pântecele, şi slava/lor/ întru ruşinea lor!" (Filipeni 3,19). Iar cum că şi Iudeii sunt întru acest fel, arătat este şi dintru cele mai dinainte; dar arătat este şi dintru acestea care venind la Hristos vorbea. Deoarece când le-a dat lor pâine şi le- a umplut pântecele, ziceau că este Prooroc şi căutau să-L facă împărat, iar când îi învăţa pe ei pentru hrana cea Duhovnicească, pentru viaţa cea veşnică, când îi depărta pe ei de la cele simţite, când le grăia lor pentru înviere şi le făcea mintea lor mai înaltă, când mai vârtos trebuia să se minuneze de El, atuncea cârtesc şi se întorc.

Iar tu vezi cum câte puţin[1] a legat cu Sine pe Ucenici, că aceştia sunt carii ziceau: Cuvinte ale vieţii veşnice ai, unde ne vom duce?" Dar noroadele nu aşa, ci dimpotrivă: "Greu este cuvântul acesta" pentru aceea şi se întorc. Măcar că nu era vreo învăţătură străină şi schimbată. Că Ioan mai înainte a însemnat aceasta "Miel" pe El numindu-l.

Dar nu au înţeles ei, zice.

Ştiu şi eu. Dar nici Ucenicii nu ştiau aceasta. Că dacă pentru înviere încă ceva luminat nu ştiau, şi pentru aceasta şi nu înţelegeau ce este aceea: "Stricaţi Biserica aceasta şi în trei zile o voi ridica" cu mult mai vârtos pentru cele ce s-au zis. Fiindcă acestea sunt mai întunecate decât acelea. Căci cum că Prooroci au înviat, ştiau, deşi nu aşa luminat au grăit Scripturile - dar cum că trup a mâncat cineva, nimeni dintru aceia încă nu a zis. Însă se plecau şi urmau şi mărturiseau că El are cuvinte ale vieţii veşnice. Pentru că acest lucru este al Ucenicului: a nu iscodi cuvintele Învăţătorului, ci a asculta şi a se pleca şi a aştepta vremea cea cuviincioasă a dezlegării.

Pentru ce dar s-a întâmplat împotrivă - zice - şi s-au dus înapoi?

Aceasta s-a făcut din nebunia acelora. Deoarece când va intra în suflet acea întrebare: "Cum?" intră împreună şi necredinţa! Aşa şi Nicodim se turbura zicând: "Cum poate omul să intre în pântecele maicii sale?". Aşa şi aceştia se turburau zicând: "Cum poate Acesta să ne dea nouă să mâncăm Trupul Lui?" Că dacă întrebi: "Cum?" pentru ce aceasta n-ai zis la pâini?

1 Din Cuvântul 46 la Sfântul Ioan

Cum a înmulţit pe cele cinci pâini întru atâtea? Pentru că atuncea grijeau numai să se sature nu să vadă minunea.

Dar lucrul - zice - atuncea i-a învăţat. Deci din lucrul acela trebuia şi acestea cu lesnire să le lucreze şi să le primească. Că pentru aceasta apucând mai înainte a făcut minunea aceea prea slăvită, ca prin aceea învăţându-se să nu mai fie necredincioşi la cele ce se grăiesc pe urmă.

Deci aceia nimic nu s-au folosit atuncea din cele de s-au grăit, iar noi am dobândit facerea de bine prin însăşi lucrurile. Pentru aceea şi de nevoie este să ne învăţăm minunea Tainelor, care este, şi pentru ce s-a dat, şi care este folosul lucrului: Un trup ne facem - zice - şi mădulări din Trupul Lui şi din oasele Lui. Iar cei învăţaţi Tainele să urmeze celor ce se grăiesc.

Deci ca nu numai prin dragoste să ne facem ci şi cu însuşi lucrul să ne amestecăm în Trupul acela. Că aceasta se face prin hrana care ne-a dăruit, vrând să ne arate nouă dragostea care o are către noi, pentru aceasta S-a amestecat pe Sine cu noi, şi a frământat Trupul Lui întru noi ca să fim una, ca un trup unit cu Capul. Că acesta este semn al celor ce sunt aprinşi cu dragostea. Deci aceasta însemnând şi Iov zicea pentru slugile sale, cărora era atâta de mult poftit cât pofteau ei să se amestece cu cărnurile lui. Fiindcă aceia arătând dragostea cea multă a lor care aveau, ziceau: "Cine ne-ar da nouă din cărnurile lui să ne săturăm?". Pentru aceea şi Hristos, aceasta a făcut spre mai mare dragoste aducându-ne pe noi şi dorinţa Lui cea către noi arătându-o S-a dat pe Sine celor ce îl poftesc nu numai a-L vedea, ci şi a se stinge, şi a mânca şi a înfige dinţii în carne şi a se amesteca şi a umplea toată dorinţa. Deci ca nişte lei suflând cu foc, aşa ne ducem de la Masa aceea, înfricoşaţi diavolului făcându-ne, şi socotind capul nostru şi dragostea care a arătat către noi.

Deci născătorii de multe ori dau pe copiii cei născuţi altora să- i hrănească. Dar Eu nu aşa, ci cu cărnurile mele vă hrănesc. Pe Mine Mă pun înaintea voatră, vrând ca voi toţi să fiţi blagorodnici şi bune nădejdi pentru cele ce vor să fie dându-vă vouă. Că Cel ce aici în viaţa aceasta dă pe Sine vouă, cu mult mai vârtos în ceea ce va să fie.

Frate al vostru am voit să Mă fac, M-am împărtăşit de Trup şi de Sânge pentru voi. Iarăşi pe Trupul acesta şi pe Sânge, prin care M-am făcut rudenie şi de un neam, le dau vouă!

Sângele acesta pe Icoana cea Împărătească o lucrează întru voi înflorită. Acesta naşte frumuseţe necurmată şi nespusă. Acesta nu lasă să se vestejească blagorodia sufletului, adăpându-o pe ea adeseori şi hrănind-o. Fiindcă sângele cele ce se face întru noi din bucate, nu îndată se face sânge, ci alt oarece - dar acesta nu aşa, ci îndată adapă sufletul şi oarecare mare putere dă lui.

Sângele acesta cu vrednicie împărtăşindu-se goneşte dracii şi departe de la noi îi trimite, iar pe Îngeri îi cheamă către noi şi pe Stăpânul Îngerilor. Că unde vor vedea Sângele cel Stăpânesc fug dracii, iar Îngerii aleargă.

Sângele acesta vărsându-se, toată lumea a spălat.

Multe pentru Sângele acesta şi fericitul Pavel în Epistola cea către Evrei filosofeşte a învăţat.

Sângele acesta pe cele neumblate şi pe Sfintele sfintelor a curăţit. Iar dacă închipuirea acestuia atâta putere avea, şi în Biserica evreilor, şi în mijlocul Egiptului ungându-se pe praguri, cu mult mai vârtos adevărul.

Sângele acesta a sfinţit jertfelnicul cel de aur. Fără de acesta nu îndrăznea Arhiereul să intre întru cele neumblate.

Sângele acesta hirotonisea Preoţii.

Acesta spăla păcate întru închipuiri. Iar dacă întru închipuiri atâta putere avea, dacă de umbră aşa s-a cutremurat moartea, de însuşi Adevărul - spune-mi - cum nu s-ar fi temut?

Acesta este mântuirea sufletelor noastre. Cu acesta se spală sufletul, cu acesta se împodobeşte, cu acesta se înfochează.

Acesta o face pe mintea noastră mai luminată decât focul, acesta face pe sufletul nostru mai strălucit decât aurul.

Sângele acesta s-a vărsat, şi pe Cer umblat l-a făcut.

Înfricoşate cu adevărat sunt Tainele Bisericii, înfricoşat cu adevărat este Jertfelnicul.

Izbucnea din Rai izvor care vărsa râuri simţitoare; din Masa aceasta iese izvor care sloboade râuri duhovniceşti. Lângă izvorul acesta sunt sădite, nu sălcii neroditoare, ci pomi carii ajung la însuşi Cerul rod având pururea copt şi nevestejit. De se aprinde cineva, să vină la izvorul acesta şi să-şi răcorească arşiţa. Că risipeşte aburii şi toate cele înfocate le răcoreşte, nu cele ce se aprind din soare, ci cele ce se aprind din săgeţile cele arzătoare. Că începutul de sus îl are şi rădăcina de acolo, de unde se şi udă. Multe sunt pâraiele acestui izvor, pe care le sloboade Mângâietorul, şi Mijlocitor se face Fiul, nu având sapă şi făcând drum, ci deschizând aşezarea noastră. Izvorul acesta este Izvor de lumină izvorând raze ale adevărului. Lângă acesta stau şi Puterile cele de Sus, privind la frumuseţea curgerilor, fiindcă mai luminat văd ele puterea celor puse înainte, şi Razele cele neapropiate. Că precum ori mâna de va băga cineva, ori limba în aur topit, de ar fi fost cu putinţă, îndată o ar fi poleit pe ea, - aşa aici şi mult mai mult face pe suflet cele puse înainte. Pentru că fierbe mai tare decât focul râul acesta, dar nu arde, ci numai curăţeşte ceea ce ia.

Pe Sângele acesta de demult îl închipuia mai înainte pururea la jertfelnice, la junghierile dreptilor!

Acesta este preţul lumii. Cu acesta a cumpărat Hristos Biserica, cu acesta a împodobit-o pe ea toată! Că precum un om cumpărând robi, dă aur, şi iarăşi vrând să-i împodobească pe ei cu aur face aceasta - aşa şi Hristos şi ne-a cumpărat pe noi cu Sânge şi ne- a împodobit cu Sânge!

Cei ce se împărtăşesc cu Sângele acesta, stau împreună cu Îngerii, cu Arhanghelii şi cu Puterile cele de Sus, îmbrăcaţi cu însuşi veşmântul cel împărătesc al lui Hristos, având armele cele duhovniceşti.

Dar nimic n-am zic încă mare. Că cu Însuşi Împăratul sunt îmbrăcaţi. Ci precum este lucru mare şi minunat, aşa dacă cu curăţenie te vei apropia, la mântuire te-ai apropiat, iar dacă cu rea ştiinţă, la muncă şi pedeapsă. "Că cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, judecată luişi mănâncă şi bea!". Deci dacă cei ce întină Porfira cea împărătească se muncesc asemenea cu cei ce o sparg, ce este cu necuviinţă şi de mirare ca cei ce primesc Trupul cu mintea necurată să sufere aceeaşi muncă cu cei ce L-au rupt pe El cu piroanele? Căci vezi cât de înfricoşată a arătat Pavel pedeapsa zicând: "Lepădând cineva Legea lui Moisi fără de milă prin două sau trei mărturii moare, cât de mai amară muncă (socotiţi) va lua cel ce a călcat pe Fiul lui Dumnezeu şi a socotit Sângele Legii, cu care s-a sfinţit, a fi de obşte, şi a ocărât Duhul Darului". Deci dacă la Scriptura cea Veche, unde se lepăda [1] Legea lui Moisi, atâta muncă era, cu cât mai multă aici?

Dar cum calcă cineva pe Fiul lui Dumnezeu?

Când cel ce se împărtăşeşte cu El în Sfintele Taine, face păcat - spune-mi - oare nu L-a călcat pe El? Oare nu L-a defăimat pe El? Că precum pentru cele ce se calcă nici o grijă nu avem, aşa şi cei ce greşesc, nici o grijă n-au de Hristos, pentru aceea şi aşa greşesc. Te-ai făcut Trup al lui Hristos şi te dai pe Tine diavolului, ca să te calce?

"Şi a socotit - zice - Sângele Legii a fi de obşte". Ce este a fi "de obşte"?

Necurat sau nimic având mai mult decât celelalte.

"... Şi Duhul Darului a ocărât". Că cel ce nu primeşte facerea de bine, a ocărât pe Făcătorul de bine! Te-a făcut pe tine fiu, iar tu voieşti să te faci rob? A venit să locuiască întru tine, iar tu aduci asupră-ţi gânduri rele? Hristos a voit să Se aşeze la tine, iar tu îl calci pe El prin beţie.

Să auzim cel ce ne împărtăşim cu Sfintele Taine cu nevrednicie! Să auzim cei ce cu nevrednicie ne apropiem la Masa aceea!

Dar de vreme ce am pomenit de Sfintele Taine, voiesc să grăiesc puţine către voi cei învăţaţi Tainelor, puţine adică cu măsura, dar mai mare având puterea şi folosul. Că nu sunt ale noastre cele ce se grăiesc, ci ale Dumnezeiescului Duh.

Ce dar este? Mulţi cu Tainele acestea odată întru tot anul se împărtăşesc, iar alţii de două ori, alţii de multe ori. Deci către toţi ne este nouă cuvântul, nu numai către cei de aici ci şi către cei ce şed în pustie. Că aceia o dată într-un an se împărtăşesc, iar de multe ori şi după doi ani. Aşadar, carii sunt nouă mai primiţi? Cei ce o dată? Cei ce de multe ori? Cei ce de puţine ori?

Nici cei ce o dată, nici cei ce de multe ori, nici cei ce de puţine ori, ci cei ce cu ştiinţă a gândului curată, cei ce cu inima curată, cei ce cu viaţă

1 Din Cuvântul 20 către Evrei

neprihănită. Cei ce sunt întru acest fel totdeauna să se apropie, iar cei ce nu sunt întru acest fel, nici măcar o dată. Pentru ce? Pentru că îşi iau lor judecată, şi osândă, şi muncă, şi pedeapsă. Şi să nu te minunezi. Că precum hrana care este fireşte hrănitoare, de va cădea întru acela care este plin de mâncări şi umezeli rele, toate le pierde şi le strică, şi se face pricinuitoare de boală - tot astfel şi acestea ale înfricoşatelor Taine!

Te îndulceşti de Masă duhovnicească, de masă împărătească şi iarăşi întini cu noroi gura? Cu mir o ungi, şi iarăşi o umpli cu putoare?

Spune-mi - rogu-te - dacă după un an te vei împărtăşi de Precestanie, socoteşti că îţi sunt de ajuns spre curăţirea păcatelor a toată vremea acele patruzeci de zile? Dar iarăşi trecând o săptămână, te vei da pe tine la cele dintâi? Spune-mi: dacă făcându-se sănătos dintru o boală îndelungată patruzeci de zile, iarăşi te vei da pe tine la bucatele acelea pricinuitoare de boală, oare n-ai pierdut şi osteneala cea dintâi?

Arătat este, că dacă cele fireşti se mută, cu mult mai vârtos cele ale voinţei celei slobode. Precum adică fireşte vedem şi avem ochi sănătoşi. Dar de multe ori din aşezarea trupului se vatămă puterea cea văzătoare a noastră. Deci dacă cele din fire se mută, oare nu mai vârtos cele din voinţa cea slobodă?

Patruzeci de zile dai sănătăţii sufletului, şi poate nici patruzeci, şi nădăjduieşti să îmblânzeşti pe Dumnezeu? Te joci, o, omule!

Acestea zic, nu oprindu-vă pe voi de cea una şi într-un an apropiere, ci vrând mai vârtos ca totdeauna să vă apropiaţi voi la cele Sfinte. Pentru aceasta şi Diaconul strigă atuncea chemând pe sfinţi, şi prin glasul acesta socotind prihanele tuturor, ca să nu se apropie cineva negătit. Că precum la o turmă, unde multe oi sunt sănătoase, şi multe sunt pline de râie, nevoie este să le deosebească pe acestea de cele sănătoase - tot astfel şi în Biserică fiindcă unele oi sunt sănătoase, iar altele bolnave, prin glasul acesta deosebeşte pe acestea de acelea, înconjurând Preotul pretutindenea prin strigarea aceasta înfricoşată, şi pe sfinţi chemându-i şi strigându-i. Că de vreme ce nu este cu putinţă om fiind să ştie cele ale aproapelui - "că cine din oameni ştie - zice - cele ale omului, fără numai duhul omului care este într-însul" - sloboade acest glas după ce s-a săvârşit toată jertfa, ca nimenea prost şi cum s-a întâmplat să nu vină la Izvorul cel duhovnicesc. Că la turmă - fiindcă nimic nu opreşte a întrebuinţa iarăşi aceeaşi pildă - pe cele bolnave le închidem înlăuntru şi le ţinem la întuneric, şi altă hrană le dăm, nici de aer limpede, nici de păşune curată, nici de izvorul cel de afară lăsându-le să se împărtăşească. Deci şi aici acest glas este în loc de oarecare legătură. Nu poţi să zici: Nu am ştiut, nu am socotit că la acest lucru urmează primejdie, mai vârtos când şi Pavel aceasta a mărturisit.

Dar vei zice că nu am citit.

Nu este acesta cuvânt de îndreptare, ci şi vină. În toate zilele intri în Biserică, şi aceasta încă nu ştii?

Însă ca nici aceasta să nu poţi pricinui, pentru aceea cu glas mare, cu strigare înfricoşată ca un propovăduitor ridicând mâna întru înălţime, stând înalt, tuturor arătat făcându-se şi întru acea înfricoşată linişte tare strigând, pe unii îi cheamă, iar pe alţii îi opreşte Preotul, nu cu limba aceasta făcând, ci cu limba şi mai luminat decât mâna. Că glasul acela căzând în auzul nostru, ca o mână, pe unii îi împinge şi îi scoate afară, iar pe alţii îi bagă înlăuntru şi îi arată.

Spune-mi - rogu-te - la luptele olimpice nu stă propovăduitorul strigând cu glas mare şi înalt şi zicând: "Nu cumva îl prihăneşte cineva pe acesta, nu cumva este rob? Nu cumva fur? Nu cumva cu năravuri rele? Măcar că luptele acelea nici ale sufletului nu sunt, nici ale năravului celui bun, ci ale virtutei şi ale trupului.

Deci dacă unde este nevoinţă trupească, multă cercetare se face pentru voinţă, cu cât mai vârtos aici, unde toată nevoinţa este a sufletului. Stă dar şi acum cel ce este propovăduitor la noi, nu ţinând pe fiecare de cap şi aducându-l, ci pe toţi împreună ţinându-i de capul cel dinlăuntru, nu pune asupra lor alţi pârâtori, ci pe ei loruşi. Că nu zice: "Nu cumva prihăneşte cineva pe acesta?" Dar ce/ zice/? De ce prihăneşte cineva pe sine. Căci când zice: "Sfintele Sfinţilor" aceasta zice: Dacă nu este cineva Sfânt, să nu se apropie! Nu numai curat de păcate - zice - ci: "Sfânt!". Că pe cel Sfânt nu numai izbăvire de păcate îl face, ci şi venirea de faţă a Duhului şi bogăţia faptelor bune. Pentru aceea şi Pavel zice: "Să se ispitească omul pe sine, şi atuncea să se apropie!" Şi nu unuia îi porunceşte să ispitească pe altul, ci el pe sine - adică fiecare pe sine - nevădit în public făcând divanul, fără de mărturie mustrarea. "Că cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, judecată luişi mănâncă şi bea!"

Ce zici, spune-mi? Pricina cea de atâtea bunătăţi şi masa carea izvorăşte viaţă, aceasta judecată se face?

Nu din firea sa - zice - ci din voinţa celui ce se apropie. Că precum venirea Lui, ceea ce ne-a adus nouă acele mari şi negrăite bunătăţi, pe cei ce nu o au primit pe ea mai mult i-a osândit, tot astfel şi Tainele se fac pricinuitoare de mai mare muncă la cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie.

Şi cum nu se împărtăşeşte cu nevrednicie, cel ce[1] trece cu vederea pe cel flămând? Că dacă a nu da săracilor dintru Împărăţia Cerurilor, măcar şi de va fi cineva întru feciorie, iar mai vârtos a nu da bogat, că şi fecioarele acelea aveau untdelemn, dar nu aveau bogat şi mult, - a face şi alte necuviinţe, socoteşte cât de mare rău este.

Care necuviinţe, zice?

Ce zici: Care necuviinţe? De Masă ca aceasta te-ai împărtăşit şi fiind dator să fii mai blând decât toţi şi întocmai cu îngerii, te-ai făcut mai

1 Din Cuvântul 27 la Epistola I către Corinteni

crud decât toţi. Sânge Stăpânesc ai gustat, şi pe fratele nici aşa nu-l cunoşti, şi de carea iertare eşti vrednic? Nu ai auzit câte a pătimit cel ce cerea o sută de dinari, cum darul cel ce se dăduse pentru dânsul l-a făcut de s-a întors? Nu te socoteşti pe tine că decât acesta ce este sărac în bani tu eşti mai sărac în isprăvi, fiind plin de nenumărate păcate? Dar însă de toate acelea te-a izbăvit pe tine Dumnezeu, şi de Masă ca aceasta te-a învrednicit; iar tu nici aşa nu te faci mai iubitor de oameni. Deci dar nimic alt nu lipseşte, fără numai a te da şi pe tine muncitorilor.

Să auzim acestea toţi, câţi aici împreună cu săracii ne apropiem la Sfânta Masă aceasta; iar ieşind afară ne părem că nici nu-i vedem, ci şi ne îmbătăm şi flămânzi fiind ei îi trecem.

Şi când se face aceasta? zice.

Totdeauna, iar mai vârtos în sărbători, când mai ales nu trebuia să se facă.

Socoteşte când s-au împărtăşit Apostolii de Sfânta acea Cină, ce au făcut: Oare nu s-au întors la rugăciuni şi la laude? Oare nu la sfinte privegheri? Oare nu la învăţătura aceea îndelungată şi plină de multă filosofie? Că cele mari şi prea slăvite atuncea le povestea şi le poruncea lor, după ce s-a dus Iuda să cheme pe cei ce voiau să-L răstignească pe El. Nu ai auzit cum şi cele trei mii de suflete carii s-au îndulcit de împărtăşire totdeauna erau aşpteptând întru rugăciune şi întru învăţătură, nu întru beţii şi mâncări? Iar tu mai înainte de a te împărtăşi posteşti ca să te arăţi oarecum vrednic de împărtăşire, iar după ce te împărtăşeşti, fiind trebuinţă să creşti înfrânarea, toate le prăpădeşti. Măcar că nu este întocmai a fi treaz mai înainte ca aceasta, şi după aceasta. Că trebuie a păzi înfrânarea întru amândouă, iar mai vârtos după ce ai primit pe Mirele. Mai înainte adică ca să te faci vrednic de a lua, iar pe urmă, ca să nu te arăţi nevrednic de cele ce ai luat.

Ce dar, trebuie a posti după luare?

Nu zic aceasta, nici silesc. Că bun lucru este şi acesta, însă nu silesc la aceasta, ci sfătuiesc a nu te desfăta întru nesaţiu. Că dacă niciodată nu trebuie a ne desfăta, şi aceasta Pavel a arătat zicând - "iar ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă, cu mult mai vârtos atuncea va muri. Iar dacă la muiere desfătarea este moarte, cu mult mai vârtos la bărbat. Şi dacă în altă vreme aceasta făcându-se prăpădeşte, cu mult mai vârtos după împărtăşirea Tainelor. Iar tu Pâinea Vieţii luând lucru vrednic de moarte faci, şi nu te cutremuri? Nu ştii câte rele vin din desfătare? Râs necuviincios, cuvinte fără de rânduială, glumă plină de pierzare, bârfeală nefolositoare, celelalte care nici a le grăi este bine.

Şi acestea faci după ce te-ai îndulcit de Masa lui Hristos, în ziua aceea, întru carea te-ai învrednicit a te atinge cu limba de cărnurile lui.

Deci fiecarele, ca să nu se facă acestea, curăţeşte-ţi dreapta, limba, buzele care s-au făcut foişoare la intrarea lui Hristos. Şi masă sfinţită pământ înainte, la masa aceea întinde mintea: la Cina Domnului, la priveghierea

Ucenicilor din sfânta acea noapte. Iar mai vârtos, de va cerceta cineva cu de-amănuntul, şi cele de acum sunt noapte.

În consecinţă, să priveghem împreună cu Stăpânul, să ne umilim împreună cu Ucenicii. De rugăciuni este vremea, nu de beţie, - totdeauna cu adevărat, iar mai ales sărbătoarea! Că sărbătoarea pentru aceasta se face, nu ca să facem nerânduielile şi necuviinţe, nu ca să adunăm păcate, ci ca şi pe cele ce sunt să le lepădăm din mijloc.

Ştiu că în zadar zic acestea, dar nu voi înceta a zice. Deoarece chiar dacă nu toţi veţi asculta, dar nici toţi vă veţi împotrivi. Iar mai vârtos, măcar toţi de vă veţi împotrivi, mie mai mare îmi va fi plata, iar vouă mai multă osânda. Aşadar, ca să nu se facă mai multă, pentru aceasta nu voi înceta a zice. Că poate cu sfătuirea cea deasă, poate mă voi atinge de scop. Pentru aceea rogu-vă, ca să nu facem aceasta spre osândă, să hrănim pe Hristos, să-L adăpăm, să-L îmbrăcăm. Acestea sunt vrednice pe Masa aceea!

Ai auzit laude sfinte?
Ai văzut nuntă Duhovnicească?
Te-ai îndulcit de masă Împărătească?
Te-ai umplut de Duh Sfânt?
Ai dănţuit împreună cu Serafimii?
Te-ai făcut tovarăş puterilor celor de Sus?

Nu lepăda atâta bucurie, nu vărsa vistieria, nu aduce asupră beţie care este maica scârbei, carea este bucuria diavolului, carea naşte nenumărate răutăţi. Că de aici este somn asemenea cu moartea şi dureri de cap, boli, uitare şi icoană a morţii.

Apoi, fiind beat, cu un prieten nu vei voi să te întâlneşti - iar pe Hristos avându-l înlăuntru îndrăzneşti - spune-mi - să pui asupră atâta beţie?

Dar pofteşti desfătare?

Deci dar pentru aceasta încetează de a te îmbăta. Că şi eu voiesc să te desfătezi, ci desfătarea cea adevărată, carea nici odată nu se vesteşeşte. Deci care este desfătarea cea adevărată şi care totdeauna este înflorită?

Cheamă pe Hristos la prânz! Dă-I Lui dintru ale tale, iar mai vârtos dintru ale Lui. Aceasta are dulceaţa nesfârşită şi pururea înflorită.

Iar cele simţitoare nu sunt aşa, ci îndată ce s-au arătat s-au şi stins.

Cel ce s-a desfătat cu nimic mai bine nu se află decât cel ce nu s-a desfătat, iar mai vârtos mai rău. Că acela şade ca într-un liman, iar acesta a primit un pârâu şi o înconjurare de boale, şi nici nu poate suferi turburarea aceasta. Deci ca să nu se facă acestea, să vânăm cumpănirea. Că aşa şi trupul se va afla bine, şi sufletul întru întărire şi neprimejduire îl vom aşeza, şi de relele cele de acum şi de cele ce vor să fie ne vom izbândi. De care fie ca noi toţi izbăvindu-ne, să dobândim Împărăţia Cerurilor cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 54
Pentru Preasfintele şi Preacuratele Taine (II)

Nu trebuie nici toate aruncându-le la Dumnezeu[1] să dormim, nici silindu-ne să socotim că cu ostenelile noastre toate le isprăvim. Că nici ca să fim noi culcaţi nu voieşte Dumnezeu. Pentru aceasta nu toate le lucrează El; Nici mândri nu voieşte să fim - pentru aceasta nu toate ni le-a dat nouă; ci de la amândouă ridicând ce era de vătămare, a lăsat ce era de folos. Pentru aceasta şi pe Verhovnicul/ Petru/ l-a lăsat să cadă, ca să-l facă pe el smerit, şi la mai multă dragoste de-acia să-l îndemne. "Căci cui se iartă mai mult - zice - va iubi mai mult!".

Deci să ne plecăm pretutindenea lui Dumnezeu şi nimic să nu grăim împotrivă, măcar deşi ceea ce se zice s-ar părea că este împotriva socotelilor noastre şi a vederilor; ci fie şi decât socotelile noastre şi decât vederea mai adevărat cuvântul Lui.

Aşa să facem şi la Taine, şi nu numai la cele ce cad sub simţire să căutăm, ci cuvintele Lui să ţinem. Pentru că cuvântul Lui este neamăgit, iar simţirea noastră lesne se înşală. Cuvântul Lui niciodată nu a căzut, iar simţirea noastră de mai multe ori greşeşte. Deci de vreme ce cuvântul zice: "Acesta este Trupul Meu!" şi să ne plecăm şi să credem şi cu ochii minţii să-L vedem pe El, ci în lucruri simţite toate de minte înţelese. Că aşa şi la Botez prin lucru simţit se face darul apei, dar ceea ce se săvârşeşte cu mintea se înţelege, care este naşterea şi a doua naştere, adică înnoirea. Că de erai fără de trup, goale şi acele fără de trup daruri ţi le-ar fi dat ţie. Dar de vreme ce sufletul este înjugat cu trupul, în simţite îţi dă ţie pe cele de gând care adică cu mintea se înţeleg.

Câte zic acum: "Voiam să-I văd faţa Lui, chipul, hainele, încălţămintele"?

Iată pe El îl vezi, de El te atingi, pe El îl mânânci. Şi tu pofteşti să vezi haine, iar El pe Sine Se dă ţie, nu numai a-L vedea, ci şi a te atinge şi a-L mânca şi înlăuntru a-L lua.

Nimeni dar având greaţă să nu se apropie, nimeni slăbănogit fiind, toţi înfocaţi, toţi fierbinţi şi osârduitori. Că dacă Iudeii stând şi încălţaţi şi

1 Din Cuvântul 82 la Matei

toiege având în mâini cu grabă mâncau, cu mult mai vârtos tu trebuie să fii treaz. Pentru că aceia aveau să iasă în Palestina, pentru aceea aveau şi formă de călători, iar tu vei să mergi la Cer, pentru aceasta trebuie totdeauna a priveghea. Că nu mică muncă zace asupra celor ce se împărtăşesc cu nevrednicie. Socoteşte cum te necăjeşti asupră Vânzătorului, asupra răstignitorilor. Vezi dar nu cumva şi tu să fii vinovat Trupului şi Sângelui lui Hristos. Aceia au junghiat pe Preasfântul Trup, iar tu îl primeşti pe El cu suflet întinat după atâtea faceri de bine. Că nici i-a fost Lui de ajuns a se face om, nici a se lovi cu palme şi a se junghia, ci şi Se amestecă şi se frământă pe Sine cu noi; şi nu numai prin credinţă, ci şi cu însuşi lucru ne face pe noi Trup al Său! Deci decât ce nu trebuie să fie mai curat cel ce se îndulceşte de această jertfă? Cât mai curată decât raza Soarelui trebuie să fie mâna aceea care taie pe acest Trup, gura care se umple de foc duhovnicesc, limba care se roşeşte cu Sânge prea înfricoşat?

Socoteşte cu care cinste te-ai cinstit? De care Masă te îndulceşti?

Cel ce Îngerii văzându-L se cutremură şi nici a căuta fără de frică nu îndrăznesc pentru raza ceea ce iese de acolo, - cu Acesta noi ne hrănim, cu Acesta ne frământăm, şi ne-am făcut noi al lui Hristos un trup şi o carne.

Cine va grăi Puterile Domnului? Auzite va face toate laudele Lui? Care Păstor cu mădulările sale hrăneşte Oile? Şi ce zic Păstor? Maici de multe ori sunt, care după naştere la altele îi dau pe copii, adică la doici. Iar El aceasta nu a suferit, ci El pe noi ne hrăneşte cu Sângele Său, şi prin toate ne uneşte pe noi cu Sine. Şi socoteşte: S-a născut din fiinţa noastră!

Dar nimic - zice - aceasta nu priveşte şi nu se potriveşte către toţi. Măcar că către toţi cu adevărat. Că dacă a venit către firea noastră, arătat este că către toţi; iar dacă către toţi, şi către fiecarele în parte.

Şi cum nu toţi au dobândit folosul cel de aici? zice.

Aceasta nu este din pricina Aceluia care a ales aceasta pentru toţi, ci din pricina celor ce nu au voit. Căci cu Unul fiecarele din Credincioşi se amestecă pe sine prin Taine, şi pe carii i-a născut îi hrăneşte singur prin Sine şi nu îi dă altuia, încredinţându-se iarăşi şi cu aceasta, că trupul tău a luat.

Deci să nu ne trândăvim, după ce ne-am învrednicit de atâta dragoste şi cinste. Nu vedeţi pe copii cu câtă osârdie apucă ţâţa? Cu câtă pornire înfige buzele în borboana ţâţei? Cu câtă osârdie şi pornire să ne apropiem şi noi la Masa aceasta, şi la ţâţa paharului celui duhovnicesc. Iar mai ales şi cu mult mai multă osârdie ca nişte copii sugători să tragem Darul Domnului.

Şi o durere să ne fie nouă: De nu ne vom împărtăşi de hrana aceasta.

Nu sunt lucruri ale puterii omeneşti cele ce sunt puse înainte. Cel ce atuncea a făcut acestea la Cina aceea, Acesta şi acum lucrează acestea. Noi ţinem rânduiala de slujitori, iar Cel ce le sfinţeşte acestea şi le preface, este El!

Aşadar, nici un Iuda să nu fie de faţă, nici unul iubitor de argint, ori care nu este ucenic, să se ducă de aici! Nu primeşte Masa aceasta pe cei

ce nu sunt în acest fel. "Că împreună cu Ucenicii Mei - zice - fac Paştile!". Masa aceasta este aceea şi nimic mai jos nu are! Fiindcă nu aceea are pe Hristos, iar pe aceasta om o face! Ci şi pe aceasta şi pe aceea: El!

Acesta este foişorul acela, unde erau ei atuncea. De aici a ieşit la Muntele Măslinilor. Să ieşim şi noi la mâinile săracilor, că locul acesta este Munte al Măslinilor. Că măslini sădiţi în casa lui Dumnezeu sunt mulţimea săracilor, care pică untul de lemn acela care ne foloseşte nouă acolo. Pe care cele cinci fecioare îl aveau, iar celelalte neluându-l de aici, s-au prăpădit. Pe acesta luându-l să intrăm, pentru ca cu făclii luminoase să întâmpinăm pe Mirele. Pe acesta luându-l să ieşim de aici. Nici unul nemilostiv să nu se apropie, nici unul crud şi neîndurat, nici unul necurat.

Şi fiindcă pentru Trupul Domnului ne este nouă cuvântul[1], câţi ne împărtăşim de Trupul acesta, câţi gustăm Sângele acesta, socotiţi că de Acela ne împărtăşim care nimic nu se deosebeşte de Acela; cum că de Acela Care şade Sus, Carele este închinat de Îngeri, Carele şade aproape de puterea cea nestricăcioasă, Acesta gustăm.

Vai mie, câte căi sunt gătite nouă spre mântuire!

Trup al Său ne-a făcut pe noi, Trupul Său ne-a dat nouă! Şi nimic dintru acestea nu ne opreşte pe noi de la răutăţi! O, întuneric şi adâncime multă! O, nesimţire! Cele de Sus gândiţi - zice - unde este Hristos şezând de-a Dreapta lui Dumnezeu! Şi după acestea de bani poartă grija unii, alţii de patimi se cuprind!

Nu vedeţi că şi în trupul nostru, câte sunt de prisosit şi nefolositoare, se taie, se tund? Şi nici un folos n-are, fiindcă a fost parte a trupului, când este betejită, când este moartă, când este putredă, când vatămă şi celălalt trup?

Deci să nu ne nădăjduim, căci ne-am făcut odată ai Trupului!

Iar dacă trupul acesta măcar că este firesc, însă se tunde - voinţa de nu va sta statornică şi întăritâ, ce rău nu va pătimi?

Trupul când nu se va împărtăşi de hrana aceasta, când porii se vor închide atuncea pătimeşte moarte. Când ţevile, atuncea se betejeşte. Tot astfel şi noi: Când vom închide urechile, se betejeşte sufletul nostru. Când nu ne împărtăşim de hrana cea duhovnicească, când niscaiva răutăţi în loc de umezeli stricate ne vatămă pe noi, toate acestea nasc boală, boală cumplită, boală care face putrejiciune. Şi va avea trebuinţă de-acia de focul acela, va avea trebuinţă de tărie. Că nu suferă Hristos să intri în cămară cu acest fel de trup. Dacă pe cel ce era îmbrăcat cu haine întinate l-a depărtat şi l-a scos afară, oare celui ce adaugă întinăciune la trup ce nu-i va face? Ce nu-i va lucra?

---

1 Din Cuvântul 3 la Epistola către Efeseni

Pe mulţi văd carii se împărtăşesc cu Trupul lui Hristos simplu şi cum se întâmplă şi din obicei mai vârtos şi rânduială, decât din socoteală şi înţelegere. "De va sosi vremea sfintelor patruzeci de zile, oricum va fi cineva, se împărtăşeşte cu Tainele; de va sosi ziua arătărilor (adică a naşterii). Măcar că aceasta nu este vreme a apropierii. Că nu arătarea, nici cele patruzeci de zile fac vrednici a se apropia, ci lămurirea şi curăţenia sufletului. Cu acesta totdeauna apropie-te, fără de aceasta niciodată!

"Că de câte ori veţi face aceasta - zice - moartea Domnului vestiţi!" - adică pomenire a mântuirii voastre faceţi, a facerii Mele de bine!

Socoteşte: Cei ce se împărtăşeau de jertfa cea Veche câtă înfrânare şi păzire întrebuinţau, că ce nu lucrau? Şi ce nu făceau? Despre toate părţile se curăţau. Iar tu apropiindu-te la Jertfă de carea şi Îngerii se cutremură, cu înconjurări de vremi hotărăşti şi scrii împrejur lucrul? Şi cum vei sta înaintea divanului lui Hristos cu mâini şi cu buze spurcate îndrăznind a te apropia de Trupul acela? Şi pe împăratul nu vei voi să-l săruţi, de îţi va puţi gura ta - iar pe Împăratul Cerului Îl săruţi cu suflet puturos? Ocară este lucrul!

Spune-mi: Oare vei voi cu mâni nesplălate să te apropii la Jertfa aceasta? Socotesc că nu! Ci vei voi mai bine nicidecum să nu te apropii, decât cu mâini întinate. Apoi când în lucrul cel mic eşti atâta de evlavios şi cucernic, suflet întinat având te apropii şi îndrăzneşti a te atinge? Măcar că de mâini puţină vreme se ţine, iar întru acela întreg şi deplin se topeşte. Şi ce? Oare nu vezi vasele că aşa sunt spălate? Aşa strălucesc? Decât acestea mai curate trebuie să fie sufletele noastre, decât acestea mai sfinte şi mai strălucite. Pentru ce? Pentru că acelea pentru noi se fac astfel, acelea nu se împărtăşesc de ce este înlăuntru, nu simţesc, iar noi şi ne împărtăşim şi simţim. Şi acum, vas întinat nu vei voi să întrebuinţezi, iar cu suflet întinat te apropii?

Multă văd nepotrivirea lucrului. În celelalte vremi nici curaţi de multe ori fiind vă apropiaţi, iar la Paşti, măcar de va fi şi ceva îndrăznit şi făcut de voi, vă apropiaţi!

O, obicei! O, socoteală ce a apucat de s-a întărit! În zadar este Jertfa cea din toate zilele, în zadar stăm înaintea Altarului, nimeni nu este care se împărtăşeşte!

Acestea zic, nu ca simplu şi cum s-ar întâmpla să vă împărtăşiţi, ci ca pe voi vrednici să vă faceţi.

Nu eşti vrednic de jertfă, nici de împărtăşire? Deci dar nici de rugăciune. Auzi pe propovăduitorul stând şi zicând: "Câţi sunteţi întru pocăinţă, ieşiţi toţi!" Câţi nu se împărtăşesc, întru pocăinţă sunt.

De eşti din cei ce sunt întru pocăinţă, nu trebuie să te împărtăşeşti. Că cel ce nu se împărtăşeşte este din cei ce sunt întru pocăinţă. Pentru ce dar zice: "Ieşiţi cei ce nu puteţi să vă rugaţi"? iar tu stai cu îndrăzneală şi obrăznicie?

Dar oare nu eşti dintru aceştia, ci din cei ce pot să se împărtăşească, şi nimic nu grijeşti? Socoteşti că nimic este lucrul. Socoteşte - rogu-te -:

Masă Împărătească este de faţă, Îngerii slujesc la Masă, Însuşi Împăratul este de faţă şi tu stai căscând? Hainele îţi sunt întinate, şi nici o purtare de grijă nu ai?

Dar sunt curate?

Aşa fiind dar şezi, şi te împărtăşeşte.

Vine în toate zilele să vadă pe cei ce şed, cu toţi vorbeşte şi acum în ştiinţa gândului vostru zice: "Prietenilor, cum staţi aici, neavând haină de nuntă?" Nu a zis: "Pentru ce ai şezut?" ci mai nainte de şedere zice că este el nevrednic şi de intrare. Că nu a zis: "Pentru ce ai şezut?", ci: "Pentru ce ai intrat?". Acestea vorbeşte şi acum către noi toţi carii stăm cu neruşinare şi cu obrăznicie. Că tot cel ce nu se împărtăşeşte de Taine, este neruşinat şi stă cu obrăznicie. Pentru aceasta mai întâi se scot afară cei ce sunt întru păcate. Că precum când vine stăpânul la masă, nu trebuie să fie de faţă slugile cele ce au greşit, ci departe fug - tot astfel şi aici: aducându-se Jertfa, şi Hristos jertfindu-se şi oaia cea stăpânească, când auzi: "Să ne rugăm toţi de obşte!", când vezi că se ridică perdelele cele de la uşi, atuncea socoteşte că se deschide Cerul de Sus şi se pogoară Îngerii. Deci precum nu se cuvine să fie de faţă nici unul din cei neînvăţaţi Tainelor, aşa nici din cei învăţaţi şi întinaţi.

Spune-mi: Dacă cineva chemat fiind la ospăţ, se va spăla pe mâini şi va şedea şi gătit va fi spre masă, apoi nu se va împărtăşi, oare nu ocărăşte pe cel ce l-a chemat? Oare nu era mai bine ca nici să vină unul ca acesta?

Aşa ai venit şi tu, lauda ai cântat, cu toţi împreună ai mărturisit că eşti din cei vrednici, cu aceea că nu ai ieşit împreună cu cei nevrednici. Cum ai rămas şi nu te împărtăşeşti de masă?

Sunt nevrednic, zice!

Deci şi de împărtăşirea aceea şi însoţirea carea se face la rugăciuni eşti nevrednic. Că nu numai prin cele puse înainte, ci şi prin cântările acelea despre toate părţile Se pogoară Duhul.

Nu vezi pe slugile noastre că cu buretele spală masa şi curăţesc casa şi aşa pun blidele? Aceasta se face prin rugăciuni, prin strigarea propovăduitorului. Ca şi cu un burete spălăm Biserica, ca în Biserică curată fiind toate să se pună înainte, ca nici o întinăciune să nu fie nici zbârcitură.

Nevrednici sunt şi ochii de privirile acestea, nevrednice sunt şi auzurile. "Măcar fiară de se va atinge de munte - zice - cu pietre se va ucide!" Astfel nici de suire nu erau vrednici, măcar că după aceea şi s-au apropiat şi au văzut unde a stat Dumnezeu.

Se poate pe urmă să te apropii şi să vezi. Dar când este de faţă, depărtează-te! Nu-ţi este ţie slobod mai mult decât celui chemat. Că nu este întocmai a nu te învrednici încă de Taine, şi după ce te-ai învrednicit greşind a defăima, şi nevrednic pe tine lucrului aceluia a te face.

Era cu putinţă şi mai multe a grăi şi mai înfricoşate, dar ca să nu îngreuiez mintea voastră, de ajuns şi acestea sunt! Că cei ce nu se înţeleptesc de acestea, nici de cele mai multe. Deci ca să nu vă facem vouă osânda mai

mare, vă rugăm pe voi, nu ca să nu veniţi, ci ca şi de venire şi de apropiere vrednici pe voi să vă faceţi. Ca să nu se facă cele ce se fac.

Că de vreme ce Preoţii[1] nu ştiu pe toţi cei păcătoşi şi carii cu nevrednicie se împărtăşesc cu Tainele, Dumnezeu de multe ori îi pedepseşte şi îi dă pe ei satanei. Deoarece când boli, când vrăjmăşii, când plânsuri şi nevoi se întâmplă, când alte oarecare ca de acest fel pentru aceasta se fac. Şi aceasta arată Pavel zicând: "Pentru aceasta între voi mulţi sunt neputincioşi şi bolnavi, şi dorm mulţi"

Şi cum - zice - când o dată într-un an ne apropiem? Că acesta este lucrul cel rău, că nu cu curăţenia minţii, ci cu depărtarea vremii hotărăşti vrednicia apropierii; şi aceasta socoteşti că este cucernicie: a nu te apropia de multe ori, neştiind că apropierea cea cu nevrednicie, măcar o dată de se va face, a mânjit! Iar apropierea cea cu vrednicie, măcar de multe ori de se va face, a mântuit. Nu este îndrăzneală a se apropia de multe ori, ci a se apropia cu nevrednicie, măcar o dată în tot anul de se va apropia. Iar noi cu atâta nesocoteală şi ticăloşie ne aflăm, cât nenumărate răutăţi făcând în tot anul, de a ne dezbrăca de acelea nici o purtare de grijă nu facem, ci socotim că este de ajuns a nu îndrăzni a ne apropia adese ori şi a nu sări cu ocară asupra Trupului lui Hristos, nesocotind că şi cei ce au răstignit pe Hristos, o dată L-au răstignit!

Deci fiindcă o dată, oare mai mic este păcatul?

Încă şi Iuda o dată L-a vândut, ce dar? Oare acesta l-a izbăvit pe el?

Pentru ce lucrul acesta îl întrebuinţăm cu vremea?

Vreme a apropierii să ne fie nouă ştiinţa gândului cea curată.

Nimic mai mult nu are Taina ceea ce se săvârşeşte la Paşti decât ceea ce se săvârşeşte acum. Una este şi aceeaşi; acelaşi Dar al Duhului. Totdeauna este Paşte!

Ştiţi ceea ce s-a zis ţiitorii de Taine. Şi Vinerea, şi Sâmbăta, şi Duminica şi în ziua Mucenicilor aceeaşi Jertfă se săvârşeşte. "Că de câte ori veţi mânca Pâinea aceasta - zice - şi veţi bea Paharul acesta, moartea Domnului vestiţi!" Nu cu hotar de vreme a scris împrejur jertfa.

Cum dar atuncea - zice - se zice Paşte?

Pentru că atuncea a pătimit Hristos pentru noi. Nimeni dar în alt chip să nu se apropie atuncea, şi în alt chip acum. O Putere este, o Vrednicie, un Dar, unul şi acelaşi Trup; nu acela mai sfânt decât acesta, nici acesta mai jos este decât acela.

Şi aceasta şi voi ştiţi, nimic mai nou văzând afară de perdelele cele lumeşti acestea şi de mulţimea cea strălucită. Dar au zilele acelea oarece mai mult, aceasta: Că de la dânsele a luat început ziua cea mântuitoare a

1 Din Cuvântul 5 la Epistola I către Timotei

noastră, că întru dânsa S-a jertfit Hristos; deci cât pentru Taine nici o întrecere nu au.

Şi tu când te apropii la hrana cea simţită, îţi speli mâinile, îţi clăteşti gura. Iar la hrana cea Duhovnicească vrând să te apropii, nu îţi speli sufletul, ci plin de necurăţenie te apropii.

Şi ce - zice - nu sunt de ajuns cele patruzeci de zile ale Postului ca să se curăţească sarcina cea multă a păcatelor?

Şi care este folosul, spune-mi?

Dacă cineva vrând să pună mir, va curăţi locul, apoi iarăşi trecând puţin după ce a pus va pune şi baligă, oare nu a zburat buna mireasmă? Aceasta se face şi la noi. Ne-am făcut vrednici apropiindu-ne după puterea noastră. Apoi iarăşi ne spurcăm pe noi. Care este folosul?

Aceasta zicem şi pentru cei ce pot să se curăţească întru cele patruzeci de zile. Deci să nu ne lenevim de mântuirea noastră - rogu-vă - ca să nu se facă osteneala noastră deşartă. Că omul care se întoarce de la păcatul său - zice - şi iarăşi se duce şi face aceleaşi este ca şi câinele care se întoarce la borâtura sa!

Acestea le zic către voi cei ce vă împărtăşiţi[1], dar şi către voi Diaconii carii slujiţi, că de nevoie este şi către voi a vorbi, ca cu multă osârdie să împărţiţi darurile acestea. Nu mică muncă zace asupra voastră, dacă ştiind la cineva vreo răutate, îl veţi îngădui să se împărtăşească de masa aceasta! Sângele lui din mâinile voastre se va cere! Chiar vreun voivod de va fi, chiar eparh, măcar cel încununat cu coroană, dar cu nevrednicie se apropie, opreşte-l, mai mare stăpânire ai decât acela.

De ţi s-ar fi încredinţat ţie să păzeşti curat pentru turmă vreun izvor de apă, apoi ai fi văzut vreo oaie având pe bot mult noroi, nu o ai fi lăsat să se plece şi să turbure curgerea - iar acum nu izvor de apă, ci de Sânge şi de Duh încredinţându-se ţie, şi văzând pe cei cei au păcat mai cumplit decât noroiul, şi se apropie, nu te scârbeşti nici nu-i opreşti?

Ce iertare vei avea?

Pentru aceasta pe voi Dumnezeu v-a cinstit cu această cinste, ca să înţelegeţi şi să deosebiţi unele ca acestea. Aceasta este dregătoria voastră, aceasta este întărire, aceasta este toată cununa, nu ca în haină albă şi strălucită să înconjuraţi.

Şi de unde ştiu pe cutare - zice - şi pe cutare?

Nu pentru cei neştiuţi, ci pentru cei cunoscuţi grăiesc.

Să zic ceva mai înfricoşat: Nu aşa este rău a fi înlăuntru îndrăciţi, precum a fi aceştia, pentru carii zice Pavel: "... au călcat pe Hristos şi au socotit Sângele Legii a fi obşte, şi au ocărât Darul Duhului!". Că decât cel îndrăcit mai rău este cel ce a păcătuit şi se apropie. Că aceia pentru că sunt

1 Din Cuvântul 82 la Matei

îndrăciţi, nu se muncesc; iar aceştia când se apropie cu nevrednicie, la muncă veşnică se dau. Deci nu numai pe aceştia să-i gonim, ci pe toţi - în scurt - pe carii îi vom vedea că se apropie cu nevrednicie. Nici unul dar din cei ce nu sunt ucenici să nu se împărtăşească. Nici unul să nu ia ca Iuda, ca să nu pătimească cele ale lui Iuda.

Trup al lui Hristos este şi mulţimea aceasta. Vezi dar tu, diaconul care slujeşti Tainelor, să nu întărâţi pe Stăpânul, necurăţind trupul acesta. Nu da sabie în loc de hrană! Ci măcar din nebunie de va veni acela ca să se împărtăşească, opreşte-l, să nu te temi. Teme-te de Dumnezeu, nu de om. Iar de te vei teme de om, şi de dânsul te vei râde. Iar dacă de Dumnezeu, şi oamenilor vei fi de cinste. Iar dacă tu nu îndrăzneşti, adu-l la mine, nu voi îngădui să se facă acestea. De suflet mă voi despărţi mai nainte decât voi da Sângele Stăpânesc cu nevrednicie, şi sângele meu îmi voi vărsa mai înainte decât voi da Sânge atâta de înfricoşat căruia nu i se cuvine.

Iar dacă mult iscodind cineva nu a ştiut pe cel rău, nu este nici o vină. Că acestea s-au grăit de mine pentru cei arătaţi. Că de îi vom îndrepta pe aceştia, degrab şi pe cei neştiuţi ne va face nouă Dumnezeu cunoscuţi. Iar de îi vom lăsa pe aceştia, pentru care pricină de-acia ne îi va face nouă pe aceia arătaţi?

Iar acestea le zic, nu ca să-i opresc, nici ca să-i tăiem numai, ci ca îndreptându-i să-i întoarcem, ca să purtăm grija de dânşii. Că aşa şi pe Dumnezeu îl vom avea milostiv, şi pe mulţi carii după vrednicie se împărtăşesc vom afla, şi pentru sârguinţa noastră şi purtarea de grijă cea către ceilalţi multă plată vom lua. Pe carea fie ca noi toţi că o dobândim, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Slava în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 55
Pentru Preasfintele şi Preacuratele Taine (III)

Dacă pe Împăratul nu-l primeşte cineva cum s-ar întâmpla[1] - ce zic pe Împăratul? - nici de haină împărătească nu se atinge cineva simplu cu mâinile necurate, măcar în pustietate de va fi, măcar singur de va fi, chiar dacă nimeni nu ar fi de faţă. Deşi nimic altceva nu este haina, fără numai aţe de viermi. Iar de te minunezi de vopsea, şi aceasta este sânge de peşte omorât. Însă nu va îndrăzni cineva să o apuce de mâini întinate. Iar dacă de haină omenească nu va îndrăzni cineva să se atingă simplu şi cum s-ar întâmpla, cum pe Trupul Dumnezeului Celui peste toate, Cel fără de prihană, Cel curat, Cel ce S-a unit cu firea aceea Dumnezeiască, pentru care suntem şi viem, pentru care porţile morţii s-au sfărâmat şi crugurile Cerului s-au deschis, pe acesta cu atâta ocară îl vom lua?

Nu - rogu-vă - să nu ne înjunghiem pe noi înşine prin neruşinarea, ci cu cutremur şi cu toată curăţenia să ne apropiem de El. Şi când îl veţi vedea pe El pus înainte, zi către tine însuţi: "Pentru Trupul acesta nu mai sunt eu pământ şi cenuşă; nu mai sunt rob, ci slobod! Pentru acesta nădăjduiesc să iau Cerurile şi bunătăţile cele din Ceruri, viaţa cea fără de moarte, laturea Îngerilor, petrecerea cea împreună cu Hristos!"

Pe Trupul acesta pironindu-se şi bătându-se nu L-a suferit moartea!

Pe Trupul acesta văzându-L şi Soarele răstignit, şi-a ascuns razele!

Pentru aceasta şi catapeteasma s-a rupt atuncea, şi pietrele s-au despicat, tot pământul s-a cutremurat. Acesta este Trupul acela care s-a încruntat cu sânge, care s-a rănit, şi lumii a izvorât izvoarele cele mântuitoare, Cel al Sângelui, Cel al apei.

Voieşti şi din altă parte să te înveţi Puterea Lui? Întreabă pe femeia aceea căreia îi curgea sânge, care nu de El, ci de haina cea dimprejurul Lui, iar mai vârtos nici de această întreagă, ci de marginea ei s-a atins.

Întreab-o pe mare, care L-a purtat pe El pe spate.

Întreabă şi pe însuşi diavolul şi zi: "De unde ai rana cea nevindecată? De unde nu mai poţi nimic? De unde te-ai robit? De cine te-ai prins fugind?" Şi nimic alt nu va zice, fără numai: "Trupul cel răstignit!".

1 Din Cuvântul 24 la Epistola I către Corinteni

Prin Acesta s-au înfrânt boldurile lui. Prin Acesta s-a zdrobit capul lui! Prin Acesta - Începătoriile şi domniile s-au vădit!" Că dezbrăcând începătoriile şi domniile - zice - le-a vădit, de faţă arătându-le biruite pe dânsele întru dânsa".

Întreab-o şi pe moarte şi zi: "De unde ţi s-a ridicat boldul? De unde ţi s-a stricat biruinţa? De unde ţi s-au tăiat vinele? Şi te-ai făcut de râs şi copilelor şi copiilor, ceea ce mai înainte erai înfricoşată şi tiranilor şi tuturor dreptţilor? Şi-L va vinui pe Trupul acesta! Căci când Se răstignea Acesta, atuncea morţii au înviat, atuncea temniţa aceea s-a spart şi porţile cele de aramă s-au sfărâmat, şi morţii au înviat şi portarii iadului toţi s-au spăimântat. Măcar că de era unul din cei mulţi, împotrivă trebuia să se facă, moartea mai tare, dar nu s-a făcut; căci nici n-a fost unul din cei mulţi. Pentru aceasta s-a stricat aceea. Şi precum cei ce iau hrana care nu pot să o ţină, pentru dânsa borăsc şi pe cele mai înainte mâncate, aşa s-a făcut şi la moarte: pe Trupul pe care nu putea să-L mistuiască, luându-l, şi acelea care înlăuntru le avea le-a scos afară. Pentru că se vinuia având-L pe El, şi se trudea, până când L-a borât. Pentru aceea zice Apostolul: "Stricând durerile morţii". Că nici o femeie născând copil nu se chinuieşte aşa, precum aceea, având Trupul Stăpânului, se tăia sfărâmându-se. Şi ceea ce s-a făcut la balaurul cel babilonesc, când luând hrana a crăpat în mijloc, aceasta - şi la moarte. Pentru că nu iarăşi prin gura morţii a ieşit Hristos, ci spărgând pântecele balaurului în mijloc şi tăindu-l, aşa din cele ascunse a ieşit cu multă strălucire şi slobozind razele, nu până la Cerul acesta, ci până la însuşi Scaunul cel de Sus. Că acolo şi L-a suit pe El. Pe Trupul acesta ni L-a dat nouă şi să-L ţinem şi să-L mâncăm, care lucru era al dragostei celei întinse. Că pe carii îi iubim foarte, de multe ori şi îi muşcăm. Pentru aceasta şi Iov arătând dragostea slugilor cea către dânsul, zicea: Că de multe ori aceia foarte iubindu-l pe el ziceau: "Cine ne-ar da nouă din cărnurile lui să ne săturăm?", tot astfel şi Hristos din cărnurile Lui ne-a dat nouă să ne săturăm, spre mai mare dragoste trăgându-ne pe noi.

Deci să ne apropiem la El cu fierbinte şi înfocată dragoste şi să nu suferim muncă. Că pe cât mai mari faceri de bine vom lua, pe atâta mai mult ne pedepsim, când ne vom arăta nevrednici de facerea de bine.

De Trupul acesta şi când Se afla în iesle s-au cucernicit Magii. Şi bărbaţi păgâni şi barbari lăsându-şi patria şi casa, au luat cale îndelungată, şi venind cu multă frică şi cutremur s-au închinat. Deci să urmăm măcar barbarilor noi cetăţenii Cerurilor. Că aceia şi în iesle văzându-L şi în colibă, şi nimic ca de acest fel văzând, precum tu acum, cu mult cutremur s-au apropiat. Iar tu nu în iesle Îl vezi, ci pe Jertfelnic; nu femeie ţinându-L, ci Preoţi stând în faţă şi Duh cu multă îndestulare sburând peste cele puse înainte.

Nu simplu pe însuşi Trupul acela îl vezi, precum aceia, ci-I ştii toată puterea Lui şi iconomia, şi nimic din cele săvârşite printr-Însul nu este care să nu ştii, fiind învăţat cu Taină toate cu de-amănuntul.

Să ne sculăm dar pe noi înşine şi să ne cutremurăm, şi mult mai multă decât barbarii aceia să arătăm evlavia, ca nu, simplu nici cum s-ar întâmpla apropiindu-ne să ne grămădim foc peste capul nostru.

Iar acestea zic, nu ca să nu ne apropiem, ci ca nu simplu să ne apropiem. Că precum de ne vom apropia cum s-ar întâmpla, este primejdie; aşa de nu ne vom împărtăşi de Cinele cele de Taină acelea, este foamete şi moarte! Că Masa aceasta este vinele sufletului nostru, legătura minţii, pricina îndrăznirii, nădejdea, mântuirea, lumina, viaţa. Cu Jertfa aceasta ducându-ne acolo, cu multă îndrăzneală vom călca pe sfintele praguri, ca cu nişte arme de aur fiind îngrădiţi despre toate părţile.

Şi ce zic cele ce vor să fie? Că aici îţi face ţie pământul Cer Taina aceasta. Deci deschide porţile Cerului şi vezi: Iar mai vârtos nu ale Cerului, ci ale Cerului Cerurilor, şi atuncea vei vedea ceea ce s-a zis. Fiindcă ce este mai cinstit decât toate acolo, Acesta ţi-L voi arăta că se află pe pământ. Că precum în palatele împărăteşti lucrul cel mai cinstit decât toate nu sunt zidurile, nu tavanul cel poleit cu aur, ci trupul cel împărătesc care şade pe scaun - aşa şi în Ceruri: Trupul Împăratului! Ci pe Acesta ţi se poate ţie acum să-L vezi pe pământ. Că nu pe Îngeri, nici pe Arhangheli, nici pe Ceruri şi pe Cerurile Cerurilor, ci pe Însuşi Stăpânul lor Îl arăt ţie.

Văzut-ai cum pe Cel mai cinstit decât toate Îl vezi pe pământ? Şi nu-L vezi numai, ci şi te atingi? Şi nu numai te atingi, ci şi îl mânânci? Şi luându-L acasă te duci?

Deci să ne apropiem cu multă credinţă[1]. Că dacă cei ce s-au atins de marginea hainei Lui, au tras atâta putere, cu cât mai mult cei ce Îl ţin pe El întreg? Iar a ne apropia cu credinţă, nu este numai a lua pe cel ce este pus înainte, ci şi a ne atinge cu inimă curată, şi aşa a ne afla ca cei ce ne apropiem la Însuşi Hristos. Că ce dacă nu auzi glasul Lui? Dar Îl vezi pe El stând. Mai vârtos auzi şi glasul Lui, grăind El prin Evanghelişti! Deci credeţi că şi acum este Cina aceea la care El şedea! Pentru că nimic nu se deosebeşte aceea de aceasta! Că nici pe aceasta n-o face om, iar pe aceea El; ci şi pe aceasta şi pe aceea: El!

În consecinţă, când vezi pe Preot dându-ţi ţie, nu socoti cum că Preotul face aceasta, ci cum că ceea ce se întinde este Mâna lui Hristos. Că precum când botează, nu el botează, ci Dumnezeu care Cel ce ţine capul tău cu putere nevăzută, şi nici Înger, nici Aranghel, nici altcineva nu îndrăzneşte să se apropie şi se se atingă - tot astfel şi acum. Căci când numai Dumnezeu naşte, numai al lui este Darul!

Nu vezi pe cei ce se fac fii de suflet aici cum nu la slugi lasă lucrul, ci ei singuri se duc de faţă la divan? Tot astfel şi Dumnezeu nu a lăsat la Îngeri Darul, ci El este de faţă poruncind şi zicând: "Să nu chemaţi tată pe

1 Din Cuvântul 50 la Matei

pământ!", nu ca să necinstească pe părinţi, ci ca mai înainte de aceia toţi să pui pe Cela ce te- a făcut pe tine şi te-a scris între fiii Săi! Că Cel ce a dat ce este mai mare, - adică pe Sine - cu mult mai vârtos nu va socoti cu necuviinţă şi a-ţi da ţie Trupul Său.

Deci să auzim - şi Preoţi şi supuşii lor - de ce Dar ne-am învrednicit; să auzim şi să ne cutremurăm! Din Sfintele cărnuri ale Lui ne-a dat nouă să ne săturăm, pe Sine S-a pus jertfit!

Deci care cuvânt de îndreptare ne va fi nouă, când unele ca acestea mâncând, unele ca acestea păcătuim?

Când miel mâncând, lupi ne facem?

Când oaie mâncând, ca leii răpim? Pentru că Taina aceasta nu numai de răpire, ci şi de goală vrajbă porunceşte totdeauna să fim curaţi. Pentru că Taina aceasta este Taină a păcii. Nu lasă să ne ţinem de bani. Că dacă El nu S-a cruţat pe Sine pentru noi, de ce muncă vom fi vrednici cruţând banii şi defăimând sufletul, pentru care El nu S-a cruţat pe Sine?

Deci Iudeilor în fiecare an pomenire a facerilor Sale de bine le- a dat Dumnezeu sărbătorile! Iar ţie în fiecare zi - ca să zic aşa - prin Tainele acestea! Aşadar nu te ruşina de Cruce, că acestea sunt cele cinstite ale noastre. Acestea sunt Tainele noastre! Cu Darul acesta să ne împodobim! Cu acesta să ne înfrumuseţăm! Şi de voi zice că a întins Cerul şi pământul, şi a lăţit marea, a trimis Prooroci şi Îngeri, nimic întocmai cu lucrul acesta nu zic. Capul bunătăţilor acesta este: Că n-a cruţat pe Fiul Său, ca să mântuiască pe slugile cele ce se înstrăinaseră! Nimeni dar Iudă fiind să nu se apropie la Masa aceasta, nimeni Simon. Că amândoi aceştia s-au prăpădit pentru iubirea de argint. Deci să fugim de prăpastia aceasta, nici să nu socotim că ne este nouă de ajuns spre mântuire dacă văduve şi sărmani dezbrăcând vom aduce la Masa aceasta Potir de aur şi cu pietre împodobit. Dacă voieşti să cinsteşti Jertfa, adu sufletul, pentru care şi S-a jertfit. Pe acesta fă-l de aur. Că de va rămânea acesta mai rău şi mai de jos decât plumbul şi lutul, iar vasul va fi de aur, care este folosul? Deci să nu socotim numai aceasta: cum să aducem vase de aur, ci şi cum din drepte osteneli! Că acestea sunt cele mai scumpe şi decât aurul, care sunt fără de asuprire şi prihănire! Că nu este Biserica prăvălie de lucrat aurul sau argintul, ci prăznuire a Îngerilor. Pentru aceea de suflete avem noi trebuinţă, că şi pe acestea pentru suflete le primeşte Dumnezeu.

Nu era masa aceea atuncea de argint, nici Potirul de aur dintru care a dat Hristos Ucenicilor Sângele Său! Ci erau scumpe acelea toate şi înfricoşate, pentru că erau pline de Duh!

Voieşti să cinsteşti Trupul lui Hristos?

Nu-L trece cu vederea pe Hristos gol; nici aici să-L cinsteşti pe El cu haina de mătase, iar afară să-L treci cu vederea prăpădindu-se de Ger şi de golătate! Că Cel ce a zis: "Acesta este Trupul Meu" şi cu cuvântul a adeverit lucrul, acesta a zis: "Flămând M-aţi văzut şi nu M-aţi hrănit!"; şi: "Întrucât nu aţi făcut unuia dintru aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-aţi

făcut!". Că Acesta nu are trebuinţă de acoperământuri, ci de suflet curat, iar acela are trebuinţă de multă purtare de grijă!

Deci să ne învăţăm să filosofăm, şi să cinstim pe Hristos precum El voieşte! Că celui ce se cinsteşte cinste prea dulce este aceea pe care el voieşte, nu pe care o socotim noi! Pentru că şi Petru socotea că Îl cinsteşte pe El când Îl oprea de a-i spăla picioarele, dar nu era cinste ceea ce se făcea, ci dimpotrivă! Aşa şi tu cu cinstea aceasta cinsteşte-L pe El, care El a legiuit-o, cheltuind bogăţia la săraci. Că nici n-are trebuinţă Dumnezeu de vase de aur, ci de suflete de aur!

Le zic acestea nu oprind a face acest fel de afieromata, ci poftind, ca împreună cu acestea, şi mai întâi de acestea, a face milostenie! Că le primeşte şi pe acestea, dar mai ales cu mult pe acelea! Fiindcă aici numai cel ce a adus s-a folosit, iar acolo şi cel ce a luat. Aici se pare lucrul că este şi pricină de iubire de cinste. Iar acolo tot lucrul este milostenie şi iubire de oameni. Că ce folos este când Masa lui Hristos este plină de Potire de aur, iar El se prăpădeşte de foame? Mai întâi pe El satură-L fiind flămând, şi atuncea cu prisosinţă împodobeşte Masa Lui!

Pahar de aur faci, şi pahar de apă rece nu dai?

Şi care este folosul a face mesei acoperământuri ţesute cu fir, iar Lui a nu-I da nici acoperământul cel de nevoie? Şi care este folosul dintru aceasta? Căci spune-mi: De ai fi văzut pe cineva lipsit de hrana cea de nevoie, şi lăsând a-i dezlega lui foametea ai fi ferecat numai masa cu argint, oare ţi-ar fi mulţumit ţie, iar nu mai mult s-ar fi necăjit? Dar ce dacă vei vedea pe cineva îmbrăcat cu haină spartă şi de ger îngheţat şi lăsând de a-i da lui hrană, faci stâlpi cu aur poleiţi, zicând că îi faci spre cinstea aceluia? Oare nu ar fi zis că îl iei şi în râs şi ar fi socotit aceasta ocara cea mai de pe urmă?

Aceasta socoteşte şi la Hristos, când înconjură El rătăcit şi străin având trebuinţă de acoperământ! Iar tu lăsând de a-L primi pe El, împodobeşti pardoseala, zidurile şi capetele stâlpilor şi spânzuri lănţuguri de argint, prin făclii, iar pe El nici a-L vedea nu voieşti legat în temniţă.

Şi acestea zic, nu oprind a aduce şi aceste podoabe, dar acestea împreună cu acelea! Iar mai ales acestea mai înainte de acelea a le face sfătuind! Deoarece pentru că n-a făcut acestea, nimeni nu s-a vinuit cândva; iar pentru acelea, şi gheena s-a îngrozit, şi foc nestins, şi munca cea împreună cu demonii!

Deci nu împodobi casa şi treci cu vederea pe fratele întru nevoi. Că lăcaşul acesta este mai scump decât acela! Şi pe odoarele acestea şi împăraţii necredincioşi, şi tiranii şi tâlharii vor putea să le ia. Iar câte vei face la fratele cel flămând, străin, gol, nici diavolul nu va putea să le jefuiască, ci vor sta în vistieria cea nejefuită.

Pentru ce dar El zice: "Pe săraci pururea îi aveţi cu voi, iar pe Mine nu Mă aveţi pururea?". Că pentru aceasta mai vârtos trebuie să miluim, pentru că nu Îl avem pururea pe El flămând, ci numai în viaţa aceasta!

Iar de voieşti să te înveţi toată înţelegerea cuvântului ce s-a zis ascultă: Aceasta nu s-a grăit către Ucenici, deşi aşa se pare, ci către neputinţa femeii, căci fiindcă femeia se afla încă întru mai nesăvârşire, iar aceia îi făceau ei supărare, ridicând-o şi vindecând-o pe ea acestea zicea. Căci cum că mângâind-o pe ea a zis acestea, pentru aceasta a adaus: "Pentru ce faceţi femeii supărare?". Iar cum că şi pe El pururea Îl avem cu noi, zice: "Iar Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârşitul veacului!" Din care toate este arătat, că pentru nimic alt se grăiau acestea ci ca pe credinţa femeii, carea atuncea răsărise să o vestejească certarea Ucenicilor.

Deci să nu aducem în mijloc acum acestea, care s-au grăit pentru oarecare iconomie. Ci pe toate legile care în Scriptura nouă, care în Scriptura veche se află puse pentru milostenie citindu- le, multă sârguinţă să faceţi pentru lucrul acesta. Că acesta şi păcatele curăţeşte: "Că daţi milostenie - zice - şi toate vor fi vouă curate!"

Acesta decât jertfa este mai mare: "Că milă voiesc şi nu jertfa!".

Acesta deschide Cerurile: "Că rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu!"

Acesta decât fecioria este mai de nevoie: că aşa acelea s-au scos afară din Cămară, aşa s-au băgat înlăuntru celelalte!

Care toate ştiindu-le să semănăm bogat, ca să secerăm cu mai multă îndestulare, şi să dobândim bunătăţile cele ce vor să fie, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia - Slava în veci! Amin.

Cuvântul 56
Pentru moarte (I)

Câte din femei sunteţi iubitoare de plâns[1], câte vă plecaţi fără de măsură la jeliri, auziţi ce zice dumnezeiescul Apostol: "Ca să nu vă întristaţi ca şi ceilalţi ce nu au nădejde" (I Tesalonicieni 4,13). Aşadar a plânge pentru cei morţi este a celor ce nu au nădejde. Cu cuviinţă! Că sufletul cel ce nimic nu ştie pentru înviere, ci pe moartea aceasta o socoteşte că este moarte, cu cuviinţă plânge şi se jeleşte şi nesuferit se vaită ca pentru cei ce au pierit!

Dar voi cele ce nădăjduiţi înviere, pentru care pricină plângeţi? Dacă credeţi că va învia, că nu a pierit, că lucrul acesta este somn şi adormire?

Pentru obişnuirea cu el şi apărarea - zice - şi purtarea de grijă a lucrurilor şi toată cealaltă căutare?

Dar când moare copilul în vârstă fără de vreme, care încă nimic nu putea să lucreze, pentru care pricină plângeţi? Ce cauţi?

Nădejdi bune arăta - zice - şi nădăjduiam că mă va folosi. Pentru aceasta caut pe bărbatul, pentru aceasta pe fiul, pentru aceasta plâng şi mă tânguiesc, nu fiindcă nu cred învierea, ci fiindcă am rămas lipsită de ajutor şi am pierdut pe apărătorul, pe cel împreună locuitor, pe cel ce era întru toate părtaş, pe cel ce mângâia! Pentru acestea plâng! Ştiu că va învia, dar nu sufăr despărţirea cea dintre noi. Multă curge turburarea lucrurilor, sunt puse înainte la toţi cei ce vor să mă nedreptăţească: Slugile cele ce mai înainte se temeau, acum mă defaimă, se scoală asupra mea; cel ce i s-a făcut bine, a uitat facerea de bine a aceluia; cel ce a pătimit rău de la el, ţinând minte răul asupra celui mort, sloboade mânia asupra mea! Acestea nu mă lasă să sufăr văduvia, să plâng blând. Pentru acestea mă tânguiesc, pentru acestea mă vaiet!

Deci cum le vom mângâia pe unele ca acestea? Ce vom zice? Cum vom depărta de la dânsele scârba?

Întâi mă voi ispiti să le vădesc pe ele, cum că plânsul nu este al cuvintelor acestora, ci al patimii celei fără de socoteală. Că dacă acestea plângi, trebuia totdeauna să plângi pe cel ce s-a dus din viaţă. Iar dacă după

1 Din Cuvântul 6 la Epistola I către Tesalonicieni

ce a trecut un an ai uitat - ca şi cum nici s-a făcut ceva - nu plângi pe cel ce s-a dus din viaţă, nici folosinţa lui.

Dar nu suferi despărţirea, nici încetarea obişnuinţei celei cu dânsul?

Ce vor zice cele ce şi a doua oară se mărită. Că nu caută pe cei dintâi.

Dar să nu abatem cuvântul către acestea, ci către cele ce păzesc dragostea către cei ce s-au dus din viaţă.

Pentru ce plângi de copil? Pentru ce de bărbat?

Pentru că nu m-am îndulcit de el, zice. Iar de acesta, pentru că nădăjduiam mai mult să mă îndulcesc!

Dar aceasta de câtă necredinţă este, a socoti că bărbatul sau copilul te aşează pe tine întru întărire, iar nu Dumnezeu? Cum nu socoteşti că Îl întăreşti pe El? Că pentru aceasta îl ia pe ei de multe ori, ca să nu fii aşa de legată cu dânşii, ca să depărtezi nădejdea de la aceia. Că Dumnezeu este râvnitor şi voieşte mai mult decât toţi să Se iubească de noi. Şi aceasta, pentru că foarte ne iubeşte pe noi! Fiindcă ştiţi că aceasta este obiceiul al celor ce turbat iubesc! Sunt foarte râvnitori şi aleg mai bine să-şi lepede sufletul, decât să se întreacă de vreunul din cei îndrăgitori. Pentru acestea şi Dumnezeu l-a luat pe el, pentru aceste cuvinte zic.

Că pentru care pricină - spune-mi: - în vremea veche nu se făceau văduvii, nici orfănii fără de vreme? Pentru ce pe Avraam şi pe Isaac i-a lăsat de au trăit multă vreme?

Negreşit pentru că şi trăind Isaac, a cinstit Avraam mai mult pe Dumnezeu. Căci a zis: "Junghie-l!" şi l-a junghiat!

Pentru ce pe Sarra a adus-o la atâta bătrâneţe? Pentru că şi trăind ea asculta Avraam mai mult pe Dumnezeu, decât pe dânsa. Pentru aceasta zicea către el Dumnezeu "Ascultă pe Sarra, soţia ta!"

Nici pentru dragostea bărbatului, nici pentru a femeii, nici pentru purtarea de grijă a copilului nu întărâta cineva atuncea pe Dumnezeu. Iar acum fiindcă suntem plecaţi în jos şi am căzut foarte, şi bărbaţii pe muieri le iubim mai mult decât pe Dumnezeu; şi muierile pe bărbaţi îi cinstim mai mult decât pe Dumnezeu - pentru aceasta şi fără de voia noastră ne tragem la dorinţa Sa!

Nu iubi pe bărbat mai mult decât pe Dumnezeu, şi nu vei simţi văduvii niciodată! Mai vârtos deşi se va întâmpla, nu vei lua simţire. Pentru ce? Pentru că ai Apărător pe Cel fără de moarte Care mai mult te iubeşte.

De iubeşti mai mult pe Dumnezeu, nu plânge! Că Cel ce mai mult Se iubeşte este fără de moarte, şi nu te lasă să iei simţire a celui ce mai puţin se iubeşte.

Aceasta ţi-o voi arăta ţie cu pildă: Spune-mi mie: De vei avea bărbat care să facă toate după socoteala ta, care să fie întru bună slavă şi să te facă pe tine strălucită pretutindenea şi nedefăimată, care să fie slăvit la toţi, priceput, înţelept, care să te iubească pe tine şi să fii fericită pentru el

şi cu el să naşti şi copil, apoi mai nainte de a veni în vremea vârstei va muri copilul acesta, care vei simţi plânsul?

Nicidecum! Că cel ce mai mult iubeşte acopere şi ascunde pe acela!

Şi acum, de iubeşti pe Dumnezeu mai mult decât pe bărbatul, poate pe acela nu curând îl va lua. Iar dacă şi îl va lua, nu vei simţi plânsul. Pentru aceasta şi fericitul Iov nimic cumplit nu pătimea când a auzit moartea copiilor deodată, pentru că-L iubea pe Dumnezeu mai mult decât pe el. Deci Acela ce se iubea fiind viu şi trăind, nu puteau aceia nimic să-l mâhnească pe el.

Ce zici, o, femeie? Bărbatul şi feciorul te apărau şi te foloseau pe tine? Iar lui Dumnezeu nu-I va fi milă de tine? Pe însuşi acela cine ţi l-a dat ţie? Oare nu El? Dar pe tine cine te-a făcut? Oare nu El? Cel ce te-a adus dintru nefiinţă întru fiinţă şi a însuflat suflet, a pus minte şi cunoştinţa Sa a primit de ţi-a dăruit, şi pe Fiul Său cel Unul-Născut pentru tine nu Îl cruţă - de tine nu-I este milă? Iar celui împreună cu tine rob îi va fi milă? Câtă urgie nu zădărăsc cuvintele acestea? Ce ca de acest fel ai de la bărbat? Nimic nu poţi zice. Că deşi ţi-a făcut ţie ceva bine, dar aceasta o face luând el mai întâi de la tine facerea de bine, şi după ce ai început tu. Iar la Dumnezeu nimic ca de acest fel nu poate cineva să zică. Că nu luând mai întâi Dumnezeul nostru de la noi faceri de bine, aşa ne face nouă bine, ci nelipsit fiind de nimic numai din bunătate face bine neamului omenesc. Împărăţie ţi-a făgăduit, viaţă fără de moarte, slavă, frăţime, punere de fii ţi-a dat, împreună moştenitor cu Cel Unul- Născut te-a făcut. Iar tu după atâtea bunătăţi încă îţi aduci aminte de bărbat?

Ce ca de acest fel ţi-a dăruit acela?

Soarele Său l-a răsărit, ploaia a dat, cu hranele cele de peste an te hrăneşte! Vai nouă pentru multa nemulţumire...

Pentru aceasta ia pe bărbat, ca pe el să nu-l cauţi! Iar tu după ce s-a dus din viaţă încă te ţii de el şi pe Dumnezeu îl laşi, fiind trebuinţă să-l mulţumeşti, fiind trebuinţă să arunci toate pe El?

Pentru că ce este ceea ce ai luat de la bărbat? Chinuri, dureri, ocări, proboziri de multe ori, mustrări şi dojeniri! Oare nu acestea sunt cele de la bărbaţi?

Dar sunt şi altele mai bune! zice.

Care sunt acestea?

M-a împodobit cu haine scumpe - zice - mi-a pus pe faţă scule de aur, m-a făcut de cinste la toţi!

Ci de vei voi, şi după ce s-a dus acela, te vei împodobi cu podoabă mult mai bună. Că decât sculele cele de aur mult mai minunată face cucernicia pe ceea ce o are. Are şi Împăratul acesta haine, nu de acest fel, ci mult mai bune. Cu acelea, de voieşti, îmbracă-te!

Care sunt acestea? Este haină având lanţuri de aur. De voieşti, cu aceasta îmbracă sufletul.

Dar nu te-a făcut acela lesne defăimată de oameni? Şi ce mare lucru este acesta?

Văduvia cu adevărat nu te lasă să te faci lesne defăimată de draci. Atuncea stăpâneai pe slugile tale, dacă şi le stăpâneai, iar acum în locul slugilor stăpâneşti pe Puterile cele fără de trupuri, pe începătorii, pe stăpânii, pe stăpânitorul lumii. Iar cele de întristare nu zici, întru care erai părtaşă cu el. Dacă cândva supăra frica stăpânilor, dacă cândva întrecea slava vecinilor. Din toate acestea te-ai izbăvit acum, de temere şi de frică.

Dar grijeşti, cine va hrăni ţie copiii cei ce au rămas?

Tatăl sărmanilor! Că cine i-a dat pe ei, spune-mi? Nu auzi pe Hristos zicând în Evanghelii: "Au nu sufletul este mai mare decât hrana şi trupul decât haina?

Vezi că nu din obişnuirea petrecerii împreună, ci din necredinţă se face plânsul?

Dar nu sunt asemenea străluciţi copiii după ce a murit tatăl.

Pentru ce? Pe Dumnezeu îl au Tată, şi nu sunt străluciţi? Câţi îţi voi arăta carii s-au crescut de văduve şi s-au făcut slăviţi? Şi câţi carii au fost sub părinţi, şi s-au prăpădit? Că de îi vei creşte pe ei din vârsta cea dintâi precum se cuvine a-i creşte, mult mai bună facere de bine vor dobândi decât purtarea de grijă cea părintească. Căci cum că al văduvelor este lucrul acesta - a creşte zic copii - ascultă pe Pavel zicând: "De a crescut feciori..." şi iarăşi: "Dar se va mântui prin naşterea de fii!". Nu a zis: "prin bărbat" de vor petrece întru credinţă şi întru dragoste şi întru sfinţire cu întreagă înţelepciune şi sfinţenie.

Pune într-înşii frica lui Dumnezeu din vârsta cea dintâi, şi decât tot tatăl mai bine îi va păzi pe ei. Acesta va fi zid tare şi nesurpat. Căci când va fi păzitorul înlăuntru şezând, de nimic din meşteşugirile cele de afară nu avem trebuinţă. Iar de nu va fi Acela, toate cele de afară sunt deşarte.

Aceasta va fi lor şi bogăţie, şi slavă şi podoabă.

Aceasta îi va face pe ei străluciţi, nu pe pământ, ci în Ceruri. Că să nu îmi cauţi la aceia care sunt încinşi cu brâie de aur, nici la aceia care se poartă pe cai, nici la aceia care strălucesc în palaturile împărăteşti pentru taţi, nici la aceia care au următori pe urmă şi pedagogi. Că acestea poate fac pe văduve să se tânguiască pentru cei sărmani, punând în minte că şi feciorul acesta al meu, de trăia tatăl lui, atâta fericire ar fi dobândit. Iar acum este în posomorâre şi în necinste, şi nici într-o opiniune.

Deci să nu pui în minte acestea, o, femeie, ci deschide uşile Cerului cu gândul, cunoaşte palatele împărăteşti cele de acolo, vezi pe Împăratul Care şade acolo, socoteşte dacă aceştia care sunt pe pământ pot să fie mai strălucitori decât fiul tău care este acolo, şi atuncea suspină. Iar dacă pe pământ, sunt unii slăviţi, de nici o luare aminte nu este vrednic lucrul acesta.

Se poate, de voieşti, în Ceruri să-l faci pe el Ostaş, în numărul oştii aceleia să-l aşezi. Că cel ce se aşează în numărul acela, nu se poartă pe cai ci pe nori, nu umblă pe pământ, ci în Cer se răpesc, nu au slugi care să-i

petreacă, ci pe însişi Îngerii; nu stau înainte la împărat muritor, ci la Cel fără de moarte - la Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor; nu au brâu de piele împrejurul mijlocului, ci slava cea negrăită aceea, pentru care şi decât împăraţii se fac mai strălucitori, şi decât cei ce cândva au fost în slavă şi în cinste. Că în palaturile acelea nu se caută bogăţie, nu neam bun, nimic altceva, ci numai faptă bună. Şi de va fi aceasta de nimic nu este trebuinţă spre a dobândi cinstile cele dintâi. Nimic nu ne este nouă greu, de vom voi să filosofăm, Caută în Sus la Cer, şi vezi cât mai strălucit este acesta decât podul palaturilor împărăteşti. Iar dacă faţa palaturilor celor de Sus este atâta de încuviinţată decât faţa palaturilor celor de jos, cât aceasta către aceia să se socotească noroi, dacă cineva se va învrednici să vadă cu deadinsul palaturile acelea, de care fericire nu va fi vrednic?

"Iar cea cu adevărat văduvă - zice - şi singură, nădăjduieşte întru Dumnezeu". Aceasta către care s-a zis?

Către cele ce au feciori, că mult mai bune sunt şi mai multă pricină au de a plăcea lui Dumnezeu. Că toate lăgăturile s-au slobozit lor. Nimeni nu este care să oprească, nimeni care să silească să tragă lanţurile acelea. Te-ai despărţit de bărbat, dar te-ai unit cu Dumnezeu. Nu ai împreună vorbitor pe soţul tău cel împreună cu tine rob, dar ai pe Stăpânul.

Când te rogi, oare nu vorbeşti cu Dumnezeu, spune-mi?

Când citeşti, ascultă-l pe El vorbind cu tine.

Şi ce vorbeşte cu tine? Mult mai poftite cuvinte decât ale bărbatului. Că bărbatul măcar de măgulеşte, nu este multă cinstea că este împreună rob, iar când Stăpânul măgulеşte pe slujnică atuncea este multă purtarea de grijă şi căutarea.

Deci cum ne poartă de grijă?

Ascultă prin câte face aceasta. "Veniţi către Mine - zice - toţi cei osteniţi şi însărcinaţi şi Eu vă voi odihni pe voi!". Şi iarăşi prin Proorocul strigă, zicând: "Au uita-va muierea, a milui pruncii pântecelui său? Iară deşi va uita muierea, dar Eu nu voi uita, zice Domnul".

De câtă dragoste sunt cuvintele acestea?

Şi iarăşi: "Întoarceţi-vă către Mine!"; şi iarăşi în altă parte: "Întoarce-te către Mine şi te vei mântui!"

Şi păgânii carii nimic nu ştiu pentru înviere, dar pentru mângâiere află cuvinte şi zic: "Suferă vitejeşte! Că a desface ceea ce s-a făcut nu este cu putinţă, nici a îndrepta cu plânsurile!"

Iar noi[1] aceasta nu zicem: "Suferă vitejeşte, că a desface ceea ce s-a făcut nu este cu putinţă!", ci: "Suferă vitejeşte, că va învia negreşit!" Doarme copilul şi n-a murit! Se linişteşte şi n-a pierit! Că înviere îl va primi pe el şi viaţă veşnică, nemurire şi locuinţă Îngerească! N-auzi pe Psalm

1 Din Cuvântul 31 la Matei

zicând: "Întoarce-te sufletul meu la odihna ta, că Domnul bine ţi-a făcut ţie"? Facere de bine Dumnezeu numeşte lucrul, şi tu plângi? Şi ce mai mult ai făcut, dacă pizmaş şi vrăjmaş celui mort ai fost? Că de trebuie a plânge, diavolul trebuie să plângă! Acela jelească-se, acela tânguiască-se, pentru că călătorim la mai bune bunătăţi! Răutăţii aceluia este vrednic vaietul acesta, nu ţie celui ce vrei să te încununezi şi să te odihneşti. Că liman cu bună linişte este moartea. Pentru că socoteşte de câte rele este plină viaţa aceasta. Pune în minte de câte ori ai blestemat-o tu pe ea. Că spre mai rău merg lucrurile. Şi dintru început nu cu mică osândă eşti însortită, "că în scârbe vei naşte fii - zice - şi în sudoarea feţei tale vei mânca pâinea ta!" şi: "în lume scârbă veţi avea!". Dar pentru cele de acolo nimic ca de acest fel nu s- a zis, ci cu totul împotrivă. Cum că a fugit durerea, întristarea şi suspinarea; şi cum că de la răsărituri şi de la apusuri vor veni şi se vor odihni în sânurile lui Avraam, şi ale lui Isaac şi ale lui Iacov. Şi cum că cămara acolo este duhovnicească şi luminoase făcliile şi mutarea la Cer.

Deci ce ruşinezi pe cel mort? Ce îndemni pe ceilalţi să se teamă de moarte şi să se cutremure? Ce faci pe mulţi să prihănească pe Dumnezeu ca şi cum ar fi făcut mari rele? Iar mai vârtos ce chemi pe urmă pe săraci? Şi pofteşti pe Preoţi să se roage?

Ca să se ducă întru odihnă cel mort - zice - ca să aibă blând pe Judecătorul!

Deci pentru aceasta plângi şi te vaiţi? Cu cine dar te lupţi făcând aceluia furtuni pentru că s-a dus el în liman?

Şi ce să fac? zice, astfel de lucru este firea.

Nu este vină a firii, nici a urmării lucrului, ci noi suntem cei ce le întoarcem toate în sus şi în jos, cei ce ne moleşim şi vindem neamul cel bun al nostru şi pe cei necredincioşi îi facem mai răi. Căci cum vom vorbi cu altul pentru nemurire? Cum vom pleca pe păgân când noi ne temem şi ne cutremurăm de moarte mai mult decât acela? Pentru că mulţi la elini, măcar că nimic pentru nemurire nu ştiau, dar s-au încununat când au murit feciorii lor şi se arătau îmbrăcaţi în haine albe, ca să dobândească slava aceasta a lumii. Iar tu nici pentru ceea ce va să fie nu încetezi de a plânge ca muierile şi a te văita.

Sau n-ai moştenitor, nici diadoh al avuţiilor?

Dar ce voiai mai mult: al celor ale tale să fie el moştenitor, sau al Cerurilor? Şi ce pofteai: cele pieritoare să le primească el ca un diadoh, care şi puţin mai pe urmă voia să le lase, sau cele stătătoare şi nemişcătoare?

Nu-l ai pe el moştenitor, dar în locul tău îi are pe el Dumnezeu. Nu s-a făcut împreună moştenitor cu fraţii lui, dar s-a făcut cu Hristos.

Şi cui - zice - să lăsăm hainele? Cui vasele? Cui robii şi moşiile?

Lui iarăşi, şi mai cu întărire decât dacă ar fi trăit. Că nimic nu este care să oprească. Că dacă şi barbarii ardeau împreună cu cei morţi lucrurile lor, cu mult mai cu dreptate este ca tu să trimiţi împreună cu cel mort cele ale lui; nu ca să se facă cenuşă, precum acelea, ci ca mai multă slavă să-i

pricinuiască lui. Şi dacă s-a dus păcătos, ca să-i dezlege păcatele; iar dacă drept, ca să-i facă adăugire de plată şi răsplătire.

Dar pofteşti să-l vezi pe el?

Vieţuieşte deci aceeaşi viaţă ca el, şi degrab vei dobândi sfinţita faţă aceea.

Iar împreună cu aceasta socoteşte şi aceea, că deşi nu ne vei asculta pe noi, cu vremea negreşit te vei încredinţa. Dar nici o plată nu-ţi va fi trimis ţie atuncea. Că din mulţimea zilelor se face mângâierea aceea. Iar de vei voi acum să filosofeşti, două lucruri prea mari vei dobândi, şi pe tine de relele cele de primprejur te vei izbăvi, şi de la Dumnezeu mai strălucită coroană te vei încununa. Că şi decât milostenia şi decât celelalte fapte bune mult mai mare este suferirea nevoilor cea cu blândeţe. Socoteşte că şi Fiul lui Dumnezeu a murit: şi Acela pentru tine, iar tu pentru tine. Şi zicând: "De este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta şi întristându-te şi fiind întru nevoinţă, însă nu a trecut moartea, ci cu multă chinuire o a suferit; că nici simplă moarte a răbdat, ci prea de ocară. Şi mai înainte de moarte bătăi, şi mai înainte de bătăi, ocări, batjocoriri, învăţându-te pe tine ca să suferi toate bărbăteşte. Însă după ce a murit şi a lăsat Trupul, iarăşi l-a luat pe el cu mai mare Slavă, şi aici dându-ţi ţie bune nădejdi.

Acestea de nu sunt basm, nu plânge! Acestea de socoteşti că sunt credincioase, nu lăcrima! Iar de plângi,cum vei putea să pleci pe păgâni, cum să crezi?

Dar şi aşa încă nesuferită ţi se pare ţie ceea ce s-a întâmplat? Deci pentru însăşi aceasta nu se cuvine să-l plângi pe acela! Că de multe nevoi ca acestea s-a izbăvit. Deci nu pizmui lui nici zavistui. Că a-ţi cere ţie moarte pentru sfârşitul lui cel fără de vreme, iar pe acela a-l plânge că nu trăieşte, ca să pătimească multe ca acestea, este al celui ce zavistuieşte mai vârtos şi pizmuieşte. Deci nu socoti cum că nu se mai întoarce acasă, ci cum că şi tu te vei duce puţin mai pe urmă către el! Nu gândi cum că nu mai vine înapoi aici, ci cum că nici acestea ce se văd nu rămân întru acest fel, ci şi acestea se prefac. Că şi cerul şi pământul şi marea şi toate se schimbă, şi atuncea acestea le va lua copilul tău cu mai mare slavă. Şi de s-a dus păcătos, a stat curgerea răutăţii. Că nici de l-ar fi ştiut Dumnezeu că se va schimba, l-ar fi răpit mai înainte de pocăinţă. Iar dacă drept fiind s-a dus, cu întărire are cele bune. Pentru aceea este arătat, că lacrimile tale nu sunt ale iubirii, ci ale patimii celei fără de socoteală. Că de iubeai pe cel ce s-a dus din viaşă, trebuia să te bucuri şi să te veseleşti că s-a izbăvit de valurile cele de aici.

Fiindcă ce era să vadă mai mult, spune-mi? Ce străin şi nou? Oare nu pe acestea le vedem în toate zilele învârtindu-se? Ziuă şi noapte, noapte şi zi? Iarnă şi vară, vară şi iarnă, şi mai mult nimic! Acestea totdeauna acesteaşi! Iar relele streine şi noi. Deci acestea voiai ca el în toate zilele să vadă, şi să petreacă zici, să bolească, să plângă, să se teamă, să se cutremure, şi unele din nevoi să pătimească, iar altele să se teamă să nu pătimească? Că nici nu pot zice aceea, că înnotând el acest îndelungat noian era cu putinţă

să fie izbăvit de scârbă şi de griji şi de celelalte ca de acest fel. Iar împreună cu acestea socoteşte şi faptul cum că nu l-ai născut fără de moarte! Şi cum că de nu murea acum, puţin mai pe urmă ar fi pătimit aceasta.

Dar nu te-ai săturat de petrecerea cu el?

Te vei îndulci negreşit acolo.

Dar şi aici pofteşti să-l vezi?

Şi ce este ceea ce te opreşte? Că se poate şi aici dacă te vei trezvi. Că nădejdea celor ce vor să fie este mai arătată decât vederea. Iar tu de era în palatele împărăteşti nu ai fi căutat să-l vezi pe el cândva auzind că este în slavă - iar la cele cu mult mai bune văzându-l că s-a dus pentru puţină vreme te împuţinezi cu sufletul şi te sfârşeşti? Şi mai vârtos având în locul aceluia pe soţul cel împreună locuitor.

Dar n-ai bărbat?

Ci ai mângâiere pe Tatăl sărmanilor şi Judecătorul văduvelor. Ascultă şi pe Pavel fericind această văduvire şi zicând: "Iar cea cu adevărat văduvă şi singură nădăjduieşte întru Domnul!". Că mai lămurită se va arăta una ca aceasta, de va arăta multă răbdarea. Deci nu plânge pentru lucrul care îţi pricinuieşte ţie cunună, pentru care ceri plată. Că ai dat înapoi amanetul, dacă ceea ce ţi s-a încredinţat ţie ai dat. Nu mai griji de-aciia, dacă în comoară nejefuită ai aşezat depozitul. Iar de te vei învăţa şi vei cunoaşte ce este viaţa aceasta şi ce este cea viitoare, şi cum că aceasta este păianjen şi umbră, iar cele de acolo toate sunt nemişcătoare şi nemuritoare, nu vei avea trebuinţă de-aciia de alte cuvinte.Că acum copilul s-a izbăvit de toată schimbarea. Iar aici de ar fi fost, poate bun, dar poate şi nu întru acest fel ar fi rămas. Oare nu vezi câţi oameni leapădă pe fiii lor? Câţi pe unii decât cei lepădaţi mai răi fiind sunt siliţi să-i ţie acasă?

Deci acestea toate socotindu-le să filosofăm. Că aşa şi celui mort îi vom face har, şi de la mulţi oameni vom dobândi laude, şi de la Dumnezeu vom lua plăţile cele mari ale răbdării şi de bunătăţile cele veşnice ne vom îndulci.

Deci să defăimăm moartea[1], măcar deşi n-a sosit vremea ei. Că la mult mai bună viaţă vom învia.

Dar se strică trupul?

Şi pentru aceasta mai ales trebuie să ne bucurăm, că se strică moartea şi piere murirea şi fiinţa trupului. Că nici de vei vedea vreun andriand topindu-se în topitoare nu vei zice pierzare ceea ce se face, ci prefacere mai bună. Aceasta socoteşte şi la trup, şi nu plânge! Că atuncea trebuie să plângi de ar fi rămas în muncă.

Dar trebuie fără de a se schimba trupurile - zice - să se facă aceasta şi întregi să rămână ele.

1 Din Cuvântul 31 la Matei

Şi ce ar fi folosit aceasta sau pe cei vii sau pe cei morţi? Până când sunteţi iubitori de trupuri? Până când pironiţi la pământ căscaţi la umbre? Că ce ar fi folosit aceasta? Dar mai ales ce nu ar fi vătămat? Că de nu s-ar fi stricat trupurile, întâi trufia ceea ce este mai mare decât toate relele la mulţi ar fi rămas. Că dacă şi aceasta făcându-se şi trupurile izvorând viermi, mulţi s- ar fi silit să se socotească dumnezei, ce nu s-ar fi făcut de ar fi rămas acesta?

A doua, nu s-ar fi crezut că sunt din pământ. Că dacă sfârşitul mărturisind încă se îndoiesc unii, ce nu ar fi presupus, du nu ar fi văzut aceasta?

A treia, foarte s-ar fi iubit trupurile, şi cei mai mulţi s-ar fi făcut mai trupeşti şi mai groşi. Iar dacă şi acum unii măcar că s-au prăpădit trupurile îmbrăţişează mormânturile şi gropile. ce n-ar fi făcut de ar fi avut şi însuşi chipul?

A patra, nu ar fi poftit foarte pe cele ce vor să fie.

A cincea, cei ce zic că lumea este fără de moarte, mai mult s-ar fi adeverit şi n-ar fi zis pe Dumnezeu că este Ziditor.

A şasea, nu ar fi cunoscut fapta bună a sufletului, şi cât foloseşte sufletul pe trup fiind de faţă.

A şaptea, mulţi pentru dragostea morţilor lor, lăsând cetăţile ar fi locuit la mormânturi, şi s-ar fi făcut nebuni vorbind totdeauna cu morţii lor. Că dacă şi acum icoane plăzmuind oamenii, pentru că nu pot să ţină trupul, că nici este cu putinţă şi ce nevrând ei se strică şi se duce se pironesc şi se silesc la scânduri - ce necuviinţă n-ar fi aflat cu mintea atuncea? Mi se pare că şi biserici ar fi zidit mulţi la nişte trupuri ca acestea, şi ar fi plecat pe draci să grăiască printr-însele cei ce sunt iscusiţi a face vrăji ca acestea, de vreme ce şi acum cei ce îndrăznesc la vrăjile cele ce se fac prin chemarea morţilor, la multe mai necuvioase decât acestea se ispitesc, carii încă se silesc a face acestea după praf şi după cenuşă. Şi câte feluri de închinări de idoli nu s-ar fi scornit dintru aceasta?

Deci toate aceste necuviinţe surpându-le Dumnezeu şi învăţându-ne să ne depărtăm noi de la toate cele pământeşti, prăpădeşte trupul înaintea ochilor noştri. Că iubitorul de trupuri şi care se turbează după vreo copilă frumoasă, de nu va voi să cunoască cu cuvântul urâciunea fiinţei, o va cunoaşte pe ea prin însăşi vederea. Că multe vârstnice ale copilei celei iubite, iar de multe ori şi mai strălucite, murind după o zi şi două au slobozit putoare şi puroi, putrejune şi viermi. Deci socoteşti ce fel de frumuseţe iubeşti şi la ce formă te turbezi. Iar de nu ar fi putrezit trupurile, nu s-ar fi cunoscut aceasta bine. Ci precum dracii aleargă la mormânturi, aşa şi mulţi din cei ce iubesc şezând lângă mormânturi totdeauna, ar fi primit draci în suflet şi întru această cumplită turbare degrab ar fi pizmuit. Iar acum împreună cu celelalte toate, mângâie şi sufletul că nu se vede chipul acela şi aduce în uitare patima.

Iar de nu era aceasta aşa, nici mormânturi nu ar fi fost, ci ai fi văzut cetăţile în loc de andriandi având morţi, fiecare poftind să vadă pe mortul său. Şi multă turburare s-ar fi făcut de aici. Şi nimeni nu ar fi purtat grija de suflet, nici n-ar fi socotit pentru nemurirea lui. Încă şi altele multe mai necuvioase decât acestea s-ar fi făcut, pe care nici a le spune nu este bine. Pentru aceasta putrezeşte îndată, ca să vezi goală frumuseţea sufletului. Că dacă acela pricinuieşte atâta frumuseţe şi atâta viaţă trupului, cu mult mai vârtos este sufletul mai bun. Dacă pe trupul cel ce este atâta de urât îl ţine, cu mult mai vârtos pe sine. Fiindcă nu însuşi trupul este frumos, ci plăzmuirea şi floarea care de la suflet se vopseşte peste materie. Iubeşte dar pe suflet care şi pe trup îl face să se arate întru acest fel.

Şi care după ce se desparte de trup[1] nici nu este cu putinţă a se mai rătăci aici, că "Sufletele Dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu". Iar dacă ale Drepţilor, apoi şi ale copiilor. Că nici acelea nu sunt rele. Încă şi ale păcătoşilor îndată se iau şi se duc de aici. Şi arătat este de la Lazăr şi de la bogatul. Încă şi în altă parte zice Hristos: "Astăzi sufletul tău vor să-l ceară de la tine!" Şi nu este cu putinţă suflet care a ieşit din trup să se rătăcească aici. Şi foarte cu cuviinţă. Că dacă pe pământul cel obişnuit nouă şi cunoscut umblând, şi cu trup fiind îmbrăcaţi, când călătorim pe o cale străină, nu ştim pe care trebuie să mergem, de nu vom avea povăţuitor, cum sufletul cel ce s- a despărţit de trup şi a ieşit din tot obiceiul, va şti unde trebuie să meargă fără de povăţuitor.

Şi de la multe altele locuri va putea cineva să cunoască, că nu este cu putinţă sufletul care a ieşit să rămână aici. Că Ştefan zice: "Primeşte duhul meu". Şi Pavel: "A mă slobozi şi împreună cu Hristos a fi mai bine cu mult mai vârtos". Încă şi pentru Patriarhul zice Scriptura: "Şi s-a adaus lângă părinţii săi crescut în bătrâneţe bune.

Iar cum că nici sufletul păcătoşilor nu pot să petreacă aici, ascultă pe bogatul mult pentru aceasta rugându-se şi nedobândind. Că de ar fi fost cu putinţă, el ar fi venit şi ar fi vestit ce s- au făcut acolo. De unde este arătat, că după ducerea din viaţa aceasta sufletele sunt duse într-un loc şi nu mai pot să se întoarcă de acolo, ci aşteaptă ziua aceea înfricoşată.

Dar sunt unii care nu cred învierea morţilor[2], pentru că nu ştiu pe Dumnezeu. Că ce este mai uşor - spune-mi - dintru nefiinţă întru fiinţă a aduce, sau pe cel risipit iarăşi a-l învia?

Dar ce zic ei?

Cutare a pătimit stricare de corabie - zice - şi s-a înecat şi căzând l-au primit mulţi peşti şi fiecarele din peşti a mâncat câte un mădular. Apoi dintru însişi aceşti peşti unul s-a prins într-un sân, iar altul în alt sân, şi s-a

1 Din Cuvântul 28 la Matei
2 Din Cuvântul 7 la Epistola I către Tesalonicieni

mâncat de alt peşte, şi acesta de altul. Şi aceştia iarăşi în alte locuri au murit cei ce au mâncat pe peştii carii au mâncat pe om, şi ei poate de fiare. Şi după ce s-a făcut atâta turburare şi împrăştiere, cum iarăşi va învia omul? Cine va aduna ţărâna aceea?

Ce zici aceasta, omule, şi ţeşi lanţuri de bârfeli şi ca un lucru de nedumerire le spui? Căci spune-mi: De unde nu va cădea în mare, de nu-l va mânca peşte nici iarăşi peştele se va mânca de nenumăraţi oameni, ci grijindu-se cu cele de îngropare omul acela se va pune în coşciug, şi nici viermi, nici altceva nu va supăra, cum va învia cel risipit? Cum se va lipi praful şi cenuşa? De unde de-aciia va fi floarea trupului? Şi aceasta nu este de nedumerire? Deci de vor fi elini cei ce se îndoiesc la acestea, către dânşii nenumărate vom zice. Pentru ce? Pentru că sunt la dânşii care pe suflete şi în saduri, şi în reduri şi în câini le duc.

Spune-mi: Ce este mai lesne, a lua trupul său, sau cel străin?

Alţii iarăşi zic că se mistuiesc de foc şi se face întoarcere la starea cea dintâi a hainelor şi a încălţămintelor, şi nu se râd.

Alţii aduc atomi.

Ci către aceia nu ne este nouă nici un cuvânt.

Iar către cei credincioşi, de se cuvine a numi credincioşi pe cei ce întreabă, însă vom zice cuvântul apostolesc că "toată viaţa din stricăciune se face, toate sadurile, toate seminţele. Nu vezi pe smochin cât de mare butuc are, cât de mari ramuri, câte frunze, stâlpări, ghimpi, rădăcini atâta de întinse şi încovrigate? Deci acesta atâta de mare şi astfel se face de la grăuntele acela care se seamănă, şi după ce se strică el întâi. Şi de nu va putrezi şi se va risipi, nimic dintru acesta nu va fi. Spune-mi mie: De unde se face aceasta? Încă şi viţa cea de frumoasă şi la vedere şi la împărtăşire se face dintru acel urât sâmbure. Şi ce - spune-mi - care nu este o apă ceea ce se pogoară de sus? Şi cum se preface întru atâta de multe? Că acest lucru este mai minunat decât învierea. Pentru că acolo şi aceeaşi sămânţă şi acelaşi pom este, şi rudenie este multă. Iar aici - spune-mi - cum având o felurime şi o fire se preface întru atâtea? În viţă se face vin, nu numai vin, ci şi frunze şi mustereaţă. Că nu numai strugurele ci şi cealaltă parte a viţei cu aceea se hrăneşte Iarăşi în măslin se face unt-de-lemn; şi celelalte, câte nu este cu putinţă a le spune. Şi ce este minunaat, aici umed, acolo uscat; aici dulce, acolo iute; aici strepezitor, în altă parte amar. Cum - spune-mi - se schimbă întru acestea? Spune-mi cuvântul, dar nu poţi!

Dar la tine - spune-mi - că este mai aproape, sămânţa aceasta care se seamănă cum în ochi, cum în urechi, cum în mâini, cum în inimă, cum întru atâtea se rânduieşte şi se închipuieşte. Oare nu sunt în trup nenumărate deosebiri de forme, de mărimi, de felurimi, de aşezări, de puteri, de rânduiele? Cum nervi, vine, cărnuri, oase, membrană, artere şi încheieturi şi zgârciuri şi câte altele mai mult decât acestea sunt, pentru carii doctorii cu de-amănuntul vorbesc, şi care ţin firea noastră? Şi acestea dintr-o sămânţă!

Oare nu ţi se pare ţie că aceasta este mult mai cu nedumerire decât acestea? Cum ce este umed şi moale se încheagă în os aspru şi rece? Cum în fierbinte şi umed adică în sânge unit? Cum în rece şi moale, adică în nervi? Cum în rece şi umed, adică în artere? De unde acestea, spune-mi? Pentru acestea nu eşti la nedumerire?

Nu vezi în toate zilele înviere şi moarte în vârste făcându-se? Unde s-au dus tinereţile? De unde au venit bătrâneţile? Cum cel bătrân pe sine nu se poate face tânăr, iar alt copil prea tânăr naşte, şi ceea ce lui nu poate să-şi dea, altuia dă?

Aceasta este a vedea şi la pomi şi la dobitoace.

Măcar că acela ce dă altuia, trebuie mai întâi luişi să-şi dea.

Ci acestea le cere socoteala cea omenească. Iar când Dumnezeu zideşte, toate să se dea în laturi.

Dacă acestea sunt atâtea cu nedumerire, şi foarte cu nedumerire, mi-a venit mie acum în minte pentru cei ce se turbează şi iscodesc naşterea cea fără de trup a Fiului.

♦ Cele ce se fac în toate zilele şi sunt supuse mâinilor, şi de nenumărate ori s-au căutat nimeni niciodată nu a putut să le afle - cum dar pe Naşterea aceea negrăită şi nespusă o iscodesc, spune- mi? Oare nu s-a ostenit mintea unora ca acestora umblând în deşert? Oare nu s-au întors în nenumărate întunecări. Oare nu s- au rătăcit şi s-au înebunit? Şi însă nici aşa nu se învaţă? Pentru struguri şi smochine nimic a zice neputând, pentru Dumnezeu iscodesc?! Căci spune-mi cum sâmburelul acela se topeşte în frunză şi în ramuri? Cum mai înainte nu erau ele într-însul, nici se vedeau?

Dar nu sâmburelul este -zice - ci a pământului este toată lucrarea. Şi cum fără de acesta nu aduce pământul de la sine nimic? Dar să nu ne înebunim!...Nici a pământului nu este nici a grăunţului ceea ce se face, ci a celui ce este Domnul şi al Pământului şi al seminţelor. Pentru aceasta şi fără de acestea, şi cu acestea a făcut să răsară acestea, aceea adică, arătând puterea Sa, când a zis: "Să răsară mântul iarbă verde!". Iar aceasta, împreună cu a arăta puterea Sa, învăţându-ne şi pe noi să fim iubitori de osteneală şi iubitori de lucru.

Dar pentru ce s-au zis acestea de noi?

Nu în zadar, ci ca şi învierea să credem. Şi când ceva iarăşi vrând să înţelegem cu gândurile nu vom putea, să nu ne supărăm nici să ne scârbim, ci cu mulţumire întorcând şi oprind gândul, să alergăm la puterea lui Dumnezeu şi la înţelepciunea Lui!

Deci acestea ştiindu-le, să punem frâu gândurilor. Să nu trecem peste hotarele şi măsurile conştiinţei care ni s-au dat nouă. "Că de i se pare că ştie - zice - încă nimic nu a cunoscut, precum se cade a cunoaşte". Nu zic numai pentru Dumnezeu, ci pentru tot lucrul.

Că ce voieşti să te înveţi pentru pământ? Ce ştii, spune-mi? Câtă este măsura lui? Câtă este mărimea? Ce fel este aşezarea? Care este fiinţa? Care este locul? Unde stă? Şi pe ce? Dar nimic dintru acestea nu poţi să

spui, ci cum că este rece, uscat, negru - acestea poţi să spui, iar mai mult nimic.

Dar pentru mare?

Ci asemenea vei cădea întru nedumerire, neştiind de unde se începe şi unde se sfârşeşte? Pe ce se poartă şi ce ţine fundul ei? Care este locul ei, şi oare şi după dânsa este uscat, sau în apă se sfârşeşte şi în aer?

Dar din cele ce sunt într-însul ce ştii?

Sau pe aer să-l zic?

Sau pe stihii?

Dar nimic nu vei zice. Să las acestea.

Voieşti din saduri să alegem pe ce este mai mic? Pe iarba cea neroditoare, pe care toţi o ştim; spune cum se naşte? Au nu apa este materia, pământul şi gunoiul? Ce este ceea ce o face pe ea să se arate atât de frumoasă, şi să aibă faţa cea pe deasupra minunată? De unde frumuseţea aceea aşa se vesteşte? Nu este al apei, nu al pământului lucrul acesta.

Vezi că pretutindenea este trebuinţă de credinţă?

Cum naşte pământul? Cum chinuieşte spre naştere, spune-mi? Dar nimic dintru acestea nu poţi zice. Învaţă-te, o, omule, întru cele de jos şi întru cele de aici, şi nu cerceta, nici iscodi Cerul.

Şi, o, de ai fi iscodit Cerul şi nu Stăpânul Cerului! Pe pământ nu îl ştii - spune-mi - dintru care te-ai născut, întru care te- ai crescut, întru care locuieşti, pe care calci, fără de care nici a răsufla nu poţi, şi pe cele atâta depărtate iscodeşti? Cu adevărat omul este deşertăciune!

De-ţi va porunci ţie cineva să te pogori în adânc şi să cercetezi cele din adâncul mării, nu vei suferi porunca; dar nimeni silindu-te, tu voieşti să înţelegi adâncul cel neurmat? Să nu faci aceasta, rogu-te! Ci pe deasupra să plutim şi să nu înotăm cu gândurile, pentru că degrab vom osteni şi ne vom afunda. Ci pe Dumnezeieştile Scripturi întrebuinţând, ca pe o corabie, să întindem pânzele credinţei. De vom pluti cu acestea şi cârmaci ne va fi nouă Cuvântul lui Dumnezeu, iar de vom înota cu gândurile omeneşti, nu va mai fi. Că la care din cei ce astfel înoată va fi cârmaci? Pentru aceea îndoită va fi primejdia, şi fiindcă nu este corabie, şi fiindcă lipseşte cârmaciul. Că dacă şi corabia fără de cârmaci este sub primejdie, când amândouă vor lipsi, care nădejde de mântuire ne va fi? Deci să nu ne aruncăm pe noi înşine în primejdia arătată, ci să umblăm cu întărire, atârnându-ne pe noi înşine de Sfânta Ancoră. Pentru că aşa vom înota la limanul cel cu bună linişte cu multă neguţătorie şi cu toată întărirea, şi vom dobândi bunătăţile cele ce se păstrează celor ce îl iubesc pe el întru Hristos Iisus Domnul nostru, împreună cu Carele Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul 57
Pentru moarte (II)

Precum plugarul când vede grâul risipindu-se şi stricându-se[1] nu plânge, ci până când îl vede în pământ stând tare, se teme şi tremură, iar după ce îl vede risipit şi stricat, se bucură - că stricarea este început al semănăturii ce va să fie - aşa şi noi atuncea să ne bucurăm, când va cădea casa cea stricăcioasă, când se va semăna omul.

Şi să nu te minunezi dacă Apostolul "sămănătură" a numit-o pe îngropare, zicând: "Seamănă-se trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc!" pentru că această semănătură este mai bună. Că după aceea urmează morţi, osteneli, primejdii şi griji. Iar după aceasta - de vom vieţui bine - urmează cununi şi daruri! După aceea: stricăciune şi moarte, iar după aceasta: nestricăciune, nemurire şi bunătăţile cele nenumărate! La semănătura aceea sunt împreunări, dezmierdări şi somn - la aceasta numai un glas se pogoară din Cer şi toate deodată se săvârşesc! Şi cel ce învie de aici înainte nu se mai aduce la viaţă mult ostenicioasă, ci unde a fugit durerea, întristarea şi suspinarea.

Iar de cauţi apărare şi pentru aceasta plângi pe bărbatul tău, aleargă la Apărătorul cel de obşte al tuturor şi Mântuitorul şi Făcătorul de bine Dumnezeu, la apărarea cea nebiruită şi ajutorul cel lesnicios, la acoperământul cel de ajuns, care pretutindenea este şi despre toate părţile pe noi ne îngrădeşte.

Dar obişnuinţa este lucru poftit şi dorit.

Ştiu şi eu. Dar de vei lăsa patima la socoteală şi vei socoti întru tine cine este Cel ce l-a dat, şi cum că de vei suferi vitejeşte, vei aduce jertfă lui Dumnezeu toată mintea, şi de acest val vei putea să scapi. Şi ceea ce lucrează vremea, aceasta va face filosofia. Iar de te vei moleşi, va înceta cu vremea patima, iar ţie nici o plată nu îţi va aduce. Împreună cu gândurile acestea adună şi pilde care sunt în viaţa aceasta, care sunt în Dumnezeieştile Scripturi. Pune în minte că Avraam a junghiat pe fiul său şi nici n-a lăcrimat nici grai amar n-a scos.

Ci acela era Avraam, zice.

---

[1] Din Cuvântul la Epistola I către Corinteni.

Dar tu la mai mari nevoinţe te-ai chemat.

Iară Iov a pătimit durere, dar atâta câtă se cuvenea unui tată iubitor de fii şi care foarte purta grija pentru cei ce s-au dus din viaţă. De vreme că cele ce facem noi, sunt ale vrăjmaşilor şi împotrivnicilor. Că nici dacă ducându-se cineva la palatele împărăteşti şi încununându-se, tu te-ai fi tânguit şi ai fi plâns, aş fi zis că eşti prieten al celui ce s-a încununat, ci foarte vrăjmaş şi pizmaş.

Dar nici acum nu-l plâng pe acela - zice - ci pe mine.

Dar nici aceasta nu este a celui ce iubeşte: adică a voi ca acela pentru tine să fie întru nevoi şi scârbe, şi supus la nearătarea ce va să fie, când este cu putinţă a se încununa şi a petrece în liman; sau a se purta în mare, când este cu putinţă a fi întru adăpostire.

Dar nu ştiu unde a mers, zice.

Pentru ce nu ştii, spune-mi? Că ori bine de a vieţuit, ori în alt fel, arătat este unde va merge.

Pentru aceasta plâng - zice - fiindcă păcătos s-a dus.

Aflare sunt acestea şi pricinuite. Că dacă pentru aceasta plângi după ce s-a dus din viaţă, trebuia când trăia să-l fi schimbat şi să-l fi pus la rânduială. Ci tu pretutindenea pe ale tale socoteşti nu pe ale altuia.

Iar dacă s-a dus şi păcătos, şi pentru aceasta trebuie a te bucura, că s-au tăiat păcatele şi n-a adaus la răutate; şi a ajuta - pe cât se poate - nu cu lacrimi, ci cu rugăciuni, cu rugi, cu milostenii şi cu liturghii. Că nu simplu s-au aflat acestea, nici în zadar facem pomenire pentru cei ce s-au dus din viaţă la Dumnezeieştile Taine, şi ne apropiem pentru dânşii, rugându-ne Mielului celui pus înainte, Celui ce a luat păcatul lumii, ci ca să se facă lor de aici oarecare mângâiere. Nici în deşert cel ce stă înaintea Jertfelnicului, când se săvârşesc înfricoşatele Taine, strigă: "Pentru toţi cei ce au adormit întru Hristos, şi pentru cei ce săvârşesc pomenirile pentru dânşii!" Că de nu s-ar fi făcut pomenirile pentru dânşii, nici acestea nu s- ar fi grăit. Deoarece nu sunt clup cele ale noastre - să nu fie! - fiindcă cu rânduiala Duhului se fac acestea!

Deci să le ajutăm lor şi pomenire să săvârşim pentru dânşii. Că dacă pe fiii lui Iov îi curăţea jertfa tatălui, ce te îndoieşti, dacă şi noi pentru cei răposaţi aducând se face oarecare mângâiere lor? Fiindcă obişnuieşte Dumnezeu şi altora a dărui pentru alţii. Şi aceasta arăta Pavel zicând: "Ca despre multe feţe darul cel către noi prin mulţi să se mulţumească pentru noi". Deci să nu slăbim ajutând celor ce s-au dus din viaţă, şi aducând pentru dânşii rugăciuni. Că curăţenia cea de obşte a lumii este pusă înainte. Pentru aceasta îndrăznind ne rugăm atuncea pentru lume. Şi împreună cu Mucenicii îi numim pe ei, împreună cu Mărturisitorii, împreună cu preoţii. Pentru că un trup suntem toţi, măcar deşi sunt mădulări decât mădulări mai strălucite. Şi este cu putinţă despre toate părţile să le adunăm şi să le pricinuim lor iertare: de la rugăciuni, de la darurile cele ce se aduc pentru dânşii, de la cei

Pentru ce dar te scârbeşti? Pentru ce plângi, când este cu putinţă a pricinui celui ce s-a dus din viaţă atâta iertare?

Sau pentru că ai rămas singură şi ai pierdut pe apărătorul?

Dar niciodată să nu zici aceasta! Fiindcă n-ai pierdut pe Dumnezeu. Pentru aceea până când ai pe Acesta şi decât bărbatul va fi El mai mare ţie, şi decât tatăl, şi decât copilul şi decât socrul. Că şi când trăiau aceia, Acesta era Cel ce făcea toate.

Deci acestea pune-le în minte, şi zi cu David: "Domnul este luminarea mea şi Mântuitorul meu, de cine mă voi teme?". Zi: "Tu eşti Tatăl sărmanilor şi Judecătorul văduvelor!" şi trage ajutorul Lui şi îl vei avea pe El acum mai mult purtând grija de tine, decât mai înainte, pe cât eşti în mai mare lipsă .

Dar ai pierdut copil?

Nu ai pierdut, să nu zici; somn este lucrul acesta, nu moarte, mutare, nu pierzare; ducere de la cele mai de jos la cele mai bune! Nu întârâta dar pe Dumnezeu, ci fă-L blând. Că de vei suferi cu vitejie, va fi dintru aceasta şi celui ce s-a dus din viaţă şi ţie oarecare mângâiere. Iar dacă dimpotrivă, mai mult aprinzi mânia lui Dumnezeu. Că dacă vreo slugă bătându-se de stăpânul tu stând de faţă te-ai fi scârbit, mai mult ai fi întărâtat asupra ta pe stăpânul. Să nu faci dar aceasta, ci mulţumeşte, ca ţie şi cu acest chip să ţi se risipească norul mâhnirii. Zi ca fericitul acela: "Domnul a dat, Domnul a luat!" Socoteşte câţi mai mult plăcând lui Dumnezeu n-au luat nicidecum copii, nici nu s-au numit părinţi.

Nici eu - zice - nu voiam să am. Pentru că mai bine era să nu fi avut cercare cu lucrul, decât după ce am gustat dulceaţa, să cad.

Nu, rogu-te, să nu zici acestea, nu întărâta şi cu aceasta pe Stăpânul! Ci pentru cele ce ai luat mulţumeşte, iar pentru cele ce nu le-ai avut totdeauna până la sfârşit, slăveşte! Nu a zis Iov, că mai bine era să nu fi luat - aceasta care tu zici fără de cunoştinţă şi cu nemulţumire - ci şi pentru acelea mulţumea zicând: "Domnul a dat!" Şi pentru acestea binecuvânta zicând: "Domnul a luat! Fie Numele Domnului binecuvântat în veci!" Şi muierii aşa îi astupa gura îndreptându-se către dânsa şi grăind acele cuvinte minunate: "De am luat cele bune de la Domnul, să nu răbdăm şi cele rele? Măcar că după aceea mai cumplită a fost ispita. Dar acela nici aşa nu se slăbănogea, ci asemenea suferea cu vitejie şi slăvea.

Aceasta fă şi tu şi socoteşte întru tine că nu om l-a luat ci Dumnezeu Cel ce l-a făcut, Care mai mult decât tine grijeşte, şi ce este de folos ţie, nu vreun vrăjmaş, nici vreun pizmaş.

Vezi câţi trăind au făcut părinţilor lor viaţa nesuferită, nevieţuită.

Dar pe cei viteji nu-i vezi? zice.

Îi văd şi pe aceştia, ci şi decât aceştia mai cu întărire sunt şi mai fără de primejdii cele ale copilului tău. Că deşi sunt în bună slavă dar sfârşitul lor este nearătat, iar pentru acela nu te mai temi, nici tremuri ca nu cumva să pătimească ceva, sau să primească vreo schimbare.

Acestea şi pentru muierea frumoasă şi păzitoare de casă socoteşte, şi pentru toate mulţumeşte lui Dumnezeu. Şi de îşi va muierea, mulţumeşte. Poate voieşte Dumnezeu să te aducă la înfrânare, la mai mari nevoinţe te cheamă, a voit a te slobozi din legătură, de vor filosofa aşa, şi mâhnirea cea de acum o vom câştiga şi bunătăţile cele ce vor să fie le vom dobândi. Că spune-mi: Dacă şezând noi ar fi trimis împăratul[1] să cheme pe vreunul la palatele împărăteşti, oare trebuia să plângem şi să ne tânguim? Îngerii au venit din Ceruri, şi aici venind trimişi de la Însuşi Împăratul să cheme pe soţia lor. Şi tu plângi? Nu ştii ce fel de taină este ceea ce s-a făcut? Cum de groaznică şi înfricoşată şi vrednică de laude cu adevărat şi de bucurie?

Voieşti să cunoşti că vremea aceasta nu este de lacrimi?

A înţelepciunii lui Dumnezeu prea mare taină este aceasta. Căci ca pe o casă lăsând sufletul, iese şi se duce la Stăpânul său. Iar tu plângi? Deci şi când se năştea copilul trebuia să faci aceasta. Că şi aceasta este naştere mai bună decât aceea. Că merge la altă lumină. Se slobozeşte ca dintr-o temniţă, iese ca dintr-un loc de luptă.

Aşa este - zice - pentru cei ce sunt întru cele bune, bine zici acestea.

Şi ce este aceasta către tine, o, omule? Că tu nici pentru cei ce sunt întru cele bune nu faci aceasta. Că spune-mi: Cu ce poţi să prihăneşti pe copilul cel mic? Pentru ce îl plângi pe el? Pentru ce pe cel de nou luminat? Că şi acela întru aceeaşi aşezare este. Pentru ce dar îl plângi pe el? Nu ştii că precum soarele curat se suie, tot astfel şi sufletul lăsând trupul cu ştiinţă curată străluceşte luminat? Nu aşa se poate a vedea împărat intrând în cetate cu atâta tăcere precum sufletul lăsând trupul, şi împreună cu Îngerii ducându-se. Socoteşte ce fel este sufletul, în ce fel de spăimântare este atuncea, în ce fel de mirare, în ce fel de dulceaţă? De ce plângi, spune-mi? Oare numai pentru păcătoşi faci aceasta?

O, de ar fi fost aceasta, şi nu aş fi oprit plânsurile.

O, de ar fi fost astfel scopul. Plânsul acesta este Apostolesc. Plânsul acesta este şi Stăpânesc, căci a plâns şi Hristos pe Ierusalim. Aş fi voit cu pravila aceasta să se despartă plânsurile. Dar când repetând numirea pui înainte cuvinte, obişnuirea, apărarea şi folosinţa, nu pentru aceasta plângi, ci pui înainte pricinuiri.

Plânge, suspină pentru cel păcătos. Şi eu voi slobozi lacrimi; eu mai mult decât tine, pe cât şi de mai mare muncă este vinovat unul ca acesta. Şi eu voi plânge cu astfel de scop. Şi nu numai tu trebuie să plângi pe unul ca acesta, ci şi toată cetatea, şi cei ce îl întâlnesc, precum pe cei ce îi duc la moarte; deoarece cu adevărat moartea aceasta este rea, a păcătoşilor adică. Dar s-au întors cele de sus în jos. Plânsul acesta este şi al filosofiei şi are multă învăţătură, iar acela este din împuţinarea de suflet. De am fi plâns

1 Din Cuvântul 21 la Faptele Apostolilor

plânsul acesta toţi, când trăiau ei i-am fi îndreptat. Că precum de ar fi fost în stăpânirea ta să aduci doftori care să oprească moartea aceea trupească ai fi făcut negreşit - tot astfel şi acum, de ai fi plâns moartea aceasta, o ai fi oprit pe ea şi de la tine şi de la acela. Iar acum este ghicitură ceea ce se face. Că fiind în stăpânirea noastră să nu lăsăm să vină moartea aceasta, o lăsăm de a se face. Iar după ce se face plângem. Cu adevărat vrednici de plâns sunt!

Când vor sta înaintea Divanului lui Hristos, ce fel de cuvinte vor auzi? Ce fel de lucruri vor pătimi? În zadar au trăit aceştia, iar mai vârtos nu în zadar, ci şi spre rău. Şi pentru aceştia cu cuviinţă este a zice: Mai bine ar fi fost lor de nu s- ar fi născut. Că ce folos este - spune-mi - a cheltui atâta vreme spre răul capului lor?

Că de s-ar fi cheltuit numai în zadar, nu ar fi fost atâta pagubă. Spune-mi: Dacă vreunul făcându-se argat s-ar fi trudit în zadar două zeci de ani, nu plânge şi se va tângui şi se va părea că este mai ticălos decât toţi? Şi aceasta în toată viaţa s-a trudit în zadar, nici o zi n-a trudit luişi, ci desfătării, învierşunării, răpirii, păcatului, diavolului!

Deci pe acesta nu-l plânge, spune-mi? Nu ne vom ispiti să-l răpim din primejdii? Că putem cu adevărat putem, de vom voi, să-i facem lui uşoară munca. Dacă vom face rugăciuni neâncetate pentru dânsul, dacă vom da milostenie, măcar de va fi acela nevrednic, pe noi ne va asculta Dumnezeu. Dacă pentru Pavel a mântuit pe alţii, şi prin alţii milostiveşte, cum nu va face aceasta şi pentru noi? Din banii aceluia, dintru ai tăi, de unde voieşti, ajută-i! Toarnă unt-de-lemn, iar mai vârtos apă. Nu are milosteniile sale să arate? Măcar ale rudeniilor!

Nu are milosteniile cele făcute de dânsul? Măcar cele pentru dânsul!

Aşa cu îndrăzneală se va ruga pentru el atunci femeia, fiindcă a dat preţ de izbăvire pentru el.

Pe cât s-a făcut vinovat de mai multe păcate, pe atâta are trebuinţă de mai mare milostenie. Şi nu numai pentru aceasta, ci fiindcă nici n-are milostenia puterea cea deopotrivă acum, ci mult mai de jos. Că nu este deopotrivă a face cineva el singur milostenie, şi altul pentru dânsul. Fiind dar că ea aşa este mai puţină, să o facem mai mare cu mulţimea. Nu la mormânturi, nu la cele de îngropare să ne îndeletnicim. Pune împrejur văduve. Aceasta este prea mare datorie de îngropare. Spune numele. Tuturor porunceşte să facă pentru dânsul rugăciuni şi cereri. Va îmblânzi aceasta pe Dumnezeu, deşi nu printr-însul, dar pentru dânsul altul se face pricinuitor de milostenie. Şi aceasta este dogmă a iubirii de oameni a lui Dumnezeu. Văduve stând împrejur şi plângând, nu numai din moartea cea de acum, ci şi din cea viitoare pot să răpească.

Mulţi s-au folosit şi din milosteniile cele făcute de alţii pentru dânşii. Că deşi nu desăvârşit s-au slobozit, însă oarecare mângâiere au aflat. Că de nu este aceasta, cum se mântuiesc pruncii, măcar că ei acolo nimic

nu aduc, ci părinţii toată treaba. Şi femeilor s-au dăruit copii de multe ori, carii nimic la aceasta nu au adus.

Multe căi de mântuire ne-a dat nouă Dumnezeu, numai să nu ne lenevim!

Dar de va fi cineva sărac? se întreabă.

Iarăşi zic: Mulţimea milosteniei nu se judecă numai din cele ce se dau, ci şi din voinţă. Numai să nu dai mai puţin decât puterea, şi tot ai plătit!

Dar dacă este singur şi străin - zice - şi n-are pe nimeni?

Pentru ce n-are pe nimeni, spune-mi? Aceasta îi aduce lui pedeapsă, că n-are pe nimeni aşa de prieten, aşa de îmbunătăţit.

Deci aceasta se face aşa, că măcar deşi noi nu suntem îmbunătăţiţi, să ne silim să avem prieteni îmbunătăţiţi, şi muiere, şi fiu, fiindcă ne folosim ceva şi prin trânşii. Puţin ne folosim, însă ne folosim!

De te vei sili să nu iei femeie bogată, ci cucernică, vei dobândi această mângâiere. Aşijderea de te vei sili să nu laşi fiu bogat, ci cucernic; şi fată cinstită şi aşa vei dobândi această mângâiere. Dacă la acestea te vei sili, şi tu vei fi întru acest fel!

Şi aceasta este parte a faptei bune: a alege şi a avea astfel de prieteni, şi femei şi copii!

Nu în zadar se fac Liturghiile pentru cei ce se duc din viaţă! Nu în zadar rugăciunile! Nu în zadar milosteniile! Acestea toate Duhul le-a rânduit, voind să ne folosim noi unii prin alţii. Căci vezi: Se foloseşte acela prin tine, te foloseşti tu pentru acela! Ai defăimat banii îndemnându-te a face ceva viteaz. Şi tu te-ai făcut lui pricinuitor de mântuire, şi el ţie de milostenie. Să nu te îndoieşti pentru aceasta că te vei folosi cu ceva bun. Nu simplu strigă Diaconul pentru cei ce au adormit întru Hristos, şi pentru cei ce săvârşesc pomenirile pentru dânşii. C ă nu este Diaconul cel ce sloboade acest glas, ci Duhul, nu cel sfânt, ci Darul zic.

Ce zici? În mâini este Jertfa şi toate stau înainte gata. De faţă sunt Îngerii, Arhanghelii. De faţă este Fiul lui Dumnezeu, cu atâta cutremur stau toţi. Stau de faţă aceia strigând şi toţi tac, şi socoteşti că în zadar se fac cele ce se fac. Prin urmare şi celelalte în zadar, şi cele ce pentru Biserică se aduc şi cele ce pentru Preoţi, şi cele ce pentru plinirea ei? - Să nu fie! - ci toate cu credinţă se fac.

Ce socoteşti a se aduce jertfă pentru Mucenici, a se chema în ceasul acela? Măcar Mucenici de vor fi, măcar pentru Mucenici, mare cinste este a se numi Stăpânul fiind de faţă, moartea aceea săvârşindu-se Jertfa cea înfricoşată, Tainele cele nespuse! Că precum când şade împăratul, câte va voi cineva, săvârşeşte, iar după ce se va scula oricâte va zice, în zadar va grăi - tot astfel şi atuncea, până când sunt puse înainte Tainele prea mare cinste este tuturor a se învrednici de pomenire.

Căci vezi: Se vesteşte atuncea Taina cea înfricoşată, cum că pentru lume S-a dat pe Sine Dumnezeu; împreună cu minunea aceea în bună vreme îi aduce Lui aminte de cei ce au greşit. Că precum când se prăzmuiesc

biruinţele împăraţilor, atuncea se laudă şi câţi au fost părtaşi de biruinţă, şi se slobod şi câţi sunt în legături pentru vremea prăznuirii. Iar după ce va trece vremea cel ce nu s-a folosit, nu mai dobândeşte nimic - tot astfel şi aici: Vremea aceasta este a laudelor celor de biruinţă. "Că de câte ori veţi mânca Pâinea aceasta, moartea Domnului vestiţi! "Deci să nu ne apropiem aşa de simplu. Nici să socotim că acestea se fac cum s-ar întâmpla.

Apoi şi alta: Pomenim pe Mucenici, şi aceasta spre încredinţare, cum că nu a murit Domnul. Ci acesta este semn că s-a omorât moartea, că El a fost mort!

Acestea ştiindu-le, să aflăm câte mângâieri putem celor ce s-au dus din viaţă, în locul lacrămilor, în locul vaietelor, în locul mormânturilor: milosteniile, rugăciunile, Liturghiile - pentru ca şi aceia şi noi să dobândim bunătăţile cele făgăduite.

Şi Domnul zice[1]: "Fericiţi cei ce plâng" pe cei ce plâng păcatele zicând, şi nimeni nu plânge plânsul acela, nici grijeşte de sufletul cel ce piere; iar plânsul acesta nu ni s-a poruncit să plângem, şi plângem.

Ce dar, e cu putinţă om fiind a nu plânge?

Nici eu nu poruncesc aceasta, ci opresc a vă văita, a face aceasta peste măsură. Nu sunt cu năravi de fiară, nici aspru. Ştiu că firea se vădeşte şi cere obişnuinţa şi vorba cea din toate zilele. Nu este cu putinţă a nu se mâhni, aceasta şi Hristos a arătat: fiindcă a lăcrimat pentru Lazăr. Aceasta fă şi tu: lăcrimează, dar încet, cu bună cuviinţă, cu frica lui Dumnezeu! Dacă aşa vei lăcrima, nu ca şi cum necrezând mântuirea faci aceasta, ci ca şi cum nesuferind despărţirea.

De vreme ce şi pentru cei ce se înstrăinează şi se despărţesc de noi lăcrimăm, dar nu facem aceasta ca şi cum dezndădăjduindu-ne. Aşa şi tu lăcrimează, ca şi cum petrecând pe unul ce se duce în străinătate.

Acestea nu legiuindu-le le zic, ci pogorându-mă neputinţei omeneşti. Că de este păcătos cel ce a murit şi multe a greşit lui Dumnezeu, trebuie a lăcrima pentru el iar mai vârtos nici numai a lăcrima. Că aceasta nici un folos nu-i este lui, ci să facem pe cele ce pot să-i priceinuiască vreo mângâiere lui, precum milostenii şi Liturghii.

Dar trebuie şi pentru aceasta a te bucura: Că s-a tăiat răutatea lui. Iar de este drept trebuie mai mult a te veseli căci cele ale lui sunt întărire şi s-a izbăvit de nearătarea de ce era să fie.

Şi de este tânăr, trebuie a te bucura fiindcă degrab s-a izbăvit de răutăţile acestei vieţi. Iar de este bătrân, fiindcă lucrul ce se pare că este poftit de ajuns şi cu saţiu luându-l s-a dus.

Tu însă acestea lăsându-le a socoti, îndemni pe slujnice să plângă, ca şi cum cinstind pe cel mort. Care lucru este al necinstei celei mai de pe

1 Locul nu e indicat în carte

urmă. Că cinste celui mort nu sunt plângerile şi ţipetele, ci laudele şi cântările şi viaţa cea bună. Că acela ducându-se din viaţă, cu Îngerii împreună va merge, măcar de nu se va întâmpla nimeni să fie lângă trupul cel mort, iar cel ce moare stricat şi în păcate, măcar pe toată cetatea de o va avea petrecându-l, nimic nu se va folosi.

Voieşti să cinsteşti pe cel ce s-a dus din viaţă, în alt fel cinsteşte-l adică făcând milostenii, faceri de bine, Liturgii.

Ce folos este din tânguirile cele multe?

Să căutăm la Cer, să socotin cele duhovniceşti. Cum vom putea să mustrăm pe păgâni? Cum vom putea vorbi cu ei pentru înviere? Cum pentru cealaltă filosofie? Cum vom vieţui noi cu slobozenie? Nu ştii că din mâhnire se întâmplă moarte? Pentru că întunecând mâhnirea pe partea cea văzătoare a sufletului, nu numai nu îl lasă să vadă nimic din cele cuviincioase, ci şi multă vătămare face. Deci cu acel chip şi lui Dumnezeu greşim, nici pe noi înşine şi nici pe cel mort nu folosim! Dar cu acest chip şi lui Dumnezeu plăcem, şi de oameni ne slăvim! Că de nu vom cădea şi nu vom slăbi şi noi, degrab ridică rămăşiţa mâhnirii. De ne vom necăji ne lasă pe noi să fim daţi la mâhnire. De vom mulţumi, nu ne vom mâhni.

Şi cum este cu putinţă - zice - a nu se mâhni acela căruia i-a murit fiul sau fata, sau muierea?

Nu zic a nu se mâhni, ci a nu face aceasta peste măsură. Că de vom socoti că Dumnezeu i-a luat, că muritor bărbat şi fiu am avut, degrab vom lua mângâiere. Că a se necăji este a celor ce caută ceva mai mare decât firea. Dacă om te-ai născut şi muritor, pentru ce te mâhneşti, căci s-a făcut cea după fire? Oare te mâhneşti fiindcă mâncând te hrăneşti? Oare cauţi fără de aceasta să trăieşti, aşa fă şi la moarte şi nu căuta acum nemurire de vreme ce te-ai făcut muritor. O dată s-a hotărât aceasta. Nu plânge dar, nici nu te tângui. Ci suferă cele ce sunt legiuite tuturor de obşte.

Pune în minte cum - Patriarhul Avraam pentru fiul[1] său? Cum Iov pentru ispitele cele multe şi grele, oameni fiind amândoi, nimic ca de acest fel nu a pătimit, măcar că au fost ei mai înainte de Lege şi de Dar şi de atâta filosofie a legilor.

Socoteşte că în loc mai bun s-a mutat şi n-ai pierdut pe fiul tău, ci în loc nejefuit de-aici înainte l-ai aşezat.

Deci să nu zici: "Nu mă voi mai chema tată!". Că pentru ce nu te vei mai chema când fiul tău trăieşte? Că au oare ai prăpădit pe copil? Au doară ai pierdut pe fiul? Mai mult l-ai dobândit şi mai cu întărire îl ai! Pentru aceasta nu numai aici te vei mai chema tată, ci şi în Cer. Pentru aceasta nu ai pierdut a te chema tată ci şi mai bine a te chema ai dobândit. Că nu te vei chema tată de fiu mort, ci de nemuritor de ostaş viteaz şi care stă înlăuntru

1 Din Cuvântul 1 la Epistola a 2-a către Corinteni

totdeauna. Ca să nu socoteşti, pentru că nu este de faţă cum că s-a prăpădit el. Că de s-ar fi dus el în străinătate nu s-ar fi depărtat de la tine şi numele rudeniei împreună cu trupul. Deci nu căuta la faţa celui mort, pentru că zădărăşti patima, ci du mintea de la cel ce zace mort către Cer. Nu acesta ce zace mort este fiul tău, ci acela ce a zburat şi s-a suit la înălţime nemărginită.

Deci când vezi ochi afundaţi şi gura strânsă, şi trupul nemişcat nu socoti aceasta: că gura aceasta nu va mai grăi, ochii aceştia nu vor mai vedea, picioarele acestea nu vor mai umbla, ci toate se vor duce spre stricăciune! Nu grăi acestea, ci cele împotriva acestora: Cum că gura aceasta mai bine va grăi, ochii mai curat vor vedea şi picioarele pe nori se vor ridica, şi trupul acesta care se strică întru nemurire se va îmbrăca şi pe fiul meu mai strălucit îl voi lua!

Iar de te mâhneşte pe tine cele ce se văd, zi întru tine: Haină este aceasta, şi a dezbrăcat-o, ca să o ia mai scumpă! Casă este aceasta, şi s-a surpat, ca să se facă mai luminoasă. Că precum noi, când voim să surpăm casa, nu lăsăm pe cei ce locuiesc înlăuntru să stea, ca să fugă de praf şi de zgomot, ci poruncindu-le să se depărteze puţin, după ce o gătim casa mai tare, atuncea îi băgăm înlăuntru cu slobozenie - tot astfel face şi Dumnezeu stricând cortul lui cel putred, deodată acum l-a luat în casa cea părintească şi la Sine, ca după ce se va surpa acesta şi se va zidi, să i-l dea lui atuncea mai strălucit.

Deci să nu zici că s-a prăpădit şi nu va mai fi. Pentru că ale celor necredincioşi sunt cuvintele acestea, ci zi: "Doamne, şi se va scula! S-a dus în străinătate şi va veni cu Împăratul!"

Cine zice acestea?

Cel ce avea pe Hristos întru sine, grăind "Că de credem că Hristos a murit - zice - şi a înviat şi a viat, aşa Dumnezeu şi pe cei adormiţi prin Iisus îi va aduce împreună cu El".

Prin urmare de cauţi pe fiul tău, acolo îl caută unde este Împăratul, unde este tabăra Îngerilor; nu în mormânt, nu pe pământ, ca nu după ce acela atâta s-a înălţat, tu să rămâi pe pământ târându-te.

Deci să nu plângem de obşte pe cei ce au murit[1], ci pe cei ce au murit întru bogăţie, şi nici o mângâiere de la bogăţia sufletelor lor nu au aflat. Pe cei ce au luat puterea să-şi spele păcatele lor, şi n-au voit, pe aceştia să-i plângem şi deosebi şi de obşte toţi, nu o zi nici două, ci toată viaţa noastră, şi să le ajutăm lor după putere. Să le aflăm lor oarecare ajutor, puţin cu adevărat, dar care poate să le ajute!

Cum şi cu ce chip?

1 Din Cuvântul 3 către Filipeni

Rugându-ne şi pe alţii îndemnându-i să facă rugăciuni pentru dânşii, săracilor dând pentru dânşii adeseori. Are oarecare mângâiere lucrul acesta. Că ascultă pe Dumnezeu zicând "Voi apăra cetatea aceasta, pentru Mine şi pentru David sluga mea!" Iar dacă numai pomenirea Dreptului atâta a putut, când şi lucruri se vor face pentru cel adormit, cât nu vor putea?

Nu în zadar s-au legiuit acestea de Apostoli: a se face pomenire pentru cei ce s-au dus din viaţă la înfricoşatele Taine! Ştiu ei că li se face celor adormiţi mult folos, multă dobândă! Căci când stă norod întreg, mâinile întinzând şi plinire Preoţească, şi este de faţă Jertfa cea înfricoşată, cum nu vom îmblânzi pe Dumnezeu, rugându-ne pentru aceştia?

Dar aceasta pentru cei ce s-au dus întru credinţă. Iar cei chemaţi nici de această mângâiere nu se învrednicesc, ci s-au lipsit de tot ajutorul cel ca de acest fel, afară de unul.

Care este acela?

Se poate a da săracilor pentru dânşii adeseori, şi le face lor lucrul acesta oarecare răcoreală şi mângâiere. Pentru aceasta nu este rău lucru a muri, ci a muri rău!

Şi fiindcă auzim că gol a înviat Stăpânul[1], să încetăm şi noi de turbarea cea către îngropare. Că pentru care pricină se face această nefolositoare şi de prisosit cheltuială, care aduce multă paguba îngropătorilor, iar mortului nici un folos; iar de trebuie a zice ceva şi vătămare? Pentru că îngroparea cea cu multă cheltuială s-a făcut de multe ori pricină de dezgroparea şi dezgolirea mortului, şi s-a făcut de s-a aruncat gol şi neângropat cel cu multă silinţă îngropat.

Ci, o, slavă deşartă! Câtă tiranie arată şi în plâns? Câtă nebunie? Că mulţi ca să nu se facă aceasta, tăind acele subţiri cearşafuri şi umplându-le de multe aromate, ca pentru două pricini să se facă nefolositoare furilor, aşa i-au dat pământului.

Oare acestea nu sunt ale oamenilor celor turbaţi? Oare acestea nu sunt ale oamenilor celor nebuni? A arăta multă cheltuială şi iarăşi a o prăpădi?

Aşa este - zice - ca să stea întărite la cel mort, acestea toate le meşteşugim.

Dar ce? Dacă dezgropătorii şi furii nu le vor lua, oare moliile şi viermii nu le vor lua? Şi ce, dacă moliile şi viermii nu le vor lua, oare vremea şi puroaiele nu le vor prăpădi? Că să presupunem că nu dezgropătorii şi furii, nu molile, nu viermii, nu vremea, nici altceva nimic n-au cheltuit cele puse, ci şi trupul neatins este până la înviere; încă şi acestea noi şi subţiri se păzesc. Ci mai mult se face dintru aceasta celor ce s-au dus din viaţă,

1 Din Cuvântul 85 la Sfântul Evanghelist Ioan

când trupul gol se scoală, iar acestea rămân aici, şi nimic pe noi nu ne folosesc către acea dare de seamă.

Pentru care pricină dar s-a făcut la Hristos?

Nicidecum nu asemăna acestea cu lucrurile omeneşti. De vreme ce şi mir a turnat curva peste Sfintele Picioare ale Aceluia. Iar de trebuie a grăi şi pentru acestea, întâi s-au făcut acestea, fiindcă nu ştiau cei ce le făceau cuvântul cel pentru înviere. Iar aceasta - zice - precum era obicei Iudeilor! Că nu erau din cei doisprezece Apostoli cei ce au cinstit pe Hristos, ci aceia carii nu îl cinsteau pe El foarte. Că cei doisprezece nu aşa îl cinsteau pe El, ci cu moartea şi junghierea şi cu primejdiile cele pentru Dânsul. Că era cu adevărat şi aceea cinste, dar mult mai de jos decât aceasta care am zis.

Iar alta, precum am zis, pentru oameni ne este nouă acum cuvântul. Iar atuncea acestea se făceau la Stăpânul.

Şi ca să cunoşti că nimic nu grijea Hristos pentru acestea, a zis: "Flămând M-aţi văzut şi Mi-aţi dat de am mâncat; am însetat şi Mi-aţi dat de băut; gol şi M-aţi îmbrăcat" şi nicăirea nu a zis: "...şi mort şi M-aţi îngropat!".

Acestea zic, nu surpând îngroparea - să nu fie! - ci tăind neînfrânarea cheltuielii şi iubirea de cinste cea necuviincioasă.

Fiindcă patima, durerea şi mila - zice - către cel ce s-a dus din viaţă ne pleacă la acestea.

Nu sunt acestea ale milostivirii către cel ce s-a dus din viaţă, ci ale slavei celei deşarte. Că de voieşti să te milostiveşti către cel mort, îţi arăt ţie altă cale de îngropare, şi te învăţ să pui acest fel de haine care îl folosesc pe el şi îl arată strălucit. Pentru că hainele acestea nici de molii nu se mănâncă, nici de vierme nu se cheltuiesc, nici de dezgropători şi furi nu se fură.

Şi care sunt acestea?

Haina milosteniei? Fiindcă aceasta se scoală împreună cu el. Pecetea milosteniei este împreună cu el. Cu aceste haine strălucesc cei ce aud atuncea: "Flămând am fost şi Mi-aţi dat de am mâncat!" Acestea îi face vestiţi, acestea străluciţi, acestea îi face întăriţi. Iar cele ce se fac acum, nimic alt nu sunt fără numai mâncare a moliilor şi masă a viermilor.

Acestea zic nu oprind a îngropa, ci măsurat să facă acestea, cât să acopere trupul şi să-l dea gol pământului. Că dacă când suntem vii ne porunceşte să nu avem nimic mai mult, fără numai acoperământ, cu mult mai vârtos după ce murim. Că nu aşa trupul mort are trebuinţă de haine, precum viu fiind şi cu însuflare. Deoarece când suntem vii şi pentru frig şi pentru buna cuviinţă, avem trebuinţă de îmbrăcămintea hainelor, iar după ce murim, pentru nimic dintru acestea, ci ca să nu vadă trupul gol avem trebuinţă de cele de îngropare. Încă şi mai înainte de cele de îngropare avem pământul prea bun acoperământ şi firi trupurilor mai cuviincios.

Deci dacă unde sunt atâtea trebuinţe nu trebuie să căutăm nimic de prisosit, cu mult mai vârtos unde nu este atâta nevoie, necuviincioasă este iubirea de slavă!

Dar cei ce văd vor râde, zice!

Ci chiar de vor fi vreunul care să râdă, nu trebuie cu adevărat să facem multă purtare de grijă pentru cel ce atâta se înnebuneşte. Iar acum mulţi sunt cei ce se minunează mai vârtos şi laudă filosofia noastră. Că vrednice de râs sunt nu acestea, ci cele ce facem acum tânguindu-ne, văitându-ne, îngropându-ne pe noi împreună cu cei morţi. Acestea şi de râs şi de pedeapsă sunt vrednice. Iar a filosofa şi întru acestea şi întru a fi măsurate hainele, cununi şi laude ne pricinuiesc nouă şi toţi ne vor lăuda pe noi şi se vor minuna de puterea lui Hristos şi vor zice: O, cât de mare este puterea Celui ce s-a răstignit! A încredinţat pe cei pieritori şi stricăcioşi cum că moartea nu este moarte. Nu fac dar cele ale celor pieritori, ci ale celor ce îi petrec la mergere de aici mai bună. I-a încredinţat pe ei, cum că trupul cel stricăcios acesta şi pământesc, cu haină se va îmbrăca mult mai strălucită decât cele de mătase şi de fir, adică cu nestricăciune. Pentru aceasta nici nu fac multă purtare de grijă pentru îngropare, ci datorie de îngropare minunată socotesc viaţa cea îmbunătăţită.

Acestea vor zice de ne vor vedea pe noi aşa filosofând. Iar dacă înfrânaţi, cete de muieri care să plângă punând împrejur, vor râde şi vor batjocori şi nenumărate vor grăi de rău, prihănind cheltuiala cea zadarnică, osteneala cea deşartă. Că acestea auzim pe toţi grăind de rău. Şi foarte cu cuviinţă. Căci care cuvânt de îndreptare vom avea, când pe trup care se cheltuieşte cu puroaie şi în viermi îl împodobim, iar pe Hristos însetând, înconjurând gol şi străin, îl trecem cu vederea?

Deci să încetăm de această deşartă purtare de grijă. Să îngropăm pe cei ce se duc din viaţă, precum şi nouă şi acelora foloseşte spre slava Lui Dumnezeu. Să facem pentru ei milostenie, să trimitem împreună cu ei bune merinde. Că dacă pomenirea bărbaţilor minunaţi carii au murit au apărat pe cei vii - "Că voi apăra cetatea aceasta pentru Mine - zice Domnul Dumnezeu - şi pentru David sluga Mea!" - cu cât mai vârtos milostenia va face lucrul acesta. Că aceasta cu adevărat, aceasta şi morţi a înviat, când au stat împrejur văduvele arătând câte a făcut fiind împreună cu dânsele Dorvas.

Deci când va avea să moară cineva, rudenia să gătească celui ce moare cele de îngropare şi să plece pe cel ce se duce din viaţă, să lase ceva celor săraci. Şi cu aceste haine să-l petreacă, pe Hristos să-L lase clironom. Că dacă împăraţii scriind clironomii lasă rudeniilor parte pentru întărire, cel ce lasă pe Hristos împreună cu copiii, socoteşte câtă dragoste va trage şi asupra sa şi asupra tuturor celor ai săi.

Aceste datorii de îngropare sunt bune, acestea folosesc şi pe cei ce rămân şi pe cei ce se duc. Dacă aşa ne vom îngropa, străluciţi vom fi în vremea învierii. Iar dacă purtând grija de trup, ne vom lenevi de suflet, multe rele vom pătimi acolo şi mult râs vom pricinui. Că nici nu este puţină

ocara: a se duce gol de fapta bună, nici aşa trupul neângropat aruncat se ruşinează, precum sufletul atuncea arătându-se gol de fapta bună. Cu aceasta să ne îmbrăcăm. Cu aceasta mai vârtos să ne înfăşurăm. În toată vremea ne-am lenevit, măcar la moarte să ne trezvim; şi rudeniilor să ne rugăm, ca prin milostenie să ne ajute nouă ducându-ne din viaţă. Şi aşa ajutându-ne unii pe alţii, vom dobândi multă îndrăzneală, cu Darul şi cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Carele împreună Tatălui şi Sfântului Duh - Slava, Stăpânirea, Cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

SFÂRŞIT

Pagina

Înainte cuvântare 5
1. Pentru Judecata ce va să fie (I) 7
2. Pentru Judecata ce va să fie (II) 13
3. Pentru Judecata ce va să fie (III) 21
4. Pentru a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos; şi pentru gheena 33
5. Pentru Judecata ce va să fie; şi pentru gheena 43
6. Pentru Antihrist 50
7. Pentru venirea lui Hristos la Judecată 58
8. Pentru rugăciune (I) 70
9. Pentru rugăciune (II) 82
10. Pentru rugăciune (III) 91
11. Din cuvântul 19 la Matei pentru Rugăciunea Domnească, care este "Tatăl nostru" 103
12. Pentru Pocăinţă (I) 114
13. Pentru Pocăinţă (II) 124
14. Pentru dobândă 134
15. Pentru baiere, descântece şi vrăji 142
16. Pentru pofta trupească 151
17. La cuvântul Apostolului: "Dar nu ştiţi că trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos? Deci dar pe mădulările lui Hristos le voi face mădulări ale curvei? Să nu fie!" (I Cor.6,15) 162
18. Pentru pocăinţă; şi prin câte chipuri se isprăveşte pocăinţa cea adevărată 170
19. Pentru zavistie (I) 177
20. Pentru zavistie (II) 184
21. Pentru pomenirea de rău (I) 196
22. Pentru pomenirea de rău (II) 204
23. Pentru desfătare şi beţie (I) 210
24. Pentru desfătare şi beţie (II) 224
25. Pentru desfătare 234
26. Pentru slava deşartă (I) 242
27. Pentru slava deşartă (II) 249
28. Cum că nimic nu ne folosim de post fără de celelalte isprăvi 259
29. Pentru Jurământ 268
30. Pentru blândeţe şi suferirea de rele 275
31. Pentru bogăţie şi sărăcie (I) 284
32. Pentru bogăţie şi sărăcie (II) 296

33. Pentru iubirea de argint şi asuprirea (I) 306
34. Pentru iubirea de argint şi asuprirea (II) 313
35. Pentru iubirea de argint şi asuprirea (III) 324
36. Pentru iubirea de argint 335
37. Pentru milostenie (I) 344
38. Pentru milostenie (II) 354
39. Pentru milostenie (III) 363
40. Pentru milostenie (IV) 371
41. Pentru milostenie (V) 380
42. Pentru mânie şi iuţime 392
43. Pentru cinstirea Dumnezeieştilor Scripturi 400
44. Pentru creşterea copiilor (I) 410
45. Pentru creşterea copiilor (II) 421
46. Pentru ce fel de clironomii trebuie să lăsăm copiilor noştri . . 426
47. Pentru podoaba şi pohfala muierilor 432
48. Pentru purtarea de grijă de muieri; şi pentru supunerea şi cinstea muierii către bărbat 440
49. Pentru că bărbaţii trebuie a suferi neajunsurile soţiilor şi a îndrepta cu toată îndelunga răbdare pe cele fără de socoteală 451
50. Că nu se cuvine a se iuţi stăpânele şi a bate pe slujnicele lor. Şi pentru buna cuviinţă a lor către bărbaţi 457
51. Pentru Preoţie (I) 465
52. Pentru Preoţie (II) 473
53. Pentru Sfintele şi Prea Curatele Taine (I) 483
54. Pentru Preasfintele şi Preacuratele Taine (II) 491
55. Pentru Preasfintele şi Preacuratele Taine (III) 499
56. Pentru moarte (I) 505
57. Pentru moarte (II) 518
CUPRINSUL 531